

ZAVÁTÉ DOBY SE PROBOUZEJÍ

EGYPT
NEMARE
FARAÓNI
NEZNÁMÉ ZE ŽIVOTA
SYNA BOŽÍHO JEŽÍŠE
APOŠTOLOVÉ

ZAVÁTÉ DOBY SE PROBOUZEJÍ

*V Abd-ru-shinově blízkosti přijal člověk
obdařený mimořádnými schopnostmi,
který k tomu byl povolán*

III

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without permission of the copyright holder.

PŘEDMLUVA NAKLADATELSTVÍ

TATO KNIHA je součástí knižní řady »Zaváté doby se probouzejí«, která informuje, jak se lidstvu během jeho dějinného vývoje dostávalo bezprostředních pomocí ze Světla a jak z něho bylo duchovně vedeno.

Ze seznamu všech svazků uvedeného na konci knihy vyplývá, které významné historické osobnosti se podílely na tomto rozsáhlém koloběhu dění.

Knihy vznikly ve 30. letech dvacátého století pozoruhodným způsobem. Jejich obsah byl duchovně přijat, nebyl vymyšlen. Ve stvoření se totiž nic neztrácí, ale všechno živé dění zůstává nesmazatelně zachováno. Schopností přijmout a zaznamenat obsah jednotlivých spisů byli obdařeni povolání lidé žijící v blízkosti Abd-ru-shina, autora Poselství Grálu »Ve světle Pravdy«. Z toho důvodu neuvádíme ani jejich jména.

Spisovatelé sledovali vždy zcela určité vývojové linie událostí. Protože každý z nich si všímal linie jiného druhu, je někdy určitá událost vyličená z různých zorných úhlů.

Nezaujatý čtenář může sám v sobě prožít, že obsah knih odpovídá skutečnosti. Vycítuje, že autory při jejich tvorbě nevedla fantazie, ale skutečné dění, které procitlo z tajuplného mlčení. S úžasem, možná i hluboce pohnut pozoruje, jak se zvedají závoje zakrývající velikou, významnou minulost. Získává tak široký duchovní přehled a dospívá k poznání souvislostí od minulosti až po dnešní dobu.

Děje popisované v jednotlivých svazcích se odehrávaly na zemi i mimo ni. Jejich výklad podává z hlediska zákonů stvoření logicky a bez mezer Abd-ru-shinovo dílo »Ve světle Pravdy«.

Abd-ru-shin čtenářům rovněž připomněl:

»Ve všech knihách, které smíte poznat a které vám podávají zprávy ze zavátých dob, je vám zřetelně a jasně ukázáno, jak mají lidé žít a jak musí jednat, aby měli úspěch.

Účelem toho, že vám to všechno smí být dáno, není pouze obohatit vaše vědění, ale ukázat vašemu duchu opět cesty, po kterých musí jít, aby postupně dospěl k poznání.

Na prožití jiných lidí je vám ukázáno, co vám Poselství zvěstuje a co od vás požaduje.«

V knižní řadě jsou zastoupeny osobnosti pocházející z mnoha různých oblastí. I to lze snadno pochopit.

Poznáme-li totiž učení všech těchto mudrců – počínaje Hjalldarem (kniha Efesus) až po Krišnu, Zoroastra, Lao-c'a, Buddhu, Mohameda a ještě mnoho jiných – v podobě, jakou jim kdysi dali, zřetelně vidíme, že pozemské lidstvo bylo duchovně vedeno ze Světla jednotným způsobem.

Abd-ru-shin o tom ve svém odkazu píše:

»Kdyby lidé po tisíciletí nejednali *vždy* tak, jak jednájí ještě *dnes*, kdyby všechno, čeho se jim dostalo ku pomoci, stále znovu nepřekrucovali, aby to přizpůsobili svým lidským názorům a pozemským přáním, bylo by nyní zde na zemi jen *jedno jednotné* učení, vycházející z vůle Boží. Neexistovalo by tolik různých vyznání.

Všechna učení, která dosud přišla na zemi, by *společně* tvořila jen *jediný stupeň* k podstavci, na němž má spočinout Pravda, jak to bylo v mnoha zaslíbeních lidem často zvěstováno.

Nebyly by rozdíly ve výkladech a tím méně v učeních samých!

Neboť všechna učení byla kdysi Bohem chtěna, byla přesně přizpůsobena jednotlivým národům a zemím a zformována zcela podle jejich tehdejší duchovní zralosti a vnímavosti.

Všechna učení původně vedla ve zcela přímém směru k Pravdě, kterou nacházíte v Poselství.

...Ti, kdo jednotlivá učení přinesli, byli připravovateli cesty pro samotné Slovo Pravdy.«

HLASY, HLASY VE VESMÍRU!
DUŠE NALÉHAJÍ A PROSÍ,
ÚPĚNLIVĚ PROSÍ A VOLAJÍ,
ABY SE VYPROSTILY Z TÍŽIVÉ VINY,
NEBO ABY OSVĚTLOVALY A STAVĚLY CESTY,
KTERÉ PŘIVEDOU LIDI K PRAVDĚ.

*A lidé obdaření mimořádnými schopnostmi tyto blasy svými zjemně-
lými smysly vnímají a jejich sdělení podávají ve hmotné podobě:*

PRVNÍ DÍL
USILOVÁNÍ O PRAVDU

1. EGYPT

KDYSI DÁVNO táhly mlhy nad povrchem probouzející se země i nad hladinou velké řeky, jejíž světle zelené vody se vlévaly do moře. Dnes se tato řeka nazývá Nil. Ze země vystupovala pára. Široko daleko se rozprostíraly bažiny a hlubokým bahnem procházely malé stružky. Zvířata se líně převalovala v teplé půdě.

Vodní pára se tetelila a rozplývala se nad zemí, kde se kupily mlhy.

Ptáci jiného druhu, než jaký dnes lidé znají, představující přechod mezi vodními a suchozemskými živočichy, ryli v bahně a hledali potravu. Proto měli vysoké nohy a dlouhé, někdy zahnuté zobáky, jimiž nabodávali ryby jako mečem. Žilo zde mnoho plazů, patřili k nim i krokodýli. Vystrkovali zubaté, pancéřové hřbety z mělčin, kterými se namáhavě vlekli. Někteří z nich měli ještě létací blány, ale už je neuměli používat. Jejich strnulé oči působily příšerně.

Svět byl tichý. Shůry se snášely oživující světlé bytosti a radovaly se ze zdárného vývoje přírody.

To byla doba, kdy duchovní zárodek vstoupil do nejvýše vyvinutého zvířecího těla.

NAD ROZLEHLOU písčitou rovinu vystupoval na růžově se třpytícím obzoru zářící zlatý sluneční kotouč. Zdálo se, že se tam obloha v mírném oblouku dotýká vln pouštního moře. Zlaté a velké slunce, máti obdarovávající přírodu, stoupalo výš a výš a vzduch přijímal zvuk jeho zářících jisker. Jeho pronikavé, sežehující paprsky vytahovaly z nesčetných vodních toků země do výše kapku za kapkou. Při tom se shromažďovaly páry a jako náhlé, prudké lijáky opět padaly dolů.

Země se vždy do sytosti napila a na březích řek vyrůstaly měkké, šťavnaté traviny okrašlující zemi. Zvířata žijící v horách, která se k večeru ve stádech stahovala k řece, se ráda občerstvovala šťavnatými travinami rostoucími v nížině, a proto časem zůstala natrvalo na zelených pláních.

I první lidé žili stejně jako zvířata v malých skupinkách ve skalnatých končinách, kde nalézali ochranu před žhoucími slunečními paprsky a ve výše položených jeskyních útočiště před velkými záplavami. Brzy se naučili podřizovat se střídání ročních dob a přizpůsobovat se vrtkavé síle vodního živlu, který jim mohl přinášet lásku a dobrodiní, ale i zkázu a nouzi.

Jak však byli přesto tito tvorové Nejvyššího čistí! Jako krásná, vysoce vyvinutá zvířata žili radostně a důvěřivě v rytmu posvátných zákonů a nevědomky se v nich zachvívali.

Jako síť křišťálově jasných, stříbrných nitek se tehdy připojovala bytost k bytosti, úroveň k úrovni. Radostně čerpající ze zdroje života si podávali zlatá vědra od stupně ke stupni, od jednoho druhu ke druhému, a každý se napil a vděčně podal dále, blažen hojností milosti. Příroda byla pralidem matkou a otcem, přítelem a bratrem. Cítili, že je proniknuta nejvyšší silou, a před touto silou se skláněli.

Člověk vznikl z vody a z ducha – toto rčení pochází ještě ze staré egyptské moudrosti. Jeho zachvívání bylo čisté jako vlny na vodě a jeho otevřená jasnost, jeho prostá mysl usilovala ve vřelém, radostném díku vzhůru.

A přišla doba, kdy se v lidech rozhořela planoucí světla; vzrostla v nich touha po Světle, jejich duch se probudil. S napřímenými postavami pozvedali ruce a natahovali je vzhůru ke slunci.

TEHDY V PŮSOBNÍ Boží vůle nastal okamžik, který měl na věky věků přinést lidem pomoc, vedení a oporu, aby se – přestože byli Božskému nemírně vzdáleni – mohli zachvívat v jeho světle a vyvinout se ve spolupomáhající služebníky Nejvyššího. Měli dozrát v pány země, kteří by milovali její tvory a využívali je ve smyslu Světla pro jejich i své vlastní blaho.

Všechno ve stvoření bylo zralé pro tento okamžik. Sféry se rozhučely, ve Světle to bíle žhnulo a otevřela se brána z něho.

Od sféry ke sféře proudila jako od jednoho stupně ke druhému záplava světla.

Z Boží Lásky se uvolnila jedna z jejích nejvyšších sloužících sil, aby do stvoření přinesla Světlo.

Brána se za zářícím poslem opět s hukotem uzavřela a cestou, kterou určil Pán, klesala síla osvětlení dolů.

Zářící plamenný sloup pocházející z první sféry Božsky bytostného kruhu měl schopnost nabyt podoby. Síla Boží vůle způsobila, že nositele Světla odívala úchvatná krása, neposkvrněná a čistá.

Ve stvoření nyní stál *Lucifer*, nositel Božského Světla, aby osvětlil pozemský rozum.

Lidská mysl nepochopí, co vládnoucí, vědoucí Vůle Boží moudře stvořila.

A nyní síla Světla zvěstovala. Od sféry ke sféře se rozléhal hřímavý, dunivý hlas:

»Světlo vědění, vyjdi ven a působ ve smyslu Pravdy jako nositel plamene!«

Tóny zaznívaly od stupně ke stupni, od jednoho světelného proudu ke druhému, od hvězdy ke hvězdě. A tím začala nová, převratná éra vývoje stvoření.

Jsou vůbec lidská slova, která by vyličila toto veliké dění? »Svatá« je pro to jediné vhodné slovo, ale lidé je pokřivili, zašlapali do prachu jako všechno, co jim Bůh daroval.

Z tohoto Světla vyšel plamenný sloup, který osvětloval, posiloval a oživoval a silou Božské lásky probouzel nástroj sloužící lidem k přijímání vnějších dojmů.

Všechno, co vychází z Boha, může – je-li to čistě přijímáno a čistě předáváno dál – jen podporovat, povznášet a očišťovat.

LIDÉ, KTERÍ byli čistí a usilovali vzhůru, se přibližovali Světlu plni hluboké úcty. Napřimovali těla a natahovali ruce, aby zachytili jemné duchovní proudy. Nový vývoj v nich měl probudit vědomí odpovědnosti, kterou člověk má, protože do svého nitra přijal duchovní jiskru. Měli zmoudřet a v pozemském světě pečovat o dary nebes, využívat je a podporovat. Už se neměli pouze jako dosud nevědomě zachvívat ve stejnoměrném působení Božích zákonů.

A tak přinesl Lucifer, který celý planul, dolů do stvoření své světlo, jehož živé záření se podle zákona šířilo od jedné úrovně stvoření ke druhé. Byl poslán lidem jako vůdce, osvětlovatel a pomocník, který měl tvořivě působit a čerpat při tom ze síly Boha Otce.

V minulosti se o něm mnoho vyprávělo, ale vždy jen jako o odpadlíkovi, rouhači, padlém, nikdy však jako o Světlem proniknutém duchu, jímž byl, když se odloučil z Božsky bytostné části, aby sloužil stvoření jako jeho podporovatel.

Z těchto výšin může proudit dolů jen to nejčistší. Proto Lucifer, podoben velkému světlu, všechno osvětlil. Svou září a hojností své síly zastínil slun-

ce a vše, co dosud bylo, vypadalo mdlé a malé. Stvořením se zachvíval mohutný nový tep naplněný svatým ohněm a tento oheň nově povzbudil k životu duchy ve všech sférách.

Až do hlubin hmotnosti, která se rovněž podílela na nádherné výstavbě života, pulsoval proud života nositele Světla a probouzel a posiloval všechny bytosti, zejména však člověka.

Člověk se teď změnil i zevně. Vzprímeným držením těla a tvarem lebky se zřetelně lišil od zvířat. Den ode dne byl krásnější a stále více se podobal pravzoru, který si láska Nejvyššího sama vytvořila jako svůj obraz.

Svět naplňovalo svaté působení. Tato doba byla skutečně posvátná!

Pod vládou slunce obklopeného několika zářícími nebeskými tělesy, která se z něho zrodila, nastala doba vzrůstu, úrodnosti, krásy a hojnosti, jakou země dosud neviděla. Byl to rajský život.

Lidský duch vyrůstal a byl z něho plápolající plamen, který – jak se probouzel a dospíval k jásavému poznání – vděčně šlehal stále výš a výš. Také rozum se bystřil. Mnoho úkolů poskytovalo příležitost stále jej cvičit, hýbat jím a využívat jej.

Lidé se naučili rozdělovat a používat to, co jim poskytovala příroda. V dobrém smyslu všechno využívali a z jejich neustálého pohybu vyrůstal úspěch a bohatství.

Za vedoucí muže si zvolili nejmodřejší z nejstarších, ty, kteří poznali zákony života a uměli je využívat. Tak zvolna vznikly malé obce.

Lidé stále ještě bydleli na horách a v jeskyních. Když ale sledovali, jak bujně rozkvétají údolí řek, jak se nekonečné písečné pouště pokrývají zelení a rostlinami všeho druhu až daleko k velké vodě v dáli, přesídlili do krajů s mírnějším klimatem a usadili se v blízkosti mohutné řeky protékající úrodnou zelenou zemí.

Netrvalo dlouho a jeden z jejich moudrých vůdčích mužů, jemuž říkali »Muž, kterého osvětlil nositel Světla«, je naučil, jak využívat vodu velké řeky. Ze stromů si stavěli plovoucí mosty a jejich tvar přizpůsobili požadavkům, které jim voda nesmlouvavě vnutila. S otevřenými smysly pracovali pod vedením a podle vůle osvěceného muže a všechno šlo k radostnému výsledku. Děkovali nositeli Světla, skláněli se před ním a modlili se k němu ve slunečním světle.

Chyťře a zručně budovali stavby zadržující vodu. Využívali sil přírody a slunce, a tak se jejich um stále více zvětšoval. Plni vděčnosti se tím snažili sloužit Světlu. Jemu ke cti stavěli nádherné síně a radostně je zdobili zlatem a třpytivými kameny, které nacházeli při své práci hluboko v zemi

v písčité oblasti ležící před pásmem pahorků. Jejich podivuhodné, štíhlé dřevěné sloupy zdobily vyřezávané listy.

Tak se země slunce radovala z požehnané doby, kdy lidé usilovali k výšinám. Jak rozkvétaly a prospívaly květiny, tak se vedlo i všemu, co bylo stvořeno. Také zásahy, které člověk pravidelně prováděl v přírodě a jež byly úzce spjaty s působením hvězd, byly jenom na prospěch. Tím, že rostl rozum požehnaný Světlem, bylo lidem dáno, aby si svou vůlí podřídili jak horko, tak nadbytek vlhkého živlu.

Lidé se nemuseli namáhat, aby uspokojili své denní potřeby. Jejich práce spočívala pouze v rozdělování hojnosti, kterou jim poskytovala dobrota Světla. Dokud si počínali moudře a ničím neplýtvali ani nic neničili, dokud s láskou pečovali o vše živé a měli z něho prospěch, aniž by z něho těžili, spočívalo na všem jejich konání požehnání, měli všeho hojnost a radovali se.

Obrovští synové nilské země, kteří pocházeli z kmene na druhém břehu Rudého moře, byli bohatí a krásní. Byli obdařeni věděním a mocí, silou a obratností. Síla slunce zbarvila jejich pleť do tmava, takže se leskla jako eben. Měli bílé zuby a kolem hlavy jim spadaly dlouhé proudy měkkých modročerných vlasů.

Jejich činnost přinášela stále nádhernější výsledky. Byli totiž obdařeni důvtipem, který neustále vzrůstal. Přišli k nim pomocníci, upozornili je na poklady země a sdělili jim, že jsou dosazeni, aby je spravovali. Ukázali jim také, jak mohou přijímat a napodobovat zvuk zpívajících paprsků, a naučili je zhotovovat nástroje, na nichž mohli tyto tóny přibližně zahrát.

Z hlíny lidé míchali překrásné barvy. Byliny a ostatní rostliny využívali k posilování svých končetin a k léčení ran.

Jejich výživa, kterou převážně tvořily šťavnaté ovoce, jemné maso a ryby, byla posilující a zároveň čistící. Pili hlavně kravské mléko, ženy se však brzy naučily připravovat z chutného ovoce šťávy a vína.

Mezi rozptýlenými osadníky na břehu velké řeky se časem rozvinula čilá výměna výsledků jejich pilné činnosti. K dopravě svého zboží využívali vodní toky. Tak se jednotlivé skupiny kmene pomísily. Jeden se učil od druhého, radoval se z toho, jaké dělá pokroky, a využíval jeho zkušeností.

Tak byli použitelnými články v řetězu sloužících sil ve stvoření. Ničím jiným také neměli být. Jejich vůle zůstala bezelstná a čistá. Jako vděčné, radostné děti sloužili Stvořiteli a navzájem si pomáhali.

KDO SI DOKÁŽE ještě dnes učinit obraz o tom, jak během staletí rozkvétaly moc a bohatství, krása a moudrost? Vše zaniklo, všechno se proměnilo v prach. Prudké záplavy naplavily na pozemský ráj lidstva nové vrstvy.

Co však bylo pohánějící silou, která zničila to, co Boží dobrotu dříve tak bohatě dávala? Světem šla hrůza. Sférami se žalostně rozléhalo velké bédování.

Luciferova síla, kterou mu Pán daroval, světlo života, jež vyzařoval, se nepopsatelně velké zachvívaly ve hmotnosti. Měl lidem přinést světlo rozumu, které mu Pánovo Slovo vtisklo do ruky, když byl vyslán. S radostí se díval shůry na zdar svého působení, které přispělo k rozvoji lidstva, ale – nebyla to již blaživě se zachvívajících harmonie se Světlem Božím!

Když byl Lucifer jako jediný Boží anděl vyslán, důvěřující Pánova láska mocně zazářila. Tehdy byl zajedno se Světlem prapůvodu; nebyl ničím svébytným! Jeho působením ve hmotnosti se to nemělo a nemuselo měnit.

Z úspěchu, jehož dosáhl, však vyrostl pocit, kolik toho sám umí a dokáže. Nato se přerušilo jemné, neznatelné, ale tím účinněji působící spojení s Boží vůlí. Sílu, kterou Lucifer měl následkem toho, že byl Božsky bytostného druhu, začal uplatňovat podle své vlastní vůle, takže se již nezachvívala v zákonech.

Božsky bytostné zachvívání kolem něho se zpomalilo, jeho vyzařování bylo stále více mdlé a jemný obal zahalující jádro jeho bytosti ztěžkl – Lucifer klesl!

Síla jeho vlastního chtění ztuhněla a tím, jak se odvrátil od Světla, ho to táhlo dolů místo vzhůru. Ocitl se v rozporu se zákonem Světla, ale nepozoroval to, protože jeho síla byla nesmírně velká a právě v protikladu ke svému temnějšímu okolí svým zářením vynikla.

Vynaložil všechnu sílu svého chtění, aby lidi pozvedl do sfér Světla, ale pomocí ješitného domnění, že vědí všechno lépe.

»Já jsem v nich probudil jejich schopnosti, já jsem je podnítil k tvořivé činnosti, teprve já jsem z nich udělal lidi! Jsou *mým* dílem, podléhají *mé* vůli a *mému* právu!« myslel si Lucifer.

STVOŘENÍM PROBÍHALO chvění. Ze Světla kanuly hořké slzy a rozlévaly se po úrovních, které již Lucifer nemohl opustit. Příliš totiž ztěžkl – stal se z něho duch. Už nikdy se nemohl vrátit do míst, odkud pocházel.

To byl okamžik, kdy si člověk uvědomil sám sebe. Teď pozemským rozumem podporoval svou velikost. Poprvé si při svém konání, při tom, když

dosáhl úspěchu, ve všem, co vytvořil, všímal »sebe«. Na dar Světla si již nevzpomněl.

A tím kolem lidského ducha vzrůstal temný mrak. On sám jej nepozoroval, ale tento mrak pronikavě ovlivnil celé jeho bytí. I u něho se zeslabil a zpomalil živý krouživý pohyb. Spojení s pomocníky se uvolnilo. Zato mozek začal nahrazovat činnost ducha.

Na místo citu nastoupila fantazie, místo smyslu pro krásu zaujala záliba v nádheře, ješitnost a marnotratnost. Všechny city, které původně byly čisté, ztěžkly, zlenivěly, strnuly a nakonec se pokrřivily.

Každý viděl tuto ošklivou změnu na druhém a každý jí trpěl. Duše začala být nemocná a potom začalo stonat i tělo.

Jemné, jasné sítě, které lidé směli dříve tkát pomocí duchovních sil, byly uvolněné, zplihlé a šedivé.

Proto v úzkostech pozvedali ruce a vysílali úpěnlivé prosby ke Světlu. Viděli však už jen pozemské slunce, před kterým se rozprostíraly mohutné, téměř výhrůžné perutě Ré^{*}, jehož vzývali ze strachu před poruchami ve vesmíru, před horkem, suchem, nakažlivými nemocemi a bouřemi a celí se přitom třásli. Třásli se, když přinášeli oběti, třásli se při stavbě soch a chrámů. Se sténáním prováděli svou denní práci.

Ré se jim zjevil a řekl:

»Následujte mě i moji vůli, a budete jako bůh!«

Lidé se podrobili jeho vůli, jeho slib se však nesplnil.

Mocní lidé země cítili, jak jejich síly ubývá; nebyli již schopni zachovat spojení se světlými pomocníky a na místo duchovní moci postavili násilí a lest.

Začali své povolné a dosud důvěřivé poddané klamat, šidit a zotročovat. Tím v lidu vzklíčila nespokojenost a nenávisť.

To, čeho dříve dosáhl jejich duch, si lidé křečovitě udrželi silou svého rozumu a s jeho pomocí a s pomocí získaných zkušeností pracovali dále. Jejich dílům však chyběl život.

Nyní vzývali bytosti, které původně poznali jako pomocníky nebo podporovatele, a stavěli jim sochy a chrámy. Jejich pozemské chtění nesmírně zesílilo, myšlení vzrostlo a dokázali toho hodně pozemsky vykonat. Do konce i jejich lebka změnila tvar a změnil se i výraz jejich obličejů.

Luciferova síla se stále ještě zachvívala nepopsatelně mocně až do hmotnosti, ve vesmíru se ale připravovalo něco strašlivého.

* Ré = Lucifer

Narážely na sebe ostré paprsky. Bylo vidět, jak šlehají plameny a vlny se vlní. Vše připomínalo boj dvou různých proudů. Podivuhodné, neúprosně se zachvívající zákony, které v podobě pohybu a světla pronikají celým stvořením, byly neoblomné. Proto všechno záporné, co vzrostlo z Luciferova chtění, bylo v ostrém rozporu s původními proudy a sráželo se s nimi.

Z toho ve vesmíru vznikl převratný pohyb. Hvězdy šířily výpary, plyny a paprsky a ty působily na vodu země. Proudění vzduchu se změnilo, takže se dostavovaly velké vlny horka. Lidi postihly nemoci a bída.

Mělo však přijít ještě něco mnohem horšího. Zářivou oblohu pokryla clona par a stále houstla. Slunce zmatnělo, ale horka nepřestávala. Deště nenastávaly v obvyklý čas. Zdálo se, že se všechno změnilo.

I když bylo možné na všem živém pozorovat změnu, nechtěli si to lidé přiznat, protože by je to příliš polekalo. Naopak, čím byli v hloubi duše stísněnější, tím více se spoléhali na své vědění a svou moc. Snažili se dále využívat svých dřívějších velkých vynálezů, ale přesto vytvářeli jen mechanické napodobeniny. Stále více se odchylovali od cesty života na cestu smrti a byli stále pyšnější a žádostivější moci. Lidé utiskovali druhé lidi a dělali z nich otroky. Kdo byl mocný, nechal pro sebe pracovat jiné a vysál z nich poslední kapku potu.

Formy jejich špatných myšlenek vyrostly ve strašlivé útvary a ty je tísnily. Hřichy jejich temného chtění nabyly podoby a ovládly jejich těla. Tím vznikly meziúrovně jemnohmotných vrstev, které předtím nebyly, a překážely jakémukoliv vzestupu.

Doba dozrála pro to, aby tato pokolení byla zničena. Proto zemi zaplavila velká, ničivá povodeň.

Větry skučely a za těžkého dusna se dolů snášely černé chuchvalce mraků. Ve vzduchu s hukotem a sténáním bojovaly proudy, mohutné věže kolísaly a pevné zdi staveb klesaly do prachu písčité pouště.

Tam, kde bývaly líbezné zelené břehy a šumící palmové háje, se teď táhlo pusté písčné pohoří. Za několik vteřin byli lidé zasypáni.

V úzkostech a tísní hlasitě volali po světle slunce, volali po andělu, který jim měl pomoci. Odpovědi jim však bylo jen temné dunění hromu a hukot horkého větru.

Zoufalí lidé se shromažďovali kolem vedoucích mužů ve vysokých, nádherných chrámech, které kdysi vystavěli pro Světlo. Ve všech chrámech visel zlatý obraz okřídleného slunce a byly plné nejdrahocennějších pokladů země.

Na úzkostlivé koktání se však lidem nedostalo odpovědi. Toto neúprosné mlčení nemilosrdně zasahovalo jejich duše zmítající se strachem.

Všechny čáry kněží selhaly, neboť k nim chyběl nezbytný zdroj světla – slunce. Den ze dne bylo chladnější a přitom stále temnější. Již se nedal rozoznat den od noci. Protože nebe se hněvalo a zahalilo se, nebylo možné provést hvězdné výpočty. Sloupy slunečních hodin stojící na rozsáhlých prostranstvích byly téměř po vrcholky zasypány pískem a nemohly vrhat stíny, protože nesvítalo slunce.

Stromy skomíraly a všechna zeleň byla zničena. Pomalu, ale nepřetržitě se začala snášet jemná mlha. Přešla v těžké kapky, pak začal padat sníh, kroupy a nakonec se spustil prudký liják. Přívaly deště proměnily prach v hluboké bahno a to zkazilo krásnou krajinu. Pršelo tak, jako by se obloha proměnila ve valící se moře.

Voda ve studních a v řekách vysoko stoupala. Jezera se vylila z břehů. Vesnice a osady se zvedaly z bahna a bláta jako ostrovy a bílé zdi jejich věží se zrcadlily v rozsáhlých vodních plochách. Těmito jezery se valil šedý, široký proud.

Lidé bezmocně sledovali celé dění a viděli, jak jejich země klesá do bahna. Pomocí všech svých ochranných opatření nedokázali vodu ovládnout a zadržet. Spousty vod se prudce vlnily, umělé hráze se rozbily jako hračka a vlny stále ještě stoupaly hodinu za hodinou.

Na nejvýše položených místech, vyčnívajících z vody jako ostrovy, se shromáždili lidé. V ledovém chladu však zmrzli, utopili se nebo zemřeli hladem. Všechny jejich poklady vzaly zasně. Jejich nádherné stavby klesly spolu s nimi do objetí smrti a velké hrůzy. Zvířata již nebylo vidět.

UPLYNULA DLOUHÁ doba. Bouře ustaly, sníh zmizel a nad zemí se opět klebnula zářivá obloha. Z naplavených písečných pouští a ze zmrzlého, pevného říčního šterku se vytvořily nové vrstvy.

Časem opět vzlétl ze skal do modrého vzduchu bílý pták a oznamoval, že všečen život na zemi nezanikl. Po zemi, která si oddechla, se znovu rozšířil mír, začal nový vzrůst. Ojediněle se objevovali ptáci a hmyz, zejména však vodní živočichové.

Zdálo se, že moc opadlého anděla je zničena. Pro novou zemi vzešel nový den.

BĚHEM DLOUHÝCH období se na zemi znovu rozvinul život. Staré sémě leželo hluboko v zemi a větry přinesly sémě nové.

Jakmile záplava opadla, utvořily se malé ostrovy. Poté, co slunce a vítr vykonaly svou povinnost, tyčily se na ostrovech hory a rozprostírala se na nich zvlněná krajina. Čím více se vody vracely do svých starých, hlouběji položených koryt, tím větší byla její rozloha.

V bažinách se uchovaly staré i nové zárodky života a začaly se v nich vyvíjet. A brzy opět vyrůstaly nové rostliny. Zpočátku to byly přesličky, ale když se podnebí oteplilo a bylo sušší, vyvinul se z nich zcela jiný druh rostlin.

Tak došlo časem k tomu, že země byla v blízkosti vody úrodná a pokrytá vegetací, zatímco rozsáhlé, nedozírné plochy ostatní země se podobaly písčitému moři, které ponořeno do snění mlčky čekalo.

Žhavé, zlaté slunce vrhalo nádherné světlo na očistěnou zemi, která byla znovu otevřená a připravená na Boží požehnání.

Velká zvířata, jež ojediněle přečkala těžkou dobu potopy, se nyní z nedostatku potravy stáhla k vodě. V horských jeskyních se schovala menší zvířata, ale jen zřídka bylo vidět některý ze starých druhů zvířat. Z jihu se občas ozývalo vytí hyeny, která se za noci blížila ke břehu Nilu. Ze severu přilétali noví ptáci a rychle se zde rozmnožili.

Tak se do přírody vrátil čilý život. Všechno čekalo na člověka.

JEDNOU ZRÁNA se na břehu řeky, která zde byla velmi široká a mělká, objevily v hlubokém písku lidské stopy. Vedly směrem od poloostrova, který se dnes nazývá Sinajský. Lidé různého věku, ojedinělý kmen s ženami a dětmi, zde přešli přes brod na Nilu. Byl to menší druh lidí než předchozí druh. Tito lidé vytvořili základ nového národa obývajícího Egypt, národa *Chem*.

Svítilo nad nimi jasné světlo, které je vedlo a ukázalo jim místo, kde mají zůstat. Vystavěli si tam obydlí. Byl to národ pastýřů a rolníků. Měl bohaté zkušenosti a uměl již dobře používat rozum, který mu dal Bůh. Proto tito lidé nemuseli začínat od začátku.

Za jednu generaci se u Nilu vyvinulo pokolení, jehož vznešené duchovní dary se sice dosud neprojevíly, ale který se pílí a silou a pln dobrého chtění zdárně vyvíjel.

Prostředí, ve kterém člověk žije, pásmo, kde se narodí, zřetelně vtiskne jeho pozemskému životu pečeť. Opustí-li člověk své bydliště a usídli se

v naprosto jiných poměrech, změnil se nejdříve jeho jemnohmotný záhal tím způsobem, že se záření jeho těla přizpůsobí cizímu vyzařování jeho nového okolí. Člověk se zvolna přetváří, se světlem a vzduchem do sebe přijímá životní podmínky této půdy a musí si navyknout na přirozenou potravu této země. Tak se plně sžije se svým okolím. Jeho krev se přetvoří a její vyzařování pro něho snadno vytvoří spojení s novým pásmem. Jak nesmírně důležité jsou tyto děje pro člověka, který přesídlí do cizí země, lidé nevědí.

Ani tenkrát to lidé nevěděli, ale nemohli jinak, než se po přesídlení do jiné země nevyhnutelně také stát novými. Taková byla vůle Boží. Děti tohoto prvního pokolení byly již úplně jinými lidmi. Země slunce jim vtiskla svou pečť.

PŘI OBDĚLÁVÁNÍ půdy i při kopání základů svých staveb naráželi noví obyvatelé na bohaté poklady, které se během potopy neponořily příliš hluboko do vody. Nacházeli sochy a ozdobné předměty, které jim poskytovaly důkazy, že tuto zem obývali již před nimi lidé. Obrazy okřídleného slunce pro ně byly svědectvím, že i jejich předchůdci uctívali velké Světlo.

Našli lidské a zvířecí kostry a divili se, jak jsou velké. Nepřemýšleli o tom, pouze když brali kosti do ruky, cítili lehké mrazení, jako by k nim mluvily, napomínaly je a varovaly. Jejich řeči však nerozuměli.

Celí šťastní sahali po těchto uměleckých dílech, hráli si s nimi jako děti a zdobili jimi sebe i své domy. Radovali se z krásných kreseb a obrazů starých staveb a snažili se je napodobit. Z velkých balvanů vytvářeli sochy. Ze skal tesali umělecká díla a velebili tím boha světla i mnoho bytostí, které se k nim s šepotem blížily.

Bohatství vzrůstalo, požehnaná země rozkvétala a vědění lidí se zvětšovalo.

Dělili se na kasty: na pracovníky, učitele a kněze. Učitele vychovávali kněží. Byly zakládány školy a lidé se opět blížili k dřívější úrovni poznání, protože jim moudré poznatky sdělovali šeptem Réovi pomocníci.

Ale opět se stalo totéž co již jednou: vlivem bohatství, moci a vědění lidé zpyšněli.

Nyní to sice byla jiná těla, která žila, zápasila a trpěla na půdě tohoto kraje, ale duchové, kteří zde dříve žili, se vrátili, aby se učili a opět narovnali to, co kdysi zkřivili. Už to ale nevěděli. Nejedna z nich stál nad hrobem, kde bylo uloženo jeho dřívější tělo, a držel v ruce svou někdejší leb-

ku. Mnohého z nich přivedly jemné nitky viny na místo, kde ji mohl odčinit, ale on toho nevyužil.

JAK ROZKVÉTALA kultura, vzájemně se navštěvovaly i kmeny žijící dál od sebe. Zpočátku je k návštěvám vedla touha po vědění a poznání, později chtěli směňovat poživatiny a tkalcovské výrobky stejně jako koření a vonné látky. Krásné pestré kameny, jimiž Egypťané zdobili své chrámy i nádherně zařízené místnosti, přivábily kupce a brzy se rozvinul čilý obchod. Dostavily se však i jeho neblahé průvodní jevy: lidé začali dychtit po mnoha různých věcech a působením cizích vlivů sem plíživě pronikly různé neřesti.

Od moře se přiblížili lidé žluté pleti patřící ke kočovným národům a chtěli se zde trvale usadit. Tichému, zasněnému egyptskému národu byli bytostně cizí. Žhavá krev těchto velmi čilých a chytrých lidí byla nevypočitatelná.

Směňovali proto, aby druhé ošidili, bojovali, aby viděli krev, dávali dary čistým ženám a ucházeli se o ně, ale pak je oloupili a svedli. Do zbožné země zasvěcené uctívání slunce přinesli pověry a černou magii.

Tu se kmeny usídlené kolem Nilu shromáždily ve skalním chrámu blízko jeho břehu, aby se poradily, jak se zbavit cizinců. Kněží spolu s mágy vypočítali, kdy nastane nejprůhodnější doba k boji. Egypťané zhotovili zbraně i obranné prostředky, vybudovali opevnění a pak začaly boje s vetřelci. Bojovali se střídavými úspěchy a vždy se jim na čas podařilo získat vládu nad zemí. Cizinci se však mísili s národem stále víc a víc.

2. NEMARE

VZDUCH SE TETELIL slunečním žářem! Zdálo se, že se vaří v zářivých paprscích, které velká hvězda sesílala bez překážky téměř kolmo dolů. Všude, kam oko dohlédlo, byl písek, žlutý, nesmírně jemný písek.

Písečnou poušť se probíjeli tři jezdci. Jejich ušlechtilí koně byli vyčerpaní a ztěžka zvedali nohy. Jezdci byli unavení, unavení a skleslí. Ztratili cestu a bloudili již mnoho dní.

Písek, nic než písek! A přece měli již dávno dorazit do oázy! Popustili koním otěže a nechali je, aby se řídili svým jemnějším čichem. Kdyby byla nablízku voda, žíznivá zvířata by ji ihned vypátrala. Ale i tato naděje je dosud zklamala.

Náhle jeden z jezdců přidušeně vykřikl. Oba ostatní se podívali tím směrem jako on. Ano, nepřerušuje vzadu na tetelícím se obzoru něco tmavého jeho oslňující linii? Je to palma, člověk nebo zvíře? Co to asi je? Ať to bylo cokoliv: byla to pomoc v nouzi!

Aniž spolu jezdci promluvili jediné slovo, napřímili se v sedlech a chopili se znovu otěží. Nebyly ale už potřeba, protože koně také zavěťřili, přidali do kroku a zamířili směrem k tmavým čárkám. Bylo je vidět stále zřetelněji. Brzy se dalo rozeznat, že jsou to palmy.

Kde rostou stromy, tam je i voda! Ré, díky tobě! Konečně voda, která zachrání lidi i zvířata před smrtí žízní! Koně kráčeli živěji, rozvírali nozdry a první z nich dokonce i krátce zarehtal.

Ožili také lidé.

»Voda!« zvolal přední jezdec.

Slovo však vyšlo z téměř vyschlého hrdla a neznělo příjemně. Druhý jezdec zvedl hlavu, kterou měl stále ještě skloněnou.

»Víte určitě, jestli to zase není vzdušný zámek faty morgány? Nebudeme bloudit ještě dál?«

»Ne, princí,« potvrdil třetí jezdec. »Je to skutečnost. Naše útrapy skončí.«

Už nic neříkali, ale jak se koně blížili k palmám, očividně ožívali lidé i zvířata.

Bylo již možné rozeznat vrcholky palem. Nevane snad směrem od nich jemný, chladivý vánek?

A přece se jezdci namáhali ještě několik hodin, než konečně dorazili k lákavému cíli. Zjistili, že se uprostřed žlutého, žhavého písku pouště rozprostírá zelený kousek země. K obloze se zvedaly štíhlé kmeny palem. Tam snad najdou i vodu.

Jezdec, jehož jeho průvodce oslovil »princi«, seskočil z koně a nechal ho, aby se postaral sám o sebe. S radostným výkřikem se vrhl na zem a blaženě natáhl své štíhlé tělo do tvrdé trávy. Ostatní jezdci nenásledovali jeho příkladu. Opatrně jeli dál, protože mysleli na to, že nejprve musí najít pramen. Kůň bez jezdce šel za nimi, v chůzi však několikrát obrátil hlavu po svém pánovi.

Ten si toho nevšiml. Zavřel oči, aby mohl lépe vidět světlou postavu, která se objevila před jeho duchovním zrakem. Rozmlouval s ní jako s důvěrným přítelem.

»Proč jsi nás nechal bloudit?« zeptal se vyčítavě. »Poradil jsi mi, abych se vydal na tuto jízdu napříč pouští. Měl jsem najít to, co mělo určit směr celého mého života. Nenašel jsem nic, vůbec nic než písek, vedro a strach ze smrti žízní. Moji průvodci si myslí, že jsem nemoudrý a náladový. Proč jsi mi nepřišel na pomoc?«

Téměř posměšně zazněla odpověď:

»Našel jsi, co jsi měl najít. Jsi nemoudrý, jestliže mě zahrnuješ výčitkami, místo abys pátral po tom, čemu tě měl tvůj prožitek naučit. Když se poddáváš strachu o svůj život, jsi skutečně nespravedlivý a náladový.«

Dříve než se princ mohl znovu zeptat, protože tato odpověď mu nepomohla, vrátil se jeden z jeho průvodců.

Seskočil z koně, zůstal ale uctivě stát před princem, který se napůl zvedl.

»Zdá se, že je to velká oáza, principi. Taré jel dál na východ, aby pátral po prameni, který zde rozhodně musí být. Doposud jsme, čím dále jsme pronikali, nacházeli jen stále více bláta a bahna. Roje komárů tady velmi znepříjemňují pobyt. Ale podívej se, přinesl jsem několik datlí.«

Princ rychle sáhl po ovoci, které mu starší muž podával, ale dříve než je donesl k ústům, mu ruka bezvládně klesla.

»Vodu,« zaúpěl napůl v bezvědomí, »vodu!«

»Buď trpělivý, principi. Taré určitě přinese vodu!«

Princ již utěšující slova neslyšel. Smysly mu zastřela mdloba.

Jeho průvodce se neodvážil opustit ho v tomto stavu, i když cítil vnitřní podnět, aby šel ještě jednou hledat vodu, která by je osvěžila. Dokud ta

chyběla, nebylo možné zmírnit útrapy knížecího syna, který nebyl zvyklý strádat. Ať tedy nakrátko zapomene na své utrpení!

Koně se začali pást a také jezdec utrl několik stébel a žvýkal je. Bylo to lepší než nic.

Konečně bylo slyšet dusot rychle se přibližujícího koně. Taré se vracel. V témže okamžiku otevřel princ oči. A už jeho průvodce klečel vedle něho a přidržel mu nádobu s vodou u úst. Jinoch, jehož nesmírně trápila žízeň, žíznivě pil a pomalu se mu vracely síly. Náhle si uvědomil, že jeho společníci jistě trpěli stejně jako on. Vlídne od sebe odstrčil nádobu:

»To stačí, napijte se také.«

»Princi, máme vody dost,« uklidnil ho Men-Ken, starší z obou průvodců. »Máme také datle a šťavnaté ovoce ze stromu, jaký Taré ještě nikdy neviděl. Musíš se najíst a pak se pokusit usnout. Budeme se střídat na stráži.«

Princ jedl celý blažený a za chvíli se uložil ke spánku na rozprostřené pokrývky a kožešiny, které jezdci vezli s sebou pod koňskými sedly. Chtěl vlastně také držet stráž, ale dříve než mohl tuto myšlenku vyslovit, usnul. Útrapy, které zažili v posledních dnech, byly příliš těžké.

Jeho průvodci na něho láskyplně hleděli.

»Spí,« řekl Taré ulehčeně. »Měl jsem velké starosti, že nevydrží útrapy cesty, že ho zможou ještě dříve, než dojedeme do nějaké oázy.«

»Jsem rád, že jsme se sem dostali,« přiznal se druhý muž. »Voda je sice strašná, ale princ měl tak nesmírnou žízeň, že to nezpozoroval, a i já jsem se jí s chutí napil, přestože ve mně vzbuzovala hrůzu.«

»U mě to nebylo jiné. Buďme rádi za pomoc, které se nám dostalo pro tuto noc. Ráno však musíme jet dál. Neumíš si představit, jaké roje komárů poletují nad bažinami. Nad těmito stojatými vodami, které jsou líhni záhuby a nemoci, se rozprostírá jakoby šedivý závoj. Kdybych jen tušil, kde jsme. Jestliže nepotkáme někoho, kdo zná zdejší krajinu, může naše dobrodružství ještě skončit špatně.«

»Doufejme, že nám Ré pomůže,« pronesl starší muž a rovněž se uložil k odpočinku.

KDYŽ SE JEZDCI NAZÍTÍ ráno posílení spánkem probudili, viděli nejbližší budoucnost nadějněji. Možná, že vypátrají něco, co jim naznačí, kterým směrem mají jet.

Princ šel ke koním, aby zjistil, jak se má jeho oblíbené zvíře. Fallah mu radostně řehtal v ústřety, tlačil se k němu a bral mu z ruky datle. Přítulné

chování krásného zvířete zaplašilo vážné vrásky, které se principi udělaly na čele. Přistoupil k oběma mužům, kteří nasbírali různé ovoce a čekali, že se pustí do jídla.

»Není vám jasné, kterou cestou se máme vydat?« zeptal se. »Po jídle prozkoumáme oázu a uvidíme, co dál.«

Muži na sebe udiveně pohlédli. Odkud vzal princ takovou důvěru?

Princ se opět rozhovořil, ale tentokrát se zeptal na vodu. Když se dověděl, že voda, kterou až dosud našli, byla žlutohnědá a bahnitá, dodatečně se ho zmocnila ošklivost.

»Co je to za oázu?« zvolal celý zděšený. »Zřejmě ji vytvořili zlí duchové proto, aby trápili ubohé lidi.«

Když pak všichni tři jeli směrem na východ, aby se porozhlédli po tomto kousku země, princův dojem ještě zesílil. Čím dále pronikali, tím byla půda bahnitější. Místy koně zapadli až nad spínky a přitom vyplašili žáby a jiná zvířata.

Taré a Men-Ken se marně snažili přesvědčit prince, aby nepokračovali v cestě, a upozorňovali ho, jak je okolní krajina nezdravá.

»Musíme dál na východ,« odbyl s největší rozhodností jejich námitky. A tak ujížděli dál na východ, až zase narazili na písek a poušť.

Oba starší muži cítili, že jejich duše opět svírá hrůza. Mají se snad útrapy posledních dnů opakovat? Kvůli principi, za jehož zdraví jsou odpovědní, se to nesmí stát. Ale princ měl dobrou náladu. Rozmlouval s Réem a ten mu slíbil, že se pomoc dostaví. Na to princ spoléhal.

Již od nejútlejšího mládí byl zvyklý obracet se ve všech životních situacích na Réu. Neznal nic jiného, než že Ré, vládce Egypta, se mu osobně zjevuje, poučuje ho, radí mu, vede ho i trestá.

Ponenáhlu princ Amenemhet zpozoroval, že ne všichni lidé se mohou těšit stejné přízni Réu jako on. Proto se naučil mlčet o tom, co směl prožívat a vidět. Mlčel také dnes, i když by jeho průvodce uklidnilo, kdyby jim pověděl několik objasňujících slov.

Blížilo se poledne. Slunce opět sesílalo své nejžhavější paprsky a lidé spolu se zvířaty znovu trpěli, protože se neodvážili naplnit vaky odpornou vodou.

»Ré, kde zůstala slíbená pomoc?« povzdechl si princ v duchu. V tom okamžiku ukázal Men-Ken téměř bouřlivě směrem k východu.

»Podívejte! Podívejte! Karavana!«

Od obzoru se skutečně odrážela dlouhá řada velbloudů. Bylo jich vidět stále více a rychle se blížili. Ukázalo se však, že přejedou ve značné dálce

severně od nich. Pokud se jezdci chtěli zeptat na cestu, museli opustit vlastní směr jízdy a odbočit na sever.

»Bylo by to správné?« zeptal se rozvázný Men-Ken starostlivě. »Mohou to být pouštní lupiči.«

»To nejsou lupiči, ale pokojní kupci,« odpověděl s jistotou princ.

Dobře věděl, že tito muži jim zkřížili cestu na Réův příkaz, a proto se nebál setkání s nimi. Ani Taré neměl obavy, takže se rozjeli směrem ke karavaně.

Byli to neznámí kupci. Ukázalo se, že jsou laskaví a sdílní. Postavili stan jako ochranu před poledním sluncem a v jejich stínu odpočívali. Večer se pak vydali na další cestu. Tři jezdce vybídli, aby se také ukryli do stínu stanů, pojedli s nimi a především se občerstvili vodou, kterou tak dlouho postrádali.

Na Tarého starostlivou otázku, zda vědí, kde se karavana nachází, odpověděli, že krajinu dobře znají. Táhnou severozápadním směrem nejdříve k úrodné oáze al-Halfa a odtud se pak vydají dále. Na západě leží vzdálená necelý den cesty velká, ale nechvalně známá oáza al-Fajjúm. Té se úzkostlivě snažili vyhnout.

Amenemhet chtěl vědět, proč má tato oáza špatnou pověst. Kupci vyprávěli, že tak dlouho, kam až paměť sahá, byl tento kraj bažinatý a nezdравý. Nikdo tam nesměl přenocovat a na neopatrného poutníka tam číhali komáři a jedovatí plazi, číhala na něho nemoc a smrt.

»Proto musíme poděkovat Réovi, který nás ochránil,« prohlásil princ vážně. »Pokud se nemýlím, dnes v noci jsme tam spali.«

Popsal, co viděli, a kupci potvrdili, že to určitě byla oáza al-Fajjúm.

Tři jezdci byli rádi, že unikli tomuto nebezpečí, a zeptali se, kudy dojedou do Memfis. Dostali laskavou odpověď. Když budou zachovávat směr, dorazí do něho ještě před setměním. Musí jet stále na severovýchod. Nejdříve pojedou ještě pískem, ale brzy se dostanou na kamenitou cestu a ta je asi za hodinu dovede na širokou silnici směřující k hlavnímu městu.

»Je tam velký neklid,« vykládal jeden z kupců. »Nejstarší faraónův syn, princ Amenemhet, si před třemi týdny vyjel s několika průvodci na koni a zatím se nevrátil. Panují obavy, že se mu stalo neštěstí. Faraón vyslal posly na všechny strany a lid živě sdílí vládcovy starosti, protože se říká, že princ je všeobecně oblíben.«

Amenemhetovi byl rozhovor, dotýkající se osobního tématu, nepříjemný, takže jej chtěl přerušit. Taré ho ale předešel. Měl radost, že princ slyší nepřikrášlený úsudek, a proto chtěl této příležitosti podle možnosti využít.

»Vy znáte prince? Proč je oblíben?« zeptal se s upřímným zájmem.

»Ne, neznám ho. Pobývám v hlavním městě vždy jen nakrátko a ještě nikdy mi nebylo dopřáno spatřit některého člena vznešené rodiny našeho faraóna,« prozradil hovorný kupec. »Člověk však přesto ledacos zaslechne. Princ je prý nejenom krásný a mužný, ale i velmi moudrý. Nejvíc se mi však líbí, že ho všichni lidé chválí pro jeho skromnost a péči o druhé. Bu-
de z něho jednou dobrý faraón, lepší než současný, který myslí jenom na sebe a na své nejbližší.«

Princ Amenemhet vstal, aby se poohlédl po koních. Nesměl strpět, aby se v jeho přítomnosti neuctivě mluvilo o vládci, ale nechtěl se dát poznat.

Lidé, kteří haněli jeho otce pro jeho sobectví, měli plnou pravdu. Amenemhet II. se řídil zásadou, že národ je na zemi kvůli faraónovi. Pro blaho země se udělalo pouze to, co zároveň přineslo prospěch vládci. Již často byl kvůli tomu princ smutný.

To bylo také příčinou jeho dlouhých vyjížděk, na něž se stále znovu vydával a které byly jeho otci tak nepřijemné. Nemohl trávit dni svého života u faraónova dvora v nečinnosti a blahobytu. Nyní se opět vracel a musel být připraven na špatné přivítání, i když se vyjížďka protáhla tak dlouho bez jeho zavinění.

U DVORA AMENEMHETA II. vládl rušný život. Nádhera a lesk obklopující faraóna sem přitahovaly návštěvníky ze všech končin. Mezi lidmi kolovaly podivuhodné zvěsti o vládcově moci, o pokladech, které se hromadí v jeho pokladnicích, ale i o síle jeho bojovníků.

Každý výbojný soused proto ztratil odvahu napadnout tuto dobře chráněnou říši a Egypt žil opět v míru, tak jako nepoznal válku i za obou předcházejících vládců, Sesostrise III. a Amenemheta I. Hranice rozlehlé říše byly zabezpečeny a hlavní město Memfis vzkvétalo.

Všechno dobré, co přinášela země, co vzniklo díky lidské pili a nadání, putovalo nejdříve k faraónovu dvoru. Pro něho a jeho blízké bylo vybíráno jen to nejlepší a nejkrásnější, ale i toho muselo být mnoho. O zbytek se dělili přední muži země spolu se svými rodinami, kteří náleželi k faraónovu okolí.

A lid? Lid pracoval a tvořil, aby dvůr mohl žít v blahobytu! Lid neměl nárok na nic dobrého a krásného; musel být spokojen, jestliže se každý den nasytil. V rozsáhlých oblastech země vládla nezměrná bída. Lidé, kteří bydleli dál než den cesty od Memfis, žili méně důstojně než zvířata.

Jejich obydlí se nepodobala lidským chýším, tím méně domům. Podle toho, jakou měli příležitost a náladu, splácali z hlíny a kamenů, větví stromů a trávy, dokonce i z velbloudí mrvy stěny a zakryli je střechou z větví, slámy nebo rákosu.

Časem se některá ze staveb zřítila. Lidem to nevadilo, protože byli příliš lhostejní, ale i slabí, aby se tím rmoutili. Často se stalo, že některé rodině spadla střecha doslova na hlavu. Všichni, kdo nebyli zabiti, vylezli z troskách a odešli k některému ze sousedů. Nikoho nenapadlo, že by si mohli společně postavit nové obydlí. Teprve když se polovina osady ocitla v troskách, našlo se několik mladých odvážlivců, kteří si postavili pro sebe přístřešek.

A podobně jako s obydlími tomu bylo i s poli. Co bylo platné, když se selo a kopalo? Nemilosrdné slunce sežehlo obilí dříve, než mohlo dozrát; alespoň většinou tomu tak bylo. Proč by to mělo být tento rok jiné? Lidé chovali několik koz a ty si našly potravu samy. Mléko a ovoce stačilo, aby lidé zahnali největší hlad.

V okolí Nilu byla situace o něco lepší. Pokud Nil nevystupoval příliš často z břehů a nepokryl všechno bahnem, jeho vody polím prospívaly.

Faraón a jeho rádci se o takové věci nezajímali. Kněží považovali za správné nechat lid žít v této bídě. Alespoň mu nenaroste hřebínek a zůstane poslušný a poddajný! Šlo to tak celá staletí a půjde to tak i nadále, mysleli si.

Ale Ré viděl, že to tak dál nemůže jít. Jestliže národ upadá, hyne i země, Réova vyvolená země! To jako vládce nechtěl připustit. Proto si mladého prince, jehož bylo možné snadno ovlivňovat, vyvolil jako svého pomocníka. Zjevil se mu ve světlé postavě jako pomáhající přítel udělující rady, a protože jeho rada přinesla vždy užitek, Amenemhet se rád dal vést.

OD PRINCOVY vyjížďky do pouště uplynulo několik týdnů. Další zážitky zahladily vzpomínky na tuto cestu u všech kromě prince Amenemheta. Ré se postaral o to, aby v něm zůstaly živé.

Zkušenosti cesty ho mají dovést k rozhodnutí, které ovlivní jeho život – sdělil mu Ré. On však k němu dosud nedospěl! V nezmenšené míře v něm přetrvávala hrůza ze smrti žízni, kterou pocítil onoho dne, i ošklivost z bahnité, nakažené vody. K jakému rozhodnutí ho měla dovést tato myšlenka? Je to tak snadné, že by na to přišlo i dítě, řekl Ré.

Do komnaty vstoupil jeho nejmladší bratříček Sesostris. Bratři k sobě

lnuli a Amenemhet si rád povídal s bystrým dítětem. Čas při tom ubíhal rychleji. Ré řekl, že je to dětsky snadné? Amenemhet se rozesmál a zavolal chlapečka ke svému lůžku.

»Seso, co bys dělal, kdybys jel několik dní strašlivou pouští, ale přitom bys nemohl najít východisko a měl bys jistotu, že ty i tvoji průvodci musíte zahynout žízni?«

Chlapeček pozoroval bratra s nakloněnou hlavou:

»Ale ty jsi našel východisko a nezahynul jsi žízni,« pronesl po krátkém uvažování.

»O to v tomto případě nejde. Chci se ze svého prožití poučit. K čemu by ses rozhodl na mém místě?«

Tentokrát přišla odpověď ihned.

»Už tam nejezdit! Zapamatovat si, kam ta cesta vede, a už ji nikdy nepoužít.«

Princ se musel skutečně zasmát. Ano, bylo to dětsky snadné. Že na to nepřišel sám! Když to vyjádřil jinými slovy, měl dokonce i životní pravidlo, po kterém tolik toužil:

»Vyhýbej se tomu, co ti může být nepříjemné. Používej jen urovnané cesty.«

V radostné náladě se princ věnoval malému, čilému Sesovi, a teprve když bratříček opustil komnatu, obrátily se jeho myšlenky opět k novému životnímu pravidlu. Je však skutečně nové? Není to vlastně zásada jeho otce, jehož způsob života se mu nelíbí? A jednal snad on, Amenemhet, dosud jinak? Má radost z nálezu trvat jen tak krátce?

To musí ihned zjistit. Lehl si pohodlně na lůžko, zavřel oči a duchovně se soustředil tak, jak ho to Ré naučil. Ale neukázalo se nic. Tak snadné to přece jen nemělo být princovi učiněno.

ZŘEJMĚ MEZITÍM usnul, protože když ho náhle polekal hlas jeho sluhy, zjistil, že místnost zahluje hluboká tma. Byl čas, aby se připravil ke společné hostině, která byla u dvora tohoto faraóna vždy velmi důležitou záležitostí. Princ se musel převléci a zaměnit svůj drahocenný oděv za ještě nádhernější.

»Přijeli hosté?« zeptal se sluhy, který mu za svitu rychle rozsvícených zlatých lamp horlivě pomáhal se ustrojit.

»Ano, během dne přijel jakýsi kníže s několika průvodci,« zazněla odpověď.

»Kníže? Odkud? Zná ho můj otec?« zeptal se dychtivě princ. Tato návštěva byla přece vítanou změnou.

Ale sluha nevěděl nic víc. No, však se brzy dozvím, co potřebuji vědět, řekl si Amenemhet a zamířil do velkého sálu, kde faraón jednou denně jedl se všemi svými dvořany a syny. Dál už pak zasedali k jídlu v rodinném kruhu.

Když princ vstoupil do sálu a rychlými kroky došel na své místo, byli již shromážděni téměř všichni účastníci hostiny. Stáli podél zdí ověšených koberci po obou stranách jídelního stolu a čekali na faraóna.

Vládce přísně dbal na dodržování tohoto předpisu. Běda tomu, kdo by jej porušil!

Amenemhet přelétl zrakem po přítomných, ale nespatrił žádný cizí obličej. Takže host teprve přijde.

Do místnosti vstoupil faraón. Vypadal skvěle. Měl na sobě oděv vybrané krásy bohatě ozdobený zlatem a drahokamy. Projevoval se u něho sklon k tělnatosti, ale protože byl velmi vysoký, dodávalo mu to jisté důstojnosti.

Jeho oválný obličej vroubily hladké černé vlasy, které vykukovaly zpod pokrývky hlavy a pod ušima byly zastřiženy. Černý vous vybíhající do špičky mu splýval až na prsa. Když faraón mluvil, blýskaly se zlaté kroužky, které měl do nich vpletené. Ustupující čelo bylo vysoké a svědčilo stejně jako poněkud vpadlé oči o bystrém rozumu.

Současně s ním vstoupil do místnosti jeho host. Větší rozdíl si téměř nebylo možné představit. Čím to bylo? Princ Amenemhet údivem téměř přestal dýchat. Cizinec převyšoval faraóna o půl hlavy. Protože byl velmi štíhlý, vypadal ještě vyšší.

Měl na sobě drahocenný oděv, ale vybraně jednoduchý. Skvělá látka protkávaná zlatem byla sepnuta zlatým pásem. Ušlechtilé vypracovaná spóna nezvyklého tvaru spínala záhyby oděvu na hrudi. Úzkou hlavu zdobila zlatá obroučka, v níž byl zasazen velký zelený kámen.

Co to bylo proti nádheře faraóna! A přece z cizince vycházel jas, před nímž všechno ostatní téměř pohaslo. Ušlechtilé modelovaný, tmavohnědý obličej byl bezvousý, hnědočerné vlasy splývaly v mírných vlnách až na ramena.

Dříve než se posadili, řekl faraón silným, ale málo zvučným hlasem:

»Pohledte na mého hosta! Kníže El-Ar přijel z dalekých zemí, protože slyšel o moci a bohatství Egypta. Jeho přání jsou mi rozkazem.«

Všichni zasedli ke stolu a brzy začala hostina. Kolem jídelního stolu ve-

dli hovor polohlasem, pouze faraón a jeho nejbližší hovořili hlasitě. Přítomní bezděčně zatoužili slyšet cizince mluvit.

Cizinec však mluvil málo. Odpovědi, které dával na faraónovy otázky, byly stručné a tiché. Jednou se zasmál. Na tento zvuk nebyli zvyklí. Egypťané se jen usmívali, a to podle okolností: když byli obveseleni, někdy se usmáli výsměšně nebo se usmáli, jestliže si mysleli své. Ale smích, osvobozující, radostný smích, smích skutečně od srdce, ten neznali.

»Proč se vlastně nesmějeme?« pomyslel si princ Amenemhet. »Musí to být krásné umět se takto smát.«

Po hostině přiběhly na faraónův pokyn tanečnice pružných, útlých postav ověšené drahocennými klenoty. Host však sledoval jejich pohyby bez viditelného zájmu.

»Cožpak ve své zemi nemáte tanečnice?« toužil vědět faraón, který si neuměl vysvětlit cizincovu lhostejnost.

»Máme!« odpověděl El-Ar. »Panny provádějí krokové reje ke cti Boží v chrámě a v zahradách, které jej obklopují, a jinoši smějí oživovat jejich taneční kroky svými chóry. Naše dívky však nevystavujeme na odiv.«

I když host mluvil potichu, mnoho lidí sedících poblíž zaslechlo jeho odpověď. Celí pobouření očekávali, že faraón nemístnou odpověď odmítne.

Amenemheta se tato upřímná odpověď dotkla natolik, že nemohl ihned nalézt slova. Princ o ní začal uvažovat. Cizinec má pravdu: je to nedůstojné vystavování se na odiv, když se od dívek požaduje, aby se téměř neoděné ukazovaly před očima mužů. Ale vždyť jsou to jen tanečnice, děvčata, kterých si nikdo neváží. Je to vina dívek? Nejsou spíše vinni ti, kdo něco takového od nich požadují?

Faraón dal znamení, aby tanečnice předčasně ukončily vystoupení. Účastníci hostiny se zvedli a vydali se na procházku do zahrad. Princ by si rád promluvil s cizincem, ale faraón se neodtrhl od svého hosta.

Podobně tomu bylo i v následujících dnech. Ještě nikdy nepřijal faraón hosta s takovou pozorností a ještě nikdy ho to tak očividně netáhlo do jeho blízkosti. Náhodně zaslechnuté útržky jejich rozprav svědčily o tom, že spolu vždy rozmlouvají o vážných věcech: o otázkách vlády, ale i o problémech vládcova osobního života.

Princ je horlivě sledoval a zjistil, že se otec musí krátce věnovat jiným záležitostem, takže je host volný.

Stále ještě myslel na svou jízdu pouští a na všechno, co během ní vnitřně prožil a čím zevně trádal. Stále ještě nepřišel na to, jakým způsobem má

tento prožitek ovlivnit jeho život, a čím více hloubal, tím méně doufal, že na to přijde.

Ré mu nechtěl pomoci; měl na to přijít sám. Co kdyby se zeptal knížete El-Ara?

KE DVORU SE DOSTAVILI cizí vyslanci a faraón s nimi musel projednat důležité záležitosti. Bylo zřejmé, že jednání potrvá dlouho. Faraón musel proti své vůli opustit hosta a pověřil prince, aby ho zastupoval.

Protože byl právě vysoký stav vody v Nilu, navrhl jim, aby se vydali na skvěle vyzdobené lodi proti proudu řeky až k faraónově malému letnímu paláci, který se jistě bude díky své úchvatné nádheře cizinci líbit. Měli tam přenocovat a příštího dne se vrátit. Plán se princovi líbil: tak měl konečně knížete nerušeně sám pro sebe.

Seděli na palubě nevelké lodi, kterou musela zvířata jdoucí po břehu táhnout na lanech, a rozprávěli. Lidé a zvířata se namáhali, aby dovlekli loď proti proudu až na místo. Zatím nebylo příliš horko, a přesto se jim po těle řinuly proudy potu. Jak tomu asi je, když slunce vystoupí výš?

»Dorazíme k našemu cíli brzy?« byl zvědav El-Ar.

»Dříve, než je mně milé,« odpověděl princ a lenivě se protahoval na pohodlném sedátku. »Můžeš si představit něco krásnějšího, než takto plout po vodě a bez námahy se dostávat dál ovíván vánkem, který vyvolává pohyb lodi? A k tomu to šplouchání vody! To je nádherné!«

»Bez námahy?« chopil se El-Ar slova, které vyslovil princ. »Podívej se na břeh: tomu říkáš ›bez námahy‹?«

Těch několik slov znělo téměř tvrdě. Princ zaraženě vzhlédl.

»Já myslím pro mě bez námahy. Lidé tam venku to neznají jinak. Pravděpodobně to ani vůbec nechtějí mít jiné.«

Z pohledu velkých očí, z nichž zmizela všechna záře a které se jako dva hroty zabodly do jeho očí, mu nebylo dobře. Mlčel.

»Odkud víš, že ti tam venku to nechtějí mít jiné?« zeptal se kníže chladně. »Dal sis již někdy práci, abys nahlédl do jejich duší? Co to říkám, do jejich duší? Podíval ses již někdy zblízka na život někoho z nich? Víš, jak to vypadá kolem něho a v jeho nitru?«

»Ne,« odpověděl princ udiveně. »Ale k čemu by mi to bylo? Otrk je mně tak vzdálený, že si nikdy nemůžeme myslet nebo cítit totéž co on. Takže proč bych se měl v myšlenkách zabývat něčím, co mi později nebude k ničemu?«

El-Ar neříkal nic. Zdálo se, že hledí do širých dálek. Obrys jeho obličeje se nehybně odrážel od pozadí vody. Jak byl tento muž dokonale krásný! Princ od něho nemohl odtrhnout zrak a snažil se při tom vyzkoumat, v čem tato krása tkví.

Pozoroval rovný, nepříliš velký nos, úzké rty, ušlechtilé zaoblení zadní části hlavy – všechno se harmonicky spojovalo. Ach ano, a teď princ náhle spatřil ještě něco: čelo bylo jiné než u všech lidí, které znal. Zatímco čela Egypťanů ustupovala nazad, klenulo se cizincovo čelo přímo vzhůru.

Náhle El-Ar začal mluvit, zvolna, zasněně a aniž odvrátil pohled upřený do dálky:

»Jeden muž chtěl postavit palác. Ve svém nitru již viděl hotovou stavbu a všechny jeho myšlenky byly zaměřeny na to, jak jej navrhnout ještě nádhernější. Konečně nastal čas, kdy mohl začít stavět. Celý rozradostněný dal dovézt drahocenný stavební materiál. Z těžkých kamenů byly zhotoveny sloupy. Vtom přišel přítel a zeptal se ho:

›Prohlédl sis již základ, na kterém chceš stavět? Unese písek tvé sloupy? A prozkoumal jsi už, co tvoji lidé zatím nahromadili na písku? Snegli na hromadu klestí. Víš, co je to klestí?‹

Ale muž, který všechny své myšlenky soustředil jen na svou stavbu, začal být netrpělivý a řekl:

›Když chci postavit stavbu z drahocenných sloupů, proč se mám starat o písek a klestí? Proč mám ztrácet čas něčím, co je příliš nepatrné, abych si toho všímal?‹ «

El-Ar zmlkl tak náhle, jak začal. Také princ mlčel. Co měla slova knížete znamenat?

V té chvíli El-Ar otočil hlavu a paprsek z jeho zářících očí zasáhl prince. A ten nyní věděl, co tím kníže míní!

Chtěl promluvit, ptát se – ale nemohl. Doléhalo na něho příliš mnoho dojmů a myšlenek. Připadalo mu, jako by se náhle roztrhl závoj, který mu dříve zahaloval celé jeho okolí. Teď teprve viděl, co má vládce vědět, ale viděl to jakoby v dálce. Ještě v něm vše bouřilo. Bude muset uplynout ještě mnoho času, než se v jeho citech vyjasní.

Zvedl zrak k hostu. Ten se však opět díval do širých dálek, jako by jeho duše nebyla na lodi.

NA VZDÁLENÉM obzoru dohasínalo ohnivě žhoucí slunce. Vypadalo to, jako by okolní příroda za ním posílala pozdravy na rozloučenou. Ozvaly se zví-

řecí hlasy. Některé zněly ospale a skomíravě, jiné byly čilé a bylo v nich slyšet odhodlání vydat se na lup.

Rovinou vanul ostrý nárazový vítr a rozechvíval vrcholky palem, pod nimiž se procházel El-Ar s princem.

Kníže s úsměvem naslouchal bouřlivé jinochově zpovědi. Když se mu princ svěřoval se vším, co dnes cítil, bylo to snad něco jiného než vítr ve vrcholecích stromů? Tak jako vítr zahnal mnohý zlověstný mrak, tak se při tom, když princ vykládal o nově získaných poznatcích, stále víc a více odsouvaly závoje, které mu znemožňovaly jasně pozorovat okolní svět.

»Teď také chápu, čemu mě Ré chtěl naučit!« zvolal Amenemhet bouřlivě. »Mám se naučit vidět, co není v naší říši dobré, a mám přemýšlet, jak by se to dalo zlepšit, abych mohl pomoci, až budu vládcem. Proto jsem musel podstoupit tu strašnou jízdu pouští, která skončila ve zkázonosné oáze!«

A princ horlivě vyprávěl o zkušenostech, které během té doby získal.

»Bylo tak těžké se z toho poučit?« zeptal se El-Ar. »Mně to připadá dětsky snadné.«

»Dětsky snadné, to řekl Ré taky!« zvolal princ. »Ale věř mi, že jsem musel dlouho hledat a bez tebe bych na to přesto nepřišel.«

»Již podruhé ses zmínil o Réovi! Kdo je to?« chtěl vědět kníže.

»Je to od pradávna vládce Egypta, náš pán i mistr, náš dobrodinec a můj duchovní vůdce.«

Princ to ze sebe vypravil téměř vítězoslavně. Náhle však zmlkl; něco mu ochromilo jazyk. Možná neměl hovořit s cizincem o Réovi tak otevřeně.

Rysy El-Arovy tváře se změnily. Bylo na nich vidět, že El-Ar hluboce uvažuje, ale vyjadřovaly – stejně jako držení celého těla – chladné odmítnutí. Co to bylo?

Žádný z nich nepromluvil ani slovo. Mlčky šli vedle sebe, zatímco nahore ve vrcholecích stromů, jak se zdálo, ustalo šumění větru. Chvillemi se ozvalo cosi jako vzdychání. I zvířecí hlasy pozvolna zmlkly.

Konečně El-Ar promluvil:

»To mi vysvětluje mnoho věcí, které jsem viděl a cítil ve vaší zemi.«

Princ nevěděl, jak byla tato slova míněna a co na to má odpovědět. Mlčel. El-Ar pokračoval:

»Také já znám Réu, znám jeho moudrost a jeho ochotu pomáhat.«

Princ překvapeně vzhlédl. Jestliže je to pravda – a El-Ara pokládal za nejupřímnějšího muže, jakého kdy viděl – pak může o Réovi mluvit bez zábran. V tom případě bylo zřejmě příčinou hostova odmítnutí jeho smýšlení. Proto potěšen řekl:

»Když znáš Réa, víš, jakou všemocnou pomoc mi poskytuje. Celé mé úsilí musí být zaměřeno na to, abych jí byl hoden.«

»Přináší ti to štěstí a radost?«

»Štěstí? Radost?« Princ si tato slova říkal pomalu sám pro sebe, jako by ho udivilo, že mohou být použita v této souvislosti. Pak však prohlásil: »Ne, myslím, že ne. Ale přispívá to k tomu, že jsem hrdý a sebevědomý, jak se sluší na vládce.«

»Byl jsi již někdy v životě opravdu ze srdce šťastný? Ne, neodpovídej hned, zda ano nebo ne. Nech si čas na rozmyšlenou, abys mi mohl vyprávět i o tom, co tě učinilo šťastným.«

Princ ho poslechl a začal přemýšlet. Z Réova školení byl zvyklý na to, nahlížet do svého nitra. Ale musel si dlouho vzpomínat, tak dlouho, že mu to samotnému bylo nápadné. Je přece ještě mladý! Cožpak nebyl skutečně nikdy z celého srdce šťastný?

Skoro se zastyděl. Pak se v něm však začaly vynořovat vzpomínky na chvíle, kdy byl šťastný. Před jeho duševním zrakem vyvstala dávno zasutá vzpomínka. Viděl se, jak jako mladík sotva odrostlý chlapeckému věku kráčí zahradou otcovského paláce. Od břehů Nilu zaslechl změť hlasů a volání o pomoc. Vydal se tím směrem a doběhl k zástupu lidí, který se tam tísnil.

Chlapec hlídače zahrady zapadl do nilského bahna a hrozilo nebezpečí, že se utopí. Nikdo se k němu nemohl přiblížit, protože všechno těžké se propadalo do bahna. Vyčnívala z něho už jen hlava nešťastného, milého dítěte s široce otevřenýma očima naplněnýma strachem.

»Vydrž, miláčku!« volal zoufalý otec. »Jste všichni příliš těžcí, ale už šli pro zahradnického pomocníka. Do té doby, než přijde, neztrácej odvahu!«

Byla to bláhová útěcha! Chlapec nezadržitelně klesal.

Princ to již nevydržel. Rychle ze sebe shodil oděv, který mu překážel v pohybu, a po čtyřech se přibližoval k dítěti. Jak se mu podařilo dostat se k němu, sám později nevěděl. Asi mu pomáhali bohové. Vytáhl chlapce za vlasy, protože bahno mu již zakrylo ústa. Ale břemeno bylo příliš těžké a princ začal sám klesat. Ze břehu mu proto házeli lana. Podařilo se mu jedno zachytit a uvázat je chlapci kolem pasu.

Teprve když dítě leželo na břehu a příbuzní o ně pečovali, podařilo se mu hosené lano zachytit ještě jednou a na něm ho pak vytáhli na pevnou zem. Trásl se zimou a vzrušením. Když však viděl, že dítě otevřelo oči, radostně je přitiskl celé se chvějící k sobě. Pocítil blaženost, jakou nezažil nikdy předtím, ale ani nikdy potom.

Poté, co se principi opět vybavila tato vzpomínka, mohl na hostovu otázku odpovědět kladně: že již byl v životě opravdu ze srdce šťastný. Ostýchal se to však povědět, aby nemusel vyprávět o bližších okolnostech. Nebylo to ani zapotřebí. Na El-Arově tváři se objevil dobrotivý úsměv.

»Máš pravdu, principi,« řekl El-Ar. »Je skutečně naším největším pozemským štěstím, když můžeme zachránit nějakého člověka od jisté smrti nasazením vlastního života. Takové příležitosti se naskytnou zřídka. Ale štěstí je i sloužit jiným a mít možnost jim pomáhat. Právě tohoto štěstí může vládce vždy dosáhnout, jestliže projevuje dobrou vůli a je opravdu faraónem, otcem svého národa.«

»Tím také chci být,« ujistil El-Ara vážně princ. »Věř mi, El-Are, že teď, kdy začínám vidět život jasněji, se ve mně probouzí vroucí přání být národu něčím víc než pouhým vládcem.«

V NOCI LEŽEL princ na lůžku a přemítal. Předesešlého dne zapůsobilo na jeho duši mnoho dojmů a poznatků a ty chtěl zpracovat a promyslet. Snažil se připomenout si všechna El-Arova slova. Náhle ho napadlo, že kníže s ním mluvil o jeho radosti z toho, že zachránil lidský život, jako by mu o tom on, Amenemhet, vyprávěl.

Odkud El-Ar věděl něco, co mu nikdo neřekl? Vzrušený princ již nevydržel ležet na lůžku a vstal. Nejraději by spěchal ke knížeti, aby se ho na to ihned zeptal, ale nesměl hosta rušit, když odpočíval.

Kdyby tak alespoň přišel Ré! Jak dlouho se již neukázal! A dnes by mu Amenemhet mohl konečně oznámit, že našel odpověď! Princ byl stále vzrušenější. Vroucně zatoužil po Réovi a dosáhl cíle: Ré se ukázal.

Princ bouřlivě zahrnul svého pomocníka vším, co našel, prožil a co si myslel. Ré mu naslouchal s tichým, posměšným úsměvem a ani slovem nepřerušil proud jeho slov. Konečně Amenemhet vyčerpán umlkl a prosebně k němu vztáhl ruce:

»Ré, pomoz mi, promluv, porad'!«

A Ré se rozhovořil způsobem, na který byl princ zvyklý. Princ si však nikdy neuměl vysvětlit, jak je možné, že vnímá jeho slova.

»Takže nyní jsi přišel na to, kam jsem chtěl zavést tvé myšlenky,« začal Ré. »Měl jsi prožít, jak bezútešné jsou vaše cesty. Už teď máš uvažovat, jak by se to dalo napravit, abys mohl začít, až přijde tvůj čas. Máš učinit z Egypta úrodnou zahradu, aby lidé ještě v daleké budoucnosti velebili tvé jméno. Mají se podívat tvé moudrosti a cítit tvou chytrost.«

»Na tom mně nezáleží,« přerušil ho princ. »Chci zlepšit zemi proto, abych pomohl lidu. Chci přispět k tomu, aby život mých poddaných byl krásnější a bohatší. Chci být dobrým vládcem!«

»Po tom jsi dosud netoužil, princí,« posmíval se Ré. »Chtěl jsi být mocný, chtěl jsi mít bohatý a krásný život a tvůj věhlas měl přetrvat věky!«

Když princ uslyšel o tom, jaké mívál dříve bláhové myšlenky, nahrnula se mu krev do tváří. Jak je to dlouho, co takto myslel? Zastyděl se.

Ré však pokračoval:

»Z tvých slov poznávám vliv cizího knížete, který je u vás tak oblíben. Jsou to myšlenky člověka, který se narodil nesvobodný a nikdy neokusil slasti vládce.«

Princ zděšeně zíral na Réa.

»Je knížetem cizí, bohaté a nesmírně velké země. Je proto zvyklý vládnout!«

»Říká, že je knížetem. Znáš jeho zem, víš něco o něm? Znáš jeho jméno? Kdo ti potvrdí, že tento muž není lhářem?«

»Ušlechtilost celé jeho bytosti a jeho očí!« zvolal Amenemhet vzrušeně.

»Zdá se, že jeho vliv hluboce zapůsobil,« pronesl Ré zamyšleně. »Nesmíš hned tak všemu věřit, princí. Budoucí vládce se musí včas naučit správně posuzovat lidi. Pozoruj tohoto muže a snaž se vyzkoumat, z jakého důvodu pobývá u vašeho dvora. Určitě má tajné úmysly a vaše důvěra mu umožní je snadno uskutečnit.«

»Co mám dělat?« zasténal princ polohlasně.

»Musíš postupovat opatrně, abys tomu muži nedal znát svou nedůvěru vůči němu.«

»Ale já k němu nechovám nedůvěru!« chtěl zvolat princ, hrdlo však měl jako sešněrované. Ré pokračoval:

»Nevěř jeho slovům. Především si nedej mluvit do svých příštích vládařských plánů. On neumí myslet jako člověk, který je zrozen k vládě. Už tě nenechám tak dlouho samotného, aby tento muž nad tebou nezískal moc. A pošlu ti pomocníky, od kterých se můžeš učit. Nikdy nezapomeň, že já jsem Ré, všemohoucí, všemocný, vládce Egypta. Před dávnými dobami jsem si vyvolil tvůj národ a vedl jsem jej až do dneška. Jste povinni být mi vděční a poslouchat mě!«

Ré zmizel a princ, který byl ve víru navzájem zápasících citů, klesl na lůžko.

NĚKOLIK DNÍ po tomto prožití se host chystal vydat se na další cestu. Amenemhetovi to bylo téměř milé. Od rozmluvy s Réem by již nedokázal mluvit s ním nepředpojatě.

Vrátili se do Memfisu a faraón se opět věnoval hostu sám. Co by pro prince dříve představovalo velké odříkání, bylo teď pro něho snadné.

Uchýlil se do svých komnat a začal promýšlet plány, jak v budoucnu zvelebit oázu al-Fajjúm. Bytostní pomocníci pracovali s ním a ukazovali mu věci, k nimž by ve vlastních myšlenkách nikdy nedospěl. Kdyby tak už mohl všechny tyto náměty a návrhy uskutečnit!

El-Ar by mu jistě poradil, ať si promluví se svým otcem a nadchne ho pro to, aby uskutečnil tato díla. Ano, El-Ar! Princ byl již na cestě k němu, aby ho požádal, ať ho podpoří, až bude s otcem mluvit o svých plánech. Najednou měl dojem, že slyší Réův varovný hlas:

»Nevěř El-Arovi, nemůže ti poradit. Proč chceš nechat otce, aby sklízel slávu, k níž jsi základy položil ty? Trpělivě čekej, tvůj čas přijde.«

Ré má pravdu: kdyby on, Amenemhet, pověděl otcovi o svých plánech, jak zkultivovat oázu a zregulovat tok Nilu, a kdyby ho přemluvil, aby začal provádět tato díla, nenesla by otcovo jméno? Kde by pak zůstala *jeho* sláva? A princovo srdce prahlo po slávě, které by se těšil u lidí až do nejvzdálenějších pokolení.

Znovu se zhloubal do svých myšlenek na zlepšení životních podmínek v kraji. Úmyslně uzavřel oči, uši i srdce všemu, co se dělo v paláci. Když se s ním host chtěl rozloučit, museli ho zavolat.

Jakmile však stanul před El-Arem a ten na něho zkoumavě pohlédl svýma dobrotivýma očima, vyrazilo z něho velkou silou to, co jeho duši přitahovalo k tomuto cizinci.

»El-Are, zůstaň zde, neopouštěj mě!« pronesl zájímavě a sám se nejvíc podivil své prosbě.

»Mám čas, dokud nebudou osedláni koně a připraveni průvodci. Projďme se ještě trochu po zahradě, Amenemhete.«

El-Ar to pravil přívětivě, ale nenaléhal. Princova duše prolomila umělou tvrdou kůru, která se kolem ní vytvořila po Réových slovech, a důvěřivě se otevřela vlivu zralého muže.

El-Ar nebyl jako obvykle mlčenlivý, ale rozhovořil se o různých věcech, jako by mladíkovi nechtěl dát možnost vyslovit to, čím se v myšlenkách zabýval.

Nepočítal však s bouřlivou Amenemhetovou duší. Co v ní vřelo a kypělo, nedalo se odsunout stranou.

»El-Are, odpusť mi, jednal jsem jako člověk, který se na tobě dopustil zrady!« zvolal. »Nechal jsem se ovlivnit, abych byl proti tobě zaujatý, a uzavřel jsem před tebou své nitro, přestože jsem vždy cítil to, co dnes vím: že jsi byl a jsi ušlechtilý a opravdový, pravý kníže, můj vzor navždy!«

Uchopil hosta za ruku a byl by před ním padl na kolena, kdyby mu v tom kníže nezabránil.

»Pozoroval jsem tvé vnitřní boje, princí, ale nesměl jsem ti pomoci. Sám jsi musel poznat, kde je pravda. Co by pomohlo, kdybys se tě snažil ovlivnit, abys vůči Réovi zaujal negativní stanovisko! Také teď ti už o něm nic neřeknu. Pozoruj sám, zkoumej jeho slova, zkoumej své myšlení a přemýšlej o svém jednání!«

»Zůstaň zde, El-Are, a pomáhej mi!« zaprosil úpěnlivě princ. »To všechno je tak nové! Jak to mám dokázat, když nebudu mít žádnou pomoc?«

»Budeš mít pomoc, jakmile budeš sám chtít. Když budeš opravdu jednat tak, jak jsem ti poradil, nebudeš nikdy opuštěn. Volej o pomoc a pomoc přijde. – I já se vrátím, slíbil jsem to již tvému otci,« dodal kníže lehčím tónem, neboť k oběma právě přistoupil faraón s několika svými hodnostáři.

»Ano, El-Are, musíš mi najisto slíbit, že se k nám po návratu do své země ještě jednou podíváš na delší dobu,« obrátil se faraón živě na svého hosta. »Jak dlouho myslíš, že budeš pryč?«

»To záleží na tom, kolik času budu potřebovat ke splnění úkolu, který mi byl stanoven. Ale určitě se vrátím, na to se můžete spolehnout.«

Sluha hlásil, že koně jsou připraveni. Rozloučení bylo krátké, ale ještě dlouho se Egyptané dívali za jezdci, až nebylo vidět nic než stále se zmenšující obláček prachu.

V princově srdci zůstala nesmírná prázdnota. V jeho tváři byl tak hluboký smutek, že si toho všiml i jeho otec.

»Pojď se mnou do zahrady, Amenemhete,« vybídl ho faraón dobrotivě, jak neměl jinak ve zvyku. »Ostatní jděte po své práci.«

Pohybem ruky propustil, dalo by se téměř říci, odehnal své věrné a ti se rychle rozešli různými směry.

Amenemhet starší vydal krátký zvuk, který zněl jako potlačovaný smích.

»Běží ode mě na pouhý můj pokyn. Nikdo neřekne: »Pane, bude pěkný večer, dovol, abychom ještě zůstali venku.« Nikdo z nich se neodváží myslet si něco jiného, tím méně učinit něco jiného než to, co vyžaduje má vůle. Hochu, říkám ti: Moc, která je vložena do faraónovy ruky, je velká!«

»O to větší je odpovědnost!« vyklouzlo princí bezděčně z úst.

Čím to, že se mu teď velmi často stává, že vysloví něco ještě dříve, než

se to vůbec pořádně zformuje v myšlenky? Amenemhet se udiveně požíval na syna.

»Co máš na mysli, když ses zmínil o odpovědnosti?«

Princ hledal slova, jimiž by vyjádřil, co cítí. Nenašel však žádná.

»Otče, mohu to pouze cítit, neumím to říci.«

»To je dětská nemoc,« usmál se Amenemhet v dobré náladě. »Něco takového musíme všichni podstoupit, než se naučíme nejprve myslet a pak – mlčet!«

Teď umlkli oba. Za několik minut pokračoval otec v rozhovoru:

»Amenemhete, jak se ti líbil cizinec?«

»Velmi! Nikdy jsem neviděl někoho takového. V jeho blízkosti jsem se cítil v bezpečí, a přece bylo mé srdce stále rozbourané. Otče, proč mě Ré před ním varoval?«

Princ ještě nikdy nemluvil s otcem o Réovi. Sotvaže vyslovil otázku, sám se ulekl. Zdálo se však, že otec na tom neshledává nic zvláštního.

»To ti nemohu jen tak beze všeho říci, synu. Myslím si, že se Ré obává, že by se mohl zeslabit vliv, který na tebe má. Žádnému vládci není milé, když se v jeho říši šíří jiné myšlenky a snahy než jeho. El-Ar je mužem, který má zcela jiný názor na úlohu knížetem než my. Nezapomeň však, že vládne úplně jiným národům. To vysvětluje mnohé.«

»Je skutečně knížetem?« zeptal se princ.

»Jak jsi dospěl k této otázce? Nenaučil ses snad poznávat, co je ušlechtilé? Tvá otázka mě leká! El-Ar je knížetem každým pohybem svého těla, každým záchvěvem srdce, každým slovem, které vysloví. Nikdy jsem neviděl někoho, kdo by byl více knížetem! Synu, řeknu ti: Před takovým mužem, jako je El-Ar, bych se sklonil dokonce i já! A můj syn se mě ptá, zda je knížetem!« vyrazil ze sebe pobouřeně faraón.

»Odpusť mi, otče, Ré mi sdělil, že El-Ar je nízkého rodu a že mu nemám věřit, protože je to podvodník.«

»Podle toho poznávám Ré!«

Faraón to vyslovil s posměšným úsměvem a pokračoval:

»Co mu připadá rušivé, to potupí. Tutěž zkušenost, kterou jsi teď musel učinit, jsem kdysi získal i já. Proto jsem se Réa jako svého vůdce zřekl. Jako vládce Egypta ho uznávám. Nemůžeme dělat nic lepšího než ho poslouchat, ale – dobře si to pamatuj – jen v naší hodnosti faraóna.

Jestliže se bude chtít plést do našeho vlastního života, pak vytyč hranici, kterou nesmí překročit, jako jsem to udělal já. Odepřel jsem mu osobní poslušnost brzy po tvém narození. Teď si vyvolil za svého žáka tebe a já

jsem tomu nebránil. Všechnu moudrost, kterou budeš potřebovat, se totiž můžeš naučit od něho. Ale byl jsi teď varován a nedopusť, aby opanoval tvé nitro!«

Princ rozechvěn naslouchal. Pak se odvážil zeptat:

»Otče, věříš v Réa? Kdo je teď tvým duchovním vůdcem?«

»Ovšemže věřím v Réa. Je nejvyšším z bohů a je schopen Egypt zničit. Proto ho také uznávám jako svrchovaného pána. Mě samotného ale nemůže zničit, tím jsem si naprosto jist.«

»Kdo je tvým duchovním vůdcem?«

»Nikdo. Nepotřebuji nikoho, kdo by mě duchovně vedl, dokud je můj rozum dostatečně jasný, abych mohl přehlédnout svůj život, své myšlení a jednání. Věř mi, že kdo se upne na duchovního vůdce, bude věčně nesamostatný. Musíš se naučit myslet jasně a bystře. Potom nebudeš potřebovat cizí pomoc a můžeš svůj život utvářet podle vlastních sklonů.«

Rozhovor ukončil příchod několika hodnostářů, kteří navštívili vládce s žádostí, aby učinil rozhodnutí v důležitých otázkách.

Ještě dlouho zněla otcova slova v synově nitru. Když pracoval na svých plánech pro pozdější dobu, uvažoval o tom, co vnitřně prožil během uplynulých týdnů, které uběhly jako voda. Jak byly nesmírně bohaté! Zdálo se mu, jako by se setkal se dvěma zcela rozdílnými světy.

El-Ar a Ré, jaké jsou to protiklady! A mezi nimi jeho otec. Tak jako teď s ním otec nikdy nemluvil. Kdyby to ještě někdy učinil! V době, kdy otec odpočíval, syn často úmyslně vyhledával příležitost, aby s ním mohl být o samotě.

I když se princ snažil zavést rozhovor na vážnější věci, už nikdy se mu to nepodařilo. Byl tenkrát otec tak sdílný jen El-Arovým vlivem?

Réa již nevolal, protože faraónova výstraha se příliš silně ozývala v jeho duši. Když se mu Ré zjevil, nechal ho mluvit a na nic se neptal. A Ré, který byl chytrý, zpozoroval, že duši jeho chráněnce zmítá rozpor. Spoléhal se ale na to, že čas bude jeho spojencem.

Čím více týdnů a měsíců uplyne, tím méně zřetelný bude El-Arův obraz. Pak se Ré bude moci opět zvolna zmocnit toho, co mu teď chtělo vyklouznout z rukou. Omezil se na to, aby udržoval spojení a budoucímu faraónovi zprostředkovával stále hlubší moudrost.

A třetí: El-Ar? Kde ten je? Princova duše, která nevěděla, kde ho má hledat, ho volala. Cizinec mluvil o nebetyčných vysokých horách, mezi nimiž se rozprostírá jeho říše. Kde to asi je?

El-Ar slíbil, že se vrátí, a Amenemhet tomu věřil.

LÉTA MÍJELA a zraku ohlížejícímu se nazpět se již téměř neukazuje žádná zvláštní událost.

K faraónovu dvoru zavítalo mnoho návštěv. Slavily se okázale a skvěle slavnosti, ale nic po sobě nezanechalo trvalý dojem. Faraón také podnikal jízdy k sousedním dvorům, do Babylónie a Mitanni, dokonce i do země Chetitů. Princ ho na nich směl doprovázet, aby se díval a učil se.

Nikdo z cizích vládců se ale nemohl srovnávat s El-Arem, jehož obraz stál před duševním zrakem mladého Amenemheta jako na zlatém podstavci. Réova naděje, že čas setře tento obraz, se nesplnila. Ani El-Ar však nesplnil, co slíbil. Uplynulo šest let, ale nepříjel ani neposlal alespoň zprávu.

Princ si osvojil zvyk, že se při všem, co prožíval, při každém rozhodnutí v duchu tázal: »Co by tomu řekl El-Ar?« Tak získal jasný rozhled, který daleko přesahoval to, co mu dala Réova ponaučení.

Dnes před princem stanul nejvyšší kněz a lékař Réova chrámu, aby mu oznámil, že všechno léčebné umění je marné a že faraón může žít už jen několik dní. Muru mu tuto zprávu sdělil po mnoha vytáčkách a zároveň ve své dlouhé řeči vyjádřil veškerou oddanost budoucímu vládcí.

Princ toho nedbal. Ulekl se při myšlence na faraónovu smrt. Postrádat ho jako otce mu nepřipadalo těžké. Oba se již dávno ubírali svou vlastní cestou a jejich cesty byly souběžné, spojovaly se zřídka.

V princově mysli se bleskurychle vynořila vzpomínka, jak před lety přednesl přes Réovy výstrahy otci své plány na zlepšení životních podmínek v kraji. Otec ho odmítl a Ré se mu zaslouženě vysmál. Otec oželí, ne však faraóna. Dokud otec vládl, mohl syn pracovat na svých plánech a snít o budoucnosti. Teď se tato budoucnost měla stát přítomností.

»Probuď se, princí, probuď se!« volalo to v jeho nitru. »Již nesmíš snít, musíš konat činy. Život, který jsi žil sám pro sebe, přestal. Nyní začíná život pro jiné!«

Kněz čekal, protože nevěděl, zda ho budoucí vládce ještě potřebuje. Náhle princ, pohroužený do svých myšlenek, vzhlédl a jeho pohled padl na Murua.

»Kam půjde můj otec, až zemře?« zeptal se Amenemhet tak nenadále, že sebou kněz trhl.

»Do věčných zahrad, princí,« zněla odpověď. Kněz ji vyslovil, jako když v pravý okamžik řekneme něco, co se naučíme zapaměti.

»A potom?« chtěl princ vědět.

»Potom?« opakoval Muru protáhle. »Potom bude užívat nebeských ra-

dostí. Po mnoha stech letech, až budou hvězdy v podobném postavení jako při jeho posledním narození, musí opět na zem. Jestliže bude jeho hrob neporušený, jeho tělo pohřbeno se vši nádherou, pak bude opět faraónem, jinak... ale to přece všechno víš, princí,« přerušil se kněz, jemuž se pod zkoumavým Amenemhetovým zrakem udělalo nevolno.

»Slyšel jsem to již mnohokrát, Muru, ale nevím všechno. Proto jsem se tě znovu zeptal. Poznávám však, že ty to také nevíš! Takže si myslíš, že faraón bude odvolán do věčných zahrad?«

»Tak je to, princí. Jeho tělo už nebude moci dlouho odolávat ničujícímu vlivu horečky.«

»Dobře, budu v těchto posledních dnech a hodinách u něho, aby mi, až se probudí, mohl ještě dát příkazy.«

»To by nebylo správné, princí. Vždyť jsem tě přišel varovat. Neznáme příčinu horečky, a proto ani neznáme její povahu. Mohla by být nakažlivá. Před tím musíme budoucího faraóna ochránit. Nechoď k nemocnému, ale pošli k němu některého ze svých důvěrníků. Tvůj život je příliš drahocenný!«

Amenemhet opovržlivě pohlédl na kněze.

»Nastávající faraón ochraňuje sám sebe!« vyrazil prudce ze sebe. »Tam, kam nemůže jít, nepošle ani nikoho jiného. Považoval bych to za vraždu. Vraždu! Rozumíš mi, Muru?«

Když Amenemhet přecházel kolem kněze, aby bděl u lůžka nemocného otce, kněz se doslova zlomil v pase.

Nemocný vládce ležel na lůžku v neklidném spánku; chvíli se převaloval z boku na bok, pak zase ze sebe vyrážel nesouvislá slova. Lidi, kteří přistupovali k jeho lůžku, nepoznával. Zdálo se, že se jeho duch zabývá jinými bytostmi.

Syn dlouho seděl u lůžka otce, jemuž nemohl nijak pomoci, ani mu nemohl nic ulehčit. Před jeho duchovním zrakem se promítala uplynulá léta. Jak málo vnějších událostí mu přinesla, které by stálo za to zachytit, ale jak byla bohatá na vnitřní prožití od té doby, kdy se Amenemhet naučil hledat ve všem toto prožití a zužitkovat je pro sebe i pro druhé.

Při pohledu nazpět se princova duše ponořovala stále hlouběji do sebe; princ vypadal, že spí. A zdálo se, jako by se probudil, když náhle hlasitá slova jeho otce přerušila jednotvárné mumlání, které bylo z jeho úst slyšet během posledních hodin.

»Ré!« zvolal umírající. »Vzdal se! U mého lůžka nemáš co pohledávat. Vymanil jsem se z tvé vlády, uznával jsem pouze tvou vládu nad naší ze-

mí. Já sám s tebou nemám nic společného! Nesměj se, Ré, přivádí mě to k zuřivosti!«

Faraón, který se během řeči napůl posadil, opět se sténáním klesl na lůžko.

V nohách lůžka stál Ré tak, jak ho princ celý život vídával. Jen mu připadal krásnější a více rozkazovačný. I teď pohrával kolem jeho úst dobře známý posměšný úsměv. Shlížel na umírajícího jako na drahocenného zajatce, jehož konečně spoutal a který mu již nemůže uniknout.

»Když teď opouštíš zemi, aby ses jinde naučil dívat jasněji, nesmíš si vzít tento omyl s sebou,« pronesl Ré pomalu a důrazně. »Myslel sis, že mě nepotřebuješ. Kdo tě vyučoval, faraóne, takže ses naučil používat svůj rozum? Nebyl jsem to já? Kdo stále znovu bystřil tento rozum, když hrozilo, že otupí a zleniví? Podle čí vůle jsi vládl zemi? A když jsi jako vládce prováděl mou vůli, řekni sám: komu jsi byl tehdy podroben?«

»Přestaň, Ré, ukrutný vládce!« zasténal faraón. Ale Ré se nedal umlčet. Odměřeně a důrazně pokračoval:

»Ty sis myslel, že mě můžeš využívat podle libosti, nebo mě odstrčit? Ó ty pošetilče, ty blázne! Kdo z nás je silnější? Nechal jsem tě, aby sis myslel, že se můžeš řídit podle sebe; o to jistěji jsem tě měl v hrsti. Mně jsi musel být po vůli ve všem, co jsi konal a mluvil, dokonce i ve všem, co sis myslel, ty malý člověče! Můj je tvůj rozum! Jak on tě vedl, tak jsem to já chtěl!«

Princ bez dechu naslouchal. Zmocnilo se ho ochromující zděšení. Takto Réa ještě nikdy neslyšel! Ubohý zaslepený otec! Princ zapomněl, že býval také Réovým žákem. Dnes již nemohl přezkoumat, jak dalece propadl Réovi i on sám, do jaké míry byl poslušný. Věděl jen jediné: musí přispěchat otci na pomoc. Nenapadl ho ale žádný způsob, jak by to měl udělat. Vnitřní citění ho hnalo vpřed a odněkud se mu dostalo síly, aby přemohl své ochromení.

Klesl u otcova lůžka na kolena a uchopil jednu z jeho chvějících se rukou.

»Otče,« prosil snažně, »poslouchej mě, svého syna! Ré má ovšem pravdu každým slovem, které říká. Cítím to.«

Ré přívětivě pohlédl na svého dřívějšího žáka, ale než k němu mohl promluvit, princ pokračoval:

»Všechno, co vykládá, samozřejmě až do dnešního dne platilo. Ale, otče, roztrhni pouta, která tě k němu poutají. Musí být něco, co je silnější než on! Žil jsi téměř čtyřicet let v domnění, že mu nejsi osobně podroben. *Nechtěl* jsi být jeho nástrojem, jeho služebníkem! To musí být vhozeno na

misku vah, až budou váženy tvé činy. Otče, otče, musí být něco, co je silnější než Ré!«

Umírající faraón otevřel oči a zoufale se podíval na syna.

»Kde najdu to silnější?« zeptal se srdceryvným tónem.

Amenemhet již chtěl zoufale zvolat: »Nevím to,« když vtom k němu připroudila nová síla. Jeho duše byla utěšena a uklidněna. Zvučným hlasem ho vyzval:

»Vzpomeň si na El-Ara! Ten měl sílu, která je mocnější než Ré! Znal Réa, ale nebál se ho a neposlouchal ho.«

Když Amenemhet pronášel tato slova, zaplavila komnatu jasná záře. Réova postavabledla a náhle byla pryč, jako by ji pohltilo světlo.

Oba, otec i syn, hleděli nesmírně šťastní do zářivého jasu. Zdálo se, že jejich duše jsou vyzdvíženy vzhůru do oblasti klidu a míru, kde vládne blaženost.

A zazněl hlas, který mohli oba slyšet:

»Projevoval jsi chtění osvobodit se od temna, chtěl jsi to však jen sám pro sebe. Proto se ti nemohlo dostat poznání. Ale nezoufej. Nyní budeš smět vidět a poznávat!«

Záře vzrůstala, proměnila se ve světelné vlny a ty se zvučením proudily k lůžku. Jako omámen klečel princ vedle otce, s nímž se poprvé v životě cítil být spojen.

Když Amenemhet mladší za několik minut zvedl oči, záře již pohasla. Faraón ležel natažen a v jeho tváři se zračil vnitřní mír. Ruka, kterou syn držel ve své, začala chladnout.

»Ó otče,« pravil princ vroucně, »v hodině své smrti jsi mě naučil to nejlepší. Děkuji ti!«

OD SMRTI FARAÓNA Amenemheta II. uplynulo pět let. Amenemhet III. nebo Nemare, jak si nechal od svého nastoupení na trůn říkat, šel ve šlépějích svého otce, aniž by se přihodilo něco mimořádného, a vládl velké říši pevnou a spravedlivou rukou.

Lid byl spokojen. Bylo mu jedno, jakou práci musí při své tvrdé otročinně vykonávat.

Nějakou dobu se ale zdálo, jako by otročina již nebyla tak nesnesitelná jako dosud. Byly zavedeny dny odpočinku, kdy lidé mohli navštěvovat chrám stejně jako urození lidé, kdy museli dělat jen to, co sami chtěli, a přesto neměli hlad! Jak k tomu došlo? Vždyť dříve tomu tak nebylo.

»To je vliv Réových kněží,« vykládali jedni. Druzí odporovali:

»Ne, to je faraónova péče! Copak nevidíte, jak se objevuje všude na pracovištích? Nepozorujete, jak se nás vyptává, co nám chybí? Už jako princ byl dobrotivý a ochotný pomáhat.«

A lid miloval svého panovníka.

Byli však i takoví, jimž tyto novoty nebyly vítány: urození lidé a hodnostáři. Nemohli pochopit, z jakého rozmaru se faraón stará o prostý lid, proč sám pracuje, místo aby nechal za sebe pracovat jiné, a proč – místo aby hromadil poklady – nařizuje budovat velké stavby a zařízení.

Celá staletí se vědělo, že je oáza al-Fajjúm nebezpečná! Teď musela být náhle vysušena! A nestačilo jen vykopat příkopy! Faraón – říkalo se mezi lidmi – sám vypracoval plán, jak shromážděné vody svést do velkého jezera. Budování jezera pohltilo ohromné sumy a další nesmírné sumy se ještě prostavějí. Je to nutné? A dělo se ještě mnoho jiných věcí!

Podél obou břehů Nilu byly vykopány příkopy, v nichž se v době dešťů shromažďovala voda a mohla se pak využít při zavlažování polí. Byla budována čerpadla poháněná voly, aby blahodárnou vláhu přiváděla dál do země.

Všechna tato opatření jistě přispějí k větším výnosům a zvýšení blahobytu. Jim, urozeným, však beztak dříve nic nechybělo. Lid teď bude jenom chtít víc a víc, když se tak hýčká! Takové se ozvaly reptající hlasy.

A on, faraón? Je šťastný při svém způsobu života, který si sám zvolil? To nedokázal nikdo říci, a nejméně snad on sám. Těchto pět let bylo ustavičným vnitřním bojem, který ho téměř zničil.

To, co prožil během otcova umírání, co viděl a slyšel, učinilo na jeho duši nesmazatelný dojem. Otevřeným zrakem poznával Réovu panovačnost, sledoval chladný výsměch, s nímž jednal se svými oběťmi. On, faraón, nechtěl patřit k těmto obětem. Vymkl se Réovu vedení, ale nedosáhl tím ničeho jiného, než že chytrý Ré začal postupovat jiným způsobem, aby ho donutil k poslušnosti.

Jednou vycítil, že jeden z jeho rádců, jemuž plně důvěřoval, je pod Réovým vlivem, podruhé se zase k němu přidružovaly nepozemské postavy a snažily se ho opřít a podrobit Réově vůli. On však chtěl zůstat pevný. Po zralém uvážení si zvolil jméno Nemare, které znamenalo »Pryč od Réá!«

Ré si vzal na pomoc dokonce i lásku, aby svého někdejšího žáka spoutal. Na Nemareho srdce učinila hluboký dojem překrásná, chytrá babylónská princezna.

Myslela si, že již dosáhla svého cíle, zapoměla však být opatrná a vymála se Nemaremu kvůli jeho plánům, jak učinit lid šťastným.

Neposlouchala, co jí vyprávěl. Silně na něho naléhala, aby opět začal žít bezstarostným životem jako jeho předkové a místo sebe nechal vládnout Réa. V té chvíli Nemare prohlédl. Bezohledně zpretrhal pouta, která ho chtěla spoutat, a to ještě dříve, než se zadrhla.

Jeho život by byl nesnesitelný, kdyby se u úmrtního lože svého otce nenaučil ještě něčemu jinému. Měl v sobě nezdolnou jistotu, že je cosi silnějšího než Ré, něco světlého, jasného, něco, v čem žije El-Arova duše a odkud čerpá sílu ke svému působení.

El-Ar! Kde je El-Ar? Podruhé již nepřijel, přestože to slíbil. Uvidí ho ještě někdy? Žije ještě vůbec?

Faraón si zvykl na to, že všechno, co měl v úmyslu uskutečnit nebo o čem chtěl rozhodnout, napřed prozkoumal a při tom myslel na El-Ara. Jak by v tomto případě jednal kníže? Co by si myslel o této věci? A vždy, když Nemare učinil rozhodnutí a měl přitom na paměti někdejšího hosta, se ukázalo, že bylo správné. Někdy se také faraón domníval, že cítí sílu, která k němu proudí, ale již nikdy nepřišla v té míře, jako když otcova duše opouštěla jeho pozemské tělo.

Musí přece existovat pramen, z něhož tato síla proudí! Čím více o tom faraón uvažoval, tím větší jistotu o tom měl. Najde také tento pramen? Nevěděl, kde jej má hledat, a neměl nikoho, s kým by si o tom mohl promluvit. Nikomu již nedůvěřoval. Všichni ochotně přijímali jeho myšlenky, ale náhle se ukázalo, že jsou spolčení s Réem. Raději chtěl, pokud bude živ, pátrat sám.

Vzpomněl si na dny, ve kterých kdysi mučivě hledal odpověď na Réovu otázku. Jak snadno ji El-Ar našel! El-Ar! Co by asi řekl dnes? Možná, že by se zeptal:

»Kdy vycítuješ sílu?«

Ano, to je správné, tak to musí dělat: Musí sledovat sílu, která k němu přichází, až k jejímu původu. Kdy vycítuje tuto sílu? Vždy, když je jeho duše zcela naplněna myšlenkami zaměřenými na pomoc jiným. Čím více zapomene sám na sebe, tím silněji pak vycítí sílu. To musí zkusit. Nemare již vůbec nechtěl myslet na sebe, ale jenom na druhé.

A vrátil se k plánům na zlepšení země, které kdysi navrhl za pomoci Réových pomocníků. Proč mu vlastně Ré nechával při práci pomáhat? Jestliže Ré takto nezištně myslí na jiné, není přece vůbec tak špatný! Vždyť Réova sláva nemůže díky těmto stavbám vzrůst! A jeho moc? Ne, ta také ne.

Faraón seděl v zamyšlení před hliněnými destičkami, do kterých bylo vyryto mnoho značek a čar. Uváděly, co všechno se ještě má vykonat, aby se pozvedl blahobyt země a země vzkvétala. A zdálo se, že z destiček to šeptá:

»Ré není zlý; Réa jsi nesprávně posuzoval. Podívej se, kolik ti dal vědění a moudrosti, jak ti pomáhal, aby ses stal dobrým vládcem svého lidu! Za to, co víš a znáš, vděčíš jemu!«

Zachoval se k Réovi skutečně nesprávně? Nemare upřeně hleděl na destičky. Jak mnoho práce mu ještě zbývá vykonat! To je dobře, protože už vůbec nechce myslet na sebe. Jak dospěl k tomuto rozhodnutí? Protože chtěl hledat a najít zdroj síly. A na této cestě opět potkal Réa.

Jeho srdce se bolestně sevřelo. Opět Ré! Znovu si k těmu ten lstivec prorazil cestu. V tom případě uvažoval nesprávně, protože jinak by to nebylo možné. Jak je těžké vyhnout se bludným cestám!

Zmocnily se ho stud, hněv a zoufalství. Uchopil šeptající destičky a mrštil jimi o zeď, takže se rozbily a spadly na zem. Teď všechny jeho dobře promyšlené plány ležely ve střepech, tisíckrát raději by však začal znovu, než aby vděčil za něco Réovi! Ale jak se dostal na scestí? Chtěl žít pro jiné. To přece je dobré a správné. Proč to však chtěl učinit? Pouze aby sloužil jiným?

Nemare, buď poctivý! Měl jsi v úmyslu vypátrat, odkud k tobě proudí síla. Proto ses chtěl na nějaký čas sám vyřadit. Co by tomu řekl El-Ar?

»Ó, El-Are, proč jsi tak daleko? Proč mě necháváš bez jakékoliv pomoci bojovat a zápasit? Cožpak není dost špatné, že se musím stokrát denně bránit Réovi? A teď, když jsem chtěl zjistit, kde mohu najít sílu, upadám opět do jeho pout.«

Neklidně přecházející faraón odkopl střepy, které ležely na zemi.

Byl jeho hněv správný? Určitě ne! Nemůže však už svůj ukvapený čin vzít zpět. Navrhnout nové plány je mnohem snadnější než najít cestu ke světlym výšinám.

Co by radil El-Ar? Pravděpodobně by řekl:

»Jestliže vycítíš sílu, pokus se zůstat ve stavu, který to umožnil. Přijmi ji s díkem, ještě nikdy jsi za ni nepoděkoval.«

Skutečně, to Nemare dosud nikdy neudělal! Radoval se, když ji směl vycítit, ale ještě nikdy ho nenapadlo, že by za ni musel poděkovat. Jeho nitro naplnil vroucí dík:

»Ty neznámý prameni, z něhož pochází nadpozemská síla, která mně i jiným nesčetněkrát pomohla: děkuji ti, děkuji ti z celého srdce!«

A zatímco ještě takto myslel, obklopila ho záře, kterou neviděl od doby otcova skonu. Se světlem však k němu proudila síla a přispěla k tomu, že byl radostný a silný. A uslyšel hlas:

»Tak, jak mne budete hledat z celého srdce, tak se od vás chci nechat nalézt.«

»Pane, neznámý vládce, hledám tě!« zvolal Nemare a klesl na kolena. »Hledám tě a slibuji ti, že budu celý život tvým služebníkem, neboť jsi světlo a síla.«

»Amen!« zazněl hlas a světlo zvolna zmizelo.

Síla však tentokrát Nemaremu zůstala mnoho dní. A v ní jasně viděl svou cestu, cestu, která z něho učiní otce jeho národa a jemu samému přinese mír. Dokud měl tuto sílu, nemusel se již obávat Réových útoků. Mohl se radostně pustit do vypracovávání nových plánů, proudily k němu stále nové myšlenky.

Jednoho dne seděl v zamyšlení a díval se do dáli. Uvažoval, jaké silnice by měl dát vybudovat, aby bylo lepší spojení do úrodných oáz. Když myslel na tyto silnice a cesty, napadlo ho, jak mnohonásobně zamotaná je cesta každého člověka. A jak se jeho cesta často odchýlila od správného směru!

Opravdu, kdybychom chtěli některému člověku postavit pomník, museli bychom nakreslit, jak byla jeho životní cesta klikatá. Působilo by to jako výstraha ostatním a bylo by to lepší, než chválit mrtvého za jeho dobré skutky, které vykonal. Nemare se musel pousmát svému nápadu, ale tato myšlenka ho už neopustila.

PALČIVÉ SLUNEČNÍ paprsky třípytivě zalévaly oázu al-Fajjúm. Právě dnes se faraón přišel podívat na dokončené jezero.

Lid mu říkal »Mer-Wer«, dobrodinec, a Mer-Wer se mělo od těch dob jmenovat i jezero. Nemare vzal s sebou na vyjížďku Tarého, aby si s ním zavzpomínal na vyjížďku, kterou podnikli před mnoha lety.

»Kdo by si tehdy pomyslel, ó faraóne,« pronesl Taré lichotivě, »že naše cesta, na které jsme zabloudili, bude základem k vytvoření něčeho, o čem bude svět mluvit ještě po tisíciletích. Jezero by se mělo jmenovat po tobě a zvěstovat tvou slávu.«

Nemare na něho pohlédl a zavrtěl hlavou.

»Taré, že ani ty nemůžeš zanechat lichocení. Znáš mě už velmi dlouho a víš, že se mi jakákoliv chvála protiví. Měl bys přece vědět, proč jsem

nechal tuto oázu ozdravět. Chtěl jsem dosáhnout toho, aby se zde v budoucnu nikoho nemohly zmocnit hrůza a strach, které jsme tehdy zažili. Podívej se, jak je jezero krásné.«

Rozlehlá modrá plocha se třpytivě odrážela od břehů. Vánek zlehka čeřil vodu. Kolem dokola zmizelo houští, které dříve bránilo volnému průchodu. Močálovitá půda byla odvodněna a tam, kde se dříve hemžily roje jedovatého hmyzu ohrožujícího lidské zdraví, poletovali nad šťavnatou zelení nádherní motýli.

»Jak je to krásné!« vyslovil svůj názor i Taré a v jeho slovech se zachvíval pravý cit. »Jak by se Men-Ken podivil, kdyby to mohl vidět! Byl tehdy ještě mnohem rozrušenější než já.«

»Možná, že to vidí,« zamyslel se Nemare. »Nemůžeme vědět, jestli se náš duch může dívat shora na zem, na kterou se přece později zase vrátí. Taré, co si myslíš? Věříš v Réa?«

Otázka zněla naléhavě, takže zalomcovala Tarého duši. Nemohl odpovědět vyhýbavě, jak by to jinak asi učinil.

»Čemu věřím, můj vznešený vládce? Nikomu kromě tebe bych na tuto otázku neodpověděl upřímně. Nevěřím – ničemu! Život mě naučil, že za vším, co říkají kněží, se skrývá vypočítavost, ziskuchtivost a panovačnost. Bůh, který se nechá využívat k takovým věcem, nemůže být žádným bohem, jinak by toto vše zasáhl blesky svého hněvu. Ré není bůh! Tím méně ti ostatní!«

Faraón ohromen naslouchal, ale dříve než mohl něco říci, Taré pokračoval. Vypadalo to, jako by se dlouho zadržovaný proud snažil najít východ:

»Pane, vím, že to, co jsem se odvážil vyslovit, mi může uškodit, nemohl jsem tě však obelhat. Každému jinému bych odmítl odpovědět, ale pohled tvých očí je příliš jasný. Víš, že tisíce lidí si myslí tak jako já, že směřujeme k tomu, abychom ztratili všechnu víru, protože poznáváme, že naše víra není pravá! Pane, dokážeš pomoci a poradit ve všech záležitostech, ulehčuješ lidu všechno – dej nám pravou víru!«

»Taré, jak mohu dát něco, co sám nemám? Jsem hledající, který dosud nenašel.«

»Ale musíš přece vědět, že Ré je klamná představa kněží!«

»Klamnou představou kněží Ré není!« zněla nečekaná odpověď. »Vím, že Ré skutečně existuje a že se v pradávných dobách pasoval na vládce naší země. Od té doby byl pomocníkem a rádcem faraónů. Můj otec Amenhet se již pokusil osvobodit se od něho. Já s ním vedu boj, protože se mě stále znovu snaží přelstít a podrobit si mě.

Ale já mu *nechci* patřit a chci od něho osvobodit zemi, jakmile budu mít lepšího boha. Tohoto boha hledám: opravdového, všemohoucího, zdroj a dárce síly a Světla. Víím, že ten, jehož hledám, musí být tím vším. To všechno jsem našel, ale jeho ještě ne!«

»Pane, je to tím, že jsi jiný než ostatní lidé? Když víš, že je kdosi silný, proč se před tebou skrývá?«

»Vím, že je!« prohlásil Nemare slavnostně. »Nevím ale, proč se neukazuje. Možná jsem ještě nehledal dost vážně! Možná, že naše touha musí být ještě větší a silnější. Ano, tak to bude. Taré, jen si uvědom, co bychom získali, kdyby byl naším Bohem! Potom by tomu bylo tak, jako kdyby se onen svět, kde On přebývá, přenesl sem k nám, takže by už mezi oběma světy nezela propast. To už stojí za usilovné hledání!«

Oba mlčeli. Taré, který byl o mnoho starší, se v duchu sklonil před svým faraónem, jemuž dosud projevoval jen předepsanou zdvořilost. Uchvátil ho tón zaznívající z Nemareho slov.

Faraón však cítil most vedoucí z jeho duše k duši druhého. Vždy byl ve svém hloubání sám, byl osamocený ve svém hledání, jež se nakonec proměnilo ve žhavou touhu. Teď se setkal s člověkem, který se usilovně snažil najít totéž co on. Jestliže v něm bude moci roznítit stejnou touhu a vést i jiné lidi toutéž cestou – pak se z touhy možná stane plamen šlehající k nebesům. Takové plameny ukazují Bohu, že po něm lidské duše volají.

»Taré, chci ti sdělit tajemství: Dostávám sílu od Boha, jehož hledám!

Takže On *jest* a je mi blízko, ví o mně. Dosud ale nevím, jak se k Němu mohu přiblížit.«

»Nemare, dovol mi, abych směl hledat s tebou,« zvolal prosebně Taré.

»Přiď proto dnes v noci ke mně, abychom o tom mohli dál hovořit. Teď musíme jet k ostatním.«

Oba si vyměnili pohled srdečného porozumění a pak se Nemare obrátil k zástupu jezdců. Nikdo by na něm nepoznal, že je vnitřně rozechvěn. Tarému se vedlo jinak. Otevřely se v něm prameny a musely tryskat. Předtím netušil, jak těžce ho tísní, že v nikoho nevěří.

Naděje, že se mu dostane vědění o pravém Bohu, ho celého prozářila. V této chvíli nebyl schopen vykonávat svou službu a mluvit s ostatními o bezvýznamných věcech. Chtěl se omluvit a předstíral, že je mu nevolno, když vtom na něho pohlédl faraón.

»Taré, nechtěl bys mi prokázat laskavost? Vrať se do Memfisu a zabývej se záležitostmi, o které jsme spolu právě rozmlouvali, abys byl schopen mi dnes v noci o tom povědět víc.«

Takový byl Nemare neustále: vždy vycítil, co druhým lidem schází, a vždy úplně samozřejmě a nenápadně pomohl. A v Tarého duši se naděje změnila v jistotu: Jestliže Bůh dovolí, aby ho někdo z lidí našel, zjeví se Nemaremu!

PRO OBA, KTERÍ se vydali hledat Boha, nastala zázračná noc v pravém slova smyslu, naplněná zázraky! Zpočátku zajímavě, pak ale stále výmluvněji vyprávěl faraón o svých zážitcích. Cítil, že může před Tarém úplně otevřít své nitro. Taré mu naslouchal s vnímavou duší. Když faraón skončil, vrhl se na kolena – nemohl jinak. Pozvedl ruce k nebi a zvolal:

»Bože, všemohoucí, věčný Bože, který musíš být, neboť tě cítím, ukaž se mi, promluv ke mně. Slíbil jsi: ›Tak jak mne budete hledat z celého srdce, tak se od vás chci nechat nalézt.« Hledáme tě a vysíláme k tobě úpěnlivou prosbu!«

Tu se kolem obou mužů rozjasnilo, zdálo se však, že jasné světlo přichází zvenčí a proudí ve vlnách dovnitř. Náhle faraón vyskočil a spěchal na terasu. Přitom táhl Tarého s sebou. Neptal se, jestli i jeho průvodce vidí jasné světlo. Byl plně zaujat tím, aby objevil zdroj Světla, a tím i sílu.

Nad nimi se klenulo tmavomodré nebe, poseté nesčetnými velkými i malými hvězdami, rozdělené širokým pruhem nadpozemské záře. Nemare musel zavřít oči, protože byl oslněn tou velkolepostí. Pozvolna si však zvykl. Chtěl vidět a jeho vůle mu pomohla.

Úplně nahoře, kde, jak se zdálo, pronikaly klenbou nebes paprsky, se vznášelo cosi bělostného, co nikdy neviděl. Vypadalo to jako překrásný pták, ale jiný než ptáci v Egyptě. V jednu chvíli se pohyboval a pak se zase zdálo, že se s rozpjatými perutěmi nehybně vznáší v éteru.

»Ty podivuhodný ptáku, jsi ty zdrojem všeho Světla?« zeptal se Nemare šeptem a nepozoroval, že se mu po tvářích řinou slzy dojetí.

Vtom měl dojem, že opět slyší hlas, který k němu již jednou mluvil:

»Holubice je symbolem mého Ducha. Přijmi do sebe světlo a sílu a ty tě dovedou ke mně!«

Faraón, který byl zvyklý, že před ním jiní klekali, klesl opět na kolena. Pozvedl ruce a děkoval Bohu, jehož vytušil. Cítil, že jím proniká síla, a jeho srdce naplnila radostná důvěra.

Jak dlouho oba v hlubokém soustředění hleděli, nemohli říci. Záře zvolna pohasla. Nevypadalo to však, jako by se hvězdy třpytily krásněji než kdy předtím?

Když se rozednívalo, muži se rozloučili. Pobízelo je to, aby každý sám přemýšlel o zázraku této noci.

Taré prožíval druhé mládí. Pohled jeho očí byl radostný, jeho chůze statnější a postava se opět napřímila. Přestalo lichocení, které bývalo Nemaremu tak protivné. Nový Taré vždy stručně vyslovil to, co bylo jeho nejvnitřnějším přesvědčením.

Faraóna, který ve svém nitru cítil růst sílu shůry, se zmocnila nesmírná touha po činnosti. Jestliže chtěl v lidu vymýtit chudobu a nouzi, musel se znovu postarat, aby byl dostatek příležitostí k práci. To nejdůležitější už bylo postaveno a založeno. Vtom si vzpomněl na myšlenku, již se zabýval před několika měsíci: Měl v úmyslu dát si vystavět pomník, který by po jeho smrti podával svědectví o spletutých cestách jeho života.

»Vidíš,« řekl Tarému, jenž se stále více stával jeho důvěrníkem, »rád bych ukázal, že můžeme jít cestami, které se zdají být rovné jako šňůra, a přesto se odchyľují od správného směru. Jiné cesty nám připadají křivolaké a spletité, a přece vedou k cíli.«

»Jak to chceš udělat, můj faraóne?« zeptal se Taré udiveně. »V kameni přece nelze něco takového provést?«

»Ale ano, je možné to postavit,« usmál se Nemare a ukázal Tarému plány, které již dávno navrhl.

Taré si prohlížel na plánech cesty, o nichž faraón mluvil. Všeemožně se klikatily, pak byly opět přímé a zdánlivě bez nerovností.

»Sleduj prstem tyto spletité cesty,« vyzval Nemare svého důvěrníka, »a zkus, jestli dorazíš do cíle.«

Taré uposlechl výzvy, ale znovu a znovu se nechal zlákat, aby se odchýlil od správné cesty. Narazil proto na zeď a ta mu zabránila jít dál, nebo cesta, kterou si zvolil, vedla nazpět a vyústila do dřívější cesty. Faraón mu s úsměvem pomáhal, až se konečně dostali do cíle.

»A co je tímto cílem?« zajímalo Tarého.

»Co je cílem celého života zde na zemi?« ujal se Nemare jeho otázky. »Není to smrt? Dám si uprostřed těchto spletutých cest postavit pyramidu, kde budu pohřben. Ten, kdo má ›klíč‹ k tomuto propletení, může dojít tam, kde teprve začíná skutečný život. Rozumíš tomu, Taré? Ten, komu se shůry dostane Světla a síly, může také najít cestu, po které projde zmatkem lidského života a všemi pokušeními. Pro toho smrt neznamená zničení, ale vzestup do říše, kde bude ještě více Světla a síly. Ó, jak se těším na tuto říši!«

Faraón se toužebně zahleděl do dálky. Taré přerušil jeho přemítání:

»Faraóne, není dobré, že si necháváš už za svého života stavět hrobku. Budeš pak příliš mnoho myslet na smrt a pro nás pro všechny by bylo neštěstím, kdybys odešel tak brzy.«

»Když myslím na svou smrt, uvědomuji si, že nezemřu ani o den dříve, než jak to určí můj osud. Ne, nevyslovuj se proti stavbě hrobky, Taré. Mně se myšlenka na ni líbí a nechám si ji postavit jako svůj památník. Její stavba poskytne chudým lidem práci na několik let, protože její zdi nemají být holé. Chci zde nechat vysázet zeleň – stromy a keře mají tvořit rohy a zakrývat pohled na postranní cesty. I samotné zdi, které nebudou vysoké, hodlám nechat vyzdobit malbami. Vidíš, že pro ostatní se naskytne dostatek práce a pro mě to bude zábava.«

Již v příštích dnech dal faraón zavolat stavitele a seznámil je se svými plány. Kroutili sice hlavou, ale pustili se do práce, zvědaví, jak bude stavba vypadat. Měla obrovské rozměry. Základy se musely odvodnit. Práce postupovaly jen pomalu.

Horlivému faraónovi by připadalo, že trvají příliš dlouho, kdyby jeho cílého ducha nezaměstnávalo něco jiného.

Z dalekých krajů připluli do Egypta kupci. Byli to vzdělaní lidé ve vybraném oblečení. Měli světlejší barvu obličeje než Egypťané, kadeřavé vlasy a malou postavu. Jejich řeči nikdo nerozuměl a také oni nevěděli, co jim Egypťané říkají. Byli však hbití a chytří. Snadno pochopili, co by Egypťané mohli z jejich zboží potřebovat, a ještě rychleji přišli na to, co z egyptských výrobků by mohli vzít s sebou domů.

Za několik týdnů se naučili řeči Egypťanů natolik, že se mohli dorozumět. Faraón z toho měl zábavu a rád by se dověděl také něco o jejich zemi. Ochotně dal cizincům všechno, o čem žádali. Pak ale vyslovil přání, aby s sebou vzali tři egyptské mladíky. Mladíci by se příští rok vrátili. Mezitím by se naučili cizí řeči a osvojili by si v cizí zemi tamní zvyky a obyčaje. To mohlo být jeho národu jen na prospěch. Byl po staletí v nečinném klidu zahleděn sám do sebe nebo udržoval kontakty s nejbližšími sousedy, kteří byli stejného druhu.

Nemare vybral nejbystřejší mladíky, vypravil je a poslal s cizinci do země, jejímuž jménu správně nerozuměl. Znělo mu to jako »Kréta« a tak ji vždy nazýval, když o ní mluvil. Před odplutím lodi přikázal Nemare mladíkům, aby všude, kam přijdou, pátrali po knížeti El-Arovi. Nesmírně toužil uslyšet něco o svém někdejším hostu, a pokud by to bylo možné, spatřit jeho tvář.

Rok rychle uplynul, ale uběhl ještě druhý, než se cizí lodě připlouvající

z moře opět objevily na Nilu. Na nich se ve zdraví vrátili i mladí Egyptané. Pěli chválu o pohostinnosti Krétanů – daleká země se skutečně jmenovala Kréta – o úrodné, kvetoucí zemi, kde slunce nepálí tolik jako v Egyptě, kde dozrává nádherné ovoce a kvete umění a krása.

»Dokonce i bohové tam nejsou tak temní jako Ré a Amon. Bohoslužby jsou radostné a bohové se radostně zjevují lidem.«

»Bohové?« zeptal se Nemare zklamaně.

Myslel si, že zemi, která je tak nádherná, se muselo dostat zprávy o jediném pravém Bohu.

»Mají skutečně mnoho bohů? Nevládne jim všem jeden bůh?«

»Ano, můj faraóne, jeden vládne: mocný Zeus se splývavými kadeřemi.«

Nemare se mladíků i kupců, kteří připluli ještě jednou do Egypta, vyptával na Dia. Čím více však o něm slyšel, tím méně se k němu hodil obraz, který si v duchu vytvořil o Bohu.

»Neslyšeli jste nic o El-Arovi?« zeptal se mladíků. Museli mu ale odpovědět, že ne.

Faraón očekával, že i Krétané pošlou do Egypta mladé lidi. V zemi řízené Réovou chytrostí toho přece bylo mnoho, čemu se mohli naučit. Na lodích však nepřiplul nikdo, kdo by měl v úmyslu zde zůstat.

Když se pobyt kupců v Egyptě chýlil ke konci, poprosil jeden z mladých Egyptanů, aby se mohl vrátit na Krétu. Hodlal se tam usadit, protože jedna z krétských dívek mu byla nakloněna. Nemohl se odhodlat vyrvat ji z prostředí její krásné vlasti. Nemare k tomu dal souhlas, při té příležitosti se ale Krétanů zeptal, proč ani jeden z nich nepřijel do Egypta na zkušenou.

»Ze stejného důvodu, z něhož mladý Men-Ur nechce svou ženu přivést sem. Ten, kdo je zvyklý na krásu a veselou mysl, neodejde dobrovolně do země, kde je krása zasmušilá a kde neznají smích.«

To bylo výstižně řečeno. Nemare si vzpomněl, že mu kdysi byl nápadný El-Arův osvobozující smích. Proč takový smích Egyptané neznají? Přemohl svou hrdost a vyptával se dál:

»Pověz mi, cizinče, proč říkáš o naší kráse, že je zasmušilá? Co tím míníš?«

Kupec uvažoval.

»Je pro mě těžké vyjádřit slovy, co cítím, a ještě těžší je vyslovit to ve vaší řeči. Ale pokusím se o to. Podívej, faraóne, vaši bohové mi připadají jako otrokáři. Pohánějí k práci, dohlížejí na to, aby jejich příkazy byly splněny, trestají. Když jsem se ptal na vaše bohy, nic jiného jsem u vás neslyšel. Naši bohové nám přinášejí světlo z jiného světa, hrají si a dovádějí

s námi. Jsou nám vzory pro to, co naši umělci vytvářejí v mramoru nebo v tónech.«

Faraón ho přerušil:

»Může hravý bůh pomoci tvé duši, aby věčně žila?«

»To nevím,« zněla bezstarostná odpověď. »Takové otázky přenecháváme našim filozofům. My jsme šťastní, tvůj národ však šťastný není.«

»Myslím, že existují dva názory na štěstí. Nedomnívám se, že je můj národ nešťastný.«

»Ale neumí se smát!«

»Ano, cizínče, neumíme se smát, nevíme, co to je.«

»Vy ubozí lidé,« vyklouzlo kupci nechtěně z úst.

Polekal se vlastních slov.

»Odpust mi, faraóne! Jenom se mi zdá být velmi smutné, že neznáte veselost. Cožpak se ani vaše děti nesmějí? Neslyšel jsi ještě nikdy smát se nějaké dítě?«

Faraón zvolna zavrtěl hlavou.

»Myslím, že neslyšel, ale já ani neznám žádné děti.«

»Budeš se proto muset zeptat matek, které mají hodně dětí. Čistý smích svědčí o tom, že si duše uchovala něco ze své dětskosti. Ten, kdo se umí tak smát, je čistý, dobrý a šťastný.«

To bylo všechno, co se faraón dověděl, ale prozatím mu to stačilo. Vy-
bavil si, jak se smával El-Ar. Kdyby jen směl opět slyšet zvuk jeho smí-
chu! Kréťané se také smáli, ale jinak. Jejich smích zněl radostně, chyběl
v něm však zvonivý tón, který zazníval v El-Arově smíchu.

POMNÍK SPLETITÝCH cest byl téměř hotov. Bylo podivuhodné, co zde vznik-
lo na základě Nemareho myšlenek. Zdi sahaly po ramena vzrostlého muže.
Někde byly cesty překlenuté, ale většinou zůstaly nahoře otevřené. Později
je zastíňovaly vrcholky stromů.

Na jednom místě cesta náhle přešla v mnoho schodů, na které navazova-
la dlouhá podzemní chodba. Na konci ní se znenadání otevřela propast.
Při její stavbě stavitelé dovedně využili rokle, v níž se v době dešťů shro-
mažďovala voda. Propast byla již zase pod širým nebem, takže člověk, kte-
rý v chodbě zabloudil, ji alespoň spatřil a nemusel se do ní zřítit.

Na Tarého otázku, jaký má tato stavba význam, faraón vysvětloval:

»Taré, cožpak jsi ještě nikdy nevycítil, že naše cesty vedou následkem
nesprávného myšlení a chtění dolů do hlubin, které jsou temné a odvráce-

né od Boha? Jdeme-li přesto dál, dojdeme k bodu, na němž se musíme bez záchrany zřítit, jestliže nás Světlo nebes neosvítí. To jsem chtěl znázornit.«

»Lidé tomu nebudou rozumět,« pomyslel si Taré, ale nevyslovil to.

STAVITELÉ DOKONČILI i poslední část stavby, velkou pyramidu s hrobkami, a to alespoň z větší části. Hrobky měly být dostavěny a vyzdobeny teprve podle potřeby.

»Kdo zde asi bude pohřben jako první?« zeptal se faraón, když se večer procházel s Tarém u Nilu, aby užil chládku a nechal v sobě doznít všechny city, které v něm vzbudily slavnosti posledních dnů.

Poprvé se odvážil promluvit k hodnostářům a k těm z lidu, kteří se směli zúčastnit slavnosti zasvěcení stavby, o Bohu, jako Ho vycítil. Věděl, že je to odvážné, ale cosi jej v nitru pobízelo, aby i jiným lidem pověděl o tom, kdo mu dodává sílu a radostnost.

Bylo to zvláštní: zatímco mluvil od paty pyramidy k několikatisícovému zástupu lidí, cítil, jak ho oblévají teplé proudy. Podle nich poznal touhu nesčetných lidských srdcí. Zároveň ho povzbudily, aby dal víc z toho, co měl.

Dorazily však k němu i chladné proudy a zarývaly se mu do srdce jako špičaté, ledové jehly. Byly to nenávist a nepřátelství, které se sykotem vzkypěly vlivem jeho slov. A kolem něho bouřily chvějivé proudy: úzkost vyvolaná jeho upřímností, obava z toho, jaké následky by mohla mít jeho slova. Cítil všechno, ale nerušilo ho to. Nade všemi těmito proudy cítil proudění přicházející shůry. Naplnila ho síla, kolem něho a v něm bylo světlo.

Nemareho otázka zůstala nezodpovězena. Napadlo ho to teprve nyní, kdy opět soustředil své myšlenky. Taré byl velmi mlčenlivý!

»Příteli, o čem přemýšlíš?« zeptal se laskavě. »Nedala ti slavnost to, co jsi s nadějí očekával?«

»Jak se můžeš tak ptát, Nemare?« odpověděl Taré potichu. »Prožil jsem toho tolik, že nenacházím slova pro to, co bych chtěl vyslovit. Ale už několik hodin vidím i něco jiného, těžkého, co se k tobě snaží přiblížit. A to skličuje mé srdce. Mluvil jsi jinak, než je v Egyptě zvykem. To si kněží nedají líbit. Cítí, že jejich moc je ohrožena. Nemare, chraň se, prosím tě! Mám o tebe strach.«

Při posledních Tarého slovech se přátelé zastavili na břehu. Nemare se zahleděl přes vodu daleko do dálky. Zabolelo ho, že Taré v této chvíli myslí na pozemská nebezpečí. Cožpak jeho, Nemareho, nechrání světlo a síla,

kteřé k němu přicházejí shůry? Věděl však také, že to byla velká Tarého láska, která v něm vzbudila tyto starosti. Ne, nemůže ho plísnit. Chce přimout lásku přítele tak, jak ji dává, ale musí v něm pocítit důvěru a víru v Boha.

Proto se vlídně obrátil ke svému společníkovi. Náhle se mu oči rozšířily hrůzou a z hrdla se mu vydral drsný, zvířecky zmučený výkřik:

»Taré, ustup!«

Současně skočil k příteli a snažil se ho uchopit, ale příšera, která dole číhala a již si oba dva nevšimli, byla rychlejší než on. Strašlivá tlama se rozevřela a bílé, špičaté zuby se zakously Tarému do nohy.

Ozval se výkřik! A již se netvor ponořil se svou kořistí do nilského bahna.

Nemare, který svému příteli nemohl pomoci, upadl tak prudce na zem, že ho opustily smysly. Mdloba, která ho zbavila vědomí, byla milosrdná. Neviděl totiž, jak se hladina Nilu zbarvuje do červena a jak se odporná krokodýlova hlava znovu a znovu vynořuje z vody.

Když se probral z bezvědomí a rozhlížel se po příteli, zmocnila se jeho duše plnou silou hrůza. Taková hrozná událost! Strašlivé prožití! Nemare padl v pláči na kolena; chtěl volat k Bohu – ale nebyl toho schopen. Může toto Bůh připustit? A že to ze všech lidí musel být právě Taré, který mu byl odňat takovým strašlivým způsobem! Jediný přítel, jehož měl!

Vzchopil se teprve tehdy, když se přiblížili sluhové. Byli znepokojeni, že se vládce dlouho nevrací, a vydali se ho proto s pochodněmi hledat. Nikdo ho neměl vidět slabého.

Odešel do svých komnat a strávil noc v zápase, ve kterém se snažil ujasnit si celou situaci. Koho by se mohl zeptat? Kdo by mu mohl pomoci v jeho velké vnitřní nouzi? Ne, není přece možné, že by byl Bůh takový, jak ho on, Nemare, právě pocítil. Takový Bůh by Tarého chránil. A právě dnes, kdy Nemare s radostným srdcem Boha hlásal, musely na jeho srdce dolehnout pochybnosti o Ném, jako by i je rvaly ostré zuby dravého krokodýla.

Vládce zasténal a skryl obličej v dlaních. Chtěl ze své mysli vymazat strašlivý, hrůzný obraz, který viděl na břehu Nilu. Nepodařilo se mu to. Tělesně nemocen a duševně rozrušen se dovlekl na lůžko, když předtím téměř příkře odmítl jakoukoliv pomoc. Nikdo nesměl vstoupit do jeho komnaty. Chtěl být úplně sám, tak jak byl sám i vnitřně.

Jak strašlivě skončil tento den radosti a povznesení! Otřásalo jím to stále znovu, jako by ležel v horečce. Co má dělat? Když to musí být, může

postrádat přítele? Ano. Může na sebe vzít i tělesné bolesti a nemoc. Ale těžce získané víry v Boha, který je nade všemi bohy, té se nemůže a nechce vzdát! Ne, za nic na světě!

Když ve svých zmatených myšlenkách dospěl až tak daleko, rozhostil se v něm klid a spolu s ním i jasno. Cožpak musí kvůli tomu strašlivému prožití ztratit vědění o Bohu? Jestliže si nedá vzít Boha, jestliže se k němu přimkne větší silou, bude mu i nadále pomáhat. Proč jenom byl tak malomyslný?

»Bože, můj Pane, pomoz mi, nenech mě klesnout!«

Vykřikl to celou svou duší. A Bůh se sklonil k utrápenému člověku. Opět proudilo shůry světlo, nebeské zářící světlo. Aniž faraón věděl, co dělá, vstal se zdviženými rukama kymácivě z lůžka a vyšel na terasu.

»Budu smět opět spatřit ten nebeský zjev?« zeptala se jeho duše.

Jako v odpověď spatřil, jak se před ním vznáší podivuhodný bílý pták. Zdálo se, že trochu klesá, a zatímco utrápeného muže zaplavila síla takové intenzity, jakou nikdy nepocítil, uslyšel znovu hlas:

»Věř a důvěřuj. *Já jsem!*«

»Ano, Pane, věřím!« zašeptal hluboce uchvácený Nemare. »A nyní znám i Tvé jméno. Jmenuješ se *»Já jsem«*. Tak Tě chci nazývat po celý svůj život!«

Když pták uletěl a jas pohasl, vrátil se Nemare opět na lůžko jako znovu posílený, vnitřně pevný muž. A ve snu směla jeho duše spatřit výjev, který mu objasnil smysl celé události.

Uviděl Réa v činnosti. Réa, který se naposledy chtěl pokusit opět získat Nemareho duši. Ré to byl, kdo přivedl netvora a tak obestřel Tarého starostmi, že nedával pozor na okolí. Jeho plán by se mu téměř podařil, vedle Nemareho však stála světlá postava a ta nepřipustila, aby Ré přemohl faraónovu duši. A postava měla El-Arovy rysy!

»El-Ar!« S tímto slovem na rtech se faraón probudil po osvěžujícím spánku. Truchlil pro přítele, ale smutek nemohl jeho duši uškodit.

Na místě, kde se celá událost přihodila, dal věrnému příteli postavit pomník. Jeho dokončení se však již nedožil.

Jak Taré tušil, kněží se hluboce dotkla Nemareho slova a všechno, co se za nimi skrývalo. A Ré na ně naléhal a popuzoval je, rozdmýčával plamínky obav, až se rozhořely v požár strachu a nenávisti, která se z něho zrodila. Plameny prudce plápolaly a vytvářely jedovaté myšlenky.

»Musíme zavčas jednat, faraón už nesmí víckrát takto mluvit!«

Ti z kněží, kteří navrhovali, aby jejich zástupci v klidu promluvili s vlád-

cem a požádali ho, aby příště pomlčel o svých vlastních názorech, jak to činil dosud, nebyli k poradám vůbec připuštěni.

Stále více se zužoval kruh, ve kterém se spojili fanatičtí kněží, aby se poradili, jak vyřešit celou situaci, a jehož cílem od počátku bylo zavraždit faraóna. Po faraónovi by nastoupil na trůn jeho bratr Sesostris, poddajný, snadno ovlivnitelný člověk, který se oddával všem životním požitkům. Kdyby byl faraónem, mohli by kněží strhnout vládu na sebe!

Usnesli se na vraždě a dali ji provést.

Za tmavé noci se vrah vyšplhal na terasu, vplížil se do faraónovy komnaty a pohroužil špičatou dýku do jeho hrudi. Zločinec se domníval, že zasáhl srdce, ale poranil je pouze zčásti. Rána nebyla okamžitě smrtelná.

Prudkou bolestí se Nemare probudil a spatřil zahalenou postavu, jak mizí z komnaty. Chtěl zavolat, hlas mu však selhal.

Znovu se ho zmocnila krutá bolest, ale pouze na okamžik. Pak se jeho zmučenému tělu nesmírně ulevilo, jak se na ně položila jemná ruka a zbavila ho všech bolestí. Otevřel oči – před ním stál v záplavě světla El-Ar.

»El-Are!« zajíkl se faraón a jeho duši naplnila jásavá radost. »El-Are, kníže, příteli! Konečně jsi přišel?«

»Byl jsem vždy u tebe, Nemare, vždy, když jsi mne volal, vždy, když jsi hledal Boha. Ale nesměl jsem se ti ukázat. Byl jsem Boží posel, vyvolený k tomu, abych tě podporoval při hledání Boha a nechal tě uzrát v muže v boji s Réem a se sebou samým. Brzy se ocitneš tam, kde se budeš moci dovědět o Bohu více. Brzy budeš smět vystoupit do světlých výšin. Nemare, slyš:

Bůh požehnal tvému snažení. Poznal tvé čisté chtění. Smíš-li dnes vejít do říše ducha, nebude to navždy. Jsi vyvolen, abys sloužil Bohu, který přijde na zemi ve svém Synu. Máš mu být po boku se zkušenostmi, které jsi nashromáždil jako vládce své velké říše. Budiž požehnan, Nemare!«

Světlo bylo stále více nadpozemské, místnost naplnily divukrásné tóny. El-Ar uvolnil Nemareho duši z pozemského těla a nesl ji s sebou vzhůru.

3. FARAÓNI

EGYPTU VLÁDL Amenofis, třetí faraón tohoto jména. Byl to mocný král, který pevnou rukou řídil svou zem. Jeho nařízení a zákony byly moudré a spravedlivé.

Miloval mír zajišťující říši rozkvět. Proto žil v přátelství se sousedními králi a pěstoval výměnný obchod s Babylónií, Asýrií a Mitanni. Všechno, co podnikl, se mu podařilo, co naplánoval, přispělo k blahobytu a rozkvětu země.

Panoval neomezeně a žádný z jeho radů mu nesměl být skutečným rádcem. Stejně jako jeho předchůdci a následovníci byl nejen faraónem, ale i Réovým nejvyšším knězem a Ré řídil směr jeho myšlenek. Neviděl ho ani neslyšel pozemsky, v duchu s ním však byl spojen a to, co mu Ré radil, bylo chytré, nesmírně chytré.

Amenofis byl moudrý, takže prohlédl i machinace kněží. Ale právě proto, že byl moudrý, kněze nechal, ať je provádějí dál.

Byl by snadno zpřetrhal předivo lží, kterým kasta kněží opředla původní pravdy. Ale co pak? Co by mohl lidu nabídnout místo toho? Kdyby odstranil Amona, koho by povýšil na jeho místo?

Když byl Amenofis ještě mladý a musel být do všeho zasvěcen a složit sliby, aby se mohl stát veleknězem, dlouho o tom uvažoval. Nenašel žádné východisko a Ré, na něhož se s důvěřivým srdcem obrátil, se mu vysmál.

»Ré, nestrp to!« zaprosil. »Nestrp, aby tě kněží nechávali hmotně zpodobnit lidskou rukou, kněží, kteří tě ani nejsou schopni duchem poznat.«

»Proč se tomu mám bránit?« zeptal se Ré posměšně. »Lidé chtějí být podváděni. Chtějí vidět svýma lidskýma očima a slyšet svýma lidskýma ušima, jinak nevěří. Co před nimi kněží vykouzlí, je pro ně dobré a užitečné. Dostávají to, co potřebují a co si zaslouží.«

»Ré, ale co já?«

»Ty, Amenofisi? Ty jsi také jen člověk. Spokoj se s tím, že mě můžeš vycítit a že se ti zjevují tak, jak jsi schopen mě poznat. Žádný člověk mě

nemůže vidět takového, jaký skutečně jsem, a to ani duchovním zrakem. V dřívějších dobách, kdy jste byli méně vázáni na zemi, mě ovšem mohli vyvolení spatřit. To však už dávno minulo. Pohled na mě byste nesnesli.«

»Ré, kdo je nad tebou?« zeptal se faraón a chvěl se bázní. »Častokrát jsi totiž řekl: ›To nesmím.‹ Kdo je ten veliký, který ti to zakazuje? Kdo je tvým pánem?«

»Mým pánem? Neptej se mě. Jsem svým vlastním zákonem. Ve všem svém jednání se řídím sám sebou.«

A během let dosáhl Amenofis vzestupu. Přispěly k tomu jeho pozemské úspěchy, napomohla tomu i radost, kterou měl ze zdaru svých plánů. Slunil se ve své vlastní moudrosti, kochal se svými díly.

Byl mocný a velký. Co mu záleželo na tom, že kněží podvádějí lid? Jen když dali zabít některého člověka hledajícího pravdu, který jim byl nepohodlný, zmocnila se ho nevole. Ale i toto nemilé hnutí se naučil v sobě potlačovat.

»Lidé chtějí být podváděni,« řekl kdysi Ré. A všechno, co Ré řekl, se ukázalo jako správné. Proč by právě tato věta měla být lživá?

Amenofis změnil své jméno na Amon-Hotep neboli Amenhotep, to znamená: Amon je spokojen, spokojen se svým služebníkem Amenofisem. Amon byl vůdcem všech bohů podřízených bohu slunce Réovi a byl po něm nejvyšší. Řídil vodu a větry, písek a bytosti působící v zemi. Měl modrou barvu, ale ne takovou, jakou malují lidé, nýbrž průzračně modrou barvu jako obloha nebo voda ozářená sluncem.

Na hlavě měl peruti, takže ho kněží zobrazovali se dvěma pery na hlavě. Vyznačoval se krásnou, zteplou postavou se štíhlýma rukama a nohama. Jeho manželkou byla Mut s hlavou supice. Vládla říši forem, které obklopovaly lidi, aniž je lidé viděli. Tvořily je chtění, které se hýbe v lidských srdcích, myšlenky, jež toto chtění vytváří, a přání vznikající v lidských duších.

Mut měla dvě říše: jednu světlou, kde shromažďovala světlé formy, a druhou temnou, ve které byly stěsnány ostatní formy, protože jich bylo mnohem víc. Obležovala lidi, posilovala jejich myšlenky a přání, jejich snahy a chtění tím, že jim jednou poslala na pomoc formy ze světlé, podruhé zase z temné říše.

Její moc nad dušemi byla velká. Synem Amona a Mut byl Chons, bůh měsíce, jemuž byl zasvěcen skopec. Byl smutný, neboť měl ve své říši shromažďovat světlé duše a těch bylo stále méně. Proto jen zřídka obracel k zemi svou tvář a většinou ji část schovával. Když se hněval, zahalil ji úplně.

Amonovo jméno bylo v té době vždy nějak včleněno do jmen faraonů. Přinášelo to štěstí a vzbuzovalo úctu mezi lidem.

ZA AMENHOTEPOVY vlády podivuhodně rozkvétalo hlavní město říše, Théby. Stálo na pevných základech u Nilu přinášejícího požehnání, takže mu povodně a písek nemohly uškodit. Jeho stavitelé přivlekli na zpevnění základů již před staletími zdaleka kameny.

Amenhotep dal v širokém okruhu kolem Théb postavit pevnou zeď, která byla dostatečně vzdálená od zastavěné části, aby zbylo dost místa pro růst města, ale zase ne příliš, aby se zabránilo zanášení volné plochy pískem.

Jen spodní část zdi byla postavena z přírodního kamene, další část vznikla z uměle vyrobených kamenů. Vyformovali je z pouštního písku a nilského bahna a nejprve je nechali vysušit na slunci. Později se přišlo na to, že vypálením se zvýší jejich trvanlivost. Z těchto umělých kamenů se buďtovaly zdi, stavěly domy a dláždily se jimi ulice a cesty.

Nespočet bran ve zdi umožňoval spojení s okolním světem, a proto se Théby nazývaly »město sta bran«. Každá brána byla umělecky vyzdobená: u některých stály na stráži sfingy, u jiných byly vztyčeny štíhlé obelisky jako ukazatele cesty do věčnosti. Na dalších branách byli zobrazeni bohové nebo jejich symboly.

Uprostřed města se tyčil obrovský Amonův chrám, k němuž položil základy Amenhotep a který byl dokončen teprve po mnoha staletích. Dlouhé řady sloupů podpíraly kamennou střechu.

Sloupy byly těžké, vysoké a masívní, a přesto byly svým uspořádáním, které umožňovalo propouštět předepsaným způsobem světlo a kadidlo, vhodné ke konání pobožností. Stejně jako stěny je pokrývalo obrázkové písmo a malby, které částečně oslavovaly boha Amona, částečně velebily činy faraonů a měly přispět k jejich nesmrtelnosti.

Kolem thébských zdí se to zelenalo a kvetlo. Kdykoliv Nil vystoupil z břehů, zavlážil palmy a rákosí, napojil pole svým přebytkem a zanechal na nich úrodné bahno, v němž se vždy vyvíjel nový život.

U AMENHOTEPOVA dvora vyrůstal jediný faraónův syn, pojmenovaný stejně jako on Amenofis. Na rozdíl od něho se mu však říkalo Amenotes. Byl to bouřlivý, bystrý chlapec, který cítil vnitřní potřebu všechno prozkoumat

a dovědět se. Myslel si, že lidskému duchu nejsou v tomto směru vytyčeny hranice, jen když nepřestane pátrat.

Byl ještě velmi mladý, když si s hrůzou uvědomil, jakým ohromným podvodem je kněžský kult. To přece nejsou slavnosti ke cti bohů; kněží jimi pouze upevňují svou moc a k tomu používají jmen bohů. Podle toho, co pozoroval u některých kněží, si pak učinil úsudek o ostatních. Byl ještě příliš nezkušený, než aby dovedl rozeznat pravé od nepravého. Připadalo mu teď, že je všechno nesprávné a že je to jenom nehorázným klamáním věřícího lidu.

A jeho otec? Je přece veleknězem! Je také takový jako ostatní? Malý Amenotes nedůvěřivě pozoroval veškeré jednání svého otce. Co uviděl, byla pravda a moudrost. To bylo to, co spatřil! Jak to ale vypadá v otcově duši? Na chlapce doléhala jedna pochybnost za druhou, až jednoho dne násilně prolomil závory, které mezi ním a otcem vznikly obyčejem a výchovou.

Bez ohlášení vnikl do faraónových komnat, do kterých nesměl nikdo vstoupit, a vrhl se otci k nohám. Amenhotep se ulekl. Jako v zrcadle viděl ve svém synovi vlastní mládí. Mají snad všechny vnitřní boje, které protrpěl, začít znovu? Vtom uslyšel Réův hlas:

»Nepovoluj, ukaž veškerou svoji přísnost, jinak si ze syna vychováš buřiče. Pokoř ho, dokud je ještě čas!«

Faraónova tvář se zasmušila. Hrozivě hleděl na klečícího chlapce.

»Co si přeješ, synu, že jsi zapomněl na dobré mravy a náhle jsi mě přepadl ve chvíli, kdy jsem rozmlouval s bohy?«

Dostal neočekávanou odpověď:

»Hledám *otce!*«

»Otce? Cožpak ho nemůžeš najít tam, kde je ti dovoleno se k němu přiblížit?«

»Tam nacházím jen otcovu postavu a jeho oděv, teď však hledám jeho srdce, jeho duši!«

Rozhovor probíhal úplně jinak, než Amenhotep očekával. Z údivu nad tím zapomněl na Réovu výstrahu.

»A co hledá můj syn v otcově duši?« zeptal se tak dobrotivě, že se chlapec zbavil ostychu, pohlédl vzhůru na něho a důvěřivým hlasem pronesl: »Pravdu!«

»Jestliže hledáš v mladých letech pravdu, co ti zbude na stáří?« odpověděl Amenhotep vyhýbavě. Chlapec se ale nedal zmást.

»Otče, ty víš, že celý náš kult bohů je lži a čarováním...«

»Odkud to víš?« přerušil ho faraón polekaně. »Kdo do tvé mysli vstúpil takové myšlenky?«

»Nikdo mi to neřekl. Mám ale oči a jimi jsem viděl, že bohové, kteří se působením kněží zjevují lidu, jsou napodobeniny, uschovávané v tajných komorách. Všiml jsem si, že když sochy bohů v chrámě mluví, patří jejich hlasy kněžím, kteří jsou ukryti uvnitř nich. Sochy jsou totiž duté.

Sám jsem už do jedné z nich vlezl, abych se přesvědčil, jestli je skutečně dutá. Objevil jsem skuliny, jimiž se mohou kněží ukrytí uvnitř sochy dívat ven, aby viděli, co se děje, a mohli upozorovat znamení, která jim dávají kněží stojící venku. Objevil jsem schody, které z těchto soch a sloupů vedou dolů, objevil jsem...«

»A teď už dost, synu!« skočil mu do řeči Amenhotep.

Byl hluboce otřesen. To nečekal. Kolik je vlastně chlapci let? Ani ne čtrnáct! A má vlastní myšlenky, žije uprostřed pečlivě chráněné faraónovy domácnosti svým vlastním životem. Kde jsou vychovatelé, kteří ho mají zaměstnávat a dohlížet na něho?

»Synu, víš, že je nebezpečné pronášet nahlas to, co jsi teď v mladické nerozváženosti ze sebe vychrlil? Kdyby to byl někdo jiný, musel bych ho nechat usmrtit!«

Amenotes se zhrozil.

»Otče, usmrtit, protože jsem řekl pravdu?«

»Ovšem, usmrtit, neboť jsi poznal pravdu a nestyděl ses ji vyslovit! Pro lidi není dobré snímat s některých věcí poslední závoje. Pravda zabíjí. Lidé ji nejsou schopni snést. Podívej se na sebe! Co přinesla tobě? Nepokoje a trápení.«

Chlapec přikývl a faraón pokračoval:

»Nedůvěru ke kněžím, kteří pro tebe mají být posvátní, nedůvěru k vlastnímu otci...«

Chlapec přikyvoval stále více.

»Možná ještě i nedůvěru k bohům?«

Poslední slova zazněla tázavě. Amenotes sklonil hlavu.

»Působíš mi starosti, synu. Měl bych tě vlastně nechat usmrtit, aby z tvého hledání pravdy nevzešlo nic špatného a zkázonosného.«

»Jak může z pravdy vzniknout zlo?« namítl netrpělivě chlapec. Amenhotep na jeho námitky nedbal a pokračoval:

»Ale protože jsi můj jediný syn, který má být po mně faraónem a veleknězem, chci ti pomoci. Neodejdeš dnes ode mě bez odpovědi. Slib mi však, že vlastní bouřlivé myšlenky ponecháš stranou a úplně se otevřeš

mým slovům. Jen tak ti mohu vysvětlit věci, které ti připadají nevysvětlitelné.«

A začal pozorně naslouchajícím chlapci vyprávět o svých vlastních pochybnostech, o Réově pomoci i o tom, jak se uklidnil, když se dostavil očividný úspěch.

Několikrát opakoval Réův výrok, že lidé chtějí být klamáni. Snažil se synovi dokázat, že stačí, když pouze králové a kněží vědí, co se skrývá za vším kultem. Lidé by museli mít něco, v co by mohli věřit, něco, co by mohli vnímat vlastními smysly a čemu by mohli přinášet oběti.

»Věř mi,« skončil, »že tak, jak vedeme lidi, jsou lidé šťastnější a spokojenější, než kdyby věděli, že božstvo pobývá ve vysokých sférách povzneseno nad nás a že se nepřibližuje téměř nikomu z nás. Člověk musí mít něco, v co může věřit celou duší a co ho pak chrání před pomateností a zkázou.«

»Ale vždyť máme bohy, ve které věříme. Proč v ně nemůžeme věřit bez toho, že by kněží prováděli kouzla?«

»Protože kdybychom je zbavili kouzla, zbylo by z nich velmi málo,« přiznal trpce otec. »Bůh, který nekoná zázraky, není bohem, v něhož by lidé věřili.«

»Otče, takže ty nevěříš v bohy?« vykřikl zděšeně chlapec. »Ty je nevidíš, jak jsi to kdysi říkával?«

»Ovšemže je vidím, ale nevěřím v ně. Jsou bezmocní stejně jako my. Nevěřím v bohy, věřím v *boha* – v Réu!«

Náhle naplnilo místnost prudké světlo. Oslněný chlapec zavřel oči. Nezní mu snad v uších jakoby výsměšný smích? Obešla ho hrůza.

»Proč věříš v Réu? Cožpak není bohem tak jako ostatní?«

»Ne, stojí nad nimi. Je jediným, kdo má moudrost, světlo rozumu. Když nás vede on, nemůžeme dělat nic nesprávného. Jestliže se řídím jeho radou, obšťastňuji svůj lid. Od nynějška bude mou jedinou snahou, abys mu otevřel svou duši, abych tě přivedl k němu a aby ses stal mým opravdovým nástupcem. Musíš se naučit vycítovat Réu a rozumět mu, a pak ztichnou všechny pochybnosti.«

Otec mluvil se synem dobrotivě, ale zdálo se, že každé jeho slovo vzdaluje jejich srdce stále více od sebe.

UPLYNULA LÉTA. Nadešel čas, kdy měl být faraónův syn seznámen s posvátnými mystérii. Otec tento okamžik odkládal tak dlouho, jak jen bylo

možné, protože správně cítil, že se mu dosud nepodařilo odstranit z jinochovy duše pochybnosti. Teď možná opět mocně vzrostou. Amenhotepovo srdce naplnil kvůli synovi neklid. A ještě větší neklid vyháněl Amenotese na nejdlejší místa rozlehlých zahrad.

Jednoho dne, kdy v něm zápasící myšlenky příliš zesílily, se vrhl na zem a z hloubi duše úpěnlivě prosil:

»Ty cizí, tajuplný Bože, který jsi nad námi a jehož cítím, o kterém ale nic nevím, pomoz mi v mé nouzi!«

Jako by slova, jež ze sebe jinoch vyrazil v duševní tísní, měla již sama v sobě sílu utišit bouři v jeho nitru, zavládl v něm i kolem něho klid a mír. Připadalo mu, jako by ho jemně pohladila po hlavě čísi ruka. Pak ucítil, že uchopila jeho ruku, a vzhlédl. Zjistil, že vedle něho stojí světlá postava, jakou dosud nikdy neviděl. Zahalovalo ji bílé roucho a vycházela z ní jasná záře.

»Amenotesi,« slyšel, jak cizí postava říká, »následuj mne.«

Bylo pozoruhodné, že i když jeho tělo zůstalo ležet, on sám ji následoval. Co to je? Opustila snad jeho duše tělo a šla s duchovním vůdcem? Asi tomu tak bylo. Jinoch se klidně podřídil vedení a brzy stál ve světlém prostoru, který vypadal jinak než chrámy, jež znal. Uprostřed stál oltář a na něm plápolal plamen.

»Uctívání,« zajásala Amenotesova duše. A zazněly hlasy:

»Svatý, svatý, svatý je jedině Bůh, Pravěčný!«

Duše budoucího faraóna tázavě vzhlédla ke svému duchovnímu vůdci a naplnil ji hluboký mír. A opět zazněly překrásné hlasy:

»Bůh je neviditelný. Nepřebývá v chrámech postavených lidskýma rukama. Jest jediný, věčně pravý, věčně nezměnitelný! Jemu jedinému patří od věčnosti do věčnosti dík, chvála a čest.«

Duše se neslyšně vzdálila se svým duchovním vůdcem z prostoru. Po nějaké době se Amenotes probudil dole v zahradě a zhluboka si oddechl. Světlá postava stála vedle něho.

»Teď vím, že je jen jeden Bůh!« jásal mladík. »Děkuji ti, dobrotivý duchovní vůdce, že jsem směl prožít něco takového. Kdo jsi? Nechceš mi povědět více o Bohu?«

»Jsem posel Boží a byl jsem k tobě poslán, abych ti pomáhal. Jsi vyvolen, abys svému národu přinesl vědění o tomto jediném Bohu. Smím ti pomáhat a být tvým duchovním vůdcem. Kdykoliv mě zavoláš z pravé touhy po Bohu, budu u tebe.«

Zjev zmizel.

Amenotes, ještě zcela naplněn tím, co viděl, se vydal do královského paláce. Cestou potkal sluhu, který byl vyslán, aby po něm pátral. Faraón si přál s ním mluvit. Když Amenotes vstoupil do královny přijímací komnaty, našel tam jednoho ze starších kněží, který pokorně skloněn čekal na rozkazy svého vládce.

»Amenofisi, můj synu!« oslovil ho Amenhotep a podle toho, že otec použil místo dětského jména jeho vlastní jméno, syn poznal, že tento rozhovor bude významný. »Amenofisi, nadešel čas, kdy máš být zasvěcen do mystérií, která jsou základem našeho posvátného kultu. Stanovil jsem, že ještě dnes půjdeš s Hapuem, Réovým knězem, do velkého chrámu. Tam prožiješ přípravnou dobu, během níž budeš bdít a modlit se. Až dosud jsem tě vyučoval sám a teď dobře připraven podstoupíš další školení.«

Otec mluvil velmi rychle, jako by nechtěl synovi poskytnout čas, aby nějak zareagoval. Ale Amenotes ještě v duchu prožíval to, co před chvílí spatřil ve svém vidění, a proto na něho otcova slova neučinila téměř žádný dojem. Mechanicky odpověděl:

»Jak můj otec, faraón, poroučí.«

Amenhotep si ulehčeně oddechl. Neočekával, že syn bude tak povolný. Chtěl mu říci ještě několik radostných slov. Proto dal knězi znamení, aby odešel, a znovu se obrátil k synovi:

»Mnoho věcí budeš považovat za těžké. Opět se ozvou staré, téměř překonané pochybnosti a námitky. Pak si vzpomeň na to, co jsem ti pověděl. Synu, pokus se otevřít srdce a duši Réovi. Vycítíš ho, musíš ho vycítit a navázat s ním spojení.«

Mladíkovým mozkiem probleskla jakási myšlenka. Neviděl snad již Ré? Nebyl Ré tím nebeským zjevem, který se mu nabídl za duchovního vůdce? Téměř radostně se zeptal:

»Otče, jak vypadá Ré? Je mladý a obdivuhodně krásný? Nosí dlouhé bílé roucho? Mluví příjemným, lahodným hlasem?«

Amenhotep udiveně hleděl na proměněného syna. Zmocnil se již konečně Ré mladíkovy duše?

»Kde jsi ho viděl a mluvil s ním?« zeptal se, aniž synovi odpověděl na jeho otázku.

Amenotes o tom chtěl celý blažený vyprávět, když vtom se mu zdálo, že mu jakási ruka jemně, ale energicky zakryla ústa. Byl na stráži.

»Mám dojem, že jsem s ním rozmlouval v zahradě. Půjdu rád do jeho chrámu, abych ho poznal ještě lépe.«

»Jdi tedy! Ať je Ré s tebou a osvíti tě, abys našel pravou moudrost.«

OD TOHOTO rozhovoru uplynulo několik dní. Amenofis, jak se nyní faraónův syn jmenoval, měl v Réově chrámu noční hlídku. Podíval se, zda je v kadidelnicích dost oleje a vonného koření, a pak se vrhl na stupně oltáře, aby se modlil.

Ale místo předepsaných a pracně naučených modliteb k Réovi o osvícení a moudrost se mu bezděčně vydrala na rty slova:

»Ó ty veliký, jediný Bože, dej mi vědět, jestli jsi Ré nebo někdo jiný!«

Kolem vládlo hluboké mlčení. Jinochova duše se chvěla úzkostí. Kde zůstal duchovní vůdce, který mu byl slíben? A znovu se zformovala slova deroucí se z jeho duše:

»Bože, který jediný jsi svatý, vím, že Ty jsi Nejvyšší! Stojíš nad Réem. Sešli mi pomoc, abych získal schopnosti Tě poznat.«

Úzkost zmizela a v jeho nitru se rozhostil mír, protože před ním stanul duchovní vůdce.

»Kdo jsi?« zeptal se jinoch nesměle.

»Jsem posel Nejvyššího a byl jsem vyslán, abych ti pomohl,« odpověděl anděl téměř stejnými slovy jako poprvé. »Amenofisi, myslíš to vážně? Chceš poznat jediného pravého Boha?«

Mladík na tuto otázku radostně přisvědčil.

»Ode dneška proto budu moci každou noc, kdy budeš bdít, k tobě přijít a vyučovat tě. Začneme ještě dnes. Předtím ale věz, že nejsi na této zemi poprvé. Národ, v němž ses kdysi vtělil, věděl o Bohu, Věčném, Všemohoucím. Toto vědění je v tobě, potřebuji je jen probudit. Jsi vyvolen, abys egyptskému národu přinesl zvěst o Bohu a přivedl jej k Němu. Proto jsi měl již v útlém mládí pochybnosti a proto ti byly otevřeny oči, abys poznal podvody a lži vašich kněží.«

Amenofis přemožen naslouchal. A pak mu anděl vyprávěl o Bohu a každé slovo padalo jako seménko do široce otevřené mladíkovy duše. Každé slovo v ní vzbudilo ohlas a ten vyvolával nikdy netušenou radost. Noc byla příliš krátká.

JEHO DUCHOVNÍ vůdce přicházel každou noc. Ve dne býval Amenofis svěží a radostný jako nikdy předtím a tak bdělý, jako by nepostrádal ani minutu spánku. Udivení kněží vyprávěli faraónovi o změně, která se s jinochem stala.

»Můžeme proto zkrátit čas příprav,« pronesl Amenhotep zamyšleně. »Bude dostatečně zralý, aby mohl proniknout do mystérií a porozumět jim.«

Poté Amenofise zavedli do jiné části velkého chrámu a tam směl být, ukryt ve sloupu, svědkem slavnosti. Co uviděl, již dávno znal. Jenom se ho opět zmocnil hnus z tak velké vědomé lži a zjevného podvodu, jehož se kněží dopouštěli na dětských duších.

V noci směl spávat. Neuléhal však ke spánku. Vždy, jakmile ho kněz opustil, se pohroužil do modlitby k Bohu a často ještě dříve, než skončil, stál jeho duchovní vůdce u něho. Stěžoval si mu na své trápení, že musí podstoupit celé zasvěcení.

Nejraději by již dnes kněžím řekl, že je prokoukl a nesouhlasí s tím, aby dál podváděli lid.

»Kdo jsi, že chceš rozhodovat o lidu? Dokud žije tvůj otec, je faraónem on. Krot svou netrpělivost, kterou bys všechno jenom pokazil. Ještě nenašel čas, abys vyprávěl lidu o Bohu. Nejdříve musíš být ty sám plně připraven, aby ti nikdo nemohl vytknout, že neznáš to, co zavrhuješ. Teprve až budeš faraónem a veleknězem, budeš smět lidem ponenáhlu podávat novou pravdu. A právě čekat a postupovat krok za krokem vpřed bude pro tebe to nejtěžší.«

Jindy se Amenofis zeptal svého duchovního vůdce:

»Pověz mi, kdo je Ré?«

»Jsi ještě příliš mladý na to, aby ses to dověděl. Jednou se to dovíš, buď trpělivý.«

PAK AMENOFIS prožil strašný den. Kněží, kteří ho plně považovali za jednoho ze svých – a to právě proto, že vycítili, že je prokoukl a přitom proti nim nic nepodnikl – odhazovali v jeho přítomnosti stále více masku zbožnosti. Účastnil se jejich hodování, přestože se mu hnusilo. Jeho duchovní vůdce mu však poradil, aby poznal kněze po všech stránkách.

U stolu se právě hovořilo o jednom knězi, který již alespoň dvacet let sloužil v Amonově chrámu a najednou se zdráhá být dále knězem. Když se ho zeptali, jaký k tomu má důvod, uvedl, že se mu přičíí falešné jednání kněží a že se už na něm nemůže dál podílet. Tato zpráva vyvolala u přítomných kněží zděšení a překotně o ní rozmlouvali. Amenofis z hovoru vyrozuměl, že se obávají, že by se odpadlík, který by nezůstal knězem, mohl stát příčinou jejich zkázy.

»Jak ho můžeme donutit, aby mlčel?« povzdechl si Hapu.

»Chcete ho držet v chrámu proti jeho vůli?« zeptal se Amenofis nevinně.

Po dobře živených tvářích přelétl nepěkný úsměv.

»Jsou i jiné prostředky, jak někoho umlčet, princí Amenofisi.«

V té chvíli si mladík vzpomněl na otcova slova: »Pravda zabíjí!« Zděšeně vyskočil:

»Vy ho chcete zavraždit?«

»Ne, princí Amenofisi,« usmál se Hapu, »zavraždit ho nechceme. Kdo by používal takového nepěkného slova? Chceme mu jen znemožnit, aby vyprávěl o tom, co chceme zatajit. Je to starý muž. Kdyby se vzdal zaměstnání v chrámu, jemuž uvykl, mnohem rychleji by zestárl a bohové by svého sluhu povolali k sobě. Věřte mi, princí, je to dobrodiní, které mu prokazujeme.«

Amenofise zachvátila hrůza; sousto mu rostlo v ústech. Ne, nemůže zde zůstat sedět mezi těmito nelidskými kněžími! Chtěl vyskočit – ale něco ho zadrželo a ve svém nitru uslyšel napomínající slova:

»Proč jsi tak netrpělivý? Budeš-li netrpělivý, všechno pokazíš!«

Amenofis proto zůstal a přinutil se, aby s nehybným obličejem vyslechl i další řeči kněží.

OBRÁDY ZASVĚCENÍ skončily a Amenofis se vrátil do paláce faraónů. Jeho duchovní vůdce mu poradil, aby poprosil otce, zda by nemohl procestovat zemi.

Příležitost vyslovit tuto prosbu se brzy naskytla. Amenhotep cítil, jakou těžkou obětí pro syna bylo nechat se zasvěcovat do mystérií. Proto mu chtěl dát příležitost, aby se zbavil vnitřního neklidu, a zeptal se ho:

»Jak si představuješ svůj život v nejbližší budoucnosti? Nechtěl by sis vynahradiť osamělost posledních měsíců veselými slavnostmi?«

»Dovol mi procestovat naši říši,« prosil syn. »Chci zjistit, jaká je, vidět, co kde chybí, a poznat, jací lidé žijí v ostatních oblastech Egypta.«

Jeho prosba se otci líbila. Vybral osvědčené důvěrníky a věrné sluhý, kteří měli doprovázet mladého prince, a když ho svěřil do Réovy ochrany, dovolil mu odjet.

On sám byl mezitím hodně zaneprázdněn. Již kdysi povolal ke svému dvoru mnoho umělců ke stavbě celé řady staveb, které jako mezníky zaznamenaly průběh jeho dlouhého života. Nyní jeden z umělců navrhl, aby si Amenhotep dal postavit sochu, která by představovala jeho samého. Budoucím generacím je nutno zanechat věrný obraz tak moudrého vládce.

Tato myšlenka faraónovi zalichotila. Zpodobnění bohů bylo v Thébách

a kolem nich, v chrámech i v přírodě víc než dost. Proč by neměl být zvěčněn také on?

Po dlouhých poradách bylo rozhodnuto, že nedaleko Théb bude na břehu Nilu postavena socha obrovských rozměrů. Bude představovat Amenhotepa sedícího jako vládce na svém skvělém trůně.

Socha měla být pamětihodností Théb, a proto musela čnít do výše, aby byla daleko viditelná. Práce byla zadána dvěma umělcům, ale – nerozuměli snad faraónovi, nebo se plán stavby zrodil v jejich vlastních hlavách? Postavili na břehu dvě sochy sedící proti sobě. Obě byly tak mistrovským dílem, že se faraón nemohl rozhodnout, kterou z nich má nechat zničit. Ať tedy obě svědčí o velkém mudrci, veleknězi a Réově příteli.

Krátce nato, co byly sochy dokončeny, se Amenofis vrátil ze své cesty. Během téměř tří let dospěl v muže. Zkrásněl, měl vysokou a statnou postavu. Nejkrásnější ale na něm byly jeho zářící oči.

K otci se choval uctivě a snažil se mu být ve všem po vůli. Vyhověl mu i tehdy, když si přál, aby si vzal za ženu babylónskou princeznu. Zdála se mu být vhodnější než urozená Egyptanka, kterou si Amenofis potají vyvolil. Jeho život mu připadal jako čekání na dobu, kdy bude smět volně a veřejně vyznávat Boha.

Otci byla synova změna brzy nápadná a opatrně zkoumal, co je její příčinou. Náhle to z Amenofise vyrazilo: začal vyprávět o pravěčném Bohu! A otec toužebně naslouchal!

To Amenofis nečekal. Nesmírně šťastný nacházel stále další a další slova, aby své nové vědění správně vložil do otcovy duše. Velký a moudrý faraón ještě na poslední chvíli poznal, že jeho moudrost a chytrost byla jen z tohoto světa. Několikrát zvolal:

»Běda mi, běda naší zemi, že jsem Réa neprokoukl dříve.«

Pak však začal synovi vysvětlovat, jakým způsobem musí poučovat lid. Nesmí se svými novými myšlenkami nerozvážně vystoupit, jinak by ho kněží odstranili dříve, než by skutečně začal provádět svůj velký úkol. Ne, musí navázat na to, co již lidé znají, a pomalu a nepozorovaně mísit nové poznatky do tradičních názorů.

»Takový postup je příliš pomalý!« zvolal Amenofis.

»Synu, věř mi, že s netrpělivostí se nedosáhne ničeho velkého!«

»Mluvíš jako můj duchovní vůdce, takže asi máte oba pravdu.«

To byla poslední rozmluva mezi otcem a synem. Když druhého dne ráno vyslalo slunce své paprsky, dopadaly zvláště žhavě na obě sochy na břehu Nilu, které ještě pokrývala chladná noční rosa. Jedna socha se roz-

padla, druhá ne sice docela, ale byla na ní patrná zvláštní trhlina, která procházela hlavou v místech, kde je mozek, a tělem na místě, kde leží srdce.

»Ré se hněvá!« volali kněží.

Když to chtěli oznámit faraónovi, našli ho, jak leží nehnutě na lůžku s rukou na srdci. Ve spánku tiše zesnul. Na jeho tváři se rozprostíral hluboký mír a Amenofis měl radost, že mu ještě směl přinést vědění o Bohu.

SMUTEČNÍ SLAVNOSTI za Amenhotepa, moudrého panovníka, trvaly několik měsíců. Jeho mrtvé tělo nabalžamovali a s nesmírnou nádherou pohřbili v hrobce pyramidy.

Lid faraóna hluboce a upřímně želel, protože ho za jeho života ctil, obdivoval, vzhlížel k němu a pod jeho panovnickým žezlem byl spokojen.

Kněží dělali všechno možné, aby tuto dobu smutku prodloužili. Věděli, že dokud v lidech žije vzpomínka na mrtvého faraóna, nový vládce nic nepodnikne. Měli strach z novot, které se chystal zavádět. Kdo z nich o sobě může říci, že se těší jeho důvěře? Kdo ví, co si faraón myslí a o co usiluje? Hloupý není, to cítili již tehdy, když u nich žil. Zdálo se jim však, že neví, jak to ve světě chodí.

Možná bude stačit jen rychlý, cílevědomý postup, aby ho ovládli, a tím získali v Egyptě nadvládu, kterou za Amenhotepa museli plni odříkání oželeť. Teď chtěli víc než trpělivě přihlížet.

Den poté, co byla pyramida uzavřena, navštívil Amenofise Hapu. Amenofis tušil, že rozmluva bude významná, a poprosil svého duchovního vůdce, aby mu pomáhal.

Kněz jednal s faraónem způsobem představujícím zvláštní směs podlézavosti a nafoukanosti. Téměř se zdálo, jako by v něm viděl ještě žáka, jemuž milostivě svěčuje panovnickou hodnost.

Když byly odbyty nezbytné úvodní ceremonie a oba si vyměnili předepsané, nic neříkající fráze, Hapu začal:

»Urozený faraóne, který ses ujal dědictví svého otce, převzal jsi i největší odkaz, který ti otec zanechal: získal jsi spojení s Réem?«

Na okamžik zavládlo ticho. Kdyby Amenofis mohl odpovědět podle toho, co si sám myslel, rád by hned na místě důrazně řekl knězi, že vůbec nemá v úmyslu nechat se vést Réem. Věděl ale, že jeho duchovní vůdce od něho požaduje, aby vyslovil něco jiného. Ve chvílích, kdy mu to duchovní vůdce sděloval, mlčel. Pak se napřímil a odpověděl:

»Cožpak Hapu neví, že nejvyšším zákonem zasvěcených je příkaz mlčet?

Jak mohu mluvit o tom, co je mezi mnou a Réem? Podle mé činnosti poznáte, kdo mi radí. Kdybych nedoufal v to, že mi Bůh poradí a pomůže, nikdy bych se neodvážil nastoupit do svého vznešeného úřadu.«

Úmyslně neřekl »Božího úřadu«, ale to knězi, který se nesmírně divil jeho odpovědi, uniklo. Očekával něco jiného. Zdá se tedy, že nový faraón má přece jen spojení s Réem. To může zničit odvážné plány kněžské kasty. Je nutné postupovat jinak. Znovu začal:

»Ať faraón promine, že jsem kvůli své převeliké starosti o zem, jejíž blaho přece trochu závisí i na mně, zapomněl, že již není mým žákem. Musím se však zeptat ještě na něco jiného: Myslíš na to, ó faraóne, že podle prastarého obyčeje má vládce k sobě povolát kruh rádců, kteří mu pomáhají vypořádat se s obtížnými vládními záležitostmi, ale kteří se s ním rovněž dělí o velkou odpovědnost, takže již pro něho není jeho vznešený úřad tak obtížný? Kdy hodláš jmenovat tyto rádce?«

Opět nastala chvíle mlčení. Hapuovi, který věděl, jak je jeho dřívější žák temperamentní, bylo divné, že se faraón zjevně vyhýbá okamžité odpovědi. Jakou to má asi příčinu? Vtom již ale Amenofis promluvil; jasně a klidně mu plynula slova se rtů:

»Mám v úmyslu zachovat se v tomto směru stejně jako můj ctihodný otec. Vy kněží jste mě znovu a znovu ujišťovali, že je nejmodřejším, nejlepším a největším faraónem, jakého kdy Egypt měl. Proč bych se tedy měl vracet k prastarému zvyku, který můj otec zavrhl jako zastaralý? Stejně jako on se hodlám ujmout vlády a odpovědnosti sám, ale pod Božím vedením!«

Faraón se blahosklonně uklonil a pohybem ruky naznačil, že rozmluva skončila. Hapu musel odejít, zejména když se dostavili sluhové, aby ho vyprovodili ven.

V SÁLECH PRO KNĚŽÍ Amonova chrámu se potom rozproudila vzrušená debata. Nikdo nevěděl, co si o faraónově rozmluvě s Hapuem má myslet. Všichni cítili jen to, že se novému faraónovi dostalo vynikajících duchovních darů. S ním není radno žertovat. Nejprve musí vyčkávat, ale s dvojnásob zbystřenými smysly. Nesmějí nechat nepovšimnutou sebemenší příznivou okolnost, nesmí zůstat nevyužita sebemenší slabina, kterou Amenofis ukáže.

»Hapu, pokus se přece navázat spojení s Réem, abychom se dověděli, jak je to s faraónem,« radil jeden z kněží. Hapu váhal.

»Copak nevíš, jak často jsme to dříve zkoušeli? Ré se nesnížil k tomu, aby s námi mluvil, a faraón, který vždy upozoroval naše pokusy, se pak hněval.«

»To bylo dříve,« usmál se kněz. »Jsem přesvědčen, že by Ré chtěl mnohem raději jednat s někým z nás než s tím mladým bouřlivákem, který – to přece dobře víme – pohlíží na bohy opovržlivě.«

»Měl jsi s ním promluvit sám místo mě,« povzdechl si Hapu. »Neumíš si představit, jaká vznešenost ho obklopovala a jak uctivě zněla jeho slova, když mě ujišťoval, že doufá, že mu Bůh bude radit a pomáhat.«

Kněží se smáli. Hapu ve svém pokročilém věku ještě věří na úctu! Zdá se, že ten mladík je šikovný komediant, a kde jinde by se naučil tomuto umění než u nich, u kněží. Kdyby se choval rozkazovačně, dal se unést hněvem nebo byl pánovitý, to by mohlo být nebezpečné, ale že se projevil jako věřící? To není to pravé a nebude to trvalé.

A kromě Hapua ostatní věřili, že se jim podaří uskutečnit jejich ctižádostivé plány.

V TÉ DOBĚ AMENOFIS nepozorovaně převzal otěže vlády. Celá rozlehlá říše spočívala v jeho ruku tak pevně, jako by ji ještě řídil Amenhotep. Faraón však trpěl. Nejraději by se vzdal svého úřadu a jako prostý muž se pokusil šířit mezi lidem vědění o pravém Bohu. O tom ale jeho duchovní vůdce nechtěl ani slyšet.

»Musíš čekat, než ti lid uvěří a bude ti důvěřovat, a teprve pak budeš moci uplatnit veškerý svůj vliv, který jako vládce máš. Úcta před tvou mocí potom bude pomáhat pronikat tvému slovu. Kdybys ale přestal být faraónem, lidé by se ti smáli. Místo abys svůj úkol splnil, ohrozil bys jej a pravděpodobně úplně znemožnil.«

Amenofis cítil, jak jsou tato slova moudrá, a potlačil svou netrpělivost a touhu po činech. Chtěl počkat, až mu jeho duchovní vůdce naznačí, že nadešel příhodný čas.

Ré však nechtěl čekat. Když upozoroval, že pouto, které spojuje Amenofise s jeho duchovním vůdcem, je stále pevnější a že mladý faraón už vůbec nepomýšlí na to, že by vykonával svůj úřad bez tohoto spojení s Bohem, přemýšlel, jak by před rozhodujícím úderem mohl získat zemi znovu do svých rukou a držet ji v nich tak pevně, že by se nemohla vymanit.

K provedení svého záměru musí použít kněze. To pro něho bude snadné.

Kdyby Ré, o jehož přízeň se kdysi velmi ucházel, ale který byl vždy nepřístupný, s nimi navázal spojení, cítili by se polichoceni.

Přiblížil se k Hapuovi, který se oddával ponurým myšlenkám o budoucnosti a byl ochoten vyslechnout cokoliv, co ho mohlo utěšit. A Ré k němu mluvil.

Hapuem, který se často tvářil, jako by slyšel bohy, to projelo jako blesk. Jejich slova, zrozená z jeho přání a plánů nebo úplně vymyšlená, plná lstivosti a vychytralosti, se vždy zformovala v jeho vlastním nitru. Tentokrát tomu však bylo jinak. Hapu slyšel ve své duši slova, která nebyla jeho. A Ré se rozhovořil:

»Amenhotep odešel na místo věčných radostí a Egypt osiřel. Chlapec, který si myslí, že je faraónem, se musí teprve ještě naučit třást se před bohy, než bude moci vládnout. Proto se chci já, Ré, zjevit tobě, Hapuovi, jakožto nejstaršímu a nejmoudřejšímu ze všech kněží. Dávej dobrý pozor na má slova.

Jakmile ti oznámím, jaká je má vůle, neprodleně mě budeš věrně poslouchat a strhneš na sebe vládu v zemi. Pokud to nepůjde jinak, i násilím. Nejprve musíš přesvědčit lid, že se Amenofis vzdálil bohům. K tomu se naskytá nejlepší příležitost. Až Chons opět obrátí k zemi svou tvář, je nutno uspořádat velké slavnosti na památku zemřelého faraóna. Amenofis je veleknězem, ale bude se zdrážet zastávat svůj úřad a bude tvrdit, že jako syn není dostatečně nestranný.

V té chvíli musíš na místo velekněze nastoupit ty a jednat tak, jako kdybys pochopil, že ti hodnost velekněze přenechal navždy. Nejdříve se kvůli tomu bude hněvat, ale přesto se mu uleví. Vím totiž, jak těžce tím trpí. Pak by však pro tebe mělo být snadné ovlivnit lid tak, aby faraóna svrhl. Ještě nikdy se nestalo, že by faraón nebyl zároveň veleknězem.«

Ré skončil a Hapu jako omámen osaměl. Tato myšlenka se zdá být tak snadná! Proč na ni nepřišel sám?

Večer kolem sebe shromáždil starší kněze a oznámil jim, co Ré požaduje. Mohutně jásali, že s nimi Ré navázal spojení. Takže se na Amenofise hněvá. V tom případě nebude těžké vládce zapudit.

V NOCI SVĚTLÝ duchovní vůdce sdělil faraónovi, že je nutné, aby slavnost na památku zemřelého faraóna uspořádal sám. Amenofis ovšem považoval za nesprávné, aby sloužil jako kněz, když si jeho duše tento kult ošklivila.

Pozvolna ale poznal, že je to moudrý příkaz, který dostal proto, aby si

nedal vyrvat vládu z rukou. Když bude z nutnosti obětovat bohům, nezneuctí tím Boha. Proto se rozhodl, že Hapua předejde.

Nazítří ráno si dal zavolat nejstarší kněze a oznámil jim, že je čas pomýšlet na slavnosti. Úplněk se blíží. Uložil jim, aby vykonali potřebné přípravy; on sám se ujme svého úřadu jako velekněz.

Kamkoliv se podíval, viděl zděšené, bledé obličeje, takže stěží potlačil smích. Pak se Hapu přinutil k tomu, aby promluvil. Dobře prý ví, jak to musí být pro syna těžké konat tuto slavnost na památku svého otce. On, Hapu, chce dbát synovských citů a zastoupit ho.

Amenofis vlídně poděkoval a odmítl jeho nabídku.

»V Egyptě není zvykem, aby faraón z jakéhokoliv důvodu nevykonával úřad velekněze. Amenhotepovu památku uctím nejlépe, když budu při této slavnosti poprvé zastávat funkci velekněze.«

A u tohoto rozhodnutí zůstalo. Pln důstojnosti a vznešenosti vykonával Amenofis svůj úřad. I když si kněží velmi přáli, aby ho mohli usvědčit z toho, že něco opomněl, bylo jejich slídění marné. Ré se na ně zlobil.

»Vy jste ale hlupáci! Měli jste přijít s návrhem uspořádat slavnost dříve, než měl čas se poradit.«

Ré dobře věděl, kdo faraónovi poradil, ale nechtěl to kněžím vysvětlovat.

Kněží neměli ve dne v noci klid. Chtěli Réa opět usmířit tím, že by proti Amenofisovi podnikli něco, co by mu mohlo v očích lidu uškodit.

Jednoho dne se k vládci dostavil hluboce rozrušený Hapu.

»Šlechetný faraóne,« začal celý vyděšený, »stalo se něco strašného. Ré se hněvá na egyptský lid! Když jeho paprsky dopadnou na Amenhotepovu sochu, začne kámen naříkat. Něco takového se ještě nikdy nestalo, co je Egypt Egyptem. Mrtvý faraón pláče pro svůj lid!«

Thlusty Hapu by se také téměř rozplakal, tak ho rozechvěla jeho vlastní slova, která s velkou námahou vymyslel. Na faraóna však zaučinkovala jinak, než Hapu předpokládal. S lehkým úsměvem řekl:

»Uklidni se, Hapu, faraón není v kameni. Ty sám jsi mě ujistil, že pobývá na místě věčných radostí. Věřím ti. Ale kámen je mrtvý. Sám jsem před několika dny zaslechl tóny, které vznikají tím, jak ranní vítr profukuje oběma trhlínami v soše. Až se půjdu zítra pomodlit k soše, můžeš mě doprovodit. Pak poznáš, že tvou měkkou duši postrašil někdo nerozumný.«

I tento plán, jak zneklidnit lid, se nepodařil. Faraón se postaral o to, aby zpráva o znějícím kameni byla rozšířena správným způsobem. Každé ráno proudily k soše davy lidí, aby si poslechly podivuhodné zvuky. Ale z trhlín

se ozývaly zvuky podobné vzdechům jen tehdy, když vanul ranní vánek. Jinak nebylo slyšet nic, i když Réovy paprsky sebevíc pražily do kamene.

OD DOBY, KDY se Amenofis ujal otcova dědictví, uplynulo deset let. Co je deset roků ve velkém proudu času? A přesto netrpělivému faraónovi připadaly nekonečně dlouhé.

Uplynulo již deset let, deset drahocenných, nenahraditelných let a dosud se – jak si myslel – nestalo vůbec nic, co by ho přiblížilo ke splnění jeho úkolu.

Přesto se však v Egyptě mnoho věcí nepozorovaně změnilo. Lid, který si vážil jeho otce a měl ho v úctě, mladého faraóna miloval. Cítil se s ním úzce spjat. Žádná prosba nebyla pro faraóna nepatrná, žádná otázka nedůležitá. Pro všechno měl Amenofis otevřený sluch, pomocnou ruku a chápající srdce.

Navenek byla říše silně opevněna, takže by se žádný nepřítel neodvážil ji napadnout. Zdálo se, že vnitřně je jednotná, ale faraón věděl, že kněží jsou více než kdy jindy jeho nepřáteli a že by dali mnoho za to, kdyby mohli zmenšit jeho vliv na lid.

Když si Amenofis kdysi podle vůle svého otce vzal za manželku dceru babylónského vláce, věděl, že se tím navždy musí zřici pozemského štěstí. Manželé si byli navzájem cizí a chladní, jejich názory byly příliš rozdílné.

Kněžna našla plné uspokojení v okázalém dvorském životě, kterým se obklopovala. V bohy nevěřila, ani v babylónské, ani v ty, s jejichž kultem se setkala v Egyptě. O jediném Bohu se faraón neodvážil s ní mluvit. Byl si jist, že by to prozradila kněžím, aby mu tím uškodila.

I když ho nemilovala, přesto dost těžce nesla, že vedle ní kráčí tak lhostejně a ničím nedotčen. Nikdy se jí nepodařilo vyvést ho z míry, i když byl v jednání velmi rychlý a netrpělivý a jen s námahou se ovládal. Dokonale ji však prokoukl a pro její malicherné myšlení měl jen politování. To mu usnadňovalo ji snášet.

Syn a dědic jim dosud zůstal odepřen. Před nedávnem se narodila třetí dceruška. Otcí neudělala žádnou zvláštní radost a matce byla na obtíž. Kněžna se o své děti téměř nestarala, věděla, že jsou u opatrovnic v dobrých rukou. Pokud někdy zatoužila ukázat se veřejně s dítětem, vybrala si druhou dceru Amenemu, u níž byla naděje, že se jí bude navlas ve všem podobat. Pro půvab nejstarší, nyní téměř desetileté princezny, neměla porozumění a Nefertiti se matce vyhýbala. Tím vroucněji se přimkla k otcí.

Její dětskou důvěru zpočátku jen trpěl, protože jeho povaze bylo cizí potlačovat jakékoliv hnutí v duši bližního. Ponenáhlu však s tímto dítětem, které se mu zevnějškem i nitrem podobalo, stále víc a více srůstal.

Již teď s ní jednal jako s dospělým člověkem. Mohl jí povědět o mnoha věcech, jimiž se zabýval. Především s ní ale začal mluvit o jediném pravém Bohu. Měl velkou radost, když upozoroval, jak každé z jeho slov nachází ohlas v duši jeho miláčka.

Nefertiti rozkvétala ve světle, které dopadalo shůry do jejího nitra. Faraón brzy upozoroval, že i po boku jeho dcery stojí duchovní vůdce a že se dcera ochotně podřizuje jeho vlivu.

SLUNCE VRHALO skrze vrcholky štíhlých palm s jemnými listy zářivé paprsky do velkých, široce rozevřených kalíšků květin, které byly radostí a potěšením Nefertiti. I dnes stála, štíhlé prsty přitisknuté konečky k sobě jako při modlitbě, před skupinkou velkých, červených květin. Zahradníci je vysázeli tak šikovně a obklopili je zelení, že představovaly jméno jejího otce. Když za sebou zaslechla kroky, obrátila se a spatřila přícházet faraóna.

»Těší tě to, otče?« zeptala se důvěřivě.

»Co mě má těšit, dítě?« pronesl Amenofis místo odpovědi. Musel se usmát velké vážnosti, která se zračila v dívčině tváři.

»Že ti tady zahradníci vytvořili pomník z toho nejkrásnějšího, co je vůbec na zemi.«

»Ó dítě, co pro mě znamená pomník, ať již z květin nebo z kamene,« odpověděl otec téměř smutně. »Vůbec si nezasloužím, aby se o mně mluvilo nebo abych byl znám, dokud nezačnu plnit úkol, který mi Bůh přidělil.«

»Otče, proč se tak trápíš? Jestliže se držíš v pozadí, děje se tak přece jenom proto, že si to přeje tvůj duchovní vůdce. Pak je to také správné. Netrap se, tatínku, a dělej raději něco, co ti působí radost!«

»A co mně má působit radost?« smutně přešlo faraónovi přes rty. Ach, byl již z dlouhého čekání unavený.

»Nechceš začít stavět Bohu chrám? Kromě nás dvou přece nemusí nikdo vědět, že to bude chrám pro Boha, a ne pro bohy.«

»Dítě, tato myšlenka ti byla darována shůry!« zvolal Amenofis celý rozradostněný.

Okamžitě začali dělat plány. Teď měl faraón úkol, který ho vnitřně zcela

naplňoval. Vědomí, že konečně smí nějakým způsobem sloužit Bohu, mu pomáhalo přenést se přes svoje starosti.

Povolal stavitele a umělce, kteří mu měli vypracovat plány, jak bude chrám vypadat a jakou bude mít vnitřní výzdobu. Stále znovu však zavrhoval, co mu přinášeli. Vše připomínalo kult bohů, a právě to nemělo být.

Vtom si jednou v noci vzpomněl na chrám, který viděl nahoře. Takový, právě takový pozemský chrám Boží chce dát postavit. A obraz, který spatřil ve snu, popsal staviteli tak živě, že podle toho mohl stavitel udělat ná-kres. Pak bylo nutné najít místo pro stavbu.

Nový chrám neměl stát v Thébách. Faraón měl dojem, že Théby jsou znesvěceny modloslužbou, která se tam provozovala. Jednoho dne ho cesta zavedla do El Amarny, která půvabně snila obklopena palmami, nedotčená, jako by právě vyšla ze Stvořitelovy ruky. To bylo správné místo k uctívání Boha!

Hned po svém návratu se tam opět vypravil spolu s Nefertiti. Prozkoumávali oázu a našli místo, které bylo jako stvořené pro stavbu chrámu. V širokém okruhu je obklopovaly prastaré palmy, vyvěral tam pramen a skála tvořila přirozené základy.

Faraón dal rozhlásit, že postaví chrám, jehož nádhera překoná všechno, co dosud kdo viděl. Okamžitě se ohlásili kněží a přáli si vědět, ke cti kterého boha bude chrám postaven, neboť mají za úkol pečovat o to, aby žádný z bohů nepřišel zkrátka.

»Stavím chrám proto, abych splnil slib, který jsem učinil. Postavím jej z vlastních prostředků. To vás zprošťuje povinnosti dozírat na jeho stavbu. Kromě toho jsem veleknězem a vůči bohům mám odpovědnost já sám,« hrdě odpověděl Amenofis. Věděl však, že tím se této otázky nezbavil.

Celou noc marně přemýšlel, co má odpovědět, až k němu kněží znovu přijdou, ale nenašel žádnou odpověď.

Druhého dne ho navštívila Nefertiti a prozradila mu:

»Otče, matka se mě zeptala, komu budeš stavět chrám.«

»A co jsi řekla?« zajímalo Amenofise.

»Otče, to právě nebylo snadné. Nepravdu jsem nechtěla vyslovit, ale povědět pravdu by bylo ještě horší. V té chvíli jsem uslyšela hlas: ›Řekni, že to bude chrám slunce, tak nebudeš lhát.‹ A tak jsem také odpověděla,« skončila dívka prostě.

»Chrást slunce?« přemýšlel Amenofis. »Cožpak není Ré bohem slunce? Pak by to byl Réův chrám!«

»Ne, otče. Zapomínáš, že Ré pouze uchvátil vládu nad Atonem, nad

sluncem. Můj duchovní vůdce mi o tom často vyprávěl. Aton je záře, kterou jediný Bůh rozlévá po zemi tak, že je viditelná a dá se vnímat. Jestliže postavíš chrám ke cti Atona, bude tím zasvěcen Bohu, jedinému Věčnému, jedinému Pravému.«

»Dítě, to je cesta, po které se můj lid může přiblížit k Bohu. Prostřednictvím Atona musí lidé dospět k víře. Díky své nevinnosti jsi našla to, co jsem sám marně hledal. Budiž požehnána!« dodal hluboce dojat.

Tři dny a tři noci přemýšlel Amenofis o tomto záměru. Tázal se svého duchovního vůdce a měl stále jasnější představu, co je nutno udělat. Konečně, konečně může jednat!

Dal si zavolat nejstarší kněze a oznámil jim, že podle svého slibu chce v El Amarně postavit chrám, který má být zasvěcen Atonovi. Na doklad toho změnil ode dneška své jméno Amenofis na Chuenaton, což znamená záře slunce. Chuenaton si nedopřeje klid, dokud nebude chrám hotov. Ale dá jej postavit výhradně z vlastních prostředků. Za účelem stavby nemá být zvýšena žádná daň, ani se nesmí vybírat žádný chrámový poplatek.

»A kdo má být v tomto chrámu knězem?« zeptal se cíhavě Hapu.

»Na takové rozhodnutí je ještě dost času,« odpověděl Chuenaton tónem, který nestrpěl další otázku.

Kněží odešli ve velkých starostech. Pak seděli pohromadě a sdělovali si navzájem své obavy.

»Chce usmířit Réa,« vykládali. »Od té doby, co Hapu překazil jeho záměr, se už Ré o nás nestará.«

»Nebyla to má vina,« vyjel Hapu podrážděně. »Nikdo z vás by nemohl jednat lépe než já.«

»Nepokusil ses nikdy navázat opět spojení s Réem?« zeptali se Hapua.

Hapu mlčel. Nechtěl přiznat, jak často Réa volal, ale marně, a jak se trápil, aby ho uslyšel jako kdysi.

ZA NĚKOLIK DNÍ vstoupil starý kněz se zářícíma očima do místnosti, kde se shromáždili ostatní kněží.

»Ré se mi ukázal!« pozdravil je. »Nestrpí, aby se stavěl nový chrám, protože Chuenaton jej chce dát postavit ke cti jiného boha. Máme učinit všechno, co je v naší moci, abychom stavbě chrámu zabránili.«

Po počáteční radosti z toho, že s nimi Ré opět navázal spojení, nastalo mlčení. Konečně promluvil jeden z nejstarších kněží:

»Jak máme zabránit tomu, aby faraón nestavěl, co uzná za vhodné?«

»Neporadil ti Ré, co máme dělat?« zeptal se jiný. Hapu zavrtěl hlavou.

»Ne, to přenechal nám a našemu důvtipu.«

»Nemáme důvod stavbu chrámu zakázat.«

»Přesto nemůžeme trpět,« řekl druhý kněz, »aby byl chrám postaven na zcela neznámém, neobydleném místě. Naše tradiční ponaučení se zmiňuje o tom, že se nikdy nesmí postavit chrám na osamělém místě.«

»Ano, to je pravda,« přisvědčil třetí. »El Amarna je zcela nevhodná pro stavbu chrámu. Hapu, musíš navštívit faraóna a přimět ho k tomu, aby pro stavbu chrámu zvolil jiné místo. V tom případě se nebude moci rozhodnout jinak, než vybudovat stavbu v Thébách. Tak se ale dostane pod náš dohled, a když prohlásíme, že by v Thébách nový chrám jen působil rušivě, bude se faraón muset celého svého plánu vzdát.«

Radili se a mluvili ještě dlouho, až se konečně usnesli, že druhého dne ráno navštíví Hapu faraóna a pokusí se mu stavbu chrámu rozmluvit. Jestliže chce faraón splnit svůj slib a obětovat něco z vlastních prostředků, ať dá Réovi zhotovit sochu ze zlata a postavit v jeho chrámu.

Jen nerad vyhledal Hapu svého někdejšího žáka. Jeho návštěvy u faraóna dosud pokaždé dopadly jinak, než jak očekával spolu s ostatními, když k němu vždy pln nadějí zamířil.

Zastihl Chuenatona spolu s jedním stavitelem, jak se sklánějí nad plány.

»Hapu, přicházíš v pravou chvíli,« zvolal faraón mnohem radostněji, než mívával ve zvyku. »Podívej se na tyto nákresy: toto je královský palác a toto budou domy pro mé nejpřednější služebníky. Až bude v El Amarně stát nový chrám, rozkvele i ona!«

Hapu měl pocit, jako by mu někdo sevřel hrdlo, a nebyl ze sebe schopen vypravit ani slovo.

Široce otevřenýma očima strnule hleděl na nákresy, které mu Chuenaton podal. Zdálo se mu, že je toho už příliš. Copak má být zmařen i jeho další, chytře promyšlený plán? Ještě se nedostal k tomu, aby vyslovil námitku proti osamělé poloze chrámu, a už ho faraón předešel a ukazuje mu plány na postavení celého města!

A jako by Chuenaton uhodl jeho myšlenky, pokračoval:

»Nedivil bych se, kdyby se El Amarna stala ještě i sídelním městem místo Théb, které se stále více stávají maloměstem. El Amarna má překrásnou polohu. Takový klenot, jakým má být chrám, je nutné zasadit do nejkrásnějšího prostředí. Jestliže kolem postavíme nádherné domy, budeme moci prožívat život v uctívání a kráse. Ale co je ti, Hapu, že jsi tak bledý? Nemají tě moji služebníci doprovodit domů?«

Hapu zavrávoval, a dříve než k němu mohl přiskočit jeden ze sluhů, skácel se na zem. Srdeční mrtvice ukončila jeho život. Chuenaton se domníval, že na okamžik zaslechl výsměšný smích, který mu zněl v uších ještě od doby mládí. Zmocnila se ho hrůza jako kdysi, když byl ještě dítětem.

DALO BY SE PŘEDPOKLÁDAT, že kněží budou náhlou Hapuovou smrtí, která jim vzala muže stojícího dlouhá léta v jejich čele, nanejvýš zděšení. Místo toho si ulehčeně oddechli.

Vedení »tlustocha«, jak mu mezi sebou neuctivě říkali, je tísnilo a omezovalo. Mysleli si, že teď mohou nerušeněji směřovat ke svému cíli: plně se zmocnit Egypta. Navenek truchlili a nepromeškali příležitost uspořádat smuteční slavnosti a pohřeb co nejokázaleji.

Chuenaton je jako vždy prokoukl. Opovrhoval jimi stále víc a více. Do jejich čela nastoupil Thutmose, starší, fanatický, panovačný a pletichářský muž, který byl svým zevnějškem naprostým protikladem Hapua.

Měl vysokou a velmi hubenou postavu. Jeho hluboce vpadlé oči byly ukryty za vysedlými lícními kostmi, ale svítily příšerným ohněm. Vlasy, vybledlé stářím, si velmi pečlivě barvil na černo, nemohl však zabránit, aby jich stále neubývalo.

Faraóna z hloubi duše nenáviděl. Jeho přívětivost a dobrotu, kterou projevoval vůči všem lidem, považoval za vypočítavost a jeho vyrovnanou, radostnou povahu za klam. Měl radost, že faraón nemá syna a dědice: tím lépe se mu zdaří jeho záměr, který on, Thutmose, již dlouho má.

Tento rod faraónů vymře v přímé linii Chuenatonem. Nástupce ještě není určen. Kdyby se faraónovi něco stalo, museli by kněží převzít vládu do té doby, než by byl zvolen nový faraón. A jakmile by měli vládu v rukou, žádná moc na zemi by jim ji už nevyrvala!

Odstranit faraóna nemůže být přece tak těžké. Chodí na procházky většinou bez ochrany, sám nebo s Nefertiti. Ré musí pomoci. Thutmose se obrátil na Réa a pak se na něho obracel znovu a znovu, ale jeho námaha byla marná – nedostal odpověď. Tak dobře, musí na to jít i bez ní.

Thutmose shromáždil kněze a seznámil je se svými záměry. Pochopili, jak to myslí, i když hlavní cíl neformuloval zcela jasně. Prahli po moci, pomocí níž by mohli vnést změnu do svého života v chrámových síních, který jim připadal prázdný. Ale odstranit faraóna násilně, toho se většina z nich přece jen zalekla.

»Vraždu by nám bohové nikdy neodpustili,« zvolal jeden z mladých kněží pochybovačně.

Teď bylo nutné jednat. Thutmose vstal a řekl:

»Bratři, slyšte mě! I mně se zjevil Ré. Dost dlouho měl trpělivost s naší vlašností a naším váháním. Nesmíme čekat, až Chuenaton postaví nový chrám a nové sídelní město. Copak nepozorujete, že celé jeho myšlení směřuje k tomu, jak by nás a tím i bohy mohl stále více odsouvat do pozadí? Když bude chtít, může řídit lid zcela podle svého uvážení, protože lid ho nesmírně miluje a vidí v něm svůj vzor. A co bude z nás? Co bude z Réa? Musíme jednat pro Ré! Bude nám pomáhat a chránit nás. Učiňme proto nezbytná rozhodnutí hned zde na místě.«

»Ré se mu zjevil!« – »Ré chce být s námi!« – »Ré si přeje, abychom jednali!«

Kolem dokola se ozval šepot. Měli sevřená srdce, takže se nikdo neodvážil promluvit nahlas.

Pokud ještě někdo vyslovil pochybnosti, Thutmose je okamžitě rozptýlil. Jestliže někdo projevil odpor, Thutmose jej potlačil.

Poté, co si vymyslel, že se mu zjevil Ré, se mu ulevilo. Domníval se, že se teď může odvážit všeho. V jeho očích to plálo, do hubeného obličeje se vehnala krev, a když pozvedl ruce k přísaze, chvěly se mu. A pak se odvážil i poslední věci:

»Podívejte se tamhle, tam stojí Ré! Je mezi námi! Usneste se na tom, co od nás požaduje. Chce faraónovu smrt! Co je faraón proti Réovi? Neváhejme vyhovět Réovi!«

Shromáždění kněží se podívali na místo, které jim Thutmose označil. Nikdo se neodvážil přiznat, že tam nikoho nevidí.

»Ré, Ré!« volali. »Poslechneme tě, vykonáme ten čin podle tvého příkazu, tobě ke cti a slávě!«

Venku se rozpoutala bouře a ještě zvětšila příšerný dojem, který toto shromáždění vyvolávalo. Při jejich posledních slovech šlehl místností oslňující blesk; zdálo se, jako by jim Ré chtěl dát znamení.

Usneshli se na tom, že faraón bude usmrcen. Museli se poradit, jak to provést. Když rozebírali různé možnosti, zjistili, že právě v tom, že se Chuenaton prochází v zahradách bez osobní stráže, spočívá velká překážka. Není-li totiž v jeho blízkosti ani jeho důvěrník, jak by se mohl do zahrady dostat kněz nebo někdo jiný?

»Můj synovec, sochař, dochází denně do paláce. Myslím, že bychom ho mohli přemluvit, aby ten čin provedl,« navrhl Thutmose. »Je mně oddán,

protože jsem ho dal vychovat. Je také věrný bohům a pro Réu se odváží i toho, co by možná jinak odmítl.«

Ostatní projevíli názor, že je nebezpečné svěřit cizímu člověku jejich tajemství. Uznali však, že alespoň nebude moci být nikdo z nich postižen v případě, že by se plán nezdařil.

»K něčemu takovému nesmí dojít,« volali sice, ale kdo mohl předvídat, co by se mohlo stát?

»Tuto myšlenku mi vnuknul Ré,« trval na svém Thutmose. »Zavolejme si mladíka sem. Hned uvidíme, na čem jsme. Já sám mu budu klást otázky, aby nic nevytušil dříve, než poznáme jeho názory.«

Thutmose mladší přišel. I on měl vysokou postavu, jinak však nebyl svému strýci podobný. Jeho veselé oči svědčily o tom, že má jasného ducha a ušlechtilé smýšlení.

Po několika úvodních slovech začal Thutmose starší:

»Dali jsme tě zavolat, synovče, protože se těšíš faraónově důvěře. Jsi denně v jeho společnosti a můžeš nás uklidnit, když nám odpovíš na několik otázek týkajících se věci, která nám působí starosti.«

Mladík udiveně vzhlédl. Vtom spatřil za svým strýcem stát světlou postavu, kterou dobře znal. Položila prst na ústa. Dobře, bude se mít na pozoru. Skromně mlčel. Thutmose starší pokračoval:

»Doslechli jsme se, že faraón má v úmyslu nás, své kněze, po dokončení stavby chrámu sesadit. Víš o tom něco?«

»Jsem Chuenatonův služebník,« odpověděl sochař. »Faraón mně sice dává příkazy, ale nesvěřuje se mi s vládními záležitostmi.«

»Dejme tomu, že má faraón takové myšlenky. Jaký na to máš názor, synovče? Nemyslíš, že blaho země vyžaduje, abychom se včas chránili proti takovému přehmatu?«

»Jsem sochař a rozumím tomu, jak vás zpodobnit v hlíně nebo v kameni, ale posuzovat vládní opatření, to neumím.«

»Co bys však dělal, kdyby právě tebe bohové vyvolili, abys své zemi prokázal neocenitelnou službu?«

»Přinesl bych bohům jakoukoliv oběť, kterou by požadovali, ale současně bych je poprosil, aby si vybrali někoho jiného.«

»Měj se na pozoru, chlapče. Ré je mezi námi. Stojí tam vzadu a slyší každé tvé neuvážené slovo!« zvolal netrpělivě jeden z mladších kněží, jež se rozmluva zdála být příliš dlouhá.

»Tady alespoň hned vidíte, důstojní kněží, jakému nevhodnému člověku jste chtěli věnovat svoji důvěru. Nejsem schopen Réu vidět.«

Přítomní muži zděšeně vyskočili. Teď, když někdo jiný vyslovil to, co se sami neodvažovali si přiznat, náhle všichni viděli! Chtěli vidět, jejich mozky jim – aniž to věděli – vykouzly obraz toho, do jehož područí se světili. Mysleli si, že mohou Réovi sloužit, jak se jim zlíbí: byl jejich pá-nem a všechny je pevně držel na uzdě. Byli těmi posledními, kteří mu v Egyptě ještě patřili.

»Rouhal se Réovi, a proto nesmí déle žít!« volali vášnivě.

Zavolali chrámovou stráž a sochař Thutmose byl odveden do jednoho z tajných vězení, která znali jen kněží a jejich podřízení. Vedle něho krácel, aniž ho kdokoli viděl, jeho světlý duchovní vůdce.

OD TÉ DOBY uplynulo několik dní.

Chuenaton navštívil spolu s Nefertiti a několika věrnými lidmi staveniš-tě v El Amarně. Ukázalo se, že kamenný podklad chrámu je tak pevný a stejnoměrný, jako by příroda sama chtěla položit základy pro chrám. Za-čalo se již se stavbou obrovských sloupů, ale Thutmose, který se ujal jejich výzdoby, byl poslední dobou nezvěstný. Chuenaton se hněval.

»Poslali jste již pro toho sochaře, který se nedostavil včas?« zeptal se netrpělivě.

»Posel se právě vrátil a oznámil, že sochaře není možné nikde najít. Ta-ké jeho strýc, který stojí v čele kněží, o něm nic neví. Vypadá to, jako by se propadl do země.«

»To se mi nelíbí,« prohodil Chuenaton a uvažoval. »Kdyby se mu tak něco přihodilo – je pro mě zde při práci na tomto díle nenahraditelný! Mu-síme ho dát hledat, dokud ho nenajdeme, ať už mrtvého nebo živého. Kéž nám ho Aton opět dá!«

Přistoupila k němu Nefertiti:

»Kde je Thutmose? Chtěla bych mu ukázat, co jsem viděla dnes v noci ve snu. Otče, podívej se, to je znamení života.«

A ukázala faraónovi rovnoramenný kříž vytvarovaný z hlíny.

»Tak jsem jej viděla!« zvolala. »Světlé postavy jej mají na ruce nebo na čele.«

Když se dověděla, že sochaře pohřešují, zamyslela se a pak náhle jako-by z vnuknutí pronesla:

»Kněží se zapříčinili o to, aby zmizel.«

»Ale dcero, proč by kněží měli mít zájem na tom, aby odstranili Thut-mosa?«

»A přece je to tak, otče, vím to úplně přesně. Znáš všechna tajná vězení. Vydej proto příkaz, aby byla prohledána.«

Faraón se smutně usmál:

»Dítě, znám stěží polovinu podzemních vězení. Budoucímu faraónovi se ukáže jen to, co se nepovažuje za nebezpečné. Ale vraťme se do Théb.«

JEDNOU V NOCI se rozpoutala bouře. Po ní následovaly další, stále silnější a prudší. Blesky se křížovaly. Náhle přerušil hřmění temný rachot a dunění. Země se začala chvět. Rychle po sobě následovaly tři krátké rány a pak se zdálo, že bouře ochabuje.

Této noci se v Thébách nikdo neuložil ke spánku. Ve všech domech lidé bděli a modlili se, všem stísněně bušila srdce.

I faraón dosud bděl. Stál u okna ve své komnatě a díval se ven, jak zuří a bouří živly. Vtom k němu přistoupil sluha, který měl jeho plnou důvěru:

»Právě došla zpráva, že blesk uhodil do Amonova chrámu. Jedna jeho část je v plamenech a strašlivá bouře znemožňuje jakékoliv hašení.«

»Postarejte se o ochranu okolních budov, aby škoda nebyla v Thébách příliš velká. Chrám musíme nechat shořet,« odpověděl vládce s klidem.

Náhle do místnosti vrazil celý bez dechu Thutmose mladší.

»Faraóne, milovaný, šlechetný vládce, chraň svůj život. Kněží tě chtějí usmrtit!«

»Thutmose, jak to vypadáš? Jsi snad nemocný? Kde jsi byl tak dlouho?« byla jediná faraónova odpověď na varování.

»Pomohl mi Bůh, jediný Věčný! Budiž mu za to dík! Teď však nejde o mě, ale o *tvůj* život, faraóne. Postarej se o to, aby se dnes nedostal do tvé blízkosti nikdo kromě tvých nejdůvěrnějších služebníků.«

»Thutmose, Bůh ti pomohl, takže bude umět uchránit i mě, jestli mu ještě mohu svým životem na zemi sloužit,« pravil Chuenaton vážně. »Kdo by měl dnes ke mně přijít?«

Ale ještě než domluvil, Thutmose pronikavě vykřikl:

»Chraň se, faraóne!«

Jeden z blesků, kterých již šlehalo stále méně, náhle osvětlil místnost a v jeho míhavém světle spatřili zahalenou postavu. Stála vedle Chuenatona a napřahovala na něho dýku. Dříve než mohl faraón udělat jakýkoliv pohyb, ruka se zbraní bezmocně klesla a postava padla na kolena.

Sochařův výkřik přivolal další služebníky. Přiběhli s pochodněmi a se zbraněmi. Když uviděli postavu klečící na zemi, vrhli se na ni, prudce ji

postavili na nohy a strhli z ní zakuklení. Objevil se smrtelně bledý obličej kněze Thutmosa. Faraón okamžitě prokoukl jeho záměry, nechtěl však připustit, aby byl čelný představitel kněží obžalován ze zbabělé vraždy.

»Cožpak jsem vám dal příkaz, abyste sem vstoupili?« zeptal se klidně a důstojně služebníků. »Amonův chrám hoří a Thutmose mne, velekněze, přišel požádat, abych se spolu s ostatními modlil za záchranu svatyně. Vaše horlivá starost o mé blaho vás zavedla příliš daleko. Doufám, že vám Thutmose promine chybu, které jste se z nerozvážnosti dopustili.«

Při těchto slovech se faraón obrátil ke třesoucímu se knězi.

»Jsem připraven jít s tebou, abychom viděli, co se ještě dá zachránit.«

»Už není co zachraňovat,« uklouzlo tiše knězi se rtů. Obrátil se a chtěl odejít.

»Zůstaň ještě, Thutmose, abychom si mohli společně pohovořit o vzniklé situaci. Po přestálém úleku ještě nejsi schopen chůze. Nejdříve se napij posilujícího vína a zotav se.«

Když služebníci přinesli občerstvení a opět odešli, Chuenaton začal:

»Thutmose, co jsem ti udělal, že mi ukládáš o život?«

Místo jakékoliv odpovědi ze sebe kněz přerývaně vypravil:

»Jak se sem dostal tento mladík?« a nataženým prstem ukázal na svého synovce. Celý se přitom třásl. Pak tiše pokračoval:

»A kdo je tamten, ten velký, zářící?«

Chuenaton se otočil a zjistil, že za ním stojí jeho duchovní vůdce, světlý jako vždy.

»Posaď se, Thutmose. Jestliže mi nechceš odpovědět na mou otázku, pokusím se objasnit tvoje otázky. Ovšem jak se sem dostal můj sochař, to musí vyprávět on sám. To já také nevím.«

»Byl jsem uvězněn v tom nejstrašlivějším žaláři, jaký si může lidský mozek vymyslet,« váhavě se rozhovořil Thutmose mladší. »Je to asi někde pod Nilem, protože ve dne v noci je slyšet šumění vody. Voda stéká se zdí, které jsou na omak hladké, kluzké a hnusné. Kolem nohou člověka, který je odsouzen zde pomalu umírat, se ovíví všelijaká havěť. A v této odporně páchnoucí díře panuje hluboká tma. Jak je asi člověku, který tam kvůli nějakému provinění hyne? Vzdálen od světla, vzdálen od jakékoliv pomoci!«

Thutmose se při vzpomínce na to otrásl a i faraóna zamrazilo. Kněz zasténal a skryl obličej v šátku, který používal jako pokrývku hlavy.

»Mně se vedlo lépe než tisícům jiných. Už když mě odváděli, všiml jsem si, že mě doprovází můj duchovní vůdce. Ukázal mi také cestu, kte-

rou jsem byl přiveden do žaláře. Byla ovšem zatarasená velkými kameny. Doufal jsem ale, že pokud se mi dostane síly, která byla nutná k práci, budu moci chodbu uvolnit.

A v modlitbě se mi dostalo síly. Ještě jsem s jedním kamenem nepohnul ani natolik, abych mohl do vzniklé štěrbiny strčit prst, když se náhle země začala chvět. Každý záchvěv mi pomohl odsunout kámen dál. Při třetím záchvěvu těžký kámen náhle vypadl a nejenže mi tak uvolnil cestu, ale zabil i strážce, který před ním zřejmě seděl. Jakmile jsem byl volný, běžel jsem sem a ostatní již víš, faraóne.«

V místnosti se na chvíli rozhostilo mlčení. Přítomné tři muže během něho ovládaly velmi rozdílné pocity. Zatímco faraón v tom s údivem poznal milosrdnou Boží ochranu a Thutmosovu duši naplnil vroucí dík, kněz byl vnitřně zmítán. Pomalu v něm získával převahu stud, bezmezný stud nad tím, že jeho temné plány vyšly najevo. Chtěl se vrhnout faraónovi k nohám a poprosit ho za odpuštění, ale pak uslyšel šeptající hlasy:

»Neustupuj, nebuď měkký! Všechno, co říkají, je jen klam. Byla to náhoda, že mladík unikl z vězení!«

V té chvíli začal Chuenaton zvolna hovořit:

»Knězi Thutmose, slyšel jsi, co vyprávěl tento mladík. Uprchl z jednoho z vašich tajných vězení, ze kterých se dosud žádný člověk nevrátil mezi živé. Kdo myslíš, že mu pomohl?«

Utrápený kněz zvedl oči. Tam, tam opět stojí ta světlá postava. Při pohledu na ni mu před chvílí strnula ruka. Místo odpovědi se opět zeptal:

»Kdo je ten světlý?«

»Vidíš ho, Thutmose? To mě těší, protože mi to naznačuje, že ještě nejsi úplně zatvrzelý a neklesl jsi zcela do propasti, ke které tak nerozvážně spěješ! Kdo je to? Je to dobrý duch, jehož mi přídělil Bůh, abych nebyl bez moudrosti a ochrany.«

»O kterém Bohu to mluvíš, ó faraóne?«

»Je jen jeden Bůh, jediný Věčný, který se mi zjevil, abych Ho zvěstoval na zemi!«

Faraón to pronesl slavnostním tónem a na jeho tváři se rozprostřel hluboký mír. Kněz to zpozoroval a povzdechl si.

»Tak je to přece pravda, že pohrdáš našimi bohy a že chceš sesadit Réa, který je pánem Egypta od doby, kdy se zjevil našim předchůdcům. Zasloupenče, myslíš, že nás můžeš zmást kejklemi? Dokud jsem tě považoval za Réova vyslance, měl jsem k tobě úctu. Ale co jsou pro mě poslové tvého falešného boha? I kdyby jich bylo desetkrát tolik, přesto musíš zemřít.«

Aniž to oba další přítomní zpozorovali, uchopil během své řeči opět dýku a teď se vrhl na faraóna, který sám a zdánlivě nechráněn stál před ním.

Před Chuenatona však předstoupila světlá postava. Thutmose vykřikl, byl jako oslepený. Pak zavrával a v pádu si zabodl zbraň hluboko do levého stehna, takže vystříkla krev. Sochař k němu přiskočil, ale když chtěl dýku vytáhnout z rány, potrásl hlavou.

»Zdá se mi, že veškerá pomoc je marná. Je zasažena hlavní tepna. Život mu vyprchá z těla dřív, než nás Aton znovu pozdraví.«

Zavolal sluhy a ti bez dlouhého ptaní vynesli zraněného muže ven. Na faraónův příkaz o něho pečovali lékaři, se svým uměním však již nic nemohli.

Podruhé během krátké doby ztratili kněží muže stojícího v jejich čele. Bylo zvláštní, že oba zemřeli ve faraónově přítomnosti! Tohoto faktu je nutno využít, aby se uškodilo Chuenatonovi. Ale i když se kněží horlivě snažili rozšiřovat mezi lidem různé pověsti, nebylo jim to nic platné. Egypťané totiž měli svého faraóna velmi v úctě.

STAVBA CHRÁMU postupovala rychle vpřed. Již stály rozlehlé, okrouhlé sloupové síně. Takovou krásu v Egyptě dosud neviděli.

Mezi třemi vysokými sloupy se tyčil oltář. Jeden sloup stál vpředu napravo, druhý nalevo a třetí uprostřed za stolem, ale v takové vzdálenosti, že bylo možné oltář pohodlně obejít. Tyto sloupy byly nejkrásnější, jaké Thutmose vyzdobil.

Zdálo se, že se o sloupy opírají bytosti nadlidské velikosti v dlouhých rouchách. Měly peruti, které jim sahaly až k nohám. Nad nimi byl do kamene vytesán kříž, který Nefertiti spatřila ve snu. Byl to rovnoramenný kříž, za nímž stálo slunce. Jeho paprsky pronikaly mezi rameny kříže a tvořily kolem něho kruh. Tyto nejvnitřnější sloupy byly vytesány z bílého, hladkého kamene.

Pak následovalo pět barevných, umělecky malovaných sloupů rozmístěných tak, že stály symetricky a se třemi prvními sloupy tvořily harmonický celek, přitom však ponechávaly přístup k oltáři zepředu volný.

Obrazy na těchto sloupech oslavovaly Boží stvoření. Na prvním sloupu byl vyobrazen Aton v zářivém lesku obklopený šlahouny popínavých rostlin, na druhém poletovali ve vzduchu ptáci, zatímco dole stáli u vody ibisové a jiní dlouhonozí ptáci. Třetí sloup zdobily obrazy rostlin. Byly to palmy a květiny, které byly na princezniny prosby namalovány obzvlášť věrně

podle skutečnosti. Čtvrtý sloup oživovala čtyřnohá zvířata a na pátém, posledním sloupu byli zachyceni vodní živočichové: ryby a krokodýli.

K těmto pěti sloupům se ve větší vzdálenosti připojovalo sedm bílých sloupů. Vypadaly jako kmeny palm, které nahoře široce rozevíraly své listnaté koruny. Listy pak pokračovaly i na stropě. Vzdálenost mezi sedmi sloupy a předcházejícími pěti sloupy byla ve srovnání se vzdáleností mezi třemi nejvnitřnějšími sloupy a těmito pěti dvojnásobná.

Po kruhu sedmi sloupů následoval v ještě větší vzdálenosti kruh dvanácti malovaných sloupů uzavírajících celek. Nic nebylo pevně zazděno, a přesto chrám budil dojem uzavřeného prostoru, neboť kolem vnějších sloupů byly vysázeny palmy.

S velkou námahou odkopali stavitelé široký pruh kamenitého podkladu a navezli na něj půdu pro výsadbu rostlin. Tento poslední uzávěr vytvořili na prosby Nefertiti. Pro svou myšlenku našla přímluvce v Thutmosovi, protože faraón nechtěl zpočátku o palmách nic slyšet. Jeho »chrám snů« stál volně, neohraničen zelení; právě tak tomu mělo být i u pozemského chrámu Božího.

Pak se však podvolil důvodům princezny, která mu dokázala, že kdyby byl chrám ze všech stran otevřený, mohla by se do něho dostat různá zvířata. Teď se mu tento plán líbil a dokonce se dal přemluvit, aby nechal vedle palm vysázet pestrobarevné popínavé rostliny, takže se od jedné koruny ke druhé mohlo vinout vzdušné loubí.

Chuenaton se již téměř nemohl dočkat, až bude nad sloupy sklenuta kupole. Zdálo se, že každý sloup se v oblouku spojuje s druhým. Na místě, kde se oblouky sbíhaly ve středu, měl být zavěšen velký zlatý kříž zdobený drahokamy.

Směl jej však vytvořit pouze muž, který ctil pravěčného Boha jako jediného Boha. Na díle ke cti Boží nesměly pomáhat nepovolané ruce a Thutmose neuměl kříž vytvořit, protože byl sochařem a ne zlatníkem.

Již dlouho Chuenaton prosil, aby mu Bůh sám poslal vyvoleného umělce pro tuto nejvýznamnější, nejvybranější práci, ale zatím se nikdo nenašel.

Jednoho dne vstoupila Nefertiti, z níž vyrostla panna jako květ, rychlým krokem do otcovy komnaty.

»Otče, raduj se. Ten, kterého hledáš, přišel.«

A vyprávěla mu, že z daleké země dorazili dva muži a přejí si mluvit s faraónem. Ona však ví, že jeden z nich má na příkaz Nejvyššího vytvořit kříž.

»Pověděl ti to? Mluvila jsi už s ním?« zeptal se udiveně otec, protože princezna měla před cizími lidmi velký ostych.

»Ještě jsem s ním nemluvila, ale vím to. Něco ve mně mi to říká,« zněla prostá odpověď Nefertiti.

A vtom již také služebníci ohlásili příchod cizinců.

Oba muži, kteří předstoupili před faraóna, měli vznešenou a důstojnou postavu. Vyznačovali se ušlechtilým chováním a upřímně odpovídali na jeho otázky.

Bylo tomu skutečně tak, jak uvedla princezna: mladší z obou, jménem Amal, uměl umělecky zpracovávat zlato a zdobit je drahokamy. Druhý, který se jmenoval Imal, byl jeho průvodcem a ochráncem.

Přišli zdaleka. Museli překročit mnoho vysokých hor, než se za několik měsíců dostali k široké řece. Podél ní se pak vydali dál.

»Bůh a Pán, který je také tvým Bohem, faraóne, mi poručil, abychom putovali až na místo, kde se jemu ke cti staví chrám. Tento chrám jsem spatřil ve snu, a když jsme přišli sem, ihned jsem jej poznal. Bůh mi přikázal, abych k ozdobě chrámu vytvořil ze zlata kříž, právě takový, jaký mi popíše tvá dcera. Kříž má být tak velký, aby sahal od země až po její srdce.«

A Amal vytvořil kříž. Bylo to umělecké dílo, jaké na zemi dosud nikdo neviděl. Na Boží příkaz však udělal i zlaté slunce na oltář a dva sedmírámenné svícny, jak je viděl v duchu. Pak žádal, aby směl odcestovat.

Faraón, který si jej i jeho průvodce oblíbil, ho marně prosil, aby zůstal až do zasvěcení chrámu. Marně prosila i Nefertiti.

Amal přivětivě, ale rozhodně řekl:

»Můj úkol je splněn, nechte nás odejít. Čeká mě totiž ještě jiná práce.« Nevzal si ani odměnu za své dílo.

»Směl jsem je vytvořit na Boží příkaz a to mě obšťastňuje, faraóne.«

Jednoho dne ráno cizinci zmizeli. Odešli stejně nenápadně, jak před dvěma lety přišli. Chrám však byl hotov. Pracovalo se na něm s neúnavnou pílí a vděčnou radostí dvanáct let.

A ti, kdo na něm pracovali, se modlili k Atonovi, slunci, který byl zevním obrazem Věčného, Jediného Boha. Faraónovo srdce naplnila velká radost a spolu s ním jásala i Nefertiti. Druhé dvě dcery a jejich matka se však dívaly na obdivuhodné dílo lhostejně a na jeho stavitele pohlížely pohrdavě.

DEN ZASVĚCENÍ chrámu se blížil. Jednoho dne kněžna sdělila svému manželovi, že má v úmyslu odcestovat s oběma mladšími dcerami na několik měsíců do Babylónu. Příčilo se jí účastnit se slavnosti, k níž ji srdce netáhlo. Nechtěla si ani rozhněvat kněze, kteří byli Chuenatonovými nepřáteli. Ve své vlasti toho všeho zůstane ušetřena.

Hodlala se vrátit, až vzrušení kolem chrámu opadne.

Faraón si ulehčeně oddechl. Tím se vyřešila obtížná otázka, kterou se již dlouho zabýval a která jediná mu kalila pomýšlení na zasvěcení chrámu. Obával se, že kněží jeho manželku Nofre ovlivní, aby nepřátelsky zasáhla. Jestliže ale kněžna bude na návštěvě Babylónie, dá se očekávat, že slavnost bude mít nerušený průběh.

Přípravy se prováděly tak nenápadně, jak jen bylo možné. Již dávno shromáždila Nefertiti kolem sebe stejně smýšlející mladé dívky ze všech stavů, vyprávěla jim o Atonovi a naučila je vážným obřadním tancům prováděným krokem. Pomohla jim ušít si roucha, jaká měly postavy na velkých sloupech: Byla dlouhá a splývavá, na ramenou zřasená a uprostřed přepásaná zlatým nebo stříbrným pásem. Široké rukávy sahaly až po zápěstí. Dívky byly na svůj slavnostní oděv hrdé.

Do nepokrytých vlasů si vsadily zlaté nebo stříbrné obroučky a nad ně věnec barevných květů. Také to bylo něco úplně nového a nesmírně se jim to líbilo.

A TAK NADEŠEL den zasvěcení. Slunce se zářivě smálo z modré oblohy. Mírný větřík mírnil velké horko a pohyboval širokými listy palem v chrámovém háji.

Kolem háje se táhla nízká zeď s různými branami a na každé z nich bylo znamení slunce. Až do začátku slavnosti zůstaly brány zavřené. Účastníci měli vejít dovnitř ve spořádaném průvodu, tak jak to určil faraón.

Sešlo se nesmírné množství lidí; touha podívat se na něco nového a zvědavost jsou silnými pohnutkami. Faraón to předvídal a učinil moudrá opatření. Jeho služebníci a strážní pečovali o to, aby se účastníci slavnosti v klidu postavili na místo, které jim určili.

Konečně se ozvali trubači oznamující, že se brány otevírají.

Málem by přece jen nastala tlačenice, protože každý chtěl být prvním, kdo vstoupí do chrámu. Obzvláště kněží zapomněli na svou důstojnost a dali se do běhu. Ale i to bylo předvídáno.

Z palmového háje vystoupil zástup mladíků v bílých oděvech, kterým

zářilo na hrudi znamení slunce. V několika řadách se postavili do čela průvodu, ostatní kráčeli vpravo a vlevo vedle účastníků slavnosti seřazených do čtyřstupů. Podle zvuků vážné, slavnostní hudby zamířil celý průvod do chrámu.

Tam mladíci, k nimž se připojili ještě jiní, vykázali účastníkům slavnosti místa v širokém kruhu za nejvzdálenějšími sloupy a zůstali stát vedle nich, aby se nepříhodilo nic rušivého. Ale toho se už téměř nebylo nutné obávat, protože krása a neobvyklý ráz chrámu zaujaly pohledy a myšlenky všech. Nikdo se neodvážil promluvit třeba i jen šeptem s druhým. Ani kněží se nemohli zbavit dojmu posvátnosti, jímž toto místo působilo. Cítili zbožnost, kterou ve svých vlastních chrámech nikdy nepoznali.

Faraón stál u oltáře připraven ujmout se svého úřadu velekněze. Měl totéž roucho jako mladíci, pouze s tím rozdílem, že jeho široké lemování zdobila zlatá výšivka a sluneční kotouč, který zářil na jeho hrudi, byl z ryzího zlata. Na hlavě měl vysokou čepici z bílého plátna, jakou nosívali kněží. Byla ozdobená znakem faraónů, hadem. Před hadem však zářilo malé sluneční kolo.

V palmovém háji se postavili trubači a hudebníci a hráli novým způsobem. Podle rytmu hudby vešel do chrámu zástup mladíků s pozdviženými rukama. Mladíci se postavili do kruhu ohraničeného pěti sloupy, zkřížili ruce na hrudi a začali slavnostně zpívat:

»Slunce, zdravíme tě, ty zdroji života,
věčná září pravěčného Boha!
Každé ráno překrásně stoupáš
a přinášíš nám zvěst o Bohu, našem Pánu.
Když se objevíš na východní obloze,
zajásá svět, který odpočíval ve tmě.
Jsi nádherné, povznesené v kráse,
jsi vítězné, protože přemáháš noc.
Slunce, zdravíme tě, zdroji života,
odlesku Světla věčnosti!

Když klesneš na západní obloze,
truchlí svět zahalený tmou.
Spánek obestírá všechno, jako by to zemřelo,
zdá se, že vše dobré, světlé, i samo světlo je mrtvé.
Zlé se ale začíná hýbat,

vycházejí dravá zvířata,
v temnotách se míhají jedovatí hadi
i špatné myšlenky připravené škodit.
Slunce, voláme tě, vrať se k nám,
ty věčná září pravěčného Boha!

Slunce, zdravíme tě. Objevuješ se celé nádherné,
neslyšně zaniká tma a noc.
Svět se na tebe znovu směje,
lidé a zvířata tě vítají jásotem,
stromy a květiny zvedají hlavu
a všichni ptáci ti děkují svým zpěvem.
Všechno, co má život, z tebe má radost,
léčíš všechno, co je neduživé a nemocné.
Slunce, zdravíme tě, neboť i my jsme živi
tvým paprskem, září z Boha!

Slunce, děkujeme ti, že necháváš růst to,
co milostivě stvořil Bůh, vládce.
Ve tvém paprsku se všechno zdárně vyvíjí,
ať jsou to zvířata nebo lidé.
Všechno se napřimuje ve tvém teple,
všechno se koupá ve tvém světle.
Slunce, děkujeme ti, že tvé paprsky
poskytují požehnání naší zemi!

Slunce, prosíme tě: nauč nás poznávat Toho,
kdo tě stvořil, tak jako stvořil nás.
Přines nám zvěst o našem vládci,
zjasni naše temná srdce.
Slunce, ty září pravěčného Boha,
odlesku nádhery před jeho trůnem,
slunce, zdravíme tě,
slunce, děkujeme ti,
slunce, prosíme tě:
Ukaž nám Boha!«

Když chlapecké hlasy umlkly, zavládlo v chrámu slavnostní, dojaté

mlčení. Poslední slova zněla jako jásavá prosba; nikdo nemohl zůstat nedotčen jejím kouzlem. A ještě dříve, než mohl hluboký dojem zploštit, se Chuenaton ujal slova.

Vypadal nádherně! Thébané si nikdy nevšimli, jak je jejich vládce krásný. Obklopovala ho důstojnost a vycházela z něho záře. Sluneční kotouč na jeho hrudi se zablýskal při každém pohybu.

»Ano, Atone, prosíme tě, ukaž nám Boha!« začal. »Dost dlouho jsme chodili světem slepí, dost dlouho jsme zapomínali hledat Boha, a proto jsme nalézali jen bohy, bohy, kteří jsou pouze služebníky Boha.«

Dříve, než se zděšení kněží mohli odvážit odporovat, zazněl již opět od oltáře zvučný hlas:

»Ti všichni jsou Božími služebníky. Dělali jsme to tak, jak to dělají chudé národy na západ od našich hranic: když k nim přijde bohatý Egyptan, uctívají ho jako vládce. Zdá se jim být velmi vznešený; neumí si představit, že nad ním vládne ještě faraón.

Právě tak, egyptský lide, jsme to dělali po mnoho tisíciletí. Hleděli jsme vzhůru a nacházeli jsme bytosti, které se nám zdály být vysoce povznese-
né nad nás lidi. A tím jsme se spokojovali. Hledět ještě výš, hledat ještě dál se již nikdo z nás nesnažil. Ode dneška tomu však bude v naší říši jinak! Egyptané, slyšte mne: nade všemi bohy, které jsme až dosud uctívali, stojí náš vládce, náš Bůh! Bůh, který jediný je věčný, který jediný je mocný! Všechno, co je stvořeno, pochází od něho. Nadešel čas, abychom to poznali a sloužili mu!«

Stručně, ale srozumitelně vyprávěl faraón pozorně naslouchajícímu zástupu, jak našel Boha, jak se mu Bůh zjevil a jak dostal příkaz, aby egyptskému národu přinesl zvěst o nejvyšším Bohu.

»Nechci vám brát vaše bohy,« pokračoval. »Kdo se k nim chce modlit, kdo je chce uctívat, ať tak činí, dokud se i jemu neotevrou oči, aby poznal vznešenost jediného Boha.

O Bohu si nemůžeme vytvořit žádný obraz. Žádný člověk ho svými očima nikdy neuvidí, ale odlesk jeho krásy a vznešenosti máme v Atonovi. Proto je tento chrám zasvěcen Atonovi!«

A dál faraón mluvil o tom, jak on sám vládne svému národu jen podle Božího vedení.

»Vy sami víte, že to byla pro naši zem šťastná doba a že jste nic nepostrádali, přestože nás již Ré nesmí ovládat.«

Zástup naslouchal jako očarován. Nikdo se nepohnul, ani kněží se neodvážili cokoliv potichu říci.

Na závěr faraón vyprávěl, že mnoho vážených Thébanů je připraveno vyučovat zájemce, kteří chtějí slyšet o Bohu a chtějí přijmout znamení slunce jako pečeť nové víry. Od nynějška bude on, velekněz Boží, denně velebit Boha v Atonově chrámu. Každý, kdo je dobré vůle, je vítán. Kdo ale přijde slavnost rušit, bude vyveden a nebude již smět do chrámu vstoupit.

Poslední Chuenatonova slova dozněla a kolem oltáře začal procházet dlouhý průvod líbezných dívek vedený Nefertiti. Skláněly se před slunečným kotoučem a půvabnými tanečními kroky se blížily ke stolu a pokládaly na něj květiny.

Jejich vystoupení bylo tak prosté a přitom tak krásné, že se každý, jehož mysl snad pobouřila Chuenatonova slova, při tomto úchvatném pohledu uklidnil.

Slavnost skončila modlitbou k Bohu.

Lidé, i ti, kteří přišli ze zvědavosti, tiše a důstojně opustili chrám. Mnozí z nich si s sebou odnášeli něco, co dalo celému jejich životu novou náplň.

ZA VEČERNÍHO chládku se faraón procházel s Nefertiti v palmovém háji obklopujícím jeho nově postavený palác v El Amarně. Panna láskyplně pohlížela na každou květinu, která vypučela ze země obdělané teprve nedávno. Často se sehnula a narovnala květinu, nebo vytrhla rozmáhající se plevel.

Otec s úsměvem sledoval její počínání. Věděl, že její duše je přesto plně zaměřena na to, co oba naplňovalo. Mluvili o průběhu slavnosti. Kněží se mimo očekávání chovali klidně, pobožnost a zasvěcení nic nenarušilo.

Milujícimu pohledu Nefertiti neušlo, že Chuenaton je i přesto, že slovy vyjádřil svou radost, sklíčený. Na její otázku to přiznal:

»Dítě, připadá mi, jako by teď již nebylo co dělat. Chrám je postaven a kolem něho stojí nové město El Amarna, krásnější, než jsem o něm snil. Mnoho let náležela má usilovná práce těmto stavbám a tomu, co nám mají říci. Nyní jsou hotové a...«

Dcera ho živě přerušila:

»Neříkej, že máš nedostatek práce! Teprve teď začíná tvůj vlastní úkol. Otče, kdo jiný než ty může vnést mezi lid vědění o Bohu? Ti nemnozí, jimž jsi je dosud zprostředkoval a kteří ti teď mohou pomáhat, přece musí nejprve sami zesílit v novém vědění, které je naplňuje. Zasil jsi a nyní pečuj o to, aby setba také správně vzešla a aby mladé rostlinky nezahubil žádný škodlivý vliv a plevel.«

»A jak si představuješ práci, kterou bych měl dělat? Chci zřídít školy, v nichž se má vyučovat vědění o Bohu, a každý den chci mluvit v chrámu k lidem. Stačí to? Mělo by se toho udělat víc!«

»Bůh sám ti to ukáže. Jestliže tě dosud vždy poučil o všem, co jsi pak konal, bude ti i nadále pomáhat, abys mu sloužil správným způsobem.« A aby princezna obrátila rozhovor jiným směrem, prohodila: »Jak krásně dnes zněl hymnus na slunce! Nikdy bych si nepomyslela, že můj otec umí také básnit. Nechceš nám dát ještě více takových zpěvů?«

»Doufám, že ano, pokud mi je Bůh daruje. Ale podívej, přichází Thutmose. Zdá se mi, že je to také někdo, kdo už neví, co má dělat!«

»Je tomu tak, šlechtný faraóne!« odpověděl umělec. »Dej mi práci! Práce, kterou jsi mě pověřil, je hotova. Dovol mi konečně, abych mohl udělat tvůj portrét. Již často jsem tě o to prosil.«

»Nechci, aby byl vytvořen můj portrét dříve, než bude Bůh jediným Bohem našeho národa. Ale vytvoř pro mě hlavičku Nefertiti, udělal bys mi tím radost.«

Do mužových tváří vstoupila žhavá červen.

»Děkuji ti, faraóne! Tímto příkazem mi podáváš nejvyšší důkaz své přízně. Nevím, co milejšího bych mohl vytvořit.«

Uchvácen přelétl zrakem po ušlechtilé, souměrné tváři princezny, která se velmi podobala otci. Hned příštího dne zahájil sochař práci a nezůstalo jen u tohoto jednoho díla. Znovu a znovu utvářely umělcovy zručné ruce hlavu a postavu faraónovy dcery, až konečně nadešel čas, aby směl vytvořit portrét i samotného Chuenatona.

OD ZASVĚCENÍ Atonova chrámu uplynulo pět roků. V těchto letech se přihodilo mnoho událostí. Když se faraón ohlížel nazpět, zdálo se mu, jako by tato doba byla dvojnásobně dlouhá, přestože v horlivé práci uběhla rychle.

El Amarna rozkvetla a stala se skvělým sídelním městem, jehož středem byl po každé stránce chrám slunce. Posvátný háj, který jej obklopoval, se rozprostíral i kolem královského paláce, v němž žil Chuenaton s Nefertiti a dvorem a kde všichni vyznávali Boha. To přispělo ke vzniku harmonie a blaženého soužití, jak o tom svědčily jejich radostné tváře.

Jako plamen se nová víra rozšířila z El Amarny po celém Egyptě a zapálila srdce lidí. Dříve se ochotně podřizovali nátlaku kněží, ale jejich duše nevědomky strádaly. Nyní se s radostí otevírali novému učení.

Již dávno mělo každé město svůj chrám zasvěcený Atonovi. Scházelo se v nich k bohoslužbám velké množství věřících, zatímco chrámy bohů osaměly. A teď se také ukázalo, co sice Chuenaton slyšel již dříve od svého otce, co ale nikdy nepovažoval za možné: nemálo Amonových kněží silně toužilo po pravdě a radostně ji přijalo. Dali si požehnat a žádali, aby směli sloužit Bohu a Atonovi.

Faraón splnil jejich přání, pokud se mu zdálo, že vychází z upřímného srdce. Většinu kněžských míst v nových chrámech obsadili dřívější Amonovi kněží. Radostně plnili své povinnosti a brali svůj úřad vážně. Stali se z nich málomluvní lidé; vypadalo to, že tímto způsobem chtějí odčinit své dřívější působení, při němž šířili nepravdu a provozovali čáry.

Jinak tomu bylo s Réovými kněžími. Ré se jich nevzdal. Pohlíželi nepřátelsky na novou víru a na ty, kdo si ji osvojili, zejména ale na faraóna.

Celí zasmušilí a mrzutí žili mezi věřícím, radostným obyvatelstvem a upomínali na temné doby, kdy lidé nevěřili v Boha.

Škodili, kde jen mohli. Těch několik svých stoupenců štváli ke zjevnému i skrytému odporu vůči faraónovým nařízením a snažili se rušit bohoslužby. Pomluvy a nepravdivé pověsti byly na denním pořádku.

Tak se pokusili rozšířit zprávu, že Chuenaton žije s Nefertiti v manželství. Lidé takové nesmyslné obvinění odmítali, ať už jim bylo k smíchu nebo byli pobouřeni. Jen málo lidí uvěřilo tomuto zlému tvrzení a ti se téměř neodvážili je šířit dál. Oba podezřelí byli v očích ostatních lidí příliš ušlechtilí a čistí.

Ale v královském paláci v Thébách, kde žila kněžna Nofre s oběma svými mladšími dcerami, nacházelo sluchu všechno, co si kněží dovolili říci. Prostory paláce naplňovala nenávisť k Chuenatonovi, byla denně znovu a znovu rozdmýchávána a hledala prostředky, jak by se mohla uplatnit.

Po slavnosti zasvěcení chrámu před pěti lety se již kněžna nechtěla k manželovi vrátit. Život po jeho boku jí připadal příliš jednotvárný. Faraón totiž myslel jen na Boha a na stavbu chrámu, na náboženství a na blaho národa. Kněžna ho nemilovala, kdyby jí však poskytl příležitost, aby ho mohla trápit, bylo by to zábavnější. Chuenaton se k ní choval vždy přívětivě a splnil jí každé její přání.

V Babylónii, kde byla hostem, se dočkala změny. Na její počest uspořádali mnoho krásných slavností. Hodnostáři závodili o její přízeň a nápadníci se ucházeli o její dcery. Ale když svému bratrovi, babylónskému vládci, oznámila, že má v úmyslu zůstat u něho navždy, nebo – pokud by s tím nesouhlasil – se přesto již nevrátit do Egypta, narazila na prudký odpor.

Babylónan neměl v úmyslu se kvůli Nofre znepřátelit se švagrem. Žena patří ke svému muži. Kněžna se musela vrátit a ani obě princezny si poubouřený kníže nenechal u sebe.

Po návratu kněžna manželovi oznámila, že nemá v úmyslu usídlit se v El Amarně. Byla připravena, že se faraón bude divit, hněvat se a že jí dá příkaz, aby se bez meškání přestěhovala.

Nic z toho se nestalo. Chuenaton klidně prohlásil, že své přání vyslovila dříve, než jí oznámil svůj úmysl. Protože vydal zákon, že v El Amarně smějí bydlet jen lidé, kteří věří v Boha, rozumí se samo sebou, že jak kněžna, tak i její dcery musí zůstat v Thébách, dokud nenajdou cestu k pravé víře.

»Théby a El Amarna nejsou tak daleko od sebe, takže můžeme udržovat kontakty stejně jako dříve,« usmál se faraón. »Občas přijedu, abych se poptal, jak se vám daří a jaká máte přání. I Nefertiti tě bude navštěvovat, kdykoliv ti to bude milé.«

Čas od času strávil faraón několik hodin v paláci v Thébách, kde přijímal ty své rádce a kněze, kteří byli dosud Amonovými služebníky nebo Réovými stoupenci. Zpočátku se snažil zapůsobit alespoň na své dcery. Když se však u nich setkal s lhostejností či dokonce s výsměchem, který nebyl namířen proti němu, ale proti Bohu, zmlkl.

Jednoho dne kněžna projevila přání, jestli by si s ním nemohla promluvit o důležité záležitosti. Jakýsi vznešený Babylónan požádal o ruku nejmladší dcery.

»Pochází z prastarého rodu a je hoden stát se jednou tvým nástupcem a egyptským faraónem,« pronesla důrazně.

Chuenaton chvíli mlčel a pak odpověděl:

»Pokud se domníváš, že je hoden naší dcery, když si myslíš, že jejich manželství může být šťastnější než naše – ne, nerozčiluj se, vždyť oba víme, že náš svazek nebyl od počátku šťastný – jestliže máš za to, že naše dítě bude u něho dobře zaopatřeno, pak ho uvítám jako zetě, ale jako následníka nikdy! Jenom ten, kdo opravdu věří v Boha, může být po mně egyptským faraónem.«

Potom již Chuenaton dlouho neslyšel nic o těchto plánech a pro svou práci na ně zapomněl. Práce bylo dost a plně zaměstnávala jeho duši i rozum. Často si stěžoval Nefertiti, že může uskutečnit sotva část toho, co by se vlastně mělo udělat.

»A kdo se obával, že bude muset z nedostatku práce a z dlouhé chvíle zemřít, otče?«

Faraón láskyplně pohlédl na dceru, která byla sluníčkem jeho domu i jeho života. Stále znovu musel myslet na své nejtajnější přání, na svůj nejmilejší plán: provdat Nefertiti za urozeného muže, jehož by si mohl vychovat ve svého nástupce.

Věděl, že sochař Thutmose miluje jeho krásné dítě čistou, nesobeckou láskou. Umělec se však nemohl stát faraónem! A protože faraón nevěděl, zda Nefertiti sochařovu lásku opětuje nebo jestli o ní vůbec ví, odsunul myšlenky na Thutmosa daleko od sebe.

Muže, který by byl manželem hodným Nefertiti, ale dosud hledal bezvýsledně. Proto v hodinách klidu uvažoval, zda by bylo možné zvolit Nefertiti za svou nástupkyni.

FARAÓN STÁL V RÉOVĚ CHRÁMU. Okolí působilo tísnivě na jeho smysly. Prostornou síň se šířil jakoby pach smrti. Chuenaton se domníval, že kolem sebe slyší tajuplný šepot. Násilím se snažil ovládnout se, ale nepodařilo se mu to. Proto chtěl alespoň rychle vyřídit záležitost, která ho sem přivedla! Obrátil se na nejvyššího z kněží:

»Co mi chcete ukázat?« zeptal se poněkud netrpělivě a nevědomky přitom ustoupil stranou.

»Faraón se již cítí jako cizinec v chrámu Réa, který je ochráncem Egypta,« odpověděl kněz a kolem úst mu pohrával lehký úsměšek. »Víš, že mu chceme ukázat novou Réovu sochu, a jde nesprávným směrem!«

Chuenatona se začal zmocňovat hněv, násilím se však přemohl: chrám byl pro kněží a pro část jeho národa posvátný, chtěl jej proto mít v úctě a nevňášet do něj názorové rozdíly, pokud bylo možné se jim vyhnout. Ale zřejmě to nebylo možné, protože kněz znovu začal:

»I když už faraón nemá pro Réa porozumění, i když nevděčně zapomněl na všechno dobré, co Ré po staletí prokazoval jeho národu, i když se od něho nevěrně odvrátil, ať alespoň vidí, jak ctíme Réa my. Přejde čas, kdy Ré bude opět vládcem Egypta. A tento čas již není daleko. Potom opět zavládne opravdová moudrost, zapuzení bohové se vrátí a zem i národ rozkvetou...«

Knězova slova zněla stále hlasitěji a naléhavěji. Zdálo se, jako by chtěl prorocky pohlédnout do budoucnosti. Na faraóna však tón a obsah jeho řeči neudělaly žádný dojem. Znal umění kněží příliš dobře a dovedl rozoznat pravé od nepravého. Nepřerušil ale mluvícího kněze. Ať vysloví, co ho tíží. Později se mu dostane odpovědi!

Došli k oltáři, na němž byla postavena Réova socha, která celá zářila a třpytila se. Znázorňovala ho tak, jak si ho představovali kněží: seděl na nádherném stolci s žezlem v ruce.

Socha vytvořená ze zlata byla krásná. Chuenaton přistoupil blíž, aby si mohl lépe prohlédnout detaily.

»Podívej, i on drží kříž života, o kterém se domníváš, že je vyhrazen pouze novému Bohu,« upozornil faraóna kněz a ukázal na ruku sochy, která spočívala na opěradle stolce. Skutečně, socha držela v ruce malý kříž.

»To nesmí být!« zvolal pobouřeně Chuenaton. »Toto znamení je nerozlučně spjato s jediným Bohem. Jen ten, kdo v něho věří a kdo mu slouží, smí mít tento kříž!«

»Ré sám si jej vyžádal,« zněla odpověď. »Nebudeme mu jej brát. Zkus, jestli mu jej můžeš vzít!«

Faraón se již skláněl, aby sáhl po kříži, když vtom jako by ho neviditelná ruka strhla nazpět a odmrštila o kus dál do chrámu. Zároveň se ozval hrom a dunění, jako by se řitily kamenné masy.

Chuenaton byl jako omámený a na chvíli ho opustily smysly. Když se mohl opět rozhlédnout kolem sebe, jeho zrakům se naskytl obraz strašlivého zpusťování. Spadla část střechy, a to právě na místo, kde předtím stál. Z trosek se ozývalo sténání.

Zvenku přispěchali sluhové a kněží, které polekal velký rámus. Užasle hleděli na celou spoušť.

Na faraónův příkaz pověření lidé ihned odklidili trosky, protože bylo nutné pokusit se poskytnout pomoc těm, kdo v nich byli zasypáni. Bylo jich daleko víc, než Chuenaton považoval za možné. Domníval se totiž, že je s knězem sám! Pod kameny leželo asi dvacet mrtvol kněží, několik kněží bylo těžce zraněných a mezi nimi také nejvyšší kněz, na něhož spadla zlatá Réova socha. Její krása byla ta tam. Socha byla dutá a neodolala kamenům, které na ni popadaly.

Pln milosrdenství se faraón věnoval zraněným kněžím a sám je pomáhal ošetřit, aby jim ulehčil do té doby, než budou moci být odneseni z tohoto místa hrůzy. Teprve když o ně bylo dobře postaráno, se Chuenaton vrátil do el-Amarny, kam ještě před jeho příjezdem pronikla zpráva o strašlivé události v chrámu.

Nefertiti ho přijala s tísnivou starostí. Nemohla téměř uvěřit, že se mu skutečně nic nestalo. Znovu a znovu ji musel ujišťovat, že je naprosto v pořádku. Pak chtěla vědět, jak se neštěstí přihodilo.

To bylo víc, než na co mohl odpovědět. Sám nevěděl, jak se celá událost přihodila. Všechno, zřícení chrámu i záchrana, se seběhlo příliš rychle. Když o tom ale vyprávěl, uvědomil si, že šlo o dobře promyšlený útok na jeho život. Proto kněz pronášel prorocká slova a proto ho vyzval, aby se pokusil vzít Réově soše z ruky kříž. Faraón byl vlákán do pasti a nebyly to lidské ruce, které ho osvobodily.

Večer se Chuenatonovi dostalo potvrzení jeho dohadů. Umírající velekněz Achamon si přál s ním mluvit, aby se mu přiznal ke své vině.

Faraón ho našel mezi několika Réovými kněžími, kteří zůstali nezranění.

Když je jeho průvodci chtěli vykázat, aby mohl být s Achamonem o samotě, poprosil umírající muž:

»Nech je tady! Ať všichni slyší, jak těžce jsme se provinili. Je mi vyměřen jen krátký pozemský čas a nemohu již mnoho mluvit.

Takže poslyš, šlechtyný faraóne: byl to útok na tvůj život. Na Réův příkaz jsme ho chtěli znovu učinit pánem Egypta a k tomu jsi měl udělat místo. V noci jsme tajně uvolnili část střechy tak, aby se kameny zřítily, až je kněží schovaní nahoře uvedou na můj pokyn do pohybu. Jakmile by ses pokusil dotknout se kříže, dostal by ses na místo, kde ti hrozila smrt nebo byla dokonce jistá. Ale dopadlo to úplně jinak. Možná jsme uvolnili příliš mnoho kamenů, stačilo by uvolnit jich jen několik. Teď víš, faraóne, jakým způsobem jsme se k tobě zachovali jako zrádci, my, kteří jsme ti měli sloužit. Buď však milostivý a odpusť mi dříve, než odtud odejdu. Jako znamení toho, že jsi mně odpustil, mi řekni, kdo tě zachránil!«

Hluboce dojatý Chuenaton odpustil knězi a pak mu pověděl, jak ho neviditelná ruka strhla nazpět.

Umírající kněz se pozvedl na lůžku a zvolal:

»Tak jsem viděl dobře! V okamžiku, kdy jsem dal znamení kněžím schovaným nahoře, stála vedle tebe zářící postava. Podívejte se, teď stojí zase za faraónem. Je to jedna z nadpozemských bytostí. Faraóne, tvůj Bůh je veliký. Věřím, že je jediným pravým Bohem, věřím v Něho!«

Se zjasněnou tváří klesl umírající muž na lůžko a skonal.

Když faraón druhého dne shromáždil kněze, aby vyslechl, co ještě mají dodat k celé události, předstoupil narychlo zvolený mluvčí před něho a sdělil mu, že se přítomní kněží rozhodli, že přijmou nové učení. Dojmy ze včerejšího dne byly příliš silné. Teď poznávají, že Ré není bůh. Jeho socha je zničená a chrám leží v troskách. I jejich víra v něho zmizela. Těch několik málo kněží, kteří mu chtějí zůstat věrní, časně zrána opustilo zemi.

Tím padly poslední překážky. Chuenaton nechal v celé zemi zavřít chrámy bohů a dal lid vyučovat víře v jediného Boha. Kdo chce holdovat bohům, ať tak činí v ústraní. Bohoslužby se již nekonaly, a kdo po nich toužil, musel se stejně jako hrstka kněží vystěhovat ze země. Všude v zemi se stavěly chrámy Nejvyššího, jenom v Thébách nedal Chuenaton postavit žádný, protože Théby za Réovy vlády klesly příliš hluboko.

EGYPTSKÝ NÁROD rozkvétal v nové víře, která mu poskytovala vnitřní svobodu a hojné štěstí. Lidé dobrovolně navštěvovali chrámy. Slavnosti a bohoslužby byly tak krásné a plné světla, že každý toužil se jich zúčastnit. Radost a štěstí naplňovaly také faraóna, který se viděl téměř u cíle svých přání a svého úkolu.

To, že se kněžna a její dcery téměř křečovitě upnuly na starou víru v bohy, a tak se od něho a Nefertiti stále více vnitřně vzdalovaly, ho nijak neznepokojovalo. Už dávno jim přestal vyprávět o tom, co způsobilo, že je bohatý a požehnaný. Do Théb se vydával jen občas.

Protože všichni jeho ministři a rádci přijali víru v jednoho Boha, měli přístup do jeho paláce v El Amarně. A v návalu množství práce zapomněl, že Nofre a dcery žijí jednotvárným životem. To se nyní mělo změnit.

Z Babylónie se k faraónovu dvoru dostavilo poselstvo, aby si od faraóna vyprosilo pomoc proti odbojným arabským kmenům v pohraničí. Poselstvo vedl urozený Babylónan, který se již před časem ucházel o nejmladší princeznu Semarnu. Kněžna Nofre ho přijala s velkou radostí. I když se vnitřně odcizila také svému bratrovi, přece jen měla ve svém osamocení radost z každé zprávy od něho, která k ní pronikla.

Tutanchamon byl dosud mladý, statný muž a uměl dobře využít příležitosti, která se mu naskytla. Ve své ctižádostivosti usiloval o vysoké cíle: Stát se faraónovým zetěm a později vládcem spořádané, bohaté země mu připadalo dost lákavé, aby pro to něco obětoval.

Že to bude nutné, mu bylo brzy jasné. S údivem sledoval nový život, který zavládl a rozkvétal v Thébách, ba v celém Egyptě. Připadalo mu nepochopitelné, že se celý národ mohl v poměrně krátké době tak od základu změnit.

S ještě větším údivem však pozoroval, že tato změna víry a života nebyla chytrým tahem moudrého faraóna, ale že vycházela z jeho nejvnitřnějšího přesvědčení. Kdo se takto zcela zasazuje za svého Boha, nestrpěl by, aby se k vládě dostal jinověrec.

V těchto úvahách ho posílila kněžna Nofre, která ho horlivě podporovala v jeho snaze získat Semarnu za manželku. Otevřeně mu také sdělila, co jí pověděl faraón.

»Jestliže chceš žít se Semarnou v Babylónii, dostaneš od faraóna svolení k sňatku snadno. Tvá snaha však směřuje dál, vím to,« řekla. »Můj manžel ovšem nikdy nestrpí, aby ses usídlil v Egyptě, jediné že by ses zřekl víry v bohy a vzýval Atona.«

»Bohové pro mě znamenají stejně tak málo jako Aton. Je mi úplně jedno, jestli se budu modlit k němu, nebo budu uctívat Réa anebo přinášet oběti našim bohům. Kněžno, pokud si myslíš, že by mi to mohlo prospět, už brzy projevim přání být poučen o novém učení.«

»Chápu tě dobře, Tutanchamone,« prohlásila kněžna, »a přesto nerozumím tomu, že je pro tebe tak snadné změnit svou víru. Podívej, jsem odloučená od manžela i od dcery, protože se nemohu odhodlat k tomu, abych vzývala Atona, i když mi ani naši, ani egyptští bohové nejsou nijak posvátní.«

Babylóňan opustil kněžnu v hlubokém zamyšlení. Změnit víru mu nepřípadalo těžké. Tím by si koupil ruku princezny, ale – co když pak zůstane jen při tom? Co když ho faraón přesto neurčí svým následovníkem? Pak by bylo všechno zbytečné! Semarna je pro něho jen prostředkem k dosažení účelu. Pokud může prostřednictvím toho, že si ji vezme za ženu, získat egyptský trůn, bude se o ni ucházet, ale princezna bez vlády? Ne a ne!

Brzy nato poprosil Chuenatona, aby se mohl zúčastnit slavnosti v Atonově chrámu. Při této příležitosti spatřil poprvé Nefertiti a všechno, co v něm bylo ještě schopno ušlechtilého citění, k ní bylo silně přitahováno.

Hluboce uchvácen opustil chrám a zamířil k faraónovi. Tomu neušlo jeho pohnutí a přičítal je dojmu, kterým na něho zapůsobila bohoslužba. Rád souhlasil s tím, aby se Babylóňan dal poučit o novém učení, a dokonce mu slíbil, že část vyučování sám převezme. Host se s díky rozloučil.

»V Tutanchamonovi jsem se pořádně zmylil,« svěřil se Chuenaton později své dceři. »Tentokrát byl můj první dojem nesprávný. Až dosud jsem se na něj mohl vždy spolehnout.«

»Otče, mně se ten cizinec nelíbí!« namítla Nefertiti téměř prudce. »Podívej se mu přece do očí. Jsou falešné a neklidné. Při pohledu, kterým mě pozoroval, mne obešla hrůza.«

Chuenaton se ulekl. Opět se v něm začal zvedat odpor, který zpočátku vůči cizinci cítil, ale pak převážila radost ze změny jeho smýšlení.

»Dcero, měj s ním trpělivost,« požádal ji. »Dojmy, které přijímá jeho duše, jsou ještě příliš nové. Nedovede se ještě ovládat.«

»Nedovede se ovládat?« zvolala Nefertiti nanejvýš bolestně překvapena. Bylo to poprvé, kdy si s otcem nerozuměla, kdy měla jiný názor než on. »Nedovede se ovládat! Je vůbec nějaký člověk, který by se dovedl ovládat tak jako on? Volí pečlivě každé své slovo, aby učinil patřičný dojem. Každý z jeho pohybů je vypočítaný.«

Takto faraón ještě Nefertiti neviděl. Co se to v ní děje? Něco zřejmě zkhalilo mír její duše. Chtěl se postarat o to, aby tato porucha zmizela brzy a beze škody. Zpočátku však neměl téměř příležitost, aby princeznu pozoroval. Vždy, když Tutanchamon přijel do El Amarny, se uchýlila do ústraní a to se stalo téměř každodenním zvykem. Nemohla překonat hrůzu z něho, i když se o to kvůli otci velmi snažila. Právě naopak, hrůza se ještě stupňovala.

Faraón si na cizince zvykl. Našel v něm chytrého posluchače, který se zájmem naslouchal, když mu vykládal o svých plánech, horlivého, nadšeného obdivovatele toho, co vytvořil, muže, jenž nikdy nevnucoval své rady, aniž by byl tázán, ale skromně čekal, až mu faraón udělí slovo. A tak v Chuenatonovi nepozorovaně vzklíčilo přání vychovat si z tohoto vznešeného muže svého nástupce.

Jednoho dne Tutanchamon požádal s veškerou obřadností o ruku Semarny. Faraón vzhlédl.

»Věděl jsem, že máš takové přání,« pronesl pomalu, »ale myslel jsem si, že jsi dospěl k přesvědčení, že od něho musíš upustit.«

Prosebník se ulekl. Má snad jeho dobře promyšlený plán ztroskotat?

»Cožpak faraón poznal, jak jsem bezvýznamný, a proto se zdráhá dát mi svou dceru?« zeptal se ponížene.

»Jak si můžeš myslet něco takového?« namítl rychle Chuenaton. »Právě proto, že se domnívám, že znám tvou hodnotu, nemohu souhlasit s tím, abys uzavřel manželství se Semarnou. Ona nevěří v Atona ani v Boha.«

»A přece mi slíbila, že se o nich dá poučit,« informoval ho radostně Tutanchamon. »Miluje mě a chtěla by odstranit překážku, která nám brání se vzít a za kterou i já považuji její víru v bohy. Neuzavřu s ní manželství dříve, než budeš moci, ó faraóne, požehnat v Atonově chrámu našemu svazku.«

To byla pro vládce nečekaná, ale radostná zpráva. Ihned rozhodl, že má být princezna seznámena s novým učením. Nejráději by viděl, kdyby se tohoto úkolu ujala Nefertiti, ta se však zdráhala.

»Ode mě Semarna nepřijme nic,« prohlásila. »Musí ji vyučovat někdo, kdo je jí cizí.«

Je to ještě tatáž dcera, která mu jinak vyčte každé přání z očí? Proč se vytrvale vyhýbá všemu, co nějak souvisí s Tutanchamonem?

Je jí snad líto, že se její sestra provdá dříve než ona a že faraónova nástupnická práva pravděpodobně přejdou na Babylónana? Je snad Nefertiti nepřejícná?

Faraón o tom hloubal znovu a znovu, až se začal na dceru trochu hněvat, protože její zdráhavost mu kazila radost, kterou měl z toho, že se budoucí zeť obrátil na novou víru.

Dříve než začalo vyučování Semarny, navštívila otce Amenema. Prosila, aby mohla být vyučována společně se svou sestrou, a vládce její prosbě radostně vyhověl. Nabídl oběma dcerám, aby po dobu vyučování bydlely v paláci v El Amarně. Semarna se však vrátila k matce a již zakrátko požádala, aby žena, která ji vyučovala, za ní přijela do Théb.

Chuenaton ve všem, co tato jeho nejmladší dcera dělala nebo říkala, zřetelně cítil nepřátelský vliv kněžny. To byla hořká kapka do poháru jeho radosti, a proto se chtěl ještě jednou pokusit kněžnu Nofre přemluvit, aby změnila své přesvědčení.

Thutmose dokončil reliéf představující faraóna a Nefertiti. Reliéf byl zvláště krásný. Chuenaton jej dal přivést do Théb, aby jej daroval své manželce.

Přijala ho odmítavě a chladně a bez zájmu přelétla pohledem po plastic-kém obraze.

»Nechceš reliéf s těmito postavami raději umístit v novém chrámu?« zeptala se podrážděně. »Zatím u nás nebylo zvykem, aby se faraón nechal zobrazit s jinou ženou než se svou manželkou.«

»Otec a dcera, kteří musí často pobývat daleko od tebe, by chtěli být na obrazu umístěném u tebe,« odpověděl Chuenaton vlídně.

»Zvykla jsem si už na samotu a obraz ji nemůže rozjasnit. Vezmi si jej s sebou zpátky.«

Faraón, který přišel, aby uzavřel s Nofre mír, se obával, jak tento rozho-vor skončí. Chtěl kněžnu udobřit za každou cenu.

»Nechtěla by ses také přestěhovat do El Amarny?« zeptal se téměř proti své vůli.

Sotvaže vyslovil tato slova, silně se ulekl. Kam ho vede jeho mírumilov-nost? Jestliže bude Nofre souhlasit, sám poruší své vlastní nařízení, že se v El Amarně nesmí zdržovat nikdo, kdo věří v bohy!

Nofre však nesouhlasila. S posměšným smíchem jeho návrh odmítla.

»Ty si myslíš, že je na světě něco, co by mě mohlo naklonit Atonovi? Nejsem zamilovaná jako dcery, které by pro svou lásku přinesly ještě i zcela jiné oběti.«

Faraón se ulekl. Měl obavy, že u Semarny je hlavním důvodem ke změně víry touha po uzavření manželství s Tutanchamonem. Amenema se ale připojila k vyučování nové víře z nejčistších pohnutek.

»Pošetilče, ty tomu věříš?« posmívala se Nofre. »Už nejbližší dny tě poučí o něčem lepším. Amenema je zamilovaná a obává se, že muž, kterého si vyvolila, nedojde před tvým zrakem milosti, protože se nemůže pochlubit vznešeným původem. A tak se snaží příznivě si tě naklonit už předem. Zdá se mi, že se jí to znamenitě podařilo! Amenofisi, věř mi« – kněžna se stále vyhýbala tomu, aby svého manžela oslovovala novým jménem – »věř mi, že tak jako obě naše dcery bude mít i sto jiných své důvody k přestupu na novou víru. S vírou, uctíváním nebo podobnými city to nemá nic společného. Jdeš životem slepě, necháváš se podvádět každým, kdo krouží očima a vyslovuje jméno nového Boha. Jsi pošetilec!«

Faraón naslouchal celý rozechvěný. Zdálo se mu, že svět krásy a čistoty se rozpadá v trosky. Když smutně zvedl hlavu, byl sám, protože kněžna mezitím vítězoslavně opustila komnatu.

Vážně naladěn se vrátil do El Amarny. Přesto hledal úlevu a útěchu opět u Nefertiti. Pokojně ho vyslechla a pak se klidně rozhovořila:

»Matka přehání, protože ti nepřeje radost, která přispívá k tomu, že je tvůj život světlý. Mezi tisíci tvých Egyptanů jsou možná někteří, kdo změnili svou víru kvůli prospěchu, ale ostatní to učinili z vnitřního popudu a žijí podle toho. Vzpomeň si na kněze, na své ministry, na mladé lidi, kteří tak radostně slouží v chrámu. Nedej se trudně naladit nesprávnými tvrzeními.«

»A co tvé sestry?« zeptal se již napůl uklidněný Chuenaton.

»Semarna přijímá novou víru pouze kvůli sňatku, o tom jsem byla přesvědčena od začátku. Miluje Tutanchamona, ale ještě mnohem důležitější pro ni je, aby se stala kněžnou a vládkyní Egypta. Věř mi, otče, ani u Tutanchamona to není jiné. K tomu, aby přestoupil na jinou víru, ho žene jeho ctižádostivost, nic jiného! Otče, nevěř tomuto vypočítavému, potměšilému člověku, prosím tě o to!«

Nefertiti to zvolala prosebně, faraón však nechtěl slyšet.

»A jak je to s Amenemou, co si myslíš o ní?« přál si vědět, aniž se jakkoli vyslovil k názorům Nefertiti.

»I u ní byla zpočátku pohnutkou láska, ale« – a oči Nefertiti zazářily – »čím hlouběji proniká do nového učení, tím více se její duše otevírá. Chce si dát požehnat jako opravdu věřící.«

»Víš, koho miluje?«

»Tvého komořího Smenchkareho. Zítřka s tebou chce promluvit, dodala jsem mu odvalu. Vidíš, že to nevadí, že není urozeného původu?« zeptala se Nefertiti přítulně. »Je to věrný a tobě naprosto oddaný muž.«

»Jestliže ho Amenema skutečně miluje, bude mi vítán. Přispěl přece k tomu, aby se i má druhá dcera obrátila k jedinému Bohu.«

Dal se ohlásit Tutanchamon a Nefertiti opustila komnatu. Vysílala vroucí prosby k Bohu, aby otevřel jejímu otci oči dříve, než bude pozdě.

A OPĚT SE PŘIBLÍŽIL den, kdy se mělo v chrámu udílet požehnání. Tentokrát měli být mezi těmi, kterým bude požehnáno, i obě princezny a Tutanchamon.

Semarna s naprostou samozřejmostí předpokládala, že kvůli ní bude uspořádána zvláštní slavnost. Když se ukázalo, že to není možné, neboť taková slavnost se směla konat pouze v den, kdy byl úplňk, navrhla, aby obyčejný lid počkal ještě několik týdnů. Faraón však byl neoblomný.

»Před Bohem jsou si všichni lidé rovni,« řekl. »Když klečíš jako pokorně prosící před stupni oltáře, jsi člověk stejný jako všichni ostatní. Kdo ví, zda víra některé prosté ženy není opravdovější a hlubší než tvá.«

Tak to zůstalo. Semarna plakala a vzdorovala. Když to nepomohlo, poprosila svého snoubence, aby otce přemluvil. Snoubenec pokrčil rameny.

»Ani já nepovažuji za vhodné, že budoucí faraón má učinit vyznání víry spolu s prostými lidmi. Ale nedá se to změnit. Pokud se budeme zdráhat, ohrozíme tím svou budoucnost. Buď klidná a vytrvej; přijde čas, kdy nám nikdo nebude mít co poroučet.«

V jedné věci však princezna prosadila svou vůli. Bylo zvykem, že při požehnání každý změnil jméno jako zevní znamení toho, že s novou vírou vznikl i nový člověk. Především se přísně dbalo na to, aby z dosavadních jmen byla odstraněna část Amon.

Tutanchamon se měl na vlastní žádost přejmenovat na Tutanchaton. Amenema poprosila otce, aby určil, jaké má mít jméno. Zvolil pro ni jméno Meritaton a dcera s ním byla spokojená. Pro Semarnu určil jméno Maketaton, ale Semarna se proti tomu bránila ze všech sil.

Možná ani sama nevěděla, proč je jí toto jméno tak proti mysli, možná

ji jen cosi pohánělo, aby po své porážce také jednou prosadila svou vůli. Vyžadovala, aby se v budoucnu jmenovala Anchesenaton, a otec jí s úsměvem vyhověl.

On sám měl již dávno v úmyslu opět změnit své jméno a teď podle jeho mínění doznal čas, aby to provedl. Od nynějška se chtěl jmenovat Achnaton, to znamená Aton se raduje. Byl by rád viděl, kdyby se také Nefertiti odhodlala ke změně jména, dcera však prohlásila, že si neumí představit žádné milejší jméno než to, kterým ji otec dosud oslovoval.

Velká slavnost v chrámu proběhla bez rušivých vlivů. Jak se nedalo ani jinak očekávat, kněžna Nofre se stáhla do ústraní, zato však požadovala, aby se svatební veselí během Semarniny svatby konalo u ní v paláci v Thébách. Dvojici mohlo být uděleno požehnání ve vši tichosti v Atonově chrámu, ale další část svatby měla proběhnout podle starých obřadů a zvyků.

Achnaton s tím souhlasil. Měl neradostnou a stísněnou náladu, nemohl však přijít na to, kde se tato nálada, která mu byla jinak cizí, vzala. Slavnost v chrámu přece proběhla bez rušivých vlivů! Ano, bez rušivých vlivů, ale také bez mocného rozmachu, kterým se jinak tyto slavnosti vyznačovaly.

Z tohoto dne vycházelo cosi, co ochromovalo; zdálo se, že to cítí i Nefertiti. Musí si s ní přece promluvit, možná bude vědět, co je toho příčinou.

Princezna právě vstoupila do otcovy komnaty. Měla v ruce květiny a chtěla jimi ozdobit Atonův obraz. Její spanilá tvář byla bledá. Oči, jindy tak radostné, měla princezna jako vyhaslé a skláněla je nad květy. Faraón se při pohledu na ni ulekl.

»Dcero, pověz mi, co nás oba tísní?« vyrazil ze sebe mocně.

Nefertiti již chtěla odpovědět vyhýbavě. Vždyť otec předtím nedbal na její výstrahy a teď by se mu měla ještě více odcizit? Její láska však zvítězila. Násilím přemohla bázeň a řekla tiše, ale určitě:

»Otče, oba cítíme, že z vypočítavosti a pokrytectví nemůže vzejít nic dobrého.«

»Cožpak nás může tísnit to, co udělala Anchesenaton?« zeptal se Achnaton a nutil se do úsměvu.

»Otče, nejde o duši Semarny, ale o tvou zem, o tvoje dílo! A *to* cítíš, i když si to nechceš přiznat. Tutanchaton změnil pouze jméno, nezměnil však své smýšlení. Změna víry je pro něho jen stupněm, po kterém se chce vyšvihnout na trůn. Jestliže ho učiníš svým nástupcem, už nikdy se ti nenavrátní radost. Ještě není pozdě, ještě můžeš odmítnout dát mu ruku Semarny. Nějaký důvod se najde.«

Princezna mluvila stále prosebněji. Nakonec před ním klesla na kolena a zvedla k němu prosebně ruce.

Faraón velmi zvažněl. Co až dosud považoval za dceřinu nepřízeň vůči nápadníku Semarny, uviděl náhle ve zcela jiném světle. Vzal její štíhlé ruce do svých a sklonil se, aby se dceři podíval do očí.

»Nemohu přece porušit dané slovo, takové jednání by bylo nedůstojné faraóna!«

Znělo to spíše jako otázka než jako odmítnutí. Nefertiti to také tak pochopila a prudce odpověděla:

»Raději vypadat jako ten, kdo nedodržel slovo, než uvrhnout zemi do neštěstí! Otče, vidím, jak to dopadne: Umožni Tutanchatonovi, aby se dostal k moci, umožni mu, aby měl moc, a to, co jsi vybudoval, zničí! Opět zavede v Egyptě víru v bohy a bude se vysmívat Bohu i Atonovi. Otče, otče, nedopusť to!«

Jindy klidná princezna vyrazela ze sebe tato slova téměř křikem. Klesla u otcových nohou a sténala.

Pozvedl ji k sobě a snažil se ji uklidnit.

»Dítě, myslíš skutečně, že Bůh to dopustí? Myslíš, že nemá moc, aby včas zasáhl, jestliže bude zemi hrozit toto velké nebezpečí?«

»Bůh!« zvolala Nefertiti jako zoufalá. »Otče, řekni mi, zeptal ses vůbec na to, jaká je vůle Boží? Kdy jsi naposled mluvil se svým duchovním vůdcem? Poprosil jsi ho, aby ti pomohl při tomto těžkém rozhodování? Ty mlčíš? Je to tak, jak jsem se obávala: sám, bez Boží pomoci, jdeš touto cestou, která musí vést do noci a hrůzy. Promiň, že já, tvoje dcera, s tebou takto mluvím. Otče, hrozím se toho, co vidím přicházet!«

Skryla hlavu v záhybech svého oděvu; cítil, jak se její útlé tělo chvěje. Opatrně ji dovedl k odpočívadlu a uložil ji, jako se ukládají nemocné děti. Teprve pak přiznal:

»Svého duchovního vůdce jsem neviděl už dlouho. Myslel jsem si, že je to přirozený pokrok a že jsem vnitřně uzrál natolik, abych ho již nepotřeboval.«

Nefertiti chtěla promluvit, ale otec ji přerušil.

»Uklidni se, dítě. Tvá slova mi naznačila, že jsem podlehl těžkému omylu. Ještě dnes v noci se pokusím to napravit a budu volat svého duchovního vůdce. Modli se za mě, aby se mi ho podařilo přivolat. A teď si lehni a zapomeň na všechny starosti. Bůh ti žehnej.«

Celou noc probděl Achnaton na modlitbách. Čím déle se modlil, tím jasněji vystupoval před jeho duší obraz posledních měsíců. Od kdy je bez

duchovního vůdce? Od té doby, co si oblíbil Babylónana. Proč nedbal výstrah své dcery? Protože byl rád, že našel nástupce.

Dál se ve svých myšlenkách nedostal. Zde se vždy uzavřely do kruhu. Konečně, když se blížilo ráno, vycítil přítomnost nebeského posla a své trápení vyjádřil slovy:

»Ó, proč jsi mě opustil?«

»Já jsem tě neopustil, ale ty ses odvrátil ode mne,« zněla klidná odpověď. »Byl jsem ti vždy nablízku, nemohl jsi mne však vidět, protože ses po mně neptal. Obával ses, že bych potvrdil úsudek, který má tvá dcera o Tutanchamonovi!«

Faraón to teď viděl zřetelně, to byl pravý důvod. Znepokojen zvedl oči.

»Je Babylónan špatný člověk?«

»Ano!«

Krátce, ale ostře zaznělo jen to jediné slovo. Pak duchovní vůdce zmizel.

»Co mám dělat?« zvolal zděšeně faraón. »Pomoz mi, poraď mi!« Ticho, neozvala se žádná odpověď.

»Co to znamená? Mám rozhodnout sám? Nechceš mi ukázat, kudy se dostat z těchto bludných cest, které jsou tak spleťté?«

Faraónovi se nedostalo odpovědi, v srdci mu však zněla slova jeho dcery: »Raději vypadat jako ten, kdo nedodržel slovo.«

»Ten, kdo nedodržel slovo?« Achnaton se hrozil této věty. Raději cokoliv, jenom nebýt tím, kdo nedodržel slovo.

V jeho duši to bouřilo a zápasilo. Myšlenky ho napadaly tak náhle, jako by je přihnala vichřice, ale nebyl schopen zjednat si jasno. Konečně měl dojem, že opakovaně slyší slovo: »Čekat!«

Zase čekat? Zdálo se mu, že celý jeho život byl jen čekáním – a přesto se nenaučil čekat. Nezadržitelně ho to hnalo vpřed. Musí jednat. Co získá čekáním? Jestliže dnes zemře, zůstane jeho národ bez vlády!

»Čekej!« zvolal opět hlas v jeho nitru. »Když budeš čekat, ukáže se, jaké měl Tutanchaton opravdu myšlenky. Pokud byla jeho víra v Boha pravá, bude souhlasit s odkladem sňatku.«

Faraón si na okamžik oddechl, jako by našel odpověď na své otázky. Ale už to znovu bouřilo a naléhalo: Z jakého důvodu má oddálit svatbu, z jakého důvodu má odložit jmenování Babylónana za svého nástupce?

Tutanchaton je hrdý muž. Nemusí to být vůbec vládyčtivost, která nepřipustí, aby byl bez zjevného důvodu odstrčen. Jediným důvodem, který pro to může Achnaton podle pravdy uvést, totiž je, že Tutanchatonovi nevěří. A to Tutanchaton vycítí, protože je velmi chytrý.

Může si on, faraón, představit lepšího nástupce? Muž z Babylónu je chytrý – je však také dobrý? Achnaton nemá důkaz o tom, že by nebyl dobrý. Co kdyby ho přece jen podrobil zkoušce. Co kdyby počkal?

Náhle cítil, že je to on sám, kdo už nemůže čekat. To je pravda! Chce zabezpečit svou říši, chce mít nástupce, chce všechno, co vytvořil, vložit sám do rukou, které o to mají po něm pečovat a chránit to.

Cožpak nemá právo, aby po desetiletích čekání, po věrné práci a plnění povinností nyní také sledoval, jak se říše rozvíjí pod vedením někoho jiného? Co všechno by mohl s pomocí tohoto chytrého člověka vykonat! Znovu by mohlo rozkvést něco nového. Právě proto, že Babylónian s ním není vůbec povahově spřízněn, by toto nové utvářel netušeným způsobem.

Faraóna naplnilo velmi silné vlastní chtění, takže zapomněl na prohlášení svého duchovního vůdce, že Babylónian je špatný. A když tato výstražná napomínavě klepala na bránu jeho duše, uchlácholil se myšlenkou, že má přece sám možnost určit, do jaké míry se Tutanchaton bude zpočátku podílet na vládě.

Je ještě dost zdatný, aby se mohl starat sám o vládní záležitosti. Tutanchaton se má pouze učit a pomáhat mu, dokud neprokáže, že splňuje všechny předpoklady. A co když zklame? Co – když – zklame?

Achnatonovi, který měl vyhaslé oči, klesla hlava na prsa, ale jenom na okamžik. Jestliže zklame, bude možné ho plným právem odsunout do pozadí. To, že je faraónův zeť, k ničemu nezavazuje!

Ano, tak to je. Byl pošetilý, že se tak zbytečně trápil. Který zákon jemu, Achnatonovi, nařizuje, že musí svého zetě za všech okolností učinit svým nástupcem, pokud se časem ukáže, že toho není hoden?

V bičované faraónově duši se rozhostil velký klid. Jedině myšlenka na Nefertiti ho ještě znepokojovala. Nefertiti nebude spokojená, je to však žena a nemůže porozumět tomu, jak jeho duše touží po nástupci. Proto se musí podřídít – a ona se podřídí!

Poté, co otec oznámil Nefertiti své rozhodnutí, zesmutněla. Když ale viděla, že jeho vůle je neoblomná, nechala si své myšlenky pro sebe. Chtěla být silná, silná a statečná, aby unesla těžkou situaci, která musela nastat.

NEJPRVE PŘIŠLA svatba. Měla být radostnou slavností pro el-Amarnu i Théby, ba pro celý Egypt! Kněžna Nofre se horečně snažila, aby dala všechno připravit co nejkrásněji, nejskvěleji a nejnáděrněji. Konečně zaujme jako

matka nevěsty zase jednou první místo. Zdálo se, že přehlédla, že se sňatek chystá uzavřít i další z jejích dcer.

Na faraónovo přání mělo být manželství Meritaton požehnáno společně s manželstvím její sestry v Atonově chrámu. Proti tomu nemohla matka nic namítnout, zdráhala se však dát souhlas k tomu, aby se Meritaton a Smenchkare mohli zúčastnit slavností. Oba s tím ale byli spokojeni, zejména když se jim Nefertiti svěřila, jak ráda by se vyhnula slavnostem. Při pomýšlení na slavnosti pořádané v matčině paláci se jí zmocňovala hrůza.

Zato se zástupem svých děvčat co nejkrásněji vyzdobila chrám, nacvičila s nimi nové taneční skladby s květinami a chlapci zpívali nové chóry. Slavnost v chrámu byla překrásná, nezapomenutelná pro všechny, kdo ji směli zažít. Dokonce i povrchní duše Anchesenaton se začala zachvívat a modlitba, kterou musela opakovat po veleknězi, svém otci, byla opravdová.

Jinak se choval Tutanchaton. Celý dychtivý čekal na to, až Achnaton vysloví, že v něm lid má spatřovat budoucího faraóna. Jestliže k tomu nedojde, bude jeho sňatek zbytečný! A skutečně k tomu nedošlo. Kdykoliv chtěl Achnaton vyslovit tato závažná slova, přiměly ho bledý obličej Nefertiti i varování jeho duchovního vůdce zaznívající jakoby z velké dálky, aby mlčel.

Poslední chór dozněl. Achnaton se odebral do malé místnosti v zadní části chrámu, kde odkládal svá kněžská roucha, když vtom vrazil dovnitř Tutanchaton.

»Co to má znamenat, faraóne, že jsi mě potupil? Požehnal jsi mi společně se svým komořím a jednal se mnou tak, jako bych mu byl roven. Lid se měl alespoň dovědět, že já, Tutanchaton, jsem jeho budoucím vládcem.«

Faraón byl pobouřen, ale opanoval se. S posměšně staženými rty odpověděl:

»Nemyslíš, že na toto oznámení je zatím čas, dokud je vládní záležitosti nebudou vyžadovat? Učinit je při rodinné slavnosti by bylo málo vhodné.

A nemyslíš si také, že by na tuto otázku bylo dost času, až se převléknu? Opusť tuto místnost, ve které jsem zvyklý být sám se svým Bohem.«

Tutanchaton se jako pokáraný chlapec vytratil ven, ale hlodal v něm vztek.

Nedalo se očekávat, že by Achnaton měl v úmyslu provolat ho během slavnosti faraónem. Chtěl však zkusit ještě poslední možnost. Když se

faraón opět objevil mezi svými hosty, pokorně k němu přistoupil a poprosil ho, aby mu odpustil, že jednal nepředloženě.

»Mohu počkat, až mi ze své milosti dáš práva, která mně náleží. Ale na tuto slavnost přijelo mnoho mých přátel, kteří si přáli oslavovat se mnou mé povolání na faraóna.«

Achnaton ho chladně přerušil:

»To se budou muset vrátit v příhodnější čas.«

»Ale co mé právo?« zakoktal zklamaný Tutanchaton. »Jako manžel tvé dcery jsem jakoby tvůj vlastní syn, takže jsem už faraónem!«

»Jenom zapomínáš, že sis vyvolil nejmladší z mých dcer,« usmál se Achnaton. »Nechme však dnes těchto věcí. Nemám v úmyslu omezovat tvá práva, nedám si ale na sobě nic vynutit. Na to nikdy nezapomeň!«

Sluhové hlásili, že zlatý faraónův vůz přijel před dům a koně netrpělivě čekají. Také mnoho spřežení pro hosty je už připraveno. Proto se vyjelo do Théb.

»STOBRANNÉ THÉBY« se na tyto radovánky panovnické rodiny nádherně vyzdobily: kam oko dohlédlo, visely květinové girlandy. Všude byly postaveny sochy, z domů visely dolů drahocenné výšivky a tkaniny. Mnoho starých zpodobnění bohů sloužilo k tomu, aby lemovalo cesty, po nichž měla přijet řada vozů z El Amarny.

Na Lví bráně, kterou měly vozy projíždět, byl ke cti Atonovi pověšen zlatý sluneční kotouč: první znamení nové víry v bývalém sídelním městě! Shromáždilo se tam mnoho lidí a vítalo faraóna hlasitými výkřiky radosti. Musí cítit, jak vroucně ho lid miluje.

A faraón to cítil velmi silně; právě v těchto dnech, kdy jeho duši zmítal neklid, na něho náklonnost lidu působila dvojnásob blaze. Když vstupoval do paláce, kde na něho a na novomanžele čekala Nofre s babylónskými hosty, rozprostíral se na jeho tváři odlesk jeho dřívějšího slunného úsměvu.

Všechno nádherné, co přinesla staletá kultura, kněžna dovedně použila k tomu, aby ukázala bohatství a moc panovnického rodu v pravém světle. Achnaton své rodové sídlo téměř nepoznal.

Dříve než hosté zasedli k jídelním stolům, předstoupil Réův kněz před Tutanchatona a jeho manželku a požehnal jim z příkazu a jménem Réa. Na tvářích Egyptanů se střídaly údiv a zděšení. Přítomní bezděčně obrátili zraky na faraóna. Co asi učiní?

Faraón vstal.

»Odkud sem přišel tento muž?« zeptal se hlasem, na němž bylo patrné, že se snaží ovládnout se. »Já jsem ho nepozval.«

»Nezapomeň, že je to můj host,« odpověděla silným hlasem kněžna. Přesto se jí při pohledu na ledový klid jejího manžela zmocnila úzkost. Když Achnaton mlčel, připojila:

»Poprosila jsem ho, aby přinesl Réovo požehnání. Na mé přání vykonal z Babylónu, kam se dříve uchýlil, dlouhou cestu až sem. Ty jsi dal oběma požehnání jménem svého Boha, ať je tedy matce dovoleno totéž.«

Faraón mlčel i teď a toto mlčení mělo v sobě cosi tísnivého, ochromujícího, takže se Réův kněz začal cítit nesvůj. Obrátil se k odchodu a doufal, že ho někdo vyzve, aby zůstal. Když zpozoroval, že se tak nestalo, otočil se ke kněžně a řekl:

»Vznešená kněžno, nesluší se hostu, aby zůstal tam, kde ho neradi trpí. Tím, že jsem vyhověl tvé prosbě, jsem splnil svou povinnost. Dovol, abych se vrátil do vyhnanství, které jsem si dobrovolně zvolil. Není daleko den, kdy se vrátím natrvalo.«

Na veselou náladu hostů dopadl stín. Faraón se násilím nutil k tomu, aby smazal nedobryj dojem. Napětí povolilo teprve po hostině, když skupina kejklířů z daleké země předváděla své umění.

Slavnost trvala několik dní a proběhla bez dalších incidentů, takže se její účastníci přece jen mohli veselit a žertovat.

Posledního dne si chtěl Achnaton promluvit se zetěm, kterou část státní správy by měl převzít a v čem by ho měl zastupovat. Pro mladou dvojici byl v el-Amarně zařízen malý palác stojící tak blízko faraónova paláce, že mezi nimi mohl přirozeně probíhat živý kontakt.

Faraóna se nanejdříve dotklo, když mu Tutanchaton oznámil, že vůbec nepomýšlí na to, odejít do El Amarny. Kněžna Nofre přenechá jemu a Anchesenaton palác v Thébách; pro sebe si zvolila jeden z malých letních paláců, kterých je ve městě mnoho. Budoucí panovnická dvojice bude bydlet v Thébách, a tím bývalému sídelnímu městu vrátí něco z jeho dřívějšího lesku a významu.

Teď však Achnaton přece jen vzkypěl! Jak se mohli na něčem takovém domluvit za jeho zády a bez jeho souhlasu!

»Ještě nejsi ani faraónem, ani následníkem. Ještě záleží na mně, jestli někdy převezmeš v Egyptě vládu! Chraň se vystupovat jako faraón! Dosáhneš tím jenom toho, že tě budu muset dát vypovědět ze země. Pánem v Egyptě jsem totiž ještě já, jediným, neomezeným vládcem, a hodlám jím také zůstat!«

Tutanchaton klidně snášel projevy faraónovy nelibosti. Ať starý zuří, beztak už jeho vláda nebude trvat dlouho! Když se plísněný Tutanchaton ani slovem nehájil, Achnaton se uklidnil.

»I mně samotnému je proti mysli, abyste byli v mé bezprostřední blízkosti. Bydlete si zde v Thébách. Do paláce v El Amarně, který byl připraven pro vás, se může nastěhovat Smenchkare.«

To nebylo Tutanchatonovi vhod. Počítal s tím, že mu jeho tchán přikáže, aby bydlel v El Amarně, a byl rozhodnut se podvolit. Pak by mu palác v Thébách zůstal jako druhé sídlo a budoucí rezidence. Má teď komoří dostat to, co bylo určeno pro něho?

Pokusil se změnit své stanovisko, ale marně. Faraón mu pouze sdělil, kdy má k němu přijít. Pak se rozloučil a následoval Nefertiti, která se vydala na zpáteční cestu do El Amarny již ráno.

Při slavnosti v Atonově chrámu mladý pár chyběl, naproti tomu jí byli přítomni Smenchkare s Meritaton. Po ní celí veselí a šťastní pozdravili otce. Na jejich prosbu je navštívil v malém paláci, kde nyní bydleli. Dostavila se tam i Nefertiti. Společně hovořili o slavnostech v Thébách a Achnaton nezamlčel, že má těžké pochybnosti o Tutanchatonovi.

»Mám z toho radost,« ujistila ho Nefertiti. »Když jsi poznal, že je Babyložan falešný, budeš na stráži a budeš umět této falešnosti čelit. Bylo mi jenom úzko, dokud jsi mu důvěřoval.«

NADESEL ČAS určený pro vládní záležitosti. Tutanchaton přišel přesně ve stanovenou hodinu, byl však ohromen, že se u faraóna setkal i se Smenchkarem. Postupně se k nim připojilo – zjevně na faraónův příkaz – několik ministrů a poradců, kterým faraón nejvíce důvěřoval, takže nakonec byla pohromadě velká skupina mužů. Poté faraón vstal.

»Požádal jsem vás, abyste přišli, neboť bych chtěl stanovit, co má být vodítkem pro příští roky. Protože nemám syny a mé dcery mě současně obdařily dvěma zeti, chci to považovat za Atonovo vedení. Budeme vládnout Egyptu společně, společně se budeme radit o jeho blahu, dokud jednomu z nás nevyrvе smrt žezlo z ruky.«

Ministři vyslechli toto prohlášení v naprostém klidu. Očividně již o něm byli předem informováni. Jinak se ale zachovali oba hlavní účastníci. Zatímco Smenchkareho obličej zaplavila červeň radostné hrdosti, Tutanchaton zbledl až po rty. Jen s námahou se ovládl.

Faraón pokračoval:

»Smenchkare mi tak často podal důkaz své věrnosti, že se nerozpakuji dovolit mu, aby ihned působil samostatně. Převezme ode mě záležitosti související s obchodem, penězi a podobnými věcmi. Strážce pokladu a oba ministři, kteří dohlížíjí na obchod a smlouvy, se od nyníška budou obracet na něho. Ty, Smenchkare, jsi odpovědný jedině mně a budeš mi skládat účty, kdykoliv tě k tomu vyzvu.«

Na otázku, zda s tím přítomní souhlasí, se ihned ozvalo radostné »ano«.

Potom se faraón obrátil na Tutanchatona.

»O tvé obratnosti a chytrosti nepochybují ani na okamžik, jsi však v naší zemi dosud cizí a nejdříve musíš poznat zdejší zvyky a obyčeje. Proto stanovuji, že budeš zpočátku pracovat jako můj pomocník při vyřizování ostatních vládních záležitostí. Nic nebudeš podnikat samostatně, ale budeš se učit a pozorovat. Od svých rádců očekávám, že ti při tom budou pomáhat, očekávám však také, že v tobě nebudou vidět budoucího faraóna, ale pouze nástroj, který používám podle svého uvážení!«

Tentokrát faraón – zdánlivě neúmyslně – opomenul vyslovit otázku, zda s tím Tutanchaton souhlasí, a ihned začal hovořit o naléhavých záležitostech.

V TUTANCHATONovi všechno vělo. Nemohl se téměř dočkat, až bude mít El Amarnu za zády a až bude Anchesenaton a Nofre vyprávět, jaké urážky se mu dostalo.

Komořímu byla dána přednost před ním! Čím více o tom mluvil, tím více se stupňoval jeho hněv. Zapomněl na sebeovládání a křičel, že kdyby to tušil, s faraónovou dcerou by se neoženil.

V Anchesenaton procitla hrdost. Plná hořkosti mu vyčetla, že se s ní oženil jen z vypočítavosti. Byl to ošklivý výstup a kněžna Nofre jej ukončila tím, že se výsměšně zeptala, proč se škorpi jako nezpůsobilé děti. Mnohem lépe by bylo přemýšlet, jak ještě obrátit situaci k dobrému.

»Nic nemůže být dobrého, dokud faraón nezemře!« zvolal Tutanchaton pobouřeně.

»Takže doufejme, že k tomu dojde brzy,« prohlásila Nofre. Opustila komnatu a zanechala oba v němém uvažování.

ZEVNĚ SE TUTANCHATON pokořil. Zdvořile a zdrženlivě chodil do faraónova paláce v El Amarně a svědomitě plnil, co mu bylo přikázáno. Ale ani

práce, ani společné chvíle s Anchesenaton, jejíž povrchnost poznával stále víc a více, netvořily celou náplň jeho života.

V jeho duši působily dvě silné hnací síly. Pocházely z protichůdných zdrojů, takže hrozilo, že ho rozervou. Jedním byla neustále se stupňující láska k Nefertiti, v níž viděl ztělesněno to, co ženu činí hodnou lásky. Druhým byla žádostivá panovačnost, která ho horečně poháněla, aby hledal cesty, jak se dostat k moci.

Kdyby byl dosud svobodný, vynaložil by všechno pro to, aby získal Nefertiti za manželku a s ní – to věděl – následnictví v Egyptě. A právě teď byla princezna největší překážkou jeho ctižádostivých plánů. Dokud může faraón doufat, že ji provdá za muže, který jí bude roven rodem, nebude pomýšlet na to, aby jmenoval svým nástupcem někoho jiného – to si Tutanchaton zřetelně uvědomoval.

Nefertiti však byla pro jeho lásku nedosažitelná! Stála vysoko nad ním se svou zdrženlivou cudností, v níž podle svého domnění vycítoval odpor a nenávisť. Celé noci hloubal, jak by mohl oba tyto protiklady zdařile spojit. Musí to být možné!

A neklid, který ho poháněl, ho přiměl osnovat stále nové plány. Myslel už jenom na dobu, kdy Achnaton nebude žít. Pak by se museli především vrátit do země Réovi kněží. Proč by je neměl pozvat, aby přišli už teď? Samozřejmě že by museli zůstat v ústraní. Ale člověk nemůže vědět, jak brzy jich bude zapotřebí, ba kdy bude jejich přítomnost nutná.

Do Babylónu začali tajně jezdit poslové, což nemohlo faraónovi zůstat nadlouho utajeno. Zeptal se Tutanchatona, jestli je v jeho vlasti něco nového. Odpověď byla nedostačující, Achnaton tomu však nepřikládal význam. Více než kdy jindy se zabýval myšlenkou na svého nástupce. Že se jím nesmí stát Tutanchaton, mu bylo jasné, ale Smenchkareho nemohl i přes jeho věrnost ustanovit faraónem.

V té době se náhle objevilo východisko: obě dcery očekávaly narození potomka. Která z nich přivede na svět vytouženého dědice trůnu? Děťátka se narodila ve stejný den. Ale zatímco Meritaton k sobě v blažené radosti tiskla dcerušku, položila Anchesenaton celá hrdá svému manželovi do rukou vyprošeného syna. Radost zavládla jak v El Amarně, tak v Thébách; radost naplnila i Achnatonovo srdce, když uviděl budoucího faraóna.

Zdálo se, že jeho rozpolcenost je ta tam. Nesmírně šťastný očekával den, kdy bude moci v Atonově chrámu požehnat děťátkům a zasvětit budoucího faraóna. Také Nefertiti jen zářila. Její tvář byla již několik měsíců velmi vážná, téměř zádumčivá, a proto se lidem v paláci zdálo, jako by

nyní vyšlo slunce. Netrvalo však dlouho a slunce se opět schovalo za mraky.

Dva dny po narození chlapečka zastihl Achnaton dceru v slzách. Byla tak pohroužená do svého žalu, že přeslechla otčův příchod. Láskyplně k ní přistoupil a zeptal se jí na příčinu jejího zármutku. Zvedla obličej, v němž zářily podivně změněné oči. Cize znějícím hlasem pomalu pronesla:

»V této chvíli je budoucí faraón zasvěcován a slavnostně zaslibován Réovi.«

»Odkud to víš?«

»Vidím to! Právě na něho Réův kněz vkládá ruce. Teď mu žehná kněžna Nofre.«

Její hlas přerušil nový pláč.

Faraóna se zmocnilo nesmírné vzrušení. Chtěl sám vidět a sám slyšet. Jak nejrychleji mohl, ujížděl do Théb a objevil se tam v paláci. Dal se ohlásit u dcery; se šťastným úsměvem ve tváři ležela na lehátku.

»Kde je tvůj syn?« zeptal se téměř bez dechu. Úplně zapomněl na obvyklé uvítací ceremonie.

Místo odpovědi Anchesenaton ukázala na závěs zakrývajícím vchod do vedlejší komnaty. Závěs se odhrnul a do místnosti vstoupil Tutanchaton nesoucí opatrně na rukou chlapečka. Maličký byl nádherně vystrojený, ale bylo by pošetilé vyvozovat z toho podezření. Ještě mnohem pošetilejší by však bylo tázat se přímo.

V Achnatonově duši se všechno dmulo. Poprvé ve svém životě nevěděl, jak má jednat. Dříve než se mlčení mohlo stát tíživým, obrátil se na něho Tutanchaton:

»Chlapeček navštívil babičku. Právě přicházíme od ní.«

»Pak bude také dost svěží, aby mu mohlo být požehnáno v Atonově chrámu,« vyrazil ze sebe faraón.

Anchesenaton udiveně pohlédla na otce.

»Ovšemže bude dost svěží. Mě musíš omluvit, ale Tutanchaton syna přinese.«

Achnaton si ulehčeně oddechl. Obával se snad, že se rodiče budou zdráhat? Klidněji a přívětivěji řekl:

»Myslím, že ho pojmenujeme po největším egyptském vládcí, po mém otci, pouze změníme jméno na Atonofis.«

Manželé si mezi sebou rychle vyměnili pohled.

»Chlapec se jmenuje po svém otci Tutanchaton,« prohlásil Tutanchaton nezvykle pevným tónem.

Faraón se na něho zaraženě podíval.

»Pokud považuji jméno za důležité, bude možné je ještě změnit,« řekl po krátké odmlce. »My v Egyptě máme rádi stará jména a lidu se zdá, že určitá opora o staré vládce přináší štěstí. Protože chlapec má být faraónem, musí mít jméno některého bývalého vládce naší země, než je bude sám schopen změnit podle vlastního mínění.«

»On se jmenuje Tutanchaton a bude prvním faraónem tohoto jména z babylónského rodu,« odpověděl Tutanchaton.

»Jak může mít jméno, dokud není posvěcen?« vzkypěl faraón.

»Je posvěcen!« pronesl otec s hrozivým klidem. »Podle zvyků mé země je dítě nejpozději třetí den pojmenováno jménem, které má mít, a při tom je mu požehnáno.«

»Proč jsi nepřinesl dítě do Atonova chrámu? Kdo mu požehnal?« prudce zvolal faraón, který poznal, že Nefertiti viděla správně.

»Sám jsem mu požehnal. Na tvůj příkaz ho zítra donesu do Atonova chrámu.«

»Lžeš!« chtěl zvolat Achnaton, s námahou však toto slovo potlačil. Čemu by to prospělo? Již dávno věděl, že Tutanchaton lže. Musí ovšem udělat něco jiného: dostat dítě co možná nejdál ze zhoubného vlivu rodičů.

»Dobře, na tom se už nedá nic změnit,« konstatoval. »Ale poslyšte: jestliže má být tento chlapeček mým nástupcem, stane se jím jako Egyptán, ne jako Babylónan. Žádám, aby byl po dovršení čtvrtého roku dán do opatrování Nefertiti a aby vyrůstal v mém paláci v El Amarně.«

Očekával námitky, manželé však mlčeli. Kolem Tutanchatonových úst pohrával zlý úsměv, zatímco Anchesenaton zavřela jako vyčerpána oči.

»Souhlasíte? Chcete mi dát tento slib?« zeptal se faraón naléhavě.

»Samozřejmě že souhlasíme.«

»Dobře. Tutanchatone, připrav se na to, že tento slib složíš v Atonově chrámu. Ať jej slyší Bůh.«

DĚTEM BYLO požehnáno. Tutanachaton slavnostně před Bohem slíbil, že dá svého syna ve věku čtyř let na vychování faraónovi a Nefertiti. Pak se muži odebrali do poradní síně, kam Achnaton povolal své ministry a rádce.

Ukázal jim dítě a hrud' se mu dmula pýchou. Těšilo ho, že na trůn dosedne přece jen potomek jeho rodu. Oznámil přítomným, že Tutanchaton složil slib, a skončil sdělením, že dítě posvětil na faraóna. Rádci se ulekli: cožpak se faraón chce vzdát své hodnosti?

Achnaton viděl překvapené obličej a tázavé pohledy. S úsměvem odpověděl:

»Nejsem dosud unaven vládnutím, ale domnívám se, že by bylo dobré vychovávat nového faraóna vedle starého, aby byl v případě, že bych zemřel, zajištěn nástupce. Ode dneška bude mít země dva vládce a na znamení toho zakryji děťátko symbolem jeho hodnosti.«

S těmito slovy odepjal ze své hrudi sluneční kotouč a položil jej na dítě.

»Faraóne Tutanchatone, vyrůstej Bohu ke cti! Vládni podle jeho příkazů. Obšťastňuj zemi, a sám budeš šťastný!«

Jeho žehnající ruka na okamžik spočinula nad čelem dítěte. Pak se faraón obrátil, aby opustil komnatu, ale v témže okamžiku s bolestným výkřikem klesl k zemi.

Zasáhla ho dýka vraha číhajícího v úkrytu. Zatímco se lidé, kteří stáli nejbližší, starali o těžce zraněného faraóna, Smenchkare vyskočil a chytil zločince. Ten se mu však bleskurychle vykroutil z rukou a věrnému muži vrazil rovněž dýku do srdce. Zločinec uprchl, aniž ho někdo poznal.

Všech se zmocnilo nesmírné vzrušení. Chtěli vynést faraóna ven a volali Tutanchatona. Kde je? Opustil komnatu s dítětem. Odešel ve chvíli, kdy faraón umírá? To může jen znamenat, že o vraždě věděl a že ji možná i zosnoval!

Vlny vzrušení se vzdouvaly stále výš a výš. Ve vřavě a změti hlasů si nikdo nevšiml, že faraón zavřel navždy oči a že odešel na onen svět, aniž dal někomu nějaký příkaz. Když se k němu obrátili, už nedýchal. Tak silně se jich zmocnil zármutek nad panovníkovou smrtí, že začali hlasitě naříkat a lkát.

Celí bez sebe plakali, protože jim tato ztráta připadala nenahraditelná. Pak si vzpomněli na Nefertiti! Jak mají princezně oznámit, že její milovaný otec byl v jejich středu zbaběle zavražděn?

Konečně se kněz Aj, starší muž, který byl faraónovi zvlášť blízký, vzchopil a nařídil, že faraónovo mrtvé tělo je nutno přenést do jeho komnat. Opatrně je zvedli, ale když odhrnuli závěsy, zjistili, že dveře jsou zavřené. Achnatonovi věrní byli zavření!

Uložili svého mrtvého vládce, jak nejlépe mohli, a vynaložili všechny síly na to, aby se osvobodili. Pracovali několik hodin, ale marně. Náhle, když na to byli nejméně připraveni, se zvenčí otevřely dveře a dovnitř vešlo tolik babylónských vojáků, že ohromení ministři a rádcové ustoupili až do nejzazšího konce komnaty.

Kde se vzali tito bojovníci? Zřejmě se ukrývali v Egyptě již delší dobu.

Nejeden z rádců si vzpomněl, že pozoroval neklid a neobvyklý pohyb, teď však nebyl čas o tom přemýšlet. Museli myslet na to, jak by si zachovali svobodu a život. Před nimi leželi oba mrtví. Přistoupil k nim Tutanchaton a shlížel na ně s posměšně zkřivenou tváří.

»Slyšíš mě, ty velký faraóne? Myslel sis přece, že život nekončí smrtí! Slyšíš mě? Vidiš, jak jsem teď místo tebe faraónem já? Dlouho, velmi dlouho Ré trpělivě čekal na to, až mu tato země opět připadne. Mě si zvolil za svůj nástroj, který má zajistit, aby bylo ze země vyhnáno modlářství, aby byl postaven Réův chrám a aby všechen lid opět vzýval jeho a Amona. Slyšíš mě, Achnatone? Mě, Tutanchamona? Ode dneška mám opět své dřívější jméno, o které mě připravila tvá panovačnost. Tutanchamon znovu postaví Amonův chrám. Ré mi stojí po boku, Ré je mým bohem a Ré také bude opět jediným bohem Egypta!«

Babylónan mluvil stále hlasitěji, jeho slova zněla téměř jako fanatický zpěv. Duše Egyptanů, k nimž se poté obrátil, naplnila hrůza:

»Slyšíte mě, vy ubohé, svedené a zaslepené oběti šílenství? Váš faraón byl totiž šílený! To, že se odvrátil od bohů, ho stálo rozum. Je pouze jeden mocný, velký bůh: Ré. Bohové, kteří jsou mu podřízeni, jsou Amon, Mut a Chons i ostatní. A Ré chce opustit zemi, že se od něho odvrátila, protože padla za obětí vládcovým svodům.

Ode dneška bude Ré opět vaším milostivým vládcem. Já jsem jeho pozemský zástupce, kterého máte poslouchat. Slyšte mě dobře: Mám vás v hrsti! Jsem pán nad vaším životem. Bylo by pro mě snadné odstranit vás všechny se země, potom by se mi vládlo příjemněji. Jsem ale velkomyslný stejně jako Ré. Kdo z vás složí přísahu, že ode dneška bude opovrhovat Atonem a cizími bůžky, zato však bude vzývat Réa, bude moci volně odejít domů. Ostatní se nedočkají jitra. Střežte se ale přísahat lehkomylně: každé, i sebemenší porušení přísahy bude potrestáno smrtí.«

Tutanchamon umklkl a zahleděl se na muže; ti však k němu nezvedli zrak. Proto nařídil vojákům, aby utvořili uličku širokou tak, aby jí mohl jednotlivě projít muž.

»Přistupujte po jednom, egyptští hodnostáři!« zvolal Tutanchamon téměř chraptivým hlasem. »Přistupte a přisahejte, pak budete volní!«

Nikdo se nehýbal.

»Knězi Aji, tebe zprošťuji přísahy. Princezna Nefertiti tě potřebuje; opusť tuto místnost a jdi k ní. Záleží na tobě, kolik jí toho povíš o dnešních událostech.«

Aj se ale nepohnul. Nový faraón ještě jednou promluvil:

»Aji, nařizují ti jménem princezny Nefertiti, aby ses k ní odebral!«

»A co mrtvé tělo mého pána a vládce?« přešlo třaslavě Ajovi přes rty.

»Bude pohřbeno podle práva a důstojnosti, ale to není tvůj úkol,« odpověděl Tutanchamon zvsoka.

Vtom Aj ucítil, že ho neviditelná ruka postrčila dopředu, a ve svém nitru zaslechl hlas, jak zašeptal:

»Poslechni tento rozkaz. Princezně a Bohu můžeš sloužit lépe živý než mrtvý!«

Aj se ještě dlouze zadíval na Achnatonovu bezduchou postavu, na jejíž tváři, jak se zdálo, spočíval podivuhodný mír. Potom opustil místnost.

»Tak volně, jak odtud odchází Aj, můžete odejít i vy, jestliže mi budete přísahat. Volám k vám naposled. Kdo ani teď nebude chtít odejít, neopustí tuto místnost živý!«

Od Egyptanů se oddělila jedna postava. Byl to Haremheb, velitel faraónovy osobní stráže. Váhavým krokem se blížil k novému vládci. Několikrát se ohlédl, zda ho ostatní následují. Pak, jako by se musel nutit, zrychlil krok a zavolal na faraóna:

»Vykonám jakoukoliv přísahu, kterou požaduješ, jen mi dovol odejít z tohoto místa hrůzy!«

»Opakuj tedy po mně: Já, Haremheb, proklínám Amenofise, kterého stihla smrt v jeho hříchích. Proklínám Atona a falešného bůžka a přísahám, že budu uznávat Réa jako jediného boha, budu ho považovat za svatého a budu mu sloužit.«

Jako smyslů zbavený opakoval Haremheb rouhavá slova a pak ho vojáci vyvedli ven.

Nikdo z ostatních to neudělal stejně jako on. Toho, kdo předtím vnitřně kolísal, utvrdila strašlivá slova přísahy v jeho přesvědčení. Všichni byli odhodláni následovat svého milovaného vládce a podstoupit smrt.

Tutanchamon před ně znovu předstoupil.

»Protože, jak se zdá, dáváte přednost smrti před životem, přenechám vás vašemu osudu, který jste si sami zvolili. Tím mně značně usnadníte nastoupení vlády a za to vám děkuji. Zůstanete zavřeni zde v této místnosti tak dlouho, dokud nepřivezeme Nefertiti, její sestru i mého syna, faraóna Tutanchamona, do Théb. Pak bude palác vydán na pospas plamenům, které vás mohou zanést k vašemu Bohu.«

S potupným smíchem se Tutanchamon obrátil a opustil v doprovodu vojáků místnost. Oba mrtvé nechali v ní.

Mezi muži zasvěcenými smrti zavládlo nadlouho mlčení, nebylo to však

mlčení ze zoufalství nebo malomyslnosti. Jakmile je Babylóňané opustili, oddechli si a zvedli obličej.

»Uložme faraóna, jak nejlépe můžeme,« navrhl Jua, jeden z Atonových kněží. »Jestliže mají jeho tělo strávit plameny, ať se tak nestane bez královských poct.«

S velkou horlivostí strhali se dveři bohatě vyšívané závěsy – na jednom z nich se leskl zlatý sluneční kotouč – a přikryli jimi tělo svého vládce.

Zamřížovaná okna byla tak vysoko, že se nemohli pokusit jimi uprchnout. Nikdo z nich ani netoužil po svobodě vykoupené za tak nedůstojnou cenu. Zemřít bylo lepší a snadnější.

Tiše začali rozmlouvat o zlatých časech, které prožili, o péči a lásce svého vládce, o Atonovi a o pravěčném Bohu. A čím déle mluvili, tím více naplňovala jejich poděšené duše odvaha a důvěra. Čas jim nepozorovaně ubíhal.

Do komnaty se již snesly stíny večera, když vtom muži zaslechli kroky a známky horlivé činnosti kolem. Brzy jim byl zřejmý původ tohoto šramotu: zdálo se, že kolem budovy, přistavěné ke královskému paláci a vyběhající do zahrady, Babylóňané vrší dřevo a různé hořlavé věci. Chtějí je vykouřit, protože místnost postavená celá z kamene nemůže chytnout!

Dobře, ať jen ti popírači Boha dělají, co považují za správné, vyznavači Atona nemají strach. Připadalo jim, jako by místností proudil chladný vánek a jako by se kolem nich vznášely světlé postavy.

Když začaly okny i dveřmi šlehat do místnosti rudé plameny a když se do ní ze všech stran valily tmavé, štiplavé chuchvalce dýmu, zapěli muži zvučnými hlasy hymnus na slunce a po slovech »slunce, prosíme tě, ukaž nám Boha!« již nebylo z jejich úst slyšet ani hlásku.

Achnatonův palác hořel a doutnal tři dni. S ním shořela nesmírná krása a nenahraditelná drahocennost.

PRINCEZNA NEFERTITI seděla ve svém zlatém křesle. Úzké bílé ruce měla položeny na postranních opěradlech a široce otevřenými očima bezvýrazně hleděla do nekonečných dálek.

Před ní klečel kněz Aj. Měl obličej zalitý slzami, celý se chvěl a snažil se probrat ji ze strnulosti podobající se smrti – marně. Tu se odhodlal k násilnému prostředku. Nešetrně uchopil jednu z jejích rukou studených jako led, kterých se ještě nikdy neodvážil dotknout, a zvolal:

»Princezno, poslouchej mě: Achnaton je mrtvý!«

Z hrudi Nefertiti se vydral tichý vzdech a do bledých líček se vrátil nepatrný záblesk života.

Postrašený kněz ještě jednou zopakoval strašlivá slova. Nato princezna otočila hlavu:

»Aji, vím o tom, co se stalo. Faraón není mrtev.«

»Budiž to žalováno Pravěčnému! Faraón *je* mrtev! Myslíš si, že bych ho opustil, kdyby v něm ještě byla jiskra života?«

Aj to řekl vyčítavě a zoufale. Musí princeznu za každou cenu přivést k tomu, aby si uvědomila nebezpečí, ve kterém se nachází. K jakému jinému účelu by přijal život z ruky úhlavního nepřítele?

»Aji, pravím ti, že není mrtev! Jeho tělo je opuštěno, jenom ať je stráví plameny. Jeho duše je však blízko nás, slyší tebe i mě. Brzy budu u něho!«

Takže princezna přece jen pochopila, že její otec od ní odešel a že i ona je ohrožená? V tom případě se Aj může odvážit učinit jí svůj návrh.

»Princezno, opusť tento palác!« začal váhavě.

»Nepůjdu do Théb!«

»Pojď se mnou do mého domu, pokud ovšem pro tebe není příliš malý. Tej tě přijme s otevřenou náručí.«

»Ke komu bych šla raději než k ní? Má věrná chůva mně byla bližší než moje vlastní matka a i teď bych u ní našla věrnou ochranu. Ale, Aji, věř mi, nemohu opustit palác, dokud mě k tomu nedonutí násilím.«

Jako v odpověď vstoupil v tom okamžiku do komnaty bez ohlášení Tutanchamon. Nefertiti zvedla hlavu:

»Přeji si být sama,« pronesla důstojně.

»Aji, opusť nás,« zareagoval na to Babylóňan.

Kněz tázavě pohlédl na Nefertiti. Pokynula hlavou na souhlas. Věděla dobře, že by zde stálo přání proti rozkazu. A tomu se chtěla vyhnout.

Rozčilený Tutanchamon přecházel po místnosti, a to i poté, co ji kněz opustil. Konečně začal:

»O tom, co se stalo, pomlčme. Jsi dost chytrá, abys nevěděla, z jakých důvodů k tomu došlo. I když tvůj otec povýšil mého syna na faraóna, není teď možné toto přání splnit. Podívej, jsem vládcem Egypta, a tedy i tvým vládcem.«

Z princezniných úst nevyšlo ani slovo; pouze upírala své velké vědoucí oči nehybně na Babylóňana. To mu bylo nepřijemné.

Spěšně vykládal dál:

»V započatém díle musím rychle pokračovat a dokončit je. Tomu snad

rozumíš. Nesmí se zde udělat poloviční práce. Již zítra budou Atonovy chrámy uzavřeny a my budeme opět Réovým národem.«

Znovu se odmlčel, aby poskytl Nefertiti příležitost něco namítnout. Princezna však opět mlčela.

»Záleží jen na tobě, do jaké míry zakročím proti Atonovým stoupencům. Když se budeš snažit vyhovět mým přáním, budeme proti nim postupovat mírně.«

V udivených očích Nefertiti se objevila otázka, ale její ústa zůstala němá. Tutanchamon se zlostně zastavil:

»Okamžitě opustíš tento palác a přestěhuješ se do Théb. Tvůj otec si přál, abys vychovávala mého syna. Dobře, ujmí se svého úkolu.«

A když se zdálo, že ani tato slova na ni neučinila žádný dojem, ztratil faraón trpělivost:

»Však my už budeme vědět, jak tě přinutit, hrdopyško. Jestliže neuposlechněš můj rozkaz, budeš muset zakusit násilí.«

Hlasitým výkřikem přivolal palácovou stráž. Všichni tito muži byli Nefertiti i jejímu otci věrně oddáni. V jejich tvářích se odrážela bolest z vládcovy smrti.

»Odvezte princeznu do Théb,« rozkřikl se Tutanchamon na bojovníky.

Zůstali však nepohnutě stát. Nikdo z nich se neodvážil dotknout se kněžny.

»Neslyšíte? Chopte se jí a svažte ji, jestliže se bude vzpírat. Když nebude za chvíli ve voze, propadnete životem.«

Přes tuto pohrůžku, z níž bylo zřejmé, že je míněna vážně, se muži ani nepohnuli. V té chvíli Nefertiti vstala a pomalu přistoupila k nim. Odlesk spanilého úsměvu, jakým se dříve usmívala, zjasnil její tvář. Pravila:

»Kvůli mně neutrpí nikdo z vás újmu. Půjdu s vámi dobrovolně.«

»Tak přeče jen máme prostředek, jak zkrotit tvou hrdost!« zamumlal Tutanchamon a chtěl jít vedle princezny.

Stráž ale utvořila kolem ní kruh a doprovodila ji ke zlatému vozu, ve kterém seděla plačící Tej.

»Tej, ručíš mi za to, že princezně nebude nic chybět a že se jí nic nestane,« zavolal faraón za odjíždějícími. Pak se obrátil, aby dal rozkaz zapálit palác.

Žádná lítost nad strašlivou událostí, kterou sám způsobil, žádná myšlenka na zavražděného faraóna nevyvedla jeho duši z klidu.

Naplněvaly ho uspokojení z vítězství a pyšná radost z toho, že se jeho vládyčtivosti konečně podařilo odstranit překážky. Předstíral, že tím slou-

ží Réovi, a myslel si, že je na něm nezávislý a svobodný. Byl blázen, protože Ré byl jeho vládcem a podněcoval ho ke všem jeho činům.

PALÁC FARAÓNŮ hořel tři dny, tři dny se obyvatelé El Amarny zoufale pokoušeli hasit a zachraňovat. Kdo byl přistižen při takovém pokusu, byl zajat a při sebemenším odporu ihned usmrcen. Tak zněl rozkaz nového vládce. A přesto se stále znovu nacházeli lidé, kteří ve věrnosti a lásce nasazovali své životy.

Když již z ruin nevyšlehovaly nové plameny, když se dým rozptýlil a postrašení a ohromení lidé se snažili nějak pochopit události, které právě prožili, proběhla městem a zemí nová strašná zpráva: Atonův chrám hoří!

Všichni spěchali na místo požáru. To přece nemůže být, aby svatyni poškodily ruce rouhačů! Babylónští bojovníci obstoupili v širokém kruhu moře plamenů, aby znemožnili jakoukoliv pomoc. Lid, jehož se zmocnilo zděšení a bolest, však již nezůstal nečinný; rozlícení a zuřiví muži i ženy napadali bojovníky. Začal zápas a došlo ke krveprolití, jaké Egypt snad ještě nikdy neviděl.

Tutanchamonovi to bylo vhod: čím více Atonových stoupenců padne, tím bude návrat ke staré víře snadnější. To, že při tom muselo mnoho babylónských bojovníků obětovat život, mu bylo lhostejné. Už předem počítal s tím, že se lid dobrovolně nepodřídí.

Proto nařídil, aby všechny ty hrůzy následovaly bez přestávky jedna za druhou. Nikdo neměl mít možnost se vzpamatovat. Až pak budou lidé úplně zdrcení a jejich odpor bude zlomen, bude moci tím rychleji prosadit nová opatření.

Ještě když chrám hořel, dal faraón zbořit domy upálených hodnostářů. Rodiny, ženy a děti, byly vyhnány na ulici. Ať vidí, kde skončily! Co se v domech našlo cenného, patřilo lidem, kteří domy bořili. To zlákal mnoho slabošských Egyptanů, aby se zúčastnili plenění, přestože si u ostatních vysloužili opovržení.

El Amarna, rajsky krásné město, se proměnila v město zoufalství, děsu a hrůzy.

V THÉBÁCH to vřelo. I když skuteční vůdčí činitelé národa zahynuli, vyskytovalo se zde ještě dost ušlechtilých Egyptanů, kteří nechtěli trpět cizího

vetřelce. Jejich vládkyní měla být Nefertiti, ta, která bývala faraónovou důvěrnicí a jeho pomocnicí.

Princezna se ale uzavřela vůči bouřlivým prosbám a zapřísaháním. Odkázala národ na poslední ustanovení, které učinil její otec a podle něhož byl novým faraónem malý Tutanchaton. Ten nosí sluneční kotouč! Chtěla žít dál jen proto, aby chlapce vychovávala v Achnatonových názorech.

Musela opatrovat ještě jedno dítě. Meritaton nepřežila zprávu o zavraždění svého manžela; zděšení a bolest ji usmrtily.

Anchesenaton však ožila v myšlenkách na moc, kterou bude sdílet po manželově boku. Stejně jako on nejevila stopy lítosti. Nefertiti spolu s dětmi jí stála v cestě. Nařídila, aby je vyhostili z paláce. Snad je přijme kněz-na Nofre.

Ale dříve než mohl být její rozkaz proveden, vrátil se Tutanchamon z El Amarny a pevnou rukou se ujal vlády. Odvolal rozkaz své manželky; Nefertiti pro něho byla příliš důležitá a musela zůstat v jeho blízkosti.

»Rozuměj přece,« řekl manželce, »dokud Nefertiti bydlí zde v paláci, mám ji v rukou jako zástavu. Lid ji příliš miluje, než aby připustil, aby jí bylo ublíženo. Raději by snesl nejtěžší útrapy.«

Tak to zdůvodnil faraón, skutečnou pohnutku však zatajil. Od té doby, kdy byl jeho syn v péči Nefertiti, začal faraón bez ohlášení docházet do jejích komnat. Jeho návštěvy byly určeny chlapci, ale princezna musela snášet jeho přítomnost, která jí byla protivná.

Stráž stojící v tomto křídle paláce na počest maličkého ji nechránila před nevítanými návštěvami. A pokud někdy dala příkaz nikoho nevpuštět, faraón k ní přesto zavítal, neboť měl všude přístup. Postaral se o to, aby zde stáli na stráži vždy jen babylónští bojovníci.

Princezna požádala, aby se zvětšil počet služebnic pečujících o obě děti, a její prosbě bylo ochotně vyhověno. Ale jakmile faraón přišel do komnaty, pokynem ruky poslal ženy ven. Tak tomu bylo i dnes. Sebevědomě jako vždy, s obzvlášť pánovitým výrazem odhrnul Tutanchamon nádherně vyšíváný záves, oddělující princeznu obytnou místnost od ostatních místností, a vstoupil dovnitř.

Nezaslechla ho přicházet. Byla pohroužena do smutných vzpomínek i do obrazů budoucnosti a zdálo se, že neslyší, co se děje v přítomnosti.

Se zkříženýma rukama předstoupil před ni a teprve teď vycítila, že je jí nablízku. Polekaně vzhledla a setkala se s obdivným pohledem jeho očí. Plamen, který z nich žhavě a divoce vyšlehoval, ji téměř zbavil dechu. Bezděčně vztáhla ruku po malém zlatém Atonově kotouči, který měla

ukrytý pod oděvem na hrudi. Vtom spatřila, jako tak častokrát, svého duchovního vůdce, který jí stál po boku a chránil ji. Princeznino smutné srdce naplnil velký klid.

»Co zde hledáš, Tutanchamone?« zeptala se s klidnou myslí. »Maličky je ve své komnatě a spí. Toto je má komnata.«

»Právě proto jsem sem vstoupil!« zněla rychlá odpověď. »Musím si s tebou promluvit o důležité věci. Už dlouho to odkládám. Mezi námi musí být jasno.«

Faraón nenuceně přitáhl jednu ze zlatých lenošek a posadil se proti Nefertiti. Věděla, že v příštích okamžicích se rozhodne o jejím osudu.

»Nefertiti, jsi chytrá. Ne nadarmo si tě tvůj otec zvolil za rádkyni. Porozumíš i mně. Jde o národ, jde o tebe a o mě.«

Nepřerušila ho; jednou přece bylo nutné tuto záležitost projednat. Nemohla se však na něho ani podívat. Obklopoval ho nespočet strašlivých postav, které se neustále pohybovaly. Zdálo se, že z něho šlehají plameny. Zděšeně zavřela oči, a když je opět otevřela, stál před ní její duchovní vůdce. Po tváři jí přelétl úsměv, osvobozený, vděčný úsměv. Tutanchamon si jej však vyložil nesprávně.

»Ano, o tebe a o mě,« opakoval důvěrněji. »Nefertiti, miluji tě. Ne teprve od včerejška nebo ode dneška, ne, miluji tě od té doby, co tě znám. Svol stát se mou manželkou, a strpím Atona vedle Réa. Tímto způsobem zachováš té části lidu, která se nechce vzdát bludného učení, možnost žít podle něho.«

»A co Semarna?« uklouzlo zděšené princezně bezděčně.

»Anchesenamón,« opravil ji důrazně faraón. »Anchesenamón se vrátí ke své matce, jakmile si to budu přát. Byla pro mě pouze prostředkem k účelu a ona to ví. Teď není čas brát ohled na její city a přání. Buď ujištěna, že když budeš souhlasit, uvolním cestu pro tebe. Budeš kněžnou této země, jak si to přál tvůj otec. Uvědom si, co to znamená pro Egypt a pro lid, který – jak tvrdíš – miluješ.

Tutanchamon na chvíli umklkl a potom se znovu rozhovořil. Předstihoval se v ujišťování, jak bude snášenlivý vůči stoupencům Atonova učení. Líčil princezně, jak šťastně by spolu vládli.

Do proudu jeho slov, který nebyl ničím přerušován, se vkrádalo stále více jeho skutečných pocitů. Vše, co dosud řekl, bylo totiž jen v nadidlem, které mělo princeznu zlákat. Teď z jeho nitra vyrazily nespoutané jeho pocity a vášně a jako mohutný proud bouřily nad mlčící Nefertiti.

Nemohla mluvit. Každé slovo by bylo výkřikem pobouření. Že to musí

trpět, že to musí poslouchat! Proč je vlastně ještě zde? Proč už dávno ne-
učinila konec svému životu? Do komnaty pronikl dětský pláč. Ach ano,
chlapec, budoucí faraón! Proto, aby ho vychovala ve víře v Boha, se poku-
sila žít dál, i když jí život v Tutanchamonově stínu připadal bezcenný.

Zvedla se.

»Maličký pláče, potřebuje mě.«

»Nech ho plakat. Já tě také potřebuji!« zvolal Tutanchamon a vyskočil.

»Zakazuji ti opustit komnatu dříve, než mi dáš svou odpověď.

Nefertiti, copak je možné pochybovat o tom, co máš udělat? Očekávají
tě nejvyšší pocity, jestliže mi budeš povolná. Když mi ale budeš vzdorovat,
nic už mně nezabrání, abych v Egyptě nevymýtil s bezohlednou přísností
bludné učení a jeho stoupence.«

Dětský pláč se změnil v křik. Nefertiti téměř neslyšela, co faraón řekl.
Chtěla rychle projít kolem něho do pokoje chlapečka. Vtom ji uchopil.

»Ne, tak mi neunikneš, chladná krásko! Jestliže nebudeš souhlasit s tím,
aby ses stala mou ženou, budu muset pro svého syna najít jinou opatrov-
nici. Tvé ruce se ho už nebudou smět dotknout. Můžeš ještě váhat, Nefer-
titi? Všechno, všechno ti ukazuje cestu, po které máš jít. Chceš být mojí?
Kvůli svému národu? Kvůli Atonovi?«

»Ne!« Bylo to jediné slovo, zdálo se však, že zaznívá v místnosti něko-
lik vteřin a vytváří ozvěnu. »Ne!«

To faraón přece jen nečekal. Znovu začal prosit, žadonit, hrozit a klít.
Nefertiti stála před ním jako zkamenělá.

V té chvíli se ho zmocnilo zoufalství a bezmezný hněv.

»Dobře, když nechceš jinak, staň se podle tvé vůle. Lásku k tobě vytrh-
nu ze svého srdce, ale s ní i poslední měkký cit. Od nynějška mě budou
ovládat už jen krutost a přísnost. Běda tvému národu, běda i tobě samé!«

Tutanchamon rychle vyšel z komnaty. Princezna zůstala stát jako omrá-
čená. Nebyla však dlouho sama. Ozval se stejnoměrný krok blížících se
vojáků a za několik okamžiků vstoupila do místnosti četa Babylónanů.

NEFERTITI VE VĚZENÍ! Světlá faraónova dcera ve tmě pod zemí! O jejím
věznění vědělo jen málo lidí. Faraón se postaral o to, aby to zůstalo utaje-
no, jinak by lid odpověděl krvavým vzbouřením a nepokoji.

Zoufalí lidé snášeli přemíru žalu a nenacházeli sílu, aby se vzchopili
k odporu. Kdyby ale věděli, že je Nefertiti v tísní, dodalo by jim to sílu.
Neměli mít možnost se vůbec vzpamatovat!

Všude v zemi nechal Tutanchamon zbořit nové chrámy. Všechno, co mělo vztah k Atonovi a k Bohu, bylo zničeno. Pak byly vnitřky chrámů změněny a zasvěceny Réovi. Jeho obrazy byly narychlo vytvořeny ze zlata a kamenů z rozebraného Atonova kotouče. Tyto obrazy nebyly uměleckými díly, to si Tutanchamon uvědomoval.

Nechal pátrat po Thutmosovi. Pravděpodobně zahynul spolu s muži věrnými přechozímu faraónovi v plamenech v El Amarně. Jeho dílna, která stávala mimo sídelní město, byla uzavřena. Hlídali ji tři otroci a nepouštěli nikoho dovnitř. Když byli dotázáni na svého pána, odpověděli, že jim nepřisluší kontrolovat, kam chodí. Přichází a odchází, aniž jim poví, kam má namířeno. Mají hlídat jeho dům, aby se do něho nedostal nikdo cizí.

To vzbudilo faraónovu zvědavost. Vypravil se s velkým průvodem, který tvořili většinou Babylóňané, do El Amarny. I když bylo jeho srdce zatvrzelé, při pohledu na začazené rozvaliny a sutiny se přece jen sevřelo. Toto město bývalo divem krásy, důstojným rámcem líbezné ženy, která v něm žila. A již byl v myšlenkách opět u Nefertiti! Pryč s nimi!

Rychle projel místem hrůzy. Pak jeho kůň příklusal k někdejší faraónově zahradě. Byla zpustošená jako vše ostatní! Palmy byly ožehlé, odumřelé! Ale tam vzadu se to leskne světlým a zeleným třpytem. Tam vede jejich cesta. Mezi palmami byl ukryt bílý dům, který se nepodobal egyptským stavbám. Představoval místo míru uprostřed zpustošení.

Brána byla zavřená. Na hlasité volání přišli otroci, ale neotevřeli. Ani faraónův rozkaz na tom nic nezměnil – zdráhali se poslechnout. Co je zde asi skryto, že to vyžaduje takovou ochranu?

Faraónovi bojovníci rychle přemohli otroky a vyrazili bránu. Tutanchamon seskočil z koně a zavolal na několik svých průvodců, aby ho následovali. Ostatní ať počkají.

Spěšně procházel překrásnými místnostmi, v nichž všechno svědčilo o čistém, vznešeném umění. Náhle strnul děsem. Zdálo se, že mu cestu uzavírá bílá postava. Pak však zjistil, že je to socha v životní velikosti vytesaná z kamene. Byl to anděl s dlouhými perutěmi, který rozevíral náruč. Tahy jeho obličeje se podobaly tahům Nefertiti. Tutanchamon ale tento spanilý, zjasňující úsměv na tváři princezny nikdy neviděl.

Zatímco jeho průvodci vyrazili tlumené výkřiky nadšení, spěchal dál. Nechtěl si přivolávat vzpomínku na Nefertiti! Prudce odhrnul závěs a překročil práh poslední komnaty domu. Byla to velká místnost naplněná výtvornými díly různého druhu. Po umělci nebylo nikde ani stopy, žádná známka života.

Před jedním deskovým obrazem se Tutanchamon zastavil. Obraz představoval Achnatona a Nefertiti, obletované malými andílky. Nápis na desce vyjadřoval přání, aby se nebeského míru, který oba obklopuje, dostalo i té, již je deska určena.

Faraónovou hlavou probleskla ďábelská myšlenka. Až bude vhodná chvíle, musí o ní přemýšlet. Pro dnešek stačí, jestliže bude dům uzavřen, prohlášen za faraónův majetek a hlídán proti krádeži. Hlídat dům mohou otroci, kteří zde hlídali dosud. Pak se však dověděl, že otroky, kteří se stávali na odpor, jeho bojovníci bez okolků zabili.

»Kdo k tomu dal rozkaz a kdo jej provedl?« zvolal Tutanchamon pobouřeně.

Předstoupili dva muži: jeden Babylóňan a jeden Egypťan.

»Takže zde převeźmete práci mužů, které jste zabili!« určil faraón.
»A vy ostatní si pamatujte, že poručím jen já! Z těchto místností se nesmí odnést nic, dokud to nenařídím. Ručíte mi za to svým životem.«

Tutanchamon nasedl na koně a vrátil se spolu se svým průvodem do Théb.

NEFERTITI VYDĚSILY z hlubokého zamyšlení drsné hlasy mužů. Volali ji, že ji mají dovést k faraónovi.

»Nechte mě zde dole, až mne zavolá někdo vyšší,« odpověděla unaveně. Muži se drsně zasmáli.

»Na někoho vyššího čekáš marně. Tutanchamon je faraónem v egyptské zemi a není ochoten si nechat vyrvat moc z rukou. Nebuď bláhová a pojď.«

Když na to Babylóňané nedostali odpověď, odhodlalo se několik z nich sestoupit do vězení vzbuzujícího hnus, aby princeznu přivedli. Nefertiti se ještě nikdy nedotkly mužské ruce. Cítila jako troufalost již to, když nedávno Aj položil svou ruku na její. A teď po ní sahají tyto pěsti vojáků!

Rázem se vyprostila ze zamyšlení a stála opět oběma nohama v přítomnosti. V denním svitu, dopadajícím dovnitř vězení otevřenými dveřmi, spatřila své strašlivé okolí. Zmocnily se jí hnus a hrůza, a když se opět nadechla lepšího vzduchu, otrásla se. Nemohla téměř dojít do nedaleké místnosti, kde ji očekával Tutanchamon.

Takovou, právě takovou si ji přál vidět! Měla zkrotnout, aby vyhověla jeho přáním. Zapomenout na ni nebylo možné, přestože se o to často pokoušel. Teď si pro své uklidnění opět představil výhody, které by mu moh-

ly vzejít z manželství s Nefertiti. Dospěl k přesvědčení, že je jeho povinností zkusit všechno, aby ji získal.

Slabá a bledá stanula před ním. Téměř průsvitná víčka zakrývala oči, které jindy tak zářily. Ruce tiskla princezna k hrudi.

»Ré, díky tobě! Je krotká!« zajásal faraón v duchu a přívětivěji, než měl v úmyslu, ji oslovil:

»Jsi určitě ráda, Nefertiti, že opět uvidíš sluneční světlo.« Okamžitě ale upozoroval svůj omyl, nechťel totiž mluvit o Atonovi.

Nefertiti otevřela své velké oči. To nebyl pohled k smrti uštvané, zkrotlé ženy. Pohlédla na něho jiskrným zrakem.

»Ty se na mě hněváš?« začal Tutanchamon znovu. »Nechápeš, proč jsem tě dal uvěznit? Věř mi, že mé důvody byly závažné a nesouvisely s mou láskou. Však je jednou pochopíš. Přijde čas, kdy oba budeme pohlížet nazpět na tyto dny a radovat se, že nás svedly dohromady.«

Jeho hlas začal být lichotivý a po chvíli k ní Tutanchamon vztáhl ruku. Princezna se hrůzou zachvěla a ucouvla; obklopovala ji nepřístupná vznešenost.

»Nedotýkej se mne! Na tvých rukou lpí krev a jsou nečisté jako pracky dravého zvířete! Místnost, kterou znečišťuje tvá přítomnost, je horší než hnusný žalář, do něhož jsi mě dal uvrhnout!«

»Tak se sluší mluvit s faraónem? Smělo se tak hovořit s tvým otcem?«

»Neber do úst jméno mého otce. Stojí za tebou a slyší každé tvé slovo. Je poután k zemi, dokud jsem ještě v nebezpečí – vím to. Ale ty se chraň!«

Tutanchamon bezděčně otočil hlavu a podíval se za sebe. Měl dojem, že vidí světlou postavu podobnou stínu. Je to jistě přelud! Přeludu se nesmí bát. A s uměle vyvolanou odvahou se pokusil zasmát se. Jeho smích však byl chraptivý a nucený.

»Nemám o něm mluvit? Chceš mi to zakázat? Ty, kterou mohu jediným svým rozkazem donutit, abys byla mojí? Nezapomeň na to! Dnes jsem našel pěknou desku! Je na ní tvůj otec v důvěrném rozhovoru s tebou. Nechám z ní odstranit nápis!«

Nefertiti sebou trhla. Jedno odstraněné jméno – a ona i otec budou vypadat jako bezectní lidé. Toho se přece Tutanchamon neodvážil!

»To tě děsí, vid'? Na všech obrazech a sochách, na všech deskách a obeliscích nechám odstranit jméno tvého otce. Možná, že dám na jeho místo napsat své jméno. Ať se pozdější generace nedoví, že Egyptu kdysi vládl snílek a šílenec. Ale s deskou mám v úmyslu ještě něco lepšího. Když se mi nechceš podvolit, nechám změnit nápis dole na desce. Bude pak znít:

Zde jsou zobrazeni Achnaton a jeho manželka Nefertiti, obklopeni svými dcerami!«

Faraón zakončil svou řeč s vítězoslavným úsměvem.

Princezna se odvrátila a zakryla si svýma jemnýma, štíhlýma rukama obličej. Na takovou hanebnost nenašla odpověď.

»Vrať se, holubičko, do žaláře, který ti připadá krásnější než tato komnata! Jdi a užívej samoty, když je ti má přítomnost tak nesnesitelná. Zatím nechám dokončit desku. Thutmose to udělá nejlépe, půjde přece o oslavu jeho zbožňované princezny!«

Když faraón vyslovil sochařovo jméno, Nefertiti sebou neznatelně trhla. Thutmose dosud žije? V tom případě by snad byla ještě naděje na záchranu.

Důstojně zamířila k vojákům, kteří přispěchali na faraónovo zavolání. Uvědomila si také, proč ji Tutanchamon přijal v této odlehlé komnatě: nikdo nemá vědět o tom, že je vězněna!

O NĚKOLIK DNÍ později vojáci opět dovlekli Nefertiti před faraóna. Strádání, nedostatek čerstvého vzduchu i hrůza z jejího okolí ji tak oslabily, že se už téměř neudržela na nohou. Velký faraónův triumf, deska se zfalšovaným nápisem, na ni neučinil sebemenší dojem. Přestože jí faraón domlouval a prudce jí vyhrožoval, nepromluvila ani slovo a neotevřela oči.

Jednou se dokonce usmála; bylo jasné, že její duch není přítomen. Tutanchamon se ulekl. Chce snad jeho oběť odejít na onen svět? Stačilo by několik dní, aby Nefertiti unikla jeho moci. Smrt by přišla jako osvoboditelka. To se nesmí stát.

Faraón rychle vydal rozkaz, aby zavolali Tej. Věrné, osvědčené chůvě předal princeznu spolu s příkazem, aby jí věnovala veškerou péči. Rozechvěna objala chůva naplněná mateřskými city svou svěřenku a Nefertiti s tichým blaženým povzdechem skryla obličej na její hrudi. Pak její smysly obestřela hluboká mdloba. Nepozorovala, že ji něžné ruce zanesly do jejích komnat a uložily ji na lůžko.

TUTANCHAMON slepě zuřil. Jednou se přece musí dostavit povznášející pocit triumfu! Čím více stop požehnaného působení svého předchůdce nechá zahladit, tím by přece měl být šťastnější, říkal si stále znovu. Ale co cítil, byla stupňující se stísněnost.

Již nemohl být sám! Ze všech koutů se na něho šklebilo něco, co nebylo

možné pojmenovat. Odevšad to proti němu vystupovalo, šedé, podobné stínu, neuchopitelné, a přece skutečně existující! Co to s ním jen je! Začal se bát sám sebe. A pak se uchýlil ke své rodině. Žena a syn mu měli pomoci překonat prázdnotu v jeho nitru.

Anchesenamon však byla u cíle svých přání: užívala plnými doušky volnosti, nádhery a moci, které jí zajišťovalo její vysoké postavení, v jehož dosažení již téměř nedoufala. Nezajímala se o dítě, neměla porozumění pro manžela.

O jeho strašlivých činech nechtěla nic slyšet. Domnívala se, že jsou nutné k udržení vytoužené moci, a proto ho sama před sebou omlouvala. Když ale o nich slyšela mluvit, ozval se tichý hlas a šeptal jí, jak je to strašné. Nenáviděla tento hlas, takže v její přítomnosti nesměl o takových věcech nikdo mluvit. Pak mlčel i hlas.

Tutanchamon poručil, aby mu ukázali syna. Přinesli mu dvě děti, obě stejně oblečené a bohatě ozdobené. Jedno mělo jasná očka a slunný úsměv, kulaté tvářičky byly zdravě červené. Malýma ručkama vědomě sahalo kolem sebe. Bylo to roztomilé dítě! Druhé vypadalo nezdravě. S přivřenýma očima unaveně hledělo do prázdna. Ručky malátně ležely na nádherné pokrývce.

»Proč nechali žít takového ubohého tvora?« pomyslel si faraón a hrdě sáhl po smějícím se dítěti.

Opatrovnice však zavrtěla hlavou.

»Mýlíš se, vznešený faraóne, to není tvůj syn. Je to Maketaton, osiřelé děvčátko.«

Tutanchamon zmateně vzhlédl.

»Jak je možné, že můj syn je nemocný? A proč je holčička zdravá?«

Opatrovnice se zdráhala odpovédět. Nenapadlo ji nic, co by mohla říci. Myslela si totiž, že musí pravdu zamlčet. Faraón výhrůžně pohlédl na rozpačitou ženu.

»Mluv!« poručil prudce. »Chce někdo budoucího panovníka předčasně odklidit z cesty? Co se tady děje?«

»Princ byl už při svém narození drobounký. Dokud se o něho starala princezna Nefertiti, zdálo se, že se jeho stav lepší. Od té doby, kdy ho opustila, princ chřadne. Nevíme, co s ním máme dělat. I tvoji lékaři jsou bezradní. Ó, nemysli si, urozený faraóne, že se u tvého syna něco zanedbává,« skončila chvějící se opatrovnice s pláčem.

»Tak ať Nefertiti opět převezme péči o chlapce. Holčičku mohou vychovávat kdekoliv.«

»Nesmíme děti od sebe oddělovat. Jestliže je v princí vůbec ještě nějaký život, děkuje za něj zdravému dítěti, z něhož na něho stále přechází trochu jeho zářící síly. Když dáš dívku pryč, faraóne, vezmeš svému synovi život.«

Tutanchamon hněvivě odvrátil hlavu. Nechtěl vidět stvořeníčko, které právě s jásotem opět vztáhlo ruce po paprscích tančících před ním na pokrývce.

»Dělejte, jak chcete, ale dbejte, aby se můj syn zdárně vyvíjel!« prohlásil důrazně. »Dám příkaz princezně Nefertiti, aby plnila své povinnosti u budoucího faraóna.«

Opatrovnice opustila s dětmi komnatu a Tutanchamon poslal pro Neferiti. Sluha se vrátil bezradný a sdělil, že princezna je natolik nemocná, že nemůže přijít. Faraón poslal pro Aje.

»Zajdi za Nefertiti a postarej se, aby přišla, jinak ji navštívím v jejích komnatách a to ona nemá ráda! Doporučil jsem tvé ženě, aby o ni pečovala, její péče se však nesmí obracet proti mně. Pověz jí to!«

Celý stísněný odešel Aj provést rozkaz. Tiše vstoupil do předpokojů, z něhož se vcházelo do princezniných komnat. Vyšly mu naproti plačící služebné.

»Pane, princezna spěje ke konci!«

Opatrně odhrnul závěs. Tej mu pokynula, aby přistoupil blíž.

»Přicházíš ještě dříve, než jsme tě zavolaly, Aji. Princezna před chvílí projevila přání s tebou mluvit.«

»Nefertiti, mé milované dítě, podívej se, přišel Aj, aby vyslechl tvé rozkazy.«

Ve voskově bledém, stále ještě překrásném obličej se pomalu zvedla víčka a přelétl po něm úsměv.

»Jak je dobře, že jsi přišel, Aji. Smím následovat svého otce. Je zde, aby mě odvedl. Aji, neopouštěj chlapce. Podříd' se vůli toho, který teď vládne, ale nezanechej uctívání Atona a zkoumání toho, jaká je jeho vůle. Do tvých věrných rukou vkládám blaho celého Egypta. Aji, zůstaň Bohu věrný, a Bůh ti ukáže, co máš dělat. Aji...« Dech se zastavoval, vůle umírající Nefertiti však přemohla slabost. »Aji, Ré je zkázou všech, kdo se dostanou do jeho moci! Je jen jediný Bůh, který je povznesený nade vše, co si lidé mohou myslet. Tento jediný Bůh je náš Pán. Jemu služ. Ukaž ho chlapci Tutanchatonovi.«

Její oči se zlehka zavřely. Duše opustila bez boje tělo.

Zavládlo hluboké mlčení, přerušované pouze tichým pláčem služebnic.

Jedna po druhé přistupovaly po špičkách, aby byly nablízku dění, jež se zde odehrávalo. Cítily posvátnost tohoto umírání.

Pak Aj, který klečel u lože princezny, pozvedl ruce a tiše, ale zřetelně pronesl:

»Slibuji, že nasadím svůj život, aby byl chlapec Tutanchaton chráněn a aby se dověděl o Atonovi. Slibuji, že budu sloužit Bohu a chránit ty, kteří jsou mu věrní!«

AJ STÁL PŘED TUTANCHAMONEM. Stručně mu oznámil úmrtí princezny a pověděl mu, že Tej je ochotna převzít péči o děti. Pak čekal na nějaký rozkaz, na nějaké znamení, že faraón porozuměl tomu, co mu sdělil.

Marně. Tutanchamon byl jako zkamenělý. Již dříve viděl, jak se blíží tato strašlivá událost, která Nefertiti navždy vyrve z dosahu jeho moci, a tím i z dosahu jeho lásky. Teď už tato jediná bytost, kterou opravdu miloval, nežije!

A Nefertiti bude na onom světě svědčit proti němu. Najednou cítil, věděl, že existuje onen svět. On, který se předtím vysmíval každé víře, teď věděl, že *je Bůh*. Zachvěl se hrůzou a konečně se obrátil k Ajovi.

»Aji, řekni mi, věříš v Boha?«

Muž, kterému byla určena tato otázka, udiveně vzhlédl. Je to léčka? Kvůli svému slibu musí být opatrný.

»Ano, věřím v Boha.«

»Věříš v Achnatonova Boha?«

»Ano, faraóne.«

»Věříš, že je všemohoucí a vševědoucí?«

»Věřím tomu!«

»V tom případě,« vyrazilo z Tutanchamona, »v tom případě mě čeká jediné zkáza! Proklínal jsem ho, zbořil jeho chrámy, upálil a zabil jeho kněze. Běda mi, musím zahynout!«

Rozechvěný Aj hledal slova útěchy. Co má říci tomuto muži, který je vinen všemi hříchy, z nichž se teď sám obvinil, ale který na sebe kromě toho uvalil ještě mnohem více viny? Dříve než mohl promluvit, faraón pokračoval.

»To je tvá vina, Ré, že jsem se stal tím, čím jsem! Ty jsi ve mně podnítil hlad po moci, který mi nedával pokoj, dokud jsem nedosáhl cíle. Chceš strhnout vládu nad Egyptem opět na sebe a já jsem se stal tvým nástrojem. Směješ se mým slzám a mému zoufalství. Dobře, zpět už nemohu. Mrtvé

není možné probudit opět k životu; co je zničeno, nelze znovu postavit. Obrat by měl za následek utrpení, které by nikdy neskončilo. Chci pokračovat v cestě, na kterou jsem kdysi vstoupil, chci ti podrobit Egypt. Ré, za to ve mně zniči jakékoliv měkké hnutí. Nenech mě už cítit lítost ani soucit!«

Je to ještě tentýž muž, který před několika okamžiky zoufal sám nad sebou? Aj se otrásl hrůzou: faraón zřejmě zešílel. Nepočkal na pokyn k odchodu a pospíchal z komnaty, zpět do hlubokého míru místnosti, kde zemřela Nefertiti a kde ženy připravovaly její tělo k nabalzamování. Později měli přijít kněží a lékaři, aby balzamování dokončili. V Ajovi zrálo velké rozhodnutí. Nefertiti se nesmí dostat Tutanchamonovi do rukou. Má být pohřbena tak, jak si to vždy přála. Aj poslal služebnice ven a svěřil se Teji se svými myšlenkami.

Chůva znala radu. Jedna z jejích otrokyň, která se podobala Nefertiti, dnes ráno zemřela. Je nutné obě mrtvá těla zaměnit. Jestliže sami zahali hlavu jiného mrtvého těla, nikdo záměnu nepozná.

V noci vyměnil Aj spolu s dvěma sluhy, na něž se mohl spolehnout, mrtvé tělo Nefertiti za mrtvé tělo služebnice. Když ráno přišli kněží a lékaři, téměř je neudivilo, že našli hlavu již zahalenou. Nefertiti zemřela neprovdaná, a proto se muži domnívali, že z cudnosti projevila přání, aby její obličej nebyl po smrti vystaven cizím pohledům. A právě tak muži chápali, že se jim Tej snaží zabránit v přístupu k jejímu tělu. Podle jejich pokynů veřela do mrtvého těla příslušné masti a učinila, co bylo nutné, aby konečně ležela neznámá služebnice, která neměla domov, oblečená s knížecí nádherou ve zlaté rakvi.

Teď se také ukázalo, jak moudře Aj jednal. Kněží oznámili faraónovi, že mrtvé tělo je připraveno k pohřbení. Tutanchamon proto nařídil, aby bylo odneseno do Amonova chrámu a tam vystaveno. Amonovi a Réovi kněží měli u mrtvé stráž, nepřetržitě se modlili a spalovali kadidlo. Mnoho dní musela stát rakev v chrámu, až konečně kněží prohlásili, že vina, která vznikla tím, že se princezně nedostávalo víry, je odčiněna a že Nefertiti může vejít do věčných niv.

Mezitím Aj s Tejí pohřbili Nefertiti za pomoci obou služebníků ve skalním hrobě na její zahradě. V noci tam přiměřeně rozšířili jednu z jeskyň. Její stěny potáhli drahocennými látkami a položili do ní různé princezniny předměty, které jí byly zvláště milé.

Když ukončili přípravy, zanesli ve vší tichosti princeznino mrtvé tělo v prosté rakvi do hrobky. Aj se pomodlil modlitby, které jim Achnaton dal

k takovým slavnostem. Pak hrobku zazdili a vysázeli před ní křoví a květiny. Do dnešního dne nikdo nenašel místo, kde je pohřbeno pozemské tělo krásné Nefertiti.

OD TÉ DOBY uplynuly tři roky. Kněžna Nofre zemřela, osaměle, tak jak žila, a nikdo pro ni netruchlil.

S horečným chvatem byly znovu postaveny Réovy chrámy, zatímco Amonovy chrámy byly pouze opraveny. Tutanchamon si přál, aby všude v zemi lidé uctívali Réa jako jediného boha.

Egyptané, stále ještě napůl omráčení předchozími událostmi, dělali, co se od nich požadovalo. Mají se modlit k Réovi? Dobře, budou se proto modlit právě k tomuto bohu. Snad není horší než jiní. Možná – kdo ví – je dokonce i lepší.

Z radostně tvořícího lidu, který ve své víře v Boha našel důvěru a štěstí, se stalo stádo utlačovaných, bázlivých lidí, kteří již nevěděli, proč jsou na zemi. Každé neuvážené slovo mohlo mít za následek těžký trest, dokonce i smrt. I každá myšlenka na Atona již byla trestná.

K tomu se přidružilo ještě něco, co tato generace nikdy nezažila a co znala jen z vyprávění starých lidí: přibývalo neúrod a následkem toho nastal hlad. Hlad však bolel.

»Tady vidíte, kam vás zavedla vaše bludná učení,« volali kněží. »Ré se hněvá za to, že jste se od něho odvrátili. Modlete se k němu, aby vám odpustil vaši vinu. Proste ho, aby se k vám milostivě sklonil.«

A lid se modlil a prosil, Ré však byl nepřístupný a nechtěl slyšet.

Aj a s ním mnozí věřící v Boha byli v nitru pobouřeni těmito řečmi kněží. Dokud lidé věřili v Boha, dařilo se jim dobře. Po všechny ty roky žili neustále v blahobytu a byli šťastní. Bůh se hněvá, protože se od něho lidé odvrátili! Tak to je. Ale kdo se to odváží říci? Co by to bylo platné? Aj mlčel kvůli princí, který v jeho domě radostně vyrůstal. Bylo to sice stále ještě neduživé dítě, lékaři však doufali, že z něho jednou bude zdravý muž.

Čím byl starší, tím zřetelněji se projevovalo, jak je podobný Achnatonovi. Tato podobnost byla také příčinou, proč se ho jeho otec lekl, kdykoliv ho spatřil. Malička Maketaton byla obrazem Nefertiti a zdálo se, že na ni přešel její slunný úsměv. Obě děti poutala vroucí láska a z Tejiných úst společně vyslechly zvěst o Bohu. I když byly malé, přesto naslouchaly.

TUTANCHAMON byl sám ve své skvělé komnatě. Na jeho rozkaz služebníci přinesli velkou desku a opřeli ji o zeď. Když jim ale netrpělivě pokynul, rychle odešli. Nikdo s ním netrával rád společné chvíle. Byl příliš neklidný, těkavý a náladový. Služebníci od něho zřídka zaslechli vlídné slovo, zato však přibývalo rozsudků smrti z nepatrné příčiny.

»Ať se přede mnou třesou,« byla jeho oblíbená věta. Nepřiznal si, že žije sám ve strachu z toho, co přijde a co musí přijít. Tato myšlenka ho štvála vpřed, hnala ho od jednoho strašného činu ke druhému. Nikde nenacházel zapomnění!

Teď stanul před deskou, na níž byla namalovaná velká hlava odstrašující ošklivostí. Odulé rty a tlustá, převislá brada svědčily o sprostotě. Oči byly v obličejí posazeny trochu šikmo, a tím mu dodávaly zvláště prohnaný výraz stejně jako velké, dopředu ohnuté uši. Přesto to bylo mistrovské dílo.

Když Tutanchamon při své nedávné návštěvě Thutmosova domu objevil tuto desku, ucouvl před tak velkou ošklivostí. Vzpomněl si, jak Achnaton kdysi vyprávěl, že sochař vytváří obrazy lidských vlastností. Poté, co namaloval řadu nádherných hlav, nyní pracuje na obraze, který má znázorňovat zvrhlost. Jako model mu slouží hlava otroka obviněného z nejhorsších neřestí. To musí být tato deska!

»To je strašné!« zvolal Tutanchamon. Ale pak mu hlavou probleskla ďábelská myšlenka. Dal příkaz, aby jeden z babylónských umělců změnil nápis na desce.

Zpočátku se muž zdráhal. Výhrůžky a slib, že dostane velkou odměnu, ho přiměly k povolnosti. Neměl však sklidit odměnu za svou práci. Jednoho rána, když došla zpráva, že je deska hotová, vydal faraón rozkaz, aby ji přinesli, ale že umělec má být usmrcen. Kdyby celou záležitost prozradil, mohl by se stát nepohodlným!

»Dobře jsi to udělal, mocný faraóne,« promluvil Tutanchamon sám k sobě. »Achnatone, jsi mi skutečně podobný, jak řekla Nefertiti? Vidiš tady svůj obraz? Jak se líbíš sám sobě? Takto, takto tě budou vidět a poznávat budoucí generace! Jsi na věky zhanoben. Jestliže se bude smět tvůj duch vrátit na tuto zemi, nenajde už tělo ani obraz, který by mu mohl vyprávět o tvé kráse. Bude si muset vytvořit svůj příbytek podle této hlavy! Když jsi ještě žil mezi námi, býval jsi velmi klidný. Nemohl jsem tvůj důstojný klid plný převahy snést. Jsi ještě tak klidný?«

Prudce to ze sebe vychrlil a pak se zarazil, aby nabral dech. Přitom ho napadla nová myšlenka.

»Tento obraz musí být vystaven v Réově chrámu,« zašeptal si sám pro sebe. »Lid neumí číst a kněží budou mlčet.«

Představoval si, jak v lidu ponenáhlu vybledne vzpomínka na Achnatona, takže bude později možné veřejně říci, že toto byl ten velký faraón.

»Velký faraón? Ne, blázen, pomatenec, strůjce zkázy země, člověk popírající boha!«

Vymýšlel si stále nová obvinění a ječivým hlasem je vykřikoval na obraz. Potom se začal smát, pronikavě a nezadržitelně.

Při hluku, který dělal, přeslechl tiché plíživé kroky, jež se k němu blížily. Náhle ucítil, jak ho někdo zezadu popadl a vrazil mu dýku do srdce! Šílený smích dozněl.

Vrah opatrně vytáhl zbraň z rány, nechal faraóna klesnout na zem a uprchl. Nikdo ho neviděl. Dva lidé, kteří věděli o jeho činu, mlčeli jako hrob a za několik týdnů spolu s ním nenápadně odešli ze země. Muž býval správcem Achnatonových koníren. Byl natolik věrný svému pánu, že nesnesl, aby po něm vládl takový nehodný vládce a sváděl lid z pravé cesty.

ZA MNOHO HODIN po činu našli faraóna studeného a ztuhlého u podstavce nové desky. Pátrání po vrahovi zůstalo bezvýsledné. Hrozilo, že počáteční zděšení přeroste v naprostý zmatek.

V té chvíli vystoupil Aj z ústraní. Svolal přední zástupce země a ukázal jim faraóna, kterého už Achnaton posvětil na vládce.

Tutanchatonovi byly téměř čtyři roky. V tomto věku už faraónové v dřívějších dobách nastupovali na trůn. Lidé se radovali, že se našlo východiště, a vzdávali úctu novému vládci. Pokládali za správné i to, že za něho Aj jako jeho vychovatel převzal vládu.

Tutanchamona pohřbili a Egypt se pomalu vrátil do stavu, kdy prospíval a byl v něm klid.

Aj hodlal zvolna navázat na dřívější stav a znovu rozšířit vědění o Bohu tak, jak nejlépe uměl. Momentálně se ale spokojil s tím, že do tohoto vědění stále hlouběji zasvěcoval mladého vládce. Chlapec nosil pod oděvem sluneční kotouč.

»Až budeš dost velký, abys mohl vládnout samostatně,« řekl mu Aj, »budeš smět nosit kotouč veřejně. Pak se také budeš muset nazývat jménem, které ti chtěl dát tvůj dědeček: Atonofis.«

Chlapec přikývl. Čím byl starší, tím více se obával doby, kdy se měl stát vládcem celé země. Maketaton ho utěšovala.

»Neboj se, pomohu ti,« usmála se. »Budeme společně pracovat na tom, co by pro tebe samého bylo příliš těžké.«

Opakovala to často a v Ajovi zesílila myšlenka, že by mohl mladého faraóna zároveň s tím, jak se ujme vlády, oddat s jeho spanilou společnicí. Blízké příbuzenství obou nepokládal za překážku.

Jeho slova však zaslechla i jiná žena; v ní vyvolala hněv a rozhořčení. Byla to kněžna Anchesenamon, která od náhlé smrti svého manžela myslela jen na to, jak by znovu dosáhla lesku a důstojnosti. Dokud nebyl faraón ženat, byla jako jeho matka trůnu nejbližší. Kdyby se nejdříve stal neomezeným vládcem a Aj by byl odsunut stranou, postarala by se již o to, aby měla největší vliv.

A teď chce tato malá, pouze z milosrdenství trpěná dívka zničit její plány? Nikdy!

Anchesenamon měla mezi Réovými kněžími důvěrníka, který jí byl bezpodmínečně oddán. Svěřila se mu se svými obavami a kněz jí slíbil, že až pro to nadejde doba, bude jednat v její prospěch.

TUTANCHATONovi šlo na dvanáctý rok. Chlapec byl přes veškeré úsilí stále ještě slaboučký a náchylný k nemocem. Jeho duch však zesílil, protože si ochotně osvojil, čemu ho Aj učil a co mu ukazovali jeho učitelé.

Nadešla doba, kdy se měl ujmout svého úřadu. Ode dne, kdy se měl ukázat lidu jako faraón, vládce celého Egypta, ho dělilo ještě několik týdnů.

»Copak nemáš radost?« jásala Maketaton stále znovu, když děti mluvily o blízké budoucnosti.

»Ne, nemohu se radovat. Hrozím se. Když pomyslím na to, že mám něco poručit, srdce se mi chce zastavit.«

Dívka to nemohla pochopit. Hledala pomoc, a proto se obrátila na Aje. Aj děti utěšil. Pověděl jim, že až bude Tutanchaton vládcem, bude mu on, Aj, stát jako rádce věrně po boku, pokud si to bude přát.

Tej už dlouho připravovala milující rukou nádherná roucha pro mladého faraóna a jeho manželku. Ještě nesměla nechat vyšít na hedvábné látky sluneční kotouč tak, aby byl viditelný, ale dala ho přišít vespod na skryté místo a utěšovala se tím, že až vládce dospěje, bude lidu opět zvěstovat pravou víru.

Milovala obě děti, jako by byly její vlastní. Její láska se mohla neomezeně projevovat téměř dvanáct let. Teprve v poslední době, kdy si kněžna Anchesenamon vzpomněla, že je matkou faraóna, musela být Tej opatrná.

Když kněžna vstoupila do komnat, Tej jako služebnici přehlížela nebo odsunula stranou. Ani Aje kněžna netrpěla a Maketaton si již zvykla na to, že v takových chvílích opustila místnost.

Pro chlapce byly tyto návštěvy nepříjemné. Většinou ho vyrušily z nějaké oblíbené činnosti nebo vážného rozhovoru. S matkou však nemohl mluvit o ničem, co hýbalo jeho duší. Mluvil proto jen málo a matka ho pokládala za mrzutého a málomluvného.

Dnes přišla, aby si s ním promluvila o jejich budoucím sídle. Věděla sice, že se bude muset v nejbližších dnech přestěhovat do paláce, ve kterém bydlela její matka, ale snad synovi dokáže tento unáhlený, dětinský sňatek rozmluvit. Pak by přestěhování nebylo nutné.

Připomněla mu, aby si uvědomil, že je ještě příliš mladý pro takový krok.

»Matko, když se ohlédneš nazpět na řady našich předků,« pronesl Tutanchaton tak horlivě, jak to u něho ještě nikdy nezažila, »neujde ti, že se několik faraónů oženilo v mém věku a že jejich manželství byla šťastná a požehnaná.«

»Kromě toho malého sirotka neznáš ještě žádné jiné děvče. Přijde čas, kdy budeš litovat, že ses tak brzy a nerozvážně spoutal.«

Tutanchaton zavrtěl hlavou.

»Ne, matko, dnes už vím, že bez Maketaton nemohu žít. Pokud si vzpomínám, byla to vždycky ona, kdo mi dodával sílu a sebedůvěru, kdo mi přinášel slunce a radost. Když je se mnou, připadá mi, že mohu lehčeji dýchat. Je jistě mým dobrým duchem, poslal mi ji samotný Bůh.«

»Co to vykládáš o Bohu?« zvolala kněžna, která se hluboce polekala. »Nechce se mi věřit, že by Aj využil svého úřadu, aby tvé srdce zmámil bludným učením!«

»Po této stránce můžeš být úplně klidná, matko!« V Tutanchatonově hlasu zaznívala důstojnost, kterou by v tomto neduživém chlapci nikdo nehledal. »Aj mě učil tak, jak musí být faraón vyučován. Nenašel bych lepšího učitele, než je on. Nezapomeň, že ho pro mě určil tvůj manžel, můj otec.«

»Proto buď podruhé opatrnější při výběru svých slov,« povzdechla si kněžna jen napůl uklidněná.

Bude si o tom muset promluvit s Thosisem, Réovým knězem. Možná zanedbala svou povinnost, že se dříve nestarala o to, jakým způsobem je faraón vyučován. Kromě Aje ale měl za učitele ještě tři horlivé Réovy kněze, takže v podstatě nemůže být nic pokazeno.

Rychle se uklidnila, jak to odpovídalo její povrchní povaze, a opět se

věnovala hlavnímu cíli své návštěvy. Poznala, že sňatek nemůže synovi rozmluvit. Ať tedy Thosis jedná, jak bude považovat za dobré. Začala hovořit o blížícím se přestěhování a zmínila se o tom, jak je pro ni těžké opustit palác, v němž strávila celý svůj život. Syn jí naslouchal bez zájmu; zdálo se, že se ve svých myšlenkách zabývá úplně jinými věcmi. Musela se proto vyjádřit zřetelněji:

»Nemyslíš, že je palác stejně jako předtím dost velký pro nás oba?« zeptala se lichotivě.

Mladý vládce se napřímil:

»Ne, matko, nemyslím. Nebudu již sám; bude se mnou manželka a pro její dvůr potřebuji místo. Když ti ale připadá opustit palác tak těžké, nařídím, aby moji rezidenci přemístili do paláce kněžny Nofre, než bude postaven nový královský palác.«

To byla řeč zralého muže. Anchesenamon se začala obávat budoucnosti. Co asi bude muset zažít?

Prozatím však dosáhla toho, oč usilovala: směla zůstat v paláci, a ostatní se již nějak zařídí. Poděkovala a opustila komnatu.

Když dorazila do své přijímací komnaty vybavené hýřivou nádherou, čekal v ní na ni Thosis.

Tak jako nikdy nedovedla svým chováním a jednáním projevít pravou důstojnost, tak také nikdy nezpozorovala, že lidé, kteří s ní přicházejí do styku, jí neprojevují úctu, jaká přísluší kněžně. Ani teď jí nepřipadalo divné, že se k ní kněz chová tak, jako by ho musela poslouchat.

»Čeho jsi dosáhla u chlapce, Anchesenamon?« zeptal se chvatně.

»Smím zůstat v paláci a toho si velmi cením.«

»Dokázala jsi svému synovi rozmluvit sňatek?«

»Ne.«

»Takže mi budeš vděčná za to, že jsem jednal sám. Maketaton už nezkříží tvou cestu.«

Tato slova padla chladně a výsměšně. Kněžna se otrásla hrůzou.

»Ty jsi dal dítě usmrtit?«

Thosis odmítavě pohlédl na Anchesenamon.

»Je proti naší úmluvě, aby ses dověděla, jaký osud děvče stihl. Nesmíš o tom nic vědět,« odpověděl.

JIŽ ZA NĚKOLIK hodin proběhla palácem a potom i celými Thébami zpráva, že Maketaton, faraónova budoucí manželka, zmizela!

Hledání a vyptávání nepřineslo výsledek. Služebnice ji viděly odejít do zahrady, ale ani tam po ní nebylo nikde ani stopy. Co se jí asi přihodilo? Toto milé, radostné děvče přece nemělo nepřátele! Palácová stráž byla faraónovi věrně oddána a Babylóňany dávno poslali domů.

Přišel kněz Thosis a zahrnul Tej prudkými výčitkami, že nechala faraónovu nevěstu samotnou. Vyprávěl, že ji potkal v zahradě, když vila věneček. Zpívala si a vůbec ho nezpозorovala. Proto se rozhodl, že promluví s Tejí. Budoucí vládkyně si musí brzy zvykat na doprovod a dvořany. Se svým varováním však přichází pozdě.

Tej si téměř zoufala.

Tutanchaton bouřlivě vyžadoval, aby jeho společníci našli, a Tej ho mohla uklidnit jen ujištěním, že si Maketaton šla lehnout, protože slunce příliš pražilo. Jednou se ale přece musí dovědět, že dívka zmizela. Tej se obávala toho, jaký dojem na něho zpráva o jejím zmizení asi učiní.

Druhého dne ráno se mladý faraón dověděl od jednoho úplně zděšeného sluhy, co před ním tajili. Napohled přijal zprávu velmi klidně.

Neptal se, jestli hledali na všech místech, ani kdy byla Maketaton viděna naposled.

Když mu Tej chtěla s pláčem celou událost podrobně vyličit, pokynul jí, aby mlčela. To rozechvělo věrnou služebnici víc, než by to dokázal mocný výbuch bolesti.

Když však uplynul opět jeden den, aniž byla nalezena jakákoliv stopa po dívence, začal Tutanchaton sám mluvit s Ajem o tom, co rozechvívalo jejich duše.

»Maketaton nás opustila. Zde na zemi ji už nikdy nespátříme,« rozhořčil se tichým hlasem.

»Ještě jsem se nevzdal veškeré naděje, můj faraóne,« snažil se ho Aj povzbudit.

»Proč se přetvařuješ?« přerušil ho Tutanchaton trpce. »Vím, že Maketaton unesli, aby zabránili mému sňatku. Moje matka se mi snažila rozmluvit tento krok, který jí byl nepohodlný. Když jsem zůstal neoblomný, stala se Maketaton obětí.«

Aj udiveně pohlédl na Tutanchatona. To již nebyl projev chlapecké měklosti, to byla řeč hodná faraóna. Jakoby v odpověď na Ajův pohled a na myšlenky, které v něm byly skryty, Tutanchaton řekl:

»Už nejsem chlapec, jímž jsem byl ještě před několika týdny. Bolest, kterou jsem prožil kvůli ztrátě své družky, a ještě víc hrůza z lidí přispěly k tomu, že jsem uzrál. Teď bych byl vládcem ve tvém smyslu, můj Aji.

Pevnost, ke které jsi mě chtěl vychovat, cítím už v sobě. Můj pozemský čas ale vypršel.«

»To nemůže rozhodnout žádný člověk!« prohlásil Aj důrazně. Když se však zadíval do bledého, téměř průsvitného obličeje, zmocnila se ho obava, že princ snad přece jen mluvil pravdu.

»Ne, člověk to nemůže rozhodnout, to rozhoduje Bůh,« pronesl Tutanchaton a téměř se pousmál, »ale někdy nám Bůh zjevuje svou vůli. Aji, neučil jsi mě nadarmo, že mám duchovního vůdce, se kterým jsem neustále spojen. Víš také, kdo jím je? Viděl jsi ho někdy?«

»Jak bych mohl,« odpověděl Aj zdrceně. »Duchovního vůdce cítíme, ale nevidíme ho.«

»Podívej se, Aji, mohu tě tedy trochu poučit: Já svého duchovního vůdce mohu vidět. Jestliže jsem s tebou o tom dříve nemluvil, bránila mi v tom ostýchavost. S Maketaton jsem o tom vždy hovořil. I ona viděla mého duchovního vůdce. Dnes ti mám od něho vyřídit vzkaz. Dávej dobrý pozor, Aji. Můj dědeček, Achnaton, k tobě mluví mými ústy.

Vzkazuje ti, že čas mého pozemského života uplynul. Ne, nepřerušuj mě, nejprve si vyslechni vzkaz! Až zde již nebudu žít, máš se v Egyptě ujmout vlády a snažit se dovést národ k tomu, aby byl navenek i vnitřně klidný. Nejdříve se musí opět připravit půda pro přijetí pravého učení. Nepřestávej hovořit o Bohu s těmi lidmi, kteří o Něm dosud vědí nebo po Něm touží.

Bůh sešle Egyptu ještě jednou pomoc a poskytne mu příležitost, aby Ho mohl nalézt a poznat. Do té doby nesmějí zhasnout plaménky doutnající pod popelem. Achnaton očekává od tvé věrnosti všechno, co se teď dá udělat pro jeho ubohý národ.

Aji, děkuji ti za tvou věrnost mně i Maketaton... Ano, jsem připraven!«

Dříve než mohl rozechvělý Aj přiskočit, zhroutil se faraón ve své lenošce. Jeho krásnou oduševnělou tvář pokryla smrtelná bledost.

Aj zavolal služebníky a ti odnesli Tutanchatona na jeho lůžko. Zároveň poslal pro lékaře, mohli však pouze konstatovat, že jeho srdce již nebije.

Z VĚRNOSTI ke svému pánu a vládci a z lásky k mladému faraónovi, který se mu stal synem, uchopil Aj otěže vlády pevně do rukou. Dynastie vymřela a nikdo neměl větší nárok na vládu nad Egyptem než on, jemuž Achnaton sám dal příkaz.

Lid s ním byl spokojen. Nepřál si nic jiného než klid po všech hrůzách,

které se přehnaly zemí. Z dřívějších urozených lidí jich žilo už jenom málo.

Kněží se drželi v pozadí. Zpočátku jim bylo vhod, že zemi nezachvátila vzpoura. Bylo nutno nejdříve vyčkat, kterým směrem se zestárlý Aj pusť. Změnu mohli provést kdykoliv.

Proto mu ponechali břemeno, které převzal zdánlivě dobrovolně, a byli rádi, že někdo, kdo znal staré obyčeje, zorganizoval důstojný pohřeb mladého faraóna. Pro jinocha, který chytrostí a krásou připomínal svého dědečka, totiž lidé opravdu truchlili. Vyprávěli si divy o jeho dobrotě a spravedlnosti.

Když Aj využil pokladu faraónů, aby poslednímu členu dynastie dal s sebou do hrobu bohatství, obával se, že narazí na potíže. Nikdo však proti tomu nic neměl. V lidech se hnul – většinou nepřiznaný – cit, aby byl v hrobce mladého faraóna zároveň umístěn pomník věnovaný Achnatonovi, který nebyl pohřben. Když lidé dospěli v myšlenkách až k tomuto bodu, přinášeli krásné věci, jež bylo možné sehnat.

Pouze matka zemřelého faraóna, Anchesenamon, tím byla pohoršena. Litovala každého kusu, který byl vzat z klenotnice a putoval do hrobky.

»Cožpak mám zůstat ve světě úplně oloupená a chudá?« zvolala pobouřeně, když na Ajův příkaz sluhové odnášeli zlatý trůn jejího otce.

Poslala pro Aje a zahrnula ho výčitkami.

Aj býval vždy trpělivý, skromný muž, který se jako poručník mladého faraóna nikdy zcela nezabavil zvyků poddaného. Teď tomu bylo jinak. S faraónskou důstojností získala i jeho bytost na důstojnosti. Klidně vyslechl prudké žaloby i zlobné řeči kněžny a nepřerušil ji ani slovem. Teprve když vyčerpána umkla, odpověděl s přívětivou vážností:

»Kněžno, nemáš právo na tyto věci, které patřily jen zesnulému faraónovi. Jestliže se jich vzdávám, aby zdobily hrobku posledního faraóna z rodu Thutmose, nemá nikdo právo mi do toho mluvit.

Uděláš lépe, když se pokud možno co nejrychleji přestěhuješ do paláce, ve kterém bydlela tvá matka a z něhož nebyl odnesen jediný kousek. Tento palác totiž potřebujeme celý pro ubytování cizích hostů, které očekáváme ke smutečním slavnostem. Později se má používat hlavně jako vládní středisko a potom již nebude vhodný k tomu, aby sloužil za obydlí kněžny.«

»Jak je možné, že se za toho chlapce budou konat tak neslýchaně velké slavnosti?« zeptala se stále ještě pobouřená kněžna.

»Bude pohřben se všemi poctami, které přísluší faraónovi,« zněla klidná

odpověď. »Pohřeb tvého dědečka, velmi ctěného Amenhotepa, nebyl o nic méně okázalý, konal se však v době před tvým narozením.«

»Ale co můj manžel, velký Tutanchamon?« zakoktala kněžna. »Jeho jste pohřbili, jako by byl obyčejným hodnostářem nebo rádcem.«

»On nebyl faraónem,« řekl Aj vážně. »Byl to vetřelec, který si nezískal ani lásku, ani úctu lidu. Strach, který u něho vyvolával, však po jeho smrti nepřestává.«

Když Aj odešel, zavolala Anchesenamon kněze Thosise. Přišel a usmál se jejím nářkům. To ji rozněžovalo ještě víc.

»Copak není nikdo, kdo by stál při mně?« zvolala pobouřeně. »Doufala jsem, že zaujmu první místo v říši, a místo toho mám klesnout, neznamenat nic a být nanejvýš ještě trpěna? Proto jsem dvakrát změnila svou víru? Proto musela Maketaton...«

»Dál už nic neříkej,« přerušil ji chladně kněz. »Co víš o Maketaton? Je v bezpečných rukou. Možná, že se v budoucnu stane nástrojem, jehož pomocí budeme moci celý národ přimět k poslušnosti. Je Achnatonovou vnučkou, na to nezapomeň.«

»Nevíš snad, že já jsem jeho dcera?« triumfovala na to Anchesenamon.

»Ty jsi vdova po Tutanchamonovi, kterého národ nenáviděl, vdova po Babylónanovi, takže jsi teď cizinka!«

»Thosisi, nebuď tak krutý! Neopouštěj mě! Pomoz mi v mé nouzi, místo abys mě přísnými slovy odmítal.«

»Kdo říká, že ti nechci pomoci, kněžno? Ale nejdříve musíš pomoc cítit jako to, čím je: dobrotou a milostí, ne právem, které ti patří.«

»Prosím tě, Thosisi, pomoz mi! Prokážu ti také svou vděčnost.«

»Tak poslyš, co jsem už pro tebe učinil. Vládce Chetitů má dospělého syna, který bude jeho následníkem. Má ještě jednoho syna; ten je sice podstatně mladší než ty, ale to teď nesmí být na překážku. Jestliže se s tebou chetitský princ ožení, stane se tak egyptským faraónem. Takovou příležitost si nikdo nenechá ujít! Poslal jsem tvým jménem posla k chetitskému vládci a nabídl jsem jeho synovi tvou ruku. Za několik týdnů může dojít odpověď.«

»To jsi učinil, aniž ses mě zeptal?« vypravila ze sebe zajímavě kněžna.

»Protože tě znám a znám tvé ctižádostivé srdce, Anchesenamon. Tímto sňatkem se staneš doopravdy vládkyní Egypta, a protože faraón dosáhne trůnu tvým prostřednictvím, bude se také ve všem podřizovat tvé vůli.«

»Ale faraónem je přece Aj,« namítla Anchesenamon, která již byla napůl získána. »Nebude chtít ustoupit kvůli nějakému cizinci.«

»Podle zákonů země bude muset ustoupit,« usmál se vítězoslavně Thosis. »Jestliže se provdáš ještě před pohřbem mladého faraóna, bude mít tvůj manžel přednost před Ajem. Nesmí nastoupit na trůn, dokud nebude faraón pohřben. Mezitím bude jen regentem a po narození zákonitého uchazeče se bude muset vzdát své hodnosti. Celý postup jsme dobře promysleli. Je ve tvém vlastním zájmu, aby se slavnosti protahovaly tak dlouho, jak jen bude možné. Takže se nezdráhej vydat poklady, které jsou od tebe požadovány. Sama přines, co je drahocenné a nádherné. Protože se to musí před uložením do hrobky vyleštit a co nejkrásněji připravit, pomůže každý kousek prodloužit lhůtu.«

To pochopila i Anchesenamón, přece jen se v ní však ozvala žádostivost a projevilo se její lpění na majetku.

»Nemohu vstoupit do nového manželství zchudlá,« namítla vzdorovitě.

»Kdo to žádá? Zůstane ti ještě dost! Nesmírné bohatství faraónů přece tvým prostřednictvím přejde na tvého manžela. Kromě toho...« – a v tom okamžiku zvedl Thosis ruku, aby naznačil, že to, co má v úmyslu říci, je velmi tajné – »kromě toho nebudou poklady v hrobce o nic méně tvé než předtím. Cožpak jsi ještě nikdy neslyšela, že hrobky bývají vyloupeny? Je tvou věcí a věcí tvého manžela, abyste se v příhodný čas opět pokladů zmocnili.«

Nyní se rozptýlily i poslední pochybnosti kněžny. Netrpělivě čekala na návrat posla. Ale týdny plynuly a posel se neobjevoval. Asi se mu cestou něco přihodilo.

Vyslali nového posla, jehož doprovázel větší počet vojáků. Tentokrát totiž nemuseli jednat tak tajně. Kněžna mohla kdykoli vyslat posla do jiné země, a dokud byl Aj pouze regentem, musel trpět její samostatné jednání.

Den před pohřbem se poselstvo vrátilo. Přineslo dopis od chetitského vládce, v němž jeho syn děkoval za nabídku k sňatku. Do světa se dostaly špatné zvěsti o Egyptu. Zem tone v krvi a zjevně na ní spočívá hněv bohů. Syn proto chce raději žít jako prostý pomocník svého bratra, než být faraónem v takové zemi.

Tím pohasla i poslední naděje Anchesenamón, její ctižádostivé plány byly zmařeny. Pohřeb mladého faraóna se konal s neslýchanou okázalostí a na egyptský trůn nastoupil Aj. Několik let vládl Egyptu jako spravedlivý a míruplný vládce.

Kněží však vyvíjeli podvratnou činnost. Čím otevřeněji se Aj a s ním část národa hlásili k Atonovi, tím větší úzkost kněží cítili. Museli mít no-

vého faraóna a jejich volba padla na Haremheba, bývalého velitele stráže. Nedávno se vrátil z Babylónie, kam uprchl po požáru.

Přišel v nejistotě, zda jeho neblahá přísaha je zapomenuta a jestli se může v Egyptě ukázat. A místo očekávaného pohrdání našel otevřenou náruč a nabídku, aby přijal královskou hodnost! Byl ihned ochoten ujmout se úřadu, pouze se obával Aje. Aj nebyl muž, který by si dal něco vyrvat z rukou.

Ale i o to se kněží postarali. Sotvaže se Haremheb vyjádřil, že kdyby již Aje nebylo, ujal by se vlády, oznámili mu, že Aj byl sprovozen ze světa. Přes odpor lidu se Haremheb prohlásil faraónem, neúprosně potlačil veškerá vzbouření a zavedl Egypt na cestu, která směřovala stále hlouběji do temnot a zkázy.

DRUHÝ DÍL

A KDYŽ PŘIŠLO SLOVO PRAVDY

1. NEZNÁMÉ ZE ŽIVOTA SYNA BOŽÍHO JEŽÍŠE

KRÁSNÝ LETNÍ den se chýlil ke konci. Sluneční paprsky dopadaly šikmo na lesknoucí se hladinu jezera a zalévaly okolní krajinu zlatou září.

Po silnici kráčel hluboce zamyšlený poutník. V pravé ruce držel dlouhou hůl, levá ruka visela lehce dolů. Jeho pohyby byly nenucené a ušlechtilé. Nohy téměř nezanechávaly stopy v prachu silnice.

Proti němu se blížilo bečící stádo ovcí, které hlídali dva velcí psi. Pastýř šel unaveně za stádem.

Poutník ustoupil stranou, aby uvolnil cestu zvířatům. Přivětivě na ně pohlédl. Zdálo se, že zvířata cítí dobrotu, protože přicházela jedno za druhým a tlačila se k němu. Několik jehňat se u něho zastavilo. Krásně zformovanou rukou zlehka pohladil jejich hlavičky porostlé vlnou a zvedl nejmenší z nich na ruku.

Pastýř došel k poutníkovi, pozdravil ho a zvědavě si ho prohlížel.

»Ty máš tak rád zvířata, cizince?« zeptal se udiveně. »Moje ovce bývají plaché. Nebo jsi také pastýř?«

»Snad jím jednou budu,« usmál se muž a postavil zvíře opatrně opět na zem.

Teprve nyní pastýř spatřil, jak je poutník mladý. Zdálky ho pokládal za staršího, zralého muže. Jeho úzký obličej měl pravidelné, ušlechtilé rysy. Vlasy a vousy byly upravené, vypadaly však, jako by již dlouho neviděly nůžky. Možná, že složil nějaký slib.

»Jak se jmenuje městečko tamhle u jezera?« zeptal se mladý muž.

»Tiberias.«

Poutník vlídně poděkoval, rozloučil se a statným krokem se vydal k městečku. U jezera si hrály děti, ale když se přiblížil, téměř nezvedly oči. Byly na neznámé lidi zvyklé. Zastavil se u nich a pozoroval, jak si hrají. Nijak se při hraní nedaly rušit.

Chlapci vyhloubili v písku mělkou jamku a snažili se ji naplnit vodou.

»Půjč mi svou hůl,« oslovil náhle jeden z nich přihlížejícího muže.
»Chci její pomocí udělat stružku až k jezeru.«

Mladý muž ochotně předal hůl chlapci do rukou, zároveň ho však s úsměvem poučil, že voda rozhodně nikdy nepoteče do kopce. To hoch pochopil, ale nespokojil se s tím.

»Poprosím Boha, aby způsobil, že voda poteče jiným směrem,« pronesl důležitě. »Jsem synem kněze, takže mě Bůh vyslyší.«

»Dítě,« polekal se poutník, »jak můžeš říci něco takového! Myslíš si, že kvůli nějaké hře změní Bůh své pravěčné zákony?«

»To není kvůli nějaké hře,« bránilo se dítě svěhlavě, »ale proto, aby ukázal svou moc. Když je všemohoucí, musí to udělat.«

»Jak zpívali velcí, tak cvrlikají mladí,« povzdechl si muž. Pak však vlídně pravil chlapci, který k němu rozmrzele vzhledl:

»Bůh je tak vznešený, že nemá zapotřebí dokazovat lidem svou moc. Mohli by o ní vědět dost, kdyby chtěli věřit.«

»Máš pravdu, cizinče,« ozval se hlas jakési paní, která k nim během jejich rozhovoru přistoupila a zaslechla poslední věty. »Benjamine, není správné, že tak mluvíš,« pokárala chlapce, který se jí chytil za sukni a s napůl kajícím, napůl polekaným »maminko« se k ní přitulil.

»Nehněvej se na to pošetilé dítě pro jeho řeči,« prosila paní. »Jsi na cestách. Jak daleko chceš ještě dnes dojít?«

»Jen tamhle k tomu městečku, pokud tam najdu nocleh,« laskavě odpověděl muž.

»Pojď se mnou k nám domů. Můj muž je knězem a při rozmluvě s ním alespoň zapomeneš na chlapcovy nezralé řeči.«

Paní to pronesla svěže znějícím hlasem; bylo zřejmé, že má radost, že může něco nabídnout. Poutník poděkoval a všichni tři se společně pustili úzkou cestou vedoucí k západní řadě domů.

Tiberias bylo rybářské městečko. Ložky ležely na břehu, pohoupávaly se i na jezeře. Rybáři snímali usušené sítě, aby je na noc vrhli do jezera. Zdálo se, že se to cizinci, který něco takového asi ještě nikdy neviděl, líbí. Přívětivě se ptal chlapce na různé věci, takže ten ztratil ostych a odpovídal.

Došli k čistému domu se zahrádkou.

»Jak je to krásné!« podivil se host a sklonil se k pestrým květinám.
»Takovou zahradu máme doma také.«

»A kde jsi doma?« zajímalo paní.

»V Nazaretě. Jsem Ježíš, nejstarší syn tesaře Josefa.«

»Tak tedy vstup, Ježíši. Ať se ti u nás líbí. Můj muž se někam vypravil a přijde až později.«

Přinesla hostu mléko, chléb a ryby a přichystala mu – byl již unaven – lůžko na noc.

NAZÍTRÍ SE KNĚZ procházel s hostem po zahrádce a čile s ním rozprávěl.

»Měl jsi zřejmě dobré učitele, Ježíši,« vyslovil svůj názor Gideon. »Jsi dobře vyškolen a také jsi mnoho četl, jak se mi zdá. Škoda, že při tomto bohatém věděni nehodláš někde nastoupit jako chrámový pomocník.«

Pohlédl na Ježíše, jako by očekával, že s ním bude souhlasit nebo mu podá bližší vysvětlení. Ale nedostal odpověď. Proto začal znovu:

»Co zamýšlíš podniknout v nejbližší době?«

Zatímco Ježíš očividně hledal slova, aby svému hostiteli objasnil svůj úmysl, kněz pokračoval:

»Ježíši, k otázce mě nepřiměla zvědavost. Líbíš se mi a při své práci bych mohl dobře upotřebit pomocníka. Chtěl bych ti nabídnout, abys u mě zůstal za mzdu. Nemusíš se hned rozhodnout. Zítra bude zvláště mnoho co dělat. Jestliže bys mi při tom chtěl pomoci, mohl bys ihned poznat, o jakou práci se jedná. Tak co myslíš?«

Gideon mluvil velmi srdečně. Ježíš to cítil, a proto souhlasil s tím, že bude knězi v příštích dnech pomáhat. Snad zde bude moci nalézt začátek úkolu, který má od nynějška naplňovat jeho život.

Kněze zavolali domů. Ježíš zůstal na zahradě a přemýšlel o jeho slovech.

V osamělosti pouště získal jistotu o tom, kdo je a k jakému účelu ho jeho Otec poslal na zemi. Věděl, že má lidem přinést ztracenou pravdu, zasypané věděni o Bohu, aby je zachránil před zkázou.

Jak se však má k lidem přiblížit? Jak to udělal Jan? Má ho navštívit a zeptat se ho? Častokrát o tom uvažoval, ale vždy dospěl k závěru, že nemůže jít stejnou cestou jako on.

Jeho myšlenky přerušil dětský smích. Ze silnice k němu přibíhal Benjamin a obskakoval ho mladý nešikovný pes. Oba se bez dechu zastavili u zamyšleného hosta. Ježíš je vlídně pozdravil.

Za chvíli se k nim připojila chlapcova matka. Chystala se navštívit jednu nemocnou ženu a vyzvala Ježíše, aby ji doprovodil. Rád souhlasil, přestože ho Benjamin prosil, aby zůstal na zahrádce a dokončil nádherný příběh, který začal ráno vykládat.

Cestou knězova žena Ráchel vyprávěla o nemocné ženě. Je to vdova a už

třetí rok živí prací svých rukou sebe a sedm svých dětí, které jsou dosud malé. Teď leží nemocná s vysokou horečkou a není naděje, že se uzdraví.

»Lékař se domnívá, že kdyby mohla spát, bylo by jí pomoheno,« skončila paní s povzdechem.

Vstoupili do nízkého domku, který byl v důsledku dlouhé nemoci ženy trochu zanedbaný. Nemocná, celá vyhublá a rozpálená horečkou, sebou házela na lůžku. Oči jí plály; pronikavým pohledem utkvěla na muži, který vstoupil dovnitř.

»Kdo je to?« zeptala se chvatně.

»Náš host,« odpověděla Ráchel vlídně. »Je to učený rabín.«

»Pane,« zvolala nemocná hlasitě, »když jsi tak učený, pověz mi: kde najdu ve své nemoci Boží dobrotu? Už teď chátrá domácnost i dům, a když budu muset zemřít, zůstanou děti bez pomoci a bez ochrany.«

Další slova přerušil vzlykot. Ježíš tiše přistoupil k lůžku.

»Ženo,« odpověděl měkkým hlasem, »Bůh je spravedlnost. Vzpomeň si, zda není ve tvém životě něco, co jsi udělala špatně. Nezasloužila sis někdy Boží trest?«

»Proč se tak ptáš? Vždyť víš, že tomu tak je! Odkud to víš, jsi přece cizinec?« vyrazela ze sebe paní bez dechu otázku.

»Vím, že to jinak není vůbec možné. Ale teď mi dovoľ, abych se zeptal: není ti líto, že jsi tak jednala? Chceš se vždy snažit žít podle Božích přikázání?«

Nemocná upřela široce rozevřené oči zplna na Ježíše:

»Nemohu již téměř dál, tak mě tíží lítost. Určitě už nikdy neudělám nic podobného.«

»Tedy věz, že ti Bůh odpouští, neboť On není jen spravedlnost, ale i dobrota a milosrdenství. Spi a přijmi ve spánku sílu, kterou potřebuješ ke své další cestě.«

Během řeči položil Ježíš pravici na čelo a oči nemocné. Když ji za několik okamžiků odtáhl, ležela žena se zavřenýma očima a klidně oddechovala. Ráchel udiveně hleděla na míruplný obraz.

Tichými kroky opustili oba domek. Sotva však byli mimo doslech, vyrazilo to z Ráchel:

»Pane, kdo jsi, že dokážeš něco takového? Jak můžeš hovořit tak určitě? Mluvíš, jako bys znal Boha.«

»Ty ho neznáš, Ráchel?« zeptal se Ježíš místo odpovědi. »Cožpak o něm nepsali proroci? Nemáte ho zobrazovat, protože by se jen zpozemštilo to, co je Božské. V duchu si však o něm můžete utvořit obraz!«

»Pane, ty jsi jiný než lidé, které znám! Je dobře, že chceš u nás zůstat, abychom se od tebe mohli učit.«

Příštího dne se po celé Tiberiadě rozšířila zpráva, že se vdova uzdravila poté, co ji navštívil cizinec z Nazaretu. Gideonovi to bylo nepříjemné. Byl mužem, který se rád vyhnul jakékoliv pozornosti, a nyní host přispěl k tomu, že se jeho dům stal středem velkého rozruchu.

Jak je dobře, že Ježíš nesouhlasil s tím, aby byl jeho pomocníkem. Několik dní se musí nápor zvědavců a lidí hledajících pomoc vydržet. Pak chtěl mít Gideon opět klid, na který byl zvyklý. Napřed se ale Ježíše ještě zeptal:

»Ježíši, pověz mi, jak jsi dokázal tu ženu uzdravit? Jak jsi mohl vědět, že ji něco tísní, a jak jsi jí mohl slíbit Boží odpuštění?«

»To je mnoho otázek najednou. Pokusím se na ně také najednou odpovědět,« pravil Ježíš. »Podívej se, Gideone, když nějakým člověkem nemoc tak ořese, je to znamení, že ho tíží svědomí. To jsem viděl i u této nemocné. Jestliže jsem jí chtěl pomoci, musel jsem nejdříve uklidnit její duši. Pro hříšníky, kteří upřímně litují svých chyb, je však Boží odpuštění jistě.«

»To zní velmi jednoduše, jak to říkáš,« pronesl Gideon zamyšleně, »ale musím se tě ptát ještě dál. Když jsi na ni vložil svou ruku, jaká síla zapůsobila, že žena usnula?«

»Síla Boha a Pána,« odpověděl Ježíš zcela prostě. Ve způsobu, jakým vyslovil tato slova, však bylo něco, co kněze přimělo, aby zmlkl.

JEŽÍŠ SE ZDRŽEL v domě kněze ještě dva dny. Potom se s díky rozloučil a putoval dál podél jezera. Měl radost, že začátek byl učiněn. Již k němu přicházeli muži i ženy a tázali se ho na radu. Mysleli si, že kdo pomohl jednou, může pomáhat a bude pomáhat i dál. A nemýlili se. Pokud se neptali z plané zvědavosti, odpověď dostali.

Gideonův dům však zel prázdnotou, kterou si nikdo nechtěl připustit. Zdálo se, jako by s Ježíšem odešlo teplo a sluneční záře. »Čím to je?« ptal se kněz sám sebe. Přece jen se měl předtím pokusit přemluvit hosta, aby zůstal.

OD CHVÍLE, KDY Ježíš přišel ke Genezaretskému jezeru, uplynul dlouhý čas. Stále ještě putoval podél jezera, na jehož protější břeh se téměř nedalo

dohlédnout a které se mu zalíbilo. Snad to byla voda, jež na něho po pobytu v suché poušti působila tak blahodárně, snad to byla i hladina jezera, která každého, kdo se nad ni naklonil, tak čistě a jasně zrcadlila.

Kdykoliv se Ježíš vydal dále do země, vracel se stále znovu k jezeru, aniž se ptal, co ho přitahuje. Těšila ho čilá činnost rybářů, kteří mu tím, jak byli spjatí s přírodou, připadali mnohem méně zkřivení než jiní lidé. Rozuměli větrům i počasí a dobře znali vlny i příboj. Zato však bylo obtížné dát se s nimi do hovoru.

Jestliže Ježíš položil někomu otázku, dostal většinou přívětivou odpověď, ale nedalo se na ni navázat; nebylo možné spřádat nit hovoru. A ještě méně často přišel někdo z těchto mužů k Ježíši s nějakou otázkou.

Přesto se jednou zrána k Ježíši, když krácel k jezeru, přidal jeden dosud mladý rybář. Bylo snadné poznat, že ho k tomu přimělo obtížené srdce, neodvážil se to však vyslovit. Ježíš neprojevil snahu mu pomoci a nepro nesl ani slovo. Co chce rybář říci, musí vyslovit sám, zcela neovlivněně.

Několik minut kráčeli vedle sebe, až se konečně muž zeptal:

»Jsi ten, který pomáhá lidem?«

Ježíš měl z této otázky radost: chce být přece pomocníkem a blaze těm, kdo to poznají. Proto vlídně odpověděl stručným »ano«.

»Slyšel jsem, že za to nebereš peníze,« zkoumal muž dál. »Takže to děláš z opravdového chtění pomáhat, a ne kvůli vlastnímu prospěchu.«

Ježíš na to mlčel a muž pokračoval:

»Potřebuji pomoc. Můj dědeček a otec byli rybáři jako já. Oba zahynuli v bouři. Naše jezero není vždycky přívětivé, umí být taky rozbouřené a běsnit. Narodil jsem se den potom, co se můj otec utopil. Moje matka se srdcem plným úzkosti složila slib, který jí předříkávala jedna stará žena: už nikdy, pokud bude živa, se nebude modlit k Bohu, jen když za to budou neviditelné síly ochraňovat na jezeře jejího syna. A tímto synem jsem já, rabíne.

Pokud si vzpomínám, moje matka nikdy nenavštěvovala chrám a nikdy mně nevyprávěla o Bohu. Co o něm vím, slyšel jsem od jiných chlapců. Když před dvěma roky za nevýslovných muk a strachu umírala, svěřila se mi, co na sebe vzala, aby mne uchovala naživu. Od té doby už pro mě nemá život cenu.

Ke kněžím nemohu jít, klnou mně i mé matce, že jsme se vyhybali chrámu. Rabíne, snažně tě prosím, pomoz mi z tísně, kterou mám v srdci!«

Muž to myslel se svou prosbou vážně. Po tvářích se mu řinuly slzy a vztáhl ruce k Ježíši.

Ježíš byl hluboce rozechvěn. Že je něco takového mezi lidmi možné! Že matka za to, aby se jejímu dítěti dařilo v pozemském životě dobře, je může připravit o jeho věčnou spásu! Zhrozil se. Pak ale pohlédl jasným zrakem na prosebníka a s porozuměním odpověděl:

»Chudáku, jak jsi asi trpěl!«

Muž očekával všechno jiné: plísňení, hněv i opovržení! Tato dobrota ho zasáhla do hloubi srdce. Ježíš však již mluvil dál:

»Co učinila tvá matka, učinila v nevědomosti. Nesuďme ji. Nyní poznala svou chybu a bude se muset velmi snažit, aby ji odčinila. Ty ale začni nový život. Nechej si vyprávět o Bohu a žij v jeho věčných zákonech. Ještě není pozdě k obrácení.«

»Chtěl bys mi vyprávět o Bohu?« zeptal se muž pokorně.

»Učiním tak rád,« pravil Ježíš potěšen. »Jestliže dnes u mne můžeš zůstat, ukáži ti Boha, jaký je.«

Tento a následující den putoval Ježíš s rybářem Bartolomějem a učil ho. Pak se rozloučili a Bartoloměj se vrátil ke svému člunu. Se začátkem nového života to myslel tak vážně, že o několik měsíců později přišel opět k Ježíšovi a prosil ho, aby směl zůstat stále u něho. Ježíš ho proto přijal mezi své učedníky.

JEŽÍŠ PUTOVAL dál po břehu jezera směrem k Magdale. Všude nacházel znamení Boží všemohoucnosti a dobroty. Každá květina, která rozvíjela své květy a voněla, každý pestrý motýl poletující kolem ní, každé zvířátko, jež zkřížilo jeho cestu, to vše vyprávělo o vůli Stvořitele, aby byl svět krásný.

Jedině lidé netušili nic o lásce a milosti svého Boha, nerozuměli darům, které dostávali z jeho ruky. Malý člověk, dítě, by musel být korunou stvoření – ale jak vypadala většina dětí?

Právě potkal skupinu chlapců a děvčat. Podíval se na ně. Jak byly jejich obličeje staré, jaké měli pronikavé oči a jak nepěkné pohyby! Ježíšovo srdce naplnilo velké slitování: kolik špatného z dřívějších pozemských životů na nich ještě lpí!

Současně s tímto poznáním si plně uvědomil svůj úkol: toto lidstvo by muselo podlehnout rozkladu a zaniknout dávno předtím, než bude moci přijít Syn Člověka provést soud. Proto, jedinež proto byl seslán on, aby zadržel předčasný zánik lidstva.

Cítil vnitřní popud, aby se přiblížil k těmto maličkým. Vlídne na ně zavolal:

»Děti, chcete slyšet příběh?«

Děti se na něho udiveně podívaly. Možná, že k nim ještě nikdy nikdo nepromluvil tak dobrotivě. Ježíš se posadil na kámen u cesty a přitáhl jednoho chlapce k sobě. Několik dalších se k němu přiblížilo, zatímco asi polovina zůstala stát v hloučku na silnici.

Ježíš se zdánlivě nestaral o váhavé děti a začal vyprávět, jak to dělával doma u svých sourozenců. Jeho slova dosud neztratila své dřívější kouzlo, jímž působila na dětská srdce: děti naslouchaly se zářícíma očima.

Nepěkné rysy jejich tváří se uvolnily a získaly na půvabu; zmizela z nich předčasná rozumová vyspělost. Jedno dítě za druhým přicházelo z hloučku na silnici a sedalo si Ježíšovi k nohám.

Jen jediný hoch, který stál delší dobu úplně sám, se nemohl odhodlat udělat těch několik kroků. Očividně bojoval sám se sebou, zdálo se však, že si ho nikdo nevšímá. Náhle se sehnul, zvedl kámen, který byl pro dětskou ruku příliš těžký, a nešikovně jej hodil na Ježíše. Kámen se minul cíle a chlapec utekl. Ostatní děti se lekly; několik jich začalo plakat a jedno děvčátko hlasitě zvolalo:

»To je zlý hoch!«

Ježíš se zadíval na děvčátko.

»Myslím, že je to ubohé dítě, které neví, co je dobré a co zlé. Musíte k němu být milí, aby se to od vás naučilo!«

Ježíš vyprávěl dál, jako by se nic nestalo. Viděl však, že se malý provnílec, který se dopustil špatného činu, příkrádá k nim. Ježíše ani na okamžik nenapadlo, že by hoch chtěl hodit ještě jednou.

Když dovyprávěl příběh, mluvil s dětmi o tom, jak by to bylo zlé, kdyby kámen někoho z nich zasáhl, a jak by z toho asi byl hoch smutný. Vyzval děti, aby si vždy rozvážily, jak budou jednat, a nedělaly bez zábran to, co je právě napadne.

Zatímco mluvil, uslyšel tichý vzlykot. Pak se mu zezadu položila na rameno dětská ruka, uslzená tvář se přitiskla k jeho tváři a dětský hlas řekl:

»Odpusť mi to, dobrý muži!«

Ježíš se plný radosti obrátil ke zkroušenému hochovi.

»Tak je to správně,« povzbudil ho. »Když uděláme něco špatného, musíme se ihned pokusit to napravit. Už na to nemysleme.«

»Byl jsem ale horší, než si myslíš,« vzlykal hoch. »Hodil jsem po tobě, protože – protože jsi tak dobrý a krásný.«

Ježíš se zděsil. Tak hluboko může temno proniknout dokonce až do dětského srdce? Vzápětí ho však napadla potěšující myšlenka, že dítě samo

cítí, jak špatně jednalo, a že přiznalo chybu. Tomuto hochovi by se mělo ještě pomoci.

Ježíš se rozhodl, že se nechá dovést k jeho rodičům. Když se ho zeptal, kde bydlí, chtěla ho doprovodit celá skupina. Obskakován jásajícími dětmi, které již byly důvěřivé, kráčel k osadě.

Jako Zadokův rodný dům mu děti ukázaly ošklivou, nečistou chatrč.

»Nechod' tam, pane,« obrátilo se na něho jedno starší děvče. »Ušpiníš si svůj čistý oděv.«

Ježíš chtěl odpovědět, vtom však vyšla z domu žena a nevrlym hlasem se zeptala, co si přeje. Děti kromě Zadoka ustoupily dozadu. Když viděly, že se Ježíš chce dát se ženou do řeči, odběhly. Ježíš poprosil o doušek vody.

Žena na něho nedůvěřivě pohlédla.

»Tady v osadě je mnoho lepších domů. Proč se nezeptáš tam? My jsme chudí.«

»Ne tak chudí, abys mi nemohla podat sklenici vody. Potkal jsem Zadoka a šel jsem s ním.«

»Tak ať ti vodu přinese on,« rozhodla žena, jejíž nedůvěra rostla.

Co chce ten vznešený muž? Upřeně na něho hleděla.

Zadok se rychle vrátil.

»Pane, voda je čistá a dobrá, sklenici jsem umyl.«

Ježíš poznal, jakou péči jejímu umytí hoch věnoval, a usmál se na něho. Pak žíznivě vypil sklenici do dna a obrátil se k ženě, která stále ještě stála na místě.

»Mohl bych později dostat trochu chleba a snad i lůžko na noc?« zeptal se mírně. »Mám peníze a mohu ti to zaplatit.«

Zadokovi zazářily oči: ten dobrý muž u nich chce zůstat! Jemu není příliš špatná chýše, ze které si ostatní děti stále jen tropí posměch!

Žena však odpověděla téměř nevraživým tónem:

»Přistřeší si hledej někde jinde, když za ně můžeš zaplatit. My máme nejhorší dům v celé osadě, to není nic pro tebe.«

»Maminko!« zvolal hoch bolestným hlasem. Otočila se k němu.

»Co chceš?« zeptala se příkře. »Vidíš přece, že nechci mít toho cizince u nás!«

»Maminko, děláš to stejně, jako jsem to udělal já,« plakal Zadok. »Protože byl tak jasný a světlý, že jsem si vedle něho připadal ubohý a temný, hodil jsem po něm těžký kámen.«

»To jsi udělal?« bědovala matka, ale hoch se nedal přerušit.

»Ty jsi jako já, maminko. Protože je tak znamenitý, stydíš se před ním a vykazuješ ho z našeho domu.«

Ve tváři ženy byla patrná změna. Její mrzuté rysy se uhladily a oči se jí rozšířily údivem. Náhle se rozplakala i ona.

Ježíš stejně vlídně opakoval svou prosbu. Zadok ho chytil za ruku a táhl ho přes práh. Žena se vzlykotem řekla:

»Pane, ještě nikdo ke mně nebyl tak hodný jako ty. Kdyby byli všichni lidé takoví, byla bych možná lepší i já. Jestliže chceš vzít zavděk naší chýši, budiž požehnanou hodina, kdy jsi do ní vstoupil.«

Když Ježíš překročil práh, ovanul ho špatný, spotřebovaný vzduch. Nízka místnost se podobala spíše stáji než lidskému obydlí. Byla v ní taková tma, že host nemohl zpočátku nic rozeznat. Žena však otevřela malé okénko, kterým mohl proudit dovnitř vzduch a světlo. Pak hned začala sbírat hadry a různé věci ležící na zemi. V té chvíli se z jednoho rohu místnosti ozval unavený hlas:

»Co to děláš, Tafat? Často jsem tě prosil, abys trochu uklidila, ale nikdy jsi to neudělala. Jak tě to teď napadlo?«

Žena neodpověděla a horlivě pracovala dál. Ježíš přistoupil k lůžku v rohu místnosti a našel tam vyhublého, ještě ne starého muže, který byl velmi nemocný. Vlídne uchopil jeho ruku a pravil:

»Musím ti poděkovat, že smím být hostem ve tvém domě.«

»Už dlouho jsme neměli hosta,« přiznal muž mdlým hlasem. »Obávám se, že se ti u nás nebude líbit.«

Pak vyprávěl Ježíši, že při práci utrpěl úraz a je již mnoho let nemocný. Jeho žena musí pracovat u sousedů na poli, aby vydělala pro rodinu na živobytí. Na práci v domácnosti je potom příliš unavená a ztratila radost z domova. Také Zadok vyrůstá bez výchovy a je úplně zanedbaný.

»Kde je ten hoch?« zeptal se úzkostlivě. »Copak nepřišel s tebou?«

Ježíš se pátravě rozhlédl kolem sebe a viděl, že místnost vypadá úplně jinak. Žena svou pílí způsobila za chvíličky pravý div.

A již vstoupil do místnosti i hoch a spěchal na otcovo zavolání k jeho lůžku. S vlasů mu kapala voda, jak se byl u studny umýt. Otec udiveně hleděl na hosta, který to způsobil.

Ježíš toho nedbal. Mluvil s ním dál a tázal se ho na Boha. Ukázalo se, že muž je velmi sečtělý a dobře vyškolený. Během dlouhé nemoci však samým naříkáním zapomněl myslet na Boha. Zahanbeně to přiznal.

»Podívej, příteli,« řekl Ježíš, »vytýkáš své ženě, že se kvůli samým starostem o vaše živobytí nestarala o prach a špínu ve vaší domácnosti. Co

jiného jsi dělal ty? Vědění o Bohu v tobě pokrývá prach, protože ti kvůli tvým bolestem již nezbyla žádná myšlenka na Pána světa.

Ona v pošetilem nerozumu uzavřela přístup světlu a vzduchu, i když to věděla lépe. Ty jsi stejným způsobem zabraňoval Božskému Světlu a tím veškeré vnitřní pomoci přiblížit se ke tvému lůžku. Mohl jsi zde v bezpečí a klidně ležet a poznávat, co ti Bůh chce touto nemocí říci, kdyby tvoje myšlenky směřovaly k němu! Kolik útěchy ti mohly poskytnout žalmy!«

Žena poprosila Ježíše, jestli by s ní a se Zadokem nepojedl. Host přistoupil ke stolu, vzal chléb a modlil se. Potom jedli a při skrovném jídle se rozveselili.

Ježíš sám připravil misku s chlebem a mlékem a přinesl ji nemocnému. Když mu ji podával, viděl, že má obličej smáčený slzami. Později Ježíš proslovl žalm a konečně se odebrali na lůžka.

Pro Ježíše bylo připraveno čisté lůžko v rohu místnosti. Paní spolu s hochem odešla spát zřejmě do stáje.

Sotvaže se host druhého dne ráno probudil, zavolal ho nemocný k sobě.

»Pane, celou noc jsem přemýšlel o tvých slovech. Vím, že jsi mluvil pravdu, a ode dneška chci změnit svůj život. Snad mi Bůh odpustí a dovolí, abych našel požehnání, o kterém jsi mluvil.«

»Bůh ti jistě odpustí, jestliže to s polepšením myslíš skutečně vážně,« zněla vlídná Ježíšova odpověď.

Ještě jednou pojedl s těmito lidmi a pak se rozloučil. Paní mu děkovala a slíbila, že se bude o domov starat lépe.

Na ta slova Ježíš pravil:

»Za několik týdnů se vrátím a uvidím, zda jste dodrželi slovo.«

Bylo to řečeno tak dobrotivě, že muž i žena s velkou radostí slíbili, že budou kdykoliv připraveni na návštěvu. Zadok ještě dlouho poskakoval vedle Ježíše a i on slíbil, že se polepší.

Uplynulo několik měsíců a Ježíš opět zaklepal na dveře chýše. Nemocný slabým hlasem zavolal, ať vstoupí. Byl sám, ale místnost byla v tak dobrém stavu, jak to jen bylo při velké chudobě možné. Na tváři nemocného spočíval mír prozrazující, že v tomto domě lidé myslí na Boha.

Srdce pomáhajícího naplnila velká radost. Jemně položil ruku na nemocného a modlil se. Pak se mlčky posadil vedle lůžka.

Navečer přišli Tafat se Zadokem z pole a bouřlivě pozdravili hosta. Muž se probudil, posadil se zpřímá a s jiskrným pohledem se rozhlédl kolem sebe.

»Pane, myslím, že tvá modlitba přispěla k tomu, že jsem se uzdravil!«
pronesl s obdivem a vděčně připojil: »Cítím se zdravý.«

Vstal a povečeřel s ostatními členy rodiny.

»Budeš moci opět pracovat a vydělávat,« přislíbil Ježíš. »Pomohla ti Boží dobrota, nezapomeň na to nikdy!«

Příštího dne se už všude mluvilo o tomto zázraku. Ježíš ale putoval dál.

JIŽ NĚKOLIK měsíců vyučoval Ježíš lid a počet lidí hledajících pomoc i zvědavců denně rostl.

Ježíš prosil Boha, aby mu poslal pomocníky pro jeho velké dílo, a první pomocníky našel mezi prostými muži z lidu.

S vděčným srdcem poznali jeho a Pravdu, kterou přinášel, a z celé duše si přáli zůstat u něho a smět mu sloužit. Všechno, co si s sebou přinesli, byla chuť k práci, usilovná, neúnavná píle a zvyk žít životem plným odříkání – a přesto měli být služebníky na díle Syna Božího!

Pro Ježíše nebylo snadné navyknout je novému myšlení, zjemnit jejich mravy a zvyky, probudit v nich schopnost poznávat lidi a správně usměrnit jejich naléhavou touhu po práci.

Den za dnem s nimi procházel krajem a vyučoval je, aby nebyli nevědoucí, až jim lidé budou klást otázky. Ve svém úsilí pomáhat se dávali do hovoru s přicházejícími a na Ježíše odkazovali jen ty, kdo hledali možnost uzdravení. Jeho jemnému napomínání neporozuměli. Chtěl je proto k porozumění dovést prožitím.

Dosud naslouchal tomu, jak odpovídají lidem a napomínají je, aby mohl zasáhnout, kdyby dělali něco nesprávně. Jednou odešel na celý den do ústraní; řekl jim, že potřebuje klid. Měli radost, že mu jej mohou připravit.

Zpovzdálí je pozoroval. Čtyři muži, kteří ho doprovázeli, byli úplně rozdílní. Jan hleděl přívětivě na zástup lidí a jistým pohledem v něm nacházel ty, jejichž duše naplňovala tíseň. Hovořil s nimi klidně, téměř bratrsky a nepřestal, dokud se smutný obličej před ním nerozjasnil.

Petr mluvil k lidem, kteří přišli, aniž volil svá slova, plísnil je a při tom se prudce pohyboval. Neměl trpělivost, když hned nechápali, a nesměle lidi tím úplně postrašil. Nepozoroval však, že to způsobuje sám.

Jinak si počínal jeho bratr Ondřej. Čekal, až k němu někdo přijde, a pak tiše vyslechl, na co se ho muž chtěl zeptat nebo co mu chtěl říci. To, že se mu svěřil, již většinou pomohlo pokročit o kus dál. Pokud to ale nestačilo, pokusil se Ondřej vyslovit z čistého srdce, co si myslí. Jestliže pro

něho byl úkol příliš těžký, odkázal tázajícího se muže na Jana. Ježíš se usmíval. Během dne přibývalo případů, kdy k tomu muselo dojít. Přesto byl tento Ondřejův postup svou tichou pokorou velký.

Opět jiný byl Jakub, Janův bratr. Také on klidně čekal, kdo k němu asi přijde. Pak však rozmloval velmi živě. Měl hřejivě přátelskou bytost a snadno tím získával srdce lidí. Jeho zářící oči pomohly nejedné smutné duši víc než mnoho slov.

Když nastal večer a zástup lidí se rozešel, připojil se Ježíš opět ke svým učedníkům, kteří vypadali hodně unaveně a sklíčeně. Zamířil s nimi do hostince, aby si jako obvykle dali k večeři chléb a víno. Po večeři s nimi ještě šel ven a vyzval je, aby mu vyprávěli o svých zkušenostech.

Petr bouřlivě zvolal:

»Pane, ještě není možné, abys nás nechal samotné! Ještě vůbec ničemu nerozumíme! Lidé jsou totiž mnohem hloupější, než jsem si myslel. Nechtějí chápat a nám leccos chybí, abychom jim usnadnili porozumění!«

Ježíš se s úsměvem rozhlédl:

»Je tomu skutečně tak? Také jste to tak cítili?«

»Já jsem nepozoroval, že jsou lidé hloupější než já,« pronesl Ondřej rozvázně. »Mnoho jejich otázek pro mě bylo příliš těžkých, takže jsem musel prosit Jana, aby na ně odpovídal. Poznal jsem však také, že bez tebe nejsme nic, Pane!«

»Já jsem nepovažoval otázky za těžké,« ozval se Jan. »Teprve když jsem zjistil, co vlastně lidé chtějí, mluvilo se mi s nimi dobře. Nejednomu člověku jsem mohl pomoci, ale – jestli jsem odpověděl vždy správně, nevím.«

»A ty, Jakube?« obrátil se Ježíš na posledního učedníka.

»Nevím, jestli byli lidé hloupí nebo chytrí. Jen mi jich bylo líto. Každý měl nějaké soužení. Pomoci jsem jim nemohl, dokázal jsem je ale trochu rozveselit.«

Když muži dohovořili, nechal Ježíš úmyslně uplynout malou chvíli. Pak chtěl promluvit, Petr ho však předešel.

»Myslím, že to Jakub dělal z nás nejlépe a já nejhůře!« zvolal upřímně. »Rozveselit člověka, to už je mnoho. Ale já jsem téměř jen hartusil, plísnil a zlobil se pro hloupost lidí.«

»Rozveselit člověka, takže na chvíli zapomene na své starosti, je velmi mnoho,« navázal Ježíš na Petrova slova. »Musí to však být veselost, která prýští z duše, jinak ničemu neprospěje. Myslím, Jakube, že to lidé mohli u tebe nalézt.«

Za několik okamžiků začal Ježíš znovu:

»Naučil vás dnešní den něčemu?«

Horlivě přikývli, Jan však přiznal:

»Pane, podle mého názoru jsme poznali, že ještě nic neumíme a že se budeme muset v budoucnosti držet víc v pozadí.«

»V tom případě nebyl tento den ztracený,« vlídně ho pochválil Ježíš.

Sdělil jim, že se sice mají lidé, kteří se k nim tlačí, zeptat na jejich prosby, ale pak se nemají bez výběru snažit na všechno sami odpovědět.

Budou se učit stále lépe řešit celé skupiny otázek a rozumět jiným lidem. V té míře, v jaké se jim bude dostávat darů, je budou také smět předávat dál, ne však dříve.

Nyní porozuměli svému Pánu a pochopili to, co jim už často řekl jinými slovy, co ale nemohli pochopit.

Již příštího dne se ukázalo ovoce tohoto ponaučení. Pomocníci se přivětivě ptali přicházejících lidí na jejich prosby a rozdělovali je do skupin. Pak se o ně mezi sebou podělili, nebo je přivedli k Ježíši. Byla to radostnější a vědomější práce než dosud, takže všechny naplnila radost.

PO ČASE SE PŘIHLÁSILI ještě další pomocníci a prosili, aby byli přijati mezi Ježíšovy průvodce. Některým musel Pán odepřít splnění jejich prosby. Příliš zřetelně viděl, že plamen, který – jak se zdálo – hoří v jejich duších, je jen plápolavý, pomíjivý oheň, který by se brzy strávil sám v sobě.

U jiných byla podnětem k prosbě touha po něčem novém. Jakmile by se život s Ježíšem pro ně stal zvykem, chtěli by opět odejít. I když zvláště naléhavě prosili, Ježíš je musel vyloučit. Věděl, že čím bouřlivěji lidé prosí, tím méně jsou způsobilí ho následovat.

Jednoho dne učedníci zjistili, že v zástupu lidí obklopujících Ježíše se vyskytuje i bohatě oděný muž. Byl nápadného zjevu, s pěkným, ale ostře řezaným obličejem. Měl pánovitou chůzi a hledající, téměř číhavý pohled. Když se ho Jan zeptal, s jakou prosbou přichází, úsečně odpověděl:

»Se žádnou.«

Petr zaslechl odpověď a rychle se mu zpěnila krev. Hněvivě se zeptal:

»Tak proč jsi sem přišel?«

»Protože chci vidět a slyšet vašeho Mistra,« odpověděl cizinec.

K Ježíši se nikdy nepřiblížil, ale zdržoval se vždy v doslechu a bystře sledoval, co Pán činí nebo říká.

Večer sedmého dne pověděli pomocníci o tomto nápadném muži Ježíšovi. I on si ho všiml.

»Jen aby to nebyl zvěd,« vyslovil obavu Ondřej a v jeho hlase zněla starost.

»Pro koho by měl provádět výzvědy?« zeptal se Ježíš dobrotivě. »Nemáme co skrývat. Pokud se toho obáváte, museli byste mít neustále obavy. Vždyť z mnoha lidí, kteří k nám přicházejí, neznáme téměř nikoho.«

»Je mi nepříjemný, i když nevím proč,« vyjádřil svůj dojem Jan. Jakub mu horlivě přisvědčil.

Petr mlčel. Ježíš se na něho udiveně podíval. Jindy měl přece nejvíce řeči.

»Nuže, Petře, co soudíš o tom muži?« povzbudil ho Ježíš.

»Pane, nevím, co si o něm mám myslet. Něco mě k němu táhne a něco mě odpuzuje. Ještě nevím, co bude silnější,« odpověděl Petr zamyšleně.

»U mne je to podobné,« přiznal se Ježíš. »Ještě nikdy jsem nemusel o žádném člověku tak přemýšlet jako o tomto muži. Počkejme, zda se s námi dá do řeči.«

Již příštího dne se toto očekávání splnilo. Když se naskytla vhodná příležitost, cizinec obratně předstoupil před Ježíše a oslovil ho:

»Mistře, vidím, že jsi jiný než ostatní lidé. Vím, že jsi velký prorok; vždyť kdo jiný než prorok by mohl konat takové zázraky jako ty.«

Ježíš mu trpělivě naslouchal a neodvracel od něho zrak. Po mnoha dalším chválení konečně muž vyslovil prosbu:

»Pane, dovol, abych směl s tebou chodit.«

»Jak to myslíš?« zeptal se Ježíš.

Muž na něho udiveně pohlédl.

»Přesně tak, jak to říkám. Chtěl bych s tebou putovat a naslouchat ti, abych potom věděl, jaké je tvoje učení.«

»Ty to ještě nevíš? Slyšel jsi mne teď mnoho dní mluvit. To ještě nestačí, abys z toho poznal Pravdu?«

Muž zneklidněl.

»Hledám Pravdu, chci však jít naprosto jistě. Nechci se klamat, ani se nechat klamat. Dovol, abych tě ještě krátký čas následoval.«

»Jestliže se jako dosud vmísíš do davu, nemám nic proti tomu,« pravil Ježíš vážně. »K mým pomocníkům se ale nesmíš přidružit. Rušil bys nás v našich důvěrných rozpravách.«

Muž s nevolí pohodil hlavou, protože jeho pýcha byla citelně zasažena. Učedníci však měli z odpovědi svého Pána radost.

Několik dní bylo vidět cizince, jehož jméno nikdo neznal, opět v zástupu lidí. A Ježíš mluvil o pýše a domýšlivosti, o tom, když je některý člověk

přesvědčen o vlastní neomylnosti, vykládal i o ješitnosti a doufal, že konečně podchytí duši hledajícího. Že je muž hledajícím, se totiž ukazovalo stále zřetelněji.

Jednoho dne mluvil Ježíš o zaslíbeném Mesiáši, o naději Židů. V očích cizince to zajiskřilo. Rysy jeho obličeje byly jak proměněné, všechno ostré z nich zmizelo. Prudce se sklonil k Janovi, který mu byl nejbližší, a zeptal se:

»Je jím on?«

Jan zakroutil hlavou. Téměř nepochopil otázku. Ježíš ale vrhl na tážajícího se muže pohled, který ho zasáhl v duši. Když se lidé rozešli, předstoupil cizinec opět před Ježíše. Tentokrát se choval jinak.

»Pane, řekni mi, kdo jsi?« prosil, nenechal však Ježíši čas odpovědět na otázku a pokračoval:

»Musíš být Mesiášem! Věřím, že jsem našel Pravdu.«

Ježíš se vlídně usmál, a když muž poté naléhavě, ale skromně opakoval svou prosbu, Ježíš na ni odpověděl. Souhlasil s tím, ať muž nejdříve doprovází jeho i učedníky, aby se učil. S tím byl muž spokojen.

»Pověz nám nyní, jak se jmenuješ,« vybídl ho Ježíš, »abychom ti mohli nějak říkat.«

»Jsem Jidáš, zvaný Iškariotský,« odpověděl muž a znovu se u něho projevila jistá hrdost na své jméno. »Pocházím ze vznešeného, bohatého židovského rodu a navštěvoval jsem dobré školy. Ale to, co hledám, jsem nenašel,« dodal. »Teprve u tebe se mi dostalo odpovědi na mé otázky a na naléhání v mém nitru.«

Pomocníci se zarazili nad Ježíšovým rozhodnutím. Muž jim sice dnes připadal více hoden lásky než dosud, přesto měli stejný dojem jako Petr: cosi je odpuzovalo. Ježíš je však požádal, aby ho vlídně přijali.

Jidáš teď směl být často s Ježíšem, prokazovat mu různé malé služby a především naslouchat, když hovořil s lidmi, kteří potřebovali pomoc. Často se potom ptal, jaký byl přesný smysl Ježíšových slov, a tím se velmi lišil od ostatních mužů doprovázejících Ježíše.

Jan, jemuž to bylo stejně jako ostatním nápadné, se jednou zeptal:

»Pane, jak to, že se Jidáš musí stále ještě na něco ptát? Je přece mnohem chytřejší než my. Vždycky si ale myslíme, že ti přesně rozumíme, když mluvíš.«

Ježíš se na něho vlídně zadíval:

»Hleď, Jane, vy má slova přijímáte citem. Ve své duši cítíte, že to, co říkám, je ryzí, čistá pravda. Tak je to správné. Jidáš je ale jiný než vy. Více se učil a posunul svůj rozum na první místo. Všechno, co říkám, zkoumá

a odvažuje nejdříve rozumem, než to přijme; proto se také musí stále znovu ptát.«

Jan hleděl nevrle před sebe.

»Pane, takový člověk by mezi námi neměl vůbec být,« poznamenal téměř reptavě. »Proč ho trpíš jako průvodce?«

»Jane, kde zůstala tvá důvěra?« napomenul ho Ježíš s mírnou výčitkou. »Lidé, kteří ke mně přicházejí, budou vždy rozdílní. A ještě rozdílnější budou ti, kteří se budou pít po mém Slově, až již nebudu na zemi. I mezi vámi musí být takoví, kdo všechno promýšlejí rozumem, aby rozuměli ostatním, jež jsou stejného druhu, a mohli je učit. Jidáš má upřímnou vůli přijmout Pravdu a sloužit mně. Bude se učit stavět rozum na to místo, které mu náleží.«

Jan poděkoval, odešel k ostatním a vyprávěl jim o tom, co Ježíš řekl. Styděl se za svou nesnášlivost.

A pak nastal den, kdy Ježíš z velkého zástupu těch, jež ho směli doprovázet, vybral dvanáct mužů, kteří s ním měli být jako jeho pomocníci, jeho učedníci, úzce spjatí a stále ho obklopotvat.

Teď se již nikdo nedivil, že měl Jidáš patřit k těm dvanácti. Očekávali to a naučili se muže, který byl jiného druhu než oni, chápat a milovat. On sám byl hluboce dojat. Až do posledního okamžiku se neodvažoval doufat, že Ježíš, který – jak se zdálo – váhal mezi Natanaelem a jím, skutečně zvolí jeho. Jaké okolnosti by za to měl děkovat? Odešel do samoty a hloubal o tom, ale marně.

Večer požádal Mistra o rozmluvu. Ježíš mu ji povolil jako vždy, když měl některý z dvanácti zvláštní prosbu.

Věděl předem, co Jidáš chce, ale protože si Jidáš měl kladením otázky trochu více ujasnit celý problém, napomohl mu.

»Rabíne,« začal Jidáš zajímavě, »jak to, že jsi mi dal přednost před Natanaelem, kterého miluješ?«

»Cožpak tebe nemiluji, Jidáší?« zeptal se Ježíš naproti tomu. »Myslím, že vás miluji všechny stejně. Všem chci pomoci, všechny chci vést k Bohu.«

»Já tě však stojím mnoho námahy, vím to,« trval Jidáš na svém, stále ještě velmi sklíčený.

»Jestliže to skutečně vidíš a cítíš, bude to s tebou brzy lepší,« utěšoval ho Ježíš. »Jidáší, co by z tebe bylo, kdybych tě teď od sebe zapudil? Tvá duše ke mně našla cestu, ale ještě kolísá. Umožni jí, aby ve službě zesílila, a budeš moci dokázat mnoho věcí.«

Natanael vůbec nezpozoroval, že se jím Ježíš v myšlenkách zabývá. Při své velké skromnosti nečekal, že by mohl být přijat do kruhu učedníků. Radostně putoval s Ježíšem, prokazoval služby jemu i učedníkům a všude pomáhal. Později byl zařazen mezi dvaasedmdesát poslů, do vnějšího kruhu věrných, kteří obklopovali Ježíše.

NAD JEZEREM zavládla velká nepohoda. Ze všech stran burácela bouře. Blesk stíhal blesk a hrom rachotil bez přestávky.

Učedníci spěchali, aby dorazili do nějakého domu dříve, než se spustí déšť. Někteří z nich se báli; řádění živlů na ně působilo příšerně.

Ježíš však zůstal stát na malém pahorku, který přetínala silnice. Ruce měl volně sepaté a jako okouzlen se díval, jak se vlny vzdouvají, jak se kymácejí stromy a ve vzduchu víří písečné víry, které se mezitím zvedly.

»Boží služebníci jsou u díla,« pravil klidně. »Čistí vzduch.«

Padaly těžké kapky a učedníci prosili Ježíše, ať si pospíší, aby se dostal pod střechu. Vyhověl jejich prosbě, raději by ale ještě zůstal venku, zejména když prudký déšť, který se náhle rozpršel, spláchl prach a vytvořil na vodě zvláštní obrazce.

Sedli si v domku, jehož obyvatelé byli nejspíš mimo domov. Jeden z učedníků se zeptal:

»Řekl jsi: ›Služebníci Boží jsou u díla.‹ Koho jsi tím myslel, Pane?«

Ježíš odpověděl:

»Cožpak neznáš slova žalmu: ›Ty, který činíš ze svých andělů větry a ze svých služebníků plameny?‹ Tím David vyjádřil totéž, co jsem právě řekl.«

»Těmto slovům jsem nikdy neporozuměl,« přiznal se Tomáš tónem, který zřetelně prosil: vysvětli mi to.

Ježíš ochotně vyhověl jeho prosbě. Vysvětlil jim, že vše, co lidé nazývají »přírodou«, je naplněno služebníky Všemohoucího, kteří provádějí jeho vůli a plní jeho příkazy.

O tom již věděli, tak jasně si to však ještě nikdy neuměli představit. Nepohoda jim už náhle nepřipadala hrozivá, ale vznešená, neboť v ní poznali působení služebníků ve vůli Boží.

Zatímco mluvili, silně uhodil hrom. Seděli jako omráčení. Náhle se venku vmísil do bouření přírody ječivý křik lidských hlasů. Ježíš vstoupil do dveří domku a přivolal učedníky. Nedaleko odtud hořela usedlost; blesk zapálil.

»Pane,« zajíkávě ze sebe vypravil rozechvělý Tomáš, »to také učinili Boží služebníci na jeho rozkaz?«

»Slyšeli jsme přece, že nečiní nic bez Boží vůle,« pospíšil si s vyjádřením Jidáš. »Takže i toto musel Bůh chtít.«

Slova byla správná, ale tón, který se v nich zachvíval, dokazoval, že to Jidáš nemyslí v nitru vážně. Ježíš pohlédl vzhůru a pravil tiše, takže to nikdo neslyšel:

»Otče, kéž bych jim to směl ukázat tak, aby mi uvěřili!«

Vyzval učedníky, aby s ním šli k hořícímu domu. Děšť se zmírnil, a proto možná budou moci pomáhat.

Když však došli na místo, zjistili, že není co zachraňovat. Oheň vše strávil, plameny uhasly. Podle velikosti spáleniště to asi byl velký dvorec. Mezi zuhelnatělými trámy a ohořelými předměty postávali v malých hloučcích sousedé, kteří přispěchali na pomoc. Opodál nich stál muž a prázdnými zraky strnule hleděl před sebe. U jeho nohou seděla jeho žena a bezmocně plakala. Pokusil se k ní přitulit pes, žena ho ale opatrně odstrčila.

Ježíš vlídně přistoupil k oběma lidem. Bylo mu líto, že jsou ve svém žalu tak opuštěni. Když však chtěl muže oslovit, muž zvedl prudce hlavu:

»Cizínče, jdi svou cestou a nestarej se o mě. Zakouším jenom to, co jsem si zavínil!«

»Jak to myslíš, příteli?« zeptal se Ježíš dobrotivě, zatímco učedníci téměř bez dechu naslouchali.

Muž mlčel; nebyl ochoten se vyjádřit. Ježíš na něho nechtěl naléhat, i když cítil, že se zde naskytl příklad pro učedníky, který si vyprosil od Boha.

Obrátil se k odchodu a na rozloučenou řekl:

»Když víš, že netrpíš nevinně, kéž je ti toto utrpení požehnáním.«

Žena zvedla hlavu a upřeně se zadívala na Ježíše:

»Pane, co to říkáš? Utrpení má být požehnáním? Je to možné?«

»Jaký účel by jinak mělo utrpení?« zeptal se Ježíš důrazně. »Bůh netrestá proto, že by měl radost z trestání, ale aby se z toho lidé poučili a změnili se. Jestliže to učiníte, jeho požehnání k vám opět zavítá. To vám přeji.«

V Mistrových posledních slovech zazníval zvláštní tón. Všichni cítili, že jeho přání je již požehnáním. Oba lidé ho však nechtěli nechat odejít. Muž, který byl předtím tak uzavřený, prudce žádal, aby mohl vyprávět svůj příběh. Byl to smutný příběh.

Muž si neprávem přivlastnil dům a hospodářství. Před lidmi se dokázal ospravedlnit, přestože podezření proti němu stále vzrůstalo. Svědomí ho

ale hlodalo, takže se z něho stal neradostný člověk. Jeho žena nevěděla nic o jeho zlých činech, pozvolna ji však na ně upozornily řeči sousedů i to, jak se její muž změnil. Dnes, když se strhla bouře, na něm žádala, aby se jí odpovídal ze svého jednání. Prohlásila, že s ním nebude moci déle žít, pokud se jí nepřizná, zda činil bezpráví nebo ne. Jestliže se dopustil chyby, jen ať se přizná; ona se pak bude společně s ním snažit chybu napravit. Všechno, všechno by snesla než tuto mučivou nejistotu.

»Ale nedokázal jsem se před ní pokořit,« pokračoval muž ve vyprávění. »Myslel jsem si, že když všechno rozhodně popřu, žena se uklidní. Snad bych mohl potom potají začít s nápravou. Náhle zvolala: ›Bůh na nebesích ví, co jsi učinil! Před ním nemůžeš nic skrýt.«

Ve mně však zesílilo zlo a pronesl jsem: ›Jestliže je Bůh a jestliže ví, že jsem učinil bezpráví, sjede do tohoto domu blesk.« Sotva jsem to vyslovil, blesk z oblohy zapálil.«

Přítomní lidé naslouchali celí rozechvělí a muž vyprávěl dál:

»Neželím toho, že je ztracen neprávem nabytý majetek. Jsem mladý a mohu pracovat, abych jej nahradil tomu, koho jsem o něj připravil. Moje žena mi pomůže a budeme spolu žít lépe než v posledních letech. Ale že jsem se rouhal Bohu, to nemohu nikdy vzít zpět. To mě dožene k zoufalství.«

Zasténal a odvrátil se.

»Nemůžeš to vzít zpět,« ozval se náhle Ježíšův vlídný hlas, který v tom nářku zněl jako pomoc z nebes. »Nemůžeš to vzít zpět, ale přiznal ses k tomu a lituješ toho. Bůh má radost z hříšníka, který se kaje. Vezmi své pozemské břemeno na sebe, horlivě je nes a věz, že Bůh tě zproští viny, kterou jsi rouháním se proti němu na sebe uvalil.«

»Pane, co to říkáš?« vypravil ze sebe zajímavě muž, který byl téměř bez sebe. »Cožpak by mohl Bůh, Vznešený, odpustit takovou vinu?«

»Je odpuštěna, neval ji však na sebe znovu tím, že bys lehkomyšlně vzpomínal na tento den. Uchop Boží ruku a nech se Bohem vést; pak ti z této bolesti vykvete požehnání.«

Děšť ustal. Zvědaví sousedé přistoupili blíže, aby slyšeli, o čem cizinec s mužem hovoří. Ježíš se proto s oběma rozloučil a vykročil s učedníky na cestu.

Dlouho nikdo z nich nepromluvil; příliš hluboce je zasáhla tato Boží odpověď na jejich otázku. Ježíš děkoval ve svém srdci Otci a měl z učedníků radost.

Konečně Jan pronesl:

»Ani my nezapomeneme na tento den, také pro nás bude požehnáním, Pane.«

JINDY ODEŠEL Ježíš s dvanácti učedníky, které si zvolil, do samoty a učil je.

Vyprávěl o hradu pravěčného Boha, který ční nade všemi nebesy a je naplněn svatostí. A zatímco hovořil, naplnila ho velká touha pobývat opět tam nahoře. Jeho slova byla stále zvůčnějši, stále více dávala tušit vznešenost. Jeho tvář zářila tak, jak ji učedníci ještě nikdy neviděli zářit. Zjasnila ji světlá zář, takže se zdálo, že Ježíš stojí v nadpozemském světle. Jeho modré oči překrásně zářily.

Učedníci jako očarováni viseli pohledem na svém Mistrovi, nenechali si ujít ani slovo – ale přesto mu nerozuměli! Pripadalo jim, že jeho vyprávění výborně slyší, jakmile je však chtěli zachytit rozumem, uniklo jejich duším. Co to jen bylo?

Někteří o tom hloubali a upadli do naprostého zmatku, takže už neslyšeli, co Ježíš ještě dál říká. Ostatní, především Jan, odsunuli všechno myšlení a hloubání stranou a naslouchali se široce otevřenými dušemi. Cítili, že jim Ježíš vypráví o svém světlém domově a že jim chce něco dát, aby obohatil jejich život.

Ani hláskou se ho neodvažovali rušit. Náhle však zmlkl. Zář pohasla. Ježíš vstal a šel kus cesty sám. Znali to již: v takových chvílích chtěl být zcela sám a nikdo ho neměl doprovázet. Nikdy nesešel z dohledu a vždy se zase vrátil, když dospěl ve svých úvahách do konce.

Učedníci začali tichým hlasem mluvit o tom, co slyšeli. Nebeské království si mají představovat jako hrad, jako dům? Je v něm mnoho komnat? Ne, mnoho nesmírně velkých síní. A oni budou jednou také smět v tomto domě bydlet?

»Ne,« ozval se Jan, »to Ježíš neřekl. Mluvil o tom, že jeho Otec má pro nás ještě jiné příbytky, ve kterých se budeme moci jednou usídlit. V tom nádherném hradě bydlí sám se svým Synem.«

Čím déle o tom rozmlouvali, tím více mizelo z Ježíšova vyprávění vše nebeské, nadpozemské. Dovedli si teď všechno docela dobře představit, už tomu rozuměli, protože to strhli do okruhu svého chápání.

Když k nim Ježíš po dlouhé době opět přistoupil, dívali se na něho zářícími zraky. Přesto zpozoroval, co se stalo, a zarmoutilo ho to. Tak rád by svým učedníkům pověděl o Světle, z něhož přišel, ale oni nemohli zanechat toho, aby všechno nepřizpůsobovali svému chápání. Byl rád, že se

ho už nikdo nezeptal na to, co slyšel. Bylo by pro něho velmi těžké připojovat ke svým slovům ještě vysvětlení.

JEDNOHO BEZMRAČNÉHO dne procházeli kolem vlnících se polí a kvetoucích zahrad. Krajina byla líbezná, silnice však byla plná prachu a učedníci se dívali více na prach u svých nohou než na krásu kolem.

Ježíš se rozhlížel kolem sebe a radoval se z barevné nádhery. Jako obvykle kráčet uprostřed zástupu. Náhle si všiml, jak jsou učedníci před ním mrzutí a nemluvní. Ohlédl se a spatřil tentýž obraz.

Vlídne na ně zavolal:

»Podívejte se přece na květiny na polích!«

»Pane, je to neužitečný plevel. Kazí jen obilí!« zvolal Jidáš udiven, že to Ježíš sám neví.

»Jidáši, ty říkáš plevel tomu, co můj Otec nechal vyrůst v takové krásě?« zeptal se Ježíš. »Pohled' na ty květiny: každá jednotlivá květina je svým způsobem dokonalá. Kdy byly lidské ruce tak dovedné, aby vytvořily něco podobného? Jestliže jsou ale tyto květiny pro tebe příliš nepatrné, podívej se do zahrad. Také tam rostou květiny dokonalé nádhery, voní a těší lidskou mysl. Jsou to poslové Boží, kteří vyprávějí o pravěčné lásce, jež nechce, aby lidé upírali zraky jen na prach silnice.«

Učedníci porozuměli, co jim chtěl říci, a zvedli hlavy, zahanbeni, že bylo nejdříve potřeba, aby je napomenul. Ježíš pokračoval:

»Tyto květiny vyprávějí o Bohu! Lidé, pohledte, jak nádherné stvoření nechal Bůh pro vás vzniknout! Važte si té krásy, milujte ji a pečujte o ni, pak opět zkrásníte před Božím zrakem.«

Mluvil dál o všem krásném, co je obklopuje, o ptácích a broucích, o hvězdách a oblacích. Najednou se jim pro to otevřel zrak. Radostně jako děti se na to navzájem upozorňovali.

U jedné zahradní branky stálo malé děvčátko. Nepozorovalo cizince. Celé blažené zapomnělo na vše ostatní a dívalo se na hejno kuřátek, která hrabala a zobala u jeho nohou.

»Jak jste krásná!« volalo znovu a znovu a hlásek mu téměř přeskakoval jásosem.

Ježíš ukázal na dítě.

»Podívejte, takoví musíte být, bezstarostní jako toto dítě! Všichni se od něho můžete učit.«

JEDNOU V SOBOTU dorazil Ježíš se svými průvodci ke chrámu malého městečka. Byla to nenápadná budova, zdálo se však, jako by na ní spočívalo zvláštní posvěcení.

Ježíš to vycítil, když vstoupil do chrámu. Vlídne se rozhlédl a pozdravil starého kněze. Kněz měl radost, že někdo mladší chce dnes za něho převzít únavné čtení a výklad.

Ježíš četl místo z Izaiáše, které všichni znali od mládí nazpaměť. Podivuhodně zněla z jeho úst dobře známá slova:

»On nezlomí třtinu větrem se klátící a nezhasne doutnající knot. Bude učit právo skutečně dodržovat.«

Ježíš přečetl jen těchto několik slov místo toho, jak bylo jinak obvyklé, aby přečetl celou kapitolu. Pak zavřel knihu, odevzdal ji chrámovému sluhovi a začal:

»Cožpak tomu není tak, jako by prorok pronesl tato slova právě pro vás, lidé z Betsaidy? Jste unavení a toužíte po pomocníkovi, který by posílil vaše srdce a povzbudil vaše duše. Kdyby však stál mezi vámi, nepoznali byste ho, ale přešli byste bez povšimnutí kolem něho. Naučili jste se totiž, že přijde ve veliké nádheře, a očekáváte, že bude králem na zemi.

Tak čekáte na toho, který je vám zaslíben pro *pozdější dobu*, a přehlížíte toho, jehož vám Boží milosrdenství posílá *napřed*, abyste nemuseli zahynout dříve, než přijde Soudce.«

Ježíš se úmyslně odmlčel. Bylo možné slyšet oddechování naslouchajících lidí plně napjatého očekávání. Nikdo z nich se nedal přemoci velkou únavou a upírali jakoby upoutání kouzlem zrak na Ježíše. I učedníci naslouchali, jako by slyšeli něco zcela nového.

»Když čtete své staré proroky a jejich předpovědi, musí vás přece napadnout, že jednou říkají, že Přicházející přípluje v nádheře a lesku na nebeských oblacích obklopen anděly. Jindy ho však líčí jednoduše a prostě.

Cožpak jste úplně slepí, lidé? Kdybych vám vyprávěl, že k vám chce přijít kníže a že se máte na to připravit, a druhý den bych vám líčil Přicházejícího jako úplně prostého člověka, nemysleli byste si, že mluvím o dvou zcela různých osobách? Jinak byste si nemohli má slova vůbec vyložit. Řekli byste: takže chtějí přijít dva hosté! Ano, tak byste to řekli, kdybyste se zcela jednoduše řídili svým cítěním.

Jestliže ale v proroctvích nacházíte rozdílná upozornění na to, tak dlouho to obracíte a mudrujete o tom, až vám z toho zůstane pouze jedna osoba.

Prorokům, které Bůh osvětlil, aby vám oznámili, co nastane, a tímto způsobem vás poučili, bylo dáno vidět mnohé, co se stane v budoucnosti. Viděli, že Syn Boží přijde k soudu trestat svět nebo jej osvobodit od řetězů zla, jak si to zaslouží. Viděli však také, že tento svět tak rychle upadá, že by Syn Boží již neměl co soudit nebo zachraňovat, kdyby Boží milosrdenství tento úpadek nezastavilo.

Proto směli spatřit, že Bůh vysílá Syna, aby přinesl Světlo světu upadajícímu do zkázy. To je jiný Syn Boží a vy ho bez povšimnutí míjíte. Nyní nadešel jeho čas, ale vaše oči ho nechtějí vidět a vaše uši se uzavírají před jeho slovy. Lidé, jak vám to mám říci ještě důrazněji: přiblížilo se království Boží, jak káže Jan! Otevřete zešířena svá srdce, aby Bůh mohl otevřít oči vašeho ducha!«

Ježíšova slova na ně mocně zapůsobila. Ještě nikdy neslyšeli něco takového, ale jen málokterým z nich pronikla slova do duší. Pro většinu z nich to byly jen zvuky, které ještě krátkou dobu zněly dál kolem nich a možná i v nich, pak však umlkly.

Mezi několika lidmi, kteří naslouchali duší, byl starý kněz. Celý rozechvělý přistoupil později venku k Ježíši a prosil ho, aby ještě neodcházel.

»Pane, co jsi řekl, je ryzí Pravda! Ještě jsme to ale nikdy tak neslyšeli. Naši učitelé to vykládali jinak a my jsme to předávali dál tak, jak jsme to dostali. Teď tomu rozumím: na příchod Mesiáše musíme čekat dvakrát.«

Někteří učenáři starce přerušili:

»Cožpak jsi neslyšel, jak Ježíš řekl, že čas Syna Božího již nadešel a že pobývá mezi námi?«

Kněz zmateně pohlížel z jednoho na druhého.

»Když to tak je, když to tak Ježíš skutečně míní, v tom případě ano, v tom případě musí být Syn Boží již na zemi! Kde je?«

Starce mluvil stále hlasitěji a otázku přímo vykřikl. Odpovědí mu bylo mlčení. Nebylo to však rozpačité mlčení nebo mlčení, které by něco tajilo, ale v tomto tichu spočívalo zaslíbení.

Nevěřícíma, tázavýma očima sklouzával z jednoho na druhého, až konečně jeho pohled spočinul na Ježíši. Staříčkého kněze zaplavilo cosi jako vřelá vlna. Náhle znal odpověď na svou otázku. Padl Ježíši k nohám.

»Můj Bože a můj Pane!«

Víc nebyl schopen vyslovit. Ježíš ho láskyplně uchopil za ruku a dovedl k sedátku.

Celý den zůstal Ježíš se svými průvodci v prostém domě kněze. Ten jim pak zůstal ve vzpomínkách jako zářivý chrám Boží.

Když Ježíš starci jasně dokázal, že proroci oznamovali jeho jako toho, kdo má přijít z Božího milosrdenství, mluvil i o tom, který má po něm přijít k soudu.

»Bude se jmenovat Syn Člověka. Je to král všech světů a bude mu podřízen celý svět!«

Stařec mu porozuměl, učedníci však měli opět nespočet otázek, které zřetelně dokazovaly, že stále ještě nepochopili, že Ježíš a Imanuel, Zaslíbený, jsou *dvě* osoby.

Ježíš se na ně zarmouceně podíval a tiše pravil:

»Jak mě unavujete, když musím říkat stále totéž, protože nejste schopni mi porozumět.«

JEDEN ZE ZÁKONÍKŮ jménem Nikodém viděl záři kolem Ježíše a vycítil jeho sílu. Nedalo mu to pokoj, takže v noci vstal z lůžka a vydal se k Ježíšovi.

»Mistře,« řekl mu, »vím, že tě seslal Bůh. Nikdo nemůže konat to, co konáš ty, ledaže by s ním byl Bůh. Pověz mi: co musím učinit, abych dosáhl království Božího?«

Ježíš na něho pohlédl a viděl, že svou otázku míní vážně, viděl ale také, že Nikodém je ještě zcela v zajetí starého. Proto odpověděl:

»Věru, pravím ti, jestliže se znovu nenarodíš, nebudeš moci vejít do království Božího!«

Nikodém této odpovědi nerozuměl. Ježíš proto dodal:

»Musíš se znovu narodit v *duchu*. Vaše těla, která se narodí na této zemi, musí zaniknout jako všechno pozemské. Váš duch touží po tom, aby vešel do věčnosti. Pokud se však nestane od základu novým, nebudete moci dosáhnout království Božího.«

Nikodém začal tušit, co měla Ježíšova odpověď znamenat. Bázkřivě se zeptal:

»Jak se to může stát, Pane?«

Ježíš mu to vysvětlil:

»Krajina je pohroužena do líné dřímoty. Vtom se přizpůsobí větrná bouře. Nevíš, odkud přišla a kam směřuje, ale cítíš, jak bouří, a vidíš, jak všechno zvíří a promíchá. A když větrná bouře odtáhne, vypadá krajina jinak, nově. Právě tak je tomu s lidmi, jimiž pronikne síla vycházející z Boha. Zatřese spáči a náhle jsou vnitřně přetvořeni, jestliže obnovující síle nekladli odpor.«

»Nechci klást odpor,« vyrazil ze sebe Nikodém. »Chci sebou nechat otřást, všechno ve mně se má stát novým! Řekni mi, jak mohu dosáhnout toho, aby se větrná bouře přehnala i přes mě?«

Stárnoucí muž se chvěl, jako by již byl zmítán sem a tam. Ježíš se na něho s úsměvem podíval:

»Jsi zákoník a nevíš to? Když mi nerozumíte vy, kteří znáte zaslíbení, jak to mají chápat neučení lidé? Snažím se mluvit tak prostě, aby to mohlo pochopit i dítě!«

Zahanbený Nikodém sklopil zrak. Byl vážně odhodlán změnit od základu svůj život, ale ještě nepochopil, že nemůže větrné bouři poroučet. Domníval se, že musí učinit všechno sám.

Ježíš mu chtěl pomoci a ještě jednou začal:

»Z milosrdné lásky seslal Bůh, Věčný, svého Syna na svět, do veškeré temnoty a tmy. V lidských duších se má rozsvětlit. Proto přišel Syn Boží. Kdo mu věří a jedná podle jeho slov, ten opět najde správnou cestu, která ho může dovést k Bohu, a ten také obstojí v soudu, který jednou musí stihnout svět.«

Při slově »soud« naslouchající Nikodém náhle porozuměl.

»Pane,« zeptal se zvědavě, »takže ty nám nepřinášíš soud?«

»Ne,« odpověděl Ježíš dobrotivě. »Přináším vám spásu dříve, než se nad vámi rozpoutá soud. Přináším vám Světlo a Pravdu. Po mně přijde *ten* Syn Boží, který je od věčnosti určen, aby soudil celý svět. Ó lidé, kéž byste chtěli slyšet!«

Do zákoníkových očí vstoupily slzy, ale nevšiml si toho.

»Pane, věřím v Tebe! Víím, že jsi Syn Boží, a... a... děkuji Ti!«

Hluboce se uklonil, uchopil lem Ježíšova roucha a přitiskl na něj své chvějící se rty. Ježíš položil na okamžik ruku na jeho skloněnou hlavu a žehnal mu.

Nikodém mlčky opustil místnost, jeho srdce však plálo a domníval se, že cítí, jak jím proniká větrná bouře.

Po Nikodémově odchodu vyšel i Ježíš do přírody. Nad ním se klenula zářivě jasná hvězdná obloha. Pohlédl vzhůru.

»Otče,« povzdychl si, »že tě lidé nemohou pochopit! Kolem nich jsou přece svědkové tvé všemohoucnosti a velikosti. David tě viděl ve tvých dílech, ale co z toho vyzpíval ve svých žalmech, to dnes lidé po něm papouškují, aniž si přitom něco myslí.«

Vrátil se v myšlenkách k Nikodémovi, zákoníkovi a farizejovi. Víra v Boha u něho ležela zasypaná pod chybným věděním, přesto se však tázal

a nalezl! Oč lehčí by měl Ježíš cestu, kdyby se i ostatní podobali Nikodémovi! Uchová si to, co dnes získal?

»Otče,« prosil Ježíš, »dej mu sílu, aby mohl uzrávat a spět vzhůru ke Světlu.«

V té chvíli vyšel z domu učedník Jan. Zmocnil se ho neklid, protože k Ježíšovi přišla návštěva v noci.

»Muselo to být, Pane?« zeptal se s mírnou výčitkou. »Dej pokyn, ať k tobě přicházejí lidé jen ve dne! Kdo se bojí světla, neměl by tě vůbec navštívit!«

»Jane, jak ukvapeně usuzujete,« odpověděl Ježíš. »Když tvé tělo onemocní a zakouší trýzeň, nebudeš také čekat na bílý den, abys poslal pro pomoc. Cožpak není duše víc než tělo? Nikodém udělal dobře, že neváhal a přišel ke mně, když k tomu cítil popud. Jak můžeš říci, že tak jednal proto, že se bál světla? Ještě se dožiješ toho, že mne veřejně vyzná před lidmi.«

Jan celý zahanbený mlčel a Ježíš se s ním vrátil do domu.

O NĚKOLIK DNÍ později se konalo shromáždění zákoníků, farizejů a starších. Bylo na něm rušno.

»Nesmíme trpět, aby se tu a tam v zemi srocoval lid a vytvářel hloučky kolem jednotlivých mužů, které nikdo nezná!« zvolal jeden ze starších.

Dva nebo tři vyskočili, aby vyslovili svůj názor, ale dříve než mohli promluvit, zazněl pokojný hlas:

»Proč je nikdo nezná?«

Všichni otočili hlavu k muži, který vyslovil tuto otázku. Byl to Nikodém, který dosud na shromážděních většinou mlčel. Jeho otázka je zmatlá. Ano, proč tyto muže nikdo nezná?

Jeden z nich vstal.

»Ovšemže tyto lidi známe,« chlácholil shromážděné muže, »Jehu se jen špatně vyjádřil. Víme, že jeden z nich se jmenuje Jan a je synem kněze Zachariáše. Druhý se jmenuje Ježíš a je synem tesaře Josefa z Nazareta.«

»Josefův syn!« zvolal Jehu překvapeně. »Však jsem si vždycky myslel, že nám tento přemoudrělý mladík ještě bude dělat starosti.«

»Ty ho znáš? Vyprávěj nám o něm!« žádalo několik mužů téměř bouřlivě.

Mohlo být zajímavé vyslechnout si konečně něco bližšího o tomto muži. Jehu však nevlídně odmítl.

»Co bych vyprávěl?« prohodil mrzutě. »Působil jsem krátkou dobu v chrámu v Nazaretě. Ve škole byl i Ježíš, který měl mnohem větší vědomosti, než by odpovídalo jeho věku. Proto byl nesnesitelně sebevědomý. Pořád měl otázky a nakonec mu již moje vyučování nestačilo a pod záminkou, že je doma nepostradatelný, ho jeho příliš ústupný otec vzal ze školy. To je všechno.«

Někteří posluchači se kradmo usmáli.

»Uražená ješitnost,« zašeptal jeden. »Jehuy se to asi hluboce dotklo, že na to dodnes nezapomněl.«

Slova se ujal jeden starší kněz.

»Ježíš z Nazareta,« pronesl zamyšleně. »Nejmenoval se tak chlapec, který asi před deseti až dvanácti lety byl jednou zde v chrámě? Annás ho sem přivedl a všichni jsme měli radost z jeho otázek a odpovědí.«

Nikdo neodpověděl, protože tato událost se stala příliš dávno, a možná už také skutečně nebyl mezi nimi nikdo, kdo tehdy s chlapcem mluvil. Jenom Nikodém sebou trhl.

»Proto,« šeptal si pro sebe, »proto letělo mé srdce vstříc Ježíši, když přede mnou nedávno v noci stanul! Že jsem byl tak slepý! To dítě z něho září ještě dnes. Musím ho znovu vidět!«

Mezitím se Jehu vrátil k jeho první otázce. Co udělat, aby se zabránilo srocování lidí? Obával se, že by tato srocování mohla pohoršit Římany a že by za nimi tušili odpor proti své vládě.

Tomu shromáždění muži živě odporovali. Jen ať se Římané starají sami o sebe. Jestliže jim tito potulní kazatelé jsou na obtíž, mohou zjednat klid. To není věc kněží. Kromě toho je Jan, který byl ve škole u rabína Šolema, velmi učený muž. Jeho slova nemohou být v rozporu s všeobecným učením.

Mnozí z kněží přiznali, že Janovi naslouchali. Nebere si ubrousek před ústa, jak se říká, a beze strachu připomíná lidem jejich hříchy. Nevykládá však nic nesprávného, a proto by bylo nejlepší nechat ho na pokoji.

»To ano, ale Jan dává příklad,« horlil Jehuův přítel. »Teď už mluví všude v celé zemi i Ježíš a brzy ho budou následovat další.«

»Ale nekřtí, takže ho nechte mluvit!« navrhl se smíchem jeden z mladších kněží. »Věřím, že to, co říká, je zcela správné.«

»Věříš,« posmíval se Jehu. »Ty věříš! Už jsi ho slyšel? Víš, co říká?«

Nikdo ze shromážděných mužů Ježíše neslyšel. Museli to, napůl zahanbení, přiznat.

»Já jsem ho slyšel a dokonce jsem se ho vyptával,« ozval se opět Nikodémův hlas.

Nikodém to vyslovil úplně prostě, bez jakéhokoli vnějšího vzrušení. Planulo v něm však přání, kdyby tak větrná bouře vnikla do srdcí přítomných mužů.

»V jeho řečech jsem nenašel nic nesprávného.«

Více se neodvážil dodat, aby u členů rady neupadl do podezření. Myslel si, že by se pak již nemohl Ježíše zastat.

Teď se i ostatní rozhodli, že se vmísí mezi lid, až sem Ježíš opět někdy přijde. Je přece nutné si poslechnout, co vykládá.

JEŽÍŠ VŠAK PUTOVAL se svými učedníky dál. Na své cestě do Galileje procházel Samařskem. U Sichemu odpočívali. Zatímco učedníci šli do města koupit potraviny, posadil se Ježíš na okraj studny a obíral se různými myšlenkami.

Tuto studnu vykopal Jákob, Jákob, kterého Židé nazývají jedním z praotců. Jsou hrdí na to, že pocházejí od něho. Říkají si vyvolený národ a také jím jsou. Ale místo toho, aby si byli vědomi této milosti, vidí v tom zásluhu. Sami si zatarasili všechny cesty vedoucí vzhůru, a tím mu ztížili dílo, které má vykonat na jejich duších.

Ježíš vzdychl a rozhlédl se. Měl za sebou dlouhou cestu a byl unavený a žíznlivý.

Vtom spatřil, jak sem od Sichemu přichází spěšnými kroky žena nesoucí podle zdejšího zvyku na hlavě džbán na vodu. Ježíš se na ni zkoumavě zadíval. Šla volně a lehce; v její bytosti však bylo cosi, co zatajovala. Konečně dorazila ke studni a po krátkém pozdravu začala plnit svůj džbán vodou. Ježíš ji oslovil:

»Dej mi napít, mám žízeň.« Už to chtěla učinit, když se jí náhle zmocnily pochybnosti.

»Byli ti muži, které jsem potkala na cestě do Sichemu, tvoji společníci?« zeptala se.

Ježíš přisvědčil.

»Takže jste Židé, i když ty jako Žid nevypadáš. Cožpak nevíš, že jsem Samařanka? Vy Židé s námi neudržíte kontakty. Pane, proto ti nesmím ani nabídnout svůj džbán.«

Ježíš se na ni opět pronikavě zadíval. Každá jiná žena by mu vodu klidně podala; ať sám uváží, jestli tím, že se napije, neporuší pravidla! Jak to, že tato žena má starost o duši druhého? Chtěl pátrat dál a vlídně odpověděl:

»Kdybys věděla, kdo jsem, poprosila bys o vodu ty *mne*. A já bych ti dal z věčně tryskajícího pramene života, abys od nynějška již nežíznila.«

Žena se na okamžik zarazila: o čem to mluví ten cizinec?

Vtom spatřila světlou září, obklopující celou jeho postavu, i paprsky, které vycházely z jeho očí a které, jak se zdálo, pronikaly její duší. Teď věděla, že Ježíš nemluvil o pozemské vodě.

Chvějícím se hlasem poprosila:

»Pane, dej mi z té vody, abych konečně uhasila nesmírnou žízeň své duše!«

Místo odpovědi ji Ježíš požádal:

»Jdi tedy a přiveď svého muže.«

Obstojí při této zkoušce? Žena však bez zdráhání přiznala to, co by jí v očích každého jiného člověka muselo uškodit:

»Pane, nemám muže. Měla jsem pět mužů, ale ten, kterého teď z lásky ošetřuji, protože je na smrt nemocný, není můj muž.«

Ježíš klidně odpověděl:

»Řekla jsi pravdu, věděl jsem to.« Nepronesl žádné slovo odsouzení, žádnou výčitku!

V tom okamžiku to z ženy, která se přiznala, že se ve svém životě provinila a že ji to tísní, nezadržitelně vyrazilo. Všechno, všechno, co ji předtím trápilo a čím se zabývala tak dlouho, jak jen si mohla vzpomenout, muselo nyní ven na denní světlo.

»Pane, vím, že jsi prorok Nejvyššího. Pomoz mi! Kde mohu najít Boha? Hledám ho, ale nenacházím ho. Vy Židé říkáte, že Boha je nutné vzývat v chrámu v Jeruzalémě a že se zjevuje tam. Naši otcové nás učili, abychom ho hledali na této hoře. Nenašla jsem ho nikde. Pane, milý pane, pomoz mi!«

Tato slova zněla pohnutě, protože vycházela z hlubin hledající duše. Ještě nikdy nepromluvil nějaký člověk tak bezprostředně k Ježíšově duši a ještě nikdy se Ježíš nesetkal s tím, že by někdo tak hledal.

Dobrotivě se obrátil k ženě, která na něho hleděla prosebnými zraky a planula očekáváním.

»Bůh není lidským očím viditelný. Kdo ho chce vzývat, musí ho hledat za hranicemi této hmotnosti. Musí se pohroužit do své vlastní duše, neboť jen v duchu může proniknout vzhůru a vytušit něco o Bohu. Lidé, tomu se musíte teprve znovu naučit.«

Žena jej horlivě přerušila:

»Mesiáš, který brzy přijde, nám bude vyprávět o Bohu a všemu nás naučí.«

Tato slova pronesla z hluboké víry. Ježíš odpověděl tlumeným hlasem:

»Ženo, podívej se na mne dobře. Já jím jsem.« Duši ženy naplnila jásavá radost, již nebylo rovno.

»Můj Bůh a můj Pán,« jásala. Pak jí jakoby ve velkém údivu přešlo přes rty: »Tak jsem v tobě našla Boha, konečně našla? Smím ho vidět!«

Klesla na kolena a políbila lem Ježíšova roucha. Potom vyskočila. Zapomněla, že ji Ježíš požádal o doušek vody, zapomněla, že se dosud držela stranou lidí, aby jim nezavdávala příčinu k ostouzení.

Uchopila svůj džbán a rychle se vydala nazpět do Sichemu, aby tam oznámila, že přišel Mesiáš. Ať ho všichni, všichni vidí!

Ježíš se za ní díval s velkou radostí. Jak na něho působilo blaživě, že našel takového člověka! U ní bylo vidění a vědění jedno, a co prožila její duše, to přeměnila v čin. Požehnaná žena!

V té chvíli se vrátili i učedníci a s údivem zpozorovali, že jejich Pán mluvil se Samařankou. Neptali se ale na nic. Nabídl mu pokrm, který koupili, on však odmítl. Měli proto obavy, zda mu Samařanka nedala něco k jídlu. Stále ještě byli příliš hluboko v zajetí ustanovení své víry.

Ježíš s úsměvem rozptýlil jejich obavu:

»Ten, jehož duše byla nasycena, již nepotřebuje pozemskou potravu.«

Učedníci tomu nerozuměli a nutili ho:

»Pane, jez!«

Tu se z lásky k nim přemohl a snědl jídlo, které mu podali. Když dojedl, vyprávěl jim o ženě. »Hleďte,« pravil, »nyní bude spása Židům odnata a zpřístupněna všem lidem. Od nynějška budou smět všichni, kdo mne hledají, přicházet ke mně. Později budete mít mezi pohany, u kterých jste neseli, bohatší sklizeň než mezi Židy, u nichž byla veškerá setba marná.«

Radostné poselství, které žena přinesla do Sichemu, nevyznělo naprázdno. Přicházely zástupy lidí, aby spatřily toho, jehož žena nazývala Mesiášem.

Pánovo srdce naplnila radost. Tito lidé nepřicházeli ze zvědavosti, ani proto, aby viděli zázrak. Tito lidé hledali Mesiáše, spásu svých duší. A radost, která ho naplňovala, pronikala jeho pozemskou schránou jako světlá záře. Oči lidí, kteří přišli, se otevřely, takže směli vidět Syna Božího. Vroucně ho prosili:

»Pane, zůstaň u nás ještě krátký čas, i když toho ještě nejsme hodni. Chceme povědět i ostatním, že jsme našli spásu světa!«

Ježíš to slíbil. Lidé procházeli krajem a oznamovali:

»Našli jsme Mesiáše! Je opravdu u nás.«

Nemohli uvést žádné znamení, které by učinil, aby se projevil. Pouze zcela prostě sdělovali, že našli Pána všech světů. Ale to stačilo. Tato zpráva prolétla celým Samařskem. A kdo měl hledající duši, přišel do Sichemu a našel.

Ježíš zůstal u studny dva dny a potom pokračoval v cestě. Zanechal za sebou vděčné, blažené duše.

JEŽÍŠ SE V TICHÉM zamyšlení ubíral krajem a děkoval svému Otci, že mu poslal tyto lidské duše do cesty. Tím živěji hovořili učedníci o události, kterou prožili.

Byly to nádherné dny! Ježíše obklopoval jakoby vítězný jásot. Nyní nadejde pro Izrael velké probuzení! Nemohli se navyprávět toho, co bude následovat, co musí následovat. Vůbec nepozorovali, jak se jejich Pán ztišil a spolu s ním někteří z jejich středu.

Konečně toho bylo na Tomáše už příliš. Nepočkal, až nastane pomlka, ale hlasitě ostatním připomněl:

»Cožpak jste zapomněli, jak se náš Mistr vyjádřil, že proroka si v jeho vlasti lidé nevází? Byli jsme v Samařsku. Tam se děly velké věci. Teď přicházíme do Galileje, k »pravověrným Židům«. Zde Ježíši nikdo neuvěří!«

Rozhňevali se a chtěli ho napadnout, protože jim zkazil radost. Vtom se Ježíš, jehož tato hlasitá slova vyrušila ze zamyšlení, rozhovořil:

»Tomáš má pravdu. Co se stalo zde, budeme marně hledat u pravověrných Židů. Kdybych šel k lidem, kteří nevědí o Bohu nic, vskutku, pravím vám, poznali by mne a ve mně Boha. Jsem však podle vůle svého Otce poslán k Židům. Židé jsou ale tvrdošíjný národ.«

»Jestliže tě nepřijmou, přijde na ně soud,« ozval se Filip. Z jeho slov zaznívala jakoby škodolibost.

Ježíš na něho vážně pohlédl:

»Dej si pozor, Filipe, aby soud nepřišel také na tebe!«

A Filip mu porozuměl a zahanben sklopil zrak. Ježíš pokračoval:

»Soud přijde na svět tak, jak to můj Otec již předem určil.«

Tu se ho jeden z dvanácti učedníků zeptal:

»Pane, takže jsi přece přišel, abys konal soud na zemi?«

Ježíš zavrtěl hlavou.

»Nepřišel jsem na svět, abych jej soudil, nýbrž aby s mou pomocí lidstvo opět našlo cestu vzhůru.«

Tomáš se zeptal:

»Pane, jednou jsi řekl, že svět nebude soudit Otec, ale Syn. Jestliže ty jsi nepřišel k soudu, kdo tedy bude soudit svět?«

»Přijde Syn Boží, aby soudil svět, jak mu Otec přikázal. Otec vložil všechno do jeho ruky, život i smrt, zničení i blaženost. Všichni, kteří zde žili, budou muset přijít, aby stáli před ním. Kdo uslyší jeho hlas, tomu bude ještě poskytnut krátký čas k obrácení, kdo však nebude Syna Člověka dbát, ten propadne věčnému zatracení.«

Ve tváři Syna Božího se zračila hluboká vážnost; jeho učedníci na něho bázně hleděli. Nerozuměli mu však a domnívali se, že mluví sám o sobě. Později šeptem vykládali jeho slova a Jidáš, na něhož se vždy obraceli, když něčemu plně neporozuměli, jim vysvětlil, že Ježíš teď přišel jen proto, aby svědčil o Bohu, ale že přijde znovu k soudu. Soud se bude konat až v pozdější době. Učedníci si mysleli, že to pochopili.

Již NĚKOLIK dní byli na cestě. Všude k Ježíšovi přiváděli nemocné a trpící a on uzdravil všechny, kdo byli otevření, aby přijali sílu.

Poblíž Kány se zástupem lidí prodíral královský úředník, aby se dostal k Ježíšovi. Všichni, i učedníci, se před ním hluboce ukláněli. Ježíš toho nedbal. Petr mu pošeptal:

»Pane, podívej, přichází k tobě královský úředník!«

Ježíš přívětivě vzhlédl od nemocného, na jehož oči před chvílí položil ruku.

»Petře, dovol mu, ať přijde; není horší než ostatní.«

Učedníci se po sobě polekaně podívali. Co to Ježíš řekl? Že není horší než ostatní? Muž v tak čelném postavení? Doufejme, že to nezaslechl. Ale tato naděje zklamala.

Když přední úředník stanul před Ježíšem, poklekl a začal mluvit:

»Rabíne, mám radost, že jsi řekl, že nejsem horší než ostatní, kterým jsi pomohl. Proto pomůžeš i mně. Můj jediný syn umírá, a jestliže mu nepomůžeš, bude mi odňat. Když jsem uslyšel, že jsi v tomto kraji, opustil jsem ho, abych tě vyhledal. Cestou jsem si vzpomněl na své hříchy a byl jsem zoufalý. Muži, který na sebe uvalil tolik viny, nemůže Bůh pomoci. Ale teď jsi mi na útěchu pověděl, že nejsem horší než ostatní. Pane, děkuji ti.«

Učedníci se na sebe zaraženě podívali. Byla Ježíšova slova míněna takto? Ježíš však dal muži pokyn:

»Jdi domů, tvůj syn žije.«

Muž ze sebe přerývaně vypravil vřelé poděkování a ubíhal odtud. Náhle se ale zastavil, obrátil se a běžel nazpět. Bez dechu stanul před Ježíšem a po chvíli prohlásil:

»Pane, ode dneška chci být lepší než ostatní!«

Ježíš viděl, že to muž myslí vážně.

Když šťastný otec přišel do blízkosti Kafarnaumu, kde byl doma, hlásili mu poslové, že se jeho syn uzdravil.

VEČER JEŽÍŠ zavolal své učedníky k sobě a nabádal je, aby lidi hledající pomoc neposuzovali jen podle zevnějšku.

»Nemyslíte, že jsem mohl své učedníky vybrat mezi nejurozenějšími lidmi této země?« zeptal se jich.

Sami již mnohokrát přemýšleli o tom, proč vybral právě je, kteří byli téměř všichni prostí muži. Nyní to přiznali a Ježíš jim vysvětloval:

»Je mnoho důvodů, které mne přiměly, abych zvolil právě vás. Nemuseli jste překonávat naučené vědění, lépe snášíte námahy našeho putování, nebyli jste připoutáni k pozemským statkům a takových důvodů bylo ještě více. Především jsem ale doufal, že chudí a ubozí lidé budou mít ve vás přímluvce, protože když jste ke mně přišli, byli jste sami chudí a ubozí.«

V následujících dnech zamířil Ježíš opět na jih. Všude v zemi se lidé připravovali na slavnost pod zelenou. Tak dorazil také do okolí Nazaretu, ale pustil se cestou, která nevedla do města.

Přišli dva mladíci a oslovili ho.

»Ježíši, ty nás už neznáš? Proč se nezastavíš u nás?«

Byli to jeho bratři Jakub a Jan, kteří slyšeli, že bude procházet kolem. Výmluvnými slovy žádal Jakub Ježíše, aby se vypravil do Judeje a konal tam zázraky.

»Nestačí, že působíš v Galileji a konáš znamení,« řekl Jakub přemoudře. »Jestliže jsi ten, za koho se považuješ, proč se schováváš před kněžími? Ukaž jim, co dovedeš, a oni v tebe budou také věřit.«

Ježíš vycítil, že bratr kolísá ve víře. Snad by mu mohl ještě pomoci.

»Jakube,« pronesl vlídně, »jestliže věří jen proto, že konám znamení, co je na tom zvláštního? V Samařsku mne viděli a poznali mne i Toho, který mne poslal.«

»Tak přijď alespoň na slavnost do Jeruzaléma,« prosil Jakub. »Ukaž se kněžím, možná tě poznají i oni.«

Ježíš se vážně podíval na Jakuba.

»Jakube, pověz mi, víš, kdo jsem?«

Tuto otázku bratr neočekával, ale věděl, že na ni musí odpovědět. Cítil, že na jeho odpovědi závisí víc než jen to, co se týká zevnějšku. Dříve než si rozmyslel, co by měl odpovědět, předešel ho jeho mladší bratr Jan. Klidným, ještě dětským hlasem řekl:

»Jsi zaslíbený Mesiáš, vím to!«

Pak se polekal svých vlastních slov a plaše dodal:

»Jsi ale i náš bratr. Jak to však spolu souvisí, to jsem nikdy nepochopil.«

Jako blesk zasáhla slova mladšího bratra Jakubovu duši. Náhle mu bylo vše jasné a mohl i mluvit. Zcela prostě a jednoduše sdělil Janovi:

»Ježíš je Syn Boží; přišel na svět, aby lidstvo opět našlo cestu k Bohu. K tomu potřeboval pozemské tělo a to našel u nás. Jsme šťastní, že jsme jeho bratry.«

Pak se opět obrátil k Ježíši:

»Odpusť mi, od nynějška už nebudu mluvit do tvých záležitostí.«

Ježíš podal oběma ruku a vyzval je, aby šli na slavnost do Jeruzaléma. Ani slovem se nezminil, co bude dělat on.

UČEDNÍCI BRZY zpozorovali, že také zamířili k Jeruzalému. Měli radost a nepokrytě ji projevovali.

Sotvaže však došli do Jeruzaléma, změnila se jejich radost v úzkost. Všude, kam Ježíš přišel, způsobila jeho přítomnost hádky a různice. Jedni vykládali, že jeho kázání je od Boha, druzí prohlašovali, že je od zlého. Ale jakkoliv se lidé zuřivě stavěli proti němu, nemohli mu ublížit, protože jeho hodina dosud nenadešla.

Prvního dne slavnosti vstoupil Ježíš do chrámu a začal vyučovat. Tu se proti němu vzbouřili zákoníci a obrátili se na něho s dotazem:

»Od kdy je zvykem, aby kázal neučený muž? Nejprve nám pověz, kdo tě vyučoval a od koho pochází tvé učení.«

Ježíš zvučným hlasem odpověděl:

»Moje učení pochází ze mne samého a je to učení Boha, který mne poslal! Zkuste podle mého učení žít, a brzy poznáte, že je z Boha, neboť v sobě má život. Jestliže přijmete má slova, budete blažení již zde na zemi.

Vskutku, pravím vám, kdo ve mne věří, tím budou protékat proudy živé

vody. Tato voda bude občerstvovat všechny, kdo s ní přijdou do styku. Takovým člověkem bude pronikat Boží síla, tak jako proniká vším na zemi, co se jí otevře.

Pohleďte jenom na květiny na poli. Otevírají své kalichy slunečním paprskům. Ptají se také, odkud tyto paprsky pocházejí nebo kdo je poslal? Vezměte si z nich příklad!«

Mnoho kněží slyšelo toto podobenství a nenašlo na něm nic nesprávného. Snažili se přesvědčit ostatní, kteří se domnívali, že je nutno zakázat Ježíšovi mluvit. To však také bylo všechno. Ani jediný si nevzal Ježíšova slova k srdci. Mezi mnoha posluchači byl jen jeden, jehož duše se v díku a radosti otevřela: Nikodém. Velmi rád by šel k Ježíšovi, dosud k tomu ale nenašel čas. Stále znovu musel uklidňovat vzrušené a pobouřené lidi.

Jeden z velekněží se ho prudce zeptal:

»Co si myslíš: kdo je tento muž?«

Nikodém bez bázně a nahlas odpověděl:

»Vím, že je to zaslíbený Mesiáš!«

Na okamžik zavládlo mlčení, dost dlouhé na to, aby si Jan vzpomněl na Ježíšova slova: »Ještě ho uslyšíte, jak mne veřejně vyzná.« Pak však zvolal jeden ze zákoníků:

»To nemůže být, protože Mesiáš má přijít z Betléma, tento muž ale pochází z Nazareta.«

Nikodém musel zmlknout. Nevěděl totiž, že se Ježíš narodil v Betlémě.

Ježíš vyučoval v chrámu i následujícího dne, úplně samozřejmě a bez bázně. Kolem něho se však tlačili zákoníci a farizejové, aby ho pozorovali a naslouchali mu. I když dávali pozor na každé z jeho slov, nemohli v nich najít nic nesprávného. To je rozhořčilo ještě mnohem víc.

Na Ježíše se toto číhavé naslouchání položilo jako tíživé břemeno, těžce se mu dýchalo a mluvilo. Musel se zhluboka nadechnout!

Po chvíli mlčení zvolal ke shromážděnému zástupu:

»Zakoníci, proč jste sem přišli? Co jste chtěli slyšet? Myslíte si, že mne polapíte v mých slovech? Proč mi nezakázete mluvit? Pokud jsou ale má slova pravdivá, proč jim nasloucháte pouze zevně? Vezměte si je k srdci!«

Farizejové byli na rozpacích. Je možné, aby někdo tak otevřeně vyslovil to, co cítí a co si myslí? Jeden z nich se domníval, že na to musí odpovědět, a proto drsným hlasem vykřikl:

»Jsi čertův, že si myslíš, že tě chceme polapit?«

Dříve než mohl Ježíš odpovědět – byl-li vůbec ochoten odpovědět na takovou otázku – popošel Nikodém o krok dopředu.

»Je nás hodno, abychom takto hovořili v chrámu?« zeptal se. »Neshledávám na Ježíši nic nesprávného. Kdo si myslí něco jiného, ať odtud odejde a nezabírá místo hledajícím.«

»Slyšte Nikodéma,« zasyčel Jehu, »on už také podléhá Ježíšovu vlivu! Pro toho podvodníka by bylo pohodlné, kdybychom vyklidili toto místo. Potom by mohl volně říci všechno, k čemu ho to nutká!«

Nahlas však zvolal:

»Vysvětli nám přece, Ježíši, co jsi řekl o chrámu. Je jenom obrazem? Cožpak nevíš, že tento chrám dal postavit náš otec Šalomoun? Chceš mu vytýkat, že byl napodobitel? Kde by našel vzor? Chceš ho urážet a tvrdit, že tento chrám postavil podle vzoru pohanských chrámů?«

Jehuův obžalovávající hlas zněl stále vzrušeněji a Jehu by horlil ještě déle, kdyby ho nepřerušily rozhořčené výkřiky. Dříve než mohl zopakovat svoje otázky, zvedl Ježíš klidně ruku. Hlasy zmlkly a v chrámu zavládlo úplné ticho. Na Ježíšově tváři se rozhostil nebeský mír, takže na něho musel každý udiveně s obdivem pohlédnout. Když se ujal slova, zněl jeho hlas měkce a vřele:

»Ptáte se mne na vzor tohoto pozemského chrámu. Vězte tedy, že stojí nahore ve vesmíru, krásnější a nádhernější než všechno, co kdy lidská ruka vytvořila. Slouží v něm blažení duchové, kteří bez přestávky děkují ve štěstí a radosti Bohu.

Kdybyste tento pozemský chrám dnes zbořili, že by nezůstal kámen na kameni, v nejkratší době by mohl být znovu postaven, pokud by se našel člověk, který by byl dostatečně čistý jako Šalomoun, aby mohl spatřit jeho pravzor.«

Posluchači blaženě naslouchali. Tak k nim dosud nikdo nemluvil. Chtěli slyšet víc, dovědět se více o tom, co bylo jejich zrakům skryto.

Mezi nenávistnými učiteli však vznikl neklid, protože si mysleli, že teď našli možnost, jak by mohli Ježíšovi uškodit.

»Řekl, že zboří chrám,« šeptali si mezi sebou a tato nepravdivá slova se bleskurychle rozšířila dál.

Lidé přítomní v chrámu se cítili být nemile rušeni. Věděli, že to Ježíš řekl jinak. Snažili se přimět pomlouvače, aby mlčeli, a vyvrátit jejich slova. Tím vznikl slovní spor, který přehlušil Ježíšův hlas.

Náhle Mistr s bolestným úsměvem přerušil uprostřed věty svou řeč. Těmto lidem není možné pomoci! Sami si vždy vše zničí! Přitáhl těsně k sobě záhyby svého roucha, jako by se štil jakéhokoliv doteku s okolím, a spolu s učedníky opustil klidnými kroky chrám. Nikdo ho nezadržel,

přestože za sloupy se ukrývali vojáci a čekali na pokyn kněží, aby ho zajali.

Venku si Ježíš zhluboka oddechl.

»Opusťme Jeruzalém,« vyzval své učedníky. Když chtěli celí pobouření začít mluvit o tom, co právě prožili, požádal je, aby byli zticha. Kolem něho mělo být ticho, ticho po této divoké vřavě!

V hlubokém zamyšlení krácel před učedníky.

Po několika hodinách k sobě zavolal Jana. Ze všech učedníků mu tento učedník rozuměl nejlépe, neboť jeho cítění bylo čisté a nezkřivené.

»Jane,« zeptal se Ježíš, »proč mne farizejové nenávidí?«

»Pane, zdá se mi, že to lze snadno vysvětlit. Farizejové chtějí řídit lid, a proto je jim nepříjemné, když přichází někdo jiný, který mu může dát něco lepšího než oni. Jestliže se lid shromažďuje kolem tebe, naslouchá tobě místo jim. A z toho mají strach.«

Ježíš přemýšlel. Že by bylo něco takového možné? Scházelo mu jakékoliv pochopení pro takové myšlení.

»Kdyby jen sami naslouchali mým slovům, místo aby v nich pouze stále pátrali, jaký falešný smysl by v nich mohl být ukryt; kdyby jen přijali to, co přináším! Pak by mohli předcházet lid, dávat mu opravdový příklad a vést jej mnohem lepším způsobem. Cožpak to nechápou?«

»Ne, Mistře, domnívám se, že tak dalece oni nemyslí,« zněla skličená odpověď učedníka. »Muselo by se jim to říci – ale kdo by to měl udělat?« připojil s povzdechem.

»Chci jim to říci já,« odpověděl Ježíš. »Budou mi ovšem věřit tak málo jako dosud.«

Oba se opět pohroužili do mlčení; každý se obíral vlastními myšlenkami.

Když navečer odpočívali stranou lidských obydlí, naléhali učedníci na Ježíše, aby jim vyprávěl více o chrámu nahoře ve Světle.

Přijali do svého nitra každé jeho slovo a cestou o nich přemýšleli. Na každého z nich slova zapůsobila jinak. Jedni chtěli vědět, zda budou smět také někdy chrám spatřit nebo v něm sloužit.

Jidáš se zeptal, jestli je tento chrám stojící ve výšinách také postaven ze zlata a stříbra, nebo jestli je míněn jen jako obraz. Tomu ostatní nerozuměli. Podle Ježíšových slov se totiž zcela prostě domnívali, že nahoře stojí chrám, který je ještě krásnější než chrám v Jeruzalémě, jinak však vypadá stejně.

Ježíš se snažil svým učedníkům objasnit, že pozemská oblast se nerozprostírá dál směrem vzhůru, ale že nahoře je všechno světlejší, lehčí a má

jemnější složení. Proto je i chrám stejné podstaty jako světlí duchové, kteří v něm slouží.

Dokud Ježíš mluvil, jeho posluchači si mysleli, že mu rozumí. Když si pak později opakovali jeho slova a rozmlouvali o nich mezi sebou, smazali dojmy, které jejich duše přijaly; žily v nich dál jen nejasné a nezřetelné.

Ježíš byl rád, že může jednou hovořit s učedníky o tom, co naplňuje jeho duši. Viděl jejich oči, které na něho toužebně upírali, a četl v nich probouzející se porozumění. Konečně nemusí opisovat jinými slovy to, co jim chce sdělit. A mluvil o Otci, o Pravěčném, Všemohoucím Bohu.

»Kdo jiný by vám o něm mohl povědět?« zeptal se a trochu se usmál.

»Nikdo Boha nikdy neviděl. Jedině Syn o něm ví a jedině Syn vám o něm může vyprávět. Jeho síla řídí vesmír, jeho síla všechno zaplavuje, proniká vším a vše oživuje. Prostřednictvím mne, Syna, se jí dostalo i vám. Tato síla vám umožňuje činit toho více a lépe, než byste jinak byli schopni vykonat.«

Téměř neznatelně zakroutil Jidáš hlavou. Ježíš si toho přesto všiml a zeptal se:

»Jidáš, co ti v mých slovech není jasné?«

»Pane, necítím nic z cizí síly, která mnou působí. Kdyby naplňovala i mě, musel bych ji přece cítit!«

»Ve tvých slovech je již také obsažena odpověď, Jidáš. Nehloubej tolik a přijímej všechno prostěji, tak, jak je vám to podáváno. Sám se tím zabýváš toho nejlepšího. Jestliže říkáš, že cítíš sílu jako »cizí«, nebudeš ji moci nikdy přijmout. Musíš se tak silně zachvívat v Božích zákonech, že ti nesmí být cizího nic, co pochází od Boha. Pak přijímáš sílu, aniž ji zvlášť cítíš. Teprve na tvých dílech se pozná, zda se ti této síly dostalo.«

Po této odpovědi se Ježíš opět obrátil k ostatním.

»Jak často jsem vám již říkal, že na vašich dílech se pozná, kdo jste. Jestliže jste mými pravými učedníky, musíte vykonávat vůli Boha, mého Otce. Pokud jste však zaměřeni pouze na pozemské věci, bude vaše ovoce prázdné.«

Zatímco hovořil, odloučila se nahoře na obloze hvězda a padala dolů k zemi. Učedníci ji udiveně sledovali.

»Pane, podívej se, spadla hvězda!« volali. »Nadešel snad konec všech věcí?«

Ježíš se usmál.

»Cožpak jste ještě nikdy nepozorovali, když padají hvězdy? To se stává častěji. Znamená to, že nastal konec této hvězdy.«

»Copak hvězdy nejsou věčné?« chtěli vědět někteří z učedníků. Ježíš se místo odpovědi zeptal:

»Víte, kdo stvořil hvězdy?«

Udiveně na něho hleděli.

»Stvořil je Bůh.«

»To říkáte správně. Ale teď uvažujte: Může být něco, co je stvořeno, věčné? Věčný je jen Bůh a to, co z něho pochází; vše ostatní je dočasné, a proto pomíjivé. Také hvězdy mají svou dobu trvání a potom musí zaniknout. Pravím vám: slunce, měsíc a hvězdy zaniknou spolu se zemí, avšak lidé, kteří vykonávají vůli mého věčného Otce, budou smět zůstat.«

K UŠÍM ZÁKONÍKŮ se doneslo, že Ježíš mluvil o Bohu jako o svém Otci. To je rozhořčilo, přestože se sami často nazývali dětmi Božími. Někteří z nich proto přistoupili k Ježíši a zeptali se ho:

»Jak se můžeš opovážít říkat o věčném Bohu, že je tvým Otcem?«

Mysleli si, že již předem ví, co Ježíš odpoví, a měli připraveny námitky. Ježíš jim však podle svého zvyku místo odpovědi položil otázku, na kterou nebyli připraveni.

»Kdo jiný může nazývat Boha Otcem než jeho Syn?« pravil a klidně na ně pohlédl.

Ztratili rozvahu a zvolali:

»Jak dokážeš, že jsi Syn Boží?« Opět odpověděl otázkou:

»Vidíte mé skutky a nevíte, čím silou je konám? Slyšíte má slova a můžete pochybovat? Proto by vám také neprospělo, kdybych vám řekl, že pro mne svědčí sám můj Otec. Vy bláhoví lidé, zde se vám nabízí chléb věčnosti, a vy jej necháváte ležet a místo toho berete do rukou kameny.«

Celí udivení sestrčili hlavy dohromady. Co to mluví o chlebě? Nevidíme žádný chléb a ani jsme o žádný chléb neprosili.

Ale čím více o tom mluvili, tím byli zmatenější. Proto se rozhodli, že se Ježíše zeptají na smysl jeho slov.

»Co máš na mysli, když mluvíš o chlebě? Kde je chléb, který nám nabízíš?«

Už tomu tak bylo: čím jednodušeji a srozumitelněji se Ježíš snažil hovořit, tím méně mu zákoníci rozuměli. Tentokrát mu však porozuměli učedníci a Petr začal zprudka zákoníkům vysvětlovat:

»Vy si snad myslíte, že Mistr mluví o pozemských věcech? Chléb, o kterém mluvíte, nasycuje tělo a na nic jiného už není. Ale chléb, který dává

světu Ježíš, aby jej živil věčnými silami, to jsou slova vycházející z jeho úst. Jestliže je přijmete, bude vám pomoheno. Vy však místo toho sbíráte kameny, které vám nemohou nijak prospět.«

Zákoníci udiveně hleděli na Petra. Cožpak to není prostý rybář? Kdo se ho ptal? Neuměli ale nijak odpovědět.

Ježíš se posadil na malém návrší. Ihned se kolem něho shromáždilo mnoho lidí. Posedali si na zem nebo postávali v malých skupinkách kolem. Mezi zástup se vmísili i zákoníci, Ježíš jich však nedbal. Jeho duši naplňoval zármutek z lidu sváděného na nesprávnou cestu. Chtěl lidi vést jako starostlivý pastýř, ale zákoníci stále vpadali jako draví vlci mezi zástup a rozháněli je.

Ježíš tyto myšlenky vyslovil. Líčil naslouchajícím lidem, jak se dobrý pastýř stará o blaho každé jednotlivé ovečky, jak ji chová a opatruje, vyhledává a přivádí domů. Za to však ovce poslouchají, co jim říká. Tomu rozuměli všichni, i ti nejprostší, a vypadalo to, jako by se lid tlačil blíž k Ježíšovi, aby mu ukázal, že by rád patřil k jeho zástupu.

Potom Ježíš vykládal o vlčích a lidé stojící poblíž odstoupili dál od něho. Obávali se toho, jak se zachovají zákoníci.

Zákoníci se ani nepohnuli. Chtěli slyšet ještě více. Možná, že se Ježíš přece jen dá strhnout k nějakému neprozřetelnému výroku.

Ježíš mluvil dál a snažil se získat duše svých posluchačů, až mu srdce stále více překypovalo. Z jeho úst nevyšlo žádné slovo, které by horliví posluchači mohli zavrhnout. Museli odejít s nepořízenou, aby podali zprávu těm, kdo je poslali.

Ježíš dobře cítil, jak ho farizejové pozorují, přestože mluvil zdánlivě bezstarostně. Jeho duše byla stísněna nedůvěrou a nenávisť, které se proti němu stavěly na každém kroku.

V noci, když učedníci spali, vstal Ježíš z lůžka a vyšel ven do přírody, aby rozmlouval se svým Otcem. Před nedávnem se dověděl, že Jan, jemuž říkali Křtitel, byl na Herodesův rozkaz stát.

Jan byl bez viny, vzbudil mnohem méně nelibosti učenců než on, Ježíš. Jestliže Jana zavraždili, co asi učiní jemu?

Když Ježíš dospěl ve svých myšlenkách až tak daleko, pozvedl obličej, na kterém se rozprostíral mírný smutek, a téměř radostně pronesl:

»Ať činí to, o čem si myslí, že musí činit. Pak bude můj úkol skončen a budu se smět vrátit domů k Otci.«

Připadalo mu, že návrat domů je blízko, velmi blízko. Věděl, že to již nemůže trvat dlouho, než otevřené nepřátelství dosáhne svého cíle. Viděl

však také, že sám nesmí učinit nic, aby vývoj urychlil. Naopak, musí být opatrnější než dosud, aby neposkytl nepřátelům vítanou příležitost.

Konec nesmí přivodit on; musí vyčkat, až nadejde. Toto čekání na vysvobození bylo těžké, těžké jako celý jeho úkol. Ale vzal jej na sebe s novou odvahou a vědoměji a jasněji než dosud viděl před sebou všechno těžké a zlé.

OD TÉTO NOCI se Ježíš cítil nově spojen se svým domovem, se svým Otcem. I ve dne, uprostřed lidí, kteří se k němu tísnili, se mohl nechat pronikat Božskou silou. Dokonce ještě více: když se ho chtěla náhle zmocnit ošklivost z prolhanosti a hříchů lidí, jak se to předtím často stávalo, přinesli mu Boží poslové útěchu a pomoc.

Toto vědomí ho vnitřně povznášelo vysoko nade všechno, co ho dosud mohlo ještě trápit. Zevně kolem něho byla světlá záře, kterou nedokázaly vidět pouze oči temna.

Dokonce i učedníkům, kteří s ním přece byli každý den a každou hodinu, to bylo nápadné. »Co to jen je s naším Mistrem?« ptali se jeden druhého. »Každý den je krásnější.« – »To je Božskost, která z něho září,« prohodil Jan zamyšleně. – »Ne, to je radost,« mínil Lebeus. »To já u něho znám. Když se jako dítě radoval, zdálo se, že se všechno kolem něho rozjasnilo.«

»Proč by se měl radovat?« přál si vědět Petr. Jidáš to ostatním vysvětlil:

»Brzy nadejde doba, kdy jako král vjede do Jeruzaléma. Jen si pomyslete, jako král!«

Tak úchvatné jako Jidášovi to připadalo jen nepatrnému počtu z nich. Filip dokonce dost ostře řekl:

»Kdyby se Ježíš stal židovským králem, už bychom z něho nic neměli. Radujme se raději, že jsme s ním, než abychom si malovali takové obrazy budoucnosti.«

Ježíš zpozoroval, jak spolu horlivě rozmlouvají, a očekával, že přijdou se svými otázkami k němu. Když se tak nestalo, zavolal několik učedníků k sobě:

»Co to je, čím se tolik zabýváte?«

Rozpačitě se dívali stranou. Mají mu povědět, že se tak silně obírají jeho změněným zevnějškem? Konečně si Petr dodal odvahy a řekl:

»Pane, jsi stále světlejší. Hledali jsme důvod toho, ale nemohli jsme jej najít.«

Tu se musel Pán usmát svým učedníkům, kteří stále ještě uvažovali jako děti. Dobrotivě je svolal k sobě a pokusil se jim vysvětlit, co se v něm událo.

Vyprávěl o noci, kdy si uvědomil, že jeho konec je blízko, a o Otcově síle, která jím od té doby silněji proniká. Pak pokračoval:

»I vám se může dostat této síly, jen když se jí otevřete.«

»Jak se to může stát?« zeptal se Tomáš horlivě.

»To je úplně jednoduché jako vše veliké. Všechno je v souladu s Božími zákony. Podívejte se na vinný keř,« pravil a ukázal na zvláště pěkný keř na blízké vinici. »Z jeho kořenů stoupá míza a spolu s ní vyživující síla a proniká jím až do špičky. Je však dodávána i do výhonků a listů, které na něm visí, takže je každý výhonek schopen přinášet hrozny. Tamhle po straně ale nějaké ničemné ruce utrhyly několik výhonků. Výhonky již nemají spojení s keřem a uvadají, usychají a nejsou již k ničemu jinému než na spálení.

Jako tento vinný keř jsem i já. Síla mého Otce mnou proudí a...«

»A my jsme výhonky, které na tobě visí!« zajásalo několik učedníků. Měli radost, že tak rychle pochopili tento obraz.

»Z tebe přechází síla na každého z nás a pomáhá nám splňovat Boží vůli.«

»Ano,« potvrdil Ježíš, »beze mne byste nemohli nic vykonat. Zůstáváte-li při mně, zůstáváte tím zároveň v Boží síle, neboť já a Otec jsme jedno. Nezapomeňte na to: nenechte se ode mne odtrhnout, ať se děje cokoliv.«

Přerušil se sám, aby se podíval na Jidáše a zeptal se ho, zda již v sobě vycítil něco ze síly, o níž nedávno pochyboval. Jeho srdce se plno dobroty sklonilo k učedníkovi, který to měl kvůli svému velkému rozumu zvláště těžké.

Ale Jidášovo místo bylo prázdné. Procházel vinicí a odstříhoval zvláště pěkné hrozny pro ně pro všechny. Když se vrátil, nabídl hrozny Ježíšovi.

Ježíš hleděl smutným zrakem na učedníka.

»Jidáši, nebylo ještě dost času starat se o naše tělesné blaho?« zeptal se s mírnou výčitkou. »Cožpak jsi i ty netoužil dovědět se, jaké myšlenky mne tak zcela naplňují, že dokonce změnily můj zevnějšek, jak říkáte?«

»Pane, někdo musí myslet za ostatní,« reptal Jidáš téměř vzdorovitě. »Kromě toho si myslím, že znám tvé myšlenky velmi dobře.«

Ježíš se s tichým povzdechem odvrátil. Zřetelně viděl, že se mu tento učedník vymyká: našel jiného pána.

Společně se občerstvovali hrozny a učedníci rozmlouvali o tom, co prá-

vše slyšeli. Jidáš se posadil stranou. Nechtěl slyšet z úst učedníků, co Ježíš před chvílí vysvětloval. Kromě toho by snad Pán nevyslovoval otevřeně své myšlenky; k tomu je ještě příliš brzy. Co to však říká Ježíš teď? To musí slyšet! Tiše se přikradl blíž.

Učedníci se vrátili k začátku Ježíšovy řeči a zeptali se ho, jak to myslel se svým blízkým koncem.

Pán dobrotivě rozebral i tyto myšlenky:

»Denně vidíte, jak mne Židé nenávidí a jak se snaží nalézt na mně vinu, aby mne mohli odstranit a dokonce snad i usmrtit. Jednou se jim to podaří. Překrouť má slova tak, že budou mít důvod mě zatknout. Vím, že tato doba již není vzdálená.«

»Pane, nechodme proto do měst, kde by ti mohli zákoníci uškodit,« prosili učedníci. »Zůstaňme úplně sami pro sebe a už se nikde neukazujme. Pak se ti také nebude moci nic stát.«

»Myslíte si, že bych tím splnil svůj úkol?« tázal se Ježíš, který se polekal toho, že jeho učedníci mohou takto myslet. »Mám přinést židovskému národu Boží spásu a mám ty, kteří odpadli, opět shromáždit v Božím chrámu. Jak bych to mohl splnit, kdybych se držel v ústraní? Budu-li ale konat vůli toho, který mne poslal, nemůže se mi stát nic, co by Bůh nepřipustil.«

»Bůh sám tě může chránit, jestliže konáš jeho vůli,« vyslovil se s důvěrou Filip.

»Máš pravdu, Filipe,« přikývl Ježíš, »kdyby Bůh chtěl, mohl by k mé ochraně poslat na zem celý zástup andělů. Ale neučiní tak, neboť lidé mají dokončit to, co mají v úmyslu. Svými skutky mají dokázat, kdo přijal poselství od Boha a kdo je hoden předstoupit jednou před oči Syna Člověka.«

»Nepoznají lásku, která k nim přišla,« pokračoval Ježíš zamyšleně. »I kdyby přišli z nebe andělé, aby pro mne svědčili, lidé by neuvěřili. Ny-ní si sami tkají svůj budoucí osud. Lidstvo musí klesnout, až zapadne do temnot. Ta hrstka lidí, kteří ve mne uvěřili, bude smět spatřit i Syna Člověka, až přijde, aby konal na zemi soud.« Ježíš umkl a učedníci dbali jeho mlčení.

Náhle Jidáš přerušil ticho:

»Pane, kdo je to Syn Člověka, o kterém občas hovoříš?«

»Syn Boží!« zněla stručná, ale dobrotivým hlasem řečená odpověď.

»Syn Boží? To jsi ty. Takže ty se jednou vrátíš k soudu? Řekl jsi přece, že ty nebudeš konat na zemi soud.«

V Jidášových slovech nebylo nic neuctivého, jenom naprosté neporozumění. Přesto mu Ježíš odpověděl ostřeji, než bylo jeho zvykem.

»Co jsem řekl, to jsem řekl a to platí. K soudu nepřijdu já, ale Syn Člověka, jak je to určeno od doby, co trvá tato země. On je Synem Božím tak jako já. Zároveň je však králem ve věčném hradě nahoře, o kterém jsem vám vyprávěl. Jeho služebníci chrání nádobu Božské síly a pečují o to, aby se v Bohem stanovený čas vylévaly do vesmíru proudy živé vody a oživovaly jej a obnovovaly.«

Ježíš umlkl. Vypadalo to, jako by chtěl říci ještě více, ale když se podíval do tváří svých posluchačů, již dál nemluvil.

»Mohl bych vám toho povědět o této nesmírné nádheře ještě mnoho, ale nejste dosud zralí to přijmout. Avšak ten, kdo přijde po mně, Duch z Boha, který bude na Boží rozkaz soudit svět, ten vám oznámí všechno!«

Před chvílí Ježíš mluvil o Synu Člověka, který jako Syn Boží bude soudit svět; teď mluví o Duchu Božím, který má přijít k soudu. Nemohli to skutečně pochopit, v tom měl Ježíš pravdu.

Jediného Jana se tato slova dotkla v jeho srdci a snažil se je v sobě udržet živá. Ostatní na ně zapomněli, neboť Ježíš se již nikdy k této řeči nevrátil. Jeho učedníci skutečně ještě nebyli dost zralí na to, aby pochopili Božská tajemství.

A přece cítil vnitřní popud, aby jim z hojnosti svého vědění sdělil to, co mohli přijmout. Brzy je opustí; mají být na tuto dobu připraveni. Vždyť jsou povoláni, aby pokračovali v jeho díle! Jak málo na to jsou připraveni! Změnili se sice, jsou nyní nesobečtí a vyrovnaní, jejich chtění je čisté a jejich víra pravá, ale potrvá to i poté, co se od nich odloučí?

Tak často, jak to bylo možné, mluvil Ježíš s učedníky o věčných pravdách. Dříve krácel často mlčky svou cestou a byl rád, když ho nikdo neoslovil. To se teď změnilo. Jakmile s učedníky a s těmi, kdo tvořili jeho stálý doprovod, osaměl, začal hovořit a také se ptát. Podle jeho otázek učedníci teprve poznali, kolik jim toho ještě chybí ke skutečnému porozumění.

Když jim Ježíš vyprávěl o Bohu, radostně naslouchali a mysleli si, že vše pochopili. Když jim ale kladl otázky, ukázalo se, že jsou ještě málo způsobilí zprostředkovávat poselství jiným. Při tomto druhu rozpravy však naslouchali mnohem pozorněji a styděli se, že Ježíš u nich tak často naráží na nevědomost. Celí horliví se navzájem poučovali a jejich vzájemný kontakt tím ztratil hodně na nepřírozenosti, která se Ježíšovi často nelíbila.

Když uměli správně odpovědět, měli radost jako děti a Ježíš jim stále znovu kladl i takové otázky, o nichž byl přesvědčen, že na ně odpoví správně. To jim dodalo trochu sebedůvěry, která jim až na několik výjimek scházela.

MEZITÍM SMĚLI učedníci prožít velkou událost: Lazar, jehož měl Pán rád, vstal na Ježíšovo zavolání z hrobu, jako by jeho úmrtí bylo jen snem.

Přítomní lidé byli rozehvěni tím, co spoluprožili. Jakého bylo ještě zapotřebí důkazu, že Ježíš je Synem Božím?

Zákoníci však byli více než kdy jindy vzdáleni toho, aby uznali pravdu. Jako dravý proud se rozšířila zpráva o tom, co se stalo v Betanii. Mluvílo se o tom všude v zemi. Zpráva byla tak ohromující, že už k ní nikdo nic nepřipojoval, jak se to přece většinou dělo. Skutečnost sama o sobě byla uchvacující: Mrtvý, který ležel již čtyři dny v hrobě, byl probuzen k životu.

Ježíši je nutno spoutat ruce! Tak to nemůže jít dál! Kdo kdy slyšel něco podobného? Eliáš kdysi vrátil život chlapci, který právě zemřel. To učinil Ježíš také již několikrát, ale to, co bylo slyšet nyní, překonalo všechno. Není divu, že se lid k němu sbíhá ve velkých zástupech!

A zákoníci se opět rozhodli, že k němu pošlou své zpravodaje, aby vyzkoumali, jakou mocí to koná.

Velekněz Kaifáš ale nechtěl nic slyšet o tom, že by naslouchali a čekali.

»Musíme se Ježíše zmocnit, kdekoliv ho najdeme. Bude lépe, jestliže zemře jeden, i když si smrt nezaslouží, než aby byl ohrožen celý národ.«

Byl hrdý na svou moudrost. Nikodém však vzrušeně prohlásil:

»Od kdy je v Izraeli zvykem, aby byl někdo odsouzen, aniž by byl vyslechnut? Jestliže je to, co slyšíme o Ježíšovi, pravda, radujme se a děkujme Bohu, protože v tom případě je skutečně Mesiášem, na něhož čekali už naši otcové. Co na tom, že se narodil v Nazaretě a ne v Betlémě?«

»Ale on *se narodil* v Betlémě,« ozval se kdosi. »Vím zcela určitě, že jeho rodiče pobývali kvůli sčítání lidu v Betlémě.«

»A to můžete být ještě na pochybách?« zvolal Nikodém, který planul radostným nadšením. »Vypravte se k Mesiáši, pozdravte ho, přineste mu svá srdce a nechejte ho vjet do Jeruzaléma!«

Kaifáš viděl, že teď nic nepořídí. Nikdo nehlasoval pro to, aby byl Ježíš zatčen. Nikodémova blaženost s sebou strhla více méně všechny posluchače a jeho slova roznítla srdce.

Co kdyby to byla pravda? Co kdyby byl Ježíš Mesiášem? V nočním tichu se několik zákoníků vydalo na cestu do Betanie, ale Ježíše nenašli. Odešel se svými učedníky do Efremu ležícího blízko pouště a zakázal Lazarovi poskytovat informace, kde ho lze najít.

Ježíš chtěl být s velkým zástupem svých průvodců sám. Bylo jich už přes sto, kteří s ním den co den chodili, a považoval za stále důležitější připravit tyto lidské duše na jejich budoucí úkol.

Když zákoníci nezastihli Ježíše v Betanii, vrátili se někteří z nich do Jeruzaléma. Však ho uvidí někdy jindy. Ostatní ale brali návštěvu Ježíše vážně. Vypytávali se po cestě, kudy se ubíral zástup, a tak se dostali do Efremu a našli tam Ježíše.

Jakmile učedníci uviděli, že přichází šest zákoníků, oznámili to Ježíšovi, protože se obávali, že budou rušit jejich klid. Ježíš však dobrotivě pravil:

»Dovolte jim, ať přijdou, a neztěžujte jim cestu. Neukládají mi o život.«

Vtom již zákoníci stanuli před ním. Přišli s upřímným srdcem a nechtěli pátrat nebo soudit, ale vidět toho, na koho čekaly jejich duše. A Boží milosrdná láska otevřela jejich duchovní zrak, takže spatřili záři obklopující Ježíše. Uviděli i holubici, která se vznášela nad jeho hlavou, a přemocné dojetí je přinutilo klesnout na kolena.

»Buď pochválen ten, kdo zde přichází ve jménu Pána!« modlili se.

Nalezli pouze slova Davidova žalmu, aby mohli vyslovit to, čím překypovaly jejich duše.

Ježíše naplnila svatá radost. Zákoníci poznali pravdu! Farizejové k němu našli cestu, a tím i cestu zpět k Bohu! Takže jeho práce přece jen nebyla marná!

»Otče, děkuji ti, že jsi vedl tato srdce!« pravil se zářícími zraky.

Pak se obrátil k mužům a dobrotivě jim pomohl vstát.

Zákoníci se začali ptát a Ježíš odpovídal, vyslovovali prosby a on pomáhal, takže dvanáct učedníků udiveně naslouchalo. Oč snadnější přece bylo pro Ježíše mluvit s muži, kteří mu rozuměli na základě starého moudrého vědění, jež si osvojili a přitom je nepokřivili. Samozřejmě že mnohý názor musel poopravit a mnohý odmítnout, jejich otevřené duše však nacházely jakoby samy od sebe klíč k jeho slovům.

Poskytl jim mnoho poznatků, které ještě nemohl předat svým učedníkům, a již za několik dní vykládali tito noví učedníci – poprosili totiž Ježíše, aby jimi mohli být – ostatním jeho slova, a to mnohem jasněji a srozumitelněji a především správněji, než to dosud činil Jidáš.

V duši tohoto učedníka se probudila stravující žárlivost. Mnoho let putoval s Ježíšem, a tito učenci k nim přišli teprve nedávno a již u Mistra znamenají víc než oni!

Co si mysleli učedníci, nemohlo zůstat Pánovu zraku skryto. Je špatné, že Jidáš stále znovu upadá do svých starých chyb! Tento jed však nesmí proniknout do srdce žádného učedníka. Ježíš si proto zavolal dvanáct učedníků k sobě.

Rozesadili se, jak na to byli zvyklí, kolem něho a pak začal vyprávět.

Líčil jim bohatého majitele vinice, který v čase sklizně neměl dostatek dělníků a najal každého, kdo přišel. Všem ale slíbil stejnou odměnu, ať už začali pracovat ráno, v poledne nebo dokonce teprve k večeru. Když je pak začal vyplácet a oni skutečně dostali každý stejnou odměnu, reptali ti, kteří pracovali na vinici nejdéle. Majitel vinice je však pokáral.

»Cožpak jste nedostali odměnu, kterou jsem vám slíbil? Chcete mi předepisovat, co vám mám dát? Proč se závistivě díváte na ostatní, místo abyste byli spokojení, že jste směli pracovat a že jste dostali odměnu?«

Ježíš skončil a podíval se na učedníky. Někteří vůbec nepochopili, proč jim právě teď vyprávěl tento příběh. To byli ti, kdo v nitru nereptali. Několik z nich si ale už začalo dělat výčitky. Pochopili, co jim jejich Mistr chtěl říci, a zastyděli se. Jen Jidáš nebyl spokojen.

»Pane, copak neměli dělníci pravdu? Nebylo snad nespravedlivé, že majitel vinice tak málo ohodnotil to, že pracovali déle než ostatní?«

Ježíš smutně pohlédl na učedníka.

»Jidáši, nezapomeň, že dělníci stáli na cestě bez práce, a kdyby je vinař nepřijal, museli by zemřít hladem. Když je najímal, spokojili by se i s menší odměnou, než jim slíbil. Teprve když ostatní dostali právě tolik, zatoužili dostat více. Ne, tím, že reptali proti dobrotě svého pána, se dopouštěli velkého bezpráví.«

Pak se Ježíš obrátil k ostatním a připomněl, že pro všechny z nich nastává doba usilovné práce. Jsou pro ni zde a odměnou pro ně bude spása jejich duší! Musí být ještě připravováni, aby správně splnili svůj úkol. Kdo by v tomto případě chtěl být nepřející, když má pán radost, že našel dělníky, kteří umí používat nástroj slova?

Jidáš vstal a odešel do Efremu, aby sehnal jídlo. Ježíš se za ním starostlivě díval. Tohoto učedníka přes veškerou lásku a péči neudrží. A náhle před jeho duší vyvstala slova, která před několika dny uslyšel v noci:

»Jeden z tvých učedníků podlehl Luciferovu vlivu!«

Také teď se mu zdálo, že kolem něho hlasitě zní: »Podlehl Luciferovu vlivu!« Domníval se, že to učedníci musí slyšet právě tak jako on. Učedníci však spolu bezstarostně rozmlouvali nebo vážně přemýšleli o jeho slovech.

Ježíšovu duši zaplavil vřelý soucit. Ubohý Jidáš!

O NĚKOLIK DNÍ později oznámil Ježíš učedníkům, že se chce vypravit na slavnost do Jeruzaléma. Zavčas se vydali na cestu, aby se nedostali do nej-

většího návalu lidí mířících do Jeruzaléma. Ale nebylo to nic platné: sotva se rozšířila zpráva, že Ježíš přichází, hrnuli se k němu lidé ze všech stran. Mistr neměl klid ve dne ani v noci.

Vyšel mu naproti Lazar a poprosil ho, aby bydlel se svými dvanácti učedníky v Betanii. Snad tam budou mít lepší možnost spatřit husté zástupy lidí, usilující dostat se k Ježíši, a zadržet je. Sotva se však roznesla zvěst, že je u Ježíše Lazar, který byl vzkříšen z mrtvých, chtěli lidé ještě naléhavěji oba vidět.

Učedníci byli proti návalu lidí bezmocní a rozhněvali se. Ježíš jim to vytkl:

»Nechte je, neumí to lépe! Cožpak si již nevzpomínáte na dobu, kdy byste se i vy odvážili všeho a učinili vše, jen abyste mne uviděli a byli u mne?«

Na to úplně zapomněli. Zdálo se jim, jako by byli vždy u Ježíše. Z jejich paměti vymizelo, kolik toho dělali nesprávně a kolik trpělivosti s nimi musel Pán mít. A sami nemají ani trpělivost s druhými, ani porozumění pro ně. To je špatné.

Maria z Betanie ihned zpozorovala, že na učednících spočívá tíže. Měla z toho kvůli Ježíšovi starosti. Potřeboval stejnoměrně se zachvívajícím okolím, a ne ustavičné kolísání učedníků, kteří se velmi snadno nechali vyvést z rovnováhy.

Kdy se tomu naučí? Nevěděla, že má sama v hojné míře to, co u jiných tak bolestně postrádá. Právě kvůli její duševní rovnováze byl Ježíšovi pobyt v jejím domě tak milý. Nesetkával se zde s hlučnými projevy radosti, ale ani s nepěknými projevy zlosti nebo starosti.

Tak jako se dům čistě zevně vyznačoval nevтіravou prostou krásou a každý předmět uvnitř něho byl na svém místě, tak se i uvnitř vznášely místnostmi krásné a zjasněné myšlenky a city.

Lazar a Maria v tom byli stejného druhu. Jen starší sestra Marta, která byla dcerou otcovy první manželky, měla jinou povahu. Ale vlivem sourozenců a především od doby, co následovala Ježíše, se její hlučná, velmi čilá bytost uklidnila. Její sloužení, které jí bylo potřebou, mělo takové formy, které již nebyly ostatním na obtíž.

Když do tohoto domu míru vstoupil někdo, kdo nebyl vnitřně v rovnováze, musel být bezpodmínečně nápadný a Maria se pak svým tichým způsobem jednání postarala o to, aby se změnil.

Ježíš odešel s Lazarem na zahradu za domem a Marta věrně bděla, aby je nikdo nerušil. Vtom Maria přistoupila k učedníkům.

»Proč všete hlavy? Co se vám stalo?« vyzvídala.

Mezi nimi nebyl nikdo, kdo by jí nechtěl odpovědět. Maria byla pro ně dobrotivou sestrou. Dříve než mohli něco říci, přelétla je pohledem:

»Kde je Jidáš? Proč není s vámi? I u stolu jsem ho postrádala?«

»Možná je u ostatních, kteří nocují venku,« vyslovili svou domněnku.
»Často od nás odchází a my nevíme proč.«

»Dobře, a jaké chmury obestírají vaše duše?« zkoumala Maria znovu.

Teď vyšlo najevo celé jejich trápení. Ježíš s nimi není spokojen a má k tomu také pádné důvody. Jak na to mohli zapomenout?

Maria se na ně vážně zadívala.

»To skutečně také nechápu,« pronesla zamyšleně. »Vy přece nechcete být nehodnými služebníky! Vzpomínáte si na podobenství o služebníkovi, jemuž pán prominul jeho dluh a který potom jiného služebníka kvůli menšímu dluhu téměř uškrtil? Už tehdy, když vám to Ježíš vyprávěl, jsem věděla, že vás tím chce napomenout.«

»Proč jsi nám to neřekla, Maria?« přerušil ji Petr bouřlivě.

»Cožpak se musí vždy všechno vyslovit?« zeptala se místo odpovědi.
»Tenkrát by pro vás bylo lepší, kdybyste sami vycítili, že vás Ježíš napomenul. Nepochopili jste snad ještě, že nikdy nevypráví podobenství nebo příběh, aniž by k tomu neměl zvláštní příčinu? Dbejte přece na každé jeho slovo!«

Učedníci svěřili hlavy ještě více. Vypadali vyděšeně, takže je Maria musela utěšovat a pomoci jim. Vlídne pokračovala:

»Tím, že se plně poddáváte své bolesti, nic nezlepšíte. Poznali jste, v čem jste chybovali. Dobře, dělejte to proto v budoucnu jinak, lépe. Váš zármutek nad sebou samými Mistrovi nijak neprospěje, naopak, kalíte mu jeho pozemské dny.«

S povzdechem umlkla.

»Ať nás ani nenapadne, abychom ho chtěli také ještě zarmoutit!« zvolali učedníci celí pobouření.

Jejich dětské duše, které nebyly zkaženy přílišným vzděláváním, naplnila nová důvěra, a tím se jim také dostalo shůry síly, kterou potřebovali, aby šli správnou cestou.

»Mistr nedávno mluvil o tom, že už nebude dlouho mezi námi,« ozval se Ondřej. »Maria, víš o tom něco?«

»Mně o tom neřekl nic,« odpověděla Maria a rty se jí při tom chvěly.
»Ale ve svém srdci cítím a vím, že dny, kdy budeme ještě smět mít Ježíše mezi sebou, jsou sečteny. Nedávno jsem ho v noci viděla, jak zjasnělý

a zářící jako anděl kráčí cestou, kterou neznám. My jsme stáli, prožívali bolest a žal a dívali se za ním. Jsem si jista, že mi byl ukázán obraz, aby posílil mou duši.«

DRUHÉHO DNE přišlo do Betanie několik Řeků. Potkali Filipa, který jednoho z nich znal. Obrátili se na něho:

»Rádi bychom viděli Ježíše, který je Kristem,« poprosili. »Víme sice, že je Kristem Židů, ale pokud jím skutečně je, neodmítne duše toužící po spáse!«

Filip je požádal, aby počkali, a odešel do domu. Uvnitř něho zastihl Ondřeje a zeptal se ho, co má dělat. Zasáhl ho udivený pohled učedníka.

»O tom přece nemůžeme rozhodovat. Pojď, zeptáme se Pána.« Vydali se k němu a přednesli mu prosbu Řeků.

»Půjdu k nim,« rozhodl se Ježíš.

Nyní, kdy se jeho úkol chýlil ke konci, Ježíš přitahoval lidi z různých národů a stavů. Rozhodla tak o tom Boží vůle, která chtěla, aby bylo jeho Slovo zaneseno do všech zemí.

Když ho muži uviděli, poznali ho. Jeden z nich postoupil dopředu, uklonil se a pronesl:

»Je mi dáno vidět bohy, v něž věříme. Ale skutečně: ani Jupiter ani Apollón nejsou tak vznešení a čistí jako tento. Ježíš je opravdu Kristus, nejvyšší, kterého kdy svět viděl!«

Rozechvěni se uklonili i ostatní. Ježíš pravil:

»Muži ze slunné země, dostalo se vám milosti, že jste mohli vidět a poznat ty, kteří se kolem vás neviditelně vznášejí. Vy jste však této milosti nevyužili. Místo abyste se jimi nechali vést k Tomu, který je jediným pravým Bohem, zůstali jste u nich stát a vzývali jste je. Vraťte se ke svému lidu a povězte mu, koho jste nyní viděli.«

»Pane, nejdříve nám vyprávěj o pravém Bohu,« prosili snažně. »Víme o něm velmi málo.«

Ježíš splnil jejich prosbu.

Se stále novou radostí naslouchali učedníci tomu, co sami již znali.

Ježíš hovořil o temnu, které zemi a lidstvo tak zahaluje, že by všechno zanedlouho kleslo do hluboké temnoty – říkal to vždy jinými slovy, aby to přiblížil lidským srdcím, a učedníci se radovali, jestliže tomu porozuměli. Čekali na to, že bude pokračovat: »Když ale hrozilo, že temno vše pohltí, poslal Bůh svého vrozeného Syna, aby přinesl světu Světlo.«

Dnes to Ježíš vyjádřil jinak. Připomněl Řekům světlo, které jim dosud přinášel Apollón.

»Stačilo to, aby vám objasnil svět, lidské duše a všechno vaše konání?« zeptal se naléhavě.

»Ne, Pane, nestačilo to. Vtom jsme se doslechli, že kdesi ve světě očekávají Krista, toho, který je Pomazaným Boha, a zatoužili jsme setkat se s ním. Představ si, jakou jsme měli radost a jak jsme jásali, když jsme se v Jeruzalémě dověděli, že je Kristus zde!«

»Světlo tedy nestačilo,« navázal Ježíš trpělivě na přerušenu nit hovoru. »Proto musel přijít někdo, kdo mohl přinést ještě více světla. Na Olympu, kde je Apollónův domov, se rozlévá jasné, zářící světlo. Protože však nestačilo, musel přijít sem dolů někdo z ještě větších výšin. Rozumíte tomu?«

Řekové přikývli.

»Bůh chtěl, aby bylo lidem pomoheno. Proto se smíloval a poslal část sebe sama na zemi, neboť Otec a já jsme jedno. Nezapomeňte na to! A Syn Boží mohl s sebou vzít Světlo až z nejvyšších výšin. Může vám podat zprávu o Bohu, jak to nedokáže žádný člověk. Vaši bohové by vám mohli říci o Bohu mnohé, ale všechno také nevědí. Nikdy Ho neviděli. Já jsem Ho však viděl v celé jeho vznešenosti. Až zde dole splním svůj úkol, půdu opět k Němu. Pak začne váš úkol.«

»Pane,« pronesl jeden z Řeků, starý muž ušlechtilé tváře, »Pane, pokud tvůj úkol spočívá v tom, abys přinesl světu Světlo, pak zde musíš zůstat ještě dlouho! Může trvat celá staletí, než bude svět opět světlý.«

Ježíš zavrtěl hlavou.

»Zaměňuješ přinesení Světla světu se zesvětlením světa. Jestliže jsem přinesl dolů Světlo, vědění o Bohu a o věčných zákonech, musí to stačit. Nyní se musí plaménky, které jsem roznítil ve vašich duších, rozhořet, až zesílí, rozšíří se a zapálí svět. Opatrujte své plaménky! Běda tomu, kdo nechá svůj plamen zhasnout! Za to pak bude muset hořet, ale ne ve světle věčné Pravdy, nýbrž v ohni, do něhož budou vhozeny neužitečné révové keře.«

V tom okamžiku vstoupil brankou uzavírající pastviště Jidáš, který byl dva dny pryč. Nevklídně pohlédl na skupinu. Co je to? Ježíš má u sebe dokonce i Řeky? Copak nemohou učedníci dávat lepší pozor? Pokynul Petrovi, aby k němu pooděšel, a osopil se na něho.

»Kde jste nechali oči? Jak jste mohli pustit Řeky do Mistrovy blízkosti? Když se to dozvědí Židé, zmocní se jich nedůvěra a pro Ježíše potom bude těžké, aby se prohlásil králem!«

»Co to povídáš?« zabručel Petr. »Ježíše ani nenapadne, aby se chtěl stát králem. Mluví už jen o návratu domů a již při pomýšlení na to člověka bolí srdce.«

Když Jidáš přistoupil ke skupině, Ježíš pouze krátce vzhlédl. Potom dal pokyn, aby učedníci zmlkli, a aniž se nechal vyrušit, pokračoval ve své řeči.

»Zapálil jsem plaménky světla ve všech duších, které hledaly a přišly ke mně. Ale jen teprve málo z vás dokázalo nasát z hloubi svých duší do knotu tolik oleje, aby byl zcela napuštěný a hořel jasným plamenem. Temno se brání proti mým plaménkům. Ví, že teprve až budou správně hořet, bude světlo tak velké, že zapudí temno. Proto se již teď snaží uhasit tenké plaménky a zapaluje umělé ohně, které prozatím září jasněji než moje světélka. Ohně temna jsou však pomíjivé, klamavé a zhoubné. Hoří jako jedovaté výpary, které jsme nedávno viděli na bažině.«

»Pane,« zeptal se Tomáš úzkostlivě, »můžeme zpozorovat, když se v nás takový oheň chystá rozhořet?«

»Jistěže to můžete zpozorovat, Tomáši,« pravil Ježíš konejšivě. »Vězte, že moje plaménky hoří v duši, ohně temna ale plápolají v rozumu.«

Tomáš bezděčně obrátil hlavu směrem k místu, kam si sedl Jidáš. Ten se proti své vůli začervenal.

»Pane, myslíš přitom na mě?« zeptal se vyzývavě. Ježíš klidným, vážným hlasem odpověděl:

»Ty to víš.«

Jidáš vstal a odešel do domu. Celé jeho nitro bylo pobouřeno. Že mu to mohl Ježíš říci, jemu, který byl tak pyšný na svůj vynikající rozum!

Nevšiml si, že Maria jde za ním. Zlehka mu položila ruku na rameno.

»Tak to není možné dělat, Jidáši,« prosila vřele. »Podívej se, když tě náš Pán napomíná, činí tak z milosrdné lásky. Pohled do svého srdce a hledej, jestli v něm ještě najdeš něco z jeho plaménku. Pak uhas zlý oheň, který hrozí, že tě stráví a zničí. Dřív nenajdeš klid.«

»Co ty víš, Maria, jak to ve mně vypadá?« zeptal se Jidáš, ale už nebyl vzdorovitý; jeho hlas zněl smutně.

»Jidáši, záře, která obklopovala i tebe jako každého, kdo smí žít u Ježíše, pohasla. Myslíš, že to nevidím? Bojím se o tebe. Jsi přece jeho učedník! Má tě skutečně temno odehnat z jeho blízkosti? Jidáši, vzpamatuj se!«

Po zhubenělé tváři tohoto nešťastného učedníka se skutálely dvě velké slzy. Nezpozoroval to. Mariina slova probudila všechno dobré, co v něm bylo. Podíval se na ni:

»Děkuji ti, Maria. Budu hledat ten plamének. Pověz našemu Pánovi, že lituji toho, co jsem udělal. Ano, ano, lituji toho, víc, než musíš vědět,« dodal téměř prudce.

Potom zadními vrátky opustil dům i pozemek. Se svým předsevzetím to myslel vážně. Kdyby se v tomto okamžiku vrátil k Ježíšovi, možná by plamének v jeho nitru dostal novou potravu. Dal však přednost tomu, aby zůstal sám. Proto blikající světélko opět zhaslo. –

Ježíš v té době mluvil o obrácení hříšníka a o radosti, kterou mají dokonce i andělé v nebi, když někdo zbloudilý opět najde správnou cestu. Řekové i učedníci uchváceně naslouchali.

Po nějaké době si přál jeden z Řeků vědět:

»Pane, jak je to se zrozením? Někteří v naší zemi učí, že smrtí navždy všechno skončí. Jiní říkají, že po smrti se dostaneme na Olymp nebo na nějaké jiné blažené místo, možná i na místo trestu. Malý počet dalších se domnívá, že se stále znovu rodíme na tuto zemi. Kdo má pravdu?«

Tázal se skromně a Ježíš cítil, že muž svou otázku myslí vážně, ba ještě více, že pevně věří jednomu z těchto pojetí a usiluje o potvrzení, že je správné.

Proto se místo odpovědi zeptal:

»Se kterým učením souhlasíš?« Řek horlivě odpověděl:

»Pane, kdybych měl věřit, že přicházíme na tento svět jen na jeden krátký život a že pak zanikneme nebo žijeme jinde dál, musel bych pochybovat o moudrosti božstva. Souhlasím s těmi, kdo říkají, že se smíme a musíme vracet, dokud nedosáhneme určitého cíle.«

»A jaký je to cíl?« zeptal se Ježíš napjatě.

»Abychom se směli přiblížit božstvu,« odpověděl Řek podle svého mínění a Ježíš mu porozuměl.

»To si myslíš správně,« pronesl dobrotivě. Mezi učedníky však nastalo pobouření.

»Pane, to jsi nám ještě nikdy neřekl! Proč jsi nám to zamlčel? Byl jsem již také na zemi? Byl jsem už také Židem? Kdy jsem žil? Jak často?«

Ježíš zvedl ruku, ale usmíval se.

»Sami jste si dali odpověď,« pravil. »Nikdy jste se mne nezeptali na takové věci a také na to nejste vůbec zralí. Proto jsem o tom mlčel. Místo abyste se ptali na účel a cíl tohoto opakujícího se zrození, je pro vás důležité dovědět se všelicos o své minulosti. Cožpak vám nestačí, že jste nyní u mne a dostáváte světlo a sílu shůry?«

Pak se opět obrátil k Řekovi, v němž našel zvláštní zalíbení.

»Dbej o to, abys v tomto životě dospěl blíže k Bohu. Pak budeš muset nosit pozemský šat již jen jednou. Až Bude Syn Člověka žít na zemi, budeš smět být u něho a sloužit mu, neboť ve tvém srdci vidím plamen, který hoří velkou silou.«

Řek klesl na kolena a tiše se modlil, jak byl zvyklý. Ježíš položil ruku na jeho hlavu a žehnal mu. Mužem to proniklo, jako by do něho padl oheň. Ve svém rodném městě Efesu později postavil Bohu a Pánu chrám a kázal v něm o Bohu, dokud se této činnosti neujal jeden z Ježíšových učedníků.

ZDÁLO SE, jako by každý jednotlivý den měl přinést nové přerušení klidu v Betanii.

Když Ježíš druhého dne ráno seděl se svými učedníky a Řeky pod stromy a vážně s nimi rozmlouval, přiblížil se k nim spěšnými kroky osamělý poutník, jako by nemohl dost rychle dorazit k cíli. Prudce vstoupil do zahrady, pokryt prachem, který svědčil o tom, že má za sebou dlouhou cestu.

Ježíš překvapeně zvedl zrak a pohlédl do obličeje svého bratra Jakuba.

»Jakube, to jsi ty?« zvolal. »Co mi přinášíš?«

»Sebe sama, bratře,« vyrazil ze sebe Jakub ještě bez dechu. »Už jsem neměl v Nazaretě stání. Od té doby, kdy jsme byli s Janem u tebe, jsme už nemluvili o ničem jiném. Víme, kdo jsi. Získali jsme o tom nezvratnou jistotu. Od toho okamžiku jsme však také věděli, že patříme na místo po tvém boku. Oba jsme nemohli dost dobře opustit dílnu a matku. Proto jsme se dohodli, že Jan půjde k tobě a já se budu doma starat o rodinu. Ale – pak to přesto dopadlo jinak!« skončil zajíknutím.

Ježíš mu pokynul, aby si sedl, a poprosil učedníky, aby unavenému poutníkovi přinesli doušek vody. To ale již nebylo nutné, protože Marta právě vycházela z domu s obědem.

Učedníci porozuměli tichému pokynu svého Pána a nechali bratry o samotě. Dříve než Jakub začal jíst, odešel si umýt ruce a obličej. Dělal to spěšnými pohyby svědčícími o vnitřním vzrušení. Co asi Jakuba, který byl jinak klidný, přivedlo tak silně z rovnováhy? Nu, však se to Ježíš brzy dozví.

Mezitím si vybavoval, nač si o Jakubovi dokázal z dětství ještě vzpomenout. Jakub se spěšně vrátil, sedl si vedle Ježíše a začal jíst tak, jak to činí lidé, jejichž nitro je něčím silně zaujato. Ježíš ho nechal, ať jí svým způsobem. Konečně Jakub zahnal hlad. Posadil se trochu pohodlněji, sepal ruce a podíval se na Ježíše. Náhle se zeptal:

»Mohu zůstat u tebe, nemyslím na krátký čas, ale navždy?«

»Jistěže můžeš, bratře,« svolil Ježíš mírným hlasem.

Přece ještě přišel někdo z jeho rodiny k němu. Předtím ho sice nermou-tilo, že členové jeho pozemské rodiny k němu nenašli cestu ani zevně ani vnitřně, ale když teď přišel Jakub a vyprávěl o Janovi, měl z toho přesto radost.

»Tak vidíš,« pokračoval Jakub, »chtěl jsem vlastně z lásky k Janovi ustoupit, i když jsem se domníval, že na tom závisí můj život. Jsem z nás dvou silnější, takže jsem si myslel, že musím zůstat v dílně. V posledních dnech jsme však slyšeli, že ti Židé ukládají život – ať je proto Bůh zatratí –«

Ježíšova tvář se při těchto slovech zachmuřila. Jakub zrozpačitel.

»Ne, tak jsem to nechtěl říci, ale myslím si, že je tomu tak.«

Ještě více se zmátl, a proto začal znovu:

»Slyšeli jsme, že ti Židé strojí úklady, a tak jsme si mysleli, že budou potřeba silnější ruce. Proto jsem přišel já.«

»Je správné, že jsi přišel, Jakube,« pronesl Ježíš vlídně. »Nepotřebuji tě však, abys za mne bojoval, ale abych ti mohl zanechat část věčné Pravdy, kterou jsem musel přinést světu. Musíš působit mezi Židy, rozumíš jejich povaze.«

»Bratře, mluvíš tak, jako bys chtěl odejít z tohoto světa. Ještě k tomu nenadešel čas!«

Od toho dne zůstal Jakub mezi učedníky a později z tohoto rozhovoru odvozoval právo mít mezi nimi rozhodující slovo.

Večer se kolem Ježíše shromáždilo dvanáct učedníků. Řekové a Jakub stáli opodál. Navrhl to Řek, jemuž Ježíš pozhnal. Jemným cítěním zpozoroval, kdy si Syn Boží přeje být se svými vyvolenými učedníky sám.

Již chtěli zasednout k večeři, když vtom se Ježíš opásal. Udiveně na něho hleděli. Co chce dělat? Ježíš zcela samozřejmě uchopil nádobu s vodou a začal učedníkovi, který seděl nejbližší k němu, mýt nohy.

Mytí nohou po putování silničním prachem působí dobře, ale mohlo počkat až po večeři, mysleli si učedníci. Něco takového se ještě nikdy nestalo. A že jim tuto službu prokazoval dokonce Mistr, je znepokojilo. Někteří bleskurychle uvažovali:

»Má to být příklad? Měli jsme to udělat a nevzpomněli jsme si na to?« Jiní hloubali: »Máme si ode dneška před jídlem mýt nohy? Ruce jsme si před jídlem vždy myli. Chce nám Mistr ukázat, že to nestačí?«

Petr, který musel své myšlenky vždy vyjádřit slovy, se však zdráhal, když na něho došla řada:

»Pane, je zcela nemožné, abych si od tebe nechal mýt nohy! Kdybych směl tuto službu prokázat já tobě, bylo by to jiné.«

Ježíš, který již před ním klečel, zvedl hlavu a usmál se:

»Petře, cožpak necítíš, že to není jen pozemské jednání? Kdybych ti neumyl nohy, zůstala by na tobě lpět stará vina.«

Petr konečně porozuměl Pánovu jednání, zároveň ale i pochopil, co jeho zdráhání pro něho mohlo znamenat. Prudce vykoktal:

»Pane, pokud je tomu tak, umyj mě, avšak nejen nohy, ale celé mé já odshora dolů. Potřebuji to!«

Ježíš se opět usmál:

»Petře, kdy se naučíš stejnoměrně se zachvívat? Jazyček tvé váhy se neustále vychyluje na obě strany, vždy chceš příliš málo nebo příliš mnoho. Nemyslíš, že dokážu naprosto přesně určit, kolik mytí potřebuješ? Jste čistí díky svému silnému, dobrému chtění. Co jste mohli učinit, to jste učinili. Myji vás, aby na vás nezůstala lpět ani stopa staré viny, která by vás mohla zdržovat. Dejte si pozor, aby nevznikla nová vina!«

Ježíš mlčky umyl Petrovi i dalším učedníkům jemně nohy. Když teď věděli, co toto jednání znamená, bylo jim posvátné. Neodvažovali se je rušit jediným slovem. Ježíš začal znovu:

»Řekl jsem, že jste čistí, ale neplatí to pro všechny. Jeden z vás nedokázal energicky zpřetrhat pouta, která ho poutají ke světu. Chci pomoci i jemu, ale – moje pomoc pro něho bude mít cenu jen tehdy, jestliže bude sám chtít.«

Učedníci se po sobě podívali. Kdo to asi je, o kom Pán takto mluví?

»Chtěli jste se bránit,« pokračoval Ježíš, »když jsem vám prokazoval službu, která je považována za nízkou. Nyní víte, proč se tak stalo, sledoval jsem však při tom ještě jiný úmysl. Chtěl jsem vám dát příklad, že pro toho, kdo miluje bližního, není žádná práce příliš nepatrná. Následujte mne i v tom.

Přišel jsem z věčné Lásky. Co vy lidé nazýváte láskou, není ani obrazem toho, co žije nahoře ve Světle jako Láska. Část této věčné Lásky jsem chtěl přinést dolů na ztemnělou zemi. Hleďte ji v mých skutcích a v mých slovech, abyste poznali, co je pravá láska.

Vytušíte-li z ní alespoň trochu, snažte se ze všech sil, abyste tuto lásku probudili v sobě k životu. Musí proudit veškerým vaším jednáním, mluvením a myšlením jako posvátný, očišťující pramen, který usmrcuje a odplavuje všechno nízké. Milujte se navzájem silnou, přísnou láskou! To není láska, jestliže jeden druhému odklízíte každý kámen z cesty, jestliže

mluvíte sladkými, lichotnými slovy jinak, než cítí vaše duše. Opravdová láska vidí chyby druhého a pomáhá mu je překonat.

Chci vám uvést podobenství: Podívejte se na květiny na poli. Potřebují sluneční světlo, aby mohly spět vzhůru ke světlu. Kdyby Bůh měl takovou lásku ke svému stvoření, jakou máte vy lidé, musel by říci: moje květiny nesmí nikdy postrádat jasné slunce. Ať ve dne v noci lichotně laská květiny a listy. Vy se smějete? Už vidíte, co by se z květin stalo: byly by z nich slabé, vytáhlé stonky bez barvy a bez květů, nebo uschlé roští.«

Ježíš doumýval nohy i posledního učedníka. Vstal a usedl k večeři. V té chvíli se přerušilo pouto mlčení, které na nich spočívalo, a začali opět mluvit. Jan, jehož se Ježíšova slova hluboce dotkla, se odvážil zeptat:

»Pane, kdo z nás ještě není čistý? Jsem to já?«

Ježíš se na okamžik pátravě zadíval na učedníka, který mu vždy nejlépe rozuměl. Proč se ptá tak pošetile? Musí přece cítit, jak to s ním je.

V Janových očích však Ježíš četl pouze úzkostlivou obavu a chtěl ho jí zbavit. Vážně se zahleděl na skupinu učedníků:

»Jeden z vás mne zradí.«

Tato slova padla do jejich kruhu jako kámen. Zradí! Ježíše zradí! A jeden z nich! Nikdo si nemyslel, že by to mohl být on nebo ostatní. Zahrnuli Mistra spoustou otázek:

»Pane, jsem to já? Kdo je to?«

Jidáš se neptal. To, co měl v úmyslu, přece nebyla zrada.

Vtom se Ježíš obrátil k němu, aby mu ukázal, že ho prokoukl:

»Co chceš učinit, učíš brzy.«

Ostatní netušili, co Jidáš zamýšlí učinit. Jidáš se zachvěl po celém těle. Vstal a opustil stůl i místnost.

Bylo v ní snad po Jidášově odchodu světleji? Bezděčně to cítili; v místnosti bylo jasněji, krásněji a volněji. Dosud je cosi tísnilo a teď to odpadlo. Chovali se nenuceně a užívali Ježíšovy přítomnosti.

Po večeři se k Ježíšovi přidružili i Řekové, Jakub a Lazar se sestrami.

A Mistr se rozhovořil:

»Nebudu již dlouho mezi vámi. Cítím vnitřní pobídku, abych vám toho ještě mnoho pověděl.«

Petr ho přerušil:

»Pane, kam chceš jít? Vezmi nás s sebou.«

»Petře, tentokrát mne nemůžeš následovat,« odpověděl Ježíš, aniž dbal na to, že byl přerušen. »Usiluj z celé duše, abys mne později mohl následovat.«

»Pane, proč bych tě tentokrát nemohl následovat? Nezáleží mi na životě, s radostí bych jej za tebe položil! Chci tě následovat!«

»Petře, Petře, musí ti stačit, když jsem ti řekl, že mne budeš smět později následovat. Napřed musíš ještě překonat mnohé sám v sobě. Dříve než kohout třikrát zakokrhá, třikrát mne zapřeš.«

Petr užasle hleděl na Pána, který od něho očekával něco takového. Dal by za Ježíše život i jmění, kdyby to muselo být, a Mistr si myslí, že by ho on, Petr, mohl zapřít! Ježíš pokračoval:

»Již dnes vám říkám, že vás opustím, abyste, až nadejde tento čas, mohli s pevným srdcem kráčet svou cestou. Nebojte se, ani o sebe, ani o mne! Já jdu k Otcí. Ale tím, že jdu, vám razím cestu. Později mne budete smět následovat.«

»Pane, když už nebudeš mezi námi, jak najdeme cestu, kterou nám připravíš? Podle čeho ji poznáme?« zeptal se uvážlivý Tomáš.

»Tomáši,« zareagoval Mistr, »pověděl jsem vám o Bohu, a tím jsem vám ukázal cestu vedoucí k Němu. Já jsem Cesta k němu, Pravda a Život. Nikdo nepřichází k Otcí jinak než skrze mne!«

Nato Filip poprosil:

»Pane, ukaž nám Otce, dříve než nás opustíš!«

»Jak často jsem vám již řekl: já a Otec jsme jedno,« odpověděl Pán. »Podíváte-li se na mne, vidíte Otce. Smíte ho poznávat také v jeho dílech, právě tak jako v dílech, která jsem vykonal z jeho příkazu.«

A Ježíš opět mluvil o Otcí a o síle, která na ně přešla skrze něho. Vtom vstal Jakub, Pánův bratr, přistoupil k Ježíšovi a pronesl:

»Pane, jsem u tebe teprve od včerejška. Jestliže nás opustíš, co bude ze mě? Ještě jsem nevycítil nic ze síly, kterou jsi daroval těmto lidem. Já ti ale chci sloužit i tehdy, až odejdeš k Bohu. Dej i mně ze své síly.«

Tato slova zněla prosebně. Jakub myslel své předsevzetí vážně.

»Jakube, odejdi v pokoji,« pravil Ježíš. »Síla shůry bude proudit i tehdy, až již nebudu mezi vámi. Otevřete-li se správným způsobem, pronikne do vás a posílí vás. Přejde k vám jako utěšitel, jako napomínatel a pomocník. Dokud ještě bude na zemi jeden jediný člověk po ní toužit, tak dlouho se mu jí bude dostávat – až do doby, kdy přijde Syn Člověka! Ten s sebou přinese novou Boží sílu.«

Jeden z Řeků se zeptal:

»Kriste, platí to i pro nás, nebo jen pro ně?« Ježíš odpověděl:

»Neřekl jsem snad: tak dlouho, dokud bude ještě jediný člověk po ní toužit? Úmyslně jsem neřekl Žid, neboť od nynějška je přednostní právo

Židům odňato! Toto přednostní právo, a tím i Otcovo požehnání případně jinému národu. Jednejte tak, abyste se v některém z dalších životů narodili v tomto národě, až Syn Člověka přijde k soudu.«

»Pane,« povzdechl si Ondřej, »myšlenka na tvůj odchod je hrozná. Jestliže od nás odejdeš, zůstaneme tady jako sirotci.«

»Nechci vás zde zanechat jako sirotky,« utěšoval ho Ježíš. »Pošlu vám sílu, Ducha Božího. Ten vás povede místo mne. A nechám vám svůj mír, ten mír, který svět nemůže dát ani jej vzít. Zůstaňte v tomto míru, tak vaše duše zesílí. Ve světě máte strach, ale důvěřujte a buďte bez starosti, já jsem svět překonal.«

Po večeři šel Ježíš se svými učedníky do Getsemane. Tam se od nich odloučil; pozorovali, že chce být sám. Nikdo nešel za ním.

Posadil se u nízkého keře, u něhož vždy rád pobýval. Pohlédl na noční oblohu; jeho duše prodlévala ve Světle.

»Otče,« vzdychl, »můj Otče! Nadešel čas, kdy se smím odloučit od této země, na kterou jsem přišel podle Tvé svaté vůle.

Přišel jsem na svět se srdcem plným lásky a milosrdenství, lidé však milují více temno než Světlo. Neposlouchali mne. Ale těm nemnohým, kteří slyšeli má slova, jsem dal vše, co jsi mi svěřil. Vědí, že všechno pochází od Tebe, věčného Otce. Vědí, že to, co je mé, je také Tvé. Jsme nerozlučně jedno. Tyto duše jsem k sobě připoutal pevným poutem, a tím jsou opět přivedeny i k Tobě.

Otče, prosím tě za ně: nenech je zahynout! Zachovej je ve své Pravdě, ve svém Slově a Světle až do dne, kdy přijde k soudu Syn Člověka. Pak mu je chci předat, aby sloužili i jemu. Necht' jsou jeho tak, jako jsou teď mými.

Otče, prosím Tě: nenech zhasnout plamen jejich poznání, dej jim kvůli mně silné pomocníky. Draze jsem je vykoupil, nedopusť, aby byli uvrženi do Luciferových okovů! Neprosím Tě, abys je již nyní odvolal ze světa. Vím, že musí prožít svůj vývoj, ale prosím Tě, poskytni jim ochranu!

Neprosím jen za ty, kteří byli mými učedníky, mými průvodci na mé životní cestě, ani pouze za ty, kteří přijali mé Slovo a přeměnili je v čin. Ne, Otče, prosím i za ty, kdo k tobě přijdou svým působením!

Otče, svět Tě nezná, já Tě však znám a smím předstoupit před Tvou tvář. Splň, oč Tě prosím!«

Ježíš na okamžik umkl. Zdálo se, jako by se mu dostalo nejvyšší síly, a pak začal znovu:

»Otče, děkuji Ti, že jsi mi poskytl jistotu, že má prosba bude vyslyšena.

Teď mohu lehčeji kráčet vstříc tomu, co mne čeká. Spočívám ve Tvé lásce a v mé lásce jsou skryti moji učedníci. Tím i oni spočívají v Tobě. Otče, děkuji Ti!«

A kolem místa, kde se Ježíš modlil, se naplno rozsvětlo. Obklopili ho andělé, aby ho oddělili od lidí v době, kdy hovořil s Otcem.

Ježíš musel předem protrpět všechny hořkosti a bolesti, protože ho Bůh chtěl ušetřit toho, aby nevzbudil soucit svých nepřátel. Boží služebníci mu směli přinést sílu a pomoc, až byla jeho duše tak dalece uvolněná, že Ježíš cítil své další pozemské žití jen jako sen.

Sotvaže se Ježíš odebral opět ke svým učedníkům, přišel Jidáš a spolu s ním vojáci, aby Mistra zatkli. Snášel všechno bez odmluvy, bez odporu.

Věděl, že Bůh připustil, aby na něm temno rozvinulo celou svoji moc. Na sebe sama už Ježíš nemyslel. Jeho duše, která byla naplněna Boží láskou, však trpěla při pomyšlení, jaký osud si tito lidé připravují. A k málo slovům, která Ježíš pronesl ve svůj poslední den na zemi, patřila prosba:

»Otče, nehleď na vinu, kterou tito lidé na sebe uvalují. Nevědí, co činí!«

Ve chvíli, kdy Ježíš zemřel, se zatemnila obloha, slunce ztratilo svou záři a lidi nablízku i v dáli naplnila velká úzkost. To ale bylo jen pozemské znamení velké propasti, která se rozevřela mezi Světletem obklopujícím Boha a světem.

Bůh a Pán ponechal lidstvo, aby šlo po cestách, které si samo zvolilo. Jen ti, za něž se Synova Božská ústa pomodlila, byli ještě dále vedeni.

Chrámová opona se roztrhla odshora dolů, aby lidé viděli, že Bůh již nechce přebývat mezi nimi!

A vesmírem burácel hněvivý hlas:

»Běda ti, lidstvo, které jsi odmítlo pomoc! Zavraždilo jsi věčnou Lásku. Nyní ti již také nebude pomáháno!«

KDYŽ JEŽÍŠ zemřel, zašel Josef z Arimatie, židovský kníže, který miloval Ježíše celou duší, k Pilátovi a poprosil ho, aby mohl jeho mrtvé tělo sejmout a pohřbít. To Piláta velmi uklidnilo a bez váhání vyhověl prosbě.

Poté, co byl Ježíš odsouzen k smrti, Pilát strašně trpěl. Byl přesvědčen o Ježíšově nevině a dokonce nescházelo mnoho a byl by se otevřeně přiznal k jeho učením. Trápily ho těžké výčitky, že se ho nezastal důrazněji.

K Josefovi z Arimatie se připojil Nikodém, který jako zákoník dovedl nabalzamovat mrtvé tělo. S několika věrnými sňali láskyplně a opatrně Ježíšův bezduchý tělesný obal s kříže a zanesli jej do nového hrobu, který

dal již dříve Josef zřít na svém pozemku sám pro sebe. Tam jej zahalili do drahocenných látek a přiložili k nim vonné byliny. Oběma mužům během této činnosti kanuly po tvářích slzy. Nestyděli se za ně.

Dokud se dotýkali Ježíšova mrtvého těla, nepromluvili ani slovo. Když pak museli zakrýt kusem látky jeho tvář, kterou milovali nade vše na světě, sejal Josef ruce a pronesl vroucně:

»Můj Bože a můj Pane, děkuji Ti!« V té chvíli klesl i Nikodém na kolena a modlil se:

»Ježíši, Synu Boží, odpusť nám lidem!«

Nato hrob zaplavil veliký jas; světlé bytosti byly na stráži.

ČTYŘICET DNŮ byl Ježíš ještě spojen se zemí, než mohl vejít k Otci v den, kdy byla otevřena všechna nebesa.

Během této doby se ukázal jednou na jednom místě, podruhé zase na jiném místě a jiným svým průvodcům. Někteří z těch, kdo ho směli spatřit, s velkou radostí vyprávěli:

»Viděli jsme Pána! Vstal z hrobu! Chodí v těle po zemi!«

A zvěst o tom se rozšířila daleko mimo kruh učedníků po celé židovské zemi.

Jiní lidé, kteří směli Ježíše spatřit, nesli tento prožitek ve svém srdci jako drahocenný poklad. K nim patřila i Maria z Betanie.

Jednou večer stála zamyšleně ve své zahradě na Ježíšově oblíbeném místě. Smutek nad Pánovým odchodem zmírňovalo vědomí, jak ho to táhlo zpět k Otci. Byl oproštěn od pozemského a nevdek lidí, jímž dříve trpěl, k němu již nyní nemohl dospět. Její srdce překypovalo díkem, že byla uznána za hodnu mu sloužit.

Ale její srdce želelo Jidáše. Jak mohl tento chytrý, sebejistý učedník tak klesnout! Stavěla ho vždy trochu výš nad ostatní, dokud jednoho dne nezpozorovala, že chodí nesprávnými cestami.

»Jak to jen bylo možné?« povzddechla si. Vtom se ozval hlas, který dobře znala:

»Skutečně se tomu divíš, Maria?«

Před ní stál Ježíš. Byl to on, a přece to nebyl on! Byl světlý a jasný, téměř průhledný a také větší, než býval dříve. Ale byly to jeho rysy, zjasnělé velkým štěstím. Maria klesla před svým Mistrem na kolena. On jí však pravil:

»Maria, hřích vešel do světa, protože lidé postavili svou vůli *před* vůli

Boží. Také Jidáš dal přednost svému rozumu a to způsobilo jeho pád. Pravím ti: nezapomeň na tuto zkušenost! Kdykoliv budeš žít znovu na zemi, snaž se rozšiřovat poznání, že rozum má být nástrojem lidského ducha. Bude-li veden nesprávně, stane se Luciferovým nástrojem a to povede ke zkáze lidstva!«

Dříve než mohla Maria odpovědět, Ježíš zmizel. O tom, co viděla a slyšela, však s nikým nemluvila. Uchovala Ježíšova slova hluboko ve své duši a modlila se, aby jí Bůh dal v budoucím životě sílu podle nich jednat.

U JEŽÍŠOVA HROBU stál Nikodém. Věděl, že ho tam nemůže nalézt. Ale táhlo ho to stále znovu na místo, kde naposled spatřil Ježíšovu tvář. Už ji nebude moci nikdy spatřit! Do díku za to, že směl Syna Božího vůbec poznat, se vmísil smutek.

Náhle stanul Ježíš vedle něho. Nikodém si myslel, že již sám zemřel, aniž to zpozoroval. Jinak si tento jev neuměl vysvětlit. Ježíš však láskyplně řekl:

»Nikodéme, ještě musíš zůstat krátký čas na zemi, abys dál pro mne svědčil, jak jsi to činil až dosud. Pak ale budeš smět vejít do věčných říší. Udělal jsi, co jsi mohl.«

»Pane,« jásal Nikodém, »tak ti mohu přece ještě poděkovat za to, čím jsi mi byl od doby, kdy jsi jako chlapec navštívil chrám! Děkuji Ti za všechno!«

Ježíš na něho pohlédl pln dobroty a pak byl Nikodém opět sám se srdcem naplněným blaženou radostí.

NAPOSLED SE JEŽÍŠ zjevil svým učedníkům, když se shromáždili v myšlenkách na něho. Vstoupil mezi ně a pravil:

»Pokoj s vámi! Buďte bez starosti. Jdu ke svému Otci. Pro vás je cesta k Němu od nynějška volná.«

2. APOŠTOLOVÉ

DOKUD SE JEŽÍŠ ještě zjevoval jednotlivým učedníkům nebo vyvoleným, neuvědomovali si odloučení od svého Pána tak bolestně. Každý měl nějaké vnitřní prožití, na které vzpomínal a které ho oblažovalo a pozvedávalo z šedé každodennosti s jejími starostmi a svízelemi.

Ježíš už sice u nich nebyl v těle, nemohl je vést a řídit, ale přesto ho dosud úplně nepostrádali.

Pak přišel den, který i v tom přinesl konec. Malý zástup, jenž si byl vnitřně velmi blízký, odešel do hor rozprávět o Ježíšovi. Muži chtěli zachovat z jeho slov, co jim utkvělo v paměti.

Šli ve dvojicích: Jan a Jakub, Petr a Ondřej, Filip a Tomáš, Matouš a Natanael, Barnabáš, který byl dříve u Jana Křtitele, Řek Démétrios a zákoník Nikodém. Cestou potkali Lazara a vyzvali ho, aby šel s nimi.

Posadili se na místě ozářeném sluncem a bolestně přitom postrádali svůj střed. Nějakou dobu mlčeli. Pak se Petr ujal slova:

»Není správné, že vytváříme skupiny podle toho, jakou k sobě cítíme náklonnost. Za Ježíšových časů tomu tak nikdy nebylo a nemělo by tomu být ani teď.«

Přítomní muži cítili, že Petr má pravdu, ale nechtěli si to přiznat, protože pak by muselo toto společenství stejně smýšlejících lidí přestat existovat. V Natanaelovi se ozval smysl pro pravdu, který pronikal celou jeho bytostí.

»Bratři, Petr se vyjádřil správně. Ježíš sice kolem sebe shromáždil dvanáct nás jako nejužší kruh a učinil tak z Boží moudrosti. My jsme však tento úzký kruh dvanácti rozpustili a vytváříme nové kruhy s těmi, u nichž cítíme, že nám rozumí. To bychom neměli dělat.«

»Proč ne?« chtěl vědět Matouš. »Jestliže jsme pohromadě s takovými lidmi, kteří nám rozumějí, můžeme působit mnohem lépe.«

Slova se ujal Jan. Od Ježíšovy smrti začal být velmi mlčenlivý. Mluvil jen tehdy, když měl říci něco zvláštního.

»Proč mezi námi není Lebeus?« zeptal se klidně.

Ostatní se na něho podívali téměř trochu rozveseleni.

»Lebeus? Ten by nám vůbec nerozuměl a pak by nám do toho mluvil. Jsem rád, že nechtěl jít s námi,« odpověděl Jakub svému bratru Janovi.

»A proč schází Šimon Zélóta?« zeptal se opět Jan.

»To je ale horlitel! Jeho myšlenky se točí stále kolem stejného bodu a podle zvyku takových lidí se přesto stále snaží prosazovat svou vůli,« zvolal Matouš mrzutě.

»Já si ale myslím,« prohlásil Jan, »že náš Pán měl v úmyslu, aby nás – i když se od sebe velmi lišíme – těsně spojil dohromady. Máme společně tvořit celek, ve kterém by byly zastoupeny všechny druhy lidí.«

»A ty si myslíš, že nás jedenáct má zůstat i nadále spojeno, takže nikdo neudělá nic bez druhého?« zeptal se Tomáš téměř bázlivě.

»Myslím si,« pronesl Jan uvážlivě, »že bychom se měli snažit se víc a více úzce semknout. Tím bychom i v budoucnosti překonali překážky způsobené tím, že jsou naše bytosti rozdílné.«

»To jsem si také myslel,« řekl Petr, »ale při tvých slovech mě napadla nová myšlenka: jestliže budeme mluvit stále jen mezi sebou a žít stále jen pohromadě, jak potom budeme moci zpřístupnit Ježíšova slova jiným?«

»Ó Petře,« usmál se Jan, »už jsi zase u toho: Buď – anebo! Bylo by samozřejmě nesprávné, kdybychom chtěli žít jen ve svém kruhu. Máme navázat kontakt s jinými lidmi. Ježíš nás výslovně poslal do světa! Jen si na to vzpomeňte! Do světa musíme odejít jednotlivě nebo ve dvou. Pokud se však budeme chtít tak jako dnes společně pohroužit do jeho učení, budeme se muset postarat o to, abychom se my učedníci sešli všichni. Kolik bude přítomno dalších lidí, ukáže se samo sebou,« připojil a pohlédl na muže, kteří nebyli učedníky. Rozhodli se, že příště pozvou k účasti na takovém setkání všechny učedníky.

Vydali se dál po cestě do Betanie a mluvili přitom o Ježíšovi, nebo ho hledali v myšlenkách.

Každé jeho slovo, které si ještě pamatovali, chtěli uchovat jako posvátný poklad. Jak mnoho těchto drahocenných slov jim už vypadlo z paměti! Pozorovali to s hrůzou.

Náhle spatřili Ježíše před sebou a měli nesmírnou radost. Právě při tom, když si vzpomínali na jeho řeči, si připadali velmi osamělí. Teď byl Ježíš u nich!

Dobrotivě se na ně díval. Zdálo se, že jeho pohled proniká každého jednotlivce. Řekne něco k tomu, že se zde tak sešli? Vtom začal mluvit:

»Doba, kdy jsem ještě musel být vzdálen od Otce, skončila. Vcházím ke svému Otcí, vašemu Pánu a Bohu. Vy ale jděte do celého světa a přiná-

šejte toužícím duším Světlo, které jste přijali. A jestliže Slovo přijmou, pokřtíte je v mém jménu a uzavřete novou smlouvu mezi nimi a Bohem. Co jste obdrželi, dávejte dále. Tak požehnání nikdy neskončí. – Mezi vámi ať je však mír!«

Kolem dokola se rozšířil nadpozemský jas. Zástupy světlých andělů se snesly dolů a vzaly Ježíše do svého středu.

Náhle jim Syn Boží zmizel z očí. Záře zvolna pohasla. U učedníků stáli dva Boží poslové a pravili:

»Radujte se, že jste směli být svědky této události! Syn Boží se opět sjednotil s Otcem! Co jste viděli, zvěstujte dál, aby svět uvěřil a byl vyrván temnotám!«

Učedníci zůstali ještě dlouho mlčky spolu. Konečně Petr navrhl chvějícím se hlasem:

»Vyhledejme ostatní a povězme jim, co jsme směli vidět!«

A šli do Jeruzaléma.

Mezi učedníky byla zpráva o Ježíšově návratu domů přijata s otevřeným srdcem. Truchlili, že od nich jejich Mistr nadobro odešel, ale v jejich srdcích přece jenom převážila radost, že dokončil svůj úkol a směl se vrátit k Otcí.

Pouze pro ně bylo těžké pochopit, že Ježíš opět vešel k Otcí. Čím více o tom svým rozumem mudrovali, tím méně to mohli pochopit.

POZDĚJI SE UČEDNÍCI spolu domluvili, že budou kruh dvanácti učedníků, který vytvořil Ježíš, brát vážněji a že jej nebudou svévolně rozpouštět.

»Říkáte dvanácti?« připomněl jeden z mužů, kteří nepatřili k tomuto kruhu. »Ale je vás přece už jen jedenáct!«

»O tom jsem už také přemýšlel,« přiznal se Petr. »Myslím, že musíme náš počet zase doplnit.«

Rozhodli se, že o tom budou losovat. Jakub, Ježíšův bratr, se domníval, že musí zvolit jeho, na to však nikdo nemyslel. Nebyl ani navržen na losování. Zlobil se kvůli tomu a chtěl se vrátit do Nazareta.

Jan to zpozoroval, zeptal se ho na důvod jeho rozmrzelosti a pak mu úplně klidně vysvětlil, že ještě není dost zralý pro to, aby byl povolán mezi dvanáct učedníků.

»Vždyť jsi slyšel,« řekl, »že jsme se rozhodli navrhnout k volbě jen ty, kteří s námi putovali od začátku. Ty jsi k nám ale přišel až na samý konec. Bylo by nespravedlivé, kdybychom ti dali přednost před ostatními.«

»Ale já jsem Pánův bratr!« namítl Jakub tvrdohlavě.

»Jakube, právě tato myšlenka by měla přispět k tomu, abys byl skromnější. Ty jsi znal Ježíše tak dlouho, co jsi na světě, *poznal* jsi ho však teprve teď!«

Jakub proto zmlkl, ačkoliv byl přesvědčen jen napůl. Mezitím se rozhodlo losem, že ke kruhu dvanácti se přiřadí Matěj.

Vyvolení a ti, kteří následovali Ježíše, se nyní denně scházeli jednou na tom, podruhé na onom místě. Obávali se, že by jejich shromáždění mohli rušit vysokí kněží a zákoníci. Proto se pomocí tajných znamení vždy dohodli, kde se setkají příští den, a jeden to sdělil druhému.

JEDNOHO DNE, když byli opět shromážděni v plném počtu, se strhla obrovská vichřice. Předtím nepozorovali žádné příznaky blížícího se špatného počasí, a proto udiveně zvedli hlavy. Obloha byla jasná, ba zdálo se, jako by se na ní rozprostírala zvláštní záře. Bouře neskučela, ale zněla jako hukot mohutných vln narážejících na břeh.

Srdce obyvatel Jeruzaléma naplnila úzkost. Co to znamená? Mnoho lidí vyběhlo z domů a spěchalo jedním směrem. Náhle lidé stanuli před učedníky, z nichž, jak se zdálo, vycházela jasná záře.

»Podívejte se přece,« zvolala jedna žena vzrušeně, »na jejich hlavách svítí ohnivé plameny.«

Spatřili to i další lidé a vzrušení vzrostlo.

»Naše plaménky,« řekl si Jan tiše pro sebe a podíval se na učedníky.

Měli na čele světlé znamení. Zdálo se, že má tvar kříže.

Cítili sílu shůry, kterou jim Ježíš slíbil. Žhavě jimi pronikla. Museli hovořit a vyprávět o tom, co je naplňovalo.

Každý mluvil k lidem, kteří stáli nejbližší, a bylo úplně jedno, ze které země pocházeli. Síla, jež při tom působila a pronikala jejich duchy, byla tak velká, že jim posluchači rozuměli, i když mluvili jinou řečí.

Náhle si to uvědomili.

»Čím to je,« volali, »že slyšíme lidi mluvit, rozumíme jim, a přece neznáme jejich řeč?«

Zmocnilo se jich ohromné vzrušení. Většina si začala myslet, že je to zázrak, a nechybělo mnoho a přítomní lidé by se obrátili k Ježíši.

Byli však mezi nimi zákoníci a farizejové, kteří se obávali, že by mohli ztratit vliv na lidi. To nechtěli připustit. I když i oni viděli tato znamení a jejich srdce se jich ulekla, dodávali si přesto zdání převahy.

»Podívejte se na tyto muže a naslouchejte jim!« volali. »Už brzy zrána pili víno.«

»Tito muži víno nepili!« volali naproti tomu někteří lidé ze zástupu. »Jsou střizliví tak jako vy i my!«

»Pak je to ještě horší!« ozval se jeden starý učenec, »pak totiž Bůh pomátl jejich mysl, protože stále běhali s Ježíšem z Nazareta!«

Obě strany se dál přely a jejich hádka skončila tak, jak si zákoníci a farizejové přáli, neboť odvedla pozornost mnoha posluchačů od velkého dění.

Vtom vystoupil Petr na patník a bezděčně zvedl ruku tak, jak to často vídal u Ježíše. Nastalo hluboké ticho. Lidé hleděli na Petra, který dosud nikdy nemluvil na veřejném shromáždění.

A Petr pravil:

»Muži, milí bratři, proč se divíte? Cožpak jste nečetli v proroku Jóelovi, co předpověděl o vylití Ducha Božího? Zákoníci, vám to přece musí být známo! A přesto se odvažujete toto veliké dění, které se odehrává před vašimi očima, zavlékat do špíny?

Že nás tupíte, z toho si nic neděláme. Ale že se vy, kteří máte a znáte zaslíbení, odvažujete lidu namlouvat nesprávné poznatky proto, aby zůstal v temnotě, z toho se nemůžete před Bohem zodpovědět!

Bůh poslal svého vrozeného Syna Ježíše, kterému říkají Kristus, aby přinesl světu ztracené Světlo a opět navázal spojení mezi Bohem a hluboce padlým lidstvem. Ježíše jste se zmocnili a přibili ho na kříž, i když jste mu nemohli dokázat žádnou vinu! Váš hřích plápolá krvavě rudě k nebesům. Svým nesprávným jednáním jste sebe sama i svůj národ uvrhli do ztracení.

Ježíš, kterého jste zavraždili, však vstal z mrtvých! Jeho duše byla s námi, až byla před našimi zraky vyzdvížena do nebes a vešla k Otci! Myslíte si, že můžete usmrtit věčnou Pravdu? Opět vítězně povstane, přestože ji chcete znovu a znovu potlačit svým nesprávným myšlením a jednáním. Jako znamení nám dnes Bůh poslal sílu, abychom byli jeho svědky na zemi!«

Zástup lidí uchvácen naslouchal. Tu a tam se některý ze zákoníků nenápadně odplízl, většina jich však zůstala tiše stát mezi lidem. Chtěli slyšet, co bude Petr vykládat ještě dál. Kdo by do tohoto nevzdělaného rybáře řekl, že bude tak výřečný? Jeho hlas zněl a zachvíval se jinak než hlas obyčejného muže.

Lid byl uchvácen v hloubi srdce. Jeden z mužů vystoupil ze zástupu, zvedl prosebně ruce a zvolal:

»Petře, pověz nám, co máme dělat?«

Petr znovu zahovořil:

»Čiňte pokání a dejte se pokřtít ve jménu Ježíše Krista, tak dosáhnete odpuštění svých hříchů! I vám se může dostat daru Ducha svatého, protože Jóel předpovídal pro celý izraelský národ. Nejříve ale musíte pochopit, že jste chodili po nesprávných cestách. Nejprve se musí i vás zmocnit nesmírná touha po Bohu a po Ježíšových slovech. Když pak budete cítit vnitřní pobídku, abyste mu náleželi, pokřtíme vás.«

Vzápětí se k učedníkům hrnuli lidé, přiznávali, že se dopustili hříchů, a prosili o křest. Tak bylo uprostřed Jeruzaléma před očima vysokých kněží a zákoníků pokřtěno Ježíšovým jménem více než tři tisíce lidí. Naplnila je radost a blaženost.

NAZÍTRÍ RÁNO šel Jan s Petrem společně do chrámu. Večer předešlého dne se mezi učedníky rozproudila živá debata o tom, jestli mají teď, když je naplnila síla shůry, ještě chodit do chrámu. Těch, kdo souhlasili, bylo stejně jako těch, kteří to považovali za zbytečné.

»Co tam budeme dělat?« říkali. »Víme, že to, co učí vysocí kněží, je nesprávné. Máme tam učit sami? To nám nepřísluší, protože jsme prostí muži různého původu. Vzávejme Boha potají.«

Proti tomuto názoru vystoupil Jan s veškerou naléhavostí, které byl schopen.

»Vy si myslíte,« zeptal se, »že Ježíš šel v sobotu do chrámu kvůli sobě? Já se domnívám, že tak učinil proto, aby uctil Boží jméno. Chtěl dát příklad, který máme následovat. Jestliže nebudeme chodit do chrámu a na bohoslužby, budou si lidé povídat: ›Popírají Boha!‹ «

»Co je na tom?« přerušil ho rychle Jakub. »Musí nám být lhostejné, co si o nás budou lidé vykládat.«

»Pokud nemají pravdu, pak nám to zcela jistě musí být lhostejné,« pokračoval Jan. »Ale tak, jak nám dal Ježíš příklad, tak máme být i my příkladem jiným. Držme se zákona, abychom se stále plněji zachvívali ve věčných Božích zákonech. Není daleko doba, kdy bude tento chrám zbořen, a pak již v něm nebudeme moci uctívat Boha. Dokud ale ještě stojí, čiňme tak, jak činili naši otcové.«

Jan stál před nimi jako věstec a oni vytušili, co jim chce povědět. Mohou Ježíšova slova šířit daleko lépe, když nevzbudí zdání, že již nevěří v Boha.

»Proto, že jsou ostatní slabí, to dělejme tak, jak říká Jan,« souhlasil Petr.

Tím byla tato otázka rozhodnuta. Jestliže byli tito dva učedníci zajedno, mohli snadno vést ostatní.

Oba se vydali časně zrána do chrámu a jejich srdce byla naplněna vším, co se přihodilo minulého dne. Téměř spolu nemluvíli.

Náhle zvolnili krok, protože uviděli nemocného, který seděl u nejkrásnější brány z celého chrámu.

Právě tím vynikl strašlivý kontrast: před nádhernou branou, která byla až přehnaně ozdobena zlatem, polehával zanedbaný žebrák v rozedraných šatech ochrnutý na rukou i na nohou. Jeho hlas, prosící o almužnu, zněl naříkavě.

Učedníci se zastavili a dívali se na něho. V obou procitlo přání, aby mu mohli pomoci. A toto přání se proměnilo v touhu, v prosbu.

Petr řekl:

»Zlato a stříbro nemáme, to ti nemůžeme dát. Ale to, co máme, ti dáme: V síle Boží a ve jménu Ježíše, jeho Syna, ti pravím: vstaň a chod!«

Ochrnutým tělem projelo trhnutí a končetiny se narovnaly. Nikdo z obou učedníků se nemocného nedotkl, a přece cítil proud síly, který z nich vycházel. Mocné prožití ho zbavilo řeči: chtěl poděkovat, nenašel však jediné slovo díky.

Jan se k němu vlídně obrátil:

»Nám nemusíš děkovat. Jdi do chrámu a vzdej dík Věčnému! Můžeš mu poděkovat i beze slov, jestliže nevíš, jak bys vyjádřil slovy to, co teď hýbe tvou duší.«

Člověk, který byl až dosud chromý, s nimi vstoupil do chrámu. Radost a dík v něm bouřily tak mocně, že začal hlasitě velebit Boha. Lidé a kněží se na něho podívali a poznali, že je to ten, který mnoho let ležal u brány.

»Cožpak nebyl tento muž chromý? Jak to, že může chodit?« ptalo se mnoho lidí a jako oheň se rozšířila zpráva o tom, co se stalo. Lidé žádali učedníky, aby jim sdělili, kdo jim dal takovou moc.

Petr předstoupil před ně. Nemluvil sám ze sebe, ale zdálo se, že z něho mluví kdosi jiný. Musel si proto vzpomenout na Ježíšovo zaslíbení, že jim budou v pravý čas dána správná slova.

Zvučným hlasem se rozhovořil:

»Divíte se, že tento muž, jehož jste znali jako chromého, může chodit? Pravím vám, že od nynějška se bude dít ještě více zázraků a budou ještě větší. Nebudeme je ale provádět my sami, protože námi proudí síla Boha a Ježíše, jeho vrozeného Syna, a pomáhá lidem!

Syn Boží Ježíš není nikdo jiný než ten, který zde žil na zemi mezi námi.

Syn Boží se smíloval a sestoupil sem, aby přinesl lidstvu spásu. Vy jste ho však zavraždili, zavraždili na kříži!«

Bylo slyšet hlasité zasténání. Petr se na okamžik odmlčel, ale pak pokračoval:

»Učinili jste tak z nevědomosti. Ještě na kříži prosil Ježíš za vás Boha, aby vám odpustil. Slyšte však: doba nevědomosti minula! Hlasitě voláme městem i celou zemí: Ježíš je Syn Boží a vy jste ho, i když byl bez viny, zavraždili! Kdo nechce slyšet toto volání a komu nepronikne duší, ten nemůže být zahrnut mezi lidi, jimž bude oduštěno, a ten zůstane vinen vraždou na Synu Božím!«

Petr se opět na okamžik odmlčel. Vtom k němu a k Janovi přistoupili kněží. Již delší dobu naslouchali s nevolí jeho slovům. Zlobili se, že se u chrámové brány stal zázrak, na němž se nepodíleli. Petrova slova však zanítla posluchače a stala se silnou obžalobou zákoníků a kněží, takže se báli o svou moc. Pokynuli sluhům a dali učedníky uvěznit.

Lidé byli z chrámu vyhnáni, protože kněží měli obavu, že budou dál mluvit o tom, co právě viděli a slyšeli. Bláhoví kněží! Venku lidé o to více vyprávěli o celé události těm, kdo o ní nic nevěděli.

Lid zachvátilo mocné vzrušení. Zájemci, kteří chtěli slyšet více o Ježíši, vyhledávali v malých skupinkách ostatní učedníky a nechávali se poučit. Došlo právě k tomu, čemu chtěli kněží zabránit. Přes pět set lidí se dalo pokrýt ve jménu Ježíše, kněží se to ale ještě nedověděli.

Druhého dne ráno svolal Kaifáš velkou radu. Známí učenci a kněží, kteří se v těchto dnech zdržovali v Jeruzalémě, se sešli, aby těmto neučeným mužům ukázali, co je pravá učenost. Měli být ohromeni mocí a moudrostí, která by se postavila proti nim. Kromě toho byli zákoníci žádostivi slyšet, co Jan a Petr řeknou.

Zatčené přivedli do zasedací místnosti. Shromáždění muži se velmi podivili. To že jsou prostí rybáři? Odkud mají své téměř knížecí chování? Důstojným a zároveň prostým způsobem předstoupili před přítomné muže, kteří na ně upřeně hleděli. Pohybovali se odměřenými pohyby a mluvili čistou řečí. Nežili nadarmo mnoho let v nejbližším okolí Syna Božího!

Kněží je zahrnovali otázkami, neposkytli jim však čas, aby odpověděli. Každý chtěl vědět něco jiného, každý kladl svůj požadavek jiným způsobem. Když utichla nejdivočejší bouře otázek, ujal se Petr slova. Nevnímal jedinou otázku, protože se po celou dobu soustředil v tiché, vroucí modlitbě. Teď cítil, že mu byla dána síla, kterou potřeboval, a s radostným výrazem ve tváři začal svěže znějícím hlasem:

»Vy starší Izraele, viděli jste muže, který byl ochrnutý, a žasli jste nad velikou milostí, již se mu dostalo. Je vám známo, že lidé nemohou něco takového dokázat vlastní silou, ale zavíráte oči a zacpáváte si uši před poznáním, čím silou jsme jednali. Kdybyste chtěli vidět a slyšet, věděli byste, že působíme silou Ježíše, kterému říkáte Kristus. Ježíšova síla je však Boží síla, protože Ježíš je Syn živého Boha.

Není jiné spásy a také dnes nelze na zemi najít jiné jméno, ve kterém by mohl člověk dosáhnout toho, aby byl spasen.«

Kaifáš prudkým pohybem ruky přerušil učedníka. Kdyby takto mluvil dál, získal by lid na svou stranu a odvrátil jej od vysokých kněží. To se nesmí stát teď ani nikdy jindy! Rychle se dorozuměl s učenci a knězi, kteří seděli nejbliž, a celá vysoká rada opustila síň, aby se potají domluvila.

Vojáci odstoupili od učedníků. Volně a s radostným srdcem chodili Jan s Petrem mezi lidem, odpovídali na otázky a učili.

Vysoká rada se usnesla dopřát zatím oběma učedníkům volnost, neboť už získali příliš mnoho přívrženců. Kdyby proti Janovi a Petrovi rada násilně zakročila, mohlo by to pobouřit celý národ. Je ale samozřejmě nutné jim zakázat mluvit a stejně tak je potřeba je pořádně zastrašit!

Učenci velmi důstojně vstoupili znovu do síně a předvolali oba učedníky.

»Propustíme vás,« začal velekněz, »jestliže slíbíte, že ode dneška budete o novém učení mlčet. Ježíšovo jméno již nebudete smět vyslovit.«

»To nemůžeme slíbit!« zvolali Jan a Petr téměř současně a Jan svým klidným způsobem připojil: »Uvažte přece, že jsme své vědění dostali od Boha spolu s příkazem, abychom je šířili. Můžeme vás proto poslechnout? Cožpak nemáme poslouchat Boha mnohem více než vás?«

Kněží a učenci nevěděli, co na to odpovědět, protože nečekali, že se Jan bude tak zdráhat.

Petr jen s námahou potlačil své pobouření. Hlasem, který mu téměř uvázl v hrdle, ze sebe vyrazil:

»Nemůžeme připustit, abychom nemluvili o tom, co nám Bůh přikázal!«

Lid mu jásavě přisvědčil:

»Máš pravdu, Petře! Mluv, chceme tě slyšet!«

Po těchto slovech Kaifáš pokynul, aby vojáci vyvedli učedníky před chrám a propustili je. Jan s Petrem odešli k ostatním učedníkům a vyprávěli, co se jim přihodilo.

Společně zapěli jeden Davidův žalm a velebili Boha.

Později si chtěli promluvit o tom, co mají dělat.

Jan si všiml, že Tomášovi stékají po tvářích slzy. Zeptal se ho, co ho trápí, a Tomáš odpověděl:

»Bůh Jana a Petra zachránil z Kaifášovy ruky. Ne, že bych jim to nepřál – ze srdce děkuji Bohu za jeho dobrotu – ale nebylo by pro něho snadnější zachránit Ježíše? A Bůh tak neučinil.«

Učedníci chvíli mlčeli, zaraženi nevědomou žalobou proti Bohu. Co na to mají odpovědět?

Konečně se Jan klidně ujal slova a objasňoval, že se lidé měli na Ježíši rozdělit. Buď jeho Slovo přijali a tím přijali i jeho, nebo ho odmítli. Pak se jejich hříšné jednání musí projevovat až do konce.

Samozřejmě že by Bůh mohl poslat anděly, aby Ježíše osvobodili. Tím by však obešel své vlastní zákony. Lidstvo muselo zasít, co z něho vycházelo, aby pak sklídilo, co zasel.

Ne všichni tomu rozuměli tak jasně, jak to prožíval Jan. Pozoroval přitom, jak je těžké hlásat velké pravdy tak, aby je lidé mohli pochopit.

Učedníkům ale jeho slova dodala útěchu a přimkli se k Janovi a Petrovi ještě těsněji. V této první době po přijetí veliké síly se společně zachvívali jako jedno srdce a jedna duše.

BARNABÁŠ, který kdysi přinesl Ježíšovi zprávu o tom, že Křtitel byl štat, a který pak Ježíše následoval, byl zámožný muž. Měl pozemky a pole a pronajímal je. Nyní je prodal a výtěžek přinesl učedníkům.

Nerazuměli hned, co to má znamenat. Barnabáš jim vysvětlil, že již nebudou moci tak jako za Ježíšových časů procházet zemí, ale že budou nuceni podnikat delší cesty a na ně budou potřebovat finanční prostředky. Tomu mají sloužit tyto peníze. Jeho příklad zapůsobil na ostatní. Každý přinesl, co měl. Peníze dávali dohromady a každý z nich dostal tolik, kolik potřeboval. Všechno probíhalo v míru, nikdo neprojevoval touhu po majetku nebo závist.

DENNĚ PŘICHÁZELO mnoho lidí, kteří chtěli být pokřtěni nebo poučeni. Přinášeli své nemocné, aby na ně učedníci vkládali ruce a modlili se s nimi. Bylo to mohutné dění v celé zemi.

Tehdy se na učedníky znovu rozhorlili zákoníci. Báli se o svou moc. Pokusili se sice popudit proti nim Římány, nepodařilo se jim to však, neboť Markův vliv byl příliš silný. Ježíše nemohl ochránit, protože tehdy

nebyl v Jeruzalémě, ale nad učedníky a Slovem, které šířili, držel ochrannou ruku, takže se na nich Římané nedopouštěli bezpráví.

Zákoníci proto museli jednat na vlastní odpovědnost. Dali rozkaz, aby byli učedníci při jednom shromáždění zatčeni a uvězněni. To se také stalo. Jednoho večera se ocitlo dvanáct učedníků včetně Pánova bratra Jakuba ve vězení. Měli však dobrou mysl.

»Jestliže nás Pán už jednou zachránil z rukou našich protivníků,« řekl Petr, »zachrání nás i podruhé!«

Společně se modlili a zpívali žalmy, až jim to stráž stojící přede dveřmi vězení zakázala.

V noci se otevřely dveře. Před učedníky stanul jeden ze žalávníků a oslovil je:

»Jsem Ježíšovým stoupencem. Rychle vyjděte, Pánovi učedníci. Pak zase dveře zamknu.«

Učedníci se dlouho nerozmýšleli a prošli mezi spícími strážci.

Kam se ale mají obrátit? Nejlépe bude jít domů. Brzy ráno pak měli v úmyslu jako obvykle učit v chrámu.

Druhého dne svolal Kaifáš již zrána vysokou radu. Společně šli do vězení, aby učedníky vyslechli a – bude-li to možné – i odsoudili.

Našli stráže před zamčenými dveřmi, a přesto bylo vězení prázdné! Jak se to mohlo stát?

»Jsou ve spolku s ďáblem!« zvolal Kaifáš. »Ten jim pomohl, aby se odtud dostali.«

Jiní zákoníci vyslovili názor, že je to spíše Boží dílo. Přeli se o to, až přišel jeden kněz se zprávou, že učedníci jsou v chrámě a vyučují tak jako obvykle.

Kaifáš, zlostí celý bez sebe, vyslal setníka s vojáky, aby učedníky zatkl a přivedl k němu. Setník se však obával lidu a neodvážil se použít násilí. Přátelsky přistoupil k Janovi a poprosil ho, aby šli s ním.

Když Jan uslyšel, že mají být přivedeni před vysokou radu, nezdráhal se ani na okamžik. Zavolal na ostatní učedníky a spolu s nimi se vydal do vězení.

Na setníka učinilo jednání učedníků hluboký dojem. Pátral po tom, co je tak utěšilo. Za několik dní se dal se svými muži pokřtít.

Učedníci opět stanuli před vysokou radou. Kaifáš zuřil a soutil.

»Cožpak jste neslíbili, že už nebudete kázat?« rozkřikl se na ně. »A vy tropíte neplechy ještě hůř než předtím.«

»Mýlíš se, Kaifáši,« odpověděl vážně Jan. »Nic jsme ti neslíbili!«

»My jsme vás ale propustili na svobodu pod podmínkou, že se budete držet v pozadí,« ozval se druhý, zatímco třetí křičel: »Zakázali jsme vám mluvit! Proč jste neposlechli?«

»Boha je nutno poslouchat víc než lidi,« zněla Petrova odpověď. »Bůh nám prostřednictvím Ježíše přikázal, abychom hlásali jeho Slovo. Budeme je hlásat až do posledního dechu. Ježíše jste usmrtili, Bůh ho však probudil znovu k životu. A my jsme toho svědci.

Bůh nám poslal svého Ducha a ten nás naplňuje a dává nám sílu, takže můžeme mluvit a působit v Ježíšově jménu. Později Bůh pošle světu soudu, svého věčného Syna, který bude lidi soudit podle toho, jak myslí, mluví a jednají. Co podle vašeho názoru, vy starší Izraele, bude vaší odměnou?«

Členy vysoké rady obešla hrůza, ale téměř nikdo z nich si to nevzal k srdci. Rozhodli se, že budou co nejhorlivěji pátrat, jestli by nenašli něco proti učedníkům a tak je mohli odsoudit a usmrtit.

Vtom vstal jeden z nich, který se jmenoval Gamaliel a byl to moudrý a velmi vážený muž. Pobýval dlouho v cizině a dosud nevěděl, jaké stanovisko má zaujmout k novému učení. Ale to, co viděl u učedníků, se mu zamlouvalo. Proto chtěl zabránit tomu, aby se jim nestala křivda.

»Izraelští muži, slyšte mne,« obrátil se na přítomné a ti zbystřili pozornost. »Každé dílo má v sobě zárodek života nebo smrti. A tak je tomu i s každým učením. Jestliže pochází od zlého, má v sobě smrt, pokud je však od Boha, nemohou mu vaše útoky uškodit. Nechte proto tyto muže klidně odejít. Neudělají nic, co by mohlo být lidu na újmu. Nechte je dokázat činem, odkud se jim dostává síly, kterou se chlubí.«

S tím souhlasili téměř všichni členové vysoké rady, takže Kaifáš zůstal osamocen. Musel se podvolit a nechat učedníky odejít. Rozhodl se ale, že jim bude škodit, pokud to bude v jeho moci.

Potají vydal rozkaz, aby byli učedníci po odchodu členů vysoké rady z vězení zadrženi. Pak je dal zbičovat.

Snášeli však bolesti a potupu bez jediného zanařikání a měli radost, že tím mohou dokázat svou věrnost.

Když se večer shromáždili k modlitbě, přišlo mnoho kněží z chrámu. Prosili, aby s nimi mohli mluvit. Ptali se na Ježíše i na jeho slova a učedníci jim radostně sdělili, co věděli. Nikdo nemyslel na to, že by to mohla být léčka nastražená veleknězem.

Kněze ovšem poslal Kaifáš proto, aby zjistili, zda se učedníci něčím neprovinili.

Síla shůry, která naplňovala místnost a pronikala učedníky, ale byla tak

mohutná, že uchvátila i kněze, otevřela jejich duchovní zrak a přispěla k tomu, že vycítili vznešenost slov. A tak upřímně přiznali, proč přišli, a prosili učedníky, aby jim odpustili.

Jan jim řekl:

»Neproste za odpuštění nás, protože jste nepřišli škodit nám, ale chtěli jste se stavět na odpor všemohoucímu Bohu! Jeho proste za odpuštění a jemu vyznejte své hříchy.«

Kněží tak učinili. V té chvíli je naplnila tak veliká touha, že požádali o křest.

Tohoto večera bylo pokřtěno ve jménu Ježíše přes třicet kněží.

Vrátili se opět do chrámu, od té doby však učili jinak, takže ostatní kněží mohli zřetelně pozorovat, že se z nich stali věřící.

VĚTŠINA ŘEKŮ, kterým Ježíš kdysi požehnal, se vrátila do vlasti. Jen několik z nich pobývalo ještě v Jeruzalémě a počítali se k učedníkům. Mezi nimi byl mladík ze vznešené rodiny jménem Štěpán. Svou přirozenou chytrostí a sčtetostí si všude zjednával úctu, jeho ušlechtilé mravy a bytost zasluhující lásky mu získávaly srdce, a proto byl oblíben i u Židů.

Jeho duše vroucně lnula k Ježíši. Neznal nic lepšího než v jeho službách vykonávat jakoukoliv práci. S oblibou navštěvoval chudé a nemocné, mírně jejich utrpení a posiloval jejich víru. Při tom se učil využívat stále lépe sílu, která i jemu přicházela shůry, takže brzy konal Ježíšovým jménem právě tak velké zázraky jako Jan a Petr.

Zákóníkům byl tento ušlechtilý, krásný a schopný mladík již dlouho nápadný. Rádi s ním mluvili a doufali, že ho zvolna získají na svou stranu.

Nejdříve se snažili vysmívat se mu kvůli jeho péči o chudé. Taková služba druhým nebyla v Izraeli zvykem. Štěpán se ale nedal zmást. Ježíš kdysi pravil: »Co učiníte pro jednoho z mých nejnepatrnějších bratří, učiníte pro mne.« Štěpán se tím řídil.

Pak se ho začali vyptávat na Ježíše. Mladík odpovídal upřímně a radostně. Jednoho dne se ho velebně zptal:

»Pověz mi, Štěpáne: Jestliže Ježíš otevřel lidstvu novou cestu k Bohu, pak už není staré cesty potřeba?«

Štěpán měl z této otázky radost a bez bázně odpověděl:

»Je tomu tak. Kdo poznal Ježíše, ten se může zřici lidských ustanovení.«

»Takže je i obřizka zbytečná?« zeptal se jiný zákóník.

Štěpán si neuvědomil, že otázka byla vyslovena číhavým tónem.

»Je zbytečná pro toho, kdo se nechá pokřtít v Ježíšově jménu. Podívejte se na mě. Jsem Řek a nikdy jsem nebyl podroben židovským ustanovením. Poté, co jsem byl pokřtěn, se však považuji za rovnocenného s Pánovými učedníky, kteří jsou židovského původu.«

Mezi tazateli se ozval šepot, necítili se ale natolik erudovaní, aby mohli s Řekem vést rovnocennou diskusi. Věděli ovšem, že mezi žáky moudrého Gamaliela je jeden muž, který má stejné vzdělání a je stejně chytrý jako Štěpán. Tohoto muže vzali s sebou k příští rozpravě.

Šavel z Tarsu byl rodem Žid a se zápalem horlitele lpěl na tom, co zákoníci a farizejové učinili z Božích přikázání.

Když předstoupil před Ježíšova stoupence, zřetelně si uvědomil, jak jsou čistě zevně rozdílní. Štěpán byl krásný a jeho zjev byl jasný, Šavel byl naproti tomu slabý a churavý. Na čelech obou mužů však trůnil duch, který byl stejného původu, ačkoliv to Šavel dosud nevěděl.

»Štěpáne,« začal Šavel klást otázky, »zákoníci si myslí, že nepokládáš za důležitá ustanovení, která nám Bůh nařídil zachovávat. Co tomu říkáš?«

Štěpán se napřímil.

»Nic, co pochází od Boha, nepokládám za nedůležité. Vaše ustanovení jsou však většinou lidským dílem a bez toho se mohu obejít.«

»Jsou přikázání, která přinesl Mojžíš, také lidským dílem?« zněla další otázka.

»Šavle, víš stejně dobře jako já, že Mojžíšovi je dal Bůh. Tak proč se ptáš?«

»Ale váš Ježíš přikázání zrušil.«

Štěpán mocně vzplanul.

»Lžeš! Ježíš řekl: ›Nepřišel jsem, abych zákony zrušil, ale abych je naplnil!‹ «

Na okamžik zavládlo ticho, až Šavel začal znovu:

»V tom případě bylo celé Ježíšovo učení zbytečné, když nechtěl přinést nic nového. Přikázání jsme už totiž měli.«

»Ale nedodržovali jste je! Ježíš musel přijít na svět jen proto, aby Boží přikázání ukázal v novém světle a aby lidstvu připomněl, co je Bohu dlužno. Kdyby bylo nadále odkázáno pouze na vaše ustanovení, kleslo by do temnot a do záhuby. Pomocí Ježíšova Slova však může opět usilovat ke Světl!«

»Takže my bychom byli zbyteční?« namítl rozhořčeně jeden z naslouchajících zákoníků.

»Budete zbyteční, jestliže se nevydáte po pravé cestě a neukážete ji pak i ostatním. Pochopte přece: Když se staví dům, používáme k výstupu do vyšších pater žebříky. Jakmile se ale vybuduje pevné schodiště, kdo by ještě používal žebřík? Vaše ustanovení jsou takové nouzové žebříky, protože jste nebyli schopni vystavět schodiště vedoucí vzhůru. Ježíš je zřídil. Používejte je!«

Přítomní muži na něho křičeli, že nic neví o jejich ustanoveních, protože není Žid.

»I když nejsem Žid, přesto se vyznám ve všem, co souvisí s vaší vírou.«

Začali se ho vyptávat na Abraháma, Jáкова, Izáka, Mojžíše a na proroxy. Nezůstal jim dlužen žádnou odpověď a odpovídal tak, že nad jeho odpověďmi žasli. A čím déle mluvil, tím byl jeho obličej zářivější.

Uchvátilo je to, ale nechtěli se otevřít tomu, co k nim prostřednictvím tohoto mladíka tak mocně mluvilo. Zatvrdili svá srdce a opět na něho pokřikovali. Při tomto běsnění a křiku v nich vzplanula divoká nenávist. Předstihovali se v nadávkách a hnali před sebou Štěpána ven z chrámu. Mezi nimi nebyl ani jeden, kdo by se odvážil se ho zastat.

Stanuli venku před chrámem, jejich zuřivost se však nezmenšovala. Klnuli Štěpánovi a hnali ho dál až za město. Tam ho kamenovali.

Na Štěpána se snesla shůry velká síla. Jeho duchovní zrak se otevřel, takže směl spatřit Ježíše. Obličej se mu pod přívalem kamenů stále více zjasňoval. Zvedl ruce a zvolal:

»Pane Ježíši, přijmi mého ducha!«

Když se hroutil k zemi, zašeptal:

»Pane Bože, odpusť jim tento hřích.«

Šavel, který byl přítomen a měl radost, že jeho odpůrce podlehl, sebou při těchto tichých slovech trhl. Mohl by se *on sám* tak modlit v bolestech a duševní trýzni?

Tato myšlenka se pohroužila do Šavlova srdce jako osten. Musel nějakým způsobem ohlušit nepohodlný hlas. A začal pronásledovat Ježíšovy přívržence, kdekoliv je mohl dopadnout. Pod jakoukoliv záminkou je dával uvěznit a postavit před soud, a proto se ocitli ve veliké tísní.

APOŠTOLOVÉ plnili bez váhání své poslání, procházeli jednotlivě nebo po dvou zemí a hlásali Ježíšovo Slovo.

Filip přišel do Samařska. Kázal a pokřtil mnoho lidí, mezi nimi i muže

jménem Šimon, o němž se vykládalo, že je čaroděj, protože podle mínění lidí konal zázračné věci. On sám však dobře věděl, že na to stačí pouze jeho dovednost a že k tomu neobdržel žádnou sílu.

Když uslyšel o Ježíši a viděl, jaké zázraky konají učedníci jeho silou a jeho jménem, řekl si, že by pro jeho výdělečnou činnost bylo prospěšné, kdyby se i on přidržel Ježíše.

Jan a Petr zaslechli o křtění v Samařsku a zamířili tam také. Když spatřili mnoho lidí, kteří se stali z celého srdce věřícími, vkládali na ně ruce a žehnali jim. Tu i některým Samařanům přišla velká síla, takže začali svědčit a kázat.

Šimon se na jejich činnost díval zkoumavým zrakem. To je to, co mu schází! Tuto sílu musí mít! Proč ho ale oba apoštolové předtím odloučili od ostatních, když žehnali lidu? Pravděpodobně věděli, že je zámožný, a proto nechtěli dávat sílu zadarmo.

Běžel domů, popadl peníze a předstoupil pak s nimi před apoštoly:

»Poslyšte, všechny vám je dám, jestliže mi požehnáte, abych i já dostal tuto sílu!«

Petr se velmi rozhněval.

»Ty požaduješ Božího ducha kvůli pozemskému prospěchu? Myslíš si, že jej můžeš koupit za mrzký mamon? Klid' se od nás, nechceme s tebou nic mít! Protože jsi žádal o křest z vypočítavosti a bez opravdové oddanosti srdce, nedostane se ti požehnání. Budeš zahuben na těle i na duši, neboť ses svým nesprávným jednáním rouhal Bohu.«

Šimon se rozplakal a prosil Jana, aby z něho sňal Petrovu kletbu. Apoštolové se však od něho odvrátili. Odešel proto daleko od obydlených míst a marně hledal klid. Petrova slova ho pronásledovala na každém kroku. Pronikavě mu zněla v uších a tísnila jeho duši.

Filip byl smutný, že tohoto muže pokřtil. Jan ho utěšoval. On za to není zodpovědný. Každý, kdo žádá o křest, musí totiž sám vědět, proč si jej vyprošuje. Každý nese zcela sám odpovědnost za svou duši.

Filip se nedal tak rychle uklidnit.

»Vy jste si hned všimli, jak to kolem Šimona vypadá?« zeptal se.

»Ano. Křest již začal působit, takže se všechno, co bylo v jeho duši, vynořilo na světlo. Proto nebylo těžké vidět temno, které ho obklopovalo,« řekl Petr. »To je právě ten velký div, že ihned po křtu začne duch působit a jeho působení přetváří lidi, jestliže se z upřímného srdce přihlásili k Ježíšovi. Pokud ale žádají o křest z nečistých příčin, jsou okamžitě viditelně zahrnutí hlouběji do temnot.«

Oba apoštolové ještě dlouho rozmlouvali s Filipem, až byl opět plný důvěry. Pak se vydali na další cestu.

K Filipovi přišel v noci Pánův posel a poručil mu, aby se před polednem vypravil na silnici do Jeruzaléma. Učedník poslechl. Srdce mu tlouklo očekáváním. Jak je Bůh dobrotivý, že ho chce použít i poté, co pokřtil pokrytce Šimona!

V hlubokém zamyšlení chodil z místa na místo. Náhle uslyšel rachocení kol a v dálce spatřil přijíždět vůz.

V jeho nitru zazněl hlas:

»Podívej se na tento vůz, je to ten, na který čekáš.«

Radostně kráčel naproti vozu. Ve voze seděl černoch v nádherných šatech. Na klíně měl popsané listy a nahlas četl. Filip tato slova proroka Izaiáše dobře znal. Zavolal na muže:

»Rozumíš tomu, co čteš?«

Stejně samozřejmě, jak byla položena otázka, přišla odpověď:

»Jak bych tomu mohl rozumět, když mi tato slova nikdo nevysvětlí!«

»Tak já ti pomohu,« navrhl Filip a černoch souhlasil.

Vůz zastavil a Filip nastoupil. Brzy poznal, že se setkal s horlivým žákem. Muž měl rozsáhlé znalosti a jeho duše horoucně toužila uslyšet něco o Bohu.

Vyprávěl, že je komořím královny ze země mouřenínů. Její otec podnikl před mnoha lety kvůli jasné hvězdě dalekou cestu.

Tak dorazil až do Judeje a našel tam ve chlévě děťátko obklopené vznešeností Boží. Byl to nově narozený židovský král.

Král mouřenínů se mu poklonil. Dělo se mu při tom něco zvláštního. Dosud nikdy nespatriil něco jiného, než co vidí i ostatní lidé. V blízkosti tohoto dítěte však směl vidět anděly a nadpozemské bytosti. Věřil a věděl, že dítě přinese světu spásu.

Jen těžce se loučil. Jeho země potřebovala vládce, a proto se vrátil domů. Touha po tomto dítěti v něm však nesmírně vzrostla. Stále znovu se odhodlával, že se vrátí do Judeje, nikdy to ale nemohl uskutečnit. Jeho duše byla přeplněná tím, co tam prožil, takže o tom znovu a znovu vyprávěl svým důvěrníkům.

Před několika lety král zemřel a vzal s sebou neukojenou touhu, kterou měl v srdci. On, komoří, neměl klid, dokud se nevypravil do Judeje. Teď je zde, ale nikdo nic neví o nějakém králi. Jeden zákoník mu prodal tyto listy, ve kterých je předpovídan Mesiáš. On však slovům nerozumí.

Filip pochopil, proč musel tohoto muže potkat. Vřelými slovy mu vy-

právěl o Ježíši. Muž si toho přál slyšet stále víc. Když mu učedník vyličil Ježíšovo zatčení a smrt, komoří zvolal:

»To jste připustili? Nemyslíš, že kdybyste drželi spolu, bylo by možné Ježíše osvobodit?«

Filip vycítil, že je ještě předčasné vysvětlovat muži, proč nechal Bůh k něčemu takovému dojít. Vyprávěl mu raději o Ježíšově zmrtvýchvstání a nanebevstoupení a o vylití síly skrze Pánova Ducha.

Během vyprávění dojeli k vodě.

»Podívej se, Filipe, zde je voda,« řekl komoří. »Pokřti mě, abych si odvezl s sebou do své vlasti požehnání a mohl se stát požehnáním jiným lidem.«

»Věříš opravdu v Ježíše, našeho Pána, věčného Syna Božího?« zeptal se Filip.

»Ano, věřím v něho! Od nynějška bude můj život náležet Ježíši,« odpovídal komoří.

Filip ho proto pokřtil a na oba muže se snesla veliká síla. Pak se komoří vrátil s ohromnou radostí v srdci do své země. Co získal, nenechal si pro sebe, ale předával to dál a mezi pohany rozkvetla malá obec lidí, kteří věřili v Ježíše a od základu změnili svůj život.

Filip zůstal v kraji, do něhož ho zavezl vůz komořího, a vyučoval tam.

Čím více se Šavel snažil ohlušit se násilnými činy, tím více se v něm stupňoval neklid. Právě nyní ho tyto činy děsily, vyháněly ho v noci z lůžka a nedopřávaly mu již klidu. Stále se domníval, že vidí zjasnělý Štěpánův obličej. Za ním se tísnilo mnoho lidí, které on, Šavel, kdysi pronásledoval a dal uvěznit. Hlas v jeho nitru se napomínavě zeptal:

»Je skutečně bohužel pronásledovat tyto mírumilovné lidi?«

Šavel nechtěl tento hlas slyšet, ale hlas na něho doléhal stále více. Pryč s tím! V opojení nových pronásledování na všechno zapomenout!

Dozvěděl se, že mnoho lidí, kteří věří v Ježíše, opustilo zemi. Byli přijati za hranicemi, v Damašku, učí tam ve školách a získávají přívržence. To nesmí být!

Pobouřený Šavel předstoupil před vysokou radu.

»Zákoníci, slyšte. Chcete klidně přihlížet, jak vzrůstá moc odpůrců?«

Sdělil jim, co se dověděl, a vyličil, čeho se obává. Kněží s ním souhlasili. Dali mu plnou moc a přidělili mu vojáky. Měl zatknout a přivést do Jeruzaléma lidi, kteří byli v podezření, že věří v Ježíše.

Pak se již ukáže, jestli je podezření odůvodněné. Konečně také neuškodí, když se tu a tam bude postupovat trochu přísněji.

Dobře vyzbrojený Šavel se vypravil na cestu. Radoval se z velkého úkolu. Konečně může jednou působit volně. Chtěl uplatnit svou výmluvnost, aby vyvrátil falešné učení.

»Cožpak může být falešné učení, za které se umírá tak, jak zemřel Štěpán?« zašeptal hlas v jeho nitru.

Během jedné zastávky nepozorovaně vyslechl krátký rozhovor dvou vojáků. Hluboce se ho dotkl.

»Proč je Šavel tak strašně rozlícený na tyto lidi, kteří přece nedělají nic zlého?« zeptal se jeden z nich.

Druhý na to odpověděl:

»Protože má špatné svědomí!«

Řekl to zcela prostě a samozřejmě, Šavel však na tato slova již nemohl zapomenout.

Musel myslet na to, jak se v něm probudila nenávist k Ježíšovým učedníkům. Štěpánova slova a jeho smrt se ho hluboce dotkly, ale nechtěl si to přiznat ani sám sobě. Raději označoval dobré za špatné.

Šavle, Šavle, jak hluboce ses snížil! Kde zůstal tvůj velký smysl pro spravedlnost, na který jsi býval tak hrdý? Poznání jeho méněcennosti jím proniklo jako bouřlivý příval a připravilo ho na pravé prožití Syna Božího.

Na cestě do Damašku se mu zjevil Pán a naplnil srdce, které si bylo vědomo viny, svou svatou silou. Pak byl Šavel odveden do ústraní. Byl mu otevřen duchovní zrak, pozemský zrak ale vypověděl službu. Šavel oslepl a musel se nechat vodit.

Jeden z Ježíšových učedníků v Damašku, Ananiáš, o něho věrně pečoval a vyučoval ho. Dostal totiž Boží příkaz, aby se ujal slepého Šavla a léčil ho, a tento příkaz plnil.

Jako bouřlivý vítr zasáhlo Šavla poznání. Po krátké době se stal věřícím a učil ve školách o Ježíši, jehož ještě nedávno pronásledoval. Vojáky poslal zpět do Jeruzaléma bez jediného zajatce.

Jakmile Židé v Damašku zpozorovali, že se Šavel dal pokřtít, velmi se polekali. Co by se stalo, kdyby se tento člověk ohnivého ducha postavil na stranu Ježíšových učedníků? A rozhodli se, že ho dají tajně usmrtit.

Jeden z jejich sluhů, který byl již dlouho pokřtěn, slyšel o jejich úmyslu a donesl zprávu o tom Ananiášovi. Učedníci se proto poradili a rozhodli, že bude nejlépe, když se Šavel, který se po svém křtu jmenoval Pavel, vrátí

do Jeruzaléma. Dali mu s sebou doporučení na tamější učedníky, aby ho dobře přijali.

Poslední podnět k tomu, aby Pavel odcestoval, vyšel od Marie z Magdaly, která v duchu dostala příkaz od Pána.

Pavla však v Jeruzalémě přijali jinak, než se čekalo. Zákoníci a farizejové, kteří obdrželi zprávy od kněží v Damašku, zuřili proti odpadlíkovi a vyhrožovali mu. Učedníci mu nedůvěřovali a považovali jeho obrácení za léčku.

Kamkoliv Pavel přišel, všude se setkal s odmítnutím a nepřátelstvím. Naplňovala ho ale důvěra. Věděl, že na tom má sám vinu. Z nepřátelství Židů si nic nedělal. Znal je a pohrdal jimi. Cítil však, že důvěru učedníků si bude muset teprve zasloužit.

Vtom se mu dostalo neočekávané pomoci. Barnabáš, který oznámil Ježíšovi Křtitelovu smrt, se nad Pavlem slitoval. Vzal ho k sobě a rozmlouval pak s ostatními učedníky. Jejich nedůvěra postupně zmizela.

Mezitím se nenávist zákoníků nesmírně vystupňovala. Pavel si již v Jeruzalémě nebyl jist životem a sám to cítil. Také učedníci na něho naléhali, aby se odpůrcům vyhnul, a proto odešel do Tarsu.

V Tarsu měl Pavel navenek klid. Nikdo se ho neptal na jeho víru a nikdo nepátral po tom, co dělá. Trápil ho ale nepokoj, jaký nikdy předtím nepoznal.

V Ananiášových slovech kdysi našel uklidnění, teď však před ním opět vyvstávala jeho provinění. Noc co noc musel vzpomínat na mrtvé, kteří jeho nesnášenlivostí přišli o život, a pak se ho zmocňovalo zoufalství. Jak by bylo možné, aby mu Bůh odpustil takovou vinu?

Vedlo se mu jako proroku Eliášovi, který dal usmrtit Baalovy kněze a chtěl svůj skutek odčinit tím, že by dal svůj život. Pavel si vzal své staré spisy a hledal v nich zápisy o Eliášovi. Bůh Eliášovi odpustil a dovolil mu sloužit dál. Pavel znovu a znovu četl tento úryvek, až získal jistotu, že i jemu mohou být jeho hříchy odpuštěny.

Se svými rodiči o tom nemohl mluvit, protože by mu nerozuměli. V dřívějších dobách si o něm vytvořili představu, že je to horlitel Šavel, před nímž se lidé třesou, a proto na něho bývali hrdí.

Ježíšovým učedníkem Pavlem, který musel uprchnout před nenávistí zákoníků, opovrhovali. A tak uplynulo třeba několik dní, aniž s ním promluvili slovo. Pavlovi to ale nevadilo. Byl příliš zaujat svými myšlenkami.

Čím bývala jiným Božím poslům poušť, tím se stal pro Pavla Tarsos: místem, kde našel sám sebe a svůj úkol.

Když ho už netrýznila lítost, začal přemýšlet o pobytu v Jeruzalémě. Jak si dříve představoval život učedníků jinak! Konali sice zázraky, kázali a šířili Ježíšova slova, působili však stále jen v úzkém okruhu. Nikdo nepomyslel na to, aby podle Mistrových slov vyšel do světa a zvěstoval jeho poselství.

Vznikly malicherné spory o jednotlivá Pánova slova. Jeden si je zapamatoval tak, druhý opět jinak. Každý chtěl mít pravdu a nikdo nechtěl ustoupit.

»Vždyť se při těchto sporech ztrácí pravý smysl Pánových slov,« povzdechl si Pavel.

Bylo mu líto, že nepoznal Ježíše za jeho života, ale že tehdy sedával u nohou zákoníků a popřával sluchu falešnému učení. Dělo se i to z Božího rozhodnutí? Jeho bystrý rozum uvažoval. Kdyby se již tehdy stal věřícím a byl přijat do kruhu učedníků, byl by teď možná také takovým pomalu doutnajícím ohněm jako ti druzí.

Ano, tak to asi je! Aby se v něm rozničil planoucí žár, který Bůh potřeboval, musel jít jinou cestou. Nesměl spatřit *pozemského* Ježíše, aby mu *Božský* Ježíš vyvstal před duchovním zrakem tím živěji.

Trvalo dlouhé týdny, než se Pavel ve svých myšlenkách probjoval k tomu jasnému poznání, pak však jeho srdce naplnila velká radost. Probudila se v něm touha po činech a poháněla ho ven z tichého rodného domu.

Cosí v jeho nitru ho ale ještě varovalo. Každý Boží služebník zaslechl nepochybné volání, kdy má začít se svou prací. Toto volání zřejmě dorazí i k němu.

Nikdo z proroků a učitelů však nebyl v době čekání nečinný.

Náhle se Pavel začal za své snění nevyplněné prací stydět. V jeho pokoji dosud stál tkalcovský stav, na kterém kdysi pracoval. Za řadu týdnů, kdy pobýval doma, se na něj vůbec nepodíval. Opět se s ním spřátelil. Začal napínat osnovu a tiše si při tom prozpěvoval. Před jeho duchovním zrakem se ukázal nádherný vzor, takže se téměř nemohl dočkat, až se pestré vlněné niti seřadí k sobě.

Když rodiče zaslechli pravidelný klapot tkalcovského stavu, napnuli celí potěšení sluch.

»Náš syn se nám vrací,« povzdechla si matka, která žila v úzkostlivých starostech. Otec prohlásil, že nějaká práce je lepší než žádná. Aby ovšem byl Šavel tkalcem koberců, na to nemusel tolik studovat.

Muž, o kterém mluvili, se pustil s radostí do práce. Začal také opět chodit pojišť spolu s ostatními a už se nevyhýbal společným modlitbám. Jeho

vpadlé, pobledlé tváře se zakulatily a dostaly zdravou barvu. Nechodil již shrbeně a plaše, vyhýbaje se lidem. Přicházel mezi ně se vzpřímenou chůzí a se zářícíma očima a účastnil se rozhovorů. Při nich vyšlo najevo, že smýšlí jinak než oni. Způsobem, jakým projevoval své mínění, si ale získal porozumění a stoupence.

A pak náhle věděl, že je blízko den, kdy ho Bůh zavolá.

Jednou ráno stál u stavu, aby dokončil zvláště pěkný koberec. Byl tak zabrán do práce a do myšlenek naplňujících jeho duši, že si hned nevšiml muže, který vstoupil do místnosti. Když mu muž položil ruku na rameno, obrátil hlavu a spatřil vedle sebe Barnabáše, který mu byl v nejtěžších dobách pomocníkem a utěшитelem.

Oba měli radost ze shledání. Barnabáš nemohl odtrhnout zrak od přítele. Vnitřně dozrál, měl jasné oči a oduševnělé rysy! Takového, právě takového muže se Barnabáš vydal hledat na Pánův příkaz. Odvážil se však o něm v duchu pochybovat. Myslel si, že Pavel bude příliš nehotový pro velkou práci, k níž potřeboval jeho pomoc!

Barnabáš se styděl za své hnutí. Pak ale vyprávěl, že v Antiochii vznikla Ježíšova obec a potřebuje, aby o ni někdo pečoval. Jeho, Barnabáše, učedníci určili, aby mladou obec posiloval a pomáhal jí růst. Sám by se však nemohl odvážit pustit se do tak velkého úkolu. Úpěnlivě se modlil k Bohu, aby mu dal pomocníka. Znovu a znovu prosil o tohoto spolupracovníka, až jedné noci zaslechl hlasitě a zřetelně jméno »Pavel«.

»Věděli jsme, že jsi prchl do Tarsu,« vykládal Barnabáš Pavlovi, »a proto jsem se vydal sem a nechal jsem Antiochii bez povšimnutí. Kdybych věděl, jakého tě najdu, přišel bych s mnohem větší radostí. Pavle, bratře, takový, jaký jsi teď, se musíš dát do práce! Tvoje učenost ti bude pomáhat při jednání se Židy i pohany a záře tvé duše ti bude získávat srdce lidí.«

»Barnabáši, nechci přivádět duše k sobě, to rozhodně ne,« pronesl hluboce dojatý Pavel, »ale chci je přivádět k našemu Pánovi, který se stal také mým Mistrem. Chci tak činit proto, aby dosáhli spásy a já abych odčinil svou vinu.«

Nechal koberec na tkalcovském stavu, sebral nejnutnější věci, které potřeboval, a odešel poděkovat rodičům, že u nich našel přístřeší, přestože ho nejdříve chtěli vyhnat.

Oba starší lidé začali opět hořekovat. Doufali, že jim syn bude znovu darován, a opět se od nich odvrací.

Pavel je utěšoval.

»Chtěli jste ze mě mít zákoníka. Nuže vezte, že přináším světu nové

učení, které pronikne temnotami a spoutá hřích. Radujte se, že smím působit pro království Boží!«

Neporozuměli mu, ale to, co řekl, znělo dobře. V jeho slovech našli slabou útěchu a nechali ho v klidu odejít.

Barnabáš mu cestou vyprávěl o tom, co se mezitím přihodilo v Jeruzalémě. Zmínil se i o naléhavém poselství, které vyslala obec v Antiochii.

»Nechápu,« řekl Pavel, »že se tam učedníci nehrnuli. Rozsévač, který chce obdělávat pole, přece také nehodí všechna zrna na stejné místo! Co je platné, když učedníci kážou v Jeruzalémě nebo v jeho nejbližším okolí! Vy učedníci jste měli odejít do světa, jak mi pověděl Jan. Proč jste tak neučinili?«

»Jednotliví učedníci se už vydali do světa. Petr byl v Cesareji!« obhajoval Barnabáš nepřítomně.

Pavel však zavrtěl hlavou.

»Jak daleko je Cesarea od Jeruzaléma? Ty jsi cestoval dál, když jsi mě vyhledal, Barnabáši.«

V ANTIOCHII oba učedníky přijali s velkou radostí a pohostinností. Zatímco Barnabáš podle svého zvyku chodil po domech, aby zmírňoval bídu, nebo prosil u bohatých lidí za strádající, Pavel kázal a křtil. Obec vzrůstala a sílila.

Ale přes úspěchy, které viditelně korunovaly jeho práci, přicházely doby, kdy se jen obtížně vyrovnával s velkou sklíčeností, která ho zcela náhle přepadala. Stávalo se, že zatímco ještě před chvílí se zářícíma očima mluvil nebo křtil, se jeho obličej pojednou bez viditelné vnější příčiny zachmuřil. Zdálo se, že se jeho postava zhroutila do sebe, a Pavel prchal před lidmi do samoty.

Asi rok pozoroval Barnabáš mlčky tyto změny. Připadaly mu stále nepochopitelnější. Nechtěl se však Pavla doprošovat, aby k němu pojal důvěru, když mu ji nechtěl dobrovolně věnovat. Jednoho dne zaslechl, jak si opodál stojící lidé mezi sebou vyprávějí o nepochopitelných »náladách« tohoto velkého apoštola. Divili se, jak je možné, že člověk, který v sobě cítí Boží sílu, vypadá občas tak sklíčeně. Konečně bylo Barnabášovi zřejmé, že musí s Pavlem promluvit.

Pavel se zase jednou vrátil z jedné ze svých osamělých cest domů. Zdálo se, že nejhorší trudnomyslnost překonal, ale bylo na něm ještě vidět, jak je duševně otřesen. Barnabáš se ho přímo zeptal na příčinu této změny.

Pavel se ulekl. Neuvědomoval si, že jiní mohou vidět, co se děje v jeho nitru. Jeho zdrženlivost, kterou projevoval již od mládí, mu nedovolovala promluvit. Barnabáš však na něho láskyplně naléhal a nakonec mu vyprávěl, co si o něm vykládali cizí lidé. V té chvíli se Pavel zhroutil.

»Barnabáši, kdykoliv mně Bůh dopřeje úspěchy a viditelně mi požehná, naplní mou duši lítost, že jsem pronásledoval a dokonce i usmrtil Ježíšovy přívržence! Nedovedeš se vžít do mých citů, jak je to pro mě strašné.«

Barnabáš se chvíli díval s bolestným úsměvem na učedníka a pak tiše pronesl:

»Samozřejmě že to dovedu vycítit. Nikdo ti nerozumí lépe než já.«

Pavel zavrtěl hlavou.

»Kdyby ses dopustil něčeho podobného, nemohl bys být tak vyrovnaný a veselý a nemohl bys tak vděčně a radostně sloužit Bohu.«

»Pavle, tomu jsem se naučil,« řekl Barnabáš mírně. »Nejlepší, nejdobrotivější Mistr mě naučil, že není nijak užitečné neustále prožívat zbytečnou lítost nad špatným činem. Možná ti ve tvém žalu pomůže, když ti povím, co neví nikdo z učedníků: já jsem stál Janovi hlavu!«

»Barnabáši, ty?« zvolal Pavel celý zděšený.

Pak ho však zaplavil velký soucit s jeho druhem. Podíval se na něho. Barnabáš stál před ním klidný, téměř radostný. Soucit se změnil v údiv. Jak je možné, že je někdo po takovém strašlivém činu opět radostný?

Barnabáš otevřel své srdce a svěřil Pavlovi, co dosud řekl pouze Ježíši, ale nikomu z lidí. Vyprávěl, jak mu sám Jan dal příkaz, aby šel k Ježíšovi a ohlásil mu jeho smrt.

»Když jsem vyřídil toto poselství, měl jsem v úmyslu vzít si život, ale Ježíšův pohled mi pronikl až do hloubi duše.

›Zůstaň u mne, Barnabáši,‹ pravil Dobrotivý, ›zde najdeš mír, který bys jinak všude marně hledal. Jan ti odpustil. Můj Otec se na tebe nehněvá, neboť jsi byl jen nástrojem.«

A zůstal jsem u něho a naučil jsem se, že lítost oslabuje, radostný čin však utěšuje. Celý můj život je službou a denně smím přijímat z Boží ruky sílu a milost pro sebe i pro jiné. Pavle, zapomeň na to, co bylo, a pohled na cestu, která je před tebou. Tvé vlastní prožití ti pomůže chovat se k hříšníkům s porozuměním. Přičiň se, aby tvá lítost přinášela ovoce tohoto druhu, a pak tě přestane trápit. Budeš moci jít stejnoměrně svou cestou, dodávat jiným lidem útěchu a být jim oporou.«

Oba muži spolu rozmlouvali ještě dlouho a v této hodině se stali přáteli. Z Pavla spadlo všechno, co ho trýznilo. Vzpomínky na to, co prožil dříve,

ho sice neopustily a hlásily se zejména tehdy, když ho jiní chválili, ale už ho netísnily. Sloužily pouze k tomu, aby zachovaly velkého apoštola v *pokoře*, kterou vynikal nad ostatními.

Pro své bližní měl stále hlubší porozumění. Žádného hříšníka nezatracoval; vždy našel nějakou cestu, která mohla i rouhače ještě přivést k Bohu.

OSTATNÍ UČEDNÍCI prožili něco podobného. Petr těžce nesl, že Ježíše před koncem jeho života zapřel. Věděl sice, že mu Ježíš odpustil, ale kdykoliv ho přepadla myšlenka, že zapřel před lidmi svého nade vše milovaného Mistra, téměř se zhroutil.

Tak jako tak potřeboval silný vliv svého bratra Ondřeje, aby na sebe nevztáhl ruku. Připadal si, že není hoden, aby byl od této doby ještě Ježíšovým služebníkem. I jemu se však Ježíš po své smrti zjevil a výslovně ho opět povolal do svých služeb.

V té chvíli si Petr řekl: Dobře, chci se dvojnásobně radostným přiznáním snažit alespoň trochu odčinit svou velkou vinu. A v práci z něho spadla lítost, která ho trápila. Stal se z něho mlčenlivější, vyrovnanější a méně prudký člověk než v době, kdy ještě směl putovat s Ježíšem. To ale bylo dobře. Stále znovu prožíval, že je s ním Boží požehnání. A pomocí této síly mohl vykonat mnoho zázraků.

Dobře věděl, že Ježíš mluvíval k pohanům a že dokonce i Řeky učinil svými učedníky. On až dosud hlásal Pánovo Slovo pouze mezi Židy, ti však natolik vězeli v ustanoveních své staré víry, že nenašli cestu k ničemu jinému. V Petrově srdci se začal vznášet neklid. Cítil, že je načas také pohanům nabídnout z pokladu, který Ježíš zanechal světu. Stále znovu ale tyto myšlenky zaháněl, a aby utišil hlodání ve své duši, dvojnásob horlivě se obracel k Židům. Nedalo se to však odbýt.

»Petře, Petře,« zdálo se mu, že slyší hlas, »máš pást mé ovečky. Řekl jsem vám ale, že mám ještě mnoho ovcí, které nejsou z této židovské stáje. Chceš je nechat, aby padly za obět vlkům?«

Petr se posadil na terasu domu, aby si odpočinul po celodenní práci a přivedl svou duši k Božímu míru. Náhle měl dojem, že opět zaslechl tato slova. Vyskočil.

»Pane, chci učinit, co žádáš, ale dej mi znamení! Nevím, jak to mám provést.«

Nato měl vidění: byla před něho postavena různá jídla. Byly to pokrmy, které jsou podle židovských předpisů pokládány za nečisté. Jakýsi hlas řekl:

»Petře, vezmi a jez!«

Zděšený učedník se zdráhal. Domníval se, že je to zkouška, jestli i on se drží ustanovení. Nesmí se stát, aby se v tomto případě provinil!

Obraz zmizel, ale po několika okamžicích se objevil znovu. Petr se opět zdráhal. Pokrmy se ukázaly potřetí. Tu Petr zvolal:

»Pane, ať mě ani nenapadne, abych se dotkl něčeho nečistého!« Hlas mu však položil otázku:

»Petře, kdo stvořil tato zvířata?«

»Bůh,« odpověděl učedník.

»Cožpak není dobré to, co Bůh stvoří? Chceš se snad ty, maličký člověk, opovážit určovat, co je čisté a co nečisté?«

»Ale co naše ustanovení? Co naše předpisy o jídle?« zakotkal zmatený Petr.

»To bylo dáno v jiné době a s ohledem na jiné okolnosti. Syn Boží přinesl novou dobu a poznání věčných Božích zákonů. Přemýšlej o tom!«

Pokrmy zmizely a Petr se probudil jako ze sna. To, co spatřil, se však zřetelně promítalo před jeho duševním zrakem. Takže podle toho již není nutné dodržovat židovská ustanovení?

Řídil se podle nich Ježíš se svými učedníky? Ne! Rozlišoval mezi věcnými Božími zákony a ustanoveními, která zformulovali lidé. Chtějí být učedníci moudřejší než jejich Mistr?

A Petr přemýšlel dál: Jestliže se již nemáme držet těchto ustanovení, nesmíme již také dělat rozdíl mezi Židy a ostatními národy. Nevolať snad Ježíš také k sobě všechny, kdo chtěli slyšet jeho hlas?

To je přece odpověď, kterou si Petr vyprosil! Teď porozuměl smyslu svého vidění. Má přijímat všechny, kteří k němu přijdou a kteří touží po spáse. S díky pohlédl vzhůru k nebi a jeho duši naplnila velká radost. Dlouho seděl takto pohroužen do úvah, až byl náhle nešetně stržen zpět do přítomnosti. Nějací muži tloukli na dveře a volali na osamělého Petra:

»Je to dům koželuha Šimona?«

Petr přisvědčil, protože byl již několik týdnů Šimonovým hostem, ale Šimon právě procházel zemí.

»Toho my nehledáme. Hledáme Šimona z Galileje jménem Petr.«

»To jsem já,« odpověděl Petr.

Sešel dolů, otevřel dveře a vyšel k lidem na ulici.

Zjistil, že jsou to Římané. Co od něho chtějí? Jeho první myšlenka byla, aby opět vstoupil do domu a zavřel dveře. Náhle se před jeho vnitřním zrakem ukázal obraz pokrmů.

»Zde je příležitost, kterou hledám,« blesklo mu hlavou a vlídně se zeptal mužů, co si přejí.

»Jsme služebníci setníka Kornelia v Cesareji. Je to bohabojný muž a už dlouho potají věří ve vašeho Boha. Teď však slyšel o Ježíši a jeho duše touží po tom, dovědět se něco více. Nikdo mu nedovedl pomoci. Proto úpěnlivě prosil Boha a Bůh mu poslal jednoho ze svých poslů s pokynem:

»Pošli do Joppe do domu koželuha Šimona. Tam je hostem muž jménem Petr. Zavolej ho k sobě a ten ti poví o Ježíši!«

Dorazili jsme sem a snažně tě prosíme, pojď s námi. Je nás mnoho, kdo toužíme po spáse.«

»Pane, děkuji Ti,« pronesl tiše Petr a bez dalšího rozmyšlení se připravil na cestu. Na noc je pozval do domu.

Nazítří časně ráno se vydali na cestu. Během ní se Petr horlivě vyptával, co již vědí o Bohu a o jeho věčném Synu. Věděli toho mnohem víc, než očekával. Zahanbeně si pomyslel:

»Žádný Žid netouží tak usilovně slyšet o Ježíši jako tito Římané. Neřekl již Ježíš kdysi něco podobného?«

Když muži zpozorovali, jak hluboko se Petr pohroužil do svých myšlenek, brali ohled na jeho mlčení a rovněž mlčeli. Petr se stále hlouběji nořil do vzpomínek na Ježíše. Jeho duše planula láskou ke svému Mistru a tento žár ho celého prožhavl, takže se na to muži navzájem upozorňovali.

Navečer dorazili do Korneliova domu v Cesareji. Cestou se k nim připojili někteří Židé a pokřtění lidé, které přilákala záře vycházející z Petra. Také Kornelius ji viděl a poklekl před Petrem na kolena. Petr se ulekl a myslel si, že ho Říman chce uctívat. Rychle ho pozvedl a téměř bázně řekl:

»Takto nejednej, Kornelie, jsem také jen člověk jako ty.«

Dostavili se všichni obyvatelé domu, přátelé a sousedé, takže se sešlo velké shromáždění, jaké Petr v soukromém domě dosud nikdy nezažil. Tyto lidi spojovalo jako pevné pouto hledání Boha, hledání Ježíše. Petr k nim mluvil celou noc.

Nikoho se nezmocnila únava; nikdo nedbal na to, jak hodiny letí. Lidé se ptali a Petr odpovídal. Pronikali stále hlouběji do Božských, věčných pravd a jejich duše planuly stále více.

Vtom začala shůry proudit síla, mocně jako silný proud. Zaplavila přítomné a pozvedla jejich duše vysoko vzhůru.

Židé a pokřtění lidé, kteří se cestou připojili k Petrovi, se polekali. Jak je možné, že Boží síla byla vylita i na pohany?

Ještě před několika dny by se Petr tázal také tak. Teď už na to nepomys-

lel. Naplněn díkem a radostí poznal Boží milost, již se dostalo těmto hledajícím lidem, a pokřtil je Ježíšovým jménem.

Prosili ho, aby u nich zůstal a vyprávěl jim ještě více o Bohu a o Ježíšovi. Učinil to rád.

ZA NĚKOLIK DNÍ se Petr vypravil na další cestu. Rozhodl se, že nejdříve zamíří do Jeruzaléma, aby tam pověděl učedníkům o zjevení, které měl. Těšil se již na to, až jim bude vyprávět, co poslední dobou prožil.

Zpráva o tom ho ale již předběhla a učedníci byli pobouřeni. Nevyskytl se mezi nimi ani jeden, který by se pokusil pochopit jeho jednání. Jak mohl Petr pokřtít pohany? Přinejmenším jim nejdříve bylo nutné udělat obřízku, aby se z nich stali židé, a pak je snad Petr mohl pokřtít.

Učedník, jehož duše byla naplněna takovým množstvím krásných zážitků, musel snést bouři rozhořčení, která se přes něho přehnala. Nejhuře bouřil Jakub, Pánův bratr. Pobýval pohromadě s Ježíšem nejkratší dobu a houževnatě lpěl na židovských ustanoveních. Žil ještě v zajetí starých zaslíbení, a proto nemohl pochopit, že by se jiným národům mohlo dostat stejného požehnání.

S klidem, jenž mu byl jinak cizí, nechal Petr přes sebe přejít všechna obvinění. Neodpověděl lajícím učedníkům ani slovo. Konečně zmlkli. Tím, že se neobhajoval, jim vzal vítr z plachet. Ve velké místnosti, kde se ještě před chvílí překřikovalo mnoho hlasů, se náhle rozhostilo ticho.

A Petr začal mluvit. Prostě jim vyprávěl o svém vidění v Joppe a o myšlenkách, které v něm toto vidění probudilo. Beze slova mu naslouchali. Stále vřeleji jim vykládal, jak k němu přišli muži posaní setníkem, jemuž se zjevil Boží anděl, a jak se pak v Cesareji zúčastnil velkého shromáždění hledajících duší. Když se modlil, byla na ně vylita Boží síla.

»Mohl jsem v tomto případě odporovat Bohu?« skončil a oddechl si.
»Bůh sám mi ukázal, co zamýšlí s těmito dušemi. Vy byste nejednali jinak.«

K Petrovi přistoupil Jan.

»Odpust' mi, že jsem o tobě pochyboval a odsuzoval tvůj čin, aniž jsem tě předtím vyslechl,« prosil vroucně.

Oba učedníci, kteří toho tolik společně prožili v Ježíšově přítomnosti, si pevně stiskli ruce. Přišli i ostatní. Během Petrových slov dospěli k poznání, co mínil Ježíš, když řekl, že nyní bude Židům spása odňata a bude darována všem národům.

Jediný Jakub, Ježíšův bratr, tuto myšlenku dosud mlčky odmítal. Ne-

vycítoval, že jeho vzdor je namířen proti *Bohu*. Myslel si, že se tím Petra dotkne. Nebylo mu vhod, že se tomuto učedníkovi dostalo nového zjevení. Cožpak není on jako Pánův bratr víc než Petr, který Pána zapřel? Jeho panovačná povaha se vzpírala: učedníci měli poslouchat *jeho*, *on* chtěl stát v jejich čele!

Jan cítil, co se děje v Jakubově duši. Rozhodl se, že brzy zajde s učedníky do Betanie a požádá Marii, aby si s Jakubem promluvila. Jí se snad podaří to, co by jiným připadalo nemožné.

Tento záměr však učedníci nemohli provést. Dolehlo na ně utrpení, zapomněli kvůli němu na ostatní záležitosti a na krátký čas se opět semkli ve společné bolesti.

TETRARCHA HERODES, který od Janovy smrti již neměl ani chvíli klidu, se snažil zmírnit svá muka. Tak jako kdysi Šavel se i on domníval, že nejspíše dosáhne klidu, když vymýtí Ježíšovu památku.

Dověděl se, že mezi učedníky je Mistrův bratr. Ten nesmí žít a svědčit o zavražděném. Když Herodesa opět jednou trápila lítost, poručil svým ozbrojencům, aby Jakuba zatkli.

Muži zvolili tajný postup. Vypyтали se všude, kde se Jakub zdržuje, a dostali rozdílné informace.

Jeden měl dojem, že ho viděl tam, druhý přísahal, že ho před chvílí potkal na úplně jiném místě.

Konečně se jim podařilo odposlouchat učedníky vracející se ze shromáždění. Dva z nich vyšli společně ze dveří, na okamžik se ale zastavili a mluvili s muži, kteří zůstali v domě. Když pak již odcházeli, zaslechli slídilové, jak zevnitř kdosi zavolal:

»Jakube, přijď zítra hodně brzy.«

Jeden z obou učedníků se opět zastavil a radostně odpověděl, že přijde. To musí být muž, jehož hledají! Rychle se ho zmocnit, dříve než dohoní muže jdoucího napřed. Pochopové mu hodili přes hlavu tlustou látku a ta ztlumila každý zvuk. Pak se tiše a opatrně se svou obětí vzdálili.

Když se Jan, který šel napřed, otočil, aby se podíval po Jakubovi, bylo místo před domem prázdné. Měl jen dojem, že spatřil mihnout se v dálce stíny. Obrátil se a zaklepal na dveře domu, aby se zeptal zbylých učedníků, jestli se Jakub vrátil.

Začali horlivě hledat kolem domu a v nejbližších ulicích, ale veškeré pátrání bylo marné. Vyděšení a neklidní učedníci zůstali spolu.

Ozbrojenci mezitím přivlekli zajatce před Heroda. S triumfem v očích, v nichž to plápolalo, pozoroval kníže svou oběť. Tak vypadá Ježíšův bratr?

»Ty jsi Jakub?« osopil se na něho, přesvědčen, že zatčený vysloví jiné jméno. Ale muž klidně odpověděl:

»Řekl jsem to už, pane. Jsem Jakub.«

»Dobře, takže musíš zemřít,« zvolal Herodes hlasitě.

Když zatčený neodpověděl ani se nezeptal, z jakého důvodu má zemřít, zakřičel Herodes ještě mnohem víc:

»Zemřeš, a to hned, dříve než tě tvoji lidé budou moci osvobodit.«

Jakub opět neuznal knížete za hodna odpovědi. Sepjal pevně ruce a hledal v duchu spojení s Bohem. Zatímco se modlil a byl duchem zcela nepřítomen, uchopil Herodes, který se již neovládal, meč a srazil mu hlavu.

Potom se polekal: to přece nebylo důstojné jeho, knížete! A dal ozbrojencům mnoho peněz, aby vypověděli, že usmrtili Jakuba na jeho rozkaz, protože byl vlastizrádce.

Zatímco vynášeli jeho mrtvolu, vstoupil do místnosti sluha, který se tajně hlásil k Ježíšovým učedníkům. Ulekl se a ve svém zděšení zapomněl na veškerou opatrnost.

»Pane, co jsi to učinil?« zvolal na knížete. »Nechal jsi usmrtit Jakuba!«

»Ano,« odpověděl Herodes a drsně se zasmál. »Musím toto Ježíšovo plemeno vyhubit. Ježíšův bratr už chodil po zemi dost dlouho.«

»Ale tento muž není Pánův bratr. Je to Jakub, bratr Jana a Alfeův syn.«

Zděšeného Herodesa nenapadlo, jak je možné, že sluha to tak dobře ví. Takže tento útok se nezdařil. Co má povědět, když se ho zeptají, proč dal usmrtit tohoto muže?

Ale nikdo se neptal, nikdo od něho nežádal, aby se odpovídal ze svého činu. Druhého dne ráno se v chrámu bleskurychle rozšířila zpráva, že jeden z nejvýznamnějších Ježíšových učedníků byl zavražděn. Židé jákali radostí. Postarali se o to, aby se o tomto »vítězství židovství« lidé všude dozvěděli, a vychlovali Herodesa jako opravdového židovského krále.

Učedníci však velmi truchlili, zejména když se dověděli, co nemohlo zůstat utajeno: že se totiž jednalo o omyl. Jakub, který se měl stát obětí útoku, si velmi rychle vzal k srdci, že místo něho padl do vražedných rukou někdo jiný. Dlouhou dobu byl tichý a obrácený do sebe a učedníci měli od panovačného Jakuba pokoj.

Herodes byl velmi šťastný, že ho Židé oslavují a lichotí mu. Rozhodl se, že čas od času provede něco takového. Jeho další oběť měl být Petr. Petr byl dostatečně známý, u toho by nedošlo k záměně.

Ozbrojenci se ale neodvážili vztáhnout na Petra ruku. Obávali se Ježíšových přívrženců, jichž byl velký počet. Herodes proto vypsal odměnu pro toho, kdo přivede Petra živého. Několik pochopů se toho pak odvážilo. Když šel Petr sám na místo, kde se konala shromáždění, připlížili se k němu a svázaného ho odvedli.

Bylo to ovšem krátce před velikonoce a Herodes neměl chuť, aby se tato věc během slavnosti rozkřikla. Dal proto rozkaz, aby Petr během svátečních dnů zůstal ve vězení. Byly vyslány čtyři roty vojáků, aby ho střezily v žaláři. Kromě toho mu dali těžká pouta.

Mezitím se učedníci dověděli o Petrově uvěznění a jako vždy, když je stihlo utrpení, se tím více přimkli k sobě.

Vroucně se modlili za vysvobození svého »mluvčího«, o němž se domnívali, že ho nemohou postrádat.

»Jen aby nebyl neopatrný,« projevil své obavy znepokojený Jan. »Rychle hned vysloví, co si myslí, a nemá zábrany v jednání. To by mu mohlo uškodit.«

»Modleme se i za to,« navrhl Ondřej. »Jestliže budeme prosit o to, aby byl uchráněn, Bůh mu sešle pomoc.«

Každého večera se modlili v jiném domě. Jinak na sobě nedali nic znát, protože se obávali, že kdyby veřejně projevovali své obavy o Petra, nakládal by s ním Herodes tím přísněji.

Po skončení slavnosti řekl jeden z vojáků Petrovi:

»Ráno tě máme předvést před Herodesa. Dostali jsme rozkaz, ať tě střezíme ještě bedlivěji, aby tě tvoji přátelé neosvobodili. Dnes v noci budeš spát mezi námi.«

Položili Petra mezi dva vojáky a spoutali ho dvojnásob pevně.

Petr vycítoval modlitby a myšlenky ostatních učedníků jako neustále tryskající pramen osvěžení a posily. Cítil i sílu, která k němu v době, kdy se modlil, proudila shůry, a byl úplně klidný.

»Vím, Pane,« modlil se, »že mě zachráníš a budeš mě ochraňovat tak dlouho, dokud ti zde dole budu ještě moci sloužit. Po této době ať se mnou lidé naloží, jak budou chtít.«

Naplněn mírem se uložil ke spánku a usnul, takže se vojáci nemohli dost vynadivit jeho klidu.

V noci se probudil. Dveře byly otevřené a byl zbaven řetězů. Radostně vstal.

»Vezmi si boty a pojď,« vyzval ho jeden z vojáků. »Pán mi poručil, abych tě doprovodil.«

Petr se rychle zahalil do pláště a bez překážky opustil vězení. Přešel dvůr, minul spící strážce a vyšel ven na ulici.

Připadal si, že spí. Jako ve snu prošel několika ulicemi, až se octl před domem Jana Marka. Zaklepal na dveře a požádal, aby ho vpustili dovnitř.

Služebná Rhode, která pečlivě hlídala dveře, otevřela a vyhlédla ven. Když spatřila návštěvníka, pronikavě vykřikla a přirazila dveře. Myslela si, že Petr byl usmrčen a že venku stojí jeho duch.

V domě byli shromážděni učedníci a vroucně se modlili za Petra. Uslyšeli vykřik a Jan Marek se přišel podívat, co se děje.

»Ten, za něhož se modlíte, stojí přede dveřmi!« zvolala služebná, stále ještě silně vyděšená.

Ulekl se i Jan Marek. Vrátil se k učedníkům a oznámil jim, co se dověděl od služebné.

»Nevím, nevím, jestli naše modlení nebylo marné,« zakončil smutně.

Mezitím Petr, který měl obavu, že by ho mohla chytit některá z nočních hlídek, zaklepal ještě jednou. Ondřej s Janem vyšli společně ven a našli přede dveřmi učedníka v těle z masa a kostí. S velkou radostí ho dovedli k ostatním a jejich děkovné modlitby stoupající k Bohu byly ještě vroucnější než dřívější prosby.

Petr vyprávěl o pomoci, jíž se mu dostalo, a se rtů mu splynula slova žalmu: »Přikázal svým andělům, aby tě ochránili na tvých cestách.«

Rozhodli se, že Petr ještě téže noci bude pokračovat dál v cestě a nějaký čas se bude skrývat. Barnabáš a Pavel, kteří přišli s dary z Antiochie, požádali, zda by nemohli vzít Petra s sebou. Chtěli beztak prosit o pomoc, protože v mladé obci bylo práce více než dost.

Petr s radostí souhlasil a ihned vyrazili. Doprovázel je Jan Marek, aby mohl podat učedníkům zprávu o tom, zda se Petr skutečně dostal do Antiochie.

Poutníci byli už daleko za Jeruzalémem, když vězení ožilo. Vojáci, mezi kterými Petr spal, se nesmírně ulekli. Obávali se, že je Herodes dá usmrtit. Celí zoufalí prohlíželi řetězy. Byly zohýbané a na jednom místě přetržené.

»Jakou sílu asi měl ten štíhlý muž,« vypravili ze sebe zděšeně, »že mohl přetrhnout tyto pevné řetězy ze železa.«

Rozhodli se, že řetězy donesou Herodesovi jako důkaz. Co ale mají říci, když se jich zeptá, jestli tak pevně spali, že vůbec nic neslyšeli? To je přece nemožné!

Zatímco se zoufale radili a nemohli se shodnout, co mají knížeti ozná-

mit, přišli již poslové, aby zajatce odvedli k výslechu. Když Petra nenašli, vzali s sebou strážce. Všichni se báli Herodesova hněvu.

Po vstupu do paláce potkali Herodesova oblíbeného sluhu, který byl velmi chytrý. Vyprávěli mu, co se jim přihodilo. Zahrnuli ho prosbami, aby o celé záležitosti informoval knížete a vymyslel si něco na jejich omluvu.

Sluha jim to slíbil. Když jim naslouchal, v jeho srdci to zpívalo a znělo, neboť byl tajným Ježíšovým stoupencem a přemýšlel již o tom, jak by Petrovi napomohl k útěku. Dal poslům a strážcům pokyn, aby počkali, a šel sám k Herodesovi.

»Nelekej se, velký kníže,« oslovil vládce, který již netrpělivě čekal na zajatce. »Stal se zázrak. Petr prošel v podobě anděla mezi strážemi. Nikdo se ho nemohl dotknout.«

Chtěl vykládat ještě dál, Herodes mu však prudce pokynul, aby mlčel. Petr je volný! Herodes věděl, že Ježíš nebyl podvodník a že i jeho stoupenci hlásají Pravdu. Věděl to, ale stále znovu na to chtěl zapomenout. A znovu a znovu mu Bůh podával důkazy své moci. Herodesovi na okamžik problesklo hlavou:

»Uchop se ruky Boží, která je ti ještě jednou podávána, přihlas se k Ježíši, a tvůj život dostane novou náplň.«

Ale již opět zavrhl toto napomenutí ze Světla. Ne, nechce v poslední chvíli zeslábnout! Jestliže vydal Ježíše na smrt, musí pronásledovat i učedníky, jinak by totiž lidé zpozorovali, že se zmýlil.

Pohlédl na čekajícího sluhu a opět si připomněl, že Petr uprchl z vězení. Má dát strážce popravit? Nebylo by lépe, kdyby projevil velkomyslnost a odpustil jim? To by přispělo k tomu, že by byl u lidu oblíbený.

Zatímco nařizoval, že nechce vidět posly ani vojáky, přišla zpráva, která ho volala do Cesareje. Byl rád, že může všemu uniknout, a se svým průvodem se vypravil na cestu.

Cestou ho zachvátila zlá nemoc a zvolna chřadl. Jeho tělo hnilo kus po kuse, až mohl konečně po letech, sužován výčitkami svědomí, zemřít.

UČEDNÍCI VYSLECHLI zprávu o Herodesově odjezdu s velkou úlevou. Dokud byl pryč, nemuseli se tolik bát, i když starší a zákoníci proti nim štváli, kde jen mohli.

U Římanů se jim to dařilo nejméně, protože stárnoucí Marek měl stále ještě velký vliv. A veřejně se prohlásil za Ježíšova přívržence. Velmi rozhodně se zastával »křesťanů«, jak se Ježíšovými učedníkům začalo říkat,

a protože byl mezi Římany velmi vážený, dávali si pozor, aby nevzbudili jeho nelibost.

Od Ježíšovy smrti začal být málomluvný. Jestliže se však setkal s lidmi, kteří měli z upřímné touhy přání slyšet o Ježíši a o jeho učení, byl výmluvný. Již mnohou duši přivedl na správnou cestu a nejednomu urozenému Římanovi pověděl o vznešenosti Boží.

Když učedníkům hrozily nějaké nesnáze, díky svým služebníkům se to vždy ihned dověděl. Tak se k němu také dostala zpráva o Petrově uvěznění a osvobození. Pociťl vnitřní nutkání, aby opět jednou navštívil učedníky. Přišel k nim, když seděli večer pohromadě zabraní do vážného rozhovoru, a požádal je, aby mu vyprávěli o Petrově osvobození.

»To je zázrak!« zvolal pohnutě. »Lidský rozum si to neumí vysvětlit.«

Pak zmlkl a zamyslel se. Po chvíli pokračoval:

»Cožpak není vlastně zázrak všechno, co prožíváme od té doby, co Syn Boží pobýval mezi námi? Jeho pouť byla naplněna Světlem a stejně tak jeho skutky i jeho slova, která jsou příliš drahocenná, než aby se směla ztratit. Již dlouho přemýšlím, jak by se dalo zabránit tomu, aby tyto věčné hodnoty neodvál vítr. Už teď, když o něm vyprávíme, nejsme zajedno, zda to řekl tak nebo jinak. Jak tomu bude, až my, jeho svědkové, již nebudeme žít na zemi? Podívejte se na Pavla: ten Ježíše nikdy neviděl a nikdy ho neslyšel. Všechno, co káže, musí čerpat z našich slov.«

»Ne, Marku,« přerušil ho Jan vlídně, »myslím, že Pavel prožívá Ježíše vnitřně, a proto lépe než my.«

»V tom případě je Pavel zvlášť omilostněn,« pokračoval Marek, aniž se nechal vyrušit. »Leží mi na srdci jedna věc: Musíme se postarat o to, aby Ježíšova slova i jeho činy zůstaly zachovány budoucím generacím.«

»Zaznamenejme je tedy,« radil jeden z dřívějších zákoníků. »Musíme se pokusit oživit si toho ve své paměti co možná nejvíce. Napišme to pak a zápisy srovnajme. Tímto způsobem bude možné zachránit to nejlepší a nejcennější.«

»Už jsem s tím začal,« přiznal se Marek téměř nesměle, »ale je to těžší, než si myslíte. Jestliže někdo chce přesně zaznamenat nějakou Ježíšovu řeč, vtírají se mu do toho jeho vlastní myšlenky, a proto nemůže nikdy rozeznat, co skutečně řekl náš Mistr.«

Učedníci se po sobě podívali. Neuměli si tyto potíže představit.

»Pokud je tomu skutečně tak, Marku,« prohodil Tomáš, »je to možná způsobeno tím, že jsi nebyl stále s námi a mnohé ses dověděl teprve od nás.«

»To vím,« připustil Marek. »Proto se také snažím zaznamenat jen takové řeči, které jsem slyšel na vlastní uši. Všechno ostatní musím přenechat vám.«

»Pomůžeme ti, Marku,« nabídl se Filip. »Kam jsi zrovna došel ve svých záznamech?«

»Chtěl jsem napsat, co Ježíš řekl o soudu, ale neumím to vyjádřit dost jasně. Ježíš přece řekl, že soudcem nebude on, ale že Duch Boží bude oddělovat ovce od kozlů.«

»Ne,« zvolal Jan bouřlivěji, než bylo jeho zvykem, »ne, Ježíš řekl, že po něm přijde někdo jiný, někdo, koho pošle Bůh, aby jeho jménem soudil. Jestli to bude Duch Boží nebo jiný Syn Boží, to jsem nepochopil.«

»Jane, rouháš se,« zvolal jeden z učedníků pobouřeně, »je pouze jediný Syn Boží: Ježíš!«

»Ježíš ale mluvil o Synu Člověka,« namítl Marek.

»Jistěže,« vysvětloval Jakub, Pánův bratr, »Ježíš byl Syn Boží. Ale musel být také Synem Člověka, aby se mu dostalo pozemského těla. Dříve jsem tomu nerozuměl, ale potom jsem to úplně pochopil, protože Ježíš byl přece i naším bratrem. Proto o sobě mohl mluvit jako o Synu Božím a zároveň jako o Synu Člověka.«

»Nikdy!« zvolal Jan vzrušeně. »Ježíš byl a je Synem Božím a zůstane jím na věky věků. Syn Člověka však přijde z Vůle Boží, až nadejde čas soudu. Kdo to je, to teď ještě nevíme. Ale Ježíš ho zvěstoval a pravil: ›Připluje na nebeských oblacích.‹ Tím nemyslel sám sebe!«

»Ó Jane,« prosil žalostně Tomáš, »nepoplet nás svými zmatenými řeči. Nech nás prostě věřit tomu, co jsme sami slyšeli.«

»Ale cožpak jste to také neslyšeli?« zeptal se Jan. Podíval se na ně, jednoho po druhém, a oni to museli přiznat.

»Dobře, když to víte, nemohu vás přece zmást. Vždyť je to všechno tak jasné!«

»Sami poznáváte, jak je těžké zaznamenat přesně podle pravdy Ježíšovu řeč,« konstatoval Marek. »Budeme muset postupovat velmi opatrně, když něco napíšeme, protože podle našich záznamů si později budou lidé tvořit obraz o Ježíši. Je to vážný, odpovědný úkol.«

»Já radím,« prohlásil Filip, »abychom se drželi více Ježíšových skutků a z řečí abychom zaznamenali jen to, co si všichni ještě naprosto přesně pamatujeme. Bude lépe, jestliže některá řeč zůstane nezaznamenaná, než kdybychom ji předali pozdějším generacím nesprávně.«

S tím většina učedníků souhlasila. Marek opouštěl shromáždění v hlu-

bokém zamyšlení. Kéž by začal s psaním již dříve! Pak by bylo možné se ještě Ježíše na mnohé zeptat.

Doma si vzal k ruce spis, na němž začal pracovat. Jak mu všechno připadalo neživotné! Hluboce skleslý jej opět s povzdechem odložil stranou. Žádnými slovy nedokázal vylicít Ježíše takového, jaký skutečně byl. A co vnitřní souvislosti mezi jeho činy a slovy, jeho pohledy, které lidé z jeho okolí vytušili, kdo ty by chtěl zaznamenat, aby se jimi mohly obcerstvovat ještě i budoucí generace?

Druhého dne časně zrána se vydal na cestu do Betanie. Po Ježíšově odchodu se přátelství se sourozenci, kteří tam bydleli, ještě upevnilo. Právě v Lazarovi a Marii našel Marek lidi, kteří doplnili jeho vlastní bytost.

Vzal s sebou svůj spis, a jakmile se po cestě trochu obcerstvil, oběma jej četl. Naslouchali mlčky a mlčeli i tehdy, když skončil. Tázavě se na ně podíval.

»Cítíš, že tvým slovům něco chybí,« začala Maria váhavě. »Cítím to také, ale neumím říci, čím to je.«

»Píše příliš učeně,« namítl Lazar. »Už já sám se musím namáhat, abych všemu porozuměl. To, co víš, musíš říkat úplně prostě a jednoduše. Musíš psát tak prostě, aby to pochopilo i dítě. Pak to bude správné.«

»K tomu mu chybí přesná znalost naší řeči,« řekla Maria. »Lazare, nezapomeň, že Marek je Říman.«

»Tím to je,« zvolal Marek jako vysvobozený. »Budu psát ve své řeči a ať to pak někdo přeloží.«

»Ale je to i něčím jiným,« osmělila se ještě jednou ozvat Maria. »Marku, myslím si, že ses do tohoto posvátného díla pustil bez Boží pomoci.«

Bylo vysloveno to, co ji velmi tížilo a co se přesto téměř neodvážila pronést. Marek na ni udiveně pohlédl.

»Jak to myslíš, Maria?«

Do tváří se jí vehnala žhavá červeň. Maria pevně stiskla ruce.

»Marku, pomodlíš se dříve, než začneš psát?« zeptala se potom.

»Ne, Maria,« rychle odpověděl. »Myslíš, že bych to měl udělat?«

Maria mlčela. Nechtěla poučovat urozenějšího, učeného muže. Směla mu jen zdálky ukázat cestu; najít ji a jít po ní musí on sám.

Porozuměl jí a přemýšlel. Mlčení trvalo dlouho. Pak se vděčně a radostně zadíval na Marii.

»Máš pravdu, Maria!« zvolal. »I k tomu si mám vyprosit pomoc svého Pána a Mistra! Řekl přece: ›Beze mne nejste schopni nic vykonat.‹ To platí na věky. Jak jsem přece byl bláhový a krátkozraký. Vím, že moje psaní

teď bude lepší. Mohu vám i nadále předčítat, co zaznamenám? Chcete dbát o to, aby se do mého spisu nevloudilo žádné nesprávné slovo?»

Sourozenci rádi souhlasili a každý den strávili mnoho hodin ve společné, radostné práci. Co také mohlo být krásnějšího, než představit si v duši Mistrův obraz a vyprávět o něm?

Jednoho dne, když Marek opět přišel předčítat, se v myšlenkách zabýval zprávou, kterou právě zaslechl. Vykládal o tom sourozencům.

Na ostrově Kypru je ve městě Pafos jeden z jeho příbuzných zemským správcem. Před nějakým časem mu Marek napsal, ať se pokusí setkat se s Petrem nebo Pavlem a ať je požádá, aby mu vyprávěli o Bohu. Sergius Paulus byl totiž Říman toužící po Pravdě. Nedávno přišel do Pafosu Pavel s Barnabášem a Sergius Paulus je vlídně přijal.

»Píše mi, že si oba učedníky ze srdce oblíbil, a co říkají, rozechvívá jeho srdce,« vyprávěl Marek dál.

»Mezi jeho úředníky byl muž jménem Elymas a ten se ho snažil odvrátit od víry v Boha. Nejprve se o to pokusil tím, že zesměšňoval apoštoly a pro zábavu napodoboval jejich řeči. Sergius Paulus mu to zakázal. Potom Elymas začal s oběma apoštoly učeně disputovat. Zemský správce vůbec nevěděl, jak je tento muž učený. Ale Pavel se s ním utkal.

Nakonec začal Elymas čarovat. Vtom se Pavel rozhořel Boží silou a přikázal kouzelníkovi, aby mlčel. Když se zdráhal uposlechnout, Pavel zvolal: »Ode dneška proto budeš slepý!« a Elymas na místě oslepl. Sergius Paulus se pak nechal s celým svým domem pokřtít.

Teď mě prosí, ať ho přeložím sem do Jeruzaléma, aby mohl žít v blízkosti učedníků,« skončil dojatě Marek.

»Pavel je obdivuhodný nástroj v ruce Boží,« pronesla Maria zamyšleně. »Chtěla bych ho jednou vidět a mluvit s ním.«

»Cožpak ho neznáš?« zeptal se udiveně Marek. »Byl přece při tom, když zemřel Štěpán!«

Potom se zabrali do své práce.

PAVEL ZATÍM cestoval se svým věrným Barnabášem zemí. Krátce poté, co přišel Petr do Antiochie a spolu se dvěma jinými učedníky převzal péči o tamější obec, nevydržel již Pavel déle na jednom místě. Z Kypru odcestoval do Pamfýlie a rozhodl se, že nejdříve zůstane ve městě Perge.

Zde ho opustil Jan Marek. Loučil se s ním však jen nerad. Nejraději by s ním šel ještě dál jako jeho pomocník, ale Pavel mu připomněl, že učed-

níci v Jeruzalémě očekávají s velkou starostí zprávu o Petrově příchodu do Antiochie.

V Perge byla početná židovská obec. Pavel, kterého všichni, zejména kněží, jako Gamalielova žáka podle jména znali, se nesetkal s námitkami, když se nabídl, že bude v sobotu učit v chrámu.

Mluvil působivě. V jeho slovech se projevovala celá láska k jeho národu, když vykládal, jak Bůh stále vedl a ochraňoval svůj vyvolený národ. Ukázalo se, že dobře zná židovské dějiny, a posluchači mu bez dechu naslouchali. Jakmile skončil, zahrnuli ho prosbami, aby příští sobotu opět mluvil. Pavel jim to slíbil.

Když příští sobotu začal mluvit, naplňoval chrám velký dav lidí. Pavel líčil, jak si temnoty podmanily svět a jak Bůh ve svém nepochopitelném milosrdenství seslal svého Syna na zem, aby spasil lidstvo.

Teprve teď našel ta nejvřelejší slova. Lidé uchváceně naslouchali a při líčení smrti Syna Božího mnozí plakali.

Neřekl ani slovo o obrácení na víru, o křtu nebo o změně učení. To měli posluchači poznat ve svých srdcích. Klidně opustil chrám.

Venku ho ale obklopili pohané. Dověděli se o jeho velmi působivém kázání, protože někteří z nich byli potají na bohoslužbě. Naléhali na něho, aby mluvil i u nich. Pavel jim to slíbil a příští sobotu se vydal s Barnabášem do jejich chrámu. Našel tam shromážděny téměř všechny obyvatele města.

Bylo přítomno i několik učených Židů a kněží. Když zpozorovali, že Pavlova slova dopadají do srdcí posluchačů jako voda na vyprahlou zem, nebylo jim to vhod. Má se dostat spásy, která je vyhrazena jim, Židům, také pohanům? Začali povykovat a odporovat Pavlovým slovům.

Pavel mlčel, dokud se nevybouřili. Ostatní posluchači rovněž mlčeli. Když potom zvolna nastal opět klid, obrátil se Pavel k Židům a řekl:

»Závidíte pohanům, že i oni smějí slyšet o Ježíši? Vězte, že židovskému národu se mělo dostat spásy; byl k němu seslán Syn Boží, ale židovský národ málo dbal toho, co mu darovala milost Boží. Proto bylo přednostní právo Židům odňato. Od nynějška může každý, ať Žid nebo pohan, dosáhnout křtu a blaženosti, jestliže bude projevovat opravdovou víru a bude o to prosit.«

Zahanbení Židé umkli. Pavel pokračoval ve svých promluvách k pohanům. Mluvil k nim každý den, který ještě strávil ve městě. Nechal se pokřtít víc pohanů než Židů.

PO NĚJAKÉ DOBĚ se Pavel s Barnabášem vydali na další cestu a přišli do města Ikonion. Tam kázali ve škole a mnoho Židů přijalo Slovo.

Za nimi však dorazil do města dav Židů. Zlobili se, jak se nové učení šíří.

Již v Antiochii se Židé marně snažili štvát proti učedníkům, ale množství pokřtěných tam již příliš vzrostlo, takže jejich odvaha poklesla.

Nyní přišli do Ikonionu a pokusili se zde šířit neklid a spolčit se s pohany, přestože se jim jinak vyhýbali.

Vtom vstal jeden Řek, který se těšil velké vážnosti, a zeptal se:

»Izraelští mužové, co vás nutí k tomu, že se snažíte získat naše přátelství?«

Židé se při jeho otázce, kterou neočekávali, podívali rozpačitě po sobě. Co na to mají odpovědět? Konečně se jeden z nich ujal slova:

»Známe Pavla a víme, že byl dříve židem. Jestliže teď šíří nové učení, dělá to jen proto, aby vnesl mezi lidi zmatek.«

Někteří z Řeků se usmáli.

»Může nám to nějak uškodit? Jen ho nechte mluvit a kázat, co chce. My jsme v jeho slovech ještě nenašli nic nesprávného.«

Židé na ně ale dále naléhali, aby si uvědomili, jaký zhoubný vliv mají Ježíšovi učedníci na lid.

»Jestliže se zavčas nepostavíte na odpor, zruší vaše zákony a zničí vaši vládu.«

Mluvili tak horlivě, že jim mnoho Řeků uvěřilo. Ostatní s nimi nesouhlasili a také to dali najevo. Zakrátko byl lid nejednotný. Toho ale Židé chtěli dosáhnout. Také v chrámu pobouřili lidi stejného smýšlení proti učedníkům.

Pavel jim proto řekl:

»Učení, které vám přinášíme, je od Boha! Pro Boha by bylo snadné vás umlčet. On se však chce zjevit jen takovým lidem, kteří ho hledají z celého srdce. Kde vznikají boj a spory, tam lidé dosud nejsou zralí na to, aby slyšeli Slovo Boží.«

A učedníci odešli z města a pokračovali dál v cestě do Lystry. Následovalo je mnoho lidí, kteří se stali věřícími. Někteří z nich šli s nimi, aby toho směli přijmout ještě více, většina je ale následovala ze strachu před Židy.

Mezitím je předběhla zpráva o tom, co učedníci kázali. Jakmile dorazili do Lystry, našli tam již proto velké množství lidí shromážděných v chrámu.

Mezi nimi byl i ochrnutý muž, který horoucně toužil po uzdravení a ne-

chal se sem donést. Ležel vpředu u stupňů oltáře se sepjatýma rukama a hleděl vzhůru na Pavla. Vycházel z něho jakoby paprsek světla hledající Pavla, takže apoštol vycítil mužovu touhu a sledoval paprsek svou duší.

Vtom spatřil chromého muže a zvučným hlasem na něho zavolal:

»Vstaň a chod!«

Muž ihned poslechl, vstal jako zdravý a stál před očima přítomných lidí. Pak se vrhl na kolena a děkoval neznámému Bohu, který mu pomohl. Byl to pohan jako téměř všichni lidé v chrámu. Začali mohutně jásat. Mysleli si, že jejich bohové přišli jako za starých dob opět na zem.

Barnabáše s jeho kadeřavými vlasy nazývali Jupiter, Pavlovi říkali Merkur. Klesli před nimi na kolena a vzývali je, jásal a blahorečili svému osudu. Jupiterovi kněží přinesli věnce k ozdobě bohů a přivedli býky, aby připravili oběť, dokud jsou ještě nebešťané na zemi.

Pavel a Barnabáš byli počináním pohanů tak zděšení, že nemohli mluvit o Bohu. Opojení davů se přes ně převálilo příliš neočekávaně a rychle. Také teď se ještě nedostali ke slovu. Prudce se bránili a jenom stále znovu volali:

»Jsme přece lidé tak jako vy!«

Ale dav nechtěl slyšet a nechtěl se dát ve své radosti vyrušovat. Náhle zvolal Pavel hromovým hlasem, až se to rozléhalo nad celým shromážděním:

»Slyšte přece, muži z Lystry, jsme poslové Boha, který je mnohem výš než bohové, jež vzýváte. Nechte nás, abychom o Něm mohli vyprávět, a pak bude vaše radost ještě mnohem větší.«

Když muži zaslechli zvuk mocného hlasu, zpozorněli a přestali radostně hlučet. Ještě větší Bůh, ještě větší radost? Jak to znělo vábně! Jeden domlouval druhému, ať je zticha, aby bylo možné slyšet, co tento cizinec řekne.

Ticho však bylo náhle přerušeno. Zvenku se ozval rámus a ječení a dovnitř se vřítla celá horda Židů. Lidé, kteří byli nedávno pokřtěni, jim venku marně bránili ve vstupu do chrámu.

Židé, kteří vtrhli do chrámu, pocházeli z Antiochie a Ikonionu. S hlasitým křikem napadli oba učedníky. Barnabášovi se podařilo s pomocí pokřtěných uniknout z chrámu, ale Pavla Židé přemohli, strkali do něho a bili ho. V té chvíli se pohané začali smát:

»Správně jste, muži, říkali, že jste jen lidé, a ne bohové. Kdo ví, či silou jste vykonali to, co jsme pokládali za zázrak.«

A pomohli Židům hnát Pavla za město. Tam po něm házeli kameny. Bez

obranu všechno snášel. Jeho duše byla vyzdvižena vzhůru a Boží síla byla při něm, takže necítil bolest ani zklamání.

Jakmile se pod přívalem kamenů zhroutil, odpůrci si mysleli, že je mrtvý. Nechali ho ležet a za posměšných řečí a škodolibého smíchu odtáhli.

Za chvíli se k němu přiblížili jeho stoupenci spolu s Barnabášem. Naříkali a plakali pro Pavla a chtěli mu vykopat hrob. Pavel se však zvedl ze země a téměř nezraněn a s veselou myslí stál před nimi.

Zdráhal se ale vrátit do města, a proto malý zástup zamířil dál do Derbe. Tam již mezitím pronikla zpráva o události v Lystře. Nikdo Pavla nečekal, neboť lidé si mysleli, že zemřel.

Když učedníci vstoupili do chrámu, zeptali se jich Jupiterovi kněží, kdo jsou. Pavel jim neohroženě sdělil, jak se jmenují. Přítomní lidé se divili a nevěřili mu. Nejvyšší kněz Pavla vyzval: »Cizinče, jestliže jsi skutečně Pavel, jak říkáš, a ne podvodník, který zneužívá jméno tohoto muže, vysvětlí nám, jak je možné, že jsi zůstal naživu pod přívalem kamenů?«

Pavel sebral všechnu sílu své duše k jedinému zvolání k Bohu o pomoc. Věděl, že to, co řekne, bude pro nespočet lidí rozhodující pro to, zda uvěří. Bůh vyslyšel jeho prosbu a dal mu pravá slova. Pavel klidně začal:

»Právem se mě tážete, jak se něco takového mohlo stát. Ale vězte, že můj Bůh je silný, všemohoucí Bůh, který má sílu chránit své posly. Když mě lidé zběsile napadli, bylo by pro něho snadné vyrvat mě z jejich rukou. On však chtěl ještě mnohem více projevit svou moc a velikost, abyste se v Něho naučili věřit. Vyzvedl moji duši vzhůru a dal mému tělu sílu, takže jsem z nepřátelského jednání lidí nic necítil. Kameny mě sice zasahovaly, ale necítil jsem je, protože má duše nebyla v těle. Umíte si to představit?«

Pavel se odmlčel. Dříve než mohl pokračovat, kněz odpověděl:

»Docela dobře. Také u nás dříve pouštěly duše tělo a zalétaly do jakési vzdálené země, od té doby však již uplynulo mnoho staletí. My lidé jsme se mezitím změnili. Ve stejně malé míře, v jaké ještě můžeme vidět bohy, nám bohové dosud poskytují i tuto milost. Jsi zřejmě člověk, jehož bohové milují. Věříme ti!«

»Ano, ano, věříme ti! Vyprávěj nám o svém Bohu, o svém mocném, silném Bohu!« volali přítomní lidé a neozval se ani jeden hlas, který by odporoval.

A tak Pavel začal vyprávět o Bohu a mluvil s několika přestávkami celý den. Zástup lidí bez dechu naslouchal. Pavel však ještě nemohl říci ani slovo o Ježíši.

Když se den schyloval k večeru a Pavel se chystal opustit chrám, zahrnuli ho lidé prosbami, aby druhého dne ráno opět přišel a mluvil dál.

»Chceme vědět víc o tvém Bohu, protože cítíme, že je jediný pravý!« volali na něho muži.

Pavel odešel do domu, kde byl ubytován, klesl na kolena a děkoval Bohu za jeho pomoc.

»Teď vidím, že jsi chtěl, abych prožíval útrapy, ó Pane. Bez nich by tyto duše nedospěly k víře. Děkuji Ti za to!«

Naplněn radostnou důvěrou šel nazítří ráno do chrámu, kde na něho čekalo ještě větší množství lidí než včera.

Opět musel mluvit o Bohu, neboť lidé, kteří nově přišli, chtěli slyšet i o Něm a ostatní žádali, aby ještě jednou zopakoval, co se dověděli předěšlého dne. On ale cítil vnitřní popud k tomu, aby jim dnes vyprávěl i o Ježíši, a proto se snažil poselství o Bohu zopakovat stručněji. To zástupy lidí nepřipustily. Kdykoli vynechal něco z toho, co jim už vyprávěl předtím, ozvalo se:

»Tady bylo ještě něco! Včera jsi na tomto místě říkal ještě něco jiného. Chceme slyšet všechno, co nám můžeš povědět. Nesmíš nám nic zamlčet.«

A Pavel byl nucen mluvit ještě jednou celý den jen o Bohu.

Večer ho znovu posluchači prosili, aby k nim přišel i další den ráno. Slíbil jim to, připomněl však, že bude pokračovat v tom, co jim má říci, neboť jeho poselství není ještě vyčerpáno.

Byli žádostiví jako děti uslyšet nové poznatky a nazítří nechtěli, aby vůbec něco opakoval, ale naléhali na něho, aby pokračoval ve vyprávění. A Pavel vyprávěl s velkou radostí, protože cítil, že dosáhli zralosti k tomu, aby přijali zvěst o Ježíši.

Dosud nikde nemohl tak radostně a volně hovořit o Tom, který se stal náplní jeho života. Jeho duši naplnila jásavá radost. Pronikala jeho slovy a vzbuzovala v posluchačích nadšení.

Mluvil o Ježíši dva dny a pak ho většina z nich poprosila o křest. Z pohanské obce rozkvetla obec Ježíšova.

Učedníci zůstali v Derbe delší dobu a pomáhali kněžím přestavět Jupiterův chrám. Uspořádali obec s úřady tak, jak tomu bylo v Jeruzalémě. Kázali a vyučovali, až si byli jisti, že mohou tuto mladou skupinu přenechat samu sobě. Pak se přichystali na další cestu.

V noci před jejich odchodem zaslechl Pavel Boží volání, aby šel do Lystry a ukázal se tam pohanům. Židé, kteří znepokojili jejich duše, se opět vrátili domů. Pohané jsou připraveni mu naslouchat.

Když to ráno sdělil Barnabášovi, Barnabáše přepadla hrůza. V jeho paměti zůstala na událost v Lystře strašná vzpomínka.

»Lystře se vyhněme,« prosil naléhavě. »Jednou tě Bůh zachránil, ale kdyby ses podruhé vystavil stejnému nebezpečí, znamenalo by to pokoušet Boha.«

Pavel vzrušeně zvolal:

»Cožpak mi Bůh sám neporučil, abych šel do Lystry? Není snad dost mocný, aby mě ochránil? A jestliže mám při provádění jeho příkazu zahynout, bude tomu tak sám chtít. Barnabáši, nezapomeň, že těm, kteří slouží Bohu, musí být *všechny* věci na prospěch!«

Po jeho slovech Barnabáš zmlkl a společně se vydali na cestu. Ježíšovi přívrženci pocházející z Ikonionu se vrátili do svého města, aby tam ohlásili Pavlův příchod.

Do Lystry nepronikla žádná zpráva o Pavlovi. Když pak náhle stanul v chrámu před lidmi, zmocnila se jich úzkost. Mysleli si, že vidí ducha. Padli na zem a zakryli si tvář.

Pavel k nim promluvil:

»Mužové, jsem právě tak málo duch, jako jsem byl dříve bůh. Jsem člověk z masa a krve jako vy. Měli jste v úmyslu mi ublížit, ale Boží ruka byla nade mnou a zachránila mě, abych vám o Bohu mohl vyprávět a pomohl vám dostat se na pravou cestu ke spáse.«

Stejně jako v Derbe i zde se ho kněží zeptali, jak se mohlo stát, že zůstal pod přívalem kamenů nezraněn. A jako tam mluvil Pavel i zde. Bůh propůjčil jeho slovům sílu, takže se duše těchto pohanů probudily a oni si přáli slyšet víc o Bohu.

Pavel mluvil v chrámu několik dní a mnoho lidí se nechalo pokřtít.

Protože se ale nestali věřícími všichni, vznikl mezi lidmi spor, čím má být chrám: Boží nebo Jupiterův? Vtom Pavel zvolal:

»Postavme Bohu a Pánu nový chrám!«

Pokřtění lidé přijali jeho slova s nadšením a rozproudil se čilý život.

Pavel u nich zůstal tak dlouho, dokud chrám nestál, a potom se vydal s Barnabášem dál do Ikonionu a Antiochie.

DOSUD BYLA jejich cesta přes mnoho protivenství požehnaná. Mladé obce vzkvétaly a žily podle Ježíšových slov. Pavel měl radost z úspěchu své práce, kterou vykonával s pomocí Boží síly.

Konečně dorazili do Antiochie a setkali se se zmatkem a rozepřemi.

Učedníci, kteří přišli z Jeruzaléma, kázali, ale pak požadovali, aby se ti, kdo již byli pokřtěni Ježíšovým jménem, dali ještě podle Mojžíšova zákona obřezat. Muži, kteří o takovém zákoně nic nevěděli, se zdráhali.

Odvolávali se na to, že sám Pavel je vyučoval i pokřtil. Byli to Řekové a stali se křesťany z vnitřního přesvědčení. Se židy však neměli nic společného. Učedníci, kteří ve svých srdcích považovali židovská ustanovení dosud za platná, se nad tím pohoršili. Zavřeli chrám a odmítali kázat.

Právě v době, kdy se na obou stranách mysli nejvíce rozohnily, přišli Pavel s Barnabášem. Velmi se ulekli a Pavel učedníky důtklivě napomenul.

»Býval jsem stejně dobrým židem jako vy,« domlouval jim. »Ale vzdal jsem se svého židovství, abych v náhradu za to získal něco lepšího. Právě tak to učinili tito Řekové se svým pohanstvím. Nač by byl mezistupeň?«

Učedníci ale nechtěli ustoupit a žádali, aby se celá záležitost projednala s ostatními v Jeruzalémě. I když Pavel poukazoval na to, že již jednou bylo v kruhu učedníků přijato takové usnesení, nedali se uklidnit. Na jejich stranu se přidal i Barnabáš. To bylo pro Pavla rozhodující. Slíbil obci v Antiochii, že jí brzy zašle rozhodnutí.

»Zatím vykonávejte své bohoslužby a modlitby tak, jak jste to dělali dříve,« nařídil. »Před Bohem platí upřímnost srdce víc než ustanovení. Usilujte o čistotu svých duší, a pak budete Bohu milí.«

UČEDNÍCI SE SPOLEČNĚ s Pavlem a Barnabášem vrátili do Jeruzaléma. Pavel i Barnabáš, kteří vykonali tak dalekou cestu, zde byli v kruhu učedníků pozdraveni s velkou radostí.

Učedníci, kteří kdysi chodili s Ježíšem – nejen kruh jedenácti učedníků, ale i širší kruh – stáli na straně Pavla, a proto mohla být sporná otázka rychle vyřešena. Aby však stále znovu nevystávala, sepsali o tom apoštolské spisy a několik učedníků jej mělo rozšířit v obcích.

Důležitější než tato otázka ale bylo pro všechny slyšet Pavla. Radostně a ochotně jim vyprávěl o Boží milosti a pomoci i o velké síle, kterou po svých prosbách vždy vycítil. Srdcem zřetelně poznali, že tento apoštol je převyšuje. Byl z nich nejučenější, ale také nejpokornější. Od něho se mohli ještě učit.

Ve velkém zástupu se vyskytovalo jen několik lidí, kteří se dívali na Pavla závistivě. Patřil k nim však i Barnabáš. Z planoucího stoupence a obdivovatele se stal závistník. Sám si z toho nic nedělal a ostatní, kteří to zpozorovali, to nemohli pochopit.

Na naléhavé prosby sourozenců z Betanie proto Pavel vyprávěl o tom, jak byl kamenován a zázračně zachráněn.

»Jak ti při tom bylo, Barnabáši?« zeptala se Maria s účastí. »Ublížili ti také?«

Barnabáš se až po uši začervenál. Svým mlčením na sebe obrátil zraky přítomných. Odhodlal se proto odpovědět:

»Byl jsem včas zachráněn.«

»Jak k tomu došlo? Vyprávěj přece!« prosil Jakub.

»Pokřtění lidé mi pomohli skrýt se,« odpověděl poněkud stísňeně.

»Ty ses nepokusil našemu Pavlovi pomoci?« zvolal Petr rozhořčeně. Pavel ho bránil:

»Byl jsem rád, že se mohl zachránit. Oba jsme nesměli padnout za obět.«

Tím byla celá záležitost vyřízena. Barnabáš však Pavlovi nezapomněl, že se ho zastal, a mnoho učedníků poznalo, že se Barnabáš staví vůči Pavlovi jako soupeř proto, že se stydí za svůj čin.

Zejména Maria se tím v myšlenkách zabývala. Později se večer obrátila nenápadně na Petra s prosbou:

»Musíš promluvit s Barnabášem, aby vytrhl ze srdce pocit zahanbení. Hrozí nebezpečí, že by z něho mohlo vzniknout nepřátelství.«

Petr to slíbil, ale nenašel k tomu příležitost. Již druhého dne jim Pavel oznámil, že se hodlá vydat opět na cestu. Vlídne se zeptal Barnabáše:

»Tak co, Barnabáši, půjdeme opět spolu?«

Barnabáš zavrtěl hlavou.

»Slíbil jsem Janu Markovi, že ho doprovodím. Vydává se na cestu poprvé. Mé zkušenosti mu jistě mohou být prospěšné!«

Pavel si proto vybral Silase, který mu častěji sloužil jako posel. Tento učedník nebyl ani výmluvný, ani zvlášť obratný, ale přesto byl věrný a oddaný. To Pavel potřeboval především.

Když oba odcházeli, doprovázelo je přání těch, kdo zůstali v Jeruzalémě, aby se jim dostalo požehnání. Zamířili do Sýrie a Kylikie a Bůh žehnal Pavlovým slovům. Všude, kam Pavel přišel, probouzel duše a budoval stánek pro Ježíšovo poselství. To ale bylo příliš mnoho práce, která se tím kladla na jeho bedra. Nemohl už sám na všechno stačit. Silas mu sice byl věrným sluhou, nebyl však pomocníkem.

Pavel proto prosil, aby mu Bůh poslal společníka, který by se z upřímného srdce a z opravdové lásky k Bohu a lidem rozdělil s apoštolem o práci. A v jeho nitru se ozval hlas:

»Dávej pozor na mladíka, který má řeckého otce. Poznáš ho podle jeho skromnosti.«

O několik dní později přišel Pavel se Silasem do Lystry. Tamní obec ho přijala s jásotem. Od Pavlova posledního pobytu v Lystře vzrostla a mnozí se dali pokřtít. Všichni toužili uvidět velkého apoštola, který jim první hlásal spásné poselství, a kolem něho se tlačil nespočet lidí.

Úplně vzadu stál u chrámové zdi mladík a zářícíma očima hleděl na Pavla. Pavel mu pokynul, aby přistoupil blíž. Mladík však nezpozoroval, že pokyn platil jemu.

Pavel se proto na něho zeptal jednoho z lidí stojících okolo.

»Jmenuje se Timoteus. Jeho otec je Řek, ale jeho matka je Židovka. Byla pokřtěna spolu s ním,« zněla odpověď.

Pavel se dál vyptával na Timotea. Dověděl se, že je velmi chytrý a vzdělaný, přitom ale příkladně skromný.

»To je hledaný společník! Můj Bože, děkuji Ti!« zvolal Pavel téměř nahlas.

Večer si dal mladíka zavolat k sobě a zeptal se ho, jestli by se odhodlal opustit svou matku a doprovázet ho na jeho dalších cestách jako pomocník. Timoteus s radostí souhlasil a od té doby zůstal u apoštola jako jeho nejvěrnější společník.

ZATÍMCO SE PAVEL nechával vnitřně vést Duchem Božím a procházel s Timotejem Malou Asií, žili učedníci v Jeruzalémě v neustálé nejistotě. Ustavičně museli bojovat s nepřátelstvím zákoníků, stále se cítili zjevně nebo skrytě ohroženi.

Jan, Petr, Filip a mnozí jiní byli většinou na cestách. Navštěvovali obce mimo Jeruzalém a zakládali tu a tam nové. Ostatní učedníci pod Jakubovým vedením se stále úžeji přimykali k sobě a večery trávili na společných modlitbách a v rozpravách.

Když se u nich zastavili Jan a Petr, horlili sice proti této nečinnosti při šíření Slova, ale dosáhli tím málo.

»Každý není tak obratný v jednání s lidmi jako vy dva,« zněla obvyklá Jakubova odpověď.

»Záleží nám víc na tom, povzbuzovat bratry, aby vytrvali, než obracet pohany na víru,« prohlásil Tomáš.

»Neumíte si představit, jak je důležité, že zde, v hlavním městě, je shromážděna pevná základna věřících,« ujišťoval jiný.

A když jim pak Jan připomněl Ježíšova slova: »Jděte do celého světa,« namítli, že Ježíš nikdy neřekl, že všichni mají činit vždy a ve stejnou dobu totéž. Jan zvolna přestal vyslovovat napomenutí a pouze Petr ještě občas zabouřil, když mu učedníci v Jeruzalémě připadali úplně lhostejní.

NAPROTI TOMU v Betanii panoval čilý život. Marta zemřela. Na její místo nastoupila jako služebnice zbožná vdova jménem Fryga. Chovala se tiše a pomáhala Marii.

Dovedla o ně pečovat, aniž by jim byla svou péčí na obtíž. Kromě toho si vždy našla čas účastnit se rozhovorů sourozenců zaměřených na duchovní záležitosti, jakmile si to přáli. Pocházela z nižšího stavu než Lazar a Maria, a proto mnoho věcí, o nichž se rozprávělo, chápala jinak a na její dotazy jí je museli vysvětlovat.

Často ji také zavolali, když přišel Marek předčítat své záznamy. Skromně leccos doplnila nebo přiznala, že některému místu nerozumí, a Marek je pak ochotně změnil.

Časem se ustálil takový postup, že Marek psal ve své rodné řeči a zápisy dával přeložit svému úředníkovi, takže je mohl v Betanii předčítat hebrejsky. Ponenáhlu dosáhl toho, že všichni lidé z jeho okolí věřili v Ježíše.

Tato práce jim přinášela radost. Kdykoliv do Jeruzaléma zavítali učedníci, kteří kdysi putovali s Ježíšem, dostali pozvání do Betanie, aby naslouchali. Pak vykládal jeden po druhém, nač si ještě mohl vzpomenout. Na schůzkách spočívalo bohaté požehnání.

Nadešel večer, kdy tato práce skončila. Sourozenci a Fryga naslouchali hluboce uchvázeni tomu, co Marek napsal o Ježíšově odchodu. Srdce jim ztěžklo žalem jako vždy, když mysleli na tuto událost.

Předčítajícímu Markovi zvolna vyklouzly listy pergamenu z ruky na stůl. Jeho obličej orámovaný sněhobílými vlasy budil dojem, jako by jeho duše byla velmi vzdálena. Lazar si zahalil hlavu a ženy plakaly.

Vtom Maria přerušila dlouhé mlčení.

»Neměl bys svůj spis ukončit vylíčením Ježíšovy pozemské smrti, ale měl bys ještě pokračovat, aby ti, kdo přijdou po nás, mohli vycítit také něco ze vznešenosti vzkříšení!«

»Maria, nebyl jsem při tom,« odpověděl Marek zamyšleně. »U svých záznamů jsem si stanovil zásadu, že budu psát jen to, co jsem sám také zažil nebo nepochybně zaslechl z Ježíšových úst. V závěru práce bych od této zásady nechtěl upustit.«

S Marií souhlasil i Lazar.

»Marku, rozmysli si to. Myslím, že až zase přijdeš, budeš mít ke svému dílu připsány ještě jeden nebo dva oddíly.«

»Až zase přijdu,« opakoval Marek zamyšleně. »Kdy to bude?«

»Přijď zítra,« prosila Maria, které bylo nápadné, že se jejich přítel ponořil do zamyšlení. Chtěla se pokusit ho z něj vytrhnout. »Přijď zítra a připoj ke svému spisu vítěznou píseň!«

»Mám pocit,« pronesl zvolna Marek, »jako by má pozemská práce skončila poté, co jsem zaznamenal život svého Pána a Mistra. Co mám na zemi ještě dělat? Zestárl jsem, tělo je mdlé a ani duše již nemá dřívější pružnost.«

Když zpozoroval zděšení ve tvářích ostatních, vzchopil se a pronesl živěji:

»Moji milí, dovolte, abych vám poděkoval za věrnou pomoc při mé práci. Víím, že pro vás byla potřebou. Tobě, Maria, hlavně děkuji, že jsi mi připomněla, že se mám vždy pomodlit, než začnu psát. Co by jinak ze mě bylo?«

Maria byla téměř zahanbena a chtěla dík odmítnout. Ale dříve, než mohla něco vyslovit, vyskočila a vykřikla úlekem.

Marek při svých posledních slovech vstal, pak však, jako by ho přemohla slabost, náhle klesl nazpět. Než mohl Lazar kolísajícímu Markovi pomoci, zachytila ho Maria v náručí.

Uvědomovali si, že je přítel opouští. Tyto okamžiky jim byly posvátné. Žádný nárek nepřerušil ticho. Maria jemně omyla čelo umírajícího Marka vodou, kterou Fryga tiše přinesla. Měla dojem, že již necítí jeho dech.

Vtom Marek otevřel oči; vyzařovala z nich blažená radost. Byly rozšířené a zářící a Marek je upíral na něco, co ostatní neviděli.

»Děkuji,« splynulo šeptem s Římanových rtů. »Děkuji, můj Pane a Bože, že jsem Tě směl spatřit ve Tvé vznešenosti!«

Náhle jeho hlas zazněl s plnou sytostí, jakou mívál dříve:

»Slyšte lidé, Syn Boží byl mezi vámi a Syn Člověka přijde! Jemu chci sloužit na věky věků.«

To byla poslední slova umírajícího Marka! A lidé, kteří je slyšeli, je sdělili ostatním učedníkům. Učedníci však nevěděli, jak jim mají rozumět. Mysleli si, že Syn Boží a Syn Člověka je jedno a totéž a že to jsou jen různá Ježíšova označení.

Jedině Maria a Jan cítili, že tomu tak není, ale neuměli své myšlenky ostatním objasnit.

Celá obec truchlila pro staříckého Marka, který žil v jejich středu jako kníže požívající úcty a jenž všem radil a ochraňoval je.

Kruh těch, kteří kdysi žili v bezprostřední blízkosti Ježíše, se stále zmenšoval.

Josef z Arimatie již dávno nebyl mezi nimi. Jeho služebníci ho brzy po Ježíšově smrti našli mrtvého. Měl obličej zjasněn nebeským mírem a štěstím. I Nikodém, který dlouho v tichosti působil k požehnání obce, směl opustit tento svět.

Vyrůstali noví pomocníci, ti však Ježíše za jeho života neznali. Učedníci, kteří si byli již dlouhou dobu blízcí, se k sobě přimykali stále vroucněji.

Za několik dní po Markově pohřbu přišel do Jeruzaléma Petr. Jeho smrt ho úplně zdrtila. Jak rád by si s ním ještě promluvil! Pak ale vycítil, že společně prožité utrpení opět pevně semklo duše příslušníků obce, a netrpělivě se zeptal:

»Proč musíme vždy prožít bolest, abychom poznali, jak máme společně působit? Co ještě bude muset Bůh na nás seslat, než se naučíme být takovými, jakými nás Ježíš chtěl mít?«

Později jim sdělil, co se dozvěděl během cesty: Jan Marek a Barnabáš byli nedávno zajati a usmrceni. Pokusili se proniknout podél pobřeží do Pamfýlie, aby tam někde založili obec. Oba však nedokázali svými projevy strhnout posluchače, a proto je Židé mohli snadno prohlásit za buřiče. Jan Marek byl ukamenován a Barnabáš stát.

»To bude Pavlovi líto,« řekl Jan a ostatní pochopili, jak to myslel.

PAVEL SE O SMRTI SVÉHO DŘÍVĚJŠÍHO PRŮVODCE nedověděl ihned. Se svými dvěma společníky procházel Malou Asií a zůstával delší dobu jednou na jednom a podruhé zase na jiném místě.

Jedné noci spatřil ve snu mořské pobřeží s cizokrajnými rostlinami. Mořské vlny se tříštily o útesy vybíhající daleko do moře. Na pobřeží stál muž v řeckém oděvu, zvedal ruce a prosebně volal:

»Pavle, muži Boží, přijď sem a pomoz nám!«

Řek třikrát zopakoval svou prosbu a potom obraz zmizel.

Pavel zneklidněl: zaslechl volání a měl v úmyslu jít za ním. Nevěděl však, kde se muž nachází. Snad se to dozví z jiného obrazu. Ale uplynuly tři noci a Pavel neuslyšel nic dalšího.

Proto se rozhodl, že půjde směrem na západ a na své cestě se plně svěří

vedení shůry. Když chtěl předtím jít na východ, bylo mu v tom očividně zabráňováno. Jistě bude i tentokrát veden.

Sotva dospěl k tomuto rozhodnutí, naplnila jeho nitro velká radost a důvěra. Za několik dní dorazili tři poutníci na mořské pobřeží poblíž Troady. Před nimi se rozprostíralo zářivě modré moře, v dálce čnely do výše jednotlivé ostrovy. Je tam někde pobřeží, které spatřil ve svém vidění? Pavel se o něm svým společníkům nezmínil, protože se chtěl neovlivněně podvolit vnitřnímu vedení.

Pomalu kráčeli po kamenitém písku a s rozkoší vdechovali slaný mořský vzduch. Za nějakou dobu došli k malému přístavu. Velká, skvělá loď napínala plachty a připravovala se odplout. Nikdo z nich dosud takovou loď neviděl. Zvědavě se vydali blíž k ní. Bylo na ní možno vidět mnoho nových věcí a podívat se jim.

»Vy jste ti muži, kteří chtějí do Makedonie?« oslovil kdosi náhle Pavla.

Stanul před ním jeden z lodníků, patrně velitel lodi, a zval ho pokynem ruky na loď. Pavel se na něho udiveně podíval: co by dělal v cizí zemi, o které ještě nikdy neslyšel? Najednou však zřetelně spatřil vzdálené mořské pobřeží a mávajícího a volajícího muže. Napůl nevědomky odpověděl:

»Ano, příteli, tam chceme. Můžeš nás vzít s sebou?«

Timoteus a Silas si mysleli, že neslyšeli dobře. Pavel se jim nesvěřil, že by měl v úmyslu plout do Makedonie, a přesto s nimi jinak o všem hovořil. Byli ale pevně přesvědčeni, že všechno, co Pavel podniká, se děje v souladu s Boží vůlí, a proto se ani na nic neptali, ani se nedivili.

Lodník je zavedl na loď a určil jim místa.

»Kde chcete vystoupit?« zjišťoval.

Pavel se místo odpovědi zeptal, kam až loď pluje, a když uslyšel, že nejdříve přistane u jakéhosi ostrova a pak u pevniny nedaleko hlavního města, vyslovil se, že má v úmyslu plout až tam. Pak šel na příď lodě, kde mohl sedět úplně sám a promyslet si celou situaci.

»Můj Pane a Bože,« modlil se, »jestliže je to tvá vůle, abych přinesl do Řecka zvěst o Ježíši, ukážeš mi pravou cestu a propůjčíš mi k tomu sílu. Nechci být ničím jiným než tvým nástrojem.«

Loď byla na cestě několik dní, protože zůstala delší dobu u ostrova Samothraké, a potom se konečně vynořilo pobřeží Makedonie. Pavel napjatě hleděl na skalnatý břeh. Ano, to byla ta skaliska a útesy, které dříve viděl! A na břehu stál opět i ten muž, větší než člověk. Mával a ukazoval rukou do vnitrozemí. V té chvíli Pavel věděl, že jeho plavba skončila a že začíná nová část jeho cesty.

Všichni tři se vydali statným krokem do blízkého hlavního města. Bylo to výstavné, přívětivě vypadající město a dostalo se jim v něm dobrého přijetí. Pavel se ovšem ocitl před zcela novým úkolem. Až dosud nalezl na všech místech, kam přišel, židovský chrám, kde mohl vyučovat. Zde lid vzýval jen cizí bohy, jejichž sochy byly umístěny v obou městských chrámech.

»Můj Bože, zavedl jsi mě sem,« úpěnlivě prosil Pavel, »pomoz mi dál!«

A naplněn důvěrou se vydal s Timotejem na procházku městem. Během ní se dostali ke studni právě v době, kdy tam ženy přišly pro vodu. Stály spolu, smály se a povídaly si. Pavel, který uměl trochu řecky, je požádal o doušek vody. Pak se vyptával na větší stavby, které bylo vidět nablízku, a ženy mu ochotně podaly vysvětlení. Zpozorovaly, že to jsou cizinci, a přály si vědět, odkud přišli.

Pavel jim to pověděl a vyprávěl jim tak poutavými slovy o své zemi a o životě v ní, že se o tom ženy chtěly dovědět víc. V příštích dnech chodil buď sám nebo se svými průvodci v tutéž hodinu ke studni. A brzy začal ženám vyprávět o Bohu.

Pán dal jeho slovům sílu a pozhnání. Jednu z žen, která se jmenovala Lydia a prodávala purpur, vyprávění cizince podivuhodně uchvátilo. Její srdce se otevřelo, takže poznala Boží Pravdu a nechala se pokřtít.

Prosila je, aby se všichni tři u ní ubytovali, a sezvala své přátele a známé. Pavel jim musel znovu a znovu vyprávět o Bohu a o Ježíši a jeden po druhém se dal pokřtít.

Ve Filipy, jak se hlavní město jmenovalo, žil muž, jehož služebná měla věštecký dar. Jejího daru však využíval ke svému obohacování. Kdo mu dobře zaplatil, tomu dovolil, aby mu dívka předpovídala. Když tato dívka jednoho dne spatřila na ulici Pavla a jeho průvodce, zvolal z ní duch zvukným hlasem:

»Podívejte, se, to jsou Boží poslové, kteří vám mají ukázat cestu k blaženosti!«

Pavel vycítil, že duch, jenž z děvčete promluvil, není dobrý, ale nečistý duch, který byl donucen volat tato slova. To ho bolelo. A když děvče po každé při setkání s Pavlem a jeho společníky ze sebe vyrazilo silným hlasem stejná slova, apoštol se rozhodl, že tomu učiní přítrž. Obrátil se k děvčeti a zavolal na ducha:

»Nečistý duchu, slyš: Jménem svého Pána, Ježíše Krista, ti poroučím, aby ses vzdálil!«

Duch poslechl, dívka však od toho dne již nemohla věštít. Její pán se

kvůli tomu rozzlobil. Když se dozvěděl, že jí byl její vzácný dar odňat po Pavlových slovech, svolal své přátele, spolu s nimi přepadl učedníky a dovlék je před soud.

Bál se ale uvést pravý důvod, neboť se chtěl vyhnout posměchu lidí. Proto prohlásil, že jsou Židé a že svými řečmi matou lid. Obyvatelé Filipy, ačkoliv jsou rodem Řekové, jsou však podřízeni Římanům a není pro ně vhodné, aby přijímali nějaké učení od Židů.

Starší města nařídili, aby byl cizincům strhán oděv a aby byli tělesně potrestáni a uvězněni. Žalářník dostal příkaz dobře je střežit. Umístil je proto v nejhlubší kobce a nohy jim dal vložit do klády.

Pavel své spolčníky utěšoval. Pevně věřil, že se tato událost nestala bez Boží vůle. Naplňovala je radostná odvaha a hlasitě se modlili a velebili Boha, takže jim ostatní vězni s údivem naslouchali. Žalářník prohodil:

»Člověk by si myslel, že tito tři cizinci se radují, že tady leží v poutech a jdou vstříc nejistému osudu.«

Byl to upřímný, dobrý muž a bylo mu zajatců líto.

V noci se země začala s mohutným duněním otřásat. Otřesy byly tak silné, že se dveře rozletěly a pouta spadla se zdí.

Žalářník se celý poděšený probudil a spatřil, že jsou dveře otevřené. Domníval se, že zajatci, za které byl odpovědný, uprchli. Sáhl po meči, aby si vzal život, když vtom zaslechl Pavlův hlas:

»Příteli, odlož svůj meč. Jsme všichni zde!«

Co je to za lidi, kteří v poutech velebí svého Boha, a když jsou zbaveni pout, neuprchnou?

Rychle utíkal k nim do vězení.

Kolem nich bylo světlo a jas a tato záplava světla zasáhla mužovo srdce. Vrhl se před Pavlem na kolena, objal jeho nohy a prosebně se zeptal:

»Co mám činit, abych byl blažený?«

Pavel mu pomohl vstát a odpověděl:

»Věř v Pána Ježíše Krista, pak budeš blažený ty i tvůj dům!«

»Cizinče, chceš mi povědět o Ježíši Kristu?« poprosil žalářník.

Pavel se posadil na kamennou lavici, která jim měla sloužit za lůžko, a začal vyprávět o Bohu a o Ježíši. V mužově duši bylo stále jasněji. Nedokázal si představit, že by si poklad, který byl před ním rozestřen, ponechal jen sám pro sebe.

Požádal Pavla, aby i lidem v jeho domě přinesl poselství o Ježíši. Zavedl učedníky do svého obydlí, dal jim dobrý oděv a co nejlépe je pohostil. Pak zavolal svou rodinu a služebnictvo, aby si poslechli onu podivuhodnou

zvěst. Všichni se stali věřícími, takže dříve než vyšlo slunce, je Pavel pokřtil.

»Pane,« zeptal se žalářník, »musel jsi být uvězněn proto, aby se mému domu dostalo spásy?«

Pavel odpověděl:

»Jistěže se mělo tobě jako prvnímu dostat spásy, ale ne proto, aby sis ji ponechal pro sebe. Z tvého domu se mají proudy požehnání rozlévat po celém městě. To, co jsi slyšel, vyprávěj dalším lidem, aby bylo zachráněno mnoho duší.«

Zatímco ještě rozmlouvali, přišli poslové od starších města s příkazem, aby byli zajatci propuštěni. Mohli odejít, kam se jim zlíbí, měli však město brzy opustit.

Tuto zprávu vyřídil se srdcem naplněným radostí učedníkům žalářník, který se o ně předtím velmi bál. Pavel mu odporoval:

»Příteli, na takové jednání nepřistoupím. Starší vašeho města nás dali tělesně ztrestat a uvěznit, aniž k tomu měli právo. Jsme římsí poddaní stejně jako vy. Oznam starším města, ať přijdou sami a vyvedou nás z vězení.«

Když starší města uslyšeli Pavlův vzkaz, velmi se polekali. Nevěděli, že zatčení muži jsou občany římské říše. Proto učinili, jak Pavel žádal. S poctami je vyvedli z vězení a doprovodili je za město.

Žalářník, přemožen velkým prožitím, zůstal doma. Ještě včera to byl člověk, který marně hledal Světlo a Pravdu – a dnes to byl muž bohatě obdařený milostí, který při svém hledání dospěl k cíli! Jak je to možné?

Svolal členy své rodiny a služebnictvo pokřtěné spolu s nimi, aby společně poděkovali Bohu. Pro modlitby k bohům existovaly předepsané formy. Pro rozmluvu s Bohem však neměli žádný předpis. Bude stačit, když budou zcela jednoduše mluvit o tom, co naplňuje jejich srdce?

Muž se modlil z překypujícího srdce, děkoval Bohu a velebil Ho. Směl vycítit, že to stačí. Pak mluvili o tom, co jim v noci vyprávěl apoštol. Slíbil, že jim brzy napíše. Bude moci splnit svůj slib? Má přece lidem, kteří mu budou přivedeni do cesty, něco dát a nesmí se zdržovat s jednotlivci.

Jakmile žalářník vyslovil tuto myšlenku, řekl jeho dospívající syn:

»Ano, otče, ale v tom mu přece můžeme pomoci. Jestliže rozšíříš Slovo zde ve Filipy a když budeme pečovat o to, aby se dostalo mezi lid, musí zde vzniknout velká obec! Potom také budeme hodni toho, aby se o nás Pavel zajímal.«

Chlapec měl pravdu. Žalářník však nechtěl hlásat poselství proto, aby

získal Pavla pro sebe, ale protože cítil vnitřní popud, aby to, co dostal, dával dál. Co učinilo šťastným jeho, mělo pomáhat i jiným.

S radostí začal tu a tam vyprávět o Pavlovi a nacházel ochotné posluchače. Těžké zemětřesení otřásl i jejich srdci. Rádi si dali vyprávět o tom, co jejich přitele tak viditelně rozradostnilo a posílilo. Obec vzrůstala pomalu, ale jistě. Nebyl zde nikdo, kdo by pokřtil lidi, kteří do ní vstoupili. Avšak i bez křtu se považovali za Ježíšovy služebníky a konali své pobožnosti, jak nejlépe uměli.

PAVEL SE SVÝMI společníky pokračoval dál v cestě, stále směrem na jihozápad. Na mnoha místech vyučoval a křtil. Pokus zakládat obce zmařili Židé, kteří tam bydleli. Došlo k tomu, co učedníci již velmi často zažili: jakmile byla řeč o Bohu, Židé se rozlítli. Považovali se totiž za vyvolený národ a Boha pokládali výhradně za svou svátost, kterou není možné přinášet pohanům.

O Ježíši neslyšeli nic a bylo jim lhostejné, když o něm Pavel mluvil. Pavel však nemohl vyprávět o Ježíši a nenavázat při tom na Boha, a tato kázání podněcovala Židy až k násilným činům.

Trojice mužů došla do Tesaloniky, vzkvétajícího obchodního města na pobřeží moře. Byl na ně líbezný pohled, takže zatoužili přerušit nakrátko svou cestu a zdržet se zde.

Pavel zjišťoval, jestli je zde židovská obec, a ke své radosti se dověděl, že zde Židé mají velký chrám a školu. Proto se rozhodl, že tentokrát začne vyučovat nejdříve Židy. Kdyby přinesl poselství jim a oni by se stali věřícími, mohl by jít potom k pohanům, aniž by vzbudil u Židů závist.

Dal se dovést ke knězi a prohlásil, že je Žid. Všichni tři muži proto byli přijati s velkou radostí. Lidé již dlouho neslyšeli nic o Jeruzalému; většina z nich se narodila v Tesalonice a zaslíbenou zemi nikdy nespatriili na vlastní oči.

Pavel tak měl dost co vyprávět, aby se s obcí plně sblížil, dříve než dá jejím členům to nejlepší, co má. Jednou v sobotu, když ho poprosili, aby vyučoval v chrámu, jim pak přečetl zaslíbení Mesiáše. Rozlila se na něho síla shůry a donutila ho, aby mluvil dál.

»Milí bratři, už nemusíte čekat, až se tato zaslíbení splní! Mesiáš již přišel. Syn Boží sestoupil k nám lidem. Procházel židovskou zemí a jeho slova naplňovala srdce Židů.«

Přítomní lidé naslouchali jako očarování. Nepozorovali, jak hodiny ubí-

hají. Teprve když se slunce začalo sklánět k obzoru, uvědomili si, že jsou stále ještě v chrámu. Zahrnuli však Pavla prosbami, aby přišel večer znovu a učil dál.

Tak mluvil Pavel tři soboty po sobě. Přes týden nerušeně vyučoval ženy Řeků. Již dávno nebydlel v útulku, ale u bohatého muže jménem Jáson. Jáson mu pomáhal vyhledávat ve městě ušlechtilé ženy přístupné dobru a pak je pozvali v sobotu do chrámu. Ženy přišly s radostí a přivedly s sebou i své muže.

Třetí sobotu poprosila většina židovské obce o křest a k ní se připojilo mnoho pohanů. Pavel spolu se svými společníky pokřtíl přes dvě stě lidí. Kdo se nedal pokřtít, zůstal jako »posluchač« i nadále v chrámu, který byl upraven na stánek uctívání Boha a Ježíše.

Protože i oba kněží přijali křest, přestala náhle v Tesalonice existovat židovská obec.

Několik týdnů probíhalo vše dobře. Pak ale dorazily do přístavu obchodní lodě a město zaplavila spousta cizích Židů. Zamířili do školy, aby se v ní ubytovali. Když uslyšeli o tom, jak se změnila situace, polekali se. To nesmí být! Co je to za obec, která se odvrátí od víry svých otců?

Cizinci se nejdříve snažili získat ty Židy, kteří se dosud nedali pokřtít. Mysleli si, že je snadno přesvědčí. Ale získali na svou stranu jen velmi málo Židů. Ostatní se náhle rozhodli pro křest z obavy, že by je mohla minout spása, protože tak dlouho váhali.

Cizí Židé si tedy stěžovali u městské rady na to, že Pavel rozbil velkou obec a její příslušníky zmátl bludy. Bylo jim to ale málo platné. Řekové sami již začali naslouchat Pavlovým řečem. Věděli, že ani nenapadá úřady, ani nepopuzuje lid. Žaloba Židů proto byla odmítnuta.

A tak se v noci vydali před Jásonův dům, aby učedníky zajali. Učedníci však nebyli přítomni. Jásona Židé napadli, neboť přijal do svého domu »lidi popírající Boha«. Části svého jmění ale vykoupil sebe i učedníky. Dal cizincům víc, než požadovali, naproti tomu se museli zavázat, že příštího dne odplují.

Potom v Tesalonice zavládl klid a mír. Na městskou radu učinilo svorné chování obce při tomto napadení hluboký dojem, právě tak jako nezištný a účinný Jásonův zákrok. Jestliže nové učení učinilo z Židů, kteří byli dříve velmi plaší a mysleli jen na vlastní prospěch, nové lidi, musí opravdu pocházet shůry. Řekové se proto dávali houfně vyučovat a křtít.

JEDNOU V NOCI Pavel zaslechl pokyn, že přišel čas jít dál. Druhého dne se učedníci vydali na cestu a s velkým doprovodem se ubírali do města Beroa. Také tam našli židovskou školu. Vyučovali v ní a křtili, setkali se však s několika Židy, kteří pobuřovali v Tesalonice, takže si raději řekli, že se zde nezdrží dlouho.

Když se rozhodli pokračovat v cestě, dal se nejvyšší představitel města dovést k Pavlovi. Předtím několikrát vyslechl jeho kázání, ale jinak se o učedníky nestaral. Teď však přišel s prosbou:

»Poslyš, Pavle,« oslovil ho, »to, co jsi zde učil, mě zaujalo. Bylo by dobře, kdyby se o tom dovědělo ještě mnoho Řeků, protože přestávají věřit ve staré bohy a dosud za ně nemáme náhradu. Ráno musím odjet do Athén. Doprovázej mě a cestou mne vyučuj. Poplujeme na mé vlastní lodi a moji příbuzní v hlavním městě nás rádi přijmou.«

Muž ještě ani nedomluvil a Pavel věděl, že je to vůle Boží. Sdělil to nejvyššímu představiteli města, dodal však, že měl vlastně cestovat k lidem ve Filipy, které zanechal téměř bez pomoci. Chtěl jim dovést spisy, aby se mohli dál učit a zkoumat.

»Dej svým společníkům pokyn, aby se tam vydali,« navrhl Řek. »V Athénách je nebudeš hned potřebovat. Já sám ti posloužím a budu vděčen, když přijmeš mé služby. Později mohou oba přijít za tebou.«

Tento návrh se všem zamlouval. Obec jim poskytla opisy knih proroků, které mohla postrádat, aby lidé ve Filipy také něco měli.

Timoteus a Silas se druhého dne ráno vypravili navštívit místa, kam postupně zavítali po návštěvě Filipy, především aby posílili žalávníka a jeho lidi.

Pavel vstoupil na malou, úhlednou loď a plavil se s ní na jih. Byla to dlouhá, příjemná plavba. Během ní vyučoval lidi, kteří byli na lodi, a poslední sobotu před přistáním v Pireu se dal majitel lodi spolu s posádkou pokřtít. Jako věřící Ježíšovi stoupenci vystoupili na pevninu s obličejmi natolik zářícími štěstím, že si lidé v přístavu šeptali:

»Podívejte se na tyto muže, našli zlatou zem a nesmírné poklady.«

Loď zůstala několik dní v přístavu a posádka poprosila Pavla, aby ještě nechodil do města. Zůstal s ní a konal bohoslužby. Účastnila se jich s vděčnou horlivostí. Pak loď dostala příkaz plout zpět do Beroy a přivést odtud Silase a Timotea. Nejvyšší úředník města se vydal s Pavlem do Athén a zavedl ho do své rodiny.

APOŠTOL POPRVÉ spatřil světové město s jeho obchodním a ještě více s duchovním životem. Jímala ho závrať, když se seznámil s těmito mysliteli, kteří si dávali zvučná jména a byli hrdí na svou moudrost, za niž se skrývalo pusto a prázdno.

Zděšeně naslouchal jejich slovním půtkám, které většinou nebyly ničím jiným než hrou se slovy a které provozovali jen proto, aby oslňovali stoupence a dráždili odpůrce. Nejvyšší úředník z Beroy správně podotkl: od starého učení odpadli a náhradu nenašli!

Pavel byl v Athénách již několik týdnů, když ho jeho hostitelé požádali, aby jednou promluvil veřejně. Zavedli ho na tržiště, kde mohli řečníci mluvit z vyvýšeného místa. Jakmile na ně vstoupil, rychle ho obklopil zástup lidí. Všichni si rádi poslechli něco nového.

Pavel se celou cestu modlil a prosil o pravá slova. Ještě dříve, než se postavil před lidi, cítil, jak jím proniká síla. Zvučným hlasem, který by nikdo nehledal v jeho slabém těle, začal:

»Athénští muži! Procházel jsem vaším krásným městem a viděl jsem vaše chrámy a sochy. Kdysi, když jste ještě vzývali bohy a báli se jich, jste byli bohatí. Jak jste však zchudli!«

Z některých úst se ozvalo reptání, ostatní lidé je ale rychle umlčeli. Chtěli slyšet, co bude Pavel vykládat dál.

Pavel klidně opakoval:

»Ano, zchudli jste! Národ, který nemá Boha, v něhož by věřil, je jako loď bez kormidla. Jak má plout a obstát v bouři? Měli jste bohy, kteří vám byli nakloněni. Proč jste se jimi nenechali dál vést? Tito bohové jsou podřízeni jedinému, všemohoucímu, pravěčnému Bohu, který trůní nad Olympem a nade všemi světy.«

Někteří posluchači se opět snažili odporovat, dav jim to však zakázal slovy:

»Chceme slyšet, co nám má tento muž říci!«

A Pavel mluvil o Všemohoucím Bohu, který se lidem stále znovu zjevuje. Nemluvil o vyvoleném židovském národě, mluvil o lidstvu. A Řekové mu bez dechu naslouchali. Co to asi je za Boha, který je vznešenější než Jupiter a Apollón!

»Ale lidé pro dobrotu Boží, které se jim dostalo v tak hojné míře, zapomněli na Toho, jenž ji daroval. Lpěli stále více na vnější strážce věcí, tak jak to činíte vy, Athéňané, a ztratili spojení s Božským.«

My nejsme božští, jsme lidé, ale byli bychom spojeni s Bohem, kdyby se naše hříchy nepostavily mezi nás a Boha jako oddělující překážka.«

»Co je to hřích?« zvolal jeden z učenců a povýšeně se usmál.

Pavel se nedal zmást, přestože zpozoroval, že podnětem k této otázce nebyla touha po pravdě.

»Ptáte se mě, co je to hřích? Hřích je vše, co se nepohybuje ve věčných zákonech Božích. Všechno, co člověk svévolně a umíněně postaví mezi sebe a Boha, je hřích.«

Na to učenci neuměli odpovědět a lidé netrpělivě volali:

»Cizinče, pokračuj. Chceme slyšet víc o tvém Bohu!«

Pavel proto opět pozvedl svůj mocný hlas a vyprávěl jim o Synu Božím, který sestoupil na zemi, aby znovu rozžehl ztracené světlo.

Apoštol mluvil úplně jinak než dosud. Uprostřed tohoto národa básníků a učenců se sám stal básníkem. Jeho řeč byla překrásná, rozléhala se zvukně prostorem a uchvátila mnoho srdcí.

Když mluvil o Pánově vzkříšení, chtěli se někteří učenci opět posmívat, ale dav je netrpělivě napomenul, aby byli zticha.

Jakmile Pavel skončil svou řeč, přišlo k němu mnoho posluchačů a prosilo ho, aby k nim promluvil i příštího dne.

Velký zástup lidí ho doprovodil k domu jeho hostitele. Žádná místnost v něm nebyla dost velká, aby se do ní všichni vešli, takže Pavel učil až do noci na prostranství před domem.

Tak to šlo po mnoho dní. Pak se dal pokřtít člen městské rady Dionýsios, u něhož byl Pavel hostem. Spolu s ním se nechali pokřtít lidé z jeho domu a kromě toho ještě mnoho urozených i prostých Athéňanů.

Věřící zachvátila velká horlivost, takže všude vyprávěli o spáse, které se jim dostalo. Učenci různých škol proto opět zbystřili pozornost a žádali, aby Pavel i je podrobně seznámil s novým učením.

Apoštol to však nebyl ochoten učinit. To, co zaslechl ze slovních půtek učenců, se mu nelíbilo. Nedal se přemluvit ani poukazem, že by se lidé mohli domnívat, že jeho učení neobstojí před jejich důvtipem, když se zdráhá obhajovat je veřejně.

Jednoho dne řekl Timoteus:

»Pavle, myslíš si, že by se tehdy Řekové v Jeruzalémě stali věřícími, kdyby s nimi Ježíš nemluvil jejich způsobem o jejich bozích?«

Pavel se nad těmito slovy zamyslel. Nebyl sice u toho, ale často slyšel vyprávět, jak obdivuhodně se Ježíš vpravil do myšlenkových pochodů Řeků. Cožpak by neměl učeník to, co udělal Mistr, dělat ještě mnohem víc?

A oznámil, že nové učení veřejně obhájí na athénském tržišti proti každému, kdo bude mít vážné námitky.

Sešel se velký zástup lidí. Učenci seděli v kruhu těsně vedle sebe, zástupci každé školy pohromadě. Uprostřed stál Pavel. Byl sám. Strávil celou noc na modlitbách a jeho prosba byla vyslyšena. Vycházel z něho podivuhodný jas, takže tento churavý muž působil velkým dojmem.

Tatáž jasnost prostupovala i tím, co promlouval. Neunavilo ho ani odpovídat na nejrůznější námitky. Jestliže se zpočátku muži ptali z radosti ze slovních sporů, během dne v nich stále více vzrůstalo přání dospět k lepšímu poznání a jejich otázky se měnily.

Když to Pavel zpozoroval, naplnila ho velká radost. Všechno, co dosud řekl, shrnul do dlouhé řeči. Zakončil ji slovy:

»Bůh není daleko od každého z nás, neboť v něm žijeme, tkáme a trváme!«

Ozvalo se radostné volání. Muži byli jako opojeni tím, co směli vyslechnout.

Dva mladíci si vyzvedli Pavla na ramena a zanesli ho do domu muže stojícího v čele nejváženější školy. Tam měl apoštol stolovat s učenci.

Nejdříve chtěl odmítnout, ale vtom zaslechl hlas šeptající v jeho nitru: »Cožpak nesesádal i Ježíš s lidmi u stolu?« A Pavel pochopil, že teď může v malé skupině pokračovat v tom, co předtím začal před velkým zástupem.

Přijal nabízené pokrmy, ale zdráhal se pít víno.

»Tvá víra ti to zakazuje?« zeptali se ho.

Odpověděl, že nezakazuje. Připojil však, že takové nápoje nepije, protože mu škodí.

»To je pravda,« ujal se slova jeden z mužů, »musíš být opatrný, nevypadáš úplně zdravě.«

»O to větší je div,« pronesl jiný, »že jsi mohl tolik hodin stát a mluvit. Jakého prostředku jsi použil?«

»Ach muži,« řekl Pavel s úsměvem, »Boží síla je mocná i ve slabém člověku. Čím méně sami jsme, čím méně si o sobě myslíme, tím silněji námi může pronikat Boží síla a pomáhat nám.«

Tomu nerozuměli. Jakýsi mladý muž s planoucími zraky prudce zvolal:

»Být stále závislý na milosti bohů, to se mi nelíbí! Chci sám něco vykonat, dokázat něco vlastní silou!«

»Mluvil jsem o Bohu, nemluvil jsem o bozích,« klidně ho opravil Pavel.

»Ani já jim nechci za něco děkovat. Ale pověz mi, příteli, kdo ti dal tvůj život?«

»Jak to myslíš?« zeptal se mladík už ne tak prudce.

»Myslím, kdo tě stvořil. Vyvolal ses sám do života?«

Muži sedící poblíž se rozesmáli. Mladík pyšně pohodil hlavou a prohlásil:

»To je otázka, která se zodpovídá sama sebou. Jak by bylo možné, aby se člověk sám stvořil?«

»Dobře,« pokračoval neúnavně Pavel, »když víš, že za svůj život děkuješ Bohu, nebo jak ty říkáš bohům, proč je ti tak zatěžko přijmout sílu k životu z téže dobrotivé ruky?«

Mladík mlčel. Jiný muž se však chopil Pavlových slov a zeptal se:

»Všichni lidé nemají důvod být vděční za svůj život. Pomysli na mnoho lidí, kteří prožívají útrapy, jsou nemocní a trpí nouzí. Kde je v tomto případě tvůj *dobrotivý* Bůh?«

Pavel se na něho klidně podíval:

»Každý sklízí jen to, co zasel.«

Jeden z učenců ho bouřlivě přerušil:

»Zastáváš tedy názor těch lidí, kteří říkají, že vlastně prožíváme řetěz životů? V každém životě se nám dostává odplaty za předcházející život.«

»Právě jsi to vyslovil,« přisvědčil Pavel. »Věřím, že se lidé stále vracejí. Pokud bude země existovat, nepřestanou se střídát léto a zima, setba a sklizeň, tak stojí psáno v naší posvátné knize. Tak se také nepřestane střídát smrt a nové zrození.«

»Pavle, pověz nám, jsou všichni Židé tak učení?«

Pavel se musel usmát. Muž, který položil tuto otázku, se proto hájil:

»Myslím, jestli všichni Židé věří v opakující se zrození?«

»Ne,« řekl Pavel, »v to věří jen málo lidí. Zákoníci o tom poučují jen takové lidi, kteří mají mít vyšší vědění než druzí. Prostí Židé o tom nevědí nic. A přece je nutné, aby se o tom dozvěděli všichni lidé,« skončil s povzdechem.

Jeho myšlenky zalétly do Palestiny. Byl ale rychle přiveden zpět do přítomnosti. Otázka stíhala otázku, takže muži kvůli tomu téměř zapomněli na jídlo a pití.

Pavel jasně vycítoval, že většina přítomných přišla jen z vědeckého zájmu a že vůbec nemyslí na to, aby se starala o spásu své duše. Tím větší byl jeho údiv, když ho v příštích dnech navštívilo mnoho učenců, kteří s ním stolovali, aby si s ním pohovořili podrobněji. Především chtěli zjistit, jestli by se i oni mohli stát stoupenci nového učení.

Uprostřed nejčilejší práce dostal Pavel jednou v noci Boží příkaz:

»Ponechej tuto obec samu sobě a jdi dále na jih!«

Pro Pavla nebylo snadné se odloučit. Oblíbil si rozmluvy s učenici, které ho vzpružovaly a nutily ho pohřížit se do Ježíšových slov. Byl nucen ukazovat je stále znovu na denním světle ze všech stran jako vzácné klenoty, a proto se zjevovala v nové a nové kráse.

Nesměl již váhat. Hned druhého dne opustil se svými průvodci Athény. Cestou měl čas vyslechnout jejich zprávu o obcích, které navštívili. Jak se radoval, když uslyšel o čilém duchovním životě ve Filipy! Kam se má teď obrátit?

Po několikadenní cestě stanuli opět na břehu moře. Zjistili, že je to jen úzký mořský záliv, ale přesto zůstali nerozhodně stát a nevěděli, co mají dělat. Vtom na ně kdosi zavolal:

»Nejste vy ti, kteří mluvili v Athénách k lidu?«

Před nimi stanul muž s osmahlou tváří a velkým, zářícíma očima. Když Pavel přikývl na jeho otázku, muž pokračoval:

»Nuže, poplujte se mnou do Korintu, mého rodného města. I my potřebujeme takové poselství, jaké jste přinesli do Athén.«

A vzal je s sebou na svou loď. Ležely v ní nádherné, pestrobarevné koberce a Pavel se jim velmi podívoval. Na svou otázku se dověděl, že výrobce koberců je římský Žid Akvila. Teprve nedávno byl se svou ženou Priscillou vykázán z Říma, protože už tam nechtěli trpět židovské řemeslníky. Usídlil se v Korintu.

Pavel již věděl, na koho se má v cizím městě obrátit. Byl velmi rád.

Město Korint, rozprostírající se v překrásné poloze u moře, se jim líbilo víc než města, která dosud viděli. Když slíbili, že každému, kdo si to bude přát, budou vyprávět o Ježíši, dal je lodník zavést do úzké uličky až k domu, odkud se ozývalo pravidelné klepání tkalcovského stavu.

Akvila a jeho žena je vřelě přijali, zvláště když jim Pavel slíbil, že jim pomůže při tkaní. Měli víc objednávek na koberce, než mohl Akvila vyřídít. Proto Pavel začal pilně pracovat u stavu, zatímco Silas a Timoteus si hledali jinou práci v židovské obci.

A při tkaní se Pavel dověděl všechno, co si přál vědět o židovské obci a o smýšlení Řeků. I on vykládal o tom, co rozechvívalo jeho srdce, takže Akvila i jeho manželka byli velmi brzy informováni o Ježíši.

Byli tímto poselství hluboce pohnuti a zařídili, aby se každý večer shromažďil kruh posluchačů. Pavel je pak vyučoval. Za několik týdnů se dali celí blažení a vděční pokřtít.

Vyjádřili se však, že je načase, aby Pavel veřejně učil v chrámu to, co jim vyložil v Akvilově domě, aby se tak mnoho dalších lidí mohlo stát věřícími. Pavel souhlasil. Mluvil každou sobotu. Vyšel z poznatků, které jeho posluchači již měli, a pokaždé o kousek rozšířil jejich vědění.

Naslouchali mu rádi. Jakmile ale začal mluvit o Ježíši, většina Židů se vzbouřila. Lidé, kteří by rádi naslouchali dál, byli přehlušeni. Pavel byl násilím vyhnán z chrámu a Židé, kteří se dali pokřtít, byli ohrožováni nejhorším způsobem. Pavel proto považoval za lepší opustit Akvilův dům.

Přijal ho u sebe pokřtěný Řek jménem Justus.

Pavel poslal Židům do chrámu zprávu, že zde v Korintě bude udržovat kontakty jen s Řeky a pouze jim předá zprávu o Ježíši. Kdo z Židů by ji chtěl vyslechnout, bude muset přijít do řecké školy. Ze strachu před kněžími se Židů dostavilo jen málo.

Pavel vyučoval v řecké škole již několik týdnů, když ho představený školy, Krispus, požádal spolu s členy své rodiny o křest.

Ve městě se rozmohl neklid. Židé štváli proti Pavlovi a nedávno pokřtěným lidem. Čím více však Židé mluvili proti novému učení, tím důležitější bylo pro Řeky. I lidé, kteří se dosud lhotejně drželi v pozadí, si přáli sami slyšet o tom, co rozpalovalo hlavy ostatních.

Pavel prosil Boha o pokyn, zda má v Korintu ještě zůstat, nebo zda má jít dál. Rád by zůstal, ale chtěl se zachovat podle Božího rozhodnutí. A Pán mu poslal vzkaz:

»Pavle, v tomto městě mám mnoho lidí, které chci probudit. Neboj se mluvit. Jsem s tebou, nikdo ti nesmí ublížit. Mluv a nemlč!«

Pavel proto začal mluvit i na tržišti a tak jako v Athénách se k němu tlačili učenci. Židé ho však již nechťeli ve městě déle trpět. V samotném Korintu nemohli proti němu nic podniknout, takže se rozhodli, že ho obžalují u správce římské provincie.

Zemský správce Gallio bydlel mimo Korint. Byl to moudrý a spravedlivý muž. Židé k němu dorazili spolu s Pavlem a obvinili apoštola z poabuřování. Křičeli a zuřili, jeden předstihoval druhého žalobami a výpověďmi. Pavel ale klidně stál opřen o sloup, jako by se ho to netýkalo.

Zemský správce se díval z jednoho na druhého. Jen s námahou potlačoval příval slov naplňující soudní budovu. Pak řekl:

»Židé, jsem Říman a místodržitel v této zemi. Mám soudit všechny, kdo se proviní proti zákonu a vrchnosti. Pavel se však ničím neprovinil! To, z čeho jej viníte, souvisí s vaším učením, které ale není naším učením. To nerozsuzuji. Jděte domů a nechte Pavla na pokoji!«

Zahanbení Židé se chtěli vytrazit, když vtom u Řeků, především pokřtěných, propukl s námahou potlačovaný vztek. Uchopili představeného židovské školy a před očima zemského správce ho zbili. Gallio se odvrátil a nijak jim v tom nebránil.

Pavel zůstal v Korintu ještě mnoho měsíců. Vyučoval a křtil v obcích »křestanů«, jak se jim zde říkalo.

Jedné noci dostal Boží příkaz, aby se vydal na cestu a vstoupil na nejbližší loď plující směrem na východ.

»Na východ?« zeptal se sám sebe Pavel. Je to správně? Až dosud dostával příkazy, aby putoval směrem na jih!

Dlouho však o tom nepřemýšlel. Pán jednoznačně poručil a Pavel prostě poslechl.

Ráno zašel do přístavu a informoval se, jestli popluje nějaká loď na východ. Dověděl se, že příštího dne vypluje velká obchodní loď do Efesu v Malé Asii. Ano, to bude ta pravá!

Pavel se rozloučil s obcí a nabídl se, že zde nechá Silase. Její příslušníci se ale vyslovili, že takovou pomoc nepotřebují, a proto Silas a Timoteus odcestovali opět s Pavlem.

Když už stáli na palubě lodi, přišli Akvila s Priscillou. Nesli různé bedny, rance i tkalcovský stav.

»Pane, vezmi nás s sebou! Korint se dosud nestal naším domovem. Snad se dostaneme blíž k Jeruzalému a budeme se tam moci usadit.«

Pavel s tím souhlasil. Společně se vydali na krásnou plavbu po modrém, klidném moři.

Na lodi panoval čilý ruch. Cestujících si nikdo nevšímal, a tak Pavel mohl rozmlouvat jen se svými přáteli o tom, co naplňovalo jeho srdce.

V Efesu byli naprosto neznámí, ale jako obvykle se Pavel i zde vypytał na židovskou školu. Dozvěděl se, že Židé tady mají chrám i školu. Cestující se proto vydali k nim a zanedlouho se pozdravili s židovskou obcí.

Pavlův věhlas však již pronikl z Cesareje i sem, takže zde měli z jeho příchodu velkou radost.

Akilovi se ženou se rovněž dostalo vřelého uvítání. Postavili tkalcovský stav a Pavel jim opět pomáhal tkát. Udělali dobře, že si s sebou stav vzali. Právě po takových koberecích, jaké tkali, zde byla velká poptávka a dosud se musely dovážet.

Když se rozhlásilo, že do města zavítal řecký tkadlec koberců, přicházely k němu davy koupěchtivých lidí i mnoho zahalečů, kteří se chtěli dívat,

jak pracuje. Pavel jim začal vykládat Slovo a oni mu radostně naslouchali. V sobotu vyučoval v chrámu.

Při tom zjistil, že malá skupina Židů již o Ježíši ví. Někteří z nich byli dokonce i pokřtěni, avšak ve jménu Jana Křtitele. Jeden Žid z Alexandrie, který se stal věřícím, předtím vyučoval v Efesu, mluvil o Ježíši a lidi, kteří o to požádali, pokřtil ve jménu Jana.

Pavel pátral dál a zjistil, že v Efesu stojí dokonce i chrám, kde se vyučuje o Ježíši. Dal jej postavit jakýsi řecký kupec, který znal Ježíše.

Pavel o tomto muži nic nevěděl, protože tehdy ještě nepatřil k učedníkům. Dal se zavést do chrámu. Zevně se nelišil od řeckých kultovních míst, pouze nad průčelím byl nápis provedený řeckým písmem: »Neznámému Bohu«.

»Kdo teď káže v tomto chrámu?« zeptal se Pavel.

»Apollo z Alexandrie,« zněla odpověď.

»Nuže, dovedte mě k němu.«

»To není možné. Odešel vyučovat do okolních vesnic. Ale jestliže chceš jít do chrámu, nepotřebuješ k tomu Apolla. Můžeme tě tam dovést sami.«

Se zvláštními pocity vstoupil Pavel do chrámu. Byl to první chrám postavený ke cti Ježíše, s nímž se Pavel setkal. Vnitřek chrámu byl důstojný a krásný. Nebyly v něm umístěny sochy, zato oltář zdobily sedmiramenné svícny a na zdi visel velký kříž.

»Co má znamenat ten kříž?« zeptal se překvapený Pavel.

»Přicházíš z Jeruzaléma a nevíš to?« divili se muži. »Na takovém kříži zemřel Ježíš Kristus. Jemu ke cti jsme zde zavěsili kříž, abychom si neustále připomínali jeho smrt.«

Pak požádali Pavla, aby k nim promluvil. Vyhověl jim a hovořil k nim i v následujících dnech.

U pokřtěných se setkal s dětskou vírou. Leccos však nepochopili správně a mnohé, co jim Pavel řekl, pro ně bylo nové. Ve svých myšlenkách postavili Jana vedle Ježíše. Pavel jim ale vysvětlil, že Jan byl pouze přípravitel cest, který nabádal lidi k pokání. Mesiášem, na něhož poukazoval, byl Ježíš Kristus.

»Takže náš křest je bezcenný?« zeptal se jeden z mužů.

»Není bezcenný,« odpověděl Pavel, »neboť připravil vaše nitra pro přijetí Ježíše.«

»Pokřti nás proto ještě jednou ve jménu Ježíše,« prosili věřící.

Pavel po krátkém uvažování souhlasil. Ve chvíli, kdy vztáhl ruce, pokládal je na jejich hlavy a žehnal jim jménem Ježíše, je pronikla tak mocná

síla shůry, že poznali rozdíl mezi oběma křty. Děkovali Bohu, který jim daroval tuto sílu.

Zvěst o tom, co se odehrálo v tomto téměř neznámém chrámu, se rozšířila mezi lidi a pronikla daleko za hranice Efesu.

Ze všech stran přicházeli Židé a Řekové, aby slyšeli Pavla mluvit. Přinášeli s sebou nemocné, a pokud to nebylo možné, prosili Pavla, aby jim dal něco s sebou, čemu požehnal svou rukou. Domnívali se, že když to v pravé víře položí na nemocné, stav jejich nemoci se zlepší.

Tehdy žilo v Efesu mnoho lidí, kteří byli přesvědčeni, že dokážou konat zázraky. Nevěřili v Boha ani v bohy, ale osvojili si různá zaříkadla a zaklínací formulky a uváděli jimi lidi v údiv.

Procházeli zemí, nacházeli lidi, kteří jim uvěřili, a za své umění si dávali dobře zaplatit. Když se dověděli o zázracích, které vykonal Pavel, snažili se od uzdravených lidí odkoupit šátečky i obvazy, protože si mysleli, že tyto hadry budou mít i nadále léčivé účinky. Kromě toho si zapamatovali Ježíšovo jméno.

Jeden z nich, Žid, v jehož rodě přecházelo kouzelnictví z otce na syna, nechal rozhlásit, že dovede okamžitě vyléčit jakoukoliv nemoc. Opatřil si k tomu dva šátky na utírání potu, jež Pavel předtím použil.

Jednoho dne k němu lidé přinesli muže, který byl posedlý zlým duchem. Tento duch z něho mluvil a naváděl ho k trestuhodným činům. Lidé, kteří ho přinesli, varovali Žida, že nemocný je schopen i násilí a pak že je velmi nebezpečný. Kouzelník si proto vzal s sebou šest svých bratrů a přistoupil k posedlému.

Když nemocný uviděl sedm mužů, začal řvát jako divoké zvíře. Přítomní lidé se zděsili. Řev nemocného přilákal mnoho zvědavců, takže nakonec se na místě tísnila hlava na hlavě.

Kouzelník poručil zlému duchu, aby zmlkl. Řev sice přestal, duch se však silným hlasem zeptal:

»Neznám tě. Jménem koho mi chceš poroučet?« Kouzelník vytáhl jeden z šátků na utírání potu, podržel jej před ním a řekl:

»Jménem Pavla, který káže v efezském chrámu.« Posedlý se dal do křiku:

»Pavla dobře znám. Kdyby byl tady, musel bych ho poslechnout. Ale tebe, ty zloději, neposlechnu! Šátek jsi ukradl. Odhoď jej, nebo ti spálí prsty!«

Zděšený kouzelník upustil šáteček, posedlý se však rozesmál na celé kolo a potom zakřičel:

»Jestliže chceš, abych tě poslechl, musíš mě zaklít něčím silnějším.«

Kouzelník se začal chvět a pronesl:

»Poroučím ti proto jménem Ježíše, abys opustil tohoto muže.«

Sotva to dořekl, zařval duch z nemocného:

»Jak se opovažuješ vzít do svých úst jméno, které je ve všech nebesích nejsvětější? Snaž se přijít na to, jak se z toho zodpovíš tam, kam tě teď pošlu.«

Při těchto slovech se posedlý vrhl na kouzelníka a zardousil ho. Jeho šest bratrů zbil tak, že celí krvácející a polonazí utekli.

Dav byl oťfesen. Část lidí uprchla, většina ale chtěla vidět, co se bude dít dál.

Nemocný se pozvolna uklidnil a tichým hlasem poprosil:

»Dovedte mě k Pavlovi.«

Doprovodili ho do chrámu a oznámili Pavlovi, co se stalo. Nemocný padl před Pavlem na kolena, vztáhl k němu ruce a poprosil ho:

»Pavle, služebníku Boží, očisti mě!«

Tu Pavel poručil Ježíšovým jménem duchu, a duch poslechl.

Lidé stojící okolo později vyprávěli, že měli dojem, jako by kolem nich zavanul silný vítr. Jiní uváděli, že spatřili, jak odtud odlétá bytost podobná stínu.

Pavel vysvětlil lidem, kteří přihlíželi, že zázrak může Ježíšovým jménem vykonat jen ten, komu k tomu Bůh daroval sílu. Kdo bere Ježíšovo jméno do úst a nemá přitom pravou víru, ten musí zahynout tak, jako zahynul kouzelník. A dál jim pověděl, že ve skutečnosti neexistují žádná kouzla a čáry. Kdo nepůsobí ve jménu Božím, ten se vydá na pospas zlým mocnostem, a kdo si s nimi začne, sám se ocitne v moci těchto temných proudů.

Posluchači byli hluboce rozrušení. Od toho dne se Pavel zdráhal žehnat předměty.

Pověst o tom, co se zde přihodilo, se velmi rychle rozšířila. Lidé, kteří předtím čarovali a dělali domnělé zázraky, zneklidněli. Vyhledávali Pavla a vyptávali se ho. Pavel jim však nemohl pomoci, dokud sami nechtěli opustit své nesprávné cesty.

Celé týdny k němu přicházeli a Pavel je stále znovu odmítal. Teprve pak se rozhodli, že se změní. Přinesli k Pavlovi, co měli: kouzelné knihy a pergameny, divotvorné hůlky a znamení. Apoštol dal na efezském tržišti zapálit oheň a uvrhnout tyto věci do jeho plamenů.

Dav stál mlčky kolem. Potom Pavel vyzval přítomné, aby s ním šli do

chrámu. Tam mluvil o Ježíši jako dosud nikdy. Jeho řeč byla tak uchvacující, že pronikla posluchačům do srdce. Dřívější kouzelníci se dali pokřtít.

KRÁTCE PO TĚCHTO událostech dostal Pavel od Boha příkaz, aby navštívil obce v Makedonii. Okamžitě se připravil k odchodu, ale nikdo mu nedokázal říci, kdy popluje loď do Beroy. Může uplynout několik měsíců, než se naskytne taková příležitost. Kdyby se ale Pavel rozhodl přeplavit se kuckou lodí s nákladem zboží znovu do Athén, mohl by odcestovat za dva dny.

Pavel se rozloučil s příslušníky obce, která mu zvláště přirostla k srdci, a vybral si několik pokřtěných, aby ho doprovodili. Silase nechal v Efesu.

Den před jeho odjezdem ale ve městě vypuklo velké pobouření, protože část Řeků se domnívala, že Pavel již odcestoval.

V Efesu žil zlatník jménem Démétrios, který čile obchodoval na rozsáhlém území s malými napodobeninami Dianina chrámu. Tyto malé chrámy i sošky Diany byly vyráběny ze stříbra a lidé si je hodně kupovali.

Zlatník se obával, že nové učení způsobí pokles prodeje jeho zboží, a myslel si, že ztrátu příjmů neunes. Svolal proto zlatníky působící ve městě a lidi, kteří nějakým způsobem vydělávali na tomto obchodu. Upozornil je na to, že nové učení, které tak nevhod zavítalo do města, jim přinese pouze ztráty.

S křikem a rámem se vydal se svým houfem ke křesťanskému chrámu. Těžkými kameny chtěli zničit všechno, co se dalo zničit. Přitom neustále volali:

»Diana Efesanů je mocná!«

Když věřící, kteří většinou bydleli blízko chrámu, uslyšeli křik, ihned věděli, že jejich svatyně je ohrožena. Nebojácně vyběhli na ulici a postavili se proti běsnícím mužům. Tím se však jejich vztek ještě vystupňoval a zanedlouho naplňoval celý Efes lomoz a vřava.

Představitelé města se snažili uklidnit lid. Potají ale poslali k Pavlovi stráž a dali ho zatknout, aby se nezapletl do pobouření a nic se mu nepříhodilo. Pavel se marně snažil dostat se ke svým lidem. Stráž totiž plnila příkaz, který dostala, a nepustila ho.

Teprve za několik hodin nastal opět klid. Velitel ozbrojenců dal Démétria jako původce zmatků uvěznit. Ostatní muže, kteří se podíleli na pobouření, poslal domů. Museli se však zavázat, že si svůj čin zodpoví, pokud by zvěst o něm pronikla do Říma a Efesu by byla uložena pokuta.

Pak přišli představitelé města k Pavlovi, aby ho informovali o celé události. Přijal je velmi rozrušený.

»Ještě nikdy se mi nestalo,« zvolal rozhněvaně, »aby ti, kdo si říkají, že jsou mými přáteli, mne dali zatknout a zbavili mě svobody. Musím mít možnost jít tam, kam chci, a dělat, co považuji za správné.«

»Příteli,« pronesl představitel města úplně klidně, »neznáš Řeky. Tvá přítomnost by pobouření jen zvětšila, protože tito lidé si vzali do hlavy, žeš je poškodil a že za to musíš pykat svým životem. Pak bychom tě ani my nemohli zachránit.«

»Co záleží na mém životě,« zvolal Pavel prudce. »Ještě nikdy jsem nebyl zbabělý!«

»Pavle, jak se můžeš ptát, co záleží na tvém životě?« řekl jeden z mužů vyčítavě. »Bůh tě poslal a posílá tě dál. Tvůj život nepatří tobě, ale službě. Jestliže jsme tě dnes zachránili, učinili jsme tak pro Boha.«

HLUBOCE ZAHANBENÝ Pavel zmlkl. Při loučení však mužům poděkoval:

»Byli jste moudřejší než já.«

PŘÍŠTÍHO DNE odplul s pěti průvodci do Athén, ale nezdrželi se tam dlouho. Protože ani odtud neplula žádná loď do Beroy, šli dál pěšky. Byla to dlouhá cesta, Pavel však brzy poznal, proč ji musel podniknout.

Když za nádherného slunečního svitu procházeli krásně obdělanými kraji, měli čas promluvit si o mnohém a připomenout si všelicos, co bylo příliš cenné, než aby na to zapomněli. Nikdo z nich neputoval kdysi s Ježíšem. Představovali si, jak to muselo být nádherné.

Téměř jim bylo líto, když jednoho večera spatřili před sebou Berou. Pak si ale uvědomili, jak velké požadavky jsou na ně kladeny. Všude vyrostly obce, všude čekali věřící na křest.

Pavel zcela nově uspořádal úřady v obcích a podle příkladu athénské obce jmenoval nejvyšší z kněží »biskupy«. Biskupové řídili celou obec.

V každém místě, jež Pavel navštívil, k němu přicházeli stoupenci s prosbou, aby ho směli doprovázet. Vyslovil se totiž, že má v úmyslu jít do Jeruzaléma na velikonoční slavnost, a to vábilo mnoho lidí.

Jednoho dne dorazil s velkým zástupem lidí do Filipy. Tam měli zvláště velkou radost. Kdysi zde zanechal několik věřících a teď na něho čekala početná, spořádaná obec. Vypravili pro něho a jeho průvod loď, aby se co nejrychleji dostal do Efesu. Pavel však spěchal do Jeruzaléma a poslal do Efesu a okolí vzkaz, že ho věřící zastihnou v Milétu.

Když tam přistál, očekával ho již velký zástup lidí. Prosili ho, aby k nim příštího dne promluvil. Slíbil jim to a v noci pak přemýšlel o tom, co má vlastně mužům povědět. V té chvíli ve svém nitru zaslechl zcela zřetelně slova:

»Pavle, rozluč se s nimi! Již nikdy nevstoupíš na tuto půdu.«

Teď věděl, co má říci. Ráno klidně předstoupil před čekající lidi a vyprávěl jim o Ježíši, Synu Božím, Synu Nejvyššího. Pak je nabádal k tomu, aby byli silní ve víře, ať přijde cokoliv.

»Milí bratři,« pokračoval, »učil jsem vás, jak nejlépe jsem uměl, ba ještě lépe, protože Duch Boží mi vnukával slova, která jsem k vám měl promlouvat. Duch Boží vás probudil a zavolal k nové smlouvě. Pevně se jí držte!

Vím, že se už na této zemi neuvidíme. Cítím vnitřní popud, abych odešel do Jeruzaléma. Jaký úkol tam na mě čeká, nevím. Duch Boží mi sdělil, že má pozemská pouť brzy skončí; skončí však násilně.«

Lidé, kteří slyšeli tato slova, se polekali a prosili, aby se dobrovolně nevydával v nebezpečí, ale zůstal u nich, protože zde je v bezpečí.

»Milí bratři, jak pošetile mluvíte,« začal Pavel znovu. »Myslíte si, že byste mě mohli ochránit lépe než Bůh? Jestliže Bůh chce, abych zemřel jako jeho svědek, co lepšího bych si mohl přát? Zemřu rád, neboť vím, kam půjdu. Zemřu však klidně, když budu vědět, že se v pokoji a svornosti přiznáváte k Bohu a zvěstujete Ježíšovo jméno.

Jiný základ ke smlouvě s Bohem nemůže nikdo položit. Ježíš, jehož nazýváte Kristem, je základním kamenem, na kterém vyrůstá naše víra. Ta je nádhernější než všechno, o čem lidé dosud věděli. Neobsahuje žádná ustanovení a omezení a pečuje o to, aby takovou zůstala. Jen když udržíte víru takovou, že v ní nebudou lidské přimíšeniny, může vás skutečně dovést k Bohu. Chraňte se každého slova, které byste chtěli přidat nebo ubrat. Pálilo by ve vašich duších, takže byste neměli klid, dokud byste to opět nenapravili!«

Slíbili, co Pavel požadoval. Potom poklekl a s ním celé shromáždění. Pozvedl ruce, modlil se a poručil jejich duše Bohu. Nakonec jim požehnal a rozloučil se s nimi. Plakali a nechtěli se dát utiшит.

Příštího dne vstoupil na připravenou loď a ta ho zavezla do Cesareje. Cestou několikrát přistáli, protože Pavel si přál vidět obce, které byly tu a tam založeny. Ale na žádném místě nevydržel dlouho, táhlo ho to do Jeruzaléma.

V Cesareji vyhledal se svými průvodci Filipa, který se zde usadil a se

svou ženou a čtyřmi dcerami bydlel v pěkném domě. Jakmile Pavel uviděl dům, zmocnil se ho hněv.

»Bylo Ježíšovým úmyslem, aby jeho učedníci trávili život v pohodlí?«

Přemohl se však a nevyslovil, co chtěl říci. Rozhodl se, že počká, až zjistí, jak žijí ostatní učedníci v Jeruzalémě.

Když seděl večer se svými hostiteli u večeře, přišel muž jménem Agabus, který uměl věštit. Jakmile spatřil odložený Pavlův pás, ovinul si jej kolem rukou a prohlásil:

»Ten, komu patří tento pás, bude svázán a bude muset zemřít.«

Všichni, kdo to slyšeli, se ulekli. Pavel se ale usmál a řekl:

»Jednou samozřejmě budu muset zemřít. Je mi jedno, jestli předtím budu zatčen a svázán. Pokud mě Bůh pokládá za hodna, abych pro Něho a pro mého Mistra Ježíše svědčil a zemřel, půjdu radostně svou cestou až do konce.«

Z Jeruzaléma sem zavítali učedníci a naléhali na Pavla, aby tam necho-
dil. Nálada ve městě je proti němu, neboť Židé se dověděli, že křtil Řeky
přímo, aniž je napřed podrobil židovskému zákonu.

Pavel se nedal zmýlit a odpověděl:

»Pak je dvojnásob nutné, abych stanul před nimi a vysvětlil jim, proč
tak jednám. Nepřitěžujte svými řečmi mému srdci.«

Zlobilo ho, že pláčou a nařikají. Zkrátil proto svůj pobyt v Cesareji a již
příštího dne se vydal na cestu do Jeruzaléma. Doprovázelo ho mnoho věř-
ících z Cesareje. Po příchodu do Jeruzaléma ho zavedli do domu jednoho
křesťana a v něm byl i se svými společníky radostně přijat.

Příštího dne navštívil Jakuba, Pánova bratra, protože nevěděl, kde se
zdržuje Petr s Janem. Brzy poznal, že bezděky udělal správně. Jakuba
všichni pokládali za vedoucího činitele obce, neboť byl Ježíšovým bra-
trem.

Jakub Pavla vlídně přijal a svolal starší obce, aby se od něho dověděli,
jak se mu vedlo.

Pavel jim vyprávěl, jak ho Bůh svými rozkazy vedl a pomáhal mu ve
všech nebezpečích. O svých úspěších se ale zmiňoval jen málo, takže ho
jeho průvodci často přerušovali, aby vylíčili, jak požehnaná byla jeho čin-
nost i slova.

Nechtěl to však připustit a prosil je, aby mlčeli. Nato řekl Jan svým po-
někud rozvlácným, vlídným způsobem:

»Pavle, je naprosto správné, že nám vykládáš více o tom, jak tě Bůh
vedl a pomáhal ti, než o tom, co jsi směl vykonat ty na lidech. Není však

o nic méně správné, když druzí podávají svědectví o tvé práci. A kdo by to dovedl líp než lidé, které jsi ty sám přivedl na správnou cestu?»

Pavel musel vyprávět dva dny. Pak žádal, aby mu i učedníci povykládali, co mezitím prožili a kde pracovali.

Z původních jedenácti učedníků bylo naživu už jen několik.

Lebea zabili před několika lety při jakémsi vzbouření. Držel se vždy v pozadí a vlastně jen prokazoval služby učedníkům a pečoval o jejich tělesné blaho.

Ale jednoho dne, když Židé veřejně hanobili Ježíše a rozšiřovali různé nepravdy o něm, ho zachvátil takový hněv, že skočil mezi ně. Mysleli si, že je chce napadnout, a před očima ostatních ho zabili.

Několik římských úředníků, kteří byli dříve Markovými zaměstnanci, se na ně vrhlo a postaralo se o to, aby se ostatním učedníkům nic nestalo. Židé byli potrestáni, protože pro svou nesnášenlivost ve věcech víry způsobili veřejné pohoršení. Po této události mohli učedníci dlouhý čas pracovat nerušeně a v klidu.

Zemřel i Šimon Zélóta. Dřívější horlitel se téměř neznatelně stával víc a více zamlklejším. Bratři, kteří se stále pohybovali v jeho blízkosti, si toho téměř nevšimli. Ti, kdo přišli zvenku, to však zpozorovali a divili se tomu. Jednou se ho na to Petr přímo zeptal:

»Pověz mi, Šimone, proč tě už téměř neslycháme mluvit?»

Zjistilo se, že Šimon je těžce nemocen. Každé vydechnutí, každé hlasité slovo mu způsobovalo bolest. Na bouřlivé otázky učedníků, proč se jim o tom nezminil, odpovídal s unaveným úsměvem:

»Věřím, že to tak musí být. Jen si vzpomeňte, jak často jsem horlil a mluvil v nevhodnou chvíli. Teď jsem byl donucen mlčet a děkuji Bohu, že mi dává příležitost, abych odpykal své nesprávné jednání.»

Nedovolil ani, aby na něho někdo z učedníků vložil ruce ve snaze zmírnit jeho bolesti. Domníval se, že mu je Bůh v pravý čas odejme. Konec jeho pozemského života byl míruplný.

Pavel uvažoval: Horlitel zemřel pokojně, Lebeus, který se vždy držel v pozadí, byl zabit v šarvátce. Jak je to zvláštní. Své myšlenky vyjádřil slovy a vyšlo najevo, že mnozí z učedníků o tom již také přemýšleli. Domnívali se, že v tom mají najít nějaký zvláštní smysl. Petr řekl:

»Myslím, že si z toho máme vzít pouze ponaučení, abychom byli v každém čase, v každou hodinu připraveni na svůj konec. Jestliže odtud půjdeme s pohledem upřeným k našemu Pánu, bude náš odchod požehnán tak, jako byl požehnán odchod těchto dvou tak rozdílných učedníků.»

Petr byl téměř neustále na cestách. Navštěvoval sám nebo se svým bratrem Ondřejem okolní obce a byl považován za jejich duchovního vedoucího.

Matouš, bývalý celník, velmi zestárl, takže již nemohl cestovat. Vzal k sobě několik mladších stoupenců a říkal jim, co mají zapsat z Ježíšových skutků a řečí. Markovy záznamy, které Maria z příkazu učedníků uschovala v Betanii, mu připadaly příliš stručné.

Slovo Betanie způsobilo, že Pavla napadly různé myšlenky. Zeptal se na sourozence a dověděl se, že naživu zůstala už jen Maria. Žije se svou služebnicí Frygou, s níž ji spojuje upřímné přátelství, tichým životem vyplněným čínorodou láskou k bližním. Nikdo se na ně nikdy neobrátil nadarmo s prosbou o radu, pomoc nebo útěchu.

Když to Pavel uslyšel, silně zatoužil vypravit se do Betanie. Pověděl o tom učedníkům a učedníci mu porozuměli. Nikde jinde by on, který Mistra nepoznal, neuslyšel tak čistou zvěst o Ježíši. Jaká touha po tom zřejmě plane v jeho srdci! Nechali ho odejít a další rozmluvy odsunuli na pozdější dobu.

Pavel se vydal na cestu sám. V duchu se zabýval myšlenkou, jak často asi Ježíš kráčel stejnou cestou. Domníval se, že ještě musí najít stopy Boží přítomnosti.

Tak došel do Betanie a Maria ho vlídně přijala.

Bez okolků jí prozradil, proč přišel, a Maria mu porozuměla. Sedli si spolu do přístavku pokrytého popínavými květinami, ve kterém Ježíš tak rád odpočíval, a Maria začala tichým hlasem vyprávět o Božském Mistrovi.

V Pavlově duši vyvstal zcela nový obraz. Ježíš byl pro něho až dosud zprostředkovatelem Pravdy shůry, silným nositelem Světla, pomocníkem, ale i tím, na němž se lidstvo muselo samo soudit. Nyní ho viděl kráčet po zemi jako ztělesněnou Boží lásku, jediného čistého v tomto světě, který neměl porozumění pro hřích a vinu, nýbrž jen slitování.

Když Maria zpozorovala, že ji Pavel takto chápe, vynesla z pokladu svých vzpomínek na denní světlo nejedno slovo, nejednu téměř zapomenutou událost, kterou dosud opatrovala jako skrytý klenot.

Rozprostřela všechno před Pavlem a společně se pohroužili do uctívání. A v jeho duši, ohnivě duši, která znala vždy jen planoucí nadšení, hněvou spravedlnost a sršící výmluvnost, vyrostlo něco úplně nového: porozumění pro pravou lásku, která čistá sestoupila v Synu Božím na zemi!

A z úst se mu vyhnula slova:

»Maria, čím by byl svět bez lásky? Všechno, všechno bychom mohli postrádat, ale bez lásky bychom byli chudí jako žebráci!«

Nemusel jí vysvětlovat, že nemyslí ubohou, nesprávně chápanou a nesprávně používanou lidskou lásku. Věděla, co se v něm probudilo k životu.

»Ano, Pavle, láska je největší Boží dar. Co je víra bez lásky? Co jsou díla, i když byla vytvořena ve jménu Božím, kterým schází láska?«

Ještě dlouho rozmlouvali o tom, co naplňovalo duši Marie od té doby, kdy směla spatřit Ježíše, a co se teď od ní dověděl i Pavel.

To ho již neopustilo. Ve dne v noci uvažoval o těchto nových myšlenkách. Pak jednoho dne napsal svým korintským, kteří mu byli ze všech obcí nejmilejší, plamenná, duchem naplněná slova o lásce, která pochází shůry a vede vzhůru.

Maria četla tato slova a její duše se radovala, že Pavel našel to, co mu dosud ještě chybělo. Uvědomovala si, že je největším z Pánových učedníků, on, který nesměl Syna Božího zažít a jemuž se pak Syn Boží zjevil.

Pavel se těžce odtrhával od tiché říše míru, jež ho tak bohatě obdarovala. Učedníci mu však poslali zprávu, že v Jeruzalémě vznikl neklid. Židé se totiž dověděli, že zde Pavel přebývá. Záviděli mu jeho úspěchy a vznášeli proti němu žaloby.

Ostatní učedníci ho stále znovu hájili, ale nastal čas, aby se sám ohradil proti obviněním.

Ráno po svém návratu do Jeruzaléma s nimi šel do chrámu. Jako požár se roznesla zpráva o tom mezi kněžími a zákoníky. Neodvážili se ale postavit se proti němu, protože plnil všechna ustanovení a během oběti a další části bohoslužby si počínal stejně, jak tomu byl jako Žid zvyklý. Tento klid, který však nebyl klidem, trval několik dní. Pak se objevili Židé z Asie, poznali Pavla a spustili velký křik:

»To je ten, který křtí děti Židů, aniž by je napřed obřezal. Klade je na roveň s pohany a odstranil Mojžíše i proroky.«

Zákoníci měli důvod, aby se postavili proti Pavlovi. Přidali se k rámušení a chrám Boží se rozléhal křikem a bouřením. Spor se rozšířil až do ulic, i když se Pavel ani učedníci ještě nedostali k tomu, aby se mohli hájit.

Pouliční hlídky to ohlásily římskému setníkovi a ten přispěchal na místo s četou vojáků.

Objevil se před chrámem právě ve chvíli, kdy rozčilený dav vyhodil Pavla a jeho stoupence z chrámu a zavřel brány. Skočil rychle mezi ně a vyrval Pavla zuřícímu davu, který by ho ušlapal a ukamenoval.

»Židé,« křičel pobouřen, »co je to s vámi? S takovými nepokoji jsem se

ještě nikde nesetkal a vždy jsou to spory o ustanoveních víry, které vám rozpalují hlavy. Nejlépe bude, když mi odevzdáte klíče, jimiž jste právě sami zamkli brány. Když budete na několik měsíců vyhoštěni z chrámu, budete mít dost času, abyste lépe přemýšleli o svých ustanoveních. Tohoto muže,« obrátil se na Pavla, který před ním stál v potrhaném oděvu a s rozčuchanými vlasy i vousy, »ale vezmu s sebou, aby se prokázala jeho vina.«

Pokynul vojákům a ti Pavla spoutali. Museli ho však dovést až do ležení velitele vojáků, protože nápor rozlícených lidí byl příliš velký a Pavel nemohl udělat ani krok, aniž by ho nenapadali.

Místo aby setníkova slova přivedla Židy k rozumu, úplně je rozběsnila. Kvůli tomuto ničemovi jim má být vzata možnost navštěvovat chrám!

Šli za vojáky až k jejich ležení a jen násilím mohli být udrženi v patřičné vzdálenosti.

Setník hodlal s Pavlem zkrátka zatočit a osopil se na něho:

»Nejsi snad vůdce lupičské bandy, který odešel z Egypta do pouště a se svou tlupou ohrožuje okolní kraje?«

Pavel klidně odpověděl:

»Jsem Pavel z Tarsu, který se nachází v Kilikii, rodem Žid, ale Boží milostí jsem poznal Ježíše, Krista. O něm káži a učím o nové smlouvě, kterou Bůh uzavřel s lidmi.«

Po této odpovědi setník pokynul, aby Pavlovi sňali pouta. Když se tak stalo, vyzval ho, aby mu vyprávěl o sobě i o novém učení.

Židům, kteří křikem projevovali svůj nesouhlas, bylo nařízeno, aby byli zticha, a byli násilně vyvedeni z ležení. A Pavel začal vyprávět o všem, co se mu přihodilo.

Setník naslouchal jeho slovům jako okouzlený. Pavel proto mluvil se stále větším zanícením a líčil, jak ho Bůh vytrhl z jeho slepého běsnění a povolal ho, aby celému světu zvěstoval Krista.

Mezitím se Židé opět vetřeli do ležení. Když Pavel vykládal o tom, jak ho Bůh poslal k pohanům, aby i oni mohli být spaseni, začali Židé zuřit. Žádali, aby byl Pavel usmrčen.

Vtom k nim dorazil vrchní velitel, který právě vjel se skupinkou vojáků do ležení. Již zdálky slyšel hluk a popohnal svého koně, aby zjistil, co způsobilo pobouření v ležení.

Spatřil obviněného Pavla, kolem něhož strašně zuřil dav, zatímco vojáci k tomu nečinně přihlíželi. To velitele velmi rozhněvalo a poručil, aby vojáci lidi násilím vyhnali z ležení. Zajatce měli spoutat, tělesně potrestat a až do příštího dne uvěznit. Pak velitel hodlal zjistit, z čeho byl obviněn.

Trvalo dost dlouho, než se nepoddajné Židy podařilo zahnat. Když se vojáci chystali svázat Pavla, prohodil klidně, ale nahlas:

»Je správné zabít Římana? Vždyť ani nevíte, jestli si zasloužím trest!«

Setník velící zasahujícím vojákům se ulekl a spěchal oznámit veliteli, co Pavel řekl. Velitel přišel a zadíval se na Pavla. UVědomil si, že vypadá jako Žid, o tom nebylo pochyb. Přesto se ho zeptal:

»Pověz mi upřímně, jsi Říman?«

»Narodil jsem se jako římský občan,« zněla klidná odpověď.

»Jak to, že vypadáš jako Žid?« zeptal se naproti tomu velitel.

»Moji rodiče jsou Židé, ale narodil jsem se v Tarsu jako římský poddaný.«

Velitel proto nařídil, aby zajatci sňali pouta a zavedli ho do místnosti, kde by mohl přečkat noc. Ráno dá zavolat nejvyšší zákoníky, aby zjistil, co mají proti Pavlovi a z čeho jej obviňují.

Nazítří ráno, ještě dříve, než byli zavoláni, stáli zákoníci před ležením a žádali, aby mohli promluvit s velitelem. Vyzval je, aby přistoupili blíž, a zároveň nechal přivést zajatce, který byl volný, bez pout.

Pavel stál v paprscích ranního slunce a díval se na své žalobce. Mnohé z nich znal a viděl, že se sem farizejové a saduceové dostavili pohromadě, ačkoliv byli jinak nejednotní. Musel si vzpomenout na to, jak se už jednou stali z nepřátel přátelé, jen aby mohli zničit Syna Božího. A co procházelo jeho duší, musel vyslovit i nahlas:

»Nejvyšší Izraele!« zvolal zvucným hlasem, takže ho mohl každý slyšet.

»Jak je možné, že jste teď tak svorní, přestože se jindy vyhýbáte jeden druhému? Myslíte si, že je k tomu potřebná přítomnost vás všech, abyste hledali nějakou vinu, kterou byste mi mohli přičíst? Stojím zde v Božím světle,« pohlédl vzhůru ke slunci, »a v Boží síle. A Bůh je mocný...«

Dál se nedostal. Velekněz Ananiáš nařídil jednomu z mužů stojících v jeho blízkosti, aby Pavla uhodil přes ústa. Ale ještě dříve, než to mohl muž provést, zvedl Pavel ruku. Muž celý rudý studem upustil od svého úmyslu. Pavel se obrátil k Ananiášovi a zvolal:

»Ty se domníváš, že je možné Pravdu potlačit políčkem? Chceš být nejvyšším v Izraeli a počináš si tak bláhově?

Lidé, slyšte mne! Jsem obžalován, protože jsem kázal o Ježíšově vzkříšení.«

Řekl to proto, že saduceové nevěřili ve vzkříšení. Stalo se, jak předvídal: saduceové začali křičet a zuřit. Farizejové křičeli také a obhajovali svou víru ve vzkříšení.

Za několik minut byl starý spor mezi oběma svářejícími se tábory v plném proudu. Římané se tomu museli smát. Velitel nařídil vojákům, ať Pavla odvedou, aby neutrpěl zranění v potyčce, která nastala. Lidi klidně nechal zuřit dál.

Vůbec si nevšimli, že předmět jejich sporu zmizel. Když se vykřičeli do ochraptění, chtěli se opět společně pustit do Pavla – ale jeho místo bylo prázdné!

»Vy jste ho nechali uprchnout,« křičeli celí bez sebe a zapomněli, že jsou povinni zachovávat vůči veliteli úctu. Ten se jen smál a řekl jim:

»Pavel je dobře chráněn na místě, kde se ho nemůžete zmocnit ani vy. Vždy je to tak, že když se dva hádají, třetí se směje. Židé, děkuji vám za veselý začátek dne!«

Židé se po jeho slovech rozlítli a zapřísáhli se, že Pavel musí zemřít. Opustili ležení a shromáždili se daleko odtud na kraji lesa. Tam někteří z nich slavnostně slíbili, že si nebudou stříhat vlasy a nedotknou se jídla tak dlouho, dokud Pavel nebude usmrcen.

Dohodli se, že příštího dne vyvolají ve městě nepokoje. Až se tam vojáci vydají, sami přepadnou ležení a Pavla zabijí.

Tento plán vyslechl jeden z mladých chrámových sluhů. Byl pokřtěn a miloval Pavla, s nímž byl kromě toho spřízněn.

Nenápadně se vrátil do ležení a požádal, aby mohl promluvit se setníkem. Prozradil mu, o jakém záměru se právě dověděl. Setník se ulekl a šel celou záležitost ohlásit veliteli.

»Musíme se postarat o to, aby se Pavel dostal pryč odtud,« prohlásil velitel. »Nejlépe bude, když ho pošlu k zemskému správci do Cesareje. Felipo* je rozumný muž. Bylo by škoda, kdyby někdo Pavlovi ublížil, protože to, co káže, je pravda. Já sám bych o tom chtěl slyšet víc.«

Za noční tmy byl Pavel odveden pod silnou ochranou do Cesareje a předán zemskému správci. Veleknězi velitel vzkázal, že Pavel již není v ležení a že se Židé nemusí namáhat do něho proniknout. Ať jsou opatrní, nashromáždilo se dost žalob na ně.

ZEMSKÉMU SPRÁVCI nebylo vhod, když k němu přišli vojáci s Pavlem. Žil ve své nádherné vile v Cesareji poklidně a vzdálen všech pletich. Teď se povyk a spor přenesl i k němu.

* V dějinách je mylně nazýván Félix.

Protože zde však Pavel již byl, nedalo se nic dělat. Felipo se rozhodl, že se nebude ukvapovat, a dal apoštola uvěznit, ale nespoutaného. Zákoníkům oznámil, že pokud chtějí na Pavla podat žalobu, ať se do pěti dní dostaví do Cesareje.

Když Židé obdrželi tuto zprávu, byli úplně ohromeni. Tím se Pavel dostal mimo dosah jejich moci. Jestliže se celé záležitosti ujal Felipo, přešla zcela do rukou Říma. A tím ztratila účinnost jejich nejostřejší žaloba, že Pavel nepřisuzuje možnost dosáhnout spásy pouze Židům, ale i pohanům. Tuto obžalobu nesmějí Felipovi vůbec předložit. Co mají dělat? Co mají Římanovi povědět?

Vtom Ananiáš napadla myšlenka, která se mu zdála být vynikající: Získají římského řečníka, jenž by vedl jejich při podle římského práva. Jeho nápad se setkal se všeobecným souhlasem.

Ananiáš navštívil Římana Tertulla a přednesl mu svou žádost. Když se ho Říman posměšně zeptal, jestli je to všechno, velmi se lekl. Z takové nepatrné skutkové podstaty není možné vytvořit právoplatnou žalobu. Pavel přece neudělal nic, za co by zasloužil trest.

Ananiáš však naléhal na Tertulla tak dlouho, až svolil. Jestliže Židé ne dbají na jeho námitky a jsou ochotni vynaložit peníze na ztracenou záležitost a riskovat přitom ztrátu vážnosti, jemu to může být jedno. On je varoval. Vydal se proto s nejvyšším ze zákoníků do Cesareje a předstoupil před Felipa. Jakmile zemský správce uslyšel, že s Ananiášem se dostavil Tertullus, který byl považován za nejlepšího řečníka v zemi, zpozorněl.

Z nudné záležitosti se ještě může vyvinout něco zajímavého. Rychle dal zavolat Pavla, který se nerušeně pohyboval po jeho domě.

Když apoštol vstoupil do rozlehlé síně, kde měla být vznesena žaloba, zjistil, že je přeplněna zákoníky a dalšími lidmi, kteří přišli ze zvědavosti. Na Felipův pokyn se Pavel posadil vedle něho, místo aby usedl na lavici vzadu v síni mezi vojáky, kde jinak sedávali obžalovaní.

Tertullus vstal. Prokazoval velkou výmluvnost a jistě by to Pavla stálo život, kdyby Tertullus mohl přednést skutečnou žalobu. Takto se musel omezit na to, že vyličil Pavla jako ničemu, který pobuřuje židovský národ.

»Kamkoliv vstoupí, nastane vzbouření!« To bylo všechno, co mohl Tertullus říci.

Obveselený Felipo se obrátil na Pavla a vyzval ho, aby se ujal slova. A Pavlova řeč nebyla o nic méně působivá než řeč věhlasného řečníka, pouze byla proniknuta jiným duchem.

»Felipo, určitě jsi slyšel, že jsem byl v Jeruzalémě teprve několik dní,

když Židé z Asie poštvali proti mně zákoníky. Vytýkali mi, že jsem z řeckých a římských dětí, jejichž rodiče prosili, abych je pokřtil, neučil nej-
dříve židy.«

Felipo ho se smíchem přerušil:

»To po tobě skutečně chtěli? Mezi mými služebníky je starý černochoch, který se ještě klaní svým modlám. Kdyby se to mělo dít podle názorů těchto Židů, musel by černochoch, aby se z něho stal křesťan, nejdříve uvěřit v naše, tedy římské bohy. Potom bys z něho musel udělat žida a pak by konečně mohl přijmout křest! Možná, že by mezitím zemřel!«

Felipo se smál z plna hrdla a s ním i ostatní přítomní lidé, kteří nebyli zákoníky. Dokonce i Tertullus měl co dělat, aby skryl smích.

Pak se Felipo zeptal, zda mají Židé proti Pavlovi ještě něco.

Ohromná veselost, kterou vyvolali, je zmátla, takže si již nemohl na nic vzpomenout. Tertullus proto musel potvrdit, že jejich žaloba je vyčerpaná.

»Nuže, neshledávám na Pavlovi nic, co by bylo hodno odsouzení,« rozhodl Felipo. »Nemohu ho ale propustit na svobodu, dokud nepromluví se setníkem Lysiem, který ho ke mně poslal. Možná, že ten přednese jinou žalobu. Do té doby ať Pavel setrvá v mém domě jako host.«

Těmito slovy se rozloučil se Židy, Tertulla však k sobě pozval na několik dní, aby vyslechl jeho názor na tento případ.

Felipova manželka byla Židovka a jmenovala se Drusilla. Říman Felipo se s ní oženil proto, že byla velmi zámožná. Nebyla s ním ale šťastná a mnoho hloubala. Když se dověděla, že je Pavel v jejím domě, obrátila se na něho s prosbou, aby jí vyprávěl o Ježíši. Pavel byl rád, že smí mluvit, a vyučoval ji.

Jakmile se o tom doslechl Felipo, žádal, aby mohl být také přítomen. I on byl uchvácen tím, co apoštol říkal. Nechybělo mnoho a dal by se spolu se svou ženou Drusillou pokřtít.

Jednoho dne však Pavel vyprávěl o konečném soudu, při kterém musí vyjít najevo každý čin člověka. Felipo se polekal a nechtěl již nic slyšet. Pavel se stále znovu snažil přiblížit se mu, ale zemský správce se od té doby vyhýbal jakékoli vážné rozmluvě.

Zatím uplynul dlouhý čas. Velitel vojáků nebyl zavolán, aby proti němu svědčil, protože Felipo vskrytu počítal s tím, že mu Pavel nabídne výkupné. Vymáhat je nesměl. Pavel však vůbec nemyslel na to, aby se vykoupil, a trpělivě čekal měsíc za měsícem na svou svobodu.

Mezitím využíval přestávký ve své misijní činnosti k tomu, že psal obcím, které nemohl navštívit.

DOBA, KDY BYL Felipo zemským správcem, skončila. Byl odvolán a Řím poslal na jeho místo nového úředníka jménem Festus. Felipo očekával, že bude ještě jednou potvrzen ve svém úřadě, a proto ho Festovo jmenování zastihlo zcela neočekávaně.

Úředníci, jimž uplynula doba jejich úřadování, se obvykle hlásili o jiné místo. Felipo tak úmyslně neučinil, protože se v Cesareji cítil velmi dobře.

Teď nebyl ponechán ani v Malé Asii, ale byl poslán do Iberie. A neměl nic připraveno! Narychlo si sbalil majetek, složil účty ze své činnosti a předal pečeti a pergameny.

»Co se má stát s Pavlem?« zeptal se ho jeden z podřízených úředníků.

Pavel? Na toho Felipo během překotných událostí poslední doby úplně zapomněl!

»Je to svěhlavý Žid,« uvažoval Felipo. »Cožpak se nemohl již dávno vykoupit? Je mrzuté, že vůbec nepochopil, jak byl v těchto měsících blízko svobodě. Dobře; když mu na ní tak málo záleží, ať čeká dál.«

A sdělil úředníkovi:

»Jeho nevina není dostatečně prokázána. Jestliže ho propustím na svobodu, Židé se opět vzbouří a pak by se mohlo v Římě říci, že Felipo ani nemohl opustit svůj úřad v klidu. Předám ho svému nástupci.«

A tak se také stalo. Felipo uvědomil Festa o muži, který žije v jeho domě jako nedobrovolný host.

»Proč ho nepropustíš na svobodu?« zeptal se Festus udiveně. »Při svém odchodu bys mu mohl poskytnout milost a zbavit mě tak nepříjemného člověka.«

»Právě kvůli tobě ho nepropustím,« ujistil ho Felipo. »Židé jsou nepokojný lid. Když jim předáš Pavla, získáš si tím jejich náklonnost a budeš s nimi moci lépe vycházet!«

Festus zakroutil hlavou. Nerozuměl tomu. Nechápal také, proč byl Pavel vůbec zatčen.

Když Felipo odešel, vydal se Festus do Jeruzaléma, aby převzal záležitosti země. V Jeruzalémě se u něho dali ohlásit Židé a žalovali na Pavla. Stěžovali si na Felipa, že nebral tuto záležitost dostatečně vážně.

»Co chcete,« namítl Festus, »Pavel je vězněn v Cesareji. Pokud nemůže svobodně kázat, nebude vám škodit. Řím neodsoudí žádného zajatce, jestliže proti němu není vznesena dostatečná obžaloba.«

»Obžaloba je dost závažná,« volali Židé. »Rouhá se naší všesvaté víře. Říká...«

»Záležitostí víry nerozumím,« přerušil je Festus. »Když si myslíte,

že proti němu můžete vznést něco závažného, ať mě několik z vás doprovodí, až se budu vracet do Cesareje.»

Ráno v den odjezdu Festus zjistil, že se shromáždil velký zástup Židů, kteří chtěli jít s ním. Ulekl se. Situace vypadala vážněji, než mohl soudit z Filipových slov. Nejdříve se chtěl pokusit nechat část shromážděných Židů v Jeruzalémě, ale jeho úředníci ho od toho odvrátili.

»Židé by si mysleli, že ses postavil na stranu zajatce,« řekli a Festus si uvědomil, že mají pravdu.

Po návratu do Cesareje nemohl udělat nic jiného, než pozvat do soudní síně mnoho úředníků a vojáků, aby Židé – pokud by chtěli vyvolat pozdvižení – nebyli v početní převaze.

Odešel co nejdříve do síně a dal předvést Pavla. Jakmile zákoníci spatřili, že je Pavel dobře oblečen a že není spoután, strhli velký pokřik. Festus se snažil zjednat klid. Když už nic nepomáhalo, nařídil povykující lidi vyvést násilím ze síně. Teprve pak nastalo takové ticho, že bylo možné slyšet jednotlivé žaloby.

Podle svého zvyku vznášeli zákoníci jedno obvinění za druhým. Festus trval na tom, aby dokázali, že je Pavel vinen. To ale nemohli. Proto ze všech žalob zbyla nakonec jen jediná: že falešně kázal, a tím mátl lid.

Festus opět prohlásil: »Tomu vůbec nerozumím.«

Potom připojil:

»Jsem však ochoten ujmout se celé záležitosti, jestliže za to skutečně stojí. Dříve než bych mohl vynést rozsudek, musel bych zajet se zajatcem do Jeruzaléma a získat tam poučení o vašich učeních.«

Pavel, který až dosud mlčel, na to řekl:

»Jsem římským poddaným a nemám zapotřebí dát se soudit židovským soudem. Odvolám se k císaři!«

Židé se polekali: co může císař vědět o ustanoveních jejich víry? Tam se výmluvnému Pavlovi určitě podaří získat svobodu.

Festus měl radost, že bude moci tento choulostivý případ postoupit vyšší instanci, a silným hlasem oznámil:

»Odvolal ses k císaři, nuže, půjdeš k císaři!«

Pak Židy propustil. Tímto rozhodnutím jim byla zcela odňata veškerá moc nad Pavlem. Chtěl Pavla poslat do Říma co nejrychleji. Při tom se ale vyskytla nová potíž. Jestliže byl nějaký zajatec poslán k císaři, bylo nutné zaslat spolu s ním průvodní listiny, z nichž jasně vyplývala jeho vina.

Učinil však Pavel něco, co by si zasluhovalo výtku? Jakou zprávu má Festus poslat císaři?

Zatímco takto uvažoval, bylo mu ohlášeno, že král Agrippa se svou manželkou Berenikou je na cestě k němu, aby ho navštívil. Chystal se proto hosty důstojně uvítat. Současně ho napadlo, že by mu král možná mohl poradit ohledně Pavla, a tak ještě počkal s jeho odesláním do Říma.

Královské dvojici se v Cesareji velmi líbilo. Byly slaveny okázalé slavnosti. Agrippa, který byl velmi moudrým Židem, ale měl především radost z Festova čilého ducha. Oba dva si spolu porozprávěli o mnoha věcech, které měly sloužit blahu země.

Při řeči se Festus dostal i k Pavlovi a vyprávěl, co o něm věděl. Jeho vyprávění vzbudilo v králi přání osobně ho poznat. Chtěl ho slyšet mluvit a poprosil Festa, aby ho příštího dne dal předvolat.

V NOCI, KDYŽ se Pavel vroucně modlil, mu Pán poslal vzkaz, který zněl:

»Pavle, vyznal jsi mne v Jeruzalémě, vyznej mne nyní i v Římě. Musel jsi snášet zajetí, abys byl dopraven do Říma a tam pro mne svědčil!«

Tato slova byla pro Pavla velkou útěchou, protože již byl starý a trápil se, že jeho život končí v nečinnosti. Teď ho Bůh posílá do Říma. Smí tam svědčit pro Něho a pro Ježíše. Nic lepšího si nemohl přát. Zaplanul radostí a zcela jí naplněn předstoupil ráno před velké shromáždění lidí, kteří přišli, aby uviděli a uslyšeli královskou dvojici a zemského správce.

Festus ho přívětivě pozdravil, ne jako zajatce, a vlídnými slovy ho představil králi. Potom ho vyzval, aby vysvětlil, z čeho byl obviněn a co může uvést na svou obhajobu.

A Pavel, tak jako již častokrát, začal vyprávět, že se narodil jako syn farizeje a jako takový byl také vychován. Dále líčil, jak z příkazu zákoníků, ale i z vlastního popudu pronásledoval křesťany.

»Avšak Bůh, Pán se rozhodl, že mě probudí a ukáže mi toho, který měl přinést celému světu spásu: Ježíše!«

Dál Pavel vyprávěl o Damašku a o všem, co se od té doby přihodilo. Pak se zmínil o žalobě Židů namířené proti jeho učení a proti jeho výkladu Slova. Jasně a zřetelně ukázal, že tato obvinění se zhroutí jako domeček z karet.

Pak ale začal kázat o Ježíši takovým způsobem, až se přítomní domnívali, že ještě nikdy neslyšeli něco tak nádherného. Vřelými slovy jim před očima vykreslil obraz Mistra, který z milosrdenství a z Božské lásky opustil nebe, aby hříšnému lidstvu přinesl Světlo a Pravdu. A jak za to lidé poděkovali? Čím odpověděli? Ukřižováním a vraždou!

Pavel stál před shromážděním jako věstec a z úst mu proudila slova, která mu nevnikala jeho duch.

Rozechvěný Festus zvolal:

»Pavle, to už nejsi ty sám. Který duch tě naplňuje?«

Zdálo se, jako by se Pavel vrátil z velikých dálek. Potřeboval se chvíli soustředit, pak však pronesl mohutným hlasem:

»Feste a ty, ó králi, dbejte slov ducha, který ze mne mluvil! Je to duch z výšin, jehož poslal Bůh, aby všechny, kdo jsou ochotni se jím řídit, dovedl k Pravdě.«

Festus již stěží ovládal své pohnutí.

»Pavle, Pavle,« vyrazil ze sebe, »neschází mnoho a přemluvíš mě, abych se stal křesťanem a dal se pokřtít!«

Pavel s velkou radostí odpověděl:

»Feste, chop se spásy, která se ti nabízí! V nikom jiném není spásy než jedině v Ježíši. Dej se pokřtít se všemi, kteří dnes naslouchali mým slovům. Tak můžete dosáhnout blaženosti.«

Král Agrippa vstal, pokynul zemskému správci a odešel s ním do sousední komnaty. Vycítoval právě tak jako Festus naléhavost Pavlových slov. Chtěl ale ještě získat čas, aby o nich mohl přemýšlet, a poskytnout stejnou možnost i Festovi. Vždyť mohou Pavla slyšet mluvit ještě častěji a potom se mohou rozhodnout. Jedno ale oba jasně poznali: že Pavel je nevinný!

»Propustím ho,« vyslovil se Festus. »Je nedůstojné, aby byl takový muž kvůli nepřejícím Židům držen v zajetí.«

Král Agrippa odpovídal:

»Odvolal se k císaři. Tím přešla moc nad ním z našich rukou do rukou císaře. Jen císař ho může propustit. Napiš ale císaři, že tohoto muže považujeme za nevinného.«

I když Agrippa zůstal spolu s manželkou v Cesareji ještě týden, Pavla již nedal zavolat. Obával se duševních otřesů. Byl tak blízko spásy – měl však slepé oči!

Po ODJEZDU krále Agrippy se Festus opět častěji setkával s Pavlem a po každé se znovu přesvědčil, že tento muž je nevinný a je neprávem držen v zajetí. Přestože věděl, že ho poté, co krále informoval o celé záležitosti, musí poslat do Říma, všechno v něm se proti tomu stavělo na odpor. Konečně si o tom promluvil s Pavlem.

»Pavle, porad' mi, co bys učinil na mém místě?« zeptal se prostě zajatce, jehož si oblíbil.

Pavel sice chápal, že nyní záleží na něm, zda se dostane na svobodu nebo ne, ale od té doby, co obdržel pokyn od Boha, mu již nezáleželo na svobodě.

»Odvolal jsem se k císaři, abych se dostal z vlivu Židů,« odpověděl. »Teď se mi musí stát to, co jsem chtěl. Pošli mě do Říma. Jdu tam na Boží příkaz.«

Festus užasle pohlédl na Pavla.

»Příkaz tvého Boha? Co máš pro něho v Římě vykonat? U nás nikdo nevěří v tvého Boha.«

»Mám o Něm hlásat, o Něm a jeho věčném Synu tak, jak jsem o Něm hlásal i zde. Mám pomáhat zjasňovat temnoty, které se rozšířily ve světě. K tomu jsem byl obdařen velkou milostí. Feste, ty nevíš, jak jsem bohatý. Kdybys to věděl, nepřestal bys pátrat, dokud bys nenašel spásu!«

Pavel to řekl vroucím hlasem. Spatřoval ve Festovi duši, která usiluje ke Světlu, aniž správně ví, kde by je našel. Teď se jí dostalo možnosti to poznat. Pavel úpěnlivě prosil z celého srdce, aby Bůh dopomohl tomuto Římanovi dospět k poznání.

Festus opustil komnatu v zamyšlení. Venku ho obklopili úředníci a zasypali ho dotazy. Jestliže má být ještě před příchodem zimy vypraven do Říma malý oddíl zajatců, je nutno zařídit mnoho věcí. Tyto starosti setřely dojmy, které v něm zanechala poslední rozmluva s Pavlem. Přece jen nezasáhla dost hluboko jeho nitro.

A ke všemu byl Festus povolán na několik dní do Jeruzaléma. Tam se setkal se zákoníky, kteří se na něho obrátili s různými spory. Zeptali se také na Pavla, a když uslyšeli, že má být co nejdříve poslán na lodi do Říma, řekl jeden z velekněží:

»Jak by bylo dobré pro klid v Jeruzalémě, Feste, kdybys mohl spolu s ním poslat pryč takzvané učedníky ukřižovaného Ježíše!«

»Čím vzbudili vaši nelibost?« zeptal se Festus udiveně.

»Už jenom tím, že jsou zde,« zněla překvapující odpověď.

»To je nesmysl,« zabručel Festus nakvašeně a obrátil se.

Ale rozmluva ho donutila k zamyšlení. Pavel je již téměř dva roky v Cesareji a v té době nemluvil s žádným učedníkem. Nyní má odejít do Říma. V jeho věku nelze předpokládat, že se ještě někdy vrátí, i když ho císař osvobodí. Měl by jistě radost, kdyby před svým odjezdem ještě jednou spatřil přítele.

Festus se rychle rozhodl a dal si zavolat Jana. Když se před učedníky objevil posel zemského správce, ulekli se. Nebyli si vědomi žádného přestupku, ovšem od úřadů ještě nikdy nepřišlo nic dobrého.

Několik mladších bratrů se nabízelo, že půjdou s poslem místo Jana. Apoštol ale trval na tom, že půjde sám, protože právě on byl zavolán.

Krátce poté stanul před Festem. Festus vlídně pohlédl na staříckého učedníka a stručně mu sdělil, proč ho dal zavolat.

»Domluv se se svými společníky. Až pojedu zpět do Cesareje, rád vezmu několik z vás s sebou, abyste se mohli setkat s Pavlem. Nikomu z vás se nic nestane. Jakmile se budete chtít vrátit do Jeruzaléma, nechám vás tam opět doprovodit.«

Již zanedlouho se Jan vrátil celý rozradostnělý do shromáždění bratrů, kteří znepokojeně čekali na zprávu od něho.

Zavládla mezi nimi všeobecná radost a místo přímlov stoupaly vzhůru k Bohu děkovné modlitby za to, že Bůh vedl Festovo srdce. Kdo z nich má jít do Cesareje? Jednomyslně byli určeni Jan, Timoteus a Tomáš. Potom Jan navrhl Marii z Betanie. V jejím domě se Pavel cítil nejlépe.

»To není možné! Maria je na takovou cestu příliš stará a nemůže jako jediná žena jít s muži,« řekl Jakub, který se hněval, že nebyl mezi těmi, kdo byli určeni, aby se odebrali do Cesareje.

»Maria má povoz a může s námi jet,« odporoval Jan s houževnatostí, kterou projevoval jen zřídka. »Když nás bude doprovázet povozem, bude stejně odloučena od mužů. Jen jí dovolte jet s námi. Cítím, že je to správné.«

»Jí samotné jste se ještě vůbec nezeptali,« smál se jeden z učedníků. »Nebude chtít jet.«

Jan s Jakubem odešli do Betanie, aby Marii informovali o návštěvě Cesareje a zeptali se jí, jestli se tam chce také vypravit. Ale ještě dříve, než vyslovili svou otázku, řekla Maria přívětivě:

»Ráda bych vás doprovodila. Co myslíš, Jane, dovolí to Festus?«

Teprve potom jí mohli povědět, proč vlastně přišli, a bylo rozhodnuto, že Maria a Fryga již příštího dne přijedou povozem do Jeruzaléma a ubytují se u Jana, aby byly připraveny kdykoliv odcestovat.

Ještě téhož večera se Jan s Jakubem vrátili do Jeruzaléma. I když se oba od sebe lišili, přesto je pojilo silné pouto: láska k Ježíši. Tato láska pomáhala překonávat vše, co se chtělo postavit mezi ně. V ní také vždy nacházeli cestu k srdci druhého.

Svým pozemským tělem byl Jakub Pánovým bratrem, ale duchovně byl Jan Ježíši nejbliž; vždy mu nejlépe rozuměl. V Janovi vzešla setba Božské

lásky, kterou rozsel Ježíš, a to do té míry, do jaké mohla vůbec v lidském srdci vzejít.

Dříve byl jeho druhem Petr, který pro něho představoval nutné doplnění. Petr však pobýval již dva roky ve vzdálených zemích. Kromě stručného pozdravu, který od něho vyřídil jeden lodník z řecké ostrovní říše, již učedníci o svém dřívějším mluvčím neslyšeli. Nevěděli, zda se nemusel rozloučit se životem, nebo zda smí hlásat Pánovo Slovo.

Mezitím se Jan sblížil s Jakubem. Na této zpáteční cestě do Jeruzaléma mluvili o mnohém, co naplňovalo jejich duše. V myšlenkách se ale stále znovu vraceli k Pavlovi. V jakém stavu ho asi najdou? Zřejmě v zajetí ze-stárl. Překoná v této nepříznivé roční době námahy cesty do Říma?

O tři dny později ho směli v Cesareji spatřit na vlastní oči. Kromě Jana, Timotea a Tomáše se připojili ještě Jakub a Matěj.

Festus byl šťasten z toho, že má Pavel radost, a stejně tak z jásotu, kterým učedníci obklopili tohoto dlouho postrádaného apoštola. Když pak vystoupila z vozu Maria, kterou podpírala Fryga, zemský správce se uklo-nil, jako by vítal urozenou Římanku.

Od prvního okamžiku ho zaujaly půvab a vlídnost bělovlasé učednice. Zamyšlen přecházel po své komnatě. Jestliže takoví lidé jako Pavel, Maria a Jan patří k Ježíšovým učedníkům a jsou ochotni položit za svou víru život, musí být nové učení ohromné. Proč se vlastně ustavičně zdráhal poznat je lépe?

Aby ukončil mučivé váhání, zamířil do velké komnaty, kterou přenechal učedníkům ke společným rozmluvám.

»Nepřicházím, abych vás rušil,« řekl při vstupu téměř ostýchavě, »ale chtěl bych patřit k vám, chtěl bych vědět víc o vaší víře a sdílet ji s vámi.«

Potěšený Pavel vstal a uchopil ruku prosícího Festa.

»Přátelé, vycítil jsem, že na tuto duši působila Ježíšova síla,« zvolal naplněný štěstím. »Nechte ho u nás, pokud si to bude přát, aby se i jemu mohlo dostávat milosti.«

Vždy, když mohl, se Festus účastnil jejich společných rozmluv. Zpočátku mlčky naslouchal a pak se do nich zapojil. Jeho otázky byly stále jas-nější a určitější. Každým dnem mu bylo stále více nepochopitelnější, že má poslat Pavla do Říma. Apoštol musel vynaložit veškerou svoji výmluv-nost, aby ho přesvědčil, že je to vůle Boží.

»Feste, rozuměj přece,« řekl Pavel, »jak bych se měl dostat k císaři, kdy-bych přišel do Říma z vlastního popudu? Když mě tam pošleš ty, bude mě císař jistě chtít vidět a slyšet. Pak mu budu moci povědět o Bohu a o Ježíši.«

»Pavle, představuješ si císaře jinak, než jaký je,« namítl Festus. »V Římě teď vládne Nero. Je sice ještě mladý, ale o to víc je vášnivý a vilný. Obávám se, že nebude mít čas, aby si vyslechl tvé poselství, a nebude mít pro ně porozumění.«

»Právě takovému člověku musí být přineseno!« rozhorlil se Pavel. »Posílá mne Bůh! Bůh bude milostiv mému záměru, který uskutečňuji na jeho příkaz!«

Pavel se nedal zmýlit a i ostatní učedníci s ním byli zajedno. Festus poznal, že ho přehlasovali. Proto se obrátil na Marii, která mlčky seděla spolu s nimi a usmívala se.

»Co říkáš tomu, že se naše názory rozcházejí?« zeptal se, přesvědčen o tom, že s ním Maria bude souhlasit. Všiml si, jak o Pavla pečuje. »Jsi jistě proti tomu, aby Pavel v tuto roční dobu podnikl takovou dalekou cestu. Jestliže bude chtít zůstat zde, propustím ho a poskytnu mu spolehlivý doprovod do Makedonie.«

Maria však zavrtěla hlavou.

»Feste,« pronesla klidně, »zatím jsi nepoznal, co je to smět sloužit Bohu. Před službou Bohu ustupuje vše ostatní do pozadí. Jsme Božími sluhy, učedníky Jeho Syna, našeho milovaného Mistra. Jsme šťastní, když nás zavolá, abychom mu sloužili. I ty mu ještě budeš smět sloužit! Pak si vzpomeneš na dnešní den.«

Mluvila jako věštkyně. Učedníci na ni hleděli. Čím pro ně byla za všechna ta léta, každému jednotlivci z nich! Vždy našla správné slovo a přispěla k vyrovnání rozdílů.

Když pobývala mezi nimi, měli učedníci dojem, že vycitují něco z Ježíšova ducha. Jak dlouho bude ještě smět žít na zemi? Byla stále drobnější. Vypadalo to, jako by tělo neustále ustupovalo duchu, který je oživoval. Festus se na ni zadíval s obdivem.

»Maria, jestliže se dám pokřtít dříve, než nás Pavel opustí, budeš mít na tom ty sama největší podíl!« pronesl vděčně.

Bylo rozhodnuto, že se zemský správce stane křesťanem a bude pak členem obce.

»Co tomu řeknou Židé?« zeptal se Jakub trochu škodolibě.

»Vlastně jsou to oni, kteří mi k tomu dopomohli,« prohlásil Festus, »protože jejich zášť přispěla k tomu, že byl Pavel držen v mém domě.«

»To je opět důkaz toho, že u lidí, kteří jsou zakotveni v Bohu a kteří mu slouží, se všechny věci, i když jsou špatné, musí změnit v to nejlepší,« ukončil rozhovoru Pavel.

O NĚKOLIK DNÍ později bylo nutné se rozloučit. Všem bylo jasné, že se již v tomto pozemském životě neshledají.

Pavel nastoupil s veselou myslí na loď. Věděl, že poté, co byl Festus pokřtěn, jsou učedníci chráněni i pozemsky. On sám se vydal na cestu na Boží příkaz. Svého věrného Timotea směl vzít s sebou. Navrhl to Festus a Timoteus nabídku s radostí přijal.

Kromě Pavla bylo na palubě ještě více zajatců. Střežila je četa vojáků pod vedením důstojníka Julia, jehož na tuto cestu vybral Festus.

Druhého dne se učedníci vydali s ochranným doprovodem na zpáteční cestu do Jeruzaléma.

Museli se neustále v myšlenkách vracet k tomu, co prožili v Cesareji. Po příchodu do Jeruzaléma se nemohli dost navyprávět ostatním učedníkům, kteří zůstali doma. Došlo k něčemu podivuhodnému! Z Římana Festa se stal křesťan. Tím získali ochranu na dobu, kdy bude v úřadě, tedy přinejmenším na čtyři roky.

Tento pocit jistoty v nich roznítil novou touhu po činech. Začali zcela veřejně dál rozšiřovat obec, zřizovat stále úřady a otevírat nové školy. Samozřejmě že zákoníci pohlíželi na jejich činnost nelibě, ale chyběla jim moc, aby mohli proti učedníkům účinně vystoupit.

Nevadilo, jestliže tu a tam pobouřili myslí. Takové události přispěly jen k tomu, že křesťané byli bdělejší a pevnější sami v sobě.

MEZITÍM LOĎ se zajatci pokračovala úspěšně v plavbě. Všude, kde měl Pavel stoupence, nařídil důstojník přistát, takže se Pavel mohl pozdravit s věřícími a odpočinout si u nich. Poručil to Festus a Julius s radostí uposlechl jeho rozkazu, protože si Pavla velmi vážil. Věděl o novém učení dosud málo, ale doufal, že na dlouhé plavbě bude mít dost času a příležitostí, aby se dal poučit.

Tak dopluli až do přístavu Myra, kde museli opustit loď. Kotvila zde již také hezká obchodní loď, která měla dopravit zboží z Alexandrie do Říma. Této lodi měl Julius se svou malou skupinou použít.

Rozloučení s posádkou předchozí lodi bylo srdečné. Všichni Pavla milovali a rádi naslouchali jeho proslovům. Měli však radost i z toho, že dorazí do bezpečného domovského přístavu ještě dříve, než vypuknou zimní bouře.

Foukaly nepříznivé větry, jeden den z jihu, druhý den opět ze severu. Nová loď byla větší a mohla snadněji odolávat nepohodě.

Když Julius se svým malým hloučkem vstoupil na palubu obchodní lodi, nacházelo se již na ní přes dvě stě lidí. Bylo jim určeno společné místo, kde se mají zdržovat, ale jinak se o ně nikdo nestaral. Členové posádky byli plně zaměstnáni svou prací nebo sami sebou.

Na obzoru se objevil ostrov Kréta, o kterém toho Pavel již tolik slyšel. Rád by jej poznal blíže. Kapitán lodi se však mezitím dověděl, že Pavel patří také k zajatcům, a zakázal mu opustit loď. Rychle vyložili a naložili zboží, protože foukal hrozivý vítr. Museli brzy dorazit na otevřené moře, takže rychle odpluli.

Vítr se ale změnil v bouři a bouře přešla v orkán. Posádka rozčileně pobíhala po kymácející se lodi. Uvědomovala si, že loď je již neovladatelná. Cestujících se zmocnila velká úzkost. Co se s nimi stane, když se loď poškodí?

Pověřivě hleděli na místo, kde zajatci pokojně seděli shluknuti kolem Pavla a naslouchali jeho slovům s takovým klidem, jako by ani nebyla bouře, ani nehrozilo nebezpečí. Tak uplynulo několik dní. Jednou v noci Pavel zaslechl hlas shůry a ten mu sdělil, že loď ztroskotá a potopí se. On však bude zachráněn, neboť musí podat v Římě před císařem svědectví o Bohu.

Pavel úpěnlivě prosil, aby se Bůh smiloval také nad ostatními a nenechal je zahynout ve vlnách.

Nazítří ráno, když zajatci stáli pohromadě a modlili se, byli zavoláni na palubu. Velitel lodi jim poručil, ať všechen náklad hodí přes palubu, aby se loď dala snadněji řídit. Důstojník Julius stál vedle Pavla a pomáhal mu. Během práce na sebe oba muži občas zavolali několik povzbuzujících slov, přehlušovalo je však burácení vln.

Právě když šel kapitán kolem nich, řekl Pavel:

»Loď se sice potopí, ale lidé, kteří jsou na ní, mají být zachráněni.«

Kapitán položil Pavlovi ruku na rameno, takže se musel obrátit a podívat se na něho.

»Příteli, opakuj, co jsi právě vyslovil.«

Pavel mu vyhověl. Vypadal tak klidně, jako by stál na pevné zemi. Vyzařoval z něho naprostý klid.

»Odkud to víš?« zeptal se velitel lodi, ohromen Pavlovým klidem.

»Bůh mi to nechal sdělit,« zněla odpověď a Pavel pokračoval v házení nářadí přes palubu.

Kapitán si Pavlovu odpověď neuměl dost dobře vysvětlit. Chtěl si vážně promluvit s tímto mužem, který byl naprosto jiný než lidé, jež znal.

Pokynul Pavlovi a Juliovi, aby šli s ním, a zavedl je na místo chráněné

před větrem, kde mohli rozmlouvat méně rušení. Pavel vyprávěl o vzkazu, který dostal.

Ani na okamžik nepochybovali o pravdivosti Pavlových slov. Celá jeho bytost byla tak prostá, tak opravdová, že mu museli uvěřit. Jakmile mu však začali věřit, začali zároveň i uznávat jeho osobnost. Opravdu, tento muž jim může pomoci v nesnázích! Prosili ho, aby jim dal pokyn, co mají dělat, aby zachránili životy téměř tří set lidí. A Pavel jim poradil, ať se postarají o to, aby se cestující dostatečně najedli.

»Jestliže se loď potopí, nebudete moci zachránit své zásoby,« řekl apoštol. »Proto bude dobře, když se všichni co možná nejrychleji dosyta najedí. Pokud se loď ještě nepotopí, budeme moci zakotvit v nějakém přístavu a potraviny opět nakoupit.«

Tato myšlenka se veliteli lodě líbila a chtěl ji provést. Pavel vzal do rukou chléb, požehnal jej, poděkoval za něj Bohu a teprve potom jej dal rozdělit. Cizinci na něho udiveně hleděli. Něco takového ještě nezažili. Přinášeli sice svým bohům oběti, ale že by bylo možné mluvit tak prostě k nejvyšší bytosti, považovali za nemožné.

Líbilo se jim to a někteří z nich se rozhodli, že jestliže se zachrání, požádají Pavla, aby jim vyprávěl více o Bohu. Tento Bůh musí být velmi mocný, že mohl Pavel spolu se svými společníky zůstat v nynější nepříznivé situaci tak klidný.

Když se najedli, pokračovali ve shazování nákladu přes palubu. Přesto již nebylo možné loď řídit. V dálce spatřili zem, k níž byli hnáni. Věděli, že je zde v moři skryto mnoho útesů a že znamenají největší nebezpečí. Proto poprosili Pavla, aby se modlil ke svému Bohu, ať je zachrání z této nouze. Pavel však zavrtil hlavou a vlídně řekl:

»Bůh mi oznámil, že loď ztroskotá...«

Přerušil ho nářek a sténání. Bylo slyšet výkřiky »tak dobrá loď?« a »co se s námi stane?« Pavel pokynul lidem, aby mlčeli, a pokračoval:

»Bůh mi však nechal také sdělit, že všichni, kdo jsou zde na lodi, budou zachráněni! Připravte se proto na to, abyste brzy opustili loď. Ti, kteří umí plavat, musí spoléhat na sílu svých paží a na Boží ochranu. Ostatní si mají hned vyhledat trámy nebo prázdné sudy, jichž se budou moci chyt-nout, až přijde rozhodující okamžik.«

Jeden z lodníků se zeptal, jestli by nebylo záhodno usmrtit zajatce; jinak by se mohli plaváním zachránit. Julius zaslechl otázku a tvrdými slovy lodníkovi nařídil, aby zmlkl. Jsou ve společné nouzi a blaze tomu, kdo se bude moci zachránit.

Během rozmluvy ani nezpозorovali, že byli rychle přihnáni k pobřeží. Náhle loď prudce narazila a přelomila se v půli. Pěnicí se vlny zaplavily prkna a strhly lidi s sebou. Lidé se však zachovali podle Pavlových slov a všichni se zachránili.

Teklo z nich, když stáli na břehu mezi útesy. Stále znovu se vrhali do vody, aby podali pomocnou ruku těm, kdo ještě připlavali, a vytáhli je na břeh.

Pavel vybídl lidi, aby přinesli roští a zapálili oheň. Záře ohně pronikla do nejbližší osady a přilákala její obyvatele, kteří chtěli vidět, kdo v té bouři přistál.

Když se setkali s tolika trosečníky, část z nich se rychle vrátila, aby přinesla potraviny a oblečení. Ostatní pomáhali přikládat do ohně.

Ve chvíli, kdy se Pavel opět sehnul, aby zvedl ze země roští, vyrazila z úkrytu zmije, která se tam schovala před deštěm.

Kdosi pronikavě vykřikl a upozornil tak Pavla na ni. Ale bylo to pozdě, protože ho již uštkla.

»Je to nejedovatější druh zmije!« volali lidé. »Proti jejímu uštknutí není žádná léčivá rostlina a nepomůže ani, jestliže se postižené místo vypálí!«

»Za několik okamžiků musí muž zemřít!« křičeli ostatní a jedna z žen řekla:

»Jak těžce se asi prohrešil proti bohům, když hned potom, co se zachránil z vln, musí zemřít na uštknutí hadem.«

Pavel na tyto řeči vůbec nedbal. Rychlým pohybem ruky vhodil zmijs do ohně a pokračoval v přikládání roští do ohně. Ostatní na něho upřeně hleděli a čekali, co se s ním stane. Obyvatelům ostrova, kteří se vrátili z osady s potravinami, pověděli šeptem o tom, co se před chvílí přihodilo. Ostrované ze sebe shodili náklad a postavili se vedle nich.

Timoteus poprosil Pavla:

»Pavle, zvedni ruku, aby ji bylo vidět!«

Pavel zvedl ruku a teprve nyní si uvědomil nebezpečí, ve kterém se nacházel.

Všichni hleděli na ruku: za chvíli oteče a zmodrá. Nic z toho se nestalo. Když Pavlovi začala ruka umdlévat, spustil ji a opět nosil roští na oheň.

Ozval se velký jásot. Několik lidí, kteří sledovali celou událost, volalo: »Má moc nad zvířaty!«

Jiní zase volali: »Je to bůh, a proto mu nic neublíží! Zachránil se z vln a spolu s ním všichni, kdo byli s ním. Na břehu mu zase nemohlo ublížit ani hadí uštknutí!«

Pavel je chvíli nechal mluvit, aby byli později o to víc klidní. Pak nařídil, ať zmlknou, vystoupil na nízkou skálu a rozhovořil se. Vítr přestal burácet, takže bylo zřetelně slyšet Pavlův hlas.

»Jsem člověk jako vy,« pronesl Pavel a vlídně se na ně podíval. »Věřím však v Boha, který je nesmírně mocný. A Bůh slíbil, že těm, kdo v něho budou věřit, poskytne zvláštní ochranu.«

Zástup udiveně naslouchal a vyslovil přání slyšet více o Bohu. Pavel to očekával. Radostně začal mluvit o Bohu.

Potom ho obyvatelé ostrova poprosili, aby šel spolu se svými společníky s nimi. Pro ostatní měli v úmyslu postavit mezi útesy chaty, aby tam mohli strávit zimu. Cestující ze ztroskotané lodi byli s jejich návrhem spokojeni.

Pavel, Timoteus, Julius a velitel lodi šli se správcem ostrova Melitty do jeho sídla, kde je hodlal ubytovat. Cestou jim vyprávěl, že jeho otce již dlouho poutá těžká nemoc na lůžko a zřejmě brzy zemře. Poprosil Pavla, aby i tomuto nemocnému vyprávěl o Bohu.

Když vstoupili do Publioova domu, Pavel okamžitě vyhledal starce a našel ho ve velmi zbědovaném stavu. Položil mu ruku na čelo, pak na srdce a modlil se, ať Bůh podá další důkaz své všemohoucnosti tím, že se starý muž bude smět uzdravit.

A Bůh požehnal Pavlovu ruku: nemocný usnul osvěžujícím spánkem a nazítří se z něho probudil zdravý.

Pavel každý den kázal v Apollónově chrámu postaveném uprostřed ostrova. Vyprávěl o Bohu a o Ježíši a den za dnem přicházelo stále více lidí. Julius i zajatci se dali velmi brzy pokřtít. Potom poprosil o křest Publius s celým svým domem a následovala ho většina obyvatel ostrova.

Z trosečníků, o jejichž život se Pavel na lodi úpěnlivě modlil k Bohu, protože se domníval, že je bude moci dovést k pravé víře, přicházela do chrámu jen malá hrstka. Ani ti nepomýšleli na to, aby se dali pokřtít.

Pavel proto chodil každé ráno dolů na pobřeží a tam k nim mluvil. Nabádal muže, aby poděkovali Bohu za svou záchranu, a prosil je, aby změnili svůj život. Tímto způsobem získal několik z nich, ale ostatní se mu vysmáli a posmívali se mu.

»Pane,« prosil úpěnlivě, »cožpak jsem jednal nesprávně, že jsem si na tobě vyprosil tyto muže? Stali se z nich posměváčci a ničemové a já jsem si myslel, že budu moci zachránit jejich duše.«

Noc co noc se modlil k Bohu a každý den mluvil se zatvrzelými muži. Nic se nezměnilo. Tu mu najednou v noci připadalo, jako by z velké dálky uslyšel hlas, jak říká:

»Pavle, proč si děláš starosti, zda jsi jednal nesprávně? Každý člověk má svobodnou vůli, aby se sám rozhodl, kterou cestou se chce ubírat. Ke spáse není nikdo nucen. Bůh ušetřil tyto lidi, aby získali možnost zachránit své duše. Teď je nech být. Budou-li nuceni postrádat tvá slova, snad se ten či onen ještě vzpamatuje. Jestliže se nikdo z nich nevzpamatuje, ať ve své zatvrzelosti zahynou!«

Pavel se po těchto slovech uklidnil a přestal chodit každý den k moři. Trosečníci si však zvykli na to, že k nim apoštol denně mluvil. Postrádali ho proto a čekali, jestli opět přijde. Potom se někteří z nich vydali do chrámu. Když tam uviděli shromážděnou zbožnou obec, byly jejich duše uchváceny. Přicházeli pravidelně a dali se pokřtít.

Vtom se rozpoutala nová nepohoda.

Jednou ráno se v době, kdy se v chrámu konala pobožnost, zvedla obrovská přílivová vlna a zaplavila celé pobřeží. Když voda otekla do moře, bylo vidět, že s sebou vzala i posměváčky.

Tato událost učinila na obec mohutný dojem. Kdo nebyl dosud pokřtěn, prosil s upřímným srdcem o křest. Na celém ostrově Melittě již nežil člověk, který by nebyl křesťanem.

POMALU SE BLÍŽILO jaro. Velká obchodní loď, která na Melittě přezimovala, se připravovala k odplutí do Říma a kapitán slíbil, že s sebou vezme všechny, kdo přežili ztroskotání lodi.

Pavel a Timoteus se s vděčností v srdci rozloučili s pohostinným ostrovem, na němž toho tolik prožili. Zajatci se úplně samozřejmě opět podřídili Juliovu vedení. Lidé na velké lodi se tomu velmi divili. Bylo by pro ně pochopitelnější, kdyby zajatci žádali svobodu nebo si ji i vybojovali.

Ale muži vysvětlovali, že jsou křesťané a že mohou jednat jen tak, jak by jim to přikázal sám Ježíš.

Veliteli obchodní lodě bylo nápadné, že se i zbytek posádky ztroskotané lodi velmi liší od jeho posádky. Pátral po příčině toho a zjistil, že tyto lidi tak změnila nová víra.

Proto vyzval Pavla, aby na lodi pravidelně kázal, a dříve než přistáli u pobřeží, požádal i on s většinou posádky o křest.

Brzy poté loď zakotvila a cestujícími sdělili, že plavba skončila. Pavel si myslel, že již dorazili do Říma, a byl velmi zklamán. Tak vypadá velký Řím, vládce světa?

Vtom k němu přistoupil Julius. Smál se, když zpozoroval údiv na apo-

štolově tváří, a prozradil mu, že toto město je Puteoli. Řím sám se nachází ještě dva až tři dny cesty směrem do vnitrozemí. Loď s hlubokým ponorem nemůže připlout blíž k Římu po řece Tibeře a kromě toho je její ústí tak nevhodné k plavbě, že se jí k ní používá jen zřídka.

Julius ještě během plavby oznámil svůj úmysl předat ostatní zajatce ihned po přistání pod dozor. Pavla nepovažoval za vězně, zvláště když mu Festus pouze nařídil, ať se postará o to, aby byl apoštol doveden k císaři, k němuž se odvolal.

Uvažovali, kde by mohl zůstat Pavel s Timotejem do té doby, než se Julius vrátí z Říma, aby je odvedl. Velitel lodi náhle zvolal:

»Muži, poslyšte, právě se na palubu dostavili nějací kupci, kteří jsou křesťané. Sdělil jsem jim, že je mezi námi apoštol z Jeruzaléma. Byli velmi potěšeni a přejí si ho pozdravit.«

Mezitím přišli k Pavlovi tři muži v bílých oděvech a poklonili se mu. Nejstarší z nich se ujal slova a prosil, aby Pavel a jeho společník byli jeho hosty do doby, než se budou chtít vypravit do Říma.

Julius měl velkou radost, že bude o oba dobře postaráno. Slíbil, že v Římě vyhledá křesťanskou obec a podá jejím příslušníkům zprávu o Pavlově příjezdu. Určitě si pro Pavla dojdou. On sám ihned vstoupí do obce, a tak se snad v Římě shledají.

Rozloučení bylo srdečné, ale krátké, neboť hostitelé se již téměř nemohli dočkat, až přivedou Pavla s Timotejem k malé obci v Puteoli.

Byli v ní vlídně přijati, ačkoliv pro tyto pohany obrácené na křesťanskou víru nebylo důležité, že přišli z Jeruzaléma. Když se dověděli, že Pavel Ježíše neznal, byli velmi zklamáni. Jeho osobnost a síla jeho řeči však na ně brzy zapůsobila obvyklým kouzlem, takže okamžitě našel bohaté pole působnosti.

Jednou večer mu vyprávěli, že asi před dvěma roky u nich byl jeden z Ježíšových učedníků, který je mohl velmi přesně informovat o Mistrovi. Jmenoval se Petr. Pavel z toho měl velkou radost a zeptal se, kde Petr pobývá.

»Pravděpodobně v Římě,« odpověděli mu.

»Takže již možná bude vědět o mém příchodu,« řekl Pavel, šťastný, že bude moci učedníka brzy spatřit. Kolik toho oba prožili od doby, kdy se viděli naposled!

Asi za týden již v malé osadě neměl stání. Dal si přesně popsat celou trasu až do Říma, a když se přesvědčil, že nemůže minout křesťany, kteří by mu snad šli naproti, vydal se s Timotejem na cestu.

BYLO JARO. Kolem putujících mužů povíval vlahý větřík a nad nimi se kle-
nula modrá obloha. Užívali z celého srdce této pěší cesty po zimní nepo-
hodě a dlouhé plavbě po moři. Vyrazili časně zrána a k večeru se dostali
do malého městečka, kde chtěli přenocovat. I tam žila jedna křesťanská
rodina a s radostí je přijala.

Bylo to poprvé, kdy Pavlovi jeho dřívější židovství ani neprospělo ani
neuškodilo; nikdo se o to nezajímal. Křesťané, s nimiž se v tyto dny set-
kal, byli dříve pohany. Pavel se vždy zeptal, kdo jim přinesl nové učení.
Odpovídali různě.

Jedni se o něm dověděli od příbuzných, kteří pobývali v Palestině jako
úředníci nebo vojáci a dali se tam pokřtít. Jiné lidi vyburcovala Petrova
slova, a proto usilovali o spásu. Další slyšeli vyprávět o Ježíši někoho
z mnoha křesťanských řečníků v Římě a přijali jeho slova.

Pavel z toho měl radost a napjatě očekával, co mu přinesou příští dny.

Nazítí ráno ho živě pozdravila skupina křesťanů, kteří před chvílí přišli.

Vyřídili mu pozdravy od římské obce, k níž patřilo i několik lidí, kteří
znali Pavla z Jeruzaléma a z Antiochie. Kromě toho přinesli zprávu od
Julia, že Pavla brzy očekává.

Pavel se proto již nedal zdržovat a ihned se vydal se svými průvodci na
cestu. Během ní mu vyprávěli o Římě a o stavu tamější obce, která je vět-
ší, než Římané tuší. Její příslušníci si však počínají velmi opatrně, aby ne-
vzbudili nelibost.

»Cožpak pohané zaujímají vůči naší víře nepřátelský postoj?« zeptal se
Pavel udiveně.

»Římané se nestarají o naši víru,« zněla odpověď, ve které byl patrný
mírný důraz na slovo »Římané«.

Pavel si toho všiml a rozhodl se, že v budoucnosti již nebude používat
slovo »pohané«. Ještě více udiven se však zeptal:

»Proč si tedy musíte dávat tolik pozor?«

»Kvůli císaři,« přiznali muži. »Nero je ještě mladý vládce a je nevypo-
čitatelný. Nikdy se nedá předvídat, jak se zachová příští den. Proto je lepší
nebudit pozornost.«

Pavlovi se to příliš nelíbilo. Rozhodl se, že se již nebude dál ptát a po-
čká na to, jaký stav věcí v Římě zjistí. Jestliže ho Bůh sám posílá k tomuto
císaři, bude snad moci být nástrojem, který by Neronovo srdce naklonil
křesťanům.

V zamyšlení kráčel dál, ale zanedlouho ho opět vyrušila další skupina
křesťanů, kterou potkali. Přinášeli mu pozdravy od Petra. Nepopsatelně se

na něho těší. Daří se mu dobře. Prochází nerušeně Římem i okolím a smí kázat, jak je mu líbo.

Podle toho by křesťané nemuseli být tak úzkostliví. No, však se brzy sám přesvědčí, jaká je vlastně situace. Ještě jednou po cestě přenocovali a k večeru třetího dne se před nimi objevil Řím.

Pavla a Timoteje zavedli do domu vdovy jménem Miriam. Žena je pohostinně přijala. Byla rodem Židovka a teprve po Ježíšově smrti se spolu s celým svým domem stala křesťankou. Její syn Rúfus, o něco starší než Pavel, byl zaměstnán v římských službách. Když byl před několika lety povolán do Říma, vzal matku s sebou. I on znal Ježíše a se slzami v očích vyprávěl, jaký dojem na něho učinila Ježíšova smrt.

»Můj otec Šimon směl vyčerpanému Ježíši nést kříž,« vyprávěl. »Ještě když otec umíral, vyjádřil se, že je za to vděčen.«

Pavel se od první chvíle cítil u těchto opravdových lidí dobře, a pokud pobýval v Římě, bydlel u nich.

PŘÍSTÍHO DNE přišel Petr. Apoštolové, kteří se mnoho let neviděli a zažili v té době mnoho těžkého, si padli do náručí. Měli si mnoho co vyprávět. Petr, který se velmi dobře přeplavil do Říma, se nemohl dost naposlouchat Pavlova vyprávění o dobrodružstvích, která prožil.

»Ale pověz mi, Petře, jak ses dostal do Říma?« zeptal se Pavel. »Učedníci v Jeruzalémě o tobě nic nevědí.«

»Bylo to Boží řízení,« řekl vážně Petr. »Chtěl jsem navštívit Řeky, kteří byli kdysi u Ježíše. Lysistratus, který dosud zůstával u nás, toužil vrátit se do vlasti a prosil mě, abych ho doprovodil. Měl jsem vyprávět jeho příbuzným a přátelům o Ježíši. Když jsme společně dopluli do jednoho přístavu, jehož jméno jsem si nezapamatoval, vystoupili jsme, abychom si prohlédli město. V husté tlačence lidí jsme se navzájem ztratili a pak jsem, aniž jsem si toho všiml, nastoupil na jinou loď. Teprve když jsme už delší dobu pluli, jsem si uvědomil, že na lodi plují jiní lidé.«

Pavel ho se smíchem přerušil:

»Vždyť jsi musel znát loď, na které ses až dosud plavil!«

»Tu bych také poznal, jenže právě v tomto přístavu jsme museli přesednout na jinou loď a zapomněl jsem se přesně dotázat. Ale mělo to tak být, tím jsem si jist, protože tak jsem se dostal do Říma, kde mohu působit mnohem více než v malé řecké osadě.«

Pavel zamyšleně vyslovil svůj názor:

»Nikdy se mi nelíbilo, že jste vy, učedníci, kterým váš Mistr dal pokyn, abyste se vydali do celého světa, tak klidně dál pobývali v Jeruzalémě. Jednou jsem řekl Janovi: »Bůh vás bude muset ještě násilím dovést na místo, kde máte působit.« Skoro se mi zdá, že jsem měl pravdu.«

»V každém případě *mně* Bůh přesně ukázal, kde mám působit,« odpovídal Petr, aniž se cítil Pavlovými slovy nějak dotčen. »K císaři bych se však nikdy nedostal. Žije příliš uzavřeně uprostřed nejokázalejší dvorské nádhery. Ty ale máš příkaz od Boha, takže ti určitě bude povoleno předstoupit před něho. I jinak je zde pro tebe dost práce.«

Během dne přišel Julius, aby oznámil, co vyjednal ohledně Pavla. Císař má právě veselou náladu a nemá chuť starat se o záležitosti vlády víc, než je bezpodmínečně nutné. Nařídil, aby zajatce vyslechl i odsoudili jeho úředníci.

S pomocí křesťanské obce se Juliovi podařilo zařídit to tak, že byli předáni soudci, který je křesťanem. Bude vůči nim postupovat shovívavě, a to tím spíše, když mu Julius sdělil, že se mu po ztroskotání lodi opět dobrovolně podřídili.

Festův list, v němž psal o Pavlovi, Julius odevzdal císaři. Císař jej přečetl a pak se smíchem řekl:

»Jestliže se tento muž ke mně odvolal, tak ať to není nadarmo: propustíte ho!«

Petr měl radost z dobré zprávy, Pavel se vážně díval před sebe. Zeptali se ho, co mu dělá starosti. Odpověděl:

»Kdyby mě císař vyslechl, měl bych dobrou příležitost se k němu dostat. Jak to ale po jeho rozhodnutí mám zařídit?«

»Bratře, musím ti připomenout, že ti Bůh přikázal, abys svědčil před císařem?« zvolal Petr pozlobeně. »Bůh už najde prostředky i cestu, jen když budeš umět čekat. Mně se však zdá, že ses tomu ještě nenaučil.«

Teď se zase smál Pavel a spolu s ním i ostatní. Ovšemže, může čekat, Bůh sám určí pravou chvíli.

Večer šli společně na shromáždění křesťanů. Postupovali zde stejně jako v Jeruzalémě a každý den zvolili jiné místo, kde se sejdou. Dnes museli jít učedníci s Juliem do podzemních katakomb. Bylo jim řečeno, že jsou to dřívější pohřebiště.

Pavlovi se to nelíbilo. Proč dělat takové tajnosti, když přece není nutné se císaře bát?

Během radostného uvítání, jehož se mu dostalo, ale na tyto myšlenky brzy zapomněl. Setkal se s mnoha dávnými známými, mezi nimi i s Akvi-

lou a Priscillou, tkalci koberců, kterým jednu dobu pomáhal. Jako Židé byli kdysi vyhoštěni z Říma a nedávno se vrátili jako křesťané.

Nejdříve proslovil Apelles, představený obce, krátkou modlitbu. Pak oznámil obci, jakého hosta mají mezi sebou, a poprosil Pavla, aby jim vyprávěl o Jeruzalémě a o své cestě. Petr si všiml, že je to Pavlovi z nějakého důvodu nepříjemné, a proto se do toho vložil:

»Dejte našemu hostu nejdříve možnost, aby o nás získal dojem. Dnes se věnujme hovoru a jiného večera nám Pavel může povykládat.«

Apoštol poděkoval Petrovi radostným pohledem. Petr požádal několik přítomných, aby vyprávěli o tom, co prožili v posledních letech. Učinili tak rádi a horlivě, takže se před Pavlovým duševním zrakem rozvinul obraz této obce. Viděl, jak prchá a bojuje proti téměř neviditelným, nehmataelným mocnostem. Všude číhala vskrytu zrada a podezření. Teď pochopil, proč se všichni chovají poněkud plaše a proč se svými schůzkami dělají tolik tajností. Cožpak se stále ještě nenaučil tomu, aby nesoudil podle prvního zdání?

Zatímco muži mluvili, klouzal pohledem od jednoho ke druhému a pozoroval je, jak to dovolovalo plápolavé světlo malých lampiček a hořících pochodní. Ano, byli trochu plaší, ale zároveň vnitřně pevní. Na tvářích většiny z nich spočíval mír a zušlechtoval i ten nejhrubší obličej. Bylo mezi nimi velmi málo křesťanů židovského původu. Téměř všichni byli Římané, jak bylo vidět z rysů jejich tváří.

Jeden z nich vyprávěl o nových nepochopitelných činech císaře.

»Pavle, musíš to vědět,« řekl. »Zaslechl jsem totiž, že hodláš požádat o rozmluvu s císařem. Proto před něho nesmíš předstoupit nepřipraven. Měl bys vědět, že Nero dal popravit nejen svého nevlastního bratra a jeho matku, ale nedávno ještě i svoji manželku!«

Pavla zamrazilo.

»Takového netvora strpí ušlechtilý římský národ na císařském trůně?« zeptal se zděšeně.

»Všichni se ho bojí,« zněla odpověď. »Je tak proměnlivý, že nikdo nikdy neví, co v příštím okamžiku schválí nebo co sám udělá.«

Když se po schůzce vracel Pavel s Rúfem a jeho matkou domů, přiznal se, že je rád, že dnes ještě nemusel mluvit.

»Nevěděl jsem vůbec nic o obci,« pokračoval, »a kromě toho mi vzduch v podzemních katakombách svíral hrdlo. Takový pocit stísněnosti jsem v životě ještě nikdy neměl.«

PAVEL SE POZVOLNA blíže seznamoval s římskými křesťany. Petr pobýval v Římě zřídka. Hnalo ho to mnohem více do rybářských městeček u moře, kde pomáhal mužům spravovat sítě a při tom jim vyprávěl o Ježíši. Někdy s nimi vyplouval na lov ryb. Tím si získával jejich důvěru, takže rádi naslouchali jeho poselství. I když neměl takovou výmluvnost jako Pavel, která by jeho posluchače nutila zamýšlet se hluboce nad jeho slovy, bylo v jeho mluvě cosi nepopsatelně vroucího, co bezprostředně působilo na lidi.

Naproti tomu Pavel získal Juliovým prostřednictvím přístup do zcela jiných kruhů. Seznámil se s hodnostáři a úředníky, důstojníky a učenci a brzy upozoroval, že musí postupovat s rozvahou. Pouštěli se s ním rádi do zasvěcených hovorů. Občas je obohatil zrnkem Pravdy, a přitom by tato zrnka tak rád mezi ně rozseval plnými rukama.

Toto moudré sebeovládání však přineslo požehnání: Když ho poznali jako rozumného a upřímného muže, přijímali to, co jim začal poněmhu sdělovat, bez nedůvěry. Byli sice zdrženliví a nežádali tak rychle o křest jako prostší lidé, s nimiž Pavel dosud většinou rozmlouval, ale jakmile skutečně poznali Pravdu, přimkli se k ní.

V domě jednoho vysokého hodnostáře poznal Pavel muže, jehož rysy ho stále znovu přitahovaly. Neuměl si vysvětlit, čím to je. Muž měl úzký obličej ušlechtilých rysů. Svými velkýma šedýma očima zkoumavě pozoroval okolí. Marius, jak se muž jmenoval, přišel jednoho dne k Pavlovi a prosil ho, aby mu pověděl o Ježíšovi více, než měl v tomto domě zpočátku v úmyslu. Pavel ho proto vyzval, aby za ním přišel do Rúfova domu. Marius slíbil, že ho navštíví.

Za několik dní překročil Říman práh Pavlovy komnaty, kde byl právě na návštěvě Petr. Učedník s polohlasným výkřikem vyskočil ze židle a upřeně na něho pohlédl.

»Pane, kdo jsi?«

Host udiveně odpověděl:

»Jsem Marius, římský vojevůdce, stejně jako jím byl můj otec.«

»Promiň,« prohodil zájmově Petr, stále ještě zcela zmaten. »Podobnost je příliš velká. Tak by asi vypadal Ježíš, kdyby se dožil tvého věku.«

Nyní Pavel věděl, co ho tak přitahuje na mužově obličejí. Marius se oči vidně radoval z toho, že je podobný Ježíši, a vyslovil přání vyslechnout si podrobné vyprávění o něm. Petr proti svému zvyku mlčel a jenom stále hleděl do tváře, jejíž rysy mu byly tak dobře známé. Jak je taková podoba možná? Pavel však mluvil se zvláštní vřelostí a jeho posluchač stále více otevíral své nitro.

»Jak dobře to se mnou myslí bohové, ne, Bůh!« zvolal častokrát. »Právě to, co teď smím slyšet, jsem hledal celý život. Můj otec mi často vyprávěl o židovském Bohu. Jako mladík byl na rozkaz Říma dlouhou dobu v Palestině a zřejmě tam prožil něco těžkého. Na památku na tento pobyt jsem dostal jméno Marius,« skončil téměř rozpačitě.

»Jak se jmenoval tvůj otec?« zeptal se Petr. Možná, že mu jeho jméno pomůže objasnit celou záhadu.

»Kreolus,« odpověděl Marius. »Byl vojevůdcem a padl při povstání na severní hranici naší říše. Moje matka ho za několik měsíců následovala a od té doby jsem sám.«

»Kreolus?« opakoval Petr zamyšleně a trochu zklamaně. Jméno mu nic neříkalo.

Marius ale hledal a pátral tak horlivě a s takovým zájmem, že Petr několikrát prohlásil:

»S takovým žákem jsem se ještě nikdy nesetkal. Vypadá to, jako by všechno vědění měl již v sobě a pouze bylo překryto závojem zapomnění. Stačí jen něco říci a Marius ihned najde souvislosti.«

Spolu s mnoha jinými lidmi se dal Marius Pavlem pokřtít a potom navštěvoval schůzky křesťanů, dokud nebyl odvelen na vzdálený sever do Britannie, kde propukala povstání a byla stále hrozivější.

Dříve než se Marius rozloučil, dosáhl na naléhavou Pavlovu prosbu toho, že Nero pozval apoštola k sobě. Marius totiž vzbudil císařův zájem dovědět se něco o rozkolu Židů a při audienci mu pověděl, že ho o něm nemůže nikdo informovat tak dobře jako Pavel.

JEDNOHO HORKÉHO letního dne se apoštol vydal do honosného císařova paláce. Musel projít mnoha síněmi, než se dostal do komnaty, kde Nero odpočíval na lehátku. Pavel očekával, že ho spatří sedět na trůně s veškerou důstojností, která přísluší císaři. Místo toho našel lehce oblečeného, dosud mladého muže s krásným, ale odulým obličejem, na němž nepěkné myšlenky a city zanechaly zřetelné stopy.

Když apoštol vstoupil, zvedl Nero hlavu a pronikavým hlasem zvolal:

»Dneska je nesnesitelné horko! Prý umíš dělat zázraky, jak mně bylo řečeno. Postarej se přece, aby bylo chladněji!«

Že tento příkaz nemyslí vážně, bylo poznat podle ječivého smíchu, který následoval po těchto slovech.

Pavel přistoupil blíž a pravil vážně:

»Zázraky dělat neumím. Jen někdy dokážu na Boží rozkaz a Boží silou vykonat věci, které by jiný člověk nedovedl.«

Zdalo se, že Nero odpověď vůbec neposlouchá. Ukázal na nízké sedátko, které stálo blízko něho, a blahosklonně řekl:

»Posaď se a povídej, jak to vypadá v Palestině. Moji místodržitelé a vojevůdci mi podávají málo zpráv. Jsi také Žid?«

Nero zkoumavě pohlédl na Pavla.

Pavel se stručně zmínil o své minulosti, ale pak cítil, že je nutné, aby vyprávěl o jízdě do Damašku a o zjevení, které tam prožil.

Nero už dlouho seděl zpřímá. Nakonec vyskočil z odpočívadla a chvatnými kroky přecházel po komnatě. Kdyby on, Nero, směl prožít něco podobného, stál by takový život za to! Bůh se zjevil člověku, který ho chtěl pronásledovat! Nebylo to tak?

»Pavle, vyprávěj to ještě jednou!« zvolal Nero téměř bez dechu. »Chtěl jsi dát usmrtit Ježíšovy stoupence a On sám se ti zjevil? Proč to učinil? Věděl, že by tě tím mohl odvrátit od tvého předsevzetí?«

Pavel vyprávěl ještě jednou od začátku a Nero naslouchal s nezměnným zájmem. V očích se mu začalo jiskřit a jeho obličej ztratil nepěkný výraz.

Náhle se otevřely dveře. Oba muže zahalil oblak libých vůní a ženský hlas zašveholil:

»Rozmluva určitě není tak vážná, aby Nero kvůli ní zapomněl na vyjíždku, kterou mi slíbil.«

Pavel vstal, zhnusen až do hloubi duše. Před ním stála krásná Poppaea, druhá císařova manželka. Vládcův zájem byl ten tam, zjasněnější výraz tváře byl setřen. Nero spěšně pokynul Pavlovi, aby ho opustil.

»Dám tě ve vhodnou dobu opět zavolat,« slíbil.

A již byl Pavel venku, doprovázen služebníky v nádherných oděvech. Jako ve snu došel do Rúfova domu. Tam se zavřel, aby nejdříve uvedl svou oťřesenou duši znovu do rovnováhy.

Cožpak to nevypadá tak, jako by v tom měl prsty sám zlý? Sotvaže učinila Pavlova řeč na císaře nepochybně dojem, vešla do místnosti tato žena! Proč to Bůh připustil? Kdyby byl Nero stržen z nesprávné cesty, mohl by být celý římský národ lepší a šťastnější!

V té chvíli měl Pavel dojem, jako by ve svém nitru uslyšel hlas, který často slýchal:

»Proč? Pavle, smíš se takto ptát? Je možné klást Bohu otázku: ›proč?‹ Nero se na tuto ženu připoutal. Ona je jeho neštěstím. Jestliže to pozná, může se mu ještě dostat pomoci, jinak bude muset sklidit, co zasel.«

Nero to zpozoroval. Během vyjíždky byl nadále mrzutý a nespůj a všechno úsilí krásné ženy po jeho boku bylo marné. Zdálo se mu, jako by ho již několik let nic tak neupoutalo jako vyprávění tohoto muže, na jehož čele byla vepsána moudrost a ušlechtilost. Jak bylo žvanění Poppaey jalové!

Nevrle jí nařídil, aby mlčela. Na to nebyla zvyklá. Vzдорovitě se odvrátila. Ani si toho nevšiml. Myšlenkami byl u Pavla. Co kdyby on, císař, měl na této vyjížďce také takové zjevení! Nebylo by to možné? Snad ano, ale v tom případě by vedle sebe nesměl mít tuto ženu.

Už chtěl dát rozkaz k návratu do paláce, aby tam nechal Poppaeu vystoupit, když vtom si uvědomil, že by ji tím urazil. Neměl příčinu pohrdat touto krásnou ženou. Zítra si vyjede sám a dá si také opět zavolat Pavla. Bude to jistě lepší, když si s ním ještě jednou promluví. Pavel mu může poradit.

Jeho nálada se však rázem změnila. Vesele se obrátil ke své průvodkyni a zapomněl na všechno, čím se ještě před chvílí zabýval. Zapomněl na to natolik, že uplynul i celý příští den, aniž si vzpomněl na Pavla. Další týden ho naléhavě zaměstnávaly jiné záležitosti.

Jednoho dne si vzpomněl, že mu Pavel vyprávěl něco důležitého. Vyslal sluhu do Rúfova domu a dověděl se, že Pavel ráno odcestoval do Korintu, kam ho zavolali poslové. Za několik měsíců se vrátí.

Zlobil se. Cožpak Pavel nemohl počkat, až se to Neronovi bude hodit? Jak mohl odjet a neoznámit to císaři? Nebyl k němu vlastně přiveden jako zajatec? Poslal pro důstojníka, jenž více než před rokem dopravil do Říma zajatce, které tam vyslal Festus. Julius se však vrátil do Palestiny. Cožpak se proti němu všechno spiklo?

Popuzený císař vydal rozkaz, aby byl Pavel po návratu do Říma přiveden k němu.

APOŠTOL, KTERÝ – aniž to věděl – vzbudil císařovu nelibost, stanul v Korintu před zemským správcem Gallionem. Gallio ho dal zavolat, aby ho Pavel poučil o novém učení. Do jeho mysli se nesmazatelně vryl obraz Pavla, jak klidně stojí uprostřed vzbouřených Židů opřen o sloup, jako by jeho duch pobýval v jiných úrovních.

Kdo může zůstat vůči vnějším událostem tak klidný, ten musí být vnitřně bohatý. Po tomto vnitřním bohatství prahl Gallio již několik desetiletí.

Brzy po Pavlově odjezdu se přidal ke křesťanům, ale nenechal se po-

křtít. Přijali nové učení teprve nedávno a byli jako děti, kterým se ještě nemůže říci nic vážného. Tak mu to alespoň připadalo.

Od cestujících kupců se dověděl, že je Pavel v Římě. Odtud došel před nedávnem mladé obci také druhý dopis. V Gallionovi znovu roznítil touhu spatřit Pavla a uslyšet jeho slova. Vyslal pro něho svou vlastní, pohodlnou loď a požádal ho, aby byl jeho hostem.

Když apoštol dorazil do Korintu, měl Gallio velkou radost. Kladl mu tolik otázek jako nikdo předtím. Pavla to blažilo, protože ho to podněcovalo k hlubšímu přemýšlení. Také jinak nacházel v obci i v celém okolí hojnost rozmanité práce.

S Gallionem se dali pokřtít všichni podřízení úředníci a mnoho jiných Římanů.

UPLYNULO NĚKOLIK měsíců, když jednoho dne přišla z Říma zpráva, že se po něm Nero naléhavě ptal. Císař! Bůh mu přikázal, aby svědčil před císařem. Nesmí nechat žádnou příležitost k tomu nevyužitou. Nečekal, až bude Gallionovo plavidlo připraveno na cestu, a vstoupil na nejbližší římskou obchodní loď, která plula do Puteoli.

Tentokrát mu nepřišel nikdo naproti, protože o jeho příjezdu nikdo nevěděl. Bylo mu to vhod. Musel toho promyslet mnoho, co se dověděl a prožil v Korintu. Gallio ho důtklivě varoval před Neronem. To mu ovšem nesmí zabránit, aby k němu nešel. Cožpak mu nedal sám Bůh vyřídit vzkaz, že když se vymaní z vlivu této ženy, bude mu pomoheno?

U brány, jíž chtěl Pavel vstoupit do Říma, měl právě stráž setník, který před několika měsíci dostal od popuzeného Nerona rozkaz. Jak zněl ten rozkaz? Ať je Pavel ihned po svém návratu doveden k císaři. Proč? To setník nevěděl a také mu do toho nic nebylo.

Pavel se lekl, když byl poté, co uvedl své jméno, zatčen. Spoutali ho, protože musel až do střídání stráží zůstat ve vězeňské kobce v bráně. Marně se ptal na důvod tohoto opatření, marně prosil, aby o tom podali zprávu Rúfovi. Právě proto, že setník nic nevěděl, byl dvojnásob opatrný.

Za několik hodin musel zajatec jít městem s vojáky. Při tom ho spatřil Petr, který se právě vrátil jinou branou do Říma. Celý vyděšený utíkal k Rúfovi. Oba se spolu poradili a pak se vydali do císařského paláce. Tam zjistili, že Nero na několik dní odcestoval. O Pavlovi nikdo nic nevěděl. Ve vězení, kam pospíchali, zjistili, že Pavel byl zatčen na císařův rozkaz. Po Neronově návratu bude zajatec předveden a pak se uvidí, co dál. Ze

strachu před císařem nebyli přátelé vůbec vpuštění dovnitř. Velmi ustaraní se vrátili domů.

Když Pavel překonal první úlek, byl dobré mysli. Neudělal nic, co by mohlo vzbudit císařovu nelibost. Možná je toto způsob, jak ho Bůh chce přivést před tvář vládce.

Požádal, aby mu dali psací potřeby, a napsal několika obcím v Malé Asii a v Řecku.

DRUHÉHO DNE po svém návratu se Nero dozvěděl, že byl Pavel zatčen. Neuměl si toto opatření vysvětlit. Co zlého Pavel udělal? Nikdo to nevěděl.

»Tak ať přijde ke mně, potom se to určitě dozvíme,« nařídil Nero v dobré náladě.

Působilo mu zábavu, že tento sebejistý Pavel to měl trochu nepohodlné. Jestlipak ztratil během dní strávených v žaláři svůj klid? Nero napjatě očekával zatčeného muže.

Pavel vstoupil. Byl bledý a měl zanedbaný oděv, ale rysy jeho tváře svědčily o vnitřním míru a velké radosti. Omluvil se císaři, že před něho musel předstoupit tak málo upraven, nezeptal se však, z jakého důvodu byl zatčen. Nero, který byl připraven na to, že ho Pavel zahrne výčitkami, proto znejistěl.

Mezi nimi zavládlo mlčení a zdálo se, že je Pavel nehodlá přerušit. Konečně Nero začal:

»Pavle, když jsi mi tenkrát vyprávěl o svých zážitcích, byli jsme přerušeni. Nechtěl bys pokračovat? Všechno mě velmi zajímalo.«

Kde má Pavel začít? Usilovně hledal pravá slova. Prosil Boha o pomoc. Opravdu, bylo téměř nemožné vyprávět dál o tom nejsvětějším někomu, kdo o tom mluví tak lehkomyšlným tónem.

Nero ztratil trpělivost.

»Nuže, Pavle, čekám,« řekl ostře. Vtom to z Pavla vyrazilo:

»A jak dlouho musel čekat Bůh, než se na něho opět zeptáš, císaři Nerone?«

Vyslovil to, aniž sám chtěl, a ulekl se toho, jak byla jeho slova smělá. Na Nerona však platila. Úplně vlídně odpověděl:

»Vždy mně do toho něco přišlo, a když jsem pak pro tebe poslal, pověděli mi, že jsi odcestoval. Že jsi byl teď ke mně přiveden tak násilným způsobem, není mojí vinou.«

Když si představoval tento způsob pozvání, musel se smát. Nesmál se

však z ukrutnosti. Jako snad žádný jiný člověk si uměl živě představit každé dění, ale jako snad nikoho jiného jej upoutala komická situace, když se s ní setkal. Jeho smích byl tak neodolatelný, že rozesmál i Pavla.

Pak Nero opět zvážněl a poprosil:

»Vyprávěj mi, proč jsi byl v Korintu.«

A Pavel vyprávěl. Jeho vyprávění Nerona opět upoutalo a dojatě se zeptal:

»Pavle, víš něco o mém životě?«

Pavel zavrtěl hlavou, neboť to, co tu a tam zaslechl, se mu zdálo být zkreslené a přehnané.

Nero proto začal vyprávět a to, co odhalil, vzbudilo v jeho posluchači jediné přání: aby se mu podařilo odvrátit tohoto muže od jeho nesprávných cest. Chlapec Nero, který byl špatně vychováván a stal se hříčkou politických intrik, dospěl v mladíka. Ten, nesprávně veden, dorostl v muže. Nikdo ho v ničem neomezoval, nikdo se neodvážil vystoupit proti němu. Jeho žádosti a choutky se tak vystupňovaly, že se v klidných okamžicích hrozil sám sebe.

»Pavle, pomoz mi!« zaprosil toužebně. »Nechci být špatný, jsem špatný proti své vůli.«

»Ne, císaři, jsi špatný, protože nemáš žádnou vůli. Nechceš sice zlo, ale zlo chce *tebe*! Ty však nechceš ani dobro! A nyní Světlo zápasí o tvou duši. Teď tě chce dobro! Poslechni hlas, který mnou k tobě promlouvá.«

Nero se tiše rozplakal a vzlykal jako dítě. Není snad ničím jiným než špatně vedeným dítětem? Všechna dobrá hnutí v něm ještě dřímala. Pavlovi připadal, že je hoden lásky, jak tak před ním pokorně seděl jako člověk, jehož lze snadno vést.

A apoštol mluvil s vládcem z hloubi duše, která ráda daruje své vědění. Snad ještě nikdo neviděl Nerona tak, jak ho dnes směl vidět Pavel.

Hodiny mýjely. Nero dal rozkaz, aby ho nikdo nerušil, a lidé z jeho okolí rozkazu dbali. Konečně si sám uvědomil, že je čas přerušit rozhovor. Poděkoval Pavlovi a srdečně se s ním rozloučil.

»Přijď zítra zase, abych mohl nové vědění lépe pochopit,« poprosil a Pavel mu to radostně slíbil.

Pak dal zavolat stráž a nařídil, aby Pavel mohl volně přicházet a odcházet. Je volný a byl zatčen omylem.

Jak se Rúfus a jeho matka divili, když ten, pro něhož truchlili, vstoupil s veselou myslí do dveří. Zavolali Petra a Pavel mu vyprávěl, co zažil u Nerona. Petr udiveně naslouchal a pak zakroutil hlavou.

»Musím si vzpomenout na slova našeho Mistra,« řekl rozvážněji, než měl ve zvyku. »Vyprávěl o jednom muži, ze kterého vyšel nečistý duch, ale ne nadlouho. Vrátil se, našel své dřívější obydlí vyčištěné a vyzdobené a radostně do něj opět vstoupil. Pak řádl ještě hůř než předtím.« Petr zamýšleně pohlédl na Pavla.

»Myslíš, Petře, že to s Neronem nebude jiné?« zeptal se Pavel. »Nemohu dělat nic jiného, než se modlit a svědčit. Modli se se mnou, aby se zlo znovu nezmocnilo této duše, která opravdu není ještě špatná.«

Příštího dne se Pavel ve stejnou dobu odebral do paláce a Nero ho také přijal, ale musel udělit slyšení cizím vyslancům a neměl čas vyměnit si s ním víc než několik slov. Pavel se však nedal odradit a denně přicházel znovu, i když byl jen zřídka předpuštěn před císaře. Pokud se mu podařilo s ním promluvit, byl Nero přístupný a vlídný.

Někteří lidé z císařova okolí ale s nelibostí pozorovali stále větší důvěru, kterou má Nero k Pavlovi. Bylo by možné, že by se tomuto křesťanovi židovského původu podařilo získat vliv na vládce? Tomu je nutné od počátku zabránit. Podplatili sluhy, aby sdělili Pavlovi, že ho císař už nechce vidět. Pokud se jich císař dotáže na Pavla, mají mu odpovědět, že Pavel již do paláce nechodí.

Pavel se však nedal odradit a přicházel den co den. Když to sluhové řekli svým nadřízeným, ti se rozzlobili a rozhodli se postupovat ostřeji.

Jeden z nich, který se jmenoval Gaius, od té doby pobýval v předpokoji, kde sluhové vždy Pavlovi oznámili, že ho císař nechce přijmout. Když to sledoval již po několikáté, osopil se na něho:

»Žide, copak v sobě nemáš vůbec čest, že se necháš posílat pryč jako prašivý pes? Pochop konečně, že jsi pro císaře nevítaný host. Jestliže zítra zase přijdeš, mám příkaz vsadit tě do vězení. Potom bude konečně pokoj s tvými návštěvami!«

Aniž to oba zpozorovali, vstoupil do místnosti Nero. Spatřil Pavla, jehož dlouho postrádal, a slyšel, že mu Gaius důrazně domlouvá. Nerozumněl však tomu, co říká. Měl radost, že někdo Pavla plísnil, a zavolal na Gaia:

»Gaie, děláš dobře, že dáváš Pavlovi pocítit veškerou svou přisnost. On si myslí, že když je Boží posel, může si se svým císařem pohrávat – přijít si a pak zase nepřijít, vždy podle toho, jak se mu zlíbí.«

Gaius si oddechl, neboť se obával, že celý podvod vyjde najevo. Poníženě se obrátil na Nerona a odpověděl:

»Pane, je to tak, jak říkáš. Pavel si o sobě myslí, že je nade všechny

povznesený. Bylo by pro něho dobré, kdyby mu byl na delší dobu zapovězen přístup k císaři, aby se opět naučil vážit si milosti, že smí přicházet.«

Tento návrh neodpovídal tomu, co si Nero přál, protože pokaždé už jak uviděl apoštola, těšil se na rozmluvu s ním. Připadalo mu však, že by si trochu zadal, kdyby se nezachoval podle slov svého dvořana. Proto nevlídným tónem pronesl:

»Třikrát tak dlouho, jak dlouho jsi teď ke mně nepřišel, ti bude zapovězeno přijít mi na oči. Za tři měsíce se opět uvidíme!«

Pavel chtěl promluvit, ale císař mu nelibě pokynul, aby odešel. Apoštol se proto napřimil a beze slova opustil místnost. Nero tím měl celý den pokazenou náladu. Nevěděl proč a hledal rozptýlení ve veřejných hrách.

Když se Pavel vrátil do svého obydlí, nezastihl Rúfa a jeho matku doma. Bylo mu vhod, že může být sám a nerušeně popřemýšlet o všem, co mu přinesly poslední hodiny. Neuměl si vysvětlit, čím vzbudil císařovu nelibost.

Pomalů si ujasnil své myšlenky a pozvolna pochopil dvořanovy nehorázné lži. Má se pokusit nějak se proti tomu bránit? Má Neronovi povědět, že ho oklamali? Když o tom v klidu pouvažoval, musel si říci, že Gaius již najde prostředky a způsoby, aby zmařil jeho záměry. Nezbyvalo nic jiného, než vyčkat a využít následujících tří měsíců co nejlépe.

Když se vroucně pohroužil do modlitby, dostalo se mu také objasnění, kterou cestou se má pustit. Dosud se věnoval pouze křesťanské obci a pracoval tam, kde byla právě práce. Nyní věděl, že se musí ujmout židovské obce, která se v Římě držela v ústraní a již Římané opovrhovali. Křesťané, kteří byli původně většinou pohany, nechťeli o Židech nic vědět. Drželi si od nich větší odstup než od pohanů. Čím to asi bylo?

Po chvíli přemýšlení si mohl Pavel na tuto otázku odpovědět sám. Bylo tomu tak všude: Jakmile se Židé dověděli, že byli pokřtěni pohané a dosáhli spasení, rozhorlili se. Zde musí začít, jestliže chce něčeho dosáhnout. Viděl všechno naprosto jasně před sebou.

Příští den byla sobota. Pavel šel do chrámu a nejprve se vmísil mezi posluchače. Pak se představil kněžím a odvolal se na svého učitele Gamaliela, jehož věhlas pronikl až sem. Byl vlídně přijat. Kněží měli radost, že mezi sebou mají někoho z Jeruzaléma, s nímž bylo možné mluvit o nejruznějších otázkách.

Pavel nad nimi vynikal svou moudrostí. Pocházeli většinou z prostého stavu a neměli mnoho příležitostí k učení. Nikdo z nich nebyl nikdy v Jeruzalémě. Jak se divili, když jim popisoval chrám, který však již nebyl tak nádherný jako za Šalomouna.

I zde našel apoštol potvrzení toho, co již víckrát zjistil: že totiž Židé, kteří žijí v cizině, lpí na lidských ustanoveních přísněji než Židé v Palestině.

Drželi se doslova každého jednotlivého malého zákona, který stanovili lidé, ale nevěděli téměř nic o věčných Božích zákonech a příkázáních. Zde bylo mnoho práce, dokud nebyly trochu zkpřeny tyto duše, které byly téměř strnulé.

Uplynuly skoro tři měsíce, aniž se Pavel odvážil promluvit se Židy o Ježíši. Bylo by to marné počínání, to cítil zcela jasně.

Jednoho dne, když byl právě zabrán do horlivého rozhovoru s kněžími a staršími obce, vstoupil do chrámu starý Žid, který obstarával pro chrám poselské služby. Při pohledu na apoštola se zarazil a pak zvolal:

»Není to muž, který viděl Mesiáše?«

Kněží vyskočili a dívali se chvíli na starce, chvíli na Pavla, který před nimi stál s naprosto změněným výrazem. Vždyť už téměř neočekával, že bude moci promluvit. A nyní mu sám Bůh opět upravil cestu.

»Co to povídáš, Jóchanane?« zvolal jeden z kněží. »Co znamenají tvá slova? Není nikdo, kdo by kdy viděl Mesiáše, Přicházejícího!«

»Zeptejte se tohoto muže!« hájil se stařec. »Ať řekne, jestli je tomu tak nebo ne. Vyprávěl Římanům, že Mesiáš byl na zemi. Římané směli slyšet zvěst, která by v nás vyvolala blaženost!«

Rozpoutala se nevídaná vřava. Všichni volali:

»Proč jsi nám to zamlčel?«

Z toho Pavel poznal, že vzešla setba, kterou zaséval, a všechn vroucit, jehož byl schopen, se nesl ve všelém díku k Bohu.

Zvedl ruku, aby se posluchači uklidnili. Trvalo však delší dobu, než vzrušené hlasy zmlkly. Potom začal mluvit:

»Milí bratři, přišel jsem k vám jako rozséváč. Ale nenašel jsem půdu připravenou pro to, aby mohla přijmout setbu. Na poli bujel plevel a býlí. Nejdříve jsem musel býlí vytrhat a spálit. Pak jsem musel kopat, až se z tvrdé, zkorovatělé půdy vašich duší stala dobrá, vláčná ornice. Kdyby se zde mezitím nevyskytl Jóchanan, byl bych v těchto dnech začal rozsévat seménka. Jeho slova mi však urovnala cestu k vašim srdcím. Slyšte, co vám mám říci.«

Vyprávěl, že očekávaný Mesiáš již skutečně přišel, žil na zemi v židovské zemi a přinesl lidem Boží Pravdu.

Kněží a učenci blaženě naslouchali. Mezi nimi nebyl ani jediný, kdo by pochyboval. Chtěli toho slyšet stále více a Pavel jim dával z hojnosti plný-

ma rukama. Jóchanan stál u toho a celý zářil; domníval se, že on sám zprostředkoval, aby se posluchačům dostalo tohoto požehnání.

Pavel nyní vyučoval v chrámě každý den a na jeho práci spočívalo Boží požehnání.

ZATÍM UPLYNULY tři měsíce. Apoštol sice potají doufal, že ho Nero dá zavolat, když se však nic takového nestalo, vydal se – aniž byl pozván – na cestu do paláce. Byl vpuštěn dovnitř, ale Gaia nespátril. Musel dlouho čekat.

Z císařovy komnaty slyšel smích. Zněl nepěkně.

Konečně z komnaty vyšli tři muži, kteří nejspíš patřili k nízkým vrstvám. Pak se objevil obličej císaře, který se za nimi se zálibením díval.

»Jen pojď dál, Pavle!« zavolal na něho. »Je dobře, že jsi na mě nezapomněl. Mezitím jsem se dověděl, kdo ti tenkrát bránil v přístupu ke mně. Gaius odpýkal svou vinu životem!«

Pavla zamrazilo. Nero se zasmál.

»Pavle, na to si budeš muset zvyknout, jestliže chceš být mým přítelem. Vůči tomu, kdo mi zkříží cestu, učiním rázné opatření, že už k tomu víckrát nedostane příležitost.«

Císař se opět zasmál a pak se zeptal:

»Pověz mi, Pavle, ty přece učíš, že všichni lidé jsou bratry? Tato zásada se mi líbí, osvojil jsem si ji. Jak se ti líbí moji noví bratři, kteří před chvílí odešli?«

Pavel upřímně odpověděl, že je nezná, ale že podle jejich zevnějšku soudí, že se nehodí do císařovy společnosti.

»Jak jsi chytrý, můj malý židáčku!« řekl Nero a ve zvuku jeho hlasu nebylo poznat, jestli v něm převažuje posměch nebo uspokojení. »Jak jsi chytrý. Samozřejmě že se nehodí do společnosti císaře, který se musí obávat, že trochu uškodí své důstojnosti. Jeden z nich je vozataj, Řek, kterému se při závodech nikdo nevyrovná. Další dva jsou zápasníci. Možná sis všiml, jak jsou silní. Jsou to Římané a jsou spolehliví. Od nynějška je chci mít stále kolem sebe, potom se mi nebude moci nic stát. Řek mě učí svému umění, protože při příštích závodech chci řídit vůz a zvítězit. Být vítězem!« zvolal Nero jako opojen.

Pavel celý rozechvěný naslouchal. Je to ještě tentýž císař, který před několika měsíci plakal nad svou nemohoucností? Cožpak nad ním již zlo získalo takovou moc?

Když Pavel mlčel, Nero se na něho podíval.

»Jak je to s námi, příteli Pavle, odcizili jsme se sobě?«

»Ano, císaři,« odpověděl nebojácně Pavel. »Nerona, který se mnou dnes mluví, neznám. Tento Nero je mi naprosto cizí.«

»Ale máš ho znát,« zvolal Nero netrpělivě a dupl nohou. »Nauč se ho znát, protože tento Nero je větší, než byl dřívější Nero. Pavle, Pavle, našel jsem cíl svého snažení a své ctižádosti: Chci být vítězem, kdekoliv budu! Nebude nic, co by jiní uměli lépe než já!«

»Nero, císaři, nazýváš mě svým přítelem. Dovol, ať jím jsem skutečně. Dovol, abych tě poprosil: buď nejprve vítězem nad svými žádostmi a chť-či, aby tě nestrávil a neuvrhly do zkázy!«

Pavel očekával, že ho Nero popadne za hrdlo. Císař však stál úplně nehybně se skloněnou hlavou. Po delší chvíli vzhlédl a vystřízlivěn se zeptal:

»Jak to myslíš, Pavle?«

»Nero, nezapomeň, že jsi císařem a že máš být lidu vzorem! Nemáš se rovnat lidu, nýbrž máš se povznést nad široké masy...«

»To právě chci,« přerušil ho císař. Pavel však namítl:

»Ale ne takovým způsobem, jak to teď chceš, můj císaři. To dovedou ostatní také. Ty však máš být pro lid zářným vzorem svou ctností a vírou.«

»To je těžké!« povzdechl si Nero a Pavel si opět musel připomenout:

»V hloubi srdce je ještě dítětem. Pane Bože, dej, ať se změní!«

Ještě dlouho spolu hovořili, a když Pavel opouštěl císaře, loučil se s ním v naději, že bude moci u Nerona přece něco napravit.

NĚKOLIK TÝDNŮ docházel Pavel pravidelně k císaři a seznamoval ho s novým učením, jak tomu Nero říkal. Ve skutečnosti Pavel opatrně upravoval cestu, po níž by císaře přivedl blíže k Pravdě. Žák se tak snadno odchýlaval od cesty, často přicházel naslouchat Pavlovu vyprávění o tom, co mělo být nejdrahocennějším pokladem jeho života, tak roztržitý a naplněn něčím jiným, že Pavel v takových dnech raději mluvil o všeobecných věcech.

A Nero s tím byl spokojen. Zvykl si na Pavla, jehož moudrý, nebojácný způsob jednání na něho učinil dojem. Občas se apoštola tázal dokonce i na radu ve státních záležitostech, ale k nim se Pavel nerad vyjadřoval. Domníval se, že čím větší odstup si od nich zachová, tím méně mu může někdo vytknout, že se do nich vměšuje.

V té době se vrátily vítězné oddíly z Britannie a o den později stanul před Pavlem Marius, který jen zářil.

»Jak jsem po tobě toužil!« zvolal vojevůdce a bylo vidět, že to myslí vážně.

Během vojenského tažení mohl přemýšlet o všem, co se dověděl od učedníků. Utrpěl těžké zranění, takže byl dlouho neschopen boje a měl čas pohroužit se do sebe a do Boží Pravdy, která mu byla zprostředkována.

Zvázněl, a přesto ho naplňovalo velké štěstí. Každý večer trávil u učedníků, kteří si ho oblíbili.

Navštěvoval je však jen krátkou dobu. Římská vojska, která už více než dva roky bojovala v Arménii, potřebovala naléhavě posily a částečně i vystřídat. Jakmile si oddíly, které se vrátily domů z Britannie, odpočinuly a znovu se vystrojily, byly pod Mariovým vedením vyslány na nové bojiště.

Před odchodem se Marius sešel s Pavlem k důvěrnému rozhovoru. Během přijetí u Nerona získal dojem, že císařovo myšlení je zatemněno.

»Pavle, ty to nemůžeš tak dobře pozorovat,« pronesl Marius důrazně. »Jsi s ním denně pohromadě. Ale já jsem ho dlouho neviděl. Jsem zděšen z toho, jak je těkavý a nestálý. Pavle, dej si pozor, aby ti pobyt ve společnosti císaře nepřinesl neštěstí! Dnes si říká, že je tvým přítelem, a zítra může být tvým nejzavilejším nepřítelem, jestliže dá na zlé našeptávání. Na takové nálady by tě byla velká škoda!«

»Neříkej to, Marie,« prosil Pavel. »Kdo jsem, abych se bál, že ve službě svému Pánu utrpím škodu?«

»Chtěl bych mít možnost zůstat zde a bdít nad tebou!« prohlásil Marius na rozloučenou.

Po jeho odchodu připadal Pavlovi život vyplněný jako obvykle prací mnohem pustší. Učil dvojnásob horlivě.

Z JEDENÁCTI UČEDNÍKŮ, kteří kdysi byli u Ježíše, jich žilo už jen málo. Zejména Jan a také Maria byli pro jeruzalémskou obec nepostradatelní a nenahraditelní.

Zevně vedl křesťany, jak se jim teď říkalo i v Jeruzalémě, Jakub a činil tak hrdě a velmi horlivě. Věděl však, že když bylo nutné vyřídit nějakou spornou záležitost nebo rozhodnout, šli všichni k Janovi nebo k Marii.

»Oni znali Mistra nejlépe,« bylo slyšet pokaždé a před tímto výrokem se sklonil i Jakub.

Jeruzalém začal být pro Jana příliš hlučný. Cítil se již starý. Se souhlasem učedníků se proto vypravil k Marii a Fryze do Betanie. Čtvrtým ve

spolku byl římský lékař Lukáš, který byl pokřtěn před mnoha lety a jehož víra prýštila ze srdce. Uměl dobře psát a snažil se zapsat všechno, co tu a tam zaslechl o Ježíši. Nic z toho sám neprožil, ve všem se musel spoléhat na výpověď jiných. Proto bylo dobře, že to, co napsal, mohl předčítat svým přátelům.

Snažili se uvést zmatené záznamy do pořádku. Nebylo to vždy snadné, neboť některá vyprávění, která se Lukášovi velmi líbila, protože stavěla Ježíšovu zázračnou sílu do zvláště jasného světla, byla naprosto vymyšlená. Jan a Maria z toho byli zděšení a naléhali na Lukáše, aby je vyškrtl. Lukáš se však s nimi loučil jen nerad. Proto se jejich mínění nejednou rozcházela, ale po výměně názorů vedené v přátelském duchu dospěli ke shodě, takže nezanechala žádný osten.

Jednou večer se Lukáš vrátil ze svých pochůzek k nemocným a umírajícím a byl plný všeho, co opět vyslechl. Všude, kam přišel, pátral po zprávách o Ježíši; to již bylo známo. A lidé k němu přicházeli bez vyzvání a vyprávěli mu, co věděli.

Dnes si mu postěžovala jedna stařena, která byla upoutána na lůžko, že kdyby Ježíš dosud žil, jistě by ji uzdravil. Uzdravil prý všechny nemocné. Ona to ví od své matky, kterou také uzdravil.

Když zpozorovala, že jí Lukáš ochotně naslouchá, vyprávěla dál. Kdysi prý Ježíš přišel do pustého a neúrodného kraje. Na několika fíkovnících, které se zde vyskytovaly, nebylo téměř listů a nerostlo na nich jediné ovoce. Ježíš prý rozepjal ruce, a půda se ihned pokryla svěží zelení a na stromech začaly růst fíky. Stařena se při vyprávění úplně rozohnila a znovu ujišťovala, že to, co vykládá, je pravda.

Jan a Maria na sebe zděšeně pohlédli, Fryga se však rozesmála. Připadalo jí zvláštní, že Lukáš opakuje tento nesmysl s takovou vážností. Díval se z jednoho na druhého a pak přiznal, že tuto příhodu nepovažuje za zcela hodnověrnou. Něco pravdy na ní ale přece musí být. Něco takového není možné si jen tak vymyslet.

Když ho však posluchači stále znovu ujišťovali, že na této povídačce není ani slovo pravdy, váhavě se rozhodl, že ji nezapíše.

»Jaké to bude, až my dva nebudeme naživu?« zeptala se smutně Maria. »Co všechno se lidé odváží vyprávět o našem Mistru, když se i horliví věřící dopouští takových chyb!«

»Nenapadá mě nic, jak bychom tomu mohli zabránit,« přiznal se Jan. »Musíme to s důvěrou přenechat Bohu. On již najde prostředky i cesty, aby vše nesprávné dal opět do pořádku.«

Stále častěji mluvili oba o smrti. Lukáš je ujišťoval, že jsou sice staří a slabí, ale zdraví a mohou žít ještě dlouho. Toužili však po tom, aby již směli odejít.

Jednoho dne překročil jejich práh Timoteus. Měli z toho velkou radost, neboť jim mohl podat zprávy o apoštolech působících v dalekých krajích a vyřídit pozdravy od Pavla a Petra. Poslali ho, aby přivezl pro římskou obec opisy proroků. Opisy je ale nutné teprve pořídit, a proto bude moci zůstat v Jeruzalémě několik měsíců.

Jan s Marií si přáli slyšet, co se přihodilo učedníkům. S radostí jim to povykládal a pak je požádal, aby mu vyprávěli o učednících v Jeruzalémě.

Večer Jan řekl:

»Maria, nemáš stejný dojem jako já? Připadá mi, jako bych byl od chvíle, kdy jsme dostali zprávu o bratřích, kteří působí daleko od nás a jsou mně nejmilejší, zcela odpoután od země.«

Maria se zamyslela a poznamenala:

»Ano, ani já už nemám v tomto životě žádné přání. Jestlipak opět uvidíme našeho Mistra, až přijdeme na onen svět?«

Myšlenka na onen svět oba zcela naplňovala. Rozprávěli o něm spolu, šťastní jako děti, jimž mají být otevřeny dveře k něčemu novému.

A dveře se jim otevřely. V následující noci jimi směli projít.

Když se ráno Fryga přišla za nimi podívat, našla jen dvě bezduchá těla. Zdrčená se vydala k Lukášovi. Ten s ní přistoupil k oběma lůžkům.

Když však pohlédl do tváří obou zesnulých, na nichž se rozprostíral hluboký mír, nemohl naříkat. Zakázal naříkat i Fryze, kterou přemohl žal.

»Můžeš jim přát něco lepšího?« zeptal se téměř pohněván. »Společně odešli na onen svět, společně předstoupí před Mistra a ten je uvítá.«

Potom se vydal na cestu do Jeruzaléma, aby tamní obci ohlásil jejich smrt. Křesťané odešli do Betanie, aby tam uložili Jana a Marii do velkého skalního hrobu vedle Lazara.

Pohřeb byl prostý, ale všechno bylo provedeno s velkou láskou.

OBEC SI PŘIPADALA úplně osiřelá. Rozhodla se poprosit Timoteovým prostřednictvím Petra a Pavla, aby se vrátili. Ve vlasti je jejich práce a pomoci zapotřebí víc než v cizině. Ale Timoteus ještě neodcestoval a v Římě zatím oba pokračovali hbitě v práci.

Nero odjel do Parthie, kde vzplanuly stejně prudké boje jako v Arménii. Zachtělo se mu zhlédnout jednu bitvu vlastníma očima. Prolévání krve

pro něho mělo stále ještě tutéž hrůznou, přitažlivou moc jako kdysi, kdy dal chladnokrevně usmrtit svou matku i manželku.

Nyní byl Pavlovým vlivem již dlouho »krotký«, jak tomu sám říkal. Zatoužil jednou vidět a slyšet zase něco jiného. Poppaea ho na své přání doprovázela a jemu to bylo vhod, protože tak měl postaráno o ukrácení času během cesty.

Když se o tom doslechl Pavel, zesmutněl. Nero byl tak zbabělý, že mu o tom nic neřekl. Teprve po jeho odjezdu přišlo Pavlovi psaní, v němž mu Nero sděloval, že se vydal na cestu. Cožpak měla být všechna práce na této duši marná?

Celý zarmoucený o tom mluvil s Petrem. Petr se vyslovil, že podle toho, jaké má Nero celkové založení, od něho neočekával nic než povrchnost.

»Pavle, proč jsi chtěl obrátit na víru i císaře?« zeptal se a v koutcích úst se mu objevil mírný úsměšek. »Jdi k prostým lidem, tam najdeš otevřeně duše.«

Pavel neodpověděl. Věděl, že sám Bůh ho poslal k císaři. Ale i on poznal kromě urozených lidí a učenců také dost prostých lidí. Jedním z nich byl hlídač zvěře. Musel se starat o lvy a jinou dravou zvěř, kterou Nero choval pro svou zábavu.

Jednoho dne vzal Pavla s sebou do ohrad pro zvěř. Protože Nero nebyl přítomen, nemusel se ničeho obávat. Jinak ale císař neměl rád, když někdo pozoroval jeho dravá zvířata.

»Jsou krásní,« bezděčně uklouzlo Pavlovi se rtů, když spatřil v rozlehlé ohradě velké lvy. Znali svého ošetřovatele a čekali na potravu.

»Jistěže jsou krásní,« odpověděl Sergius, »jsou však silní a velmi divocí. Když člověk pomyslí na to, k čemu je císař používá, nejraději by je usmrtil, dokud je mimo Řím.«

Pavel se zeptal, k jakému účelu císař lvy používá. Dostal odpověď, že nechává otroky nebo úředníky, kteří upadli v nemilost, zápasit s těmito šelmami o život. Samozřejmě že vždy zvítězí zvířata. Císař se svými dvořany přihlíží nerovnému zápasu a má z toho radost.

Pavel se zachvěl hrůzou a zeptal se sám sebe, zda je to tentýž Nero, který mu jako jeho žák naslouchal. Jaký je v této duši strašlivý rozpor!

Na zvířata se již nemohl ani podívat. Byly s nimi spojeny příliš strašlivé myšlenky.

Povstání v Arménii a Parthii nebylo možné potlačit. Přešlo v pravidelnou pohraniční válku a hrozilo, že válka bude trvat dlouho. Neronovi se život v ležení s novými dojmy zalíbil, proto nepomýšlel na návrat do Říma.

Když nastala drsná nepohoda, takže tábořit v přírodě bylo příliš namáhavé, vydal se s Poppaeou a svými dvořany na cestu do Athén a radoval se ze všeho krásného, co tam uviděl.

V Římě křesťané ožili jako osvobození od hrozivého tlaku. Scházeli se porůznu v domech místo v katakombách a leckterý člověk, který svou víru dříve úzkostlivě tajil, se k nim nyní otevřeně hlásil.

Své znamení, podle něhož se mezi sebou poznávali, stuhu, na které bylo vymalováno, napsáno nebo vyšito hvězdné znamení Ryb, teď nosili volně a viditelně. Přesto nikde nepůsobili pohoršení, neboť zachovávali přísnou kázeň a bezpodmínečnou poslušnost.

Jednoho dne proběhla městem zpráva:

»Císař se blíží, je vzdálen už jenom jeden den cesty.«

Řím se začal opět třást. Křesťané se stáhli z očí veřejnosti.

Klidně a mírně šel Pavel svou cestou. Poté, co se dlouho a vroucně modlil, dospěl k poznání, že se sám od sebe již nesmí v paláci ukázat. Nero pro něho musí sám poslat.

Ale císař se neozval. Pořádal skvělé hostiny, při nichž se hýřilo víc než kdy jindy. U jeho dvora se rozmáhala neřest. Proto neměl čas na Boha a Pravdu.

Když jednou projížděl na závodním voze, který sám řídil, hlavní ulicí, spatřil Pavla. Apoštol na něho upřel zplna zrak, Nero však otočil hlavu na druhou stranu. Co se stalo z tohoto člověka? Poslední stopy někdejší krásy zmizely, v jeho očích to nepřičetně plálo. A v jeho jednání se začala projevovat pomatenost.

K nepoznání zakuklen navštěvoval večer krčmy a popíjel s hosty, kteří byli vyvrheli lidstva. Brzy poznali, kdo je to, kdo za ně platí a podněcuje je k všelijakým zlým kouskům. Nechali ho ale, aby si myslel, že to nevědí.

Jednou večer dal několika z nich příkaz, aby příštího dne zapálili po západu slunce Řím současně na všech čtyřech stranách. Chtěl ze svého paláce pozorovat, kde bude oheň nejjasnější. Poskytl jim celý den čas, aby potají snesli snadno zápalné látky. Na čí straně bude hořet nejkrásněji, ten dostane o měsíc zlata víc, než měli ujednáno.

Druhého dne večer se městem rozletěly pronikavé výkřiky hrůzy:

»Řím hoří!«

Hlášení přicházela ze všech stran, všude vypukl požár současně. Císař stál na balkóně, odkud měl volný rozhled, a hleděl do plamenů. Ječel při tom a divoce sebou kroutil. Jásal a současně se bál.

Po nesmírné námaze se podařilo požár zdolat. Vyžádal si mnoho obětí. Mnoho lidí přišlo o život, mnoho nenahraditelných staveb a věcí shořelo. Lidé se začali dohadovat, jak mohl požár vzniknout. Že byl založen, o tom nebylo pochyb.

Nero se zavřel ve svých místnostech a nikoho k sobě nepouštěl. Proto doposud nemohl vyplatit slíbený měsíc zlata. Žháři však hýřili za odměnu, kterou již dostali, a na mol opilí vykládali, že dostanou ještě mnohem víc.

Mezi lidem se zvolna rozšířila myšlenka:

»Císař dal zapálit Řím!«

Čím více se ozývaly hlasy proti tomu, tím více byl o tom lid přesvědčen. Konečně tato šeptem sdělovaná zvěst pronikla až ke dvoru.

Neronovi milci, kteří něco podobného tušili, se do hloubi duše polekali. Nesmí to dojít tak daleko, aby lid obviňoval svého císaře ze žhářství, i kdyby to byla desetkrát pravda. Je nutné najít někoho jiného, na koho by se dala svalit vina. Přemýšleli a dumali a konečně, když si mysleli, že našli východisko, uvědomili císaře o nebezpečí, v němž se nalézá.

Strach, který se ho zmocnil, i nevýslovná úzkost, jež z něho mluvila, mužům zřetelně ukázaly, že jejich domněnky byly správné. Měli radost. Tímto způsobem dostali císaře do svých rukou, takže od nynějška budou pány Říma. Ochotně mu prozradili, jaké východiko našli: ze žhářství je nutno obvinít židy a křesťany a odsoudit je dříve, než budou mít čas se hájit. Kdo se pak bude ptát, jestli je o několik jinověrců více nebo méně?

Jeden z dvořanů upozornil Neronu na nebezpečí spočívající v tom, že křesťané říkají, že jejich Bůh Ježíš je pánem světa. Nero si dal všechno namluvit, přestože to věděl lépe. Bylo mu lhostejné, co se stane, jen když ho lid přestane obviňovat ze žhářství.

Dvořané vypracovali rozkaz, podle něhož měli být ještě téže noci zajati všichni křesťané v podzemních prostorách, kam se chodí modlit, i ve svých domovech. Nero tento rozkaz podepsal a pak zamířil na skvělou hostinu, kterou připravili dvořané.

V noci procházeli pochopové Římem a zatýkali křesťany, které našli. V jedné úplně skryté katakombě mluvil Pavel k bratrům. Zvenku nepronikal dovnitř žádný zvuk. Kdyby v této ponuré kobce zůstali celou noc, byli by v bezpečí. O ničem však nevěděli a vyšli bezstarostně na ulici.

Zde byli chyceni a dovedeni do vězení, zatímco lid povykoval a křičel:
»Žháři! Paliči!«

Celé dny trávili namačkání v žalářích. Denně byli přiváděni další křesťa-

né. V pochopech a v lidu se probudily zlé pudy a pobízely je, aby vydávali stále více lidí na smrt. Spoutali bez rozdílu každého, kdo jim byl nepohodlný, a neptali se, jestli je to skutečně křesťan nebo žid.

V jednom z nejhorších vězení ležel Pavel a vedle něho Rúfus. Pro oba bylo velkou útěchou, že jsou v této nouzi pospolu a mohou se společně modlit. Mnohokrát za den se Pavel hlasitě modlil nebo utěšoval své spoluvězně. Nevěděl, jaký osud ho čeká. Odevzdaně poručil duši Bohu a dělal, co bylo v jeho silách, aby utěšil také ostatní zajatce. Vděčně vzpomínal na to, že Timoteus je v Jeruzalémě. Tak unikl těmto hrůzám.

Byl oně hrůzné noci v Římě i Petr? Jak dlouho zde vlastně již pobývají? Dva dni? Týden? Nikdo to už přesně nevěděl. Vzduch byl stále zatuchlejší a děsnější. Jakýsi mladší muž náhle vykřikl:

»Bože, jestliže chceš pro nás učinit něco dobrého, dej, ať smíme brzy zemřít!«

Nero dostal hlášení, že jeho příkaz byl vykonán a že Řím je vyčištěn od křesťanů a židů. Co se má stát se zajatci?

»Neptejte se mě na to,« řekl žalostně Nero. »Cožpak si nemůžete sami něco vymyslet, jak rychle skoncovat s tímto trápením?«

Jeden z dvořanů navrhl, aby dali usmrtit ženy, děti i neduživé lidi. Silné mohou nechat zápasit o život s dravou zvěří. Alespoň by zase jednou měli kratochvíli.

Slovo kratochvíle zapálilo v Neronově duši. Jeho život teď byl samá šed. Strach do něho zatínal ostré drápy. Bylo by krásné, kdyby se zabýval opět něčím jiným, kdyby mohl vidět něco zvláštního. Horlivě přikývl a muži odešli udělit potřebné pokyny.

Vtom si vzpomněl na Pavla! Pavel byl pravděpodobně také zatčen. Ten nesmí zahynout! Náhle se v něm ozvalo cosi jako láska k Pavlovi.

Hlasitě zavolal na muže:

»Poslyšte, Pavla dejte uvěznit odděleně. Chci si s ním před smrtí ještě promluvit. Nesmí se mu nic stát, dokud ho neuvidím!«

Všechno proběhlo podle císařova rozkazu. Vraždění křesťanů bylo hrozné. Zemřeli jako hrdinové a i během muk velebili Boha. Do srdce nejednoho vojáka zapadlo seménko Božské pravdy, když viděl, jak víra působí na tyto lidi.

Pavla vyhledali a odvedli do zvláštního vězení. Nikdo mu neřekl, proč se tak děje. Dříve než odešel, pomodlil se se svými přáteli a nabádal je, aby vytrvali Bohu ke cti. On sám se ve svém nitru připravoval na smrt.

V novém vězení, které bylo velmi malé a nesnesitelně zatuchlé, ho stře-

žila celá horda vojáků. Chtěl k nim promluvit, ale byli už opilí a ječivě ho překřičeli. Tiše se proto modlil a náhle si vzpomněl na mnoho lidí, kteří kdysi museli zemřít jeho přičiněním. Smí to teď odčinit?

Zmocnila se ho velká radost. Svou tabulku i písátko měl u sebe. Pokusil se v blikavém světle napsat pozdrav na rozloučenou.

»Milí bratři,« psal, »toto jsou poslední slova, která vám mohu napsat. Umírám rád, protože vím, v koho věřím a také kam jdu. Víím, že smím odpykat své hříchy a vejít do nádherných úrovní. Ježíš Kristus pro mě připravil místo. Jemu budiž dík, chvála a čest na věky věků! Vy však...«

Dál se nedostal. Jakýsi hlas mu pravil:

»Pavle, vedl jsi zde na zemi dobrý boj. Od nynějška budeš smět sloužit svému Pánu a Mistru tam nahoře.«

Apoštolovi vypadla tabulka i písátko z ruky. Jeho duše se tiše odloučila a ujali se jí Boží poslové. Když tabulka s třesknutím dopadla na zem, pochopové zbystřili pozornost. Uviděli, jak Pavlovo tělo zakolísalo.

»Snad nechce zemřít?« zvolal jeden z hrubých mužů. »Možná je na jeho hlavu vypsaná odměna. Aspoň tu si chci zajistit.«

Vyskočil, tasil meč a utál bezduchému Pavlovu tělu hlavu.

»Jste svědky,« zvolal, »že jsem zabil žháře.«

ZÁPASY SE ZVĚŘÍ trvaly mnoho dní. Zpočátku je Nero napjatě sledoval, ale potom se mu tak zhnusily, že zakázal, aby se v nich pokračovalo. Ano, kdyby oběti alespoň prosily a naříkaly! Šly však statečně a odhodlaně vstříc jisté smrti. To bylo nudné.

Nero si vzpomněl na Pavla. Zeptal se, jestli byl ušetřen. Jeho pobočníci přikývli. Přál si ho vidět. Poslali pro něho a zjistili, že je mrtev. Co mají oznámit Neronovi? Možná zapomene, že vyslovil přání promluvit si s apoštolem. Musejí se o to alespoň pokusit.

V té době se do Říma vrátil Petr, který v posledních dnech pobýval mimo město. Celý zděšený slyšel, co se zde mezitím přihodilo. Kde je Pavel? Po dlouhém hledání a pátrání se dověděl, že byl ve vězení stát. Naplnilo ho plamenné rozhořčení. Rychle do paláce k Neronovi! Dříve než mohl uskutečnit svůj záměr, byl zatčen. Nero dostal hlášení o novém drahocenném úlovku. Možná, že kvůli tomu zapomene na Pavla.

Dal si učedníka předvést. Do místnosti vešel starý muž s tváří ošlehanou větrem a osmahlou sluncem. Okolní nádhera na něho, jak se zdálo, neučinila sebemenší dojem. Nero ho chtěl oslovit, ale Petr ho předešel.

»Kdo jsi, Nero, že ses mohl opovážit dát usmrtit nejlepšího učedníka našeho Mistra?« zeptal se prudce.

Císařovo srdce zachvátil děs. Přeslechl neuctivou otázku a zeptal se:

»O kom to mluvíš?«

»Mluvím o Pavlovi, kterého jsi dobře znal. Zasloužil si od tebe něco lepšího, než aby ho zabili ve vězení.«

»Muži, mluvíš pravdu?« zvolal Nero zděšeně. »Nechal jsem ho uvěznit, abych ho zachránil. Dal jsem výslovný rozkaz, aby byl ušetřen!«

Petr viděl, že císař mluví pravdu, ale neučinilo to na něho žádný dojem. Byl příliš pobouřen.

»Ty prostopášníku na císařském trůně,« rozkřikl se na něho, »na tvůj rozkaz byly zavražděny stovky vzácných lidí. Bůh je bude od tebe v den soudu požadovat. Nebojíš se předstoupit před jeho soudcovskou stolicí? Věděl jsi o Něm. Pavel ti o Něm řekl. Nemáš se čím omluvit. Těžce na tebe dopadne rozsudek. Zde na zemi již nebudeš mít klid. Ať podnikneš cokoli, budou tě pronásledovat obrazy zabitých a zavražděných. Neunikneš jim. A později? Obchází mě hrůza, když si pomyslím, co na tebe čeká později!«

Jako ochromen nechal Nero přes sebe přejít příval slov. Konečně sebral sílu k obraně.

»Pavlovy smrti želim,« přiznal chvějícím se hlasem. »Ty však nesmíš déle žít, abys mi to připomínal!«

Zvýšil hlas a přivolal služebníky:

»Pryč s ním! Uvězněte ho. Zítra je pátek. Nebyl snad v pátek ukřižován váš Ježíš? Nuže dobrá, ať se ti stane totéž! Učedník to nemusí mít lepší než jeho Mistr.«

Císař se rozesmál šíleným, ječivým smíchem a odvrátil se.

Petra odvedli a příštího dne byl venku za městem ukřižován. Měl radost, že smí zemřít stejnou smrtí jako jeho Pán. Snad tím bude moci částečně odčinit to, že ho kdysi zapřel.

Ale když stál před křížem a měl být na něj vytažen, vyprosil si, aby směl být ukřižován hlavou dolů. Chtěl raději ještě zvětšit svá muka, než aby mu byla dána možnost zemřít stejným způsobem jako Ježíš.

Zvučným hlasem promluvil k lidem, kteří stáli v hustém zástupu kolem popraviště:

»Nás můžete usmrtit, ale Pravda bude žít dál a dobude svět! Avšak jen ten, kdo je z Pravdy, uslyší její hlas. Lidé, kteří ji uslyší, zůstanou zachováni až k soudu, kdy přijde Zaslíbený na oblacích, aby soudil svět.

Mistře, vidím Tě!«

SVĚTY ZAZNÍVÁ
MOCNÉ ŠUMĚNÍ,
NEBOŤ ZE SVĚTLA SI VÍTĚZNĚ
RAZÍ CESTU JEDNO SPLNĚNÍ ZA DRUHÝM.
OMILOSTNĚNÍ ODKLÁDAJÍ NA MALOU CHVÍLI
PERA A ČEKAJÍ, AŽ BUDOU MOCI
OPĚT NASLOUCHAT HLASŮM.

OBSAH

Svazek III

První díl:

USILOVÁNÍ O PRAVDU

1. Egypt	13
2. Nemare	25
3. Faraóni	65

Druhý díl:

A KDYŽ PŘIŠLO SLOVO PRAVDY

1. Neznámé ze života Syna Božího Ježíše . .	159
2. Apoštolové	223

KNIŽNÍ ŘADA »ZAVÁTÉ DOBY SE PROBOUZEJÍ«

Z DOZNĚLÝCH TISÍCILETÍ

Mojžiš

Život Abd-ru-shinův na zemi

Abd-ru-shinova náhrobní deska vypovídá

Vyobrazení Abd-ru-shinovy náhrobní desky

Maria

Život Ježíšův na zemi

EFESUS

Život a působení připravovatele cesty Hjalfdara
v předhistorické době

ZOROASTER/ZARATHUŠTRA

Život a působení připravovatele cesty v Íránu

LAO-C'

Život a působení připravovatele cesty v Číně

BUDDHA

Život a působení připravovatele cesty v Indii

MOHAMED

Život a působení připravovatele cesty v Arábii

ZAVÁTÉ DOBY SE PROBOUZEJÍ

SVAZEK I:

Krišna

Nahome

Kassandra

Maria z Magdaly

SVAZEK II:

Atlantis

Říše Inků

První pozemské splnění ze Světla: Abd-ru-shin

1. Perští rodiče

2. V říši Ismánů

3. Vyvolený národ

Druhá milost ze Světla: Kassandra

Jan Křtitel

Potřetí se sklání Boží Láska: Ježíš z Nazareta

SVAZEK III:

První díl: Usilování o Pravdu

1. Egypt

2. Nemare

3. Faraóni

Druhý díl: A když přišlo Slovo Pravdy!

1. Neznámé ze života Syna Božího Ježíše

2. Apoštolové

Toužíte být skutečně člověkem a opravdově hledáte? Pak jsou tyto životopisy právě pro Vás. Napsali je ve 30. letech dvacátého století lidé obdaření mimořádnými schopnostmi žijící v blízkosti Abd-ru-shina, autora Poselství Grálu »Ve světle Pravdy«, na Vomperbergu v Tyrolsku. Spolu s ním zde působila jeho manželka, paní Maria, i slečna Irmingard a rovněž celá řada význačných osobností.

Abd-ru-shin, což v překladu znamená Syn Světla, žil na zemi již jednou v 1. pol. 13. stol. př. n. l. jako arabský kníže. Vládl mocné říši Is-Ra v oblasti horního toku Nilu a přijal k sobě Nahome, jak se slečna Irmingard jmenovala za svého tehdejšího života. Paní Maria, jeho část pocházející rovněž ze Světla, se vtělila na zemi jako Cassandra v maloasijské Tróji o něco později. Životopisy nám tak umožňují pochopit široké duchovní souvislosti mezi událostmi v dávné minulosti a v dnešní době.

Když se na zemi narodil Syn Boží Ježíš, byla to další milost: již potřeť se sklonila Boží Láska. Ježíšova osobnost a působení se nám teprve díky těmto pravdivým líčením vycházejícím ze skutečnosti vyjevuje v plné vznešenosti a důstojnosti.

Výstražným mementem je pro nás Atlantis, jež se vinou svých obyvatel potopila za den a noc... Naopak říše Inků, řízená zákony, které byly v souladu s činností stvoření, přetrvala tisíciletí.

Světlo dávalo v průběhu dějin připravit v různých zemích pomocníky, aby duchovně pozvedli národ a přivedli ho na cestu k výšinám: Hjalldara, Zoroastra/Zarathuštru, Lao-c'a, Buddhu i Mohameda. Jejich boj o Pravdu má mnoho společných rysů s českým dějinným úsilím o život podle Božího zákona.

Všechny cesty by dnes měly vyústit do velké cesty světla, která přímo a bez oklik vede vzhůru k Pravdě, k Jedinému, Věčnému. Stojí na ní obrovská světlá postava – Ten, na něhož odkazovali všichni přípravitelé cesty. Je to Saošjant, zářící hrdina Íránců, Maitréja Indů, Mahdí Arabů, židovský Mesiáš i ten, na kterého upozornil sám Ježíš jako na »Ducha Pravdy«, jenž má přijít.

Přinesl lidstvu poslední záchranu a pomoc
v Poselství Grálu »Ve světle Pravdy«,
osvobození z temnot, ale i třídění duchů a soud
nad nimi. K němu vedou všechny cesty,
je cílem, věčně živým křížem Pravdy.